

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΤΗ ΞΕΝΗ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΣΑΡΑΓΚΩΝ

ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΟΣΙΣ 1907

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΙΔΑΓ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Αριθ. 995
6,46

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Γεν. αριθ. 1324
Κατηγορία Κ
Ειδ. αριθ. 171

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Γεν. αριθ. _____
Κατηγορία 12
Ειδ. αριθ. 832

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Π.Ε.Κ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Αριθ. 21 / 4133

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΤΗ ΞΕΝΗ

ΣΧΟΛΕΙΑ

ΓΕΝΙΚΗΣ, ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΕΝ ΑΥΣΤΡΙΑ

ΥΠΟ

Κ. Ι. ΠΑΠΑΖΑΧΑΡΙΟΥ

Διδάκτορος τῶν Μαθηματικῶν, Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ
τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως

ΕΚΔΟΣΙΣ Α΄.

*α᾽ Ἔργον οὐδὲν ὄνειδος
ἀεργίη δὲ τ' ὄνειδος.
(Ἡσίοδος).*

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ "ΑΝΑΤΟΛΗ",

Μ. ΓΑΡΥΦΑΛΗΣ & ΣΙΑ

7—Ὁδὸς Πραξιτέλους—7

1933

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ
ΕΝ ΤΗ ΕΙΡΗ

ΣΧΟΛΕΙΑ

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ
συγγραφέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ἐκδότου.

Κωνσταντίνου Παπαζαχαρίου

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑΖΑΧΑΡΙΟΥ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ "ΑΝΑΤΟΛΗ"
Μ. ΓΑΡΥΦΑΛΗΣ & ΣΙΑ
ΠΡΑΞΙΤΕΛΟΥ
ΑΘΗΝΑΙ

(Holsbe)

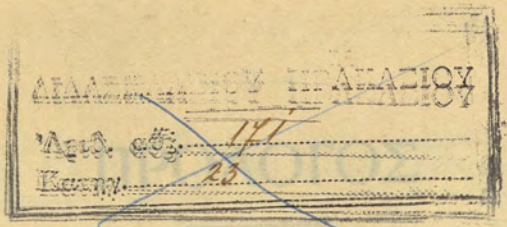
ΕΥ ΔΕΒΛΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΗΡΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΔΕΩΝΗ

Μ. ΓΑΡΥΦΑΛΗΣ & ΣΙΑ

1-Οδός Πραξιτέλου

1932

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Διεύθυνσις Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας.
Τμῆμα Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως.

Ἀριθ. Πρωτ. 63582

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24 Σεπτεμβρίου 1932

ΠΡΟΣ

τὸν κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΠΑΠΑΖΑΧΑΡΙΟΥ

Γενικὸν Ἐπιθεωρητὴν Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως

Παρ' ἡμῖν.

Λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὴν ἀπὸ 17ης Σεπτεμβρίου 1932 ὑμετέραν αἴτησιν ἐγκρίνομεν τὴν δι' ἰδίων ἐξόδων δημοσίευσιν πραγματείας ἡμῶν περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Αὐστρίᾳ, ἰδίᾳ τῶν σχολείων γενικῆς, ἐπαγγελματικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πορισμάτων τῆς ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, τῇ ἐντολῇ ἡμῶν, ἀποστολῇ σας πρὸς τὸν ὦ; ἄνω σκοπόν.

Ὁ Ὑπουργὸς

Σ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀκριβὲς ἀντίγραφον.

Ὁ Τμηματάρχης τῆς Διεκπεραιώσεως

A. ΡΙΜΕΝΑΣ

των σχολικῶν ἰδρυμάτων τούτων, τῆς Πολιτείας ἀσκούσης ἀπλῆν, ἀλλὰ ἀναγκαιοτάτην, ἐποπτεῖαν καὶ καθοδήγησιν.

Ἀπεφάσισα δὲ τὴν δημοσίευσιν τοῦ παρόντος ἔργου ἀποδλέπων εἰς τὴν πληρεστέραν, κατὰ τὸ δυνατόν, διαφώτισιν τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῆς καθόλου ἐκπαιδεύσεως γενικῶς, εἰδικώτερον δὲ τῶν ἰδρυμάτων τῆς τεχνικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως, ἀτινά συνήθως χαρακτηρίζονται διὰ τοῦ ὄρου «σχολεῖα πρακτικῆς μορφώσεως». Πρόσεπάρθισα νὰ καταστήσω ἐκδηλὸν τὴν μεγάλην σημασίαν τῶν σχολείων τῆς τελευταίας ταύτης κατηγορίας διὰ πᾶσαν πεπολιτισμένην κοινωνίαν καὶ οὕτω νὰ παράσχω ἀφορμὴν πρὸς ἐπισταμένην μελέτην τοῦ κεφαλαίου διὰ τὴν χώραν μας ζητήματος: «Εἶναι δυνατὴ, καὶ τίνι τρόπῳ, ἡ ἀπόκτησις τῶν διὰ τὴν ἡμετέραν χώραν ἐνδεικνυομένων σχολείων πρακτικῆς μορφώσεως.»

Τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἐχάραξε μίαν ἀξιολογὸν σχετικὴν κατεύθυνσιν διὰ τοῦ Νόμου 5197 «περὶ ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως», τοῦ 1931. Τοῦτο ὅμως δὲν ἔρκει. Πρέπει πάντες, ἡ Κοινωνία ὁλόκληρος, νὰ στρέψωσι τὴν προσοχὴν των ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀνωτέρου κοινωνικοῦ ζητήματος καὶ, ἀφοῦ ἀναγνωρίσωσιν αὐτήν, δώσωσι τὴν προσήκουσαν ἔμφησιν πρὸς βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν τῶν ἀναγκαιοτήτων εἰς τὰ διάφορα διαμερίσματα τῆς χώρας ἡμῶν σχολικῶν ἰδρυμάτων ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως. Αἱ συμπαραμορφοῦσαι ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ ἀρχικαὶ δυσχέρειαι δὲν πρέπει νὰ προκαλέσωσι τὸν δισταγμὸν καὶ τὴν ἀτολμίαν. Καὶ ἐνταῦθα εἶναι ἀπαραίτητος ἡ λελογισμένη τόλμη καὶ ἀποφασιστικότης. Πᾶσα ἀρχή, ὡς γνωστόν, εἶναι δύσκολος ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρχὴ εἶναι τὸ ἥμισυ τοῦ παντός.

Εὐτυχῶς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἤρξατο ἀναπτυσσομένη καὶ παρ' ἡμῖν μία ἀξιολογὸς προσπάθεια, ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο, διὰ τῆς διαδοχικῆς συστάσεως ἀξιολογῶν σχολείων, κατωτέρας καὶ μέσης βαθμίδος, τεχνικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως ἐν Ἀθῆναις, Πειραιεῖ, Βόλῳ, Κεφαλληνίᾳ καὶ ἄλλαις τισὶ πόλεσι τῆς χώρας. Τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι ἐπαρκές. Παρίσταται ἀνάγκη τὸ ταχύτερον νὰ στραφῇ ἡ προσοχὴ ἡμῶν καὶ εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς προσήκουσας ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως τῶν μεγάλων ἀγροτικῶν μαζῶν, ἧτοι τῶν νέων καὶ νεανίδων τῶν ἀγροτικῶν περιφερειῶν, εἰς τὰ ἀντίστοιχα ἀγροτικὰ ἐπαγγέλματα, εἰς ἃ ἐκ τῶν πραγμάτων ὄθουμένα τὰ τέκνα ταῦτα τοῦ λαοῦ ἀποδύονται. Τὸ πρᾶγμα εἶναι ὄχι μόνον ἀναγκαιοτάτον καὶ σφοδρῶς ἐπιτακτικόν ἀλλ' εὐτυχῶς καὶ κατορθωτὸν μὲ μίαν συστηματικὴν καὶ ἐμμονον προσπάθειαν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην.

Θὰ θεωρήσω ἐμαυτὸν λίαν εὐτυχῆ, ἂν ἡ δημοσίευσίς τοῦ παρόντος ἔργου δώσῃ ἀφορμὴν πρὸς τοὺς τεταγμένους καὶ δυναμένους νὰ προέλθωσιν εἰς γενναίας ἀποφάσεις ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο, ἐπ' ἀγαθῇ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας καὶ τῆς προόδου τῆς χώρας.

Ἐν Ἀθήναις 31 Αὐγούστου 1932.

Κ. Π. ΠΑΠΑΖΑΧΑΡΙΟΥ.

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΤΗ, ΞΕΝΗ, .

ΣΧΟΛΕΙΑ

ΓΕΝΙΚΗΣ, ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ
ΕΝ ΑΥΣΤΡΙΑΙ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἐν τῷ παρόντι ἔργῳ ἐκτίθενται συνοπτικῶς τὰ τῆς ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τῶν σχολείων γενικῆς, ἐπαγγελματικῆς καὶ ἐμπορικῆς μορφώσεως τῆς Αὐστρίας, μίᾳς ἐκ τῶν λίαν προηγμένων χωρῶν ἀπὸ ἐκπαιδευτικῆς ἀπόψεως ἐν Εὐρώπῃ, χάρις εἰς τὸ μακρὸν καὶ εὐδόκιμον παρελθόν της.

Ἡ Αὐστρία, ἀκόμη καὶ σήμερον, μετὰ τὸν ἀκρωτηριασμόν της ἐκ τοῦ Πανευρωπαϊκοῦ πολέμου τοῦ 1914, ἔξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἐστία, καὶ πρὸ παντὸς ἡ πρωτεύουσα αὐτῆς Βιέννη, ἐκ τῶν κυριωτάτων ἀπὸ σχολικῆς ἀπόψεως ἐν γένει, καὶ ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν ἰδρυμάτων τῆς πρακτικῆς μορφώσεως. Πολλοὶ κατ' ἔτος εἶναι οἱ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς προσερχόμενοι εἰς Βιέννην καὶ μελετῶντες τὰ τῆς ἐγκαταστάσεως καὶ λειτουργίας τῶν ἰδρυμάτων τούτων, ἀτινα διὰ τὴν τελειότητα τῆς ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας ἀποτελοῦσιν ἀληθῆς πρότυπον διὰ τοὺς ξένους ἐπισκέπτας.

Ἐπειδὴ πᾶσα πρακτικὴ μόρφωσις σχετίζεται καὶ κατ' ἀνάγκην στηρίζεται εἰς ὄρισμένον τι ποσὸν γενικῆς μορφώσεως, εἶναι εὐνόητον, ὅτι ἐπιβάλλεται, χάριν τῆς πληρεστερας κατανοήσεως τῶν πραγμάτων, νὰ ἐξετασθῶσιν ἐνταῦθα, ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ, καὶ αἱ τρεῖς κατηγορίαι σχολείων, ἧτοι τῆς γενικῆς, τῆς ἐπαγγελματικῆς καὶ τῆς ἐμπορικῆς μορφώσεως.

Ἡ ὅλη ὕλη τοῦ παρόντος ἔργου διαιρεῖται ὅθεν εἰς τρία ἀντίστοιχα μέρη :

- Α') Σχολεῖα γενικῆς μορφώσεως,
- Β') » ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως καὶ
- Γ') » ἐμπορικῆς μορφώσεως.

Ἐξ ἄλλου ἕκαστον τῶν μερῶν τούτων ὑποδιαιρεῖται εἰς κεφάλαια καὶ τμήματα κεφαλαίων, ἀναλόγως τῶν ἐξεταζομένων σχολείων καὶ τῆς εἰδικῆς ἀπόψεως, ἀφ' ἧς ἡ ἐξέτασις αὐτὴ διενεργεῖται.

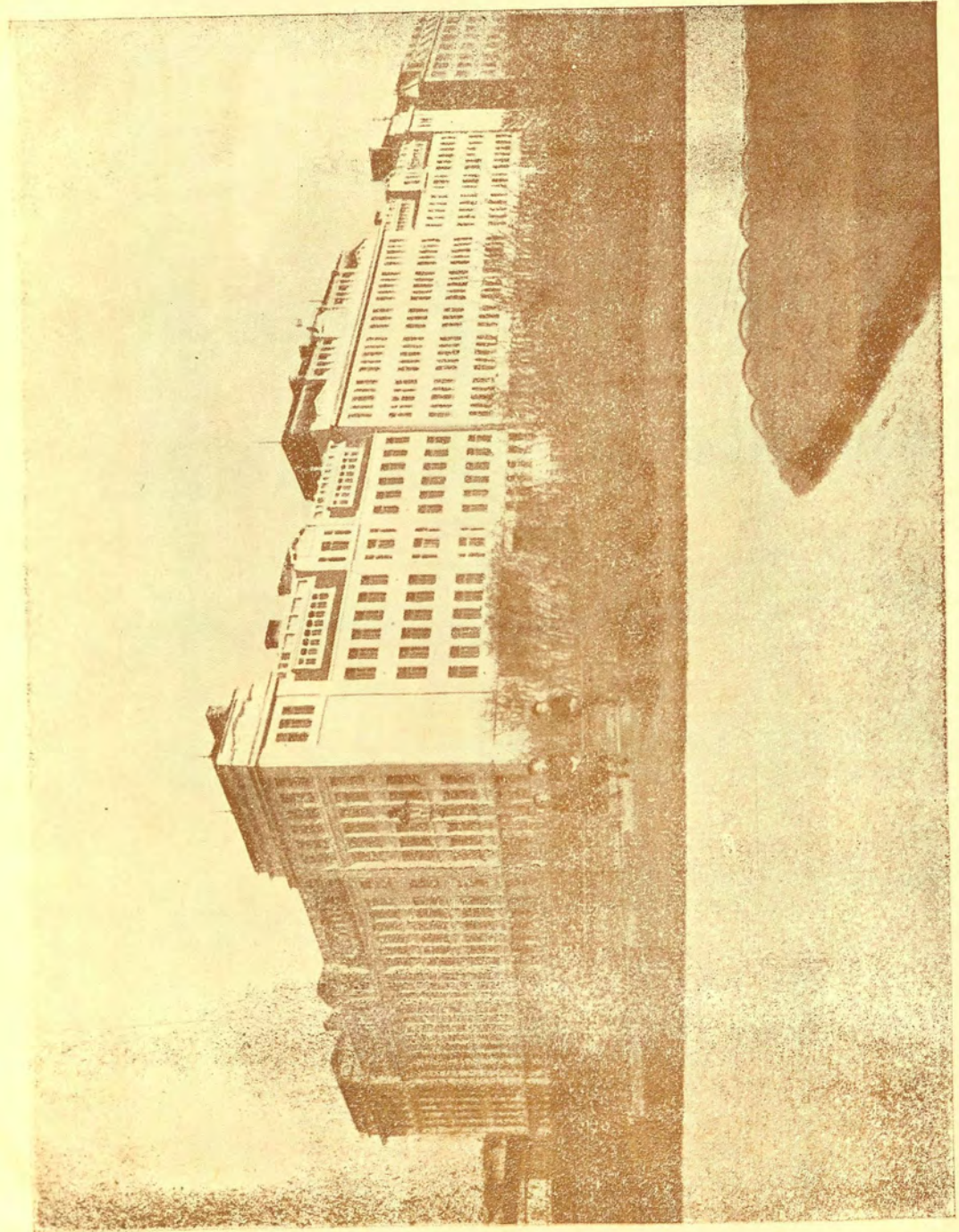
Η ΕΚΔΑΙΥΕΥΣΙΣ ΕΝ ΤΗ ΖΗΝΗ

ΣΧΟΛΕΙΑ

ΕΠΙΤΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΜΟΡΦΗΣ
ΕΝ ΑΥΞΗΣΙ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΝ ΤΗ ΖΗΝΗ

Μέγαρον τῆς Ἰ' Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς συμπληρωματικῆς μερφοῦταεσ, ἐν Mollardgasse, 87, 1^η τῆς Βιέννης (ἴδ. σελ. 173 καὶ 175.)

Ἱστορίας μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τῶν περὶ τῆς πατρίδος. — **Γ)** Ἰχθυογραφία. — **ζ)** Ῥθδική. — **η)** **Γυναικεῖα χειροτεχνήματα** (διὰ τὰ θήλεα). — **θ)** **Γυμναστικὴ** ὑποχρεωτικῶς μὲν διὰ τὰ ἄρρενα, προαιρετικῶς δὲ διὰ τὰ θήλεα.

Ἡ ἕκτασις ἐκάστου μαθήματος ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς βαθμίδος, εἰς ἣν τὸ Σχολεῖον ἀνήκει ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμοῦ φοιτῶντων παιδῶν καὶ ἀριθμοῦ τῶν ὑπηρετούντων διδασκάλων.

3. Κατάταξις τῶν μαθητῶν.

§ 3. Ἡ τῶν μαθητῶν κατανομή εἰς τάξεις γίνεται ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν τῷ Σχολείῳ ὑπηρετούντων διδασκάλων καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐγγεγραμμένων μαθητῶν, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν προσέτι καὶ τοῦ γεγονότος, ἂν τὸ Σχολεῖον λειτουργῇ κατὰ πλήρεις ἡμέρας ἢ κατὰ ἡμιήμερα (πρωίας ἢ ἀπογεύματα).

Ὁ ἀριθμὸς τῶν καθ' ἑβδομάδα ὥρων διδασκαλίας δι' ἕκαστον μάθημα καὶ τάξιν ἢ ὁμάδα τάξεων καθορίζεται ἐν ἐκάστῳ Σχολείῳ ὑπὸ τοῦ Διδασκοντος Προσωπικοῦ ἔχοντος ὑπ' ὄψει καὶ τὰ ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἐγκεκριμένα κανονικὰ προγράμματα (Normale Lehrpläne) διὰ τὰ Δημοτικὰ Σχολεῖα, τῶν διαφόρων βαθμίδων.

4. Καθορισμὸς διδασκαλικῶν θέσεων.

§ 4. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπηρετούντων ἐν ἐκάστῳ Σχολείῳ διδασκάλων κανονίζεται ἐπὶ τῇ βίσει τῶν φοιτῶντων εἰς αὐτὸ μαθητῶν.

Ὅταν ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἐν Σχολείῳ, λειτουργοῦντι κατὰ πλήρεις ἡμέρας, φθάσῃ τοὺς 80, τότε διορίζεται καὶ δεύτερος διδάσκαλος, ἂν δὲ ὁ ἀριθμὸς ἀνέλθῃ εἰς τὸ διπλάσιον (160), τότε διορίζεται καὶ τρίτος, κ.ο.κ.

Ἐὰν τὸ Δημοτ. Σχολεῖον λειτουργῇ κατὰ ἡμιήμερα, τότε ἀπαιτεῖται ὁ ἀριθμὸς 100 μαθητῶν διὰ τὴν προσθήκην νέας θέσεως διδασκάλων.

Ὁ κανὼν οὗτος δὲν τηρεῖται προκειμένου περὶ πλήρους Δημοτικοῦ Σχολείου, Γενικοῦ ἐπονομαζομένου, οὗτινος αἱ δύο ἀνώτεραι τάξεις ἔχουν εἰδικὴν ὁργάνωσιν.

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Σχολείου, τοῦ ἔχοντος ἓνα μόνον διδάσκαλον, ἀνήκει εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν διδάσκαλον.

Ἄν τὸ Σχολεῖον ἔχῃ δύο ἢ πλείονας διδασκάλους, τότε αὕτη ἀσκεῖται ὑπὸ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν, φέροντος τὸν τίτλον Oberlehrer.

Ὅταν εἰς Σχολεῖόν τι ὑπάρχουν πλείονες θέσεις διδασκάλων, τότε μερικαὶ τούτων καταλαμβάνονται καὶ ὑπὸ ὑποδιδασκάλων (Unterrichter) αἱ δὲ λοιπαὶ ὑπὸ διδασκάλων (Lehrer).

Ἀνάλογα ἰσχύουν καὶ διὰ τὰ Δημοτ. Σχολεῖα Θελέων.

5. Φοίτησις.

§ 5. Ἐν Αὐστρίᾳ ἰσχύει ὀκταετῆς ὑποχρεωτικὴ φοίτησις διὰ τοὺς παῖδας ἀμφοτέρων τῶν φύλων, (ἡλ. 7—14 ἐτῶν).

Τὰ ὀκτὼ ταῦτα ἔτη διανύονται ὑφ' ἐκάστου παιδὸς εἴτε πάντα ἐν τῷ πλήρει Δημοτικῷ Σχολείῳ εἴτε τὰ 4 (ἢ 5) ἐν τούτῳ καὶ τὰ λοιπὰ 4 ἐν τῇ τετρατάξιῳ Ἀστικῇ Σχολῇ (Bürgerschule ἢ Hauptschule), τῇ ἀποτελοῦσῃ τὸν κατώτερον κύκλον τῆς Μέσης Ἐκπαιδευσεως.

Οἱ γονεῖς ἢ οἱ κηδεμόνες παιδὸς, ὑποκειμένου εἰς τὴν ὑποχρεωτικὴν, ὡς ἄνω, φοίτησιν, ὀφείλουσι νὰ ἐγγράψωσιν αὐτὸν ἐν τῷ Δημοτικῷ Σχολείῳ τῆς περιφερείας τῶν κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ σχολ. ἔτους ἐντὸς τῆς ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως τοῦ Σχολείου καθοριζομένης ἐκαστοτε προθεσμίας. Παρέκκλισις ἐπιτρέπεται δι' ἀπογοῶντας λόγους, ὡς ὁ νόμος ὀρίζει.

Διὰ παιδία ἀνώμαλα λειτουργοῦσιν **εἰδικὰ βοηθητικὰ σχολεῖα** μὲ κατὰλληλον πρόγραμμα μαθημάτων (Hilfsschulen).

Ἡ νομοθεσία ὀρίζει τὰ τῶν ποινῶν καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐπιβολῆς αὐτῶν εἰς τοὺς γονεῖς ἢ κηδεμόνας, οἵτινες παραμελοῦσι τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς, ὡς ἄνω, ὑποχρεώσεώς των.

6. Ὁραὶ διδασκαλίας καθ' ἑβδομάδα.

§ 6. Κατ' ἀρχὴν αἱ ὄραι διδασκαλίας, ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔτους καὶ τῶν τοπικῶν συνθηκῶν τῆς ἔδρας τοῦ Δημοτ. Σχολείου, ὀρίζονται μεταξὺ τῆς 7 π.μ. καὶ τῆς 6 μ.μ. τῆς ἐργασίμου ἡμέρας.

α) **Δημοτικὰ Σχολεῖα λειτουργοῦντα κατὰ ἀκεραλὸς ἡμέρας** :— Εἰς ταῦτα τὸ κανονικὸν πρόγραμμα μαθημάτων ὀρίζει ἐν συνόλῳ 28 ὥρας διδασκαλίας καθ' ἑβδομάδα δι' ὀκτὼ ἐπάλληλα ἔτη ἡλικίας (7—14).

β) **Δημοτικὰ Σχολεῖα λειτουργοῦντα κατὰ ἡμιήμερα** :— Εἰς ταῦτα τὸ κανονικὸν πρόγραμμα μαθημάτων ὀρίζει 17 ὥρας διδασκαλίας καθ' ἑβδομάδα διὰ πέντε ἐπάλληλα ἔτη ἡλικίας (7—12).

7. Καταμερισμὸς τῶν μαθημάτων.

§ 7. Τὰ διδασκόμενα μαθήματα ἐν τῷ Πλήρει 8τάξιῳ Δημοτικῷ Σχολείῳ, τῷ Γενικῷ, ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν παροχὴν ἀφ' ἑνὸς μὲν τῶν χρησίμων **γνώσεων γενικῆς μορφώσεως** ἀφ' ἑτέρου ἢ **γνώσεων εἰδικῶν**, πρακτικοῦ χαρακτῆρος, πρὸς ἀπόκτησιν δεξιότητός τινος περὶ τὴν ἀσκήσιν πρακτικῶν τινῶν ἐπαγγελμάτων ἀπλῶν, ἰδίᾳ δὲ χάριν ἀναπτύξεως ἐνδιαφέροντος τῶν παιδῶν πρὸς τὰ ἐπαγγέλματα καὶ προπαρασκευῆς αὐτῶν διὰ τὴν βραδυτέραν εἰδίκευσίν των ἐν αὐτοῖς.

Ἡ πρώτη ἀποψις θεραπεύεται εἰς πάσας τὰς τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰς ἕξ κατωτέρας, ἡ δὲ δευτέρα κυρίως εἰς τὰς δύο ἀνωτέρας, ἑβδόμην καὶ ὀγδόην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΣΧΟΛΕΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.

1. ΔΙΑΚΡΙΣΙΣ ΤΟΥΤΩΝ.

§ 8. Τὰ Μέσα Σχολεία γενικής μορφώσεως ἐν Αὐστρίᾳ περιλαμβάνουσι 8 ἐπάλληλα ἔτη σπουδῶν. Ὑποδιαιροῦνται δὲ εἰς δύο μερικωτέρους κύκλους :

Α') Τὸν κατώτερον (Unterstufe), περιλαμβάνοντα τὰς τέσσαρας κατωτέρας τάξεις, καὶ

Β') Τὸν ἀνώτερον (Oberstufe), περιλαμβάνοντα τὰς τέσσαρας ἀνωτέρας τάξεις.

ΚΑΤΩΤΕΡΑΙ ΜΕΣΑΙ ΣΧΟΛΑΙ.

§ 9. Αὗται ἐκαλοῦντο ἄλλοτε Ἀστικά Σχολαί (Bürgerschulen) μετ' 3 τάξεις, σήμερον ὅμως φέρουσι τὸ ὄνομα Hauptschule ἢ «Untergymnasium», δηλ. Κατώτερον Γυμνάσιον, καὶ ἔχουσι τέσσαρας τάξεις.

Εἰς τὴν πρώτην καὶ κατωτάτην τάξιν αὐτῶν εἰσάγονται μετὰ εἰσιτήριον δοκιμασίαν οἱ εὐδοκίμως διανύσαντες τὰς τέσσαρας κατωτέρας τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου. Ἄλλοτε εἰσῆγοντο εἰς τὴν πρώτην τάξιν τῆς τριταξίου Ἀστικῆς Σχολῆς (Bürgerschule) οἱ ἐκ τῆς πέμπτης τάξεως Δημοτ. Σχολείου προηγμένοι μαθηταὶ μετὰ εἰσιτήριον ἐπίσης δοκιμασίαν.

Β΄.

ΑΝΩΤΕΡΑΙ ΜΕΣΑΙ ΣΧΟΛΑΙ.

§ 10. Τὰ Σχολεία ταῦτα διακρίνονται, ἀναλόγως τοῦ ἐν αὐτοῖς ἐφαρμοζομένου προγράμματος μαθημάτων εἰς πλείονας κατηγορίας, ἦτοι :

1) *Γυμνάσια ἀνθρωπιστικά* (Humanitäts-gymnasien), ἦτοι κλασικά.

2) *Γυμνάσια πραγματικά* (Realgymnasien). Ταῦτα πάλιν διακρίνονται εἰδικώτερον εἰς τὰ ἑξῆς : *Πραγματικά Γυμνάσια* τοῦ τύπου *Α*, *Πραγμ. Γυμνάσια* τύπου *Β*, *Πραγμ. Γυμνάσια* τύπου *Γ* καὶ *Πραγματικά Γυμνάσια μετεργουθμισμένα*.

3) *Δύκεια πρακτικά* (Realschulen).

Ἐκαστον τούτων περιλαμβάνει τὰς τέσσαρας ἀνωτέρας τάξεις τοῦ ὅλου δεκάετοῦς κύκλου μέσης ἐκπαιδεύσεως. Πάντες δὲ οἱ τύποι οὗτοι στηρίζονται εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτόν, ὁμοιόμορφον, ἀπὸ ἀπόψεως προγράμματος μαθημάτων, κατώτερον κύκλον, ἦτοι τὴν Hauptschule ἢ Untergymnasium (§ 9).

Οὕτω οἱ ἀπολελυμένοι ἐκ τοῦ κατωτέρου τούτου κύκλου μαθηταὶ διακαίονται νὰ κατατάσσωνται εἰς τὴν κατωτάτην τάξιν τῶν ἀνωτέρων μέσων σχολείων μετὰ εἰσιτήριον δοκιμασίαν.

Λειτουργοῦσι δὲ Σχολεῖα Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, κατώτερα καὶ ἀνώτερα, τόσον διὰ τὰ ἄρρενα ὅσον καὶ διὰ τὰ θήλεα.

2. ΣΚΟΠΟΣ ΜΕΣΩΝ ΣΧΟΛΩΝ.

§ 11. Τὰ Σχολεῖα Μέσης Ἐκπαιδεύσεως ἐπιδιώκουσι τοὺς ἑξῆς σκοπούς :

α) Νὰ παρέχωσιν εἰς τοὺς μαθητὰς ἀνωτέραν γενικὴν μόρφωσιν, καθιστῶσαν συγχρόνως αὐτοὺς ἱκανοὺς πρὸς πανεπιστημιακὰς σπουδὰς,

β) Νὰ ἀναπτύσσωσι, καθ' ὃ μορφωτικὰ ἰδρύματα, τὰς ἠθικὰς, πνευματικὰς καὶ σωματικὰς δυνάμεις τῆς εἰς αὐτὰ ἐμπειστευμένης νεολαίας καὶ νὰ διαπαιδαγωγῶσι τοὺς νέους ἐν πνεύματι κοινωνικῷ, πολιτειακῷ, ἐθνικῷ καὶ ἠθικοθρησκευτικῷ.

γ) Προκειμένου δὲ περὶ Σχολείων θηλέων λαμβάνεται ἐπὶ πλέον πρόνοια καὶ περὶ προπαρασκευῆς αὐτῶν εἰς πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὰ εἰδικὰ καθήκοντα αὐτῶν ὡς μελλουσῶν οἰκοδεσποινῶν διὰ προσθήκης ἐν τῷ προγράμματι ἀντιστοίχων μαθημάτων.

3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΕΣΩΝ ΣΧΟΛΩΝ.

§ 12. Οἱ τεθέντες διδακτικοὶ σκοποὶ ἐν τοῖς σχολείοις τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως θεραπεύονται δι' ἐφαρμογῆς καταλλήλων προγραμμάτων μαθημάτων. Κατωτέρω παρατίθενται ὑποδείγματα τῶν ἰσχυόντων Κανονικῶν Προγραμμάτων (Normallehrpläne) τῶν διαφόρων τύπων μέσων σχολῶν.

Ἀπὸ ἀπόψεως δὲ τρόπου ἐφαρμογῆς τῶν προγραμμάτων τούτων ἔχομεν νὰ σημειώσωμεν τὰ ἑξῆς :

α) Ἐν τῇ *Κατωτέρᾳ Μέσῃ Σχολῇ* διδάσκονται τὰ ἐν τῷ προγράμματι αὐτῆς ἀναγραφόμενα μαθήματα κατὰ τρόπον ἀπλοῦν καὶ πραγματογνωστικόν, ἐπιτρέποντα εἰς τοὺς μαθητὰς ἢ μαθητρίδας νὰ μορφώσωσι γενικὴν εἰκόνα περὶ τῆς συγχρόνου καταστάσεως τοῦ πολιτισμοῦ.

β) Ἐν τῇ *Ἀνωτέρᾳ Μέσῃ Σχολῇ* διδάσκονται τὰ ἐν τῷ οἰκίῳ προγράμματι ἀναγραφόμενα μαθήματα μετὰ μείζονος ἐμβαθύνσεως, ἦτοι ἐπὶ τὸ ἐπιστημονικώτερον, τοῦθ' ὅπερ εἶναι ἤδη κατορθωτὸν κατόπιν τῆς ἐν τῇ Κατωτέρᾳ Μέσῃ Σχολῇ γενομένης προπαρασκευῆς.

γ) Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς ὡρῶν διδασκαλίας καὶ καθ' ἑβδομάδα εἶναι τοιοῦτος, ὥστε νὰ ἀποσοβῆται πᾶσα ὑπερχόπως τῶν νέων.

δ) Ἡ διδασκαλία ἐνισχύεται δι' ἀρτίων συλλογῶν διδακτικῶν ὀργάνων καὶ λοιπῶν ἐποπτικῶν μέσων.

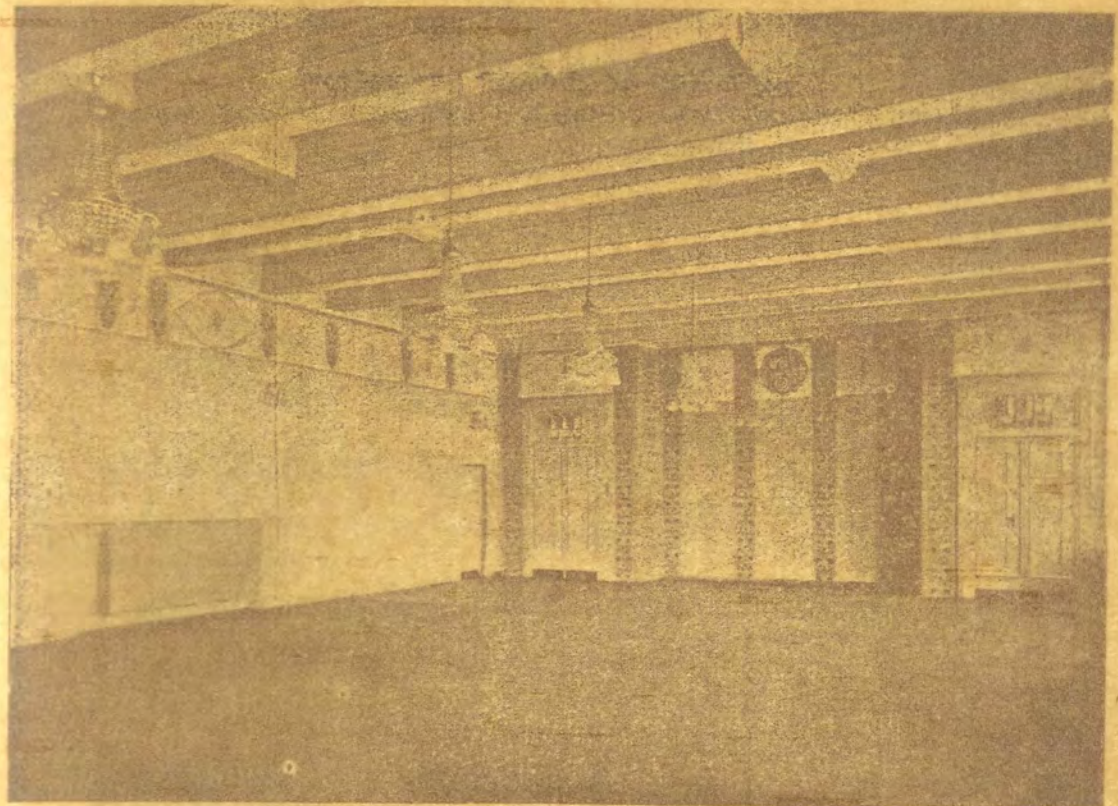
Τὰ κάτωθι προγράμματα ἰσχύουν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1928.

β.
γ.
3. Πραγματικόν Γυμνάσιον, Τύπου Β.

Μία ζῶσα γλῶσσα εἰς τὰς τάξεις II ἕως VIII, Λατινικά εἰς τὰς τάξεις V ἕως VIII καὶ Παραστατ. Γεωμετρία εἰς τὰς τάξεις VII καὶ VIII.

§ 15. ΟΡΟΛΟΓΙΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Unterstufe				Oberstufe				Σύνολον
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Θρησκευτικά	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Γερμανική γλῶσσα	6	4	4	4	4	4	4	4	34
Ξίνη ζῶσα γλῶσσα	—	5	5	5	4	3	3	3	28
Λατινικά	—	—	—	—	6	6	4	5	21
Ἱστορία	1	2	2	2	3	3	2	3	18
Γεωγραφία	2	2	2	2	2	1	1 1/2	—	13
Φυσιγνωσία	3	2	—	2	2	2	2 2/3	—	14
Χημεία	—	—	—	—	2	2	—	—	4
Φυσική	—	—	3	2	—	2	2	3	12
Μαθηματικά (μὲ γεωμ. σχέδιον)	4	4	4	5	3	3	3	2	28
Παραστατική Γεωμετρία	—	—	—	—	—	—	3	2	5
Φιλοσοφικά (εἰσαγωγή)	—	—	—	—	—	—	2	2	4
Ἰχνογραφία	4	3	3	2	—	—	—	—	12
Καλλιγραφία (Γραφή)	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Χειροτεχνία	2	2	2	—	—	—	—	—	6
Στενογραφία	—	—	—	2	—	—	—	—	2
Ὀδική	2	1	1	—	—	—	—	—	4
Σωματικά ἀσκήσεις	3	3	3	3	3	3	3	3	24
Ἐν ὅλῳ	30	30	31	31	31	31	31	31	246

Ἡ Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ συμπληρ. μορφώσεως ἐν Mollardgasse, 87, τῆς Βιέννης. Αἰθουσα τελετῶν (δρ. σελ. 143 καὶ 175).

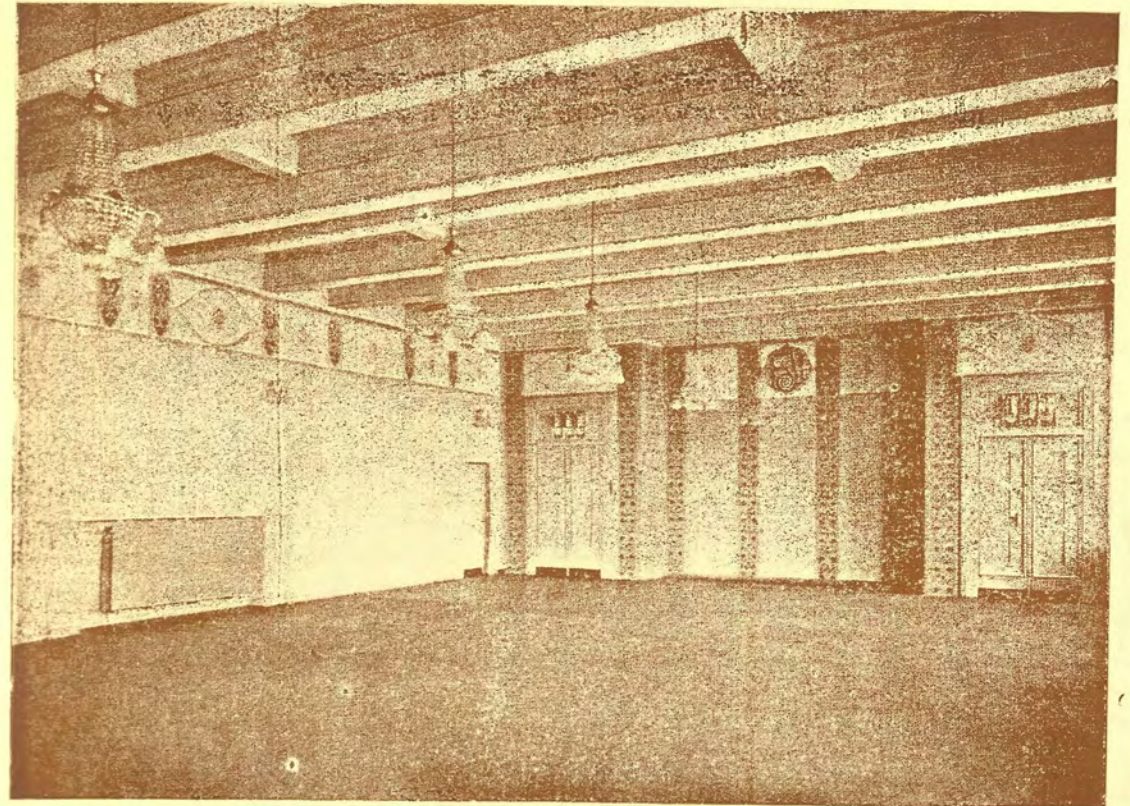
(1) Ἡ χειροτεχνία καὶ αἱ σωματικαὶ ἀσκήσεις διδρσονται ἄλλως δὲ ἐν τῷ Πραγματικῷ Γυμνασίῳ καὶ ἄλλως δὲ ἐν τῷ Ἐπαγγελματικῷ Σχολεῖ.

Β. Πραγματικόν Γυμνάσιον, Τύπου Β.

Μία ζώσα γλώσσα εἰς τὰς τάξεις II ἕως VIII, Λατινικά εἰς τὰς τάξεις V ἕως VIII καὶ Παραστατ. Γεωμετρία εἰς τὰς τάξεις VII καὶ VIII.

§ 15. ΠΡΟΛΟΓΙΣΤΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Unterstufe				Oberstufe				Σύνολον
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Ελληνιστικόν	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Γερμανικὴ γλῶσσα	3	4	4	4	4	4	4	4	34
Ξένη ζώσα γλῶσσα	2	2	2	2	2	2	2	2	28
Λατινικά					6	6	4	3	21
Ἱστορία	2	2	2	2	3	3	3	3	28
Γεωγραφία	2	2	2	2	2	1	1		13
Φυσιογνωσία	3	2		2	2	2	2		14
Χημεία					2	2			4
Φυσικὴ			3	2		2	2	3	12
Μαθηματικά (μὴ γὰρ ἀπὸ τῶν ἑξῆς)	4	4	4	5	3	3	3	2	28
Παραστατικὴ Γεωμετρία							3	2	5
Φιλοσοφικὰ (ιστορικῶς)							2	2	4
Ἰχνογραφία	4	3	3	2					12
Καλλιγραφία (Γερμ.)	1								1
Χειροτεχνία	2	2	2						6
Στενογραφία				2					2
Ὄδikh	2	1	1						4
Σωματικαὶ ἀσκήσεις	3	3	3	3	3	3	3	3	24
Ἐν ὅλῳ	30	30	31	31	31	31	31	31	246

Ἡ Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ συμπληρ. μορφώσεως ἐν Mollardgasse, 87, τῆς Βιέννης-Λίθουσα τελετῶν (δρ. σελ. 173 καὶ 175).

δ.

4. Πραγματικὸν Γυμνάσιον, Τύπου C.

Ἐν τούτῳ διδάσκονται : α) Μία ξένη γλῶσσα ζῶσα εἰς τὰς τάξεις II, III κ.λ. μέχρι τῆς VIII, β) τὰ Λατινικὰ εἰς τὰς 4 ἀνωτέρας τάξεις V, VI κ.λ. ἕως VII, γ) οὐδαμῶς ἢ παραστατικὴ γεωμετρία καὶ δ) τὰ λοιπὰ ἐγκύκλια μαθήματα.

§ 16. ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Unterstufe				Oberstufe				Σύνολον ὡρῶν διδασκαλ. ἐβδομαδ.
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Θρησκευτικὰ	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Γερμανικὴ γλῶσσα	6	4	4	4	4	4	4	4	34
Ξένη ζῶσα γλῶσσα	—	5	5	5	4	3	4	4	30
Λατινικὰ	—	—	—	—	6	6	6	6	24
Ἱστορία	1	2	2	2	3	3	2	3	18
Γεωγραφία	2	2	2	2	2	1	1 ^{0/2}	—	13
Φυσιογνωσία	3	2	—	2	2	2	2 ^{2/0}	—	14
Χημεία	—	—	—	—	2	2	—	—	4
Φυσικὴ Πειραματικὴ	—	—	3	2	—	2	2	3	12
Μαθηματικὰ (μὲ γεωμ. σχέδιον) . . .	4	4	4	5	3	3	3	2	28
Φιλοσοφικὰ (εἰσαγωγή)	—	—	—	—	—	—	2	2	4
Ἰχνογραφία	4	3	3	2	—	—	—	—	12
Καλλιγραφία (Γραφή)	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Στενογραφία	—	—	—	2	—	—	—	—	2
Χειροτεχνία	2	2	2	—	—	—	—	—	6
ᾠδικὴ	2	1	1	—	—	—	—	—	4
Σωματικαὶ ἀσκήσεις	3	3	3	3	3	3	3	3	24
Ἐν ὅλῳ	30	30	31	31	31	31	31	31	246

ε.

5. Μετερρυθμισμένον Πραγματικὸν Γυμνάσιον.
(Reformrealgymnasium)

Ὁ τύπος οὗτος ἐδημιουργήθη τὸν Ἰούνιον 1925.

Ἴδου τὸ ἀντίστοιχον ὠρολόγιον πρόγραμμα (τοῦ ἀνωτέρου κύκλου).

§ 17. ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Oberstufe				Σύνολον ὠρῶν
	V	VI	VII	VIII	
Θρησκευτικὰ.....	2	2	2	1	7
Γερμαν. γλῶσσα καὶ γραμματολογία.....	4	4	4	4	16
Λατινικὰ.....	6	6	6	6	24
Ξένη ζῶσα γλῶσσα.....	3	3	3	3	12
Ἱστορία καὶ πολιτειακὴ ἀγωγή.....	3	3	4	4	14
Γεωγραφία.....	2	2	—	—	4
Μαθηματικὰ.....	3	3	3	2	11
Φυσικὴ Ἱστορία καὶ Γενικὴ γεωλογία.....	2	2	2	2	8
Φυσικὴ Πειραματικὴ καὶ Χημεία.....	2	2	2	4	10
Φιλοσοφικὴ προπαιδεία.....	—	—	2	2	4
Γυμναστικὴ.....	2	2	2	2	8
Ἐν ὅλῳ.....	29	29	30	30	118

ΣΗΜ. 1. Πλὴν τούτων ἔχει καθιερωθῆ καὶ ἐν ἀπόγευμα διὰ παιδιὰς, ἐκδρομαί, κολύμβημα καὶ ἄλλα παρόμοια.

ΣΗΜ. 2. Αἱ 4 κατώτεραι τάξεις, I, II, III καὶ IV ἐφαρμόζουν τὸ πρόγραμμα τῶν ὁμοταγῶν τάξεων τῆς Realschule (Πρακτ. Λυκείου).

ς.

6. Ἀνώτερα μετερρυθμισμένα πραγματικὰ
Γυμνάσια καὶ Λύκεια Θηλέων.

(Mädchenlyzeen und Untersfufe von Mädchen reformrealgymnasien
und Frauenoberschulen).

Διὰ τὰ Θήλεα λειτουργοῦσι πραγματικὰ Γυμνάσια ἢ Λύκεια μὲ 8 τάξεις ἢ μὲ 8½ τάξεις, ἐφαρμόζοντα τὰ διὰ τὰ ἄρρενα ἀντίστοιχα προγράμματα μὲ σχετικὴν διαφορὰν εἰς εἰδικὰ τινα μαθήματα, ὡς λ. χ. τὴν χειροτεχνίαν καὶ ἄλλα.

Ἐκ τούτων τὸ βιτάξιον Λύκειον Θηλέων ἐφαρμόζει ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου 1925 τὸ κάτωθι μετερρυθμισμένον πρόγραμμα.

§ 18. ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΠΡΑΚΤ. ΕΞΑΤΑΞΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΘΗΛΕΩΝ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Untersfufe a) Mädchen- reformgymn. β) Frauen- oberschulen				Σύνολον ὠρῶν	Oberklas- sen des Mädchens- lyzeums		Σύνολον ὠρῶν
	I	II	III	IV		V	VI	
Θρησκευτικὰ.....	2	2	2	2	8	2	2	12
Γερμανικὰ.....	4	4	4	4	16	4	4	24
Γαλλικὰ.....	6	5	3	3	17	4	4	25
Ἀγγλικὰ.....	—	—	4	3	7	3	4	14
Ἱστορία.....	—	2	2	2	6	4	4	14
Γεωγραφία.....	2	2	2	2	8	2	1	11
Μαθηματικὰ.....	3	3	3	3	12	2	3	17
Φυσικὴ Ἱστορία.....	2	2	—	—	4	2	1	7
Φυσικὴ Πειρ. Χημεία, Ὀρυκτολογία.....	—	—	2	3	5	3	3	11
Ἐλευθέρη ἰχνογραφία.....	4	4	3	3	14	2	2	18
Ἔργασια βελόνης.....	2	2	2	2	8	—	—	8
Γραφὴ.....	1	—	—	—	1	—	—	1
Γυμναστικὴ.....	3	3	3	3	12	2	2	16
Ἐν ὅλῳ.....	29	29	30	30	118	30	30	178

ζ.

7. Πρακτικά Λύκεια (Realschulen)

Ταῦτα ἐφαρμόζουσι τὰ κάτωθι.

§ 19, ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ (τοῦ ἔτους 1928).

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Unterstufe				Oberstufe				Σύνολον ὡρῶν
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Θρησκευτικά.....	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Γερμανικὴ γλῶσσα.....	6	4	4	4	4	3	3	3	31
Πρώτη ξένη γλῶσσα.....	—	5	5	5	3	3	3	2	26
Δευτέρα » ».....	—	—	—	—	4	4	2	2	12
Ἱστορία.....	1	2	2	2	2	2	2	3	16
Γεωγραφία.....	2	2	2	2	2	1	1	⁰ / ₂	13
Φυσιογνωσία.....	3	2	—	2	2	2	2	² / ₀	14
Χημεία.....	—	—	—	—	—	3	2	—	5
Φυσικὴ.....	—	—	3	2	—	2	3	3	13
Μαθηματικά (μὲ γεωμ. σχέδιον).....	4	4	4	5	4	4	3	3	31
Παραστατικὴ γεωμετρία.....	—	—	—	—	3	3	2	2	10
Φιλοσοφικά (εἰσαγωγή).....	—	—	—	—	—	—	—	3	3
Ἱχνογραφία.....	4	3	3	2	2	2	2	1	19
Γραφὴ.....	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Στενογραφία.....	—	—	—	2	—	—	—	—	2
Χειροτεχνία.....	2	2	2	—	—	—	—	—	6
Ῥωδική.....	2	1	1	—	—	—	—	—	4
Σωματικαὶ ἀσκήσεις.....	3	3	3	3	3	3	3	3	24
Ἐν ὅλῳ.....	30	30	31	31	31	31	31	31	246

ΣΗΜ. Ἡ ὕλη τῆς χειροτεχνίας καὶ σωματικῶν ἀσκήσεων κ.λ. διὰ τὰ θήλα τροποποιεῖται προσηκόντως.

η.

8. Ἀνώτερα Παρθεναγωγεία (Frauenoberschulen)

Τὰ ὀκτατάξια ταῦτα Σχολεῖα θηλέων ἐφαρμόζουσι τὸ κάτωθι ὠρολόγιον πρόγραμμα μαθημάτων.

§ 20. ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Κατώτερος κύκλος				Ἀνώτερος κύκλος				Σύνολον ὡρῶν.
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Θρησκευτικά.....	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Γερμανικὴ γλῶσσα.....	6	4	4	4	4	4	4	4	34
Ξένη γλῶσσα.....	—	5	5	5	3	3	3	3	27
Ἱστορία.....	1	2	2	2	3	2	2	3	17
Γεωγραφία.....	2	2	2	2	2	2	—	⁰ / ₂	13
Φυσιογνωσία.....	3	2	—	2	2	2	2	² / ₀	14
Χημεία.....	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Φυσικὴ πειραματικὴ.....	—	—	3	2	—	2	2	3	12
Μαθηματικά (μὲ γεωμ. σχέδιον).....	4	4	4	5	3	3	3	2	28
Φιλοσοφικά (εἰσαγωγή καὶ διδασκα- λία περὶ ἀγωγῆς).....	—	—	—	—	—	2	2	2	6
Ἱχνογραφία.....	4	3	3	2	2	2	2	2	20
Γραφὴ (Καλλιγραφία).....	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Στενογραφία.....	—	—	—	2	—	—	—	—	2
Χειροτεχνία (ἔργασια βελόνης εἰς τὴν Unterstufe, κοπτικὴ καὶ ρα- πτικὴ εἰς Oberstufe).....	2	2	2	—	6	5	—	—	17
Ῥωδική.....	2	1	1	—	—	—	—	—	4
Μαγειρικὴ καὶ Οἰκιακὴ Οἰκονομία.....	—	—	—	—	—	5	5	—	10
Παιδὸς ἀνατροφή καὶ κοινωνικὴ περὶ- θαλψις.....	—	—	—	—	—	3	2	—	5
Σωματικαὶ ἀσκήσεις.....	3	3	3	3	3	3	2	2	22
Ἐν ὅλῳ.....	30	30	31	31	32	32	32	32	250

ΣΗΜ. Ἐκάστη ὥρα διαρκεῖ 50'.

Ἐξέτασις τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους καὶ τῶν λαϊκῶν θρησκευτικῶν ἔθιμων. Προσευχαὶ καὶ ἄσματα ἐν συναφείᾳ πρὸς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν ἔτος.

ΤΑΞΙΣ II (2 ὄρ. ἑβδομαδ.).

Τὰ καθήκοντα τοῦ Χριστιανοῦ κατὰ τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ καὶ κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν.—Καθήκοντα τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης : (Πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, προσευχή. Τιμὴ τῶν Ἁγίων, Ἁγιότης τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, ἀγιότης τῆς Κυριακῆς).

Καθήκοντα ἀγάπης πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον : Καθήκοντα τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς, τῶν ὑφισταμένων πρὸς τοὺς προϊσταμένους καὶ πρὸς τὰς Ἀρχάς. Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου : Καθήκοντα πρὸς τὸ σωματικὸν καὶ ψυχικὸν ἀγαθὸν ἑαυτοῦ καὶ τοῦ πλησίον. Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ προφύλαξις αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὄυπου τῆς ἁμαρτίας. Ἡ ἀγνεία. Ἡ ἰδιοκτησία καὶ ἡ προστασία αὐτῆς. Τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ τοῦ ἀνθρώπου : Ἀλήθεια καὶ πίστις. Ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸν πλησίον. Ἡ καθαρὰ καὶ εὐχαριστημένη καρδιά.

Ἐορταί. Καθιέρωσις τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἑορτῶν. Ἡ νηστεία. Ἡ διατεταγμένη τέλεσις τῶν μυστηρίων. Οἱ τεταγμένοι χρόνοι.

Τὸ ἠθικῶς ἀγαθὸν καὶ τὸ ἠθικῶς κακόν. Τὰ ἀγαθὰ ἔργα. Ἀρεταί. Τὰ Μοναχικὰ τάγματα. Ὁ μοναχικὸς βίος.

Λεπτομερῆς ἀνάπτυξις τῆς ἱερᾶς λειτουργίας καὶ τῶν ἱεροπραξιῶν τῆς. Τὰ μυστήρια καὶ αἱ ἀντίστοιχοι ἱεροτελεσταί, ἑξαίρεσις τῶν τῆς Μετανοίας καὶ τοῦ βωμοῦ.

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Βίβλου ἐξετάζονται τεμάχια κατάλληλα πρὸς τόνωσιν, διασάφησιν καὶ ἐμβάθυνσιν τῆς διδασκαλίας.

Ἐπίσης ἐξετάζεται τὸ Ἐκκλησιαστικὸν ἔτος καὶ τὰ θρησκευτικὰ τοῦ λαοῦ ἔθιμα.

Προσευχαὶ καὶ ἄσματα ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους.

ΤΑΞΙΣ III (2 ὄρ. καθ' ἑβδομάδα).

Ἱστορία τῆς ἀποκαλύψεως τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης : Γένεσις τῶν γραφῶν τῆς Παλ. Διαθήκης, ἡ περὶ Δημιουργίας διδασκαλία, λατρεία καὶ θρησκεία τῶν ἀρχαίων χρόνων. Βιβλικὴ Παλαιὰ Ἱστορία, ἡ Ἱστορία τοῦ Ἰσραήλ, βιβλικὴ γεωλογία. Ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας τῆς Παλ. Διαθήκης.

Εἰκόνες ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας.

ΤΑΞΙΣ IV (2 ὄρ. καθ' ἑβδομ.).

Ἱστορία τῆς ἀποκαλύψεως τῆς Καινῆς Διαθήκης.—Κρατικαὶ καὶ θρησκευτικαὶ συνθήκαι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Χριστοῦ. Αἱ πηγαὶ τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ. (Εὐαγγέλια, Ἱστορία τῶν Ἀποστόλων, Ἐπιστολαὶ τῶν Ἀποστό-

4. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΣΩΝ ΣΧΟΛΩΝ.

§ 21. Παρατίθεται ἡ ἕξ ἐκάστου ἐν τῷ προγράμματι ἀναγραφομένου μαθήματος διδασκομένη ὕλη παρά τισι τῶν μέσων σχολῶν γενικῆς μορφώσεως.

Α'. ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

1. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Παρατήρησις. — Τὸ μάθημα τοῦτο διδάσκεται συμφώνως πρὸς τὸ δόγμα πίστεως τῶν μαθητῶν διὰ τοῦτο τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα καθορίζει τὴν διδακτέαν ὕλην κατὰ τρεῖς τρόπους : α) διὰ μαθητὰς Καθολικοῦ δόγματος, β) διὰ μαθητὰς τοῦ Εὐαγγελικοῦ ἢ Προτεστάντικοῦ δόγματος καὶ γ) διὰ μαθητὰς Ἰσραηλίτας.—Ἐνταῦθα χάριν συντομίας παραθέτομεν μόνον τὸ εἰς τοὺς Καθολικοὺς ἀναφερόμενον μέρος :

Διὰ τοὺς μαθητὰς καθολικοῦ δόγματος.

Α'. Ἐν τῷ Κατωτέρῳ Κύκλῳ.

ΣΚΟΠΟΣ :—Ἐμβάθυνσις εἰς τὴν Καθολικὴν πίστιν καὶ στερέωσις τῆς ζωῆς διὰ τῆς πίστεως. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς θείας ἀποκαλύψεως, ἰδίᾳ εἰς τὸν βίον τοῦ Ἰησοῦ.

ΥΛΗ.—Ἡ διδακτέα ὕλη κατανέμεται ὡς ἑξῆς.

ΤΑΞΙΣ I (2 ὄρ. ἑβδομ.).

Γενικὴ εἰσαγωγή περὶ τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς. Ναὸς τοῦ Θεοῦ. Ἡ κοινὴ λατρεία. Ἡ προσευχή. Τὰ κυριώτατα περὶ τῆς ἱερᾶς μυσταγωγίας (τῆς Λειτουργίας).

Αἱ περὶ πίστεως διδασκαλαὶ τῶν Ἀποστόλων. Ὁ Θεός, ἡ δημιουργία, ὁ ἀνθρώπος, τὸ ζῶον, ἡ ἐκ τῆς ἁμαρτίας πτώσις. Χριστὸς ὁ Λυτρωτῆς (Θεὸς καὶ ἀνθρώπος), τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἡ μετὰ θάνατον ζωὴ. Ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ἡ προφορικὴ παράδοσις ὡς πηγὴ τῆς πίστεως ἡμῶν.

Τὰ μυστήρια τῆς Ἐξομολογήσεως καὶ τοῦ βωμοῦ.

Ἐκ τῆς Βιβλικῆς Ἱστορίας ἐξετάζονται τὰ ἀντίστοιχα τμήματα πρὸς ἑξασιν, διασάφησιν καὶ ἐμβάθυνσιν τῆς διδασκαλίας.

λων). Ὁ βίος τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὰ Εὐαγγέλια ἐν παραλληλία πρὸς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν ἔτος.

Εἰκόνες ἐκ τῆς ἔκκλησιαστικῆς ἱστορίας.

Ἄνωτερος κύκλος.

ΣΚΟΠΟΣ.— Διαμόρφωσις μιᾶς πεφωτισμένης Καθολικῆς πίστεως καὶ καθολικοῦ βίου ἐπὶ τῇ βάσει μιᾶς ἐπιστημονικῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὸ περιεχόμενον τοῦ Καθολικοῦ Δόγματος καὶ τοῦ Καθολικοῦ ἔθους καὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας.

ΥΛΗ :

ΤΑΞΙΣ V (2 ὧραι καθ' ἑβδομάδα).

Ἡ περὶ πίστεως διδασκαλία.— (I Μέρους). Λογικαὶ ἀλήθειαι : Ὑπαρξίς Θεοῦ· πνευματικότης καὶ ἀθανασία τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Ἀναγκαιότης μιᾶς θείας ἐνεργείας. Ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ (οὐσία, ἀναγνώρισις καὶ ἀξία αὐτῆς). Ἡ ἐξέλιξις τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ : Ἡ παλαιότητα ἀποκάλυψις, ἡ μωσαϊκὴ, ἡ χριστιανικὴ ἀποκάλυψις.

Ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία : Ἡ Ἐκκλησία ὡς ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐμπειστευμένη μεσάζουσα τῆς ἀποκαλύψεως. Ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ θεμελίωσις τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καθιερωθεῖσα τάξις τῆς Ἐκκλησίας : Καθιέρωσις τοῦ ἀξιώματος τοῦ Ἐπισκόπου. Ἡ πρωτοκαθεδρία τοῦ Ἁγίου Πέτρου καὶ τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Ρώμης. Τὰ γνωρίσματα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἡ διὰ τὴν σωτηρίαν ἀναγκαιότης τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ἀλάθητον τῆς Ἐκκλησίας. Μορφαὶ τῆς διδασκαλίας. Πηγαὶ τῆς πίστεως. Σύμβολον τῆς πίστεως. Παραδοχὴ ἔκκλησιαστικῆς διδασκαλίας ἐν τῇ πίστει. Τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱερέως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἡ ποιμενικὴ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας. Αἱ τῆς πίστεως διδασκαλαὶ περὶ Θεοῦ, τῆς δημιουργίας, τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἀνυψώσει καὶ τῇ καταπτώσει αὐτοῦ. Ἡ περὶ Θεοῦ διδασκαλία (Οὐσία, ἰδιότητες, τριαδικὴ ὑπόστασις). Ἡ περὶ δημιουργίας διδασκαλία (Δημιουργία, συντήρησις τοῦ κόσμου. Ἄγγελοι. Δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου, φύσις αὐτοῦ, ἀρχικὴ κατάστασις καὶ πτώσις. Προπατορικὸν ἁμάρτημα).

Ἀνάγνωσις τῆς Βίβλου : Ἱστορία τῶν Ἀποστόλων (Τὰ τεμάχια, ἀτινα σχετίζονται πρὸς τὴν διδακτέαν ὕλην).

Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία : Ἐξωτερικὴ καὶ ἐσωτερικὴ ἐξέλιξις τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς μεταποστολικούς χρόνους. Οἱ αἱματηροὶ καὶ πνευματικοὶ διωγμοί. Νίκη τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐκκλησιαστικὴ ἐπιστήμη καὶ ἔκκλησιαστικὴ ζωὴ κατὰ τὴν χριστιανικὴν ἀρχαιότητα. Ἐξέλιξις τοῦ Μαναχικοῦ συστήματος μέχρι τῆς μεταρρυθμίσεως ὑπὸ τῶν Βενεδικτίνων.

VI. ΤΑΞΙΣ (2 ὧρ. τὴν ἑβδομάδα).

Ἡ περὶ πίστεως διδασκαλία (II Μέρους) : Ἡ ἀπολύτρωσις διὰ τοῦ Χριστοῦ. Ἡ διδασκαλία περὶ τῆς λυτρώσεως. Τὸ πρόσωπον τοῦ Σωτῆρος. Αἱ

πηγαὶ ὡς πρὸς τὴν ζωὴν τοῦ Ἰησοῦ. Ἐθνικαὶ (ἢ εἰδωλολατρικαὶ), Ἰουδαϊκαὶ, χριστιανικαὶ. Τὰ Εὐαγγέλια. Τὸ ἄθικτον, ἡ γνησιότης καὶ τὸ ἀξιόπιστον αὐτῶν. Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν πηγῶν. (Ἡ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ τῆς καθολικῆς πίστεως). Ὁ Ἰησοῦς, ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας. Ὁ Ἰησοῦς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ἀποδείξεις τῆς ἰδίας αὐτοῦ μαρτυρίας. Θαύματα, προφητεῖαι, ὁ Ἅγιος Παῦλος, ὁ πρῶτος χριστιανισμός. Ἰησοῦς ὁ Θεάνθρωπος. Ἡ ἐνανθρώπησις. Ἡ μήτηρ τοῦ Θεοῦ. Ἡ σωτηρία. Ὁ σταυρικὸς θάνατος τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ ὕπατος ἱερεὺς ἡμῶν καὶ ὁ θυσιασθεὶς ἄμνος. Ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ. Ἡ διδασκαλία περὶ τῆς ἀγιότητος (Ἡ ἐνεργεία τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ) : Χάρις καὶ δικαίωσις. Ἡ διδασκαλία περὶ τῆς συντελείας. Θάνατος καὶ Κριτήριον κ.λ.

Ἀνάγνωσις ἐκ τῆς Βίβλου : Ἐν συνοπτικῶν Εὐαγγέλιον.

Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία : Συγχώνευσις τῶν παλαιοχριστιανικῶν λατινικῶν δυνάμεων μετὰ τῶν ἐθνικογερμανικῶν τοιούτων. Αὐτοκρατορία καὶ Παπισμός ἀπὸ Καρόλου τοῦ Μεγάλου μέχρι Ἰννοκентίου τοῦ III. Ὁ Ἰσλάμ καὶ αἱ Σταυροφορίαι. Αἱ πεπλανημένα διδασκαλαὶ τοῦ XII καὶ τοῦ XIII αἰῶνος. Φραγκισκανοὶ καὶ Δομινικανοί. Ὁ Ἅγιος Θωμᾶς von Aquin (Σχολαστικός). Ὁ Ἅγιος Βοναβεντούρα (Μυστικιστής). Τέχνη καὶ θρησκευτικὸς βίος κατὰ τὸν Μεσαίωνα. Ὑποχώρησις τῆς Παπικῆς δυνάμεως ἀπὸ Βονιφατίου τοῦ VIII μέχρι Λέοντος τοῦ X. Κράτος καὶ Ἐκκλησία κατὰ τὰ τέλη τοῦ Μεσαίωμος. Τὸ Δυτικὸν σχίσμα καὶ αἱ Μεταρρυθμιστικαὶ Σύνοδοι. Φωτειναὶ καὶ σκοτειναὶ πλευραὶ τοῦ Μεσαίωμος. Ἀνθρωπισμός καὶ ἀναγέννησις. Πάπαι τῆς ἀναγεννήσεως. Ἡ ἔκκλησιαστικὴ ἐπανάστασις ἐν Γερμανίᾳ καὶ τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ. Ἡ Σύνοδος τοῦ Τρεντίνου, νέα τάγματα μοναχικά. Καθολικὴ μεταρρυθμίσις. Ἐξωτερικὴ δράσις τῆς Ἐκκλησίας δι' Ἱεραποστολῶν.

VII. ΤΑΞΙΣ (3 ὧρ. καθ' ἑβδομάδα).

Ἡ Καθολικὴ Ἠθικὴ : Εἰσαγωγή : Moral καὶ Ethik. Περὶ τοῦ προσρισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἐννοίας τοῦ ἠθικοῦ. Ἀπόπειραι περὶ διαπλάσεως μιᾶς ἠθικῆς ἀνεξαρτήτου τῆς θρησκείας. Φιλοσοφικὴ ἠθικὴ καὶ ἀποκαλυφθεῖσα ἠθικὴ. Ἡ ἠθικὴ τοῦ Ἐμ. Καντίου, Θεονομία καὶ αὐτονομία.

Ἡ Γενικὴ Ἠθικὴ : Ὁ ἠθικὸς νόμος καὶ ἡ πηγὴ αὐτοῦ. Ὁ φυσικὸς ἠθικὸς νόμος. Ἡ Εὐαγγελικὴ διδασκαλία. Ὁ ἀνθρώπινος νόμος. Σύγκρουσις καθηκόντων. Πότε παύει ἡ ὑποχρέωσις ἀπέναντι ἑνὸς ἀνθρώπινου νόμου ; Ἡ ἀναγνώρισις τοῦ ἠθικοῦ νόμου : Ἡ συνειδήσις. Πλάνη συνειδήσεως, ἀμφιβολία συνειδήσεως. Ἡ δυνατότης τῆς προσαρμογῆς πρὸς τὸν ἠθικὸν νόμον : Ἡ ἐλευθερία τῆς βουλήσεως, ἡ ὁμολογία, ἡ ἄρνησις, τὰ ὄρια, τὰ κωλύματα αὐτῆς. Ἡ θεμελιώδης διάκρισις τοῦ ἀγαθοῦ ἀπὸ τοῦ κακοῦ. Ἡ ἠθικὴ ἐνεργεία, ἡ ἀρετὴ. Ἡ οὐσία τῆς ἁμαρτίας. Συγκωρηταὶ καὶ θανάσιμοι ἁμαρτίαι, ἀφορμὴ πρὸς τὸ ἁμαρτάνειν.

Ἡ ἰδιαιτέρα ἠθικὴ διδασκαλία : Ἡ διάσεισις τῶν βάσεων τῆς ἠθικῆς τάξεως : Τὰ ἐπὶ κύρια ἁμαρτήματα, τὰ κραυγάζοντα μέχρι οὐρανοῦ ἁμαρτήματα, τὰ ἁμαρτήματα κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Αἱ δέκα ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ : Ἀποκάλυψις καὶ ὑποχρέωσις. Ἡ πίστις. Ἁμαρτήματα κατὰ τῆς πίστεως. Προστασία τῆς πίστεως διὰ τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπηγορευμένα βιβλία. Καῦσις τῶν νεκρῶν. Ἡ ἐλπίς. Ἡ ἀγάπη. Ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ. Ἡ προσευχή.—Τὸ ἅγιον ὄνομα τοῦ Θεοῦ.—Ἡ κοινὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἐντολὴ τῆς νηστείας. Ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποδεκτὴ οἰκογενειακὴ τάξις. Ὑποχρεώσεις πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Καθήκοντα πρὸς τὴν Πολιτείαν. Ἐκκλησία καὶ Πολιτεία. — Σῶμα καὶ ζωὴ : Ἡ ἐντολή. Σῶμα καὶ ζωὴ : ἡ ἀπαγόρευσις. — Τὸ γενετήσιον ἔνστικτον καὶ ἡ ἔννοια αὐτοῦ. Ἡ γενετήσιος ἠθικὴ. — Τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας. Ὁ καπιταλισμός. Ὁ σοσολιασμός. Προσβολὴ τῆς ἰδιοκτησίας. Ἡ ἐπανόρθωσις.—Προστασία τῆς φιλαληθείας, τῆς πίστεως καὶ τῆς τιμῆς.—Τέρμα : ἡ χριστιανικὴ τελειότης. Καθολικὴ ἠθικὴ.

Ἀνάγνωσις ἐκ τῆς Βίβλου. Κατ' ἐκλογὴν συνιστῶνται : Ἡ ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλία. Ἐπιστολαὶ πρὸς Ῥωμαίους 12—15. Αἱ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολαί. Α'. Ἐπιστολὴ τοῦ Πέτρου. Α'. Ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννου, τοῦ Ἰακώβου πρὸς Κολοσσαεῖς. Πάντως δὲ καὶ περικοπαί ἐκ τῶν Προφητειῶν.

Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία : Ἡ ἐνίσχυσις τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς ἀπὸ τῆς Συνόδου τοῦ Τρεντίνου. Νέα μοναχικὰ τάγματα. Ἡ ἐσωτερικὴ ἐξήγησις τοῦ Προτεσταντισμοῦ ἀπὸ τοῦ 1555. Διαμόρφωσις τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Κράτους : Γαλλικανισμός, Φεβρωνιανισμός, Ἰωσηφινισμός. Διαφώτισις ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ (Deisten—Βολταῖρος, Γάλλοι ὄλισται—Ρουσσώ). Γερμανικὴ διαφώτισις.

VIII. ΤΑΞΙΣ (2 ὥραι καθ' ἑβδομάδα).

Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία : Ἀπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως μέχρι τῆς σήμερον. Ἡ Γολ. Ἐπανάστασις καὶ αἱ ἄμεσοι συνέπειαι αὐτῆς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ (Ἐκκλησιαστικὸν Κράτος). Ναπολέον καὶ Πίος ὁ VII. Δήμευσις τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Κτημάτων ἐν Γερμανίᾳ. Ἐκκλησία καὶ Πολιτεία ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα (Ἀναβίωσις τῆς Καθολικῆς συνειδήσεως ὁ ἀγὼν περὶ τοῦ πολιτισμοῦ). Ἡ παπυσύνη καὶ ἡ Ἰταλία (Τὸ Ῥωμαϊκὸν ζήτημα). Πίος ὁ IX. Ἐκκλησιαστικὴ δρᾶσις. Ἐκκλησιαστικοπολιτικαὶ σχέσεις ἐν Αὐστρίᾳ (Κογκορδάτον) κ. λ. Οἱ τελευταῖοι Πάπαι. Ἐκκλησιαστικὴ τέχνη τῆς σήμερον. Θρησκευτικαὶ καταστάσεις παρὰ ταῖς Ἐξωκαθολικαῖς χριστιανικαῖς Ἐκκλησίαις.

Ἀφ' ἑτέρου ὁ διδάσκων ἐνεργεῖ ἐν εὐθέταις περιστάσεσι βαθεῖαν ἐξέτασιν διαφόρων ζητημάτων τῆς περὶ τοῦ Κόσμου καθολικῆς ἀντιλήψεως καὶ συστηματικὴν τούτων σύνοψιν.

Ἐκ τῆς **Βίβλου** κατ' ἐκλογὴν περικοπῶν ἀνάγνωσις : — Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου, ἐπιστολαὶ τοῦ Παύλου, μερικοὶ ψαλμοί, τεμάχια ἐκ τῶν Γραφῶν

τῶν μεγάλων Προφητῶν, αἵτινες καταδηλοῦσι τὴν περὶ Θεοῦ ἰδέαν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, περικοπαί ἐκ τοῦ Βιβλίου τοῦ Ἰὼβ ὡς συμβολὴ διὰ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς δεινοπαθήσεως.

2. ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ.

Α'. Κατώτερος κύκλος.

ΣΚΟΠΟΣ :—Ἀσφάλεια περὶ τὸ ὀρθῶς ὁμιλεῖν, ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν. Ἰκανότης πρὸς καλὴν διατύπωσιν προφορικὴν καὶ γραπτὴν γεγονότων, αἵτινα ἔζησεν αὐτὸς οὗτος ὁ μαθητὴς ἢ ὁ ἴδιος ἐσκέφθη, ὡς ἐπίσης πρὸς ὀρθὴν ἀντίληψιν τῶν ἀκουομένων ἢ ἀναγινωσκομένων καὶ ἀπόδοσιν. Γνώσις τῶν θεμελιωδῶν κανόνων τῆς Γερμανικῆς γραμματικῆς. Διέγερσις διαφέροντος πρὸς καλὰ βιβλία καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν καὶ τοὺς Γερμανοὺς συγγραφεῖς :

ΥΛΗ :—

ΤΑΞΙΣ I. (6 ὥρ. καθ' ἑβδομάδα).

α) **Γλωσσικὴ καλλιέργεια** (Ὅμιλεῖν καὶ γράφειν) : Ἀσκήσεις εἰς τὸ διηγέσθαι : Προφορικαὶ καὶ γραπταὶ ἐκθέσεις περὶ γεγονότος τοῦ βίου, περὶ παρατηρηθέντος καὶ διανοηθέντος. Ἀναδιηγήσεις, ἐνδείξεις περιεχομένου καὶ τὰ παρόμοια. Εὐκαιρίας δοθείσης ἐν τῇ τάξει, ἀπαγγεῖλαι ποιημάτων.

Ἐθισμός τῶν μαθητῶν εἰς ὀρθὴν προφορὰν τῶν φθόγγων καὶ εἰς γλῶσσαν ἀπηλλαγμένην τῶν ἰδιορρυθμιῶν τῆς τοπικῆς διαλέκτου, συγχρόνως ὅμως καταπολέμησις τῆς ἐσφαλμένης ὁμιλίας κατὰ τὰ γράμματα. Διάκρισις μεταξὺ τοπικῆς Διαλέκτου, τῆς ἑοσῆσης καὶ ἐπιμελημένης γλώσσης τῶν συναναστροφῶν καὶ τῆς ἠθορικῆς (τῆς ὑψηλῆς γλώσσης = Hochsprache).

β) **Δογοτεχνία καὶ ἀνάγνωσις :** Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ἀναγνωστικοῦ Βιβλίου, ἐπιπροσθέτως ὅμως καὶ βάσει αὐτοτελῶν κειμένων : παραμυθίων καὶ διηγημάτων, (ἰδιαιτέρως διηγημάτων Γερμανικῶν Θεῶν καὶ ἡρώων), μύθων, ἱστοριῶν ζῶων καὶ διηγήσεων ἐκ τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν τῆς πατρίδος, διηγηματικῶν ἀπλῶν λυρικῶν ποιημάτων καὶ ἄλλων.

γ) **Ὑφος καὶ ἀσκήσεις σκέψεως :** Συμφώνως πρὸς καθωρισμένον σχέδιον ἐμπλουτισμός τοῦ λεξιλογικοῦ θησαυροῦ μετ' ἀκριβοῦς προσοχῆς τῶν διαφορῶν σημασίας τῶν λέξεων πρὸς ἀνύψωσιν τῆς ἰκανότητος τοῦ παρατηρεῖν καὶ ἐκφράζεσθαι. Καθοδήγησις ἐπίσης εἰς τὸν ἀρμόζοντα καὶ διαυγῆ τρόπον γραπτῆς διατυπώσεως.

δ) **Γραμματικὴ :** — Κανόνες τῆς κατασκευῆς τῆς προτάσεως συμπεριλαμβανομένων τῶν συνθέτων καὶ πολλαπλῶν ὄρων τῆς προτάσεως ὡς καὶ τῶν δευτερευουσῶν προτάσεων ὡς ἰδιαιτέρας μορφῆς τῶν ὄρων τῆς κυρίας προτάσεως. Τὰ μέρη τοῦ λόγου. Τὰ κυριώτερα ἐκ τοῦ τυπικοῦ, πρὸ πάντων

τῆς κλίσεως τοῦ οὐσιαστικοῦ, τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας καὶ τῆς κλίσεως τοῦ ῥήματος. Ὑπόδειξις τῆς συγγενείας τῶν λέξεων.

ε) **Ὁρθογραφία** : Ἐμπέδωσις καὶ ἐπέκτασις τῶν ἄχρι τοῦδε κεκτημένων γνώσεων μὲ ἰδιαιτέραν ἐφέλκυσιν τῆς προσοχῆς ἐπὶ τοῦ φαινομένου τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τῆς γραπτῆς εἰκόνας καὶ τῆς φωνητικῆς, ἀκόμη καὶ ἐν καθαρευοῦσῃ γλώσσῃ, τῇ ἀπηλλαγμένῃ τῶν ἰδιωτικῶν τοπικῶν διαλέκτων. Καθοδήγησις πρὸς χρησιμοποίησιν τοῦ Λεξικοῦ.

ζ) **Γραπταὶ ἐργασίαι** : Κατὰ ἑξάμηνον πέντε σχολικαὶ ἐργασίαι (ἔξετάσεις). Πρὸς τούτοις ἀσκήσεις ἐν τῇ σχολῇ καὶ κατ' οἶκον ἀναλόγως τῆς παρουσιαζομένης ἀνάγκης.

ΤΑΞΙΣ II. (4 ὥρ. καθ' ἑβδομάδα).

α) **Γλωσσικὴ καλλιέργεια** (Ὅμιλεῖν καὶ γράφειν) : Ὅπως καὶ ἐν τῇ I τάξει, ἀλλὰ μὲ μεγαλυτέρας ἀξιώσεις ἀποφυγῆς τῶν ἰδιορρυθμιῶν τῆς τοπικῆς διαλέκτου κατὰ τε τὴν προφορὰν τῶν φθόγγων καὶ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς ἐκφράσεως. Ἰδιαιτέρα ἀσκήσεις εἰς τὸ ἐκθέτειν τὸ παρατηρηθέν. Μετὰ τῆς ἀπλῆς ἐκθέσεως τοῦ ἀντικειμένου τῆς παρατηρήσεως συνδέονται αἱ λεπτομερειακαὶ παρατηρήσεις καὶ ἡ ἐξήγησις τούτων. Περιγραφαὶ εἰς ἀπλοῦν ὕφος, ἐν πάσῃ περιπτώσει καὶ ἐπιστολαί.

β) **Δογοτεχνία καὶ ἀνάγνωσις** :—Ὅπως καὶ ἐν τῇ προηγουμένη τάξει, ἀλλὰ μὲ μεγαλυτέρας ἀξιώσεις ὡς πρὸς τὴν ὀρθήν, λογικὴν καὶ ἐκφραστικὴν ἀνάγνωσιν. Εἰς τὸ ἄχρι τοῦδε ἀναγνωστικὸν ὕλικὸν προστίθενται καὶ τεμάχια ἐκ τῆς μυθολογίας περὶ τῶν Θεῶν καὶ ἡρώων τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων, ἐκ τῆς Ἰστορίας τῆς ἀρχαιότητος καὶ τοῦ ἀπωτάτου Μεσαίωνα ὡς καὶ ζωηραὶ ἀφηγήσεις καὶ περιγραφαὶ ἐν συναφείᾳ πρὸς τὸ γεωγραφικὸν ὕλικόν.

γ) **Περὶ ὕφους καὶ ἀσκήσεις σκέψεως** :—Ἐπέκτασις τοῦ πλουτισμοῦ τοῦ λεξιλογικοῦ θησαυροῦ τοῦ μαθητοῦ. Ὑπόδειξις ἐπὶ τοῦ φαινομενικοῦ περιεχομένου λέξεων καὶ τροπῶν, εἰς ἃς ὁ μαθητὴς δὲν ἔχει ἐγκύψει μετὰ σαφηνείας. Ἐνσυνείδητοι τρόποι εἰκονικῆς ἐκφράσεως, κυριολεκτικὴ καὶ μεταφορικὴ χρῆσις οὐσιαστικῶν, ῥημάτων, ἐπιθέτων κ.λ.

δ) **Γραμματικὴ** :—Ἡ κλίσις τῶν ἀντωνυμιῶν, ἐπιθέτων καὶ ρημάτων. Ἡ παράθεσις. Ἡ σημασία τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος. Οἰκογένεια λέξεων (ἔτυμολογία). Παραγωγή λέξεως καὶ σύνθεσις λέξεων. Μεταβολὴ φωνηέντων κατὰ τὸν σχηματισμὸν λέξεως. Ὀλίγα περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν φθόγγων (φωνήεντα, σύμφωνα, εἶδη συμφώνων).

ε) **Ὁρθογραφία** :—Ὅπως ἐν τῇ I τάξει. Ἀσκήσεις εἰς τὸν χωρισμὸν τῶν φράσεων διὰ τῶν σημείων τῆς στίξεως πρὸς σαφήνισιν τοῦ σχηματισμοῦ τῆς προτάσεως.

ζ) **Γραπταὶ ἐργασίαι** :— Κατὰ ἑξάμηνον ἢ ἐν τῷ σχολείῳ ἐργασίαι

Πρὸς τούτοις γραπταὶ ἀσκήσεις ἐκτελεστέαι ἐν τῇ σχολῇ καὶ κατ' οἶκον ἀναλόγως τῆς ὑφισταμένης ἀνάγκης.

ΤΑΞΙΣ III. (4 ὥρ. καθ' ἑβδομάδα).

α) **Γλωσσικὴ καλλιέργεια** (Ὅμιλεῖν καὶ γράφειν) :— Ἀσκήσεις εἰς τὸ ἐλευθέρως ὀμιλεῖν περὶ συμβάντων τῆς ἡμέρας, περὶ ἐκδρομῶν καὶ ταξιδίων, περὶ ἀκουσθειῶν ὀμιλιῶν, περὶ ἀναγνωσθέντος θέματος κ. λ. κατόπιν καὶ ἀνευ προπαρασκευῆς, κατὰ τὴν διάρκειαν 5 ἕως 10 λεπτῶν τῆς ὥρας, καθ' ἃς ὁ μαθητὴς ὡς ῥήτωρ ἀλέναντι τῶν συμμαθητῶν του ἴσταται (Χρῆσις ἐμφαντικῶν ἐκφράσεων ἐπιτρέπεται, ἐνῶ ἀνάγνωσις ἀπὸ χειρογράφου ἀπαγορεύεται). Ἀπαγγελία ποιημάτων, πάντως ὁμως καὶ κατ' ἐξοχὴν καταλλήλων τεμαχίων πεζοῦ λόγου

Ἐκτενέστεραι ἐκθεσεὶς τῆς μέχρι τοῦδε διδαχθείσης κατηγορίας, αἱ ὁποῖαι δέον νὰ διαιρῶνται ἐνσυνειδήτως καὶ νὰ συντάσσονται βάσει σχεδίου. Διηγήσεις καὶ περιγραφαί. Καθοδήγησις πρὸς συνοπτικὰς καὶ μὲ ἐκφραστικὰς λέξεις περιλήψεις ἀναγνωστικῶν κειμένων.

β) **Δογοτεχνία καὶ ἀνάγνωσις** (3η καὶ 4η τάξις) :— Πλὴν τῶν προγενεστέρων ἀναγνωστικῶν κειμένων καὶ εἰκόνας τοῦ βίου καὶ τοῦ χαρακτῆρος (βιογραφίαι) σπουδαίων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Θέματα ἐκ τῆς σφαίρας τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, τῆς τέχνης, τῆς συγκοινωνίας κ.λ., τὰ πάντα μὲ προτίμησιν ὕλης ἐκ τῆς πατρίδος καὶ τῶν λοιπῶν γεμανοφώνων περιοχῶν. Διηγήσεις μεγαλειότερου περιεχομένου, ἀπλᾶ λυρικά ποιήματα, ὡς καὶ εὐκολώτερα δραματικά ἔργα. Ἐν συναφείᾳ δὲ πρὸς τὰ ἀναγνωσκόμενα ἐνεργεῖται ἀπλῆ διδασκαλία περὶ στίχου, ὁμοιοκαταληξίας, στροφῆς, ῥυθμοῦ καὶ μελωδίας τοῦ ποιητικοῦ καὶ τοῦ πεζοῦ λόγου, ὡς καὶ περὶ τῶν κυριωτάτων κατηγοριῶν ποιήσεως καὶ τῶν εἰδῶν πεζοῦ λόγου.

γ) **Ὑφος καὶ ἀσκήσεις σκέψεως** (3η καὶ 4η τάξις) :— Συνέχεια τῶν ἀσκήσεων ἐπὶ τῆς διακρίσεως τῶν διαφόρων σημασιῶν συγγενῶν (κατ' ἔννοιαν) λέξεων. Ἡ ἀντίθεσις ὡς ἄριστον μέσον πρὸς διασάφισιν τῶν σημασιῶν λέξεων. Περιεχόμενον καὶ ἔκτασις καταληπτῶν ἐννοιῶν καὶ ἡ ἀμοιβαία αὐτῶν σχέσις, εἰς εὐληπτα παραδείγματα ἐποπτικῶς ἀπεικονιζομένων, — πάντα δὲ ταῦτα ὄχι ὡς προοίμιον τυπικῆς διδασκαλίας περὶ Λογικῆς ἀλλὰ χάριν ἀσκήσεως εἰς σαφῆ, κατηγορηματικὴν, αὐτοκυριαρχουμένην σκέψιν. Οἱ γλωσσικοὶ τρόποι ἐκφράσεως τῆς ἐμφάσεως, τῆς ἐξάρσεως, τῆς ἀντιθέσεως, τῆς ὑπερβολῆς, τῆς μειώσεως κ. ἄ.

δ) **Γραμματικὴ** :— Λεπτομερεστέρα ἔξετασις τῶν δευτερευουσῶν προτάσεων καὶ προτάσεων μὲ ἐλευθέρους προσδιορισμούς. Σύνθεσις προτάσεων καὶ πλοκῆ προτάσεων. Συνδετικαὶ λέξεις. Μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων προοίοντος τοῦ χρόνου. Ὀνόματα τόπων καὶ προσώπων. Ἰστορικὴ ἐξέλιξις λέξεων (ἐπίσης παροιμίαι καὶ γνωμικά). Δανειακαὶ λέξεις καὶ ξένα λέξεις.

ε) **Ὁρθογραφία** :—Ἐπίκαιροι διδασκαλίας καὶ ἀσκήσεις, ἰδίᾳ ἐπὶ τῆς στίξεως ἐν συνθέτῳ προτάσει.

ς) **Γραπταὶ ἐργασίαι** : — Πέντε καθ' ἑξάμηνον σχολικαὶ ἐργασίαι πρὸς τούτοις ἀσκήσεις κατ' οἶκον καὶ ἐν τῇ σχολῇ ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης.

IV. ΤΑΞΙΣ. (3 ὥρ. ἑβδομαδιαίως).

α) **Γλωσσικὴ καλλιέργεια** (Ὁμιλεῖν καὶ γράφειν) : — Ὅπως ἐν τῇ III τάξει.

β) **Δογοτεχνία καὶ ἀνάγνωσις** :—Ὅπως ἐν τῇ III τάξει.

γ) **Ὑφος καὶ ἀσκήσεις σκέψεως** :—Ὅπως ἐν τῇ III τάξει.

δ) **Γραμματικὴ** :—Μερφαὶ προτάσεων (Καταφατικὴ, ἐρωτηματικὴ κ.λ.). Ἀντικατάστασις τύπου τινὸς προτάσεως δι' ἄλλου. Τοποθέτησις τῶν λέξεων ἐν τῇ προτάσει. Σημασίᾳ τῆς χαμηλώσεως τοῦ τόνου, τοῦ ῥυθμοῦ καὶ τῶν παύσεων διὰ τὴν ὁμιλουμένην γλώσσαν. Παραδείγματα ἀλλαγῆς τῆς γλώσσης (ἐν τοῖς φθόγγοις καὶ ταῖς λέξεσι) ἐν τῇ παρόδῳ τῶν αἰώνων (μὲ χρησιμοποίησιν παλαιογερμανικῶν λέξεων καὶ φράσεων ὡς ἐποπτικῶν μέσων).

ε) **Ὁρθογραφία** :—Ὅπως ἐν τῇ III τάξει.

ς) **Γραπταὶ ἀσκήσεις** :—Πέντε τοιαῦται καθ' ἑξάμηνον ἐν τῇ Σχολῇ πρὸς τούτοις κατ' οἶκον καὶ ἐν τῇ σχολῇ ἀσκήσεις ἀναλόγως τῆς ὑφισταμένης ἀνάγκης.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

α) Ἡ γλωσσικὴ καλλιέργεια ἐκτὸς τῶν γενικῶν σκοπῶν τῆς θὰ ἐπιδιώκη κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐκθέσεων καὶ τὴν ἀποφυγὴν ἐκεινῶν τῶν ἐκ τῆς τοπικῆς διαλέκτου σφαλμάτων, ἅτινα κατ' ἔξοχὴν ἐμφανίζονται συχνάκις ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ, ὡς λ. χ. τῆς περιττῆς ἢ ἐσφαλμένης χρήσεως δευτερευουσῶν προτάσεων, τῆς προτιμήσεως τῆς παθητικῆς φωνῆς ἀπὸ τὴν ἐνεργητικῆς, τῆς χρησιμοποίησεως ξένων λέξεων κ. λ.

β) Αἱ ἀσκήσεις, αἱ ἀποβλέπουσαι εἰς τὸν ἐμπλουτισμὸν τοῦ λεκτικοῦ θησαυροῦ καὶ δι' αὐτοῦ ἀμέσως εἰς τὴν ἀνύψωσιν καὶ λέπτυνσιν τῆς παρατηρητικῆς δυνάμεως, διενεργοῦνται ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰς ἀσκήσεις ὁμιλίας καὶ πρὸς τὸ ἀναγνωστικὸν ὕλικόν, καθ' ὅς ἀναζητοῦνται πρωτίστως ἐκεῖνα αἱ γλωσσικαὶ ἐκφράσεις (ἰδίᾳ ῥήματα καὶ ἐπίθετα), ἐξετάζονται ἀπὸ ἀπόψεως σημασίας καὶ παραβάλλονται, αἰτινες χρησιμεύουσι πρὸς δῆλωσιν καὶ περιγραφὴν παρατηρήσεων τῶν αἰσθήσεων (ὁσμῶν, χρωμάτων, αἰσθημάτων, πίστεως καὶ ἀφῆς), κινήσεων τῶν ἀνθρώπων καὶ ζώων καὶ φαινομένων ἐν τῇ ἀψύχῳ φύσει.

Ἐπίσης ἀρμόζει κατὰ τὰς τοιαύτας ἀσκήσεις ἢ ἀναζητήσεις καὶ ἀνάπτυξις ὀνομάτων, ἐνεργειῶν καὶ ἐργαλείων τοῦ ἐργαζομένου λαοῦ ἐν τῇ ἔξοχῇ, ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ, ἐν τῷ ἐργοστασίῳ, ἐν τῇ οἰκοδομικῇ ἐργασίᾳ κ. λ., ὁπότε ὅμως θὰ προσπαθῆσῃ ὁ διδάσκων νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἐπιφόρτισιν τῆς

διδασκαλίας μὲ ὑπέμετρον ἀριθμὸν λεπτομερειῶν ἐκ τῶν διαφόρων εἰδικῶν γλωσσικῶν ὄρων καὶ ἐκφράσεων.

γ) Πρὸς ἀπομνημόνευσιν ἐκλέγονται ἀρεστὰ εἰς τὸν παῖδα ποιήματα καὶ τεμάχια πεζοῦ λόγου. Δὲν εἶναι δὲ ἀνάγκη νὰ μανθάνωσι πάντα τὰ παιδία τὰ ἴδια τεμάχια. Εἶναι ὅμως ἀπαραίτητον, ὅπως ἕκαστος μαθητῆς μᾶθη προσήκοντα ἀριθμὸν ποιημάτων κατὰ τὸ διάστημα τῆς μαθητείας του.

δ) Κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν πρέπει νὰ μὴ παραβλέπηται τοῦτο, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναμένη τις οὔτε νὰ ἀξιῶσιν τὴν ἱκανότητα τοῦ μαθητοῦ νὰ ἐνοῶσιν πλήρως κείμενα ἐφημερίδων, ἅτινα συνήθως εἶναι ἀκόμη ἀγνωστα εἰς τοὺς πλείστους τῶν μαθητῶν τῆς ἡλικίας ταύτης, καὶ ἰδίᾳ κείμενα, ὧν ἡ ἢ γλῶσσα ἀπέχει πολὺ, ὡς συνήθως συμβαίνει, ἀπὸ τῆς διαλέκτου, τῆς χρησιμοποιομένης ὑπὸ παιδίων τῆς προκειμένης ἡλικίας.

Ἡ ἐκ τῆς γραμματικῆς καθωρισμένη διδακτέα ὕλη δέον νὰ ἀναπτύσσεται καὶ ἐφαρμόζεται ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰς ἀσκήσεις τῆς ὁμιλίας καὶ τῶν ἐκθέσεων. Ἐπιβάλλεται ὅμως, ὅπως αἱ κτηθεῖσαι γνώσεις συνοψίζονται συστηματικῶς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν οὕτως ὥστε νὰ προπαρασκευάζηται ἐν τῇ τετάρτῃ τάξει ἡ συνοπτικὴ εἰκὼν τῆς Γραμματικῆς. Ἐπειδὴ ἡ περὶ φθόγγων διδασκαλία διενεργεῖται ὄχι μόνον ὑπὸ τοῦ διδασκάλου τῆς γερμανικῆς γλώσσης ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν διδασκάλων τῶν ξένων γλωσσῶν καὶ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου τῆς Ὀρδικῆς, παρίσταται ἀνάγκη ὅπως οἱ διδάσκαλοι οὗτοι συνεννοῶνται περὶ τοῦ σημείου τούτου καὶ ἰδίᾳ περὶ τῶν ἐν προκειμένῳ χρησιμοποιοητέων εἰδικῶν ἐκφράσεων.

Εἰς τὴν χρῆσιν δὲ τοῦ Λεξικοῦ δέον οἱ μαθηταὶ νὰ εἰσάγονται ἀπὸ τῆς πρώτης ἀκόμῃ τάξεως. Πρέπει δὲ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον νὰ χρησιμοποιοῖται τοῦτο ἀφθόνως κατὰ τὰς γραπτὰς ἀσκήσεις. Ἐπικαίρως δὲ δύναται νὰ ἐπιτρέπεται ἢ χρῆσις αὐτοῦ καὶ κατὰ τὰς σχολικὰς ἐργασίας.

Β'. Ἀνώτερος κύκλος.

ΣΚΟΠΟΣ.—Βεβαιότης καὶ δεξιότης περὶ τὴν προφορικὴν καὶ γραπτὴν χρῆσιν τῆς μητρικῆς γλώσσης. Σαφήνεια καὶ ἀκρίβεια τῆς ἀντιλήψεως καὶ διατυπώσεως συμβάντος τῆς ζωῆς, ἀκουσθέντος καὶ ἀναγνωσθέντος. Κατανόησις τῆς συστάσεως καὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς Γερμανικῆς γλώσσης καὶ τῆς σχέσεως μεταξὺ τοῦ λόγου καὶ τῆς σκέψεως.

Λεπτομερεστέρα γνώσις ἀριθμοῦ τινος ἐκ τῶν κυριωτέρων ἐργῶν τῶν νεωτέρων Γερμανῶν Συγγραφέων ὑψηλῆς γλώσσης (τῆς καθαρευούσης) ἀπὸ τοῦ Lessing ὁμοῦ μὲ τινὰ ἐκ τῆς παλαιότερας γερμανικῆς καὶ τῆς ἐν διαλέκτῳ ποιήσεως ὡς καὶ ἐκ τῆς παγκοσμίου φιλολογίας. Κατανόησις τῆς καλλιτεχνικῆς ἀξίας γλωσσικῆς παριστάσεως καὶ ποιητικῆς διαμορφώσεως. Συνοπτικὴ ἀντίληψις τῆς ἐξελικτικῆς πορείας τῆς Γερμανικῆς λογοτεχνίας ἐν τῷ μυχῷ τῆς γερμανικῆς καὶ τῆς καθόλου εὐρωπαϊκῆς ἱστο-

ρίας τοῦ πολιτισμοῦ, μὲ ἐξέτασιν κυρίως τῆς φιλοσοφίας, τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ τῆς μουσικῆς.

Παρόρμησις καὶ καθοδήγησις πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ μὴ ποιητικῶν ἔργων (πρακτικῆς λογοτεχνίας).

Διαπαιδαγωγήσις εἰς τὴν εὐσυνειδησίαν καὶ ἐσωτερικὴν φιλαλήθειαν ἐν τῇ σκέψει, τῷ προφορικῷ καὶ τῷ γραπτῷ λόγῳ καὶ εἰς τὴν περίσκεψιν κατὰ τὴν κρίσιν περὶ πραγμάτων καὶ ἀνθρώπων.

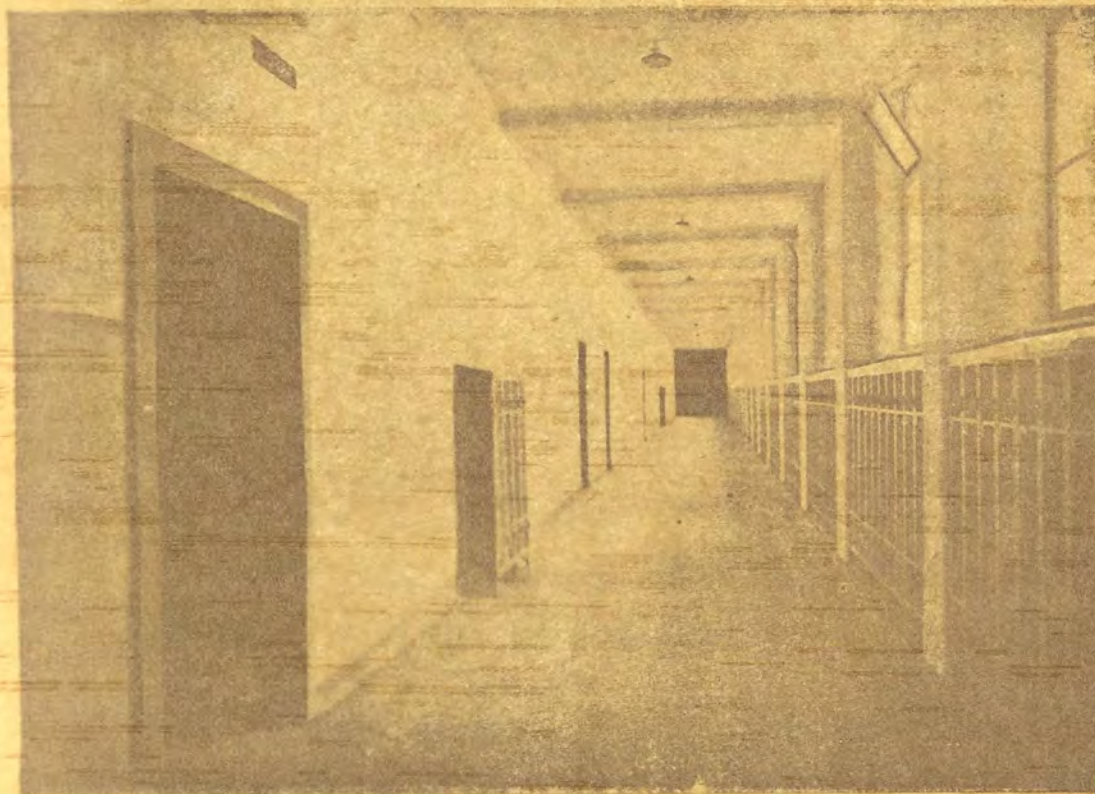
Ἐναγνώρισις τοῦ στενωπώτου συνδέσμου ἐκάσμου ἀτόμου πρὸς τὸ σύνολον τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ συνυπευθύνου διὰ τὴν πολῦτιμον διαμόρφωσιν τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ.

ΤΑΞΙΣ V. (3 ὥρ. καθ' ἑβδομάδα).

α) **Γραμματικὴ καὶ γλωσσικὴ καλλιέργεια** : Σημασία τῆς ζωῆς κοινῆς γλώσσης ὑπὸ τὰς διαφόρους μορφάς της (γλῶσσα τοῦ θεάτρου, γλῶσσα τοῦ μορφωμένου ὀλίτου, γλῶσσα συναναστροφῆς τῶν πεπαιδευμένων) καὶ τῆς κοινῆς γραπτῆς γλώσσης διὰ τὸ σύνολον τοῦ ἔθνους καὶ δι' ἕκαστον ἄτομον ἀπὸ ἰδεώδους καὶ πρακτικῆς ἀπόψεως. Εἰσαγωγή εἰς τὴν γλωσσικὴν κατανοήσιν, ἐπὶ τῇ βάσει καταλλήλων ἀναγνωστικῶν κειμένων, δειγμάτων διαλέκτου τῆς Μεσημβρινῆς Γερμανίας καὶ λογοτεχνικοῦ τύπου τῆς Βορείου Γερμανίας. Ἐπανάληψις καὶ ἐμβάθυνσις τῆς γραμματικῆς τῆς νέας ὑψηλῆς (καθαρευούσης) γερμανικῆς γλώσσης ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης καὶ τῶν εὐκαιριῶν (εἰς πάσας τὰς τάξεις).

Προφορικὴ καὶ γραπτὴ ἔκθεσις γεγονότων τῆς ζωῆς καὶ τῆς παρατηρήσεως. Ἀπόδοσις ἀναγνωσθέντος καὶ συζητηθέντος ὕλικου ὑπὸ συνοπτικὴν μορφήν (περίληψις) ἢ ὑπὸ εὐρυτέραν ἔκτασιν (ἀνάπτυξις). Δοκιμαστικῶς ἐπίσης μικραὶ ἔρευναι (ἢ πραγματεῖαι) περὶ ἀντικειμένων αὐτοβούλως ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἐκλεγομένων ἢ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου καθοριζομένων. Ἀσκήσεις ἐπὶ ἐλευθέρως ὁμιλίας ἢ καλῶς διατεταγμένου διαλόγου περὶ ἀκριβῶς δεδηλωμένου καὶ περιωρισμένου ὕλικου.

β) **Δογοτεχνία καὶ ἀνάγνωσις** : Εἰσαγωγή εἰς τὴν οὐσίαν, τὰ μέσα καλλιτελείας καὶ τὰς μορφὰς τῆς ποιήσεως εἰς στίχους καὶ εἰς πεζὸν ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰ ἀναγνωσκόμενα ποιήματα, ἀνευ δημιουργίας πλήρους συστήματος διδασκαλίας περὶ ποιήσεως. Ἐπίσης, ἐν συναφείᾳ πρὸς ἀναγνωσκόμενα κείμενα, ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν διαφόρων κλάδων τῶν μὴ ποιητικῶν συγγραμμάτων (ἐπιστημονικῶν, λαϊκῶν (διὰ τὸν λαὸν διδακτικῶν ἔργων) δοκιμῶν ἐκ καταλλήλων περιοδικῶν) καὶ τῆς σημασίας αὐτῶν (μὲ συνέχειαν ἐν ταῖς ἀνωτέροις τάξεσιν ἀπὸ τῆς 6ης μέχρι τῆς 8ης, ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς πρακτικῆς λογοτεχνίας). Κατὰ τὸ δεύτερον δὲ ἑξάμηνον ἀνάγνωσις καὶ μεγάλων τινῶν τεμαχίων ἐκ τοῦ ἔσματος τῶν Nibelungen καὶ μεμονωμένων τεμαχίων ἐκ τῆς Gudrun. Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ἀφ' ἑνὸς τῆς ἡλικίας καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν μαθητῶν πρέπει νὰ γίνηται ἐκλογή τοῦ ἀναγνωστέου

Διάδρομος καὶ ἱματισθῆσαι ἐν τῷ Μεγάλῳ τῆς Γ' Ἐπαγγελμ. Σχολῆς τῆς Βιέννης ἐν Mollardgasse 87 (σελ. 173 καὶ 175).

ρίας τοῦ πολιτισμοῦ, μὲ ἐξέτασιν κυρίως τῆς φιλοσοφίας, τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ τῆς μουσικῆς.

Παρόρμησις καὶ καθοδήγησις πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ μὴ ποιητικῶν ἔργων (πρακτικῆς λογοτεχνίας).

Διαπαιδαγωγίσις εἰς τὴν εὐδουνηδίαν καὶ ἐσωτερικὴν φιλαλήθειαν ἐν τῇ σκέψει, τῷ προφορικῷ καὶ τῷ γραπτῷ λόγῳ καὶ εἰς τὴν περίσκεψιν κατὰ τὴν κρίσιν περὶ πραγμάτων καὶ ἀνθρώπων.

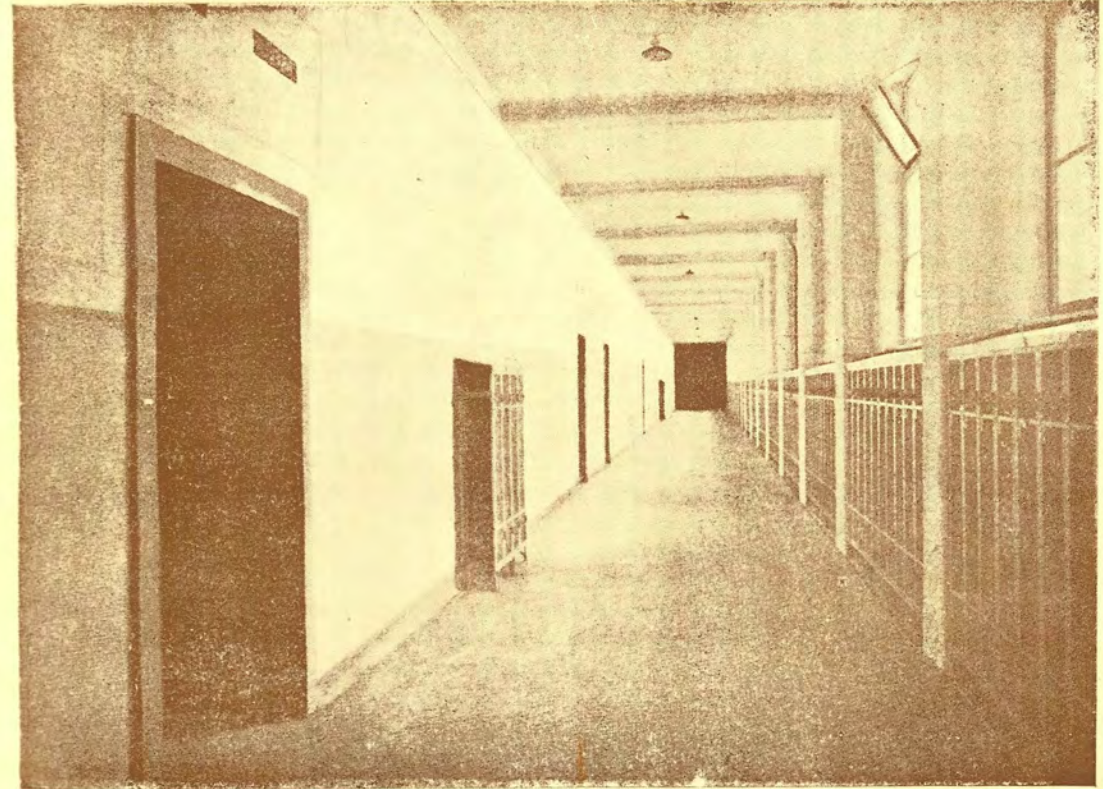
Ἀναγνώρισις τοῦ στενωπιότου ἀνθρώπου ἐκάσμου ἀτόμου πρὸς τὸ σύνολον τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ συνικελευθένου διὰ τὴν πολῦτιμον διαμόρφωσιν τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ.

ΤΑΞΙΣ V. (3 ἔαρ. καθ' ἑβδομάδα).

α) *Γερμανικὴ καὶ γλωσσικὴ καλλιέργεια* : Σημοσία τῆς ζωῆς κοινῆς γλώσσης ὑπὸ τὰς διαφόρους μορφάς της (γλώσσα τοῦ θεάτρου, γλώσσα καθ' ἑορταστικὸν ἄσματος, γλώσσα συναναστροφῆς τῶν πεπαιδευμένων) καὶ τῆς κοινῆς γραπτῆς γλώσσης διὰ τὰ σύνολον τοῦ ἔθνους καὶ δι' ἕκαστον ἄτομον ἀπὸ ἰδιώτου καὶ πρακτικῆς ἀπόψεως. Εἰσαγωγή εἰς τὴν γλωσσικὴν κατανόησιν. Ἐπι τῇ βίῳ καταλλήλων ἀναγνωστικῶν κειμένων, δειγμάτων διαλέκτου τῆς Μεσημβρινῆς Γερμανίας καὶ λογοτεχνικοῦ τύπου τῆς Βορείου Γερμανίας. Ἐπανάληξις καὶ ἐμβάθυνσις τῆς γραμματικῆς τῆς νέας ὑψηλῆς (καθαρευούσης) γερμανικῆς γλώσσης ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης καὶ τῶν εὐκαιριῶν (εἰς πάσαις τὰς τάξια).

Προφορικὴ καὶ γραπτὴ ἐκθέσις γεγονότων τῆς ζωῆς καὶ τῆς παρατηρήσεως. Ἀποδοσις ἀναγνωσθέντος καὶ συζητηθέντος ἔκαστου ἀπὸ συναισθητικὴν μορφήν (πρόληψις) ἢ καθ' ἑορταστικὴν ἔκτασιν (ἀνάμνησις) ἀπομνημονεύσεως μικρῶν ἐρωτησίων (ἢ πραγματικῶν) περὶ ἀντικείμενα, ἀπομνημονεύσεως ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἐλεγμένων ἢ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου καθ' ἑορταστικῶν. Ἀσκήσεις ἐπὶ ἐλευθέρῳ ὁμιλίᾳ ἢ κατὰς διατεταγμένον ἄλλοτερον περὶ ἀκριβῶς δεδηλωμένου καὶ περιορισμένου ὅλικου.

β) *Λογοτεχνία καὶ ἀνάγνωσις* : Εἰσαγωγή εἰς τὴν οὐσίαν, τὰ μέσα καλλιτελείας καὶ τὰς μορφάς τῆς ποίησης ἐπὶ στίχους καὶ εἰς πεζὸν ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰ ἀναγινωσκόμενα ποιήματα ἀπὸ δημιουργίας πλήρους συστήματος διδασκαλίας περὶ ποιήσεως. Ἐπίσης, ἐν συναφείᾳ πρὸς ἀναγινωσκόμενα κείμενα, ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν διαφόρων κλάδων τῶν μὴ ποιητικῶν συγγραμμάτων (ἐπιστημονικῶν, λαϊκῶν (διὰ τὸν λαὸν διδακτικῶν ἔργων) δοκιμῶν ἐκ καταλλήλων περιοδικῶν) καὶ τῆς σημασίας αὐτῶν (αὐτὴ συνέχειαν ἐν ταῖς ἀνωτέροις τάξεσιν ἀπὸ τῆς 6ης μέχρι τῆς 8ης, ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς πρακτικῆς λογοτεχνίας). Κατὰ τὸ δεύτερον δὲ ἔδαμνον ἀνάγνωσις καὶ μεγάλων τιῶν τεμαχίων ἐκ τοῦ ἔσματος τῶν Nibelungen καὶ μεμονωμένων τεμαχίων ἐκ τῆς Gudrun. Λαμβανόμενον ὑπ' ὄψιν ἄνω τῆς ἡλικίας καὶ ἄνω τῆς ἐτέρας τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν μαθητῶν πρόκειται γίνεσθαι ἐκλογή καθ' ἀναγνωστῆρα

Διάδρομος καὶ ἱματιοθῆκαι ἐν τῷ Μεγάλῳ τῆς I Ἐπαγγελμ. Σχολῆς τῆς Βιέννης ἐν Mollardgasse 87 (σελ. 173 καὶ 175).

ποιητικοῦ ὕλικου] πρὸ παντὸς ἐκ τῶν ἔργων τοῦ 19ου ἢ τοῦ 20ου αἰῶνος κατὰ δεύτερον δὲ λόγον καὶ ἐκ τῶν χρόνων τῶν κλασσικῶν καὶ τῶν ῥωμαντικῶν. Ἐκτὸς πλουσίας πως ἐκλογῆς ποιημάτων, μικροτέρας πως ἐκτάσεως εἰς στίχους καὶ μῆ, βάσει σχετικοῦ ἀναγνωστικοῦ βιβλίου, πρέπει πάντως νὰ ἀναγινώσκωνται ἐν ἑλαφρὸν μυθιστόρημα, ἔτι δὲ μικρότερα διηγήματα, τέλος δὲ ἐν δράμα καὶ μία κωμῶδια τοῦλάχιστον.

γ) **Γραπταὶ ἐργασίαι** : 5 καθ' ἑξάμηνον, ἐξ ὧν αἱ περισσότεραι ἐν τῇ Σχολῇ. Ἐπὶ πλέον δέ, ἀφορμῆς διδομένης, συχναὶ βραχεῖαι πραγματεῖαι, ἄνευ αὐστηρᾶς ταξινομήσεως.

ΤΑΞΙΣ VI (4 ὥρ. καθ' ἑβδομάδα).

α) **Γραμματικὴ καὶ γλωσσικὴ καλλιέργεια** : Γλωσσικὴ συγγένεια καὶ γλωσσικὴ ἐξέλιξις. Θέσις τῆς γερμανικῆς γλώσσης ἐν τῷ κύκλῳ τῶν γερμανικῶν καὶ Ἰνδογερμανικῶν γλωσσῶν. Χρηικτηριστικὰ σημεῖα τῆς ἐξελικτικῆς πορείας τῆς Γερμανικῆς γλώσσης ἀπὸ τῶν ἀπωτέρων χρόνων τῆς Γερμανικῆς φιλολογίας μέχρι τῆς σήμερον (μὲ γλωσσικὰ δοκίμια καὶ ἐκ τῆς Γοτθικῆς καὶ τῆς ἀρχαίας Γερμανικῆς γλώσσης).—Κανονικὴ τροπὴ τῶν φθόγγων καὶ σχηματισμοὶ κατ' ἀναλογίαν. Ἀποσάθρωσις (χαλάρωσις) τῶν μορφῶν κλίσεως καὶ ἀναπλήρωσις αὐτῶν διὰ προσθηκῶν προθέσεως, κανόνες τοποθέτησεως τῶν λέξεων κ.λ.π.

Προφορικαὶ καὶ γραπταὶ ἐκθέσεις ὡς καὶ ἀσκήσεις λόγου, ὅπως ἐν τῇ 5ῃ τάξει, ἀλλὰ μὲ ἐκτενέστερον ὕλικόν καὶ μεγαλυτέρας ἀξιώσεις.

β) **Λογοτεχνία καὶ ἀνάγνωσις** : — Τεμάχια κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῶν ἔργων τῆς μέσης γερμανικῆς φιλολογίας (ἰδίᾳ ποιήματα τοῦ Walters von der Vogelweide, εὐκολώτερα κείμενα ποιητικῶν διηγημάτων εἰς στίχους) κατ' ἐκλογὴν τεμάχια ἐκ τῶν ἔργων τῆς μεταγενεστέρας γερμανικῆς φιλολογίας μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς (νυκτερινὰ παιγνίδια τῶν ἀπόκρεω, ἀστεῖα τοῦ Hans Sachs, λαϊκὰ βιβλία καὶ λαϊκὰ παιγνίδια, ποιήματα τῆς Ἀναγεννήσεως, τοῦ Barock, τῶν Klopstock καὶ Wieland).

Πρακτικὴ λογοτεχνία ὡς ἐν τῇ 5ῃ τάξει.

Ἐπὶ πλέον ἐπικά, λυρικά καὶ δραματικὰ ποιήματα ἐκ τῶν μεταγενεστέρων χρόνων μέχρι τῆς σήμερον, ἰδίᾳ ἐξ ἐκείνων, αἵτινα κατὰ τὸ περιεχόμενον καὶ τὴν μορφήν σχετίζονται πρὸς τὴν ποίησιν τῶν παλαιότερων χρόνων.

Παραλλήλως πρὸς τὴν ἐν συνεχείᾳ ἀνάγνωσιν, δεόν νὰ παρέχωνται τὰ στοιχεῖα τῆς ἐξελέξεως τῆς γερμανικῆς φιλολογίας, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν αὐτῆς μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Lessing ἐν συνοπτικῇ μορφῇ. Ὡς προπαρασκευὴ δὲ πρὸς τοῦτο χρησιμεύει ἡ σχεδίασις, ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰς ἐξηγήσεις περὶ τῆς Γερμανικῆς γλώσσης ἐν τῷ κύκλῳ τῶν γερμανικῶν καὶ Ἰνδογερμανικῶν γλωσσῶν, μιᾶς συνοπτικῆς εἰκόνας παντὸς ὅπερ δύναται νὰ θεωρῆται ὡς ἀσφαλὲς ἀπόκτημα τῆς γερμανικῆς ἀρχαιολογίας ἀπὸ τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς μέχρι τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῶν Γερμανῶν (παλαιότεροι τόποι ἐγκατα-

στάσεως και μεταναστεύσεως τῶν ἀρχαίων γερμανῶν και τῶν νεωτέρων, λείψανα και εὐρήματα πολιτισμοῦ, κοινωνικαὶ καταστάσεις, μῦθος και θρησκεία, ἀρχαὶ τῆς ποιήσεως).

γ) *Γραπταὶ ἐργασίαι* : — 5 καθ' ἑξάμηνον, ἐξ ὧν αἱ περισσότεραι ἐν τῇ σχολῇ ἐπὶ πλέον συχνάκις, ἀφορμῆς διδομένης, βραχεῖαι πραγματεῖαι, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀκολουθοῦσι συστηματικὴν κατάταξιν.

ΤΑΞΙΣ· VII. (4 ὥρ. ἑβδομαδιαίως).

α) *Γραμματικὴ και γλωσσικὴ καλλιέργεια* : — Συνοπτικὴ ἐξέτασις τῶν περὶ σχηματισμοῦ και σημασίας τῶν λέξεων, τῶν περὶ ἀλλαγῆς τῆς σημασίας και τῶν περὶ μεταφορᾶς ὡς γενικοῦ φαινομένου τῆς γλώσσης. — Ὅμως λέξεων και πρότασις. Ἡ ἰνδογερμανικὴ ῥηματικὴ πρότασις, ἡ ἀρχικὴ τῆς σημασία ὡς ἐνεργείας πρότασις και ἡ μεταφορὰ τῆς εἰς ἐκφράσεις ἄλλου περιεχομένου (συζευκτικαὶ πρότασεις) ἄλλα εἶδη προτάσεων. Σειρὰ προτάσεων, σύνδεσμος προτάσεων, προσαρμογὴ προτάσεων κ.λ.

Προφορικαὶ και γραπταὶ ἐκθέσεις ὡς και ἀσκήσεις λόγου ὡς ἐν τῇ 5ῃ τάξει.

β) *Δογοτεχνία και ἀνάγνωσις* : — Ἀπασχόλησις κυρίως μὲ ποιήσιν τῆς ἐποχῆς τῶν κλασικῶν και τῶν ῥωμαντικῶν μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τῶν ἔργων τοῦ Lessing, Goethe και Schiller. Ἀνάπτυξις ἐνὸς δράματος τοῦ Σαίξπηρ. Ἐπὶ πλέον ποιήματα μεταγενεστέρων χρόνων, ἅτινα κατὰ τὴν μορφήν και τὸ περιεχόμενον σχετίζονται πρὸς τὰ τῶν κλασικῶν χρόνων. — Πρακτικὴ γραμματολογία, ὡς ἐν ταῖς δύο προηγουμέναις τάξεσι.

Συνέχισις τῆς σχεδιογραφίας τῆς ἐξελιξέως τῆς Γερμανικῆς λογοτεχνίας ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Lessing μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Goethe μὲ εὐρυτέραν ἀνάπτυξιν τῆς κλασικῆς περιόδου και τῆς ἐπιδράσεως αὐτῆς ἐπὶ τῶν μετέπειτα χρόνων.

γ) *Γραπταὶ ἐργασίαι* : 5 καθ' ἑξάμηνον, ἐξ ὧν αἱ περισσότεραι ἐν τῷ σχολείῳ. Ἐπὶ πλέον, εὐκαιρίας παρεχομένης, βραχεῖαι πραγματεῖαι, αἱ ὁποῖαι δὲν ταξινομοῦνται. Μεταξὺ δὲ τῶν σχολικῶν ἐργασιῶν και μερικαὶ μείζονος ἐκτάσεως μὲ δῶρον προθεσμίαν ἐπεξεργασίας.

ΤΑΞΙΣ VIII. (4 ὥρ. ἑβδομαδιαίως).

α) *Γραμματικὴ και γλωσσικὴ καλλιέργεια* : — Τὸ δμῖλεῖν και τὸ σκέπτεσθαι. Σχέσις μεταξὺ τοῦ περιεχομένου τῆς σκέψεως και τῆς μορφῆς τοῦ λόγου. Διάφορα εἶδη τῆς γλωσσικῆς ἐκφράσεως, ἡ ἐννοια αὐτῶν και ἡ ἐνσυνείδητος ἐφαρμογὴ τούτων. Καλλιπέεια, μέσα καλλιπέειας και μορφαὶ αὐτῆς. Ἡ γλῶσσα ὡς τέχνη.

Προφορικαὶ και γραπταὶ ἐκθέσεις, ὡς και ἀσκήσεις λόγου, ὅπως ἐν τῇ 5ῃ τάξει.

β) *Δογοτεχνία και ἀνάγνωσις* : — Ἀπασχόλησις κατ' ἐξοχὴν μὲ ποιη-

τικὰ ἔργα τοῦ 19ου και τοῦ 20οῦ αἰῶνος ἀπὸ τῆς ἐξόδου ἐκ τῆς ῥωμαντικῆς : ῥεαλισμός, νατουραλισμός, αἱ τάσεις τοῦ τέλους τοῦ 19ου και τῶν ἀπαρχῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνος. Δυσκολώτερα ποιητικὰ ἔργα τῆς κλασικῆς περιόδου. —

Πρακτικὴ λογοτεχνία, ὡς ἐν ταῖς προηγουμέναις τάξεσι.

Συνέχισις τῆς σκιαγραφίας τῆς ἐξελιξέως τῆς Γερμανικῆς λογοτεχνίας μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

γ) *Γραπταὶ ἐργασίαι* : Ἐν ὄλῳ 5 καθ' ὅλον τὸ σχολ. ἔτος, ἐξ ὧν αἱ περισσότεραι ἐν τῷ σχολείῳ. Ἐπὶ πλέον, ὁσάκις παρέχεται ἀφορμὴ, βραχεῖαι πραγματεῖαι, αἱ ὁποῖαι δὲν ταξινομοῦνται. Ἐκ τῶν σχολικῶν ἐργασιῶν μερικαὶ ἐκτενέστεραι μὲ δῶρον προθεσμίαν πρὸς ἐπεξεργασίαν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Τρεῖς ἰδιορρυθμίαι τοῦ ἀνωτέρου προγράμματος χρῆζουν συντόμου ἐξηγήσεως: Ἡ θέσις αὐτοῦ ἐν τῇ γραμματολογικῷ-ιστορικῇ διδασκαλίᾳ, ἡ παραδοχὴ ἰδιαιτέρων προβλημάτων ἐκ τῆς γραμματικῆς ἐν τῷ προγράμματι ἐργασιῶν τοῦ ἀνωτέρου κύκλου και ἡ ἀξίωσις, ὅπως ἀναγινώσκονται και μὴ ποιητικὰ ἔργα.

Τὸ πρόγραμμα θέτει εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τὴν γνώσιν αὐτῶν τούτων τῶν Γερμανικῶν συγγραμμάτων και ἀξιοῖ κατὰ δεύτερον λόγον μίαν συνοπτικὴν εἰκόνα τῆς ἐξελιξέως τῆς γερμανικῆς λογοτεχνίας. Ἐντεῦθεν συνάγεται, ὅτι κύριος στοπὸς τῆς διδασκαλίας εἶναι ἡ γνώσις τῶν συγγραμμάτων καθ' ἑαυτὰ· τὸ σχολεῖον ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν ἀπλῶς νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὴν λογοτεχνίαν οὐχὶ δὲ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς λογοτεχνίας. Ἐπίσης ἀποτελεῖ σπουδαῖον καθῆκον τοῦ Σχολείου τὸ νὰ καταστήσῃ τοὺς τροφίμους τοῦ ἱκανοῦς πρὸς αὐτοτελεῖ κρίσιν τῶν λογοτεχνικῶν ἔργων, ἅτινα ἐκ τῆς συγχρόνου λογοτεχνίας παρουσιάζονται ἐνώπιόν των. Διὰ τοῦτο τὸ κέντρον τοῦ βάρους τῆς διδασκαλίας κεῖται εἰς ἐκεῖνα τὰ λογοτεχνικὰ ἔργα, ἅτινα ἐκτὸς τῆς σχολῆς ἀναγινώσκονται. Ἐντεῦθεν πάλιν συνάγεται, ὅτι ἐν τοῖς ἡμετέροις σχολείοις (τοῖς Γερμανικοῖς) δεόν νὰ ἐξετάζωνται παραλλήλως πρὸς τὴν περίοδον τῶν κλασικῶν και τῶν ῥωμαντικῶν και ἡ πλουσία λογοτεχνία τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ 19ου αἰῶνος, ὡς και ἡ τῶν τελευταίων δεκαετηριδίων, ἐφ' ὅσον τὰ σχετικὰ ἔργα εἶναι προσιτὰ εἰς τὸ Σχολεῖον, τούναντίον δὲ νὰ ἀποφεύγηται ῥητῶς ἡ ἀπαριθμησις ἐνὸς ὀλοκλήρου ἀριθμοῦ ποιητικῶν ὀνομάτων και τίτλων βιβλίων, ἤτοι στοιχείων, ἅτινα μόνον διὰ τὸν εἰδικὸν ἱστορικὸν τῆς λογοτεχνίας ἔχουσι σχετικὴν τινα ἀξίαν.

Προκειμένου δὲ νὰ δοθῇ μία συνοπτικὴ εἰκὼν τῆς πορείας τῆς ἐξελιξέως τῆς γερμανικῆς λογοτεχνίας ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γερμανικοῦ και τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐν γένει πνευματικοῦ πολιτισμοῦ, θὰ εἶναι ἐπάναγκες, ὅπως παρασχεθῇ χώρος ἀνάλογος ἐν τῷ προγράμματι και διὰ μεταφράσεις μὴ γερμανικῶν λογοτεχνικῶν ἔργων, σπουδαίων. Ὅπως τὸ δράμα τῶν ἡμετέρων κλασικῶν δὲν δύναται νὰ κατανοηθῇ ἄνευ τῶν Ἑλλήνων, τοῦ Σαίξπηρ και τῆς γαλ-

λικής κλασικής κωμωδίας, οὕτω καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς νεωτέρας γερμανικῆς λογοτεχνίας δὲν δύναται νὰ κατανοηθῆ ἄνευ τοῦ Ζολᾶ, τοῦ Ίψεν, τῶν Ρώσων κ. ἄ.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν παραδοχὴν ζητημάτων γραμματικῶν, σημειωτέον ὅτι αἱ μὲν δύο κατώτεραι τάξεις, ἡ 5η καὶ 6η, δὲν περιλαμβάνουσιν ἐν προκειμένῳ ἄλλο τι παρὰ ἐκεῖνο, ὅπερ εἶναι ἤδη κοινὸν κτῆμα τῶν ἡμετέρων σχολείων (τῶν γερμανικῶν), αἱ δὲ δύο ἀνώτεραι τάξεις, ἡ 7η καὶ 8η, ἐξετάζουσι περὶ πλέον καὶ τοῦτο, ἥτοι ἀπλῆν ἔνδειξιν περὶ τῆς δυνατοῦτος βαθείας τινὸς θεωρίας τῆς γλώσσης ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν τυπικὴν μᾶλλον **γραμματικὴν**.

Τὰ θέματα τῶν γραπτῶν ἐργασιῶν (ὅπως καὶ τὰ τῶν προφορικῶν ἐκθέσεων) πρέπει, ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶναι δυνατόν, νὰ προτείνωνται ἢ νὰ ἐκλέγονται ὑπ' αὐτῶν τούτων τῶν μαθητῶν. Πρέπει δὲ νὰ ἀποκλείωνται θέματα τοιαῦτα, ἅτινα παρεκτρέπουσι πρὸς ἀπλοῦν σχηματισμὸν λέξεων ἢ πρὸς ἀπλῆν ἐπανάληψιν κυκλοφορουσῶν ἐν τῇ χώρᾳ γνωμῶν καὶ ἐτοιμῶν κρίσεων. Τοῦναντίον πρέπει νὰ ἐπιστᾶται αὐστηρὰ προσοχὴ εἰς τὰ ἐξῆς σημεία, εἰς θετικὴν ἀντίληψιν καὶ ἐμπέδωσιν τοῦ ἀντικειμένου, εἰς σαφῆ συνοπτικὴν πορείαν σκέψεως καὶ εἰς ἀπλῆν ἐκφρασιν.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν **πρακτικὴν λογοτεχνίαν**, σημειωτέον, ὅτι ἐν τῇ ἀναπτύξει μὴ ποιητικῶν ἔργων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δηλωθῶσιν ὠρισμένα ἔργα· ἡ ἐκλογὴ τοιούτων προσαρμόζεται πρὸς τὸ ἐνδιαφέρον τῶν τάξεων καὶ τῶν διαφορῶν μαθητῶν ὡς καὶ πρὸς τὸ εἶδος τῶν ἐν τῷ Σχολείῳ διαθεσίμων ἔργων τῆς κατηγορίας ταύτης. Σκοπὸς δὲ τῆς εἰδικῆς ταύτης διδασκαλίας εἶναι νὰ παρουσιάσωμεν εἰς τοὺς μαθητὰς ὡς ἀντιστάθμισμα πρὸς τὸν μονομερῶς καλαισθητικὸν χαρακτῆρα τῆς λογοτεχνικῆς διδασκαλίας τὸ γεγονός, ὅτι ἡ γερμανικὴ λογοτεχνία περιλαμβάνει ἕνα κατὰ πολὺ εὐρύτερον κύκλον ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ποίησιν καὶ ὅτι ἐνυτάρχουσιν ὑψηλαὶ ἐθνικαὶ ἀξίαι πολιτισμοῦ καὶ εἰς τὰ συγγράμματα τὰ καθαρῶς διηγηματικά, περιγραφικὰ, κριτικά, διδασκικά, ἥτοι εἰς ἔργα ἐξυπηρετικά τῆς γνώσεως καὶ τῆς εὐημερίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἀσκήσωμεν τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν κατανόησιν, χρησιμοποίησιν καὶ κρίσιν τοιούτων βιβλίων καὶ ἔργων. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον θὰ χρησιμεύσωσι κατὰ πρῶτον λόγον ἐκθέσεις περιεχομένου ιστορικοῦ, γεωγραφικοῦ, ἐθνολογικοῦ, οἰκονομικοῦ, φυσικῶν ἐπιστημῶν κ. ἄ., οἷα δύναται νὰ εὐρεθῶσιν εἰς τομίδια κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῶν ἔργων ὀνομαστῶν ἐπιστημόνων ὡς καὶ διαφορῶν περιοδικῶν, κατὰ δευτέρον δὲ λόγον καὶ αἱ γενικῶς καταληπταὶ διατυπώσεις ἐν τῇ λογοτεχνίᾳ τῶν «εὐθνητῶν βιβλίων», οἷα δημοσιεύονται ὑπὸ σειρᾶς ὅλης ἐκδοτικῶν καταστημάτων.

Τόσον δὲ ἐν προκειμένῳ ὅσον καὶ κατὰ τὸ μάθημα τῶν ἐκθέσεων, ὡς καὶ κατὰ τὴν διδασκαλίαν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ξένων γλωσσῶν, πρέπει ὁ διδάσκαλος νὰ μὴ παραλείπη καὶ τὸ σπουδαῖον τοῦτο καθῆκον, ἥτοι νὰ ἐξέρχεται συχνάκις τῶν ὁρίων τῶν αὐστηρῶς εἰδικῶν λογοτεχνικῶν σπουδῶν του

καὶ νὰ ἐπιλαμβάνηται τῆς προσηκούσης ἐξετάσεως καὶ θεμάτων τῶν **θετικῶν ἐπιστημῶν**, παντὸς εἴδους. Ἐν ἀνάγκῃ δὲ δικαιούται πλήρως νὰ στηρίζεται καὶ εἰς τὴν σχετικὴν συνδρομὴν τῶν λοιπῶν μελῶν τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου τοῦ Σχολείου.

3. ΛΑΤΙΝΙΚΑ.

ΣΚΟΠΟΣ.— Ἰκανότης πρὸς κατανόησιν καὶ μετάφρασιν Λατινικῶν κειμένων, κατ' ἐξοχὴν τῆς κλασικῆς ἐποχῆς, ἐπὶ τῇ βάσει ἀσφαλοῦς γνώσεως τῆς γλώσσης.

Κατανόησις τοῦ Ρωμαϊκοῦ πνεύματος, τῶν ιδιορρυθμῶν δημιουργημάτων αὐτοῦ καὶ τῆς προσαρμογῆς αὐτοῦ πρὸς τὸ Ἑλληνικόν. Ἐνατένισις εἰς τὸν ἀρχαῖον πεπολιτισμένον κόσμον, εἰς τὰς ἐπιδράσεις αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μεταγενεστέρων, ἐντὸς τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Δύσεως, καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὰς σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τὸν πολιτισμὸν τοῦ Γερμανικοῦ Ἔθνους.

Δι' ἀναγνώσεως ἐκλεκτῶν συγγραμμάτων ἀπόκτησις γνωριμίας πρὸς τὰ πρόσωπα καὶ συγγράμματα, ἅτινα ἀντιπροσωπεύουσι τὴν ῥωμαϊκὴν λογοτεχνίαν καὶ πνευματικὸν βίον τῆς Δημοκρατίας τῆς πρώτης περιόδου αυτοκρατόρων. Διὰ σχετικῶν δειγμάτων μόρφωσις συνοπτικῆς ἰδέας περὶ τῆς μεγενεστέρως λατινικῆς λογοτεχνίας μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων.

Πνευματικὴ διαπαιδαγώγησις διὰ γλωσσικῆς μαθήσεως, ἀσκήσεως καὶ ἀναγνωρίσεως, διὰ συγκριτικῆς ἐξετάσεως τοῦ λατινικοῦ, ἑλληνικοῦ καὶ γερμανικοῦ γλωσσικοῦ οἰκοδομήματος καὶ γλωσσικῆς χρήσεως ὡς καὶ διὰ τῆς ἐπιμόχθου προσπαθείας περὶ τὴν κατανόησιν τῶν λατινικῶν κειμένων καὶ τὴν τελειότεραν διὰ τὴν μεταφορὰν αὐτῶν εἰς τὴν μητρικὴν γλῶσσαν.

ΤΑΞΙΣ II (5 ὥραι καθ' ἑβδομάδα).

α) **Τὰ κυριώτατα ἐκ τοῦ τυπικοῦ.**— Αἱ πέντε κλίσεις, τὰ ἐπίθετα καὶ ἐπιρρήματα μὲ τὰ παραθετικά των, οἱ σποιδαιόταται ἀντωνυμίαι, τὰ ἀπόλυτα καὶ τακτικά ἀριθμητικά· τὸ esse καὶ τὰ σύνθετα αὐτοῦ (ἐξαιρέσει τοῦ posse)· αἱ 4 συζυγίαι συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν δημάτων εἰς -io τῆς 3ης συζυγίας, ἄνευ ὅμως τῶν ἀποθετικῶν. Ὁ σχηματισμὸς τοῦ παρακειμένου εἰς -avi, -ui καὶ -ivi. Αἱ κυριώτεραι προθέσεις καὶ οἱ κυριώτεροι σύνδεσμοι. Αἱ ἀπλούσταται μορφαὶ τῶν καταφατικῶν ἐρωτηματικῶν καὶ προτροπῆς προτάσεων. Ἐκ τῶν δευτερευουσῶν προτάσεων αἱ ἀναφορικαὶ ὡς καὶ αἱ ἀπλούσταται μορφαὶ τῶν συνδεσμικῶν προτάσεων (προτροπῆς προτάσεις μὲ τὸν ut, τελικαί, αἰτιολογικαί, χρονικαί, ὑποθετικαὶ καὶ συμπερασματικαὶ προτάσεις).

Παγία ἀπόκτησις ἐνὸς πρώτου λεκτικοῦ θησαυροῦ πρὸς προπαρασκευὴν διὰ τὴν βραδυτέραν ἀνάγνωσιν κειμένων.

β) Τὸ ἀναγνωστικὸν ὕλικόν ἐν τῇ συναφείᾳ πρὸς τὸν φανταστικὸν κόσμον τοῦ μαθητοῦ δέον νὰ παρέχῃ ὅσον τὸ δυνατόν ἐνωρίτερον εἰκόνας ἐκ

τοῦ βίου τῆς μυθολογίας καὶ τῆς ἱστορίας τῶν Ρωμαίων. Λατινικαὶ παροιμίαι, γνωμικὰ καὶ στίχοι χρησιμεύουσιν ὡς πρῶτα παραδείγματα πρωτοτύπων λατινικῶν γλωσσικῶν τύπων.

γ) *Γραπταὶ ἐργασίαι* :— Ἀσκήσεις ἐν τῇ σχολῇ καὶ κατ' οἶκον ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης. Κατὰ τὸ πρῶτον δ' ἑξάμηνον δύο σχολικαὶ ἐργασίαι (ἴτοι γραπταὶ δοκιμασίαι) καὶ κατὰ τὸ δεύτερον ἑξάμηνον ἕξ.

ΤΑΞΙΣ ΙΙΙ (5 ὧραι ἐβδομαδιαίως),

α) Συμπλήρωσις τοῦ λυπικοῦ ἐκ τῆς Γραμματικῆς διὰ προσθήκης τῶν ἐν τῇ ΙΙ τάξει μὴ διδασκέντων μερῶν περὶ ἀντωνυμιῶν, ἀριθμητικῶν καὶ ῥημάτων (ἀποθετικά, τύποι παρακειμένων, ἀνώμαλα). Ἐμπειρωτικὴ ἀσκήσις ἐπὶ τῶν ἤδη δεδιδασγμένων συντακτικῶν μορφῶν καὶ ἐπέκτασις τῆς περιοχῆς ταύτης (ἐξηρητημένη ἐρωτηματικὴ πρότασις, συμπερασματικὴ, σχηματισμὸς ἀπαρεμφάτου καὶ μετοχῆς, Gerundium καὶ Gerundivum).

Καλῶς ἐσχεδιασμένη ἐπέκτασις τοῦ λεξικοῦ θησαυροῦ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς μελλούσης ἀναγνώσεως κειμένων.

β) Τὸ ἀναγνωστικὸν ὕλικὸν δεόν βαθμηδὸν νὰ προσφέρῃ περισσότερα κοινὰ σημεῖα ἐκ τῆς μυθολογίας, ἱστορίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ρώμης καὶ τῆς Ἑλλάδος χάριν ἀμέσου προπαρασκευῆς διὰ τὰ ἀναγνώσματα καὶ νὰ παρέχῃ ἐπίσης γνωμικὰ, παροιμίας καὶ στίχους ἀπομνημονευτέους.

γ) *Γραπταὶ ἐργασίαι* :— Ἀσκήσεις ἐν τῇ Σχολῇ καὶ τῷ οἴκῳ ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης. Γραπταὶ ἐργασίαι ἐν τῇ Σχολῇ ἕξ κατὰ ἑξάμηνον.

ΤΑΞΙΣ ΙV (5 ὧραι ἐβδομαδιαίως).

α) *Γραμματικὴ*.—(2 ὧραι τὴν ἐβδομάδα):—Σύνοψις καὶ ἐπέκτασις τῶν γνώσεων ἐκ τοῦ Συντακτικοῦ. Σύνταξις τῆς πτώσεως, τῶν χρόνων καὶ τῶν ἐγκλίσεων ἐν ταῖς κυρίαις καὶ ταῖς δευτερευούσαις προτάσεσι, τοῦ ἀπαρεμφάτου, τῆς μετοχῆς καὶ τοῦ Gerundivum.

β) *Ἀνάγνωσις συγγραμμάτων* (3 ὧραι ἐβδομαδιαίως):—Καῖσαρ, Γαλατικὸς πόλεμος, (κατ' ἐκλογὴν, ἐκτάσεως τοῦλάχιστον 2 βιβλίων). Κατ' ἐκτίμησιν τοῦ διδασκάλου εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναγνωσθῶσιν ἐπιπροσθέτως καὶ κατ' ἐκλογὴν ἀποσπάσματα ἕξ ἐνὸς ἀναγνωστικοῦ βιβλίου, κατ' ἕξοχὴν ἱστορικοῦ περιεχομένου, ὡς καὶ μερικοὶ μῦθοι τοῦ Φαίδρου.

ΤΑΞΙΣ V (6 ὧραι τὴν ἐβδομάδα).

α) *Γραμματικὴ* (1 ὧρα τὴν ἐβδομάδα):— Ἐμπέδωσις καὶ ἐμβάθυνσις εἰς τὰς ἐκ τῆς γραμματικῆς καὶ συντακτικοῦ γνώσεις.

β) *Ἀνάγνωσις συγγραμμάτων* (5 ὧραι τὴν ἐβδομάδα):—Λίβιος (κατ' ἐλευθέρην ἐκλογὴν). Πρὸς συμπλήρωσιν εἶναι δυνατὸν κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ διδασκάλου νὰ ἀναγνωσθῶσι καὶ ἰεμάχια ἐκ τῆς ἀρχαιοτέρας λογοτεχνίας

τῆς Ρώμης ἱστορικοῦ καὶ πολιτειακοῦ χαρακτῆρος.— Ὀβίδιος (κατ' ἐκλογὴν, πρὸ παντὸς ἐκ τῶν μεταμορφώσεων κ.λ.).

γ) *Γραπταὶ ἐργασίαι* :— Τέσσαρες σχολικαὶ ἐργασίαι ἐν τῇ Σχολῇ κατ' ἑξάμηνον.

ΤΑΞΙΣ VI (6 ὧραι τὴν ἐβδομάδα).

α) *Γραμματικὴ* (1 ὧρα τὴν ἐβδομάδα):— Ἐμπέδωσις καὶ ἐμβάθυνσις εἰς τὰς γραμματικὰς καὶ συντακτικὰς γνώσεις (τυπικόν, ἐτυμολογικόν καὶ σχηματισμὸν προτάσεων). Ἐπικαίρως ἐξέτασις τῆς ἰδιορρυθμίας τῆς Λατινικῆς γλώσσης καὶ τῶν τεχνικῶν αὐτῆς τρόπων ἐκφράσεως.

β) *Ἀνάγνωσις συγγραμμάτων* :— Τὸ α'. ἑξάμηνον: Σαλλουστίου ὁ Κατιλίνας, ὁ Ἰουγούρθας (συντεταμημένοι). Εἰς λόγος τοῦ Κικέρωνος κατὰ τοῦ Κατιλίνας καὶ μερικαὶ πολιτικαὶ ἐπιστολαὶ (πρὸς διαφώτισιν σημαντικῶν προσωπικοτήτων καὶ γεγονότων τῆς ἱστορίας τῆς ἀντιστοίχου ἐποχῆς). Κατὰ τὸ β'. ἑξάμηνον δέ: Βιργιλίου Αἰνεΐας (ἐκλογαί). Ἐπὶ πλέον δὲ κατ' ἐκτίμησιν τοῦ διδασκοντος δοκίμια ἐκ τῆς Ρωμαϊκῆς ἐπικῆς ποιήσεως (πρῶγε νεστέρων τοῦ Βιργιλίου καὶ μεταγενεστέρων ποιητῶν).

γ) *Γραπταὶ ἐργασίαι* : Κατ' ἑξάμηνον 4 σχολικαὶ ἐργασίαι.

ΤΑΞΙΣ VII (5 ὧραι ἐβδομαδιαίως).

α) *Ἀνάγνωσις συγγραμμάτων* :— Κατὰ τὸ α'. ἑξάμηνον: Εἰς λόγος τοῦ Κικέρωνος καὶ ἐλευθέρη ἐκλογὴ ἐκ τῶν συγγραμμάτων καὶ ἐπιστολῶν αὐτοῦ.

Κατὰ τὸ δεύτερον ἑξάμηνον:— Ταχεῖα διαδρομὴ τῆς Ρωμαϊκῆς ποιήσεως τῶν χρόνων τῆς Δημοκρατίας καὶ τῶν πρώτων αὐτοκρατόρων (ὡς συμπλήρωσις τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Βιργιλίου καὶ ὡς μετάβασις πρὸς τὸν Ὀράτιον) ἐπὶ τῇ βάσει κατ' ἐκλογὴν τεμαχίων, μεταξὺ τῶν ὁποίων πάντως μιᾶς κωμωδίας τοῦ Πλαυτίου ἢ τοῦ Τερεντίου ἢ μεγαλειτέρων ἀποσπασμάτων ἐκ πολλῶν κωμωδιῶν ὡς καὶ μερικῶν ποιημάτων τοῦ Κατούλλου.

Αἱ γραμματικαὶ παρατηρήσεις συνεχίζονται ἐν συναφείᾳ πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν συγγραμμάτων.

β) *Γραπταὶ ἐργασίαι* : Κατ' ἕκαστον ἑξάμηνον 3 σχολικαὶ ἐργασίαι.

ΤΑΞΙΣ VIII (5 ὧραι κατ' ἐβδομάδα).

α) *Ἀνάγνωσις* :— Ἐκλογαὶ ἐκ τοῦ Ὀρατίου, Τάκιτος (Germania, καὶ κατ' ἐλευθέρην ἐκλογὴν ἐκ τῶν μεγάλων ἱστορικῶν ἔργων).

Πρὸς συμπλήρωσιν δεόν νὰ ἀναγινώσκονται κατ' ἐλευθέρην ἐκλογὴν τοῦ διδασκοντος τεμάχια ἐκ πηγῶν ἱστορικῶν καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς περιόδου τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων (Monumentum Ancyranum, Vellejus Paternus, Sueton, Petron, ἐπιστολαὶ τοῦ Πλινίου, ἐπιγραφαί), ἐκ ποιητῶν τῆς αὐτοκρατορικῆς περιόδου, ἐκ τοῦ Σενέκα ἢ ἐκ χριστιανικῶν συγγραμμάτων (ιδίᾳ τοῦ Αὐγουστίνου).

Ἐν τέλει δὲ καὶ τὰ ἐξῆς: Δοκίμια ἐκ συγγραφέων τοῦ τέλους τῆς ἀρχαίας περιόδου καὶ ἐκ τῆς μεσαιωνικῆς λατινικῆς λογοτεχνίας, τῆς περιόδου τῶν Οὐμανιστῶν καὶ τῆς νεολατινικῆς λογοτεχνίας.

Αἱ γραμματικαὶ παρατηρήσεις γίνονται, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἐν τῇ 7ῃ τάξει, τερματίζονται δὲ μὲ ἓνα ἐκ τῆς ὅλης διδασκαλίας συναγόμενον χαρακτηρισμὸν τῆς Λατινικῆς γλώσσης.

β) **Γραπταὶ ἐργασίαι**:—Κατὰ τὸ πρῶτον ἐξάμηνον τρεῖς σχολικαὶ ἐργασίαι (γραπταὶ ἐξετάσεις), ἕξ ὧν ἡ τελευταία διαρκείας 2 ὥρων. Κατὰ τὸ β' ἐξάμηνον δύο τοιαῦται, ἑκάστη διαρκείας 2 ὥρων.

ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ

1) Εἰς τὰς τέσσαρας τάξεις τοῦ ἀνωτέρου κύκλου πρέπει χάριν συμπληρώσεως τῆς εἰκόνας τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ νὰ ἐξετάζωνται καὶ μνημεῖα εἰκόνων καὶ κτιρίων τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος καὶ καταλλήλως νὰ παρεισάγωνται εἰς τὴν διενεργουμένην διδασκαλίαν.

2) **Σχολικαὶ ἐργασίαι** (Ἐξετάσεις):—Αἱ ἐργασίαι αὗται συνίστανται ἐν τῇ 2α καὶ 3ῃ τάξει τοῦ κατωτέρου κύκλου εἰς μεταφράσεις ἐκ τῆς γερμανικῆς εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν. Οὐχ ἦττον ὁ διδάσκων εἶναι ἐλεύθερος ἐν ἑκάστη σχολικῇ ἐργασίᾳ νὰ προσθέτῃ ἐν μικροτέρῳ ἐκτάσει καὶ θέματα ἄλλου εἴδους (ὡς λ. χ. μεταφράσεις ἐκ τῆς Λατινικῆς εἰς τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν, ἀπαντήσεις εἰς Λατινικὰς ἐρωτήσεις κ. ἄ.). Ἐν τῇ 4ῃ τάξει τοῦ ἰδίου κύκλου κατὰ μὲν τὸ α'. ἐξάμηνον 3 καὶ κατὰ τὸ β'. 2, συνιστάμεναι εἰς μεταφράσεις ἐκ τῆς γερμανικῆς εἰς τὴν λατινικὴν, αἱ δὲ λοιπαὶ εἰς τοιαύτας ἀντιστρόφους, ἐκ τῆς λατινικῆς εἰς τὴν γερμανικὴν. Ἐν τῇ 5ῃ καὶ 6ῃ τάξει (τοῦ ἀνωτέρου κύκλου) ὅλαι αἱ σχολικαὶ ἐργασίαι (δοκιμασίαι) συνίστανται εἰς μεταφράσεις ἐκ τῆς Λατινικῆς εἰς τὴν Γερμανικὴν. Ἐν συναφείᾳ δὲ δύνανται νὰ προταθῶσι σύντομα ζητήματα πρὸς γλωσσικὴν ἢ πραγματικὴν ἀνάλυσιν τοῦ προταθέντος κειμένου.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Ἐντὸς τῶν τεθέντων ὀρίων διδακτικοῦ σκοποῦ, τὸ μάθημα τῶν Λατινικῶν ἔχει ὡς προορισμὸν: α) νὰ παρουσιάσῃ τὴν εἰκόνα τῆς ἀρχαιότητος, ἢ ὁποῖα δέον νὰ παρέχεται ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ μάθημα τῶν Ἑλληνικῶν καὶ ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς Ρωμαϊκῆς ἱστορίας καὶ πολιτισμοῦ, β) νὰ καταστήσῃ καταληπτὴν τὴν ἰδιόρρυθμον διείσδυσιν τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος εἰς τὸν Ρωμαϊκὸν λαὸν ὡς τὸ πρῶτον παράδειγμα οὐμανιστικῆς ἐνεργείας πολιτισμοῦ, γ) νὰ καταστήσῃ γνωστὴν τὴν ἰδιαιτέραν σημασίαν τῶν Ρωμαίων διὰ τὴν πολιτειακὴν συγκρότησιν τοῦ ἀρχαίου κόσμου καὶ διὰ τὴν τελικὴν διαμόρφωσιν τῶν γεγονότων τῆς ἀρχαίας πνευματικῆς ἐργασίας καὶ τὴν περαιτέρω τούτων μετάδοσιν εἰς τὸν Μεσαιωνικὸν Δυτικὸν κόσμον.

Ἡ διδασκαλία τῶν Λατινικῶν ἔχει τρία γενικὰ διδακτικὰ καθήκοντα: τὴν ἐκμάθησιν τῆς γλώσσης, τὴν ἀνάγνωσιν συγγραμμάτων, τὴν κατανόησιν τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Ρωμαίων καὶ τῆς σημασίας αὐτῶν διὰ τὴν γερμανικὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν. Ἐν τῷ κέντρῳ τῆς διδασκαλίας ἴσταιται ἡ ἀνάγνωσις τῶν συγγραμμάτων. Πρὸς αὐτὴν ἀποβλέπει ἡ ἐκμάθησις τῆς γλώσσης καὶ ἐξ αὐτῆς συνάγονται αἱ γνώσεις περὶ τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Πρὸς καρποφόρον ἀνάγνωσιν καὶ κατανόησιν τῶν συγγραφέων εἶναι ἀπαραίτητοι ἀσφαλῆς γνώσεις τοῦ τυπικοῦ καὶ τῆς κατασκευῆς τῶν προτάσεων ὡς καὶ ἀπόκτησις ἀσφαλῆς ἐνὸς ἐπαρκοῦς λεξικοῦ θησαυροῦ. Πρὸς ἐξασφάλισιν τούτων ἀποβλέπει τὸ πρῶτον καὶ ἄμεσον καθήκον τῆς σπουδῆς τῆς γλώσσης. Πέραν τούτου δεῖται ἡ σπουδὴ τῆς γλώσσης νὰ παρέχῃ εἰκόνα τῆς ἰδιόρρυθμίας τῆς λατινικῆς γλώσσης, καὶ ταύτην ὡς οὐσιώδη πλευρὰν τῆς ἐκδηλώσεως τοῦ Ρωμαϊκοῦ πνεύματος, τὴν δὲ ἐξέλιξιν καὶ τὰς μεταβολὰς τῆς γλώσσης ταύτης νὰ ἐμφανίξῃ ὡς μέρος τῆς ἱστορίας τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Ἡ ἐκμάθησις τῆς γλώσσης διαιρεῖται ἐν τῷ προγράμματι εἰς τρία μέρη (ἢ βαθμίδας): Τὴν προσοικείωσιν τῶν στοιχείων τοῦ τυπικοῦ καὶ τῆς συντάξεως εἰς τὴν 2αν καὶ 3ην τάξιν, τὴν συστηματικὴν διδασκαλίαν τοῦ συντακτικοῦ ἐν τῇ 4ῃ τάξει, τὴν γραμματικὴν δὲ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ κύκλῳ.

Κατὰ τὴν στοιχειώδη διδασκαλίαν ἡ περὶ τοῦ τυπικοῦ διδασκαλία δὲν χωρίζεται ἀπὸ τὴν τοῦ συντακτικοῦ τοιαύτην, ἀλλ' ἐξετάζονται παραλλήλως καὶ ὁμοῦ, βαθμηδὸν δὲ γίεται ἐπέκτασις αὐτῶν. Ἡ γραμματικὴ διδασκαλία χαλαροῦται ἐπὶ τοσοῦτον μόνον, ὅσον χρειάζεται διὰ νὰ καταστῇ δυνατὴ ἢ ταχεῖα μετάβασις εἰς εὐστόχους συναφεῖς ἀσκήσεις, διατηρεῖται δὲ ἐπὶ τοσοῦτον, ὅσον ἀπαιτεῖται διὰ τὴν παροχὴν μιᾶς συνοπτικῆς καὶ συνεπῶς εὐχερεστερας καὶ ἀξιόπιστοτέρας ἀποτυπώσεως τῶν τύπων.

Κατὰ τὴν διανομὴν τῆς διδακτέας ὕλης τῆς γραμματικῆς ἐπιφυλάσσονται διὰ τὴν 2αν τάξιν τὰ θεμελιώδη σημεῖα ἐκ τοῦ τυπικοῦ (ἐξαιρέσει τῶν σπανιωτέρων τύπων καὶ τῶν δυσκολωτέρων κεφαλαίων) καὶ αἱ ἀπλούστεραι μορφαὶ σχηματισμοῦ προτάσεως. Ἀκολούθως δὲ ἡ 3ῃ τάξις ἐπιφέρει τὰς ἀναγκαίας συμπληρώσεις, ἰδίᾳ δὲ τὰ τρία δύσκολα κεφάλαια τῆς περὶ δήματος διδασκαλίας: (Ἀποθετικά, σχηματισμοὶ παρακειμένου, ἀνώματα). Διὰ τὴν 2αν τάξιν προβλέπονται μόνον αἱ τρεῖς μορφαὶ τοῦ παρακειμένου εἰς =ανί, =υῖ καὶ =ινί, ἵνα οὕτως ὁ μαθητὴς ἄνευ συγχύσεως δυνηθῇ νὰ ἐμπεδώσῃ τὴν γνῶσιν τῶν τύπων τοῦ παρακειμένου εἰς τὰς ὁμαλὰς περιπτώσεις. Τοῦναντίον δὲ ἡ πλήρης διδασκαλία περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ παρακειμένου ἐπιφυλάσσεται εἰς τὴν 3ην τάξιν. Εὐνόητον, ὅτι ἡ τοιαύτη κατανομὴ οὐδὲ ὁλως κωλύει, ὅπως ὀλίγαί τινες μορφαὶ παρακειμένου, διαφόρου εἴδους, παρέχωνται καὶ ἐνωρίτερον ὡς στοιχεῖον λεξιλογίου.

Ἡ ἀπόκτησις λεξικοῦ θησαυροῦ σκοπεῖ κυρίως εἰς τὴν προπαρασκευὴν

διὰ τὴν ἀνάγνωσιν κειμένου ἄλλ' ἐπιπροσθέτως, ἐφ' ὅσον ἡ τάξις τῶν μαθητῶν τὸ ἐπιτρέπει, καὶ εἰς τὴν διαφώτισιν ἐν τινι μέτρῳ τῶν ἐτυμολογικῶν σχέσεων τῶν λατινικῶν λέξεων πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὰς γερμανικὰς λέξεις (ξένας λέξεις).

Τὸ γλωσσικὸν κεφάλαιον (σημασίαι λέξεων, τύποι λέξεων καὶ προτάσεων) δέον νὰ καλλιεργῆται εἰς λατινικὰ κείμενα καὶ νὰ ἐμπεδώνηται διὰ πολλὰ πλῶν ἀσκήσεων (ἀναγνώσεις καὶ σχηματισμὸς τύπων, ἐρωτήσεις κατὰ τύπους καὶ λέξεις τῆς λατινικῆς καὶ τῆς γερμανικῆς γλώσσης, συμπληρώσεις προτάσεων καὶ μετατροπαὶ προτάσεων, μεταφράσεις ἐκ τῆς γερμανικῆς εἰς τὴν λατινικὴν καὶ τὰ παραπλήσια) τοσοῦτον, ὥστε οἱ μαθηταὶ νὰ καθίστανται ἱκανοὶ ἀσφαλῶς νὰ ἀναγνωρίζωσι σημασίας καὶ τύπους λέξεων, ὡς καὶ τύπους προτάσεων, ὀρθῶς νὰ τοὺς ἐννοῶσι καὶ αὐτοτελῶς νὰ ἐφαρμόζωσι. Διὰ λατινικῶν διαλεκτικῶν ἀσκήσεων (ἐκφραστικὴ ἀνάγνωσις, ἐρώτησις καὶ ἀπάντησις, ἀναδιηγήσεις, ὑπαγορεύσεις, ἀπομνημόνευσις στίχων καὶ παροιμιῶν, ἀκρόασις καὶ κατανόησις ἀπαγγελλομένων προτάσεων) δέον νὰ ἀσκήται τὸ οὗς εἰς τὸν ἦχον τῆς λατινικῆς γλώσσης καὶ νὰ καλλιεργῆται εἰς τὴν ἄμεσον κατανόησιν γλωσσικῶν ἐκφράσεων.

Ἡ δευτέρα βαθμὶς τῆς ἐκμάθησews τῆς γλώσσης συνίσταται εἰς τὴν συνοπτικὴν ἀνάπτυξιν τῶν τῆς συντάξεως. Ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν ἐπὶ τῇ βάσει μιᾶς λατινικῆς συλλογῆς παραδειγμάτων νὰ συμπεριλάβῃ τὰς ἤδη κεκτημένας γνώσεις, νὰ τὰς συμπληρώσῃ καὶ οὕτω νὰ παρασκευάσῃ τὸ διὰ τὴν ἀνάγνωσιν συγγραμμάτων ἀναγκαῖον ἔδαφος εἰς συντακτικὰς γνώσεις (ἐξαίρεσει ὅμως πάντων τῶν σπανίων καὶ δυσκόλων σχηματισμῶν προτάσεων), ἀλλὰ κυρίως νὰ δημιουργήσῃ διὰ τῆς κατανόησews τῆς ἰδιορρυθμίας τῆς λατινικῆς γλώσσης καὶ τῶν οὐσιωδῶν διαφορῶν αὐτῆς ἀπὸ τῆς γερμανικῆς τὴν προϋπόθεσιν πρὸς πλήρη γλωσσικὴν κατανόησιν κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν συγγραμμάτων. Αἱ ἐν τῇ βαθμίδι ταύτῃ καλλιεργούμεναι μεταφράσεις ἐκ τῆς γερμανικῆς εἰς τὴν λατινικὴν ἔχουν ἐπομένως ὡς ἀποκλειστικὸν προορισμὸν τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν σκοπῶν τούτων. Ἡ ἀπόκτησις δὲ λεξικοῦ θησαυροῦ ἐν τῇ προκειμένῃ βαθμίδι ἐπιτελεῖται ἐν στενῇ συναφείᾳ πρὸς τὴν ἀρχομένην ἀνάγνωσιν συγγραμμάτων.

Ἡ τρίτη βαθμὶς ἐκμάθησews τῆς γλώσσης, ἡ γλωσσολογία τοῦ ἀνωτέρου κύκλου, θὰ συμπληρώσῃ, ἐφ' ὅσον τοῦτο κρίνεται ἀκόμη ἀναγκαῖον, τὰς ἐκ τοῦ συντακτικοῦ γνώσεις, πρὸ παντὸς ὅμως θὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὴν ἀντίληψιν τῆς ἰδιορρυθμίας τῆς γλωσσικῆς συγκροτήσεως τοῦ σχηματισμοῦ τῶν προτάσεων καὶ τῶν τεχνικῶν μέσων ἐκφράσεως τῆς λατινικῆς γλώσσης ἀπὸ ἀπόψεως γλωσσολογικῆς, αἰσθητικῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Αἱ δὲ μεταφράσεις ἐκ τῆς γερμανικῆς εἰς τὴν λατινικὴν, ἐφ' ὅσον ἐπικαίρως καὶ κατὰ τὴν ἐλευθέραν κρίσιν τοῦ διδάσκοντος διενεργοῦνται, χρησιμεύουσιν εἰς τὴν μόρφωσιν σαφοῦς ἰδέας περὶ τῶν ὑφισταμένων διαφορῶν μεταξὺ τοῦ λατινικοῦ καὶ τοῦ γερμανικοῦ τρόπου ἐκφράσεως καὶ σχηματισμοῦ προτάσεων. Συνί-

στανται δὲ αἱ μεταφράσεις αὗται εἰς τὴν μεταφορὰν συνεχῶν, καὶ βραδύτερον πρωτοτύπων, τεμαχίων γερμανικοῦ κειμένου εἰς τὴν λατινικὴν καὶ πρόπει νὰ διενεργῶνται ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς παραδόσεως ἐν συνεργασίᾳ τοῦ διδάσκοντος μετὰ τῶν μαθητῶν καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν νὰ προπαρασκευάζονται δι' ἐπεξεργασίας τοῦ λεξιλογικοῦ θησαυροῦ, τοῦ ἀποκομισθέντος ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν συγγραμμάτων. Ἡ δὲ ἐπέκτασις καὶ ἐμπέδωσις τοῦ πλούτου τούτου τῶν λέξεων δέον νὰ καλλιεργῶνται ἐν στενῇ συναφείᾳ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν συγγραμμάτων. Τέρμα δὲ τῶν γλωσσολογικῶν παρατηρήσεων τυγχάνει ὁ ἐκ τῆς διδασκαλίας ἐξαχθεὶς χαρακτήρ τῆς λατινικῆς γλώσσης.

Ἡ ἀνάγνωσις τῶν συγγραμμάτων προπαρασκευάζεται ἐν τῷ κατωτέρῳ κύκλῳ τοῦ Γυμνασίου διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν μαθητῶν εἰς ὕλην ἐκ τῆς ῥωμαϊκῆς ζωῆς. Ἐν δὲ τῇ 4ῃ τάξει ἡ ἀνάγνωσις ἔχει καὶ τὸν πρόσθετον σκοπὸν τῆς προπαιδείας. Τέλος ἐν τῷ ἀνωτέρῳ κύκλῳ τοῦ Γυμνασίου ἡ ἀνάγνωσις συγκεντροῦται εἰς τρία κυριώτατα ἱστορικὰ σημεῖα: α) τὴν ἱστορικὴν σημασίαν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, β) τὴν προσαρμογὴν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἰδιορρυθμίας πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα, καὶ γ) τὴν μεταβίβασιν τῆς ἀρχαίας ἐπιστήμης καὶ μορφώσεως εἰς τὸν Δυτικὸν τοῦ Μεσαίωνος κόσμον.

Φορεῖς τοῦ πρώτου κύκλου σκέψεων εἶναι ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἱστορικῶν συγγραμμάτων καὶ τῶν λόγων τοῦ Κικέρωνος. Κατ' αὐτὴν δέον νὰ ἐπιδεικνύονται ἐν ζωηρᾷ εἰκόνι (Λίβιος) κατὰ πρῶτον λόγον ἡ ἱστορικὴ σημασία τῶν Ῥωμαίων ὡς πολιτικῶς συγκεροτημένου λαοῦ καὶ ἡ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους, ἀκολούθως δὲ νὰ παρουσιάζηται ἡ ἐξέλιξις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους διὰ τῆς ἐξετάσεως τοῦ αἰῶνος τῆς ἐπαναστάσεως (Σαλλούστιος, Κικέρωνος λόγοι καὶ πολιτικαὶ ἐπιστολαὶ) καὶ τῆς Ὑπατείας (Τάκιτος καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν συναφῆς συμπληρωτικὴ ἐκλογή ἐξ ἱστορικῶν συγγραμμάτων).

Φορεῖς τοῦ δευτέρου κύκλου σκέψεων εἶναι ἡ ἀνάγνωσις τῶν ποιητῶν καὶ τῶν φιλοσοφικῶν συγγραμμάτων τοῦ Κικέρωνος. Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Ὀβιδίου ἐπιτυγχάνει τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν ποίησιν γενικῶς, ἡ δὲ ἀνάπτυξις τῆς Αἰνειάδος δύναται νὰ καταδείξῃ διὰ τῶν πρὸς τοῦτο καταλλήλων κειμένων τὰς χαρακτηριστικὰς διανοητικὰς πορείας συγχωνεύσεως ῥωμαϊκοῦ περιεχομένου πρὸς ἑλληνικὸν τύπον καὶ τὴν περὶ ῥωμαϊκῆς ἐθνικότητος καὶ ἐθνικοῦ φρονήματος συνειδήσιν τῶν Ῥωμαίων, ἡ δὲ διαδρομὴ τῆς ῥωμαϊκῆς ποιήσεως θὰ παρακολουθήσῃ ἱστορικῶς τὴν πνευματικὴν ταύτην λειτουργίαν, συγχρόνως ὅμως θὰ διαποικίλῃ τὴν εἰκόνα διὰ τῆς προβολῆς σπουδαίων ἀπὸ λογοτεχνικῆς καὶ ἀνθρωπιστικῆς ἀπόψεως δημιουργημάτων καὶ προσωπικότητων (Κωμφῶδία, Λουκρήτιος, Κάτουλλος) καὶ τέλος νὰ τεματίσῃ αὐτὴν διὰ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Ὀρατίου. Ὁ δεύτερος φορεὺς τοῦ αὐτοῦ κύκλου σκέψεων (εἶναι ἡ ἀνάγνωσις μιᾶς ἐκλογῆς ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Κικέρωνος. Παριστᾷ συγχρόνως τὸν προσήκοντα συνδετικὸν κρίκον μεταξὺ τῶν δύο

θεμελιωδῶν σκέψεων, τῆς ἱστορικοπολιτικῆς ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς ἱστορικοπνευματικῆς καὶ ἀνθρωπιστικῆς ἀφ' ἑτέρου.

Τὴν κατάδειξιν τοῦ τρίτου κύκλου σκέψεων ἐξυπηρετῆ ἡ ἀνάγνωσις δοκιμίων ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν τελευταίων τῆς Ἀρχαιότητος χρόνων, ἰδίᾳ δὲ τῶν χριστιανῶν συγγραφέων (Αὐγουστίνος), τοῦ Μεσαιῶνος, τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ τοῦ δι' αὐτῶν καθοριζομένου Νεολατινισμοῦ.

Θεωρεῖται σκόπιμος ἡ κατανομὴ τῆς ἀναγνωστικῆς ὕλης κατὰ ἐξάμηνα. Μόνον ἐν τῇ ἀνωτάτῃ τάξει, τῇ 8ῃ, ἡ κατανομὴ τῆς τοιαύτης ὕλης δὲν συμπύπτει πρὸς τὰ δύο ἀντίστοιχα ἐξάμηνα. Ἀφιεροῦνται περίπου 2 1/2 μῆνες διὰ τὸν Ὁράτιον, 4 διὰ τὸν Τάκιτον καὶ 2 1/2 περίπου διὰ τὰ δοκίμια ἐκ τῶν μεταγενεστέρων συγγραμμάτων.

Τὸ σχέδιον ἀναγνώσεως θέτει καθ' ἕκαστον τμήμα ἓνα συγγραφέα ἢ ὀλίγας τινὰς διδακτικὰς ἐνόητας ὡς ὑποχρεωτικὴν ὕλην ἐν τῷ κέντρῳ τῆς διδακτικῆς ἐργασίας. Παρὰλλήλως ὅμως ἐπαφίεται εἰς τὸν διδάσκοντα ὁ καθορισμὸς τῶν προσηκουσῶν συμπληρώσεων κατὰ τὰ διάφορα ἐξάμηνα, ὡς λ. χ. παρὰλλήλως πρὸς τὸν Λίβιον ἀνάγνωσις τεμαχίων ἱστορικοῦ περιεχομένου ἐκ τῶν ἀρχαιότερων χρόνων τῆς Δημοκρατίας (Κάτων, Γράκχοι, ἐπιστολαὶ τῆς Κορνηλίας, δοκίμια ἐκ τῶν Χρονικῶν, ἀποφάσεις τῆς Γερουσίας καὶ νόμοι, ὡς καὶ ἄλλα παραπλήσια), παρὰλλήλως πρὸς τὴν Αἰνεΐδα τοῦ Βιργιλίου ἀνάγνωσις ἄλλων ἐπικῶν ποιητῶν (π.χ. δοκιμίων ἐκ τῶν πρὸ τοῦ Βιργιλίου ποιητῶν ἢ ἐν μεταγενεστέρων ἐπιῶν, ὡς τοῦ Λουκάνου, τοῦ Κλαυδιανοῦ, τοῦ Βαλθαρίου). Ἐν τῇ 8ῃ τάξει ὁ διδάσκων θὰ ἀποφασίσῃ τὸν καθορισμὸν οὐχὶ μιᾶς ποικίλης πληθῆος ἐκ τῶν πρὸς ἐκλογὴν προσφερομένων συμπληρωτικῶν ὕλικῶν, ἀλλὰ μιᾶς ὁρισμένης γραμμῆς· οὕτω λ.χ. τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Ὁρατίου διὰ τῆς ἀναγνώσεως ἄλλων ῥωμαίων ποιητῶν εἴτε τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Τακίτου διὰ τῆς ἀναγνώσεως ἄλλων ἱστορικῶν πηγῶν ἢ ἐπιστολῶν τοῦ Πλινίου ἢ τοῦ Πετρωνίου εἴτε διὰ καταλλήλου ἐμφανίσεως τῆς προσωπικότητος τοῦ Σελέκα εἴτε δι' ἰσχυροτέρας ἐξείτασεως τῶν χριστιανῶν συγγραφέων καὶ ἰδίως τοῦ Αὐγουστίνου.

Ἡ διαπραγματεύσις δὲ τῶν συγγραμμάτων δεόν νὰ θέτῃ ὡς κύριον σκοπὸν τὴν πλήρη γλωσσικὴν καὶ οὐσιαστικὴν κατανοήσιν τοῦ ἀναγινωσκόμενου κειμένου καὶ τὴν μετάφρασιν οὕτω πῶς νὰ ἐπεξεργάζεται, ὥστε δι' αὐτῆς νὰ ἔρχωνται εἰς πλήρη δρᾶσιν αἱ λίαν μορφωτικαὶ δυνάμεις τῆς πάλης περὶ τὴν ἐξεύρεσιν ἑνὸς προσήκοντος γερμανικοῦ γλωσσικοῦ τύπου πρὸς ἀπόδοσιν τῆς μετὰ σαφηνείας διατυπωμένης λατινικῆς σκέψεως.

Παρὰλλήλως πρὸς τὴν τοιαύτην τῶν συγγραμμάτων διαπραγματεύσιν ἔρχεται ὡς ἰσοτίμος ἡ ἐξέτισις ἀρχαίων ἔργων τέχνης, ὡς εἰκόνων, οἰκοδομημάτων κλ., ἰσοτίμος φυσικῷ τῷ λόγῳ ὄχι ἀπὸ ἀπόψεως ἐκτάσεως, ἀλλὰ ἀπὸ διδακτικοῦ σκοποῦ. Ἡ ἐξέτασις τούτων ὀφείλει ὄχι νὰ παρουσιάσῃ τὰς εἰκόνας καὶ τὰ δημιουργήματα ταῦτα ὡς ἀπλᾶς ἀπεικονίσεις τῆς τῶν συγγραμμάτων ἀναγνώσεως, ἀλλὰ νὰ διδάξῃ τοὺς μαθητὰς εἰς τὸ νὰ ἐννοοῦν καὶ τὰ ἔργα

ταῦτα, ὅπως καὶ τὰ συγγράμματα, ὡς ἄμεσα μνημεῖα τοῦ ἀρχαίου πνεύματος. Ἐκτὸς δὲ τῆς ἱστορικῆς ταύτης διασαφήσεως ἐπακολουθεῖ καὶ ἡ αἰσθητικὴ ἐξέτασις, τοῦθ' ὅπερ προάγει τὴν κλλιτεχνικὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν μαθητῶν. Τὸ τελευταῖον δὲ τοῦτο ἀποτελεῖ μίαν ἐπιπρόσθετον ὠφέλειαν ἐκ τῆς διδασκαλίας τῶν Λατινικῶν.

Ὁ τρίτος διδακτικὸς σκοπὸς εἶναι ἡ ἐξαγωγή συμπερασμάτων ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Ρωμαίων περὶ τῆς σημασίας τούτου διὰ τὸν Δυτικὸν πολιτισμὸν καὶ ἰδίᾳ τὸν Γερμανικόν. Ὁ σκοπὸς οὗτος ἐπιδιώκεται ἐπίσης διὰ τῆς ἐπεξεργασίας τῶν μελετωμένων συγγραμμάτων. Ἡ ἀντικειμενικὴ ἐξέτασις τοῦ περιεχομένου τῶν κειμένων καὶ ἡ συστηματικὴ σύνοψις τούτου καὶ ἡ πρὸς ἄλληλα συσχέτισις τῶν διαφόρων προσηκόντων μερῶν καθιστῶσι κατάδηλον τὴν σημασίαν τοῦ Ρωμαίου πολιτισμοῦ, ὅχι μόνον καθ' ἑαυτὸν ἀλλὰ καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν βαθεῖαν ἐπίδρασίν του, ἐν τῇ διαμορφώσει τοῦ μεταγενεστέρου πολιτισμοῦ ἐν τῇ Δύσει.

4. ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α'. Σκοπός.

α) Ἰκανότης πρὸς κατανοήσιν εὐκόλων ἑλληνικῶν κειμένων ἐπὶ τῇ βάσει ἀσφαλῶν γλωσσικῶν γνώσεων, ὡς καὶ πρὸς μετάφρασιν.

β) Γνωριμία τῶν ἀντιπροσωπευτικῶν συγγραμμάτων καὶ προσώπων ἐντὸς τῶν κυριωτάτων περιοχῶν τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ (τοῦ Ὀμηρικοῦ κόσμου, τῆς ἐπιστήμης, τῆς φιλοσοφίας, τοῦ δημοσίου βίου, τοῦ δράματος) δι' ἀναγνώσεως κατ' ἐκλογὴν ἔργων. Ἡ διὰ τῆς ἀναγνώσεως συγγραφέων ἀναγνώρισις τῆς σημασίας τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ὡς ἀρχετύπου τοῦ Δυτικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ὡς ὀδηγοῦ εἰκόνας διὰ τὴν κατανοήσιν τοῦ πολιτισμοῦ ἐν γένει.

γ) Πνευματικὴ διαπαιδαγώγησις διὰ τῆς προσπαθείας ὑπερ κατανοήσεως τῶν ἑλληνικῶν κειμένων καὶ τῆς ὅσον τὸ δυνατόν τελειοτέρας ἀποδόσεως αὐτῶν εἰς τὴν μητρικὴν γλῶσσαν (τὴν γερμανικὴν) ὡς καὶ διὰ συγκριτικῆς παρατηρήσεως τῶν γλωσσῶν ἑλληνικῆς, λατινικῆς καὶ γερμανικῆς.

Β'. Διδακτέα ὕλη.

Αὕτη κατανέμεται ὡς ἑξῆς :

ΤΑΞΙΣ IV. (5 ὥραι καθ' ἑβδομίδα).

α) *Θεμελιώδεις ἀρχαὶ τοῦ τυπικοῦ* (ἐξαιρέσει τῶν εἰς ἑμι ρημάτων καὶ τοῦ συντακτικοῦ).

β) *Γραπτὰ ἔργα* :— Ἀσκήσεις ἐν τῷ σχολείῳ καὶ κατ' οἶκον ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης· σχολικαὶ ἐργασίαι (γραπτὰ δοκιμασίαι), δύο κατὰ τὸ πρῶτον ἐξάμηνον, τέσσαρες δὲ μεταφράσεις ἐκ τῆς Γερμανικῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κατὰ τὸ δευτέρον ἐξάμηνον.

ΤΑΞΙΣ V (5 ὥραι καθ' ἑβδομάδα).

α) *Πρῶτον ἐξάμηνον*. — Συμπλήρωσις τοῦ τυπικοῦ. Τὰ κύρια σημεῖα τῆς συντάξεως. Παραλλήλως δὲ Ξενοφῶντος (ἐκλογαί) ἢ εὐκολα Ἄττικά πεζὰ κείμενα βάσει εἰδικοῦ Ἀναγνωστικοῦ Βιβλίου.

β) *Δεύτερον ἐξάμηνον*. — Ὀμήρου Ἰλιάς (δύο ῥαψωδίαί περίπου). Παραλλήλως εὐκολα ἄττικά πεζὰ ποιήματα βάσει εἰδικοῦ Ἀναγνωστικοῦ Βιβλίου (ἐπι μίαν ὥραν καθ' ἑβδομάδα).

γ) *Γραπταὶ ἐργασίαι*. — Κατὰ τὸ πρῶτον ἐξάμηνον δύο, κατὰ τὸ δεύτερον δὲ τρεῖς σχολικαὶ ἐργασίαι (μεταφράσεις ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰς τὴν γερμανικὴν).

ΤΑΞΙΣ VI (5 ὥραι καθ' ἑβδομάδα).

α) *Πρῶτον ἐξάμηνον*. — Ὀμήρου Ἰλιάς (περίπου 6 ῥαψωδίαί). Ἐπιπροσθέτως δὲ εὐκολα πεζὰ κείμενα τοῦ Ἀττικοῦ λόγου βάσει εἰδικοῦ Ἀναγνωστικοῦ Βιβλίου (1 ὥρα καθ' ἑβδομάδα).

β) *Δεύτερον ἐξάμηνον*. — Ἡροδότου ἐκλογαί. Ἐν συναφείᾳ δὲ πρὸς αὐτὰς κατ' ἐκλογὴν τεμάχια ἐξ εἰδικῶν ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων ἢ εὐκολα πεζὰ Ἀττικά κείμενα βάσει Ἀναγνωστικοῦ Βιβλίου.

γ) *Γραπταὶ ἐργασίαι*. — Καθ' ἕκαστον ἐξάμηνον τρεῖς σχολικαὶ ἐργασίαι (ἐξετάσεις), ἧτοι μεταφράσεις ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰς τὴν γερμανικὴν.

ΤΑΞΙΣ VII (5 ὥραι καθ' ἑβδομάδα).

α) *Πρῶτον ἐξάμηνον*. — Πλάτωνος Ἀπολογία Σωκράτους. Εἰς λόγος τοῦ Δημοσθένους. Πρὸς συμπλήρωσιν δὲ δέον νὰ ἀναγινώσκωνται κατ' ἐλευθέραν ἐκλογὴν τοῦ διδάσκοντος μερικαὶ ἐκλογαί ἐκ τοῦ Θουκυδίδου καὶ ἐκ τῶν ῥητόρων τῆς Δημοσθενείου ἐποχῆς.

β) *Δεύτερον ἐξάμηνον*. — Ὀμήρου Ὀδύσσεια (8 περίπου ῥαψωδίαί).

γ) *Γραπταὶ ἐργασίαι*. — Τρεῖς σχολικαὶ καθ' ἑξάμηνον (μεταφράσεις ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰς τὴν γερμανικὴν).

ΤΑΞΙΣ VIII (5 ὥραι καθ' ἑβδομάδα).

α) *Πρῶτον ἐξάμηνον*. — Πλάτωνος ἐκλογαί κατ' ἐλευθέραν ἐκτίμησιν τοῦ διδάσκοντος. Ὁμοίως καὶ μερικὰ τεμάχια ἐκ τοῦ Ἀριστοτέλους ἢ μεταγενεστέρων ἑλλήνων φιλοσόφων.

β) *Δεύτερον ἐξάμηνον*. — Δοκίμια ἐκ τῶν λυρικῶν. Μία τραγωδία. Ἀναλόγως δὲ τοῦ χρόνου : ἐλευθέρα ἀνάγνωσις πρὸς συμπλήρωσιν τῆς εἰκόνης τῆς ἑλληνικῆς λογοτεχνίας καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

γ) *Γραπταὶ ἐργασίαι*. — Καθ' ἕκαστον ἐξάμηνον 2 σχολικαὶ ἐργασίαι (μεταφράσεις ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰς τὴν γερμανικὴν, διαρκείας 2 ὥρῶν ἑκάστη).

δ) Εἰς τὰς τάξεις 6ην, 7ην καὶ 8ην γίνονται γλωσσολογικαὶ παρατηρήσεις, ὡσάκτις παρουσιάζεται εὐκαιρία, καὶ γραμματικαὶ περιλήψεις.

ε) Εἰς πάσας τὰς τάξεις τοῦ ἀνωτέρου κύκλου δέον νὰ θεραπεύηται καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν καταλλήλως βάσει σχετικοῦ σχεδίου νὰ εἰσάγηται ἢ ἐξετάσῃ ἐργὸν τέχνης καὶ οἰκοδομικῆς τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος χάριν τῆς συμπληρώσεως τῆς εἰκόνης τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ἐν τῷ Γυμνασίῳ τεθέντος μορφωτικοῦ σκοποῦ ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῶν Ἑλληνικῶν ἔχει τὸν εἰδικὸν σκοπὸν νὰ δώσῃ τὸ πρῶτον καὶ θεμελιῶδες ἤμισυ τῆς εἰκόνης τῆς ἀρχαιότητος καὶ νὰ δείξῃ, τίνι τρόπῳ τὸ πρῶτον ἐν τῇ ἐξελίξει τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἐχαράχθησαν αἱ θεμελιώδεις μορφαὶ πνευματικῆς διαπλάσεως, αἱ ὁποῖαι ἔπειτα ἐντὸς τοῦ ἑλληνισμοῦ ἤγαγον εἰς ἐξαίρετα ἀποτελέσματα καὶ ἐπέδρασαν μορφωτικῶς ἐν τῇ ἀναπτύξει πάντων τῶν μεταγενεστέρων πολιτισμῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἡ διδασκαλία θὰ ἀναπτύξῃ συγχρόνως τὰς εἰς τὴν οὐμανιστικὴν ἰδέαν προσδιαισθύνσας δυνάμεις τῆς μορφώσεως τοῦ ἀτόμου, τῆς ὑποχρεώσεως ἀπέναντι τῶν ὑπεράνω προσώπων πνευματικῶν ἀξιῶν καὶ τοῦ ἀκαταλύτου δεσμοῦ πάσης μορφώσεως τοῦ ἀτόμου πρὸς τὴν δρᾶσιν ἐν τῇ πεπολιτισμένη κοινωσίᾳ.

Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν διαίρεσιν τῆς ὅλης διδασκαλίας εἰς τρεῖς περιληπτικὰς διδακτικὰς ἐνότητες, τὴν ἐκμάθησιν τῆς γλώσσης, (γραμματικῆς καὶ συντακτικοῦ), τὴν ἀνάγνωσιν συγγραμμάτων ἐκ τῆς Ἱστορίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀρχαιότητος, ὡς καὶ πρὸς τὰς σχέσεις τῶν ἐνοτήτων τούτων πρὸς ἀλλήλας καὶ τέλος ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς διενεργείας ἑκάστης τούτων ἰσχύουσιν ἐν γένει ἀντιστοίχως ὅσαι καὶ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν Λατινικῶν ἀρχαί.

Ἰδιαιτέρως δὲ ὡς πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ ἔχομεν νὰ προσθέσωμεν τὰ ἑξῆς :

α) Διὰ τὴν σπουδὴν τῆς γλώσσης ὁμοῦ μὲ τὴν προπαρασκευὴν διὰ τὴν ἀνάγνωσιν συγγραφέων διατίθενται τὰ τρία πρῶτα ἐξάμηνα. Ἐν τῇ εἰδικῇ ὅμως ταύτῃ ἐργασίᾳ δέον νὰ ἐκλέγωνται πρὸς ἐπεξεργασίαν μόνον τὰ μετ' ἄκρας εὐσυνειδησίας ἐκλεγόμενα στοιχεῖα ἐκεῖνα τῆς γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ, ἅτινα εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν συγγραμμάτων, ὡς καὶ εἰς θεμελιώδους σημασίας λεξικὸς θησαυρὸς καὶ ἐπι πλέον νὰ ἐνεργῆται ἐμπέδωσις τούτων διὰ καλῶς ἐσχεδιασμένων ἀσκήσεων. Τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἐξυπηρετοῦσιν ἐπίσης αἱ γερμανοελληνικαὶ μεταφράσεις καὶ αἱ σχολικαὶ ἐργασίαι. Κατὰ τὰς τελευταίας δὲ σχολικὰς ταύτας δοκιμασίας ὁ διδάσκων δύναται, κατ' ἐλευθέραν κρίσιν, νὰ προσθέτῃ εἰς τὴν μετάφρασιν ἐκ τῆς γερμανικῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν, ἐν προσήκοντι μέτρῳ, καὶ θέματα ἄλλου εἶδους, ὡς λ. χ. καὶ μεταφράσεις ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰς τὴν γερμανικὴν ἢ καὶ ἄλλα ἀνάλογα.

Ἡ δὲ πρώτη ἀνάγνωσις ἑλληνικῶν κειμένων (ἐκ τοῦ Ξενοφῶντος ἢ Χρηστομαθείας τινὸς) παρεμβάλλεται ἤδη πρὸ τῆς συμπληρώσεως τῆς δι-

δασκαλίας τῆς γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ ἀρχομένη περίου, καθ' ἣν στιγμὴν διενεργεῖται ἡ διδασκαλία τῶν εἰς — μι θημάτων, διότι οὕτως ἐπιτυγχάνεται συγχρόνως συμπλήρωσις τῶν γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν γνώσεων, βαθυτέρα τούτων κατανόησις καὶ καρποφόρος χρησιμοποίησις ἐν τῇ ἐρμηνεύῃ τοῦ ἀναγινωσκόμενου κειμένου. Καὶ περαιτέρω κατὰ τὰ ἐπόμενα ἐξάμηνα ἡ διδασκαλία ὀφείλει νὰ ἐφίστῃ τὴν προσοχὴν τῆς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου, ἥτοι αἱ ἀπαραίτητοι γνώσεις ἐκ τοῦ τυπικοῦ νὰ μὴ ἀποβάλλονται, πᾶσα δὲ νέα γνώσις, ὅπου τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον, προσηκόντως νὰ ἐμπεδώνηται καὶ ὁ λεκτικὸς θησαυρὸς συστηματικῶς νὰ ἐμπλουτίζεται.

Τὸ σχέδιον τῆς ἀναγνώσεως τῶν συγγραμμάτων στηρίζεται εἰς ἕξ μεγάλα διδακτικὰ ἐνότια :

α) Ἡ Ἰλιάς ὡς τὸ πρῶτον μέγα δημιούργημα ἑλληνικῆς ποιήσεως παρέχει ἐν βλέμμα εἰς τὴν παλαιότεραν καὶ εἰς ἡμᾶς νοητὴν περίου τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ παρουσιάζει συγχρόνως ἐν μεγαλοπρεπείῃ συνεχεῖα μίαν εἰκόνα τοῦ ὅλου πεπολιτισμένου βίου τῆς ἐποχῆς ταύτης.

β) Ἡ ἱστορία τοῦ Ἡροδότου διανοίγει τὴν εἴσοδον πρὸς ἐκεῖνο τῆς ἱστορίας τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος τμήμα, ὅπερ περιλαμβάνει τὰς ἀρχαῖς ἑλληνικῆς ἐρεῦνης τῆς φύσεως καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου (ἐμπειρία, ἱστορία). Τὰ δὲ δοκίμια ἐκ τῆς Ἰωνικῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ταύτην συνεχιζούσης μεταγενεστέρως ἑλληνικῆς τοιαύτης συνάπτονται πρὸς τὸν Ἡροδότον πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὅλης εἰκόνας.

γ) Ἡ τρίτη διδακτικὴ ἐνότια ἀφιεροῦται εἰς τὸ Κράτος τῶν Ἀθηναίων : ὁ Θουκυδίδης ἐμφανίζει τὴν Δημοκρατίαν εἰς τὸν κολοφῶνά της ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν τραγικὴν κρίσιν της. Ἡ δὲ ἀπολογία τοῦ Πλάτωνος εὐρύνει τὴν εἰκόνα ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἐσωτερικῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῶν Ἀθηναίων, ἡ δὲ ἀνάγνωσις τοῦ Δημοσθένους παρουσιάζει τὴν τελευταίαν πρᾶξιν τοῦ δράματος τούτου. Αἱ δὲ συμπληρώσεις δι' ἀναγνώσεως τῶν λόγων ἐτέρων ῥητόρων, συγχρόνων τοῦ Δημοσθένους, δύνανται νὰ διαμορφώσωσι πλουσιώτερον τὴν εἰκόνα ταύτην καὶ νὰ παράσχωσι, ἰδίᾳ ὁ Ἰσοκράτης, μίαν ἀποψιν τοῦ μεταγενεστέρου Ἑλληνισμοῦ.

δ) Ἡ ἐπάνοδος εἰς τὸν Ὅμηρον εὐρίσκει ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ τὸ ἀνθρωπίνως ποικιλώτερον ὑλικὸν τῶν δύο ἐπῶν καὶ δύναται συγχρόνως, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἄχρι τοῦδε ἀναγλωσθέντων, νὰ παρακολουθήσῃ τὰ σπέρματα ἑλληνικῆς παρατηρήσεως ἐπὶ τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς.

ε) Τὴν τελείωσιν τῆς ἑλληνικῆς ἐρεῦνης περὶ τῆς πνευματικῆς σημασίας τοῦ κόσμου δεικνύουσιν αἱ δύο μεγάλα τῶν Ἀθηναίων ἀποδόσεις, ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ τραγωδία.

ς) Παρὰ τὴν σταθερὰν ταύτην ἐσωτερικὴν συνάρειαν τὸ πρόγραμμα τῆς ἀναγλώσεως συγγραμμάτων παρέχει εἰς τὸν διδάσκοντα, ὅπου τοῦτο φαίνεται εὐκαταῖον, μεγάλην εὐκινήσιαν (παράβ. ἀναγν. ὑλὴν τῆς 6ης καὶ 7ης τά-

ξεως). Ἐπίσης ἡ διάπραγματεύσις δοκιμίων ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Ἀριστοτέλους ἀπόκειται εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ διδάσκοντος. Τοῦναντίον οὐδέποτε πρέπει νὰ παραλείπηται ἡ ἀνάγνωσις τεμαχίων ἐκ τῆς λυρικῆς ποιήσεως. Ἡ ἐκλογὴ τῶν κειμένων, δι' ὧν συμπληροῦται ἡ ἀναγλωστικὴ διδασκαλία τῆς 8ης τάξεως, ἐπαφίεται τελείως εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ διδάσκοντος, ὁ ὁποῖος πάντως καθορίζει αὐτὴν συμφώνως πρὸς μίαν κυρίαν κατευθυντήριον σκέψιν καὶ ἀναλόγως ἑυθυμίζει τὸ ἀναγλωστέον ὑλικόν, ὡς λ.χ. τὴν φιλοσοφίαν τῆς Ἑλληνιστικῆς καὶ Ρωμαϊκῆς περιόδου (Ἐπίκουρος, Στωά, Ἐπίκτητος, Μάρκος Ἀυρήλιος, Πλωτῖνος), τὴν πολιτικὴν θεωρίαν (Ἀριστοτέλης, Πολύβιος), μίαν βιογραφίαν τοῦ Πλουτάρχου, χριστιανούς συγγραφείς, ποιήματα τῆς ἑλληνιστικῆς περιόδου (Θεόκριτος, Χαιρώνδας, Ἐπιγράμματα), μίαν δευτέραν τραγωδίαν.

Ἀκμὴ δὲ περισσότερον ἢ ὅσον ἐν τοῖς λατινικοῖς δέον τὰ μεγάλα ἔργα (Ἰλιάς, Ὀδύσεια, εἰς διάλογος τοῦ Πλάτωνος, μία τραγωδία) νὰ ἐμφανίζονται ἐν ὅλῃ τῶν τῇ ἐπιβλητικῇ ἐπιροῇ. Ἰδιαιτέρως δὲ κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν δύο ἐπῶν δέον οἱ μαθηταὶ νὰ μορφώσωσι καὶ ἰδέαν περὶ τῆς συνολικῆς συγκροτήσεως τούτων.

Τὴν κατακλιθεὶς δὲ τῆς ὅλης διδασκαλίας τῶν Ἑλληνικῶν πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ, κατὰ τὸ δυνατόν, μία συνοπτικὴ σκιαγραφία τῆς ἱστορίας τῆς πολιτείας, τῆς λογοτεχνίας καὶ τοῦ πνεύματος τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς σημασίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ καὶ τοῦ Γερμανικοῦ πολιτισμοῦ.

5. ΙΣΤΟΡΙΑ.

Α'. Κατώτερος κύκλος.

ΣΚΟΠΟΣ :— Προπαρασκευὴ τῆς κατανοήσεως τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως καὶ τῆς κινήσεως ἐνδιαφέροντος πρὸς αὐτήν. Πρῶτη εἰσαγωγή εἰς τὴν γνώσιν παραφημένων ἐποχῶν διὰ προσφορᾶς ἱστορικῶν εἰκόνων πασῶν τῶν ἐποχῶν μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τῆς ἱστορίας τῆς πατρίδος καὶ τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ.

Διέγερσις τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς μεγάλους ἀνθρώπους καὶ τὰς μεγάλας πράξεις καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸ ἔθνος καὶ τὴν πατρίδα.

ΥΛΗ : Αὕτη κατανέμεται, ὡς ἐξῆς :

ΤΑΞΙΣ Ι (1 ὥρα τὴν ἐβδομάδα).

α) **Ἱστορικὴ προπαρασκευὴ** :— Ἐπεξεργασία μερικῶν ἀπλῶν καὶ διὰ τὴν κατανόησιν τοῦ μαθήματος τῆς ἱστορίας ἀναγκαίων ἐποπτεῶν, ἀρχῆς γινομένης ἀπὸ τοῦ περιβάλλοντος τῶν μαθητῶν (Ὁ λαὸς ἐν τῇ συνθέσει του· οἱ λαοὶ ἐν τῇ πολλαπλότητι καὶ τῇ ἀνομοιότητι αὐτῶν. Κοινότης καὶ πολιτεία. Πόλεμος καὶ εἰρήνη. Τὸ μεταβλητὸν πασῶν τῶν καταστάσεων καὶ ὁργανώσεων ἐν τῇ παρόδῳ τῶν αἰώνων. Ἡ ἰδιαιτέρα πατρις καὶ τὸ περιβάλλον

αὐτῆς ὡς τι τὸ τετελεσμένον. Ἱστορικαὶ περίοδοι. Μεγάλοι ἄνθρωποι : Ἡρώες τῆς μάχης, τῆς ἐργασίας, τῆς ὑπομονῆς).

β) **Εἰκόνες** ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν ἀρχαίων ἀνατολικῶν χωρῶν, ἰδίᾳ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Μεσοποταμίας.

ΤΑΞΙΣ II (2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Εἰκόνες ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ρωμαίων καὶ τοῦ Μεσαιῶνος μέχρι εὐὸ γερμανικοῦ ἐνδιαμέσου κράτους.

ΤΑΞΙΣ III (2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Εἰκόνες ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ Μέσου Αἰῶνος καὶ τῶν Νεωτέρων Χρόνων ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ροδόλφου τῶν Ἀψβούργων μέχρι τοῦ Συνεδρίου τῆς Βιέννης.

ΤΑΞΙΣ IV (2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

α) **Ἱστορία τῶν Νέων Χρόνων** εἰς εἰκόνας ἀπὸ τοῦ Συνεδρίου τῆς Βιέννης μέχρι τῆς σήμερον.

β) **Πολιτειακὴ ἀγωγή** :— Σύντομος ἐξέτασις τῶν ἰδρυμάτων τοῦ ἡμετέρου δημοσίου βίου καὶ τῆς σημασίας αὐτῶν δι' ἕκαστον ἄτομον καὶ διὰ τὴν κοινότητα (ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Αὐστριακοῦ καταστατικοῦ χάρτου).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Αἱ **εἰσαγωγικαὶ ἐποποιεῖαι**, αἵτινες πρόκειται νὰ ἀποκτηθῶσιν ἐν τῇ ἱστορικῇ προπαιδείᾳ τῆς πρώτης τάξεως, δεόν νὰ ἀναπτύσσωνται ὄχι ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ διδακτικοῦ βιβλίου ἢ ἐγχειριδίου ἀλλ' ἐν ἐλευθέρᾳ ὁμιλίᾳ ἐντὸς τῆς τάξεως δι' ἐπικαίρου χρησιμοποίησιν εἰκόνων καὶ καταλλήλων ἀφηγήσεων. Πά τοτε δὲ πρέπει αὐταὶ νὰ συνάπτωνται πρὸς πράγματα καὶ συνθήκας, αἵτινες εἶναι ἢ ἢ γνωσταὶ εἰς τοὺς μαθητὰς ἐκ τῆς πείρας τοῦ καθημερινοῦ βίου εἴτε ἐκ τῆς προγενεστέρως ἢ τῆς συγχρόνου διδασκαλίας : πρόκειται πρῶτῳ τ. **περὶ συνειδητοποιήσεως, κατατάξεως, ἐπικαίρου μνημονεύσεως, καὶ προσεκτικῆς εὐρύνσεως γνώσεων, ἃς οἱ μαθηταὶ κατέχουσιν ἤδη κατὰ τὴν εἰς τὴν σχολὴν εἰσοδόν των.** Ἀβιάσιως δὲ ἐπι-συνάπτεται πρὸς αὐτὰς εἰς πλείστας θέσεις ἢ διήγησις, πῶς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο εἶναι εἰς ἄλλους τόπους (παρ' ἄλλοις λαοῖς), ὧς καὶ πῶς ἦτο εἰς παλαιότερους χρόνους. Ἡ ἐπανειλημμένη αὕτη σύγκρισις τοῦ ἄλλοτε καὶ τοῦ νῦν παρέχει τὴν δυνατότητα τῆς προπαρασκευῆς διὰ τὴν κατανόησιν τῆς ἱστορικῆς ἐξελιξέως, ἐνῶ ἢ ἐξέτασις μεγάλων ἀνθρώπων κατευθύνει τὸν νοῦν τῶν μαθητῶν πρὸς τὰς ἐξαιρετικὰς ἀξίας, αἵτινες εἶναι συνυφασμένα μετὰ τῆς ἱστορίας.

Ὡς πρὸς τὴν **ἐκλογὴν τῶν ἱστορικῶν εἰκόνων** ἐν ταῖς 3 ἀνωτέραις τάξεσι τοῦ κατωτέρου κύκλου δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς παράδειγμα ἢ ἀκόλουθος σειρά :

Ἐν τῇ 2α τάξει : ὁ Σόλων (Πολίτευμα τῶν Ἀθηνῶν). Ὁ Θεμιστοκλῆς (Περσικοὶ πόλεμοι). Ὁ Περικλῆς (Ἀκμὴ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ). Ἀλέξανδρος ὁ μέγας (Παγκόσμιος ἐπικράτησις τοῦ Ἑλληνισμοῦ).— Πατρίοι καὶ Πληβεῖοι (ἀγὼν τῶν τάξεων). Ἀντίβας καὶ Σκιπίων (Ρώμη καὶ Καρχηδόν). Οἱ Γράκχοι (ἐμφύλιος πόλεμος). Καῖσαρ καὶ Αὐγουστος (Ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία). Οἱ Ρωμαῖοι ἐπὶ γερμανικοῦ καὶ αὐστριακοῦ ἐδάφους. Κωνσταντῖνος ὁ μέγας (νίκη τοῦ χριστιανισμοῦ).— Ὁδῶακρος καὶ Θεοδώριχος (μετανάστευσις λαῶν). Βονιφάτιος (ἐκχριστιανισμὸς τῶν Γερμανῶν). Κάρολος ὁ μέγας (ἀνανέωσις τῆς ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ἐπὶ χριστιανικογερμανικοῦ ἐδάφους. Ἐρρῖκος Jasomirgott (ἐποχὴ τῶν Babenberger). Βαρβαρόσας (ἀκμὴ τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας, σταυροφορίαι).

Ἐν τῇ 3ῃ τάξει.— Ροδόλφος τῶν Ἀψβούργων. Ἡ Χάνσα. Κάρολος ὁ 4ος. Οἱ πόλεμοι τῶν Οὐσοιτῶν, αἰρετικῶν Βοημίας. Ἡ γερμανικὴ πόλις κατὰ τὸν Μέσον Αἰῶνα, (Βιέννη, Νυρεμβέργη). Ἡ ἀναγέννησις τῆς κλασικῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης. Ἀνακαλύψεις καὶ ἐφευρέσεις. Μεταρρυθμίσεις, ἀντιμεταρρυθμίσεις καὶ 30ετῆς πόλεμος. Οἱ πόλεμοι τῶν Τούρκων. Ἡ ἀπόλυτος μοναρχία καὶ αἱ συνέπειαι αὐτῆς. Ὁ πεφωτισμένος δεσποτισμὸς. Ἡ ἴδρυσις τῶν Ἡν. Πολιτειῶν τῆς Β. Ἀμερικῆς. Ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις καὶ αἱ συνέπειαι αὐτῆς. Ναπολέον, οἱ ἀπελευθερωτικοὶ ἀγῶνες καὶ τὸ Συνέδριον τῆς Βιέννης.

Ἐν τῇ 4ῃ τάξει :— Ἐποχὴ τοῦ Biedermeier. Μουσικὴ ζωὴ ἐν Αὐστρίᾳ. Τὸ 1848. Ἡ συνθήκη Γερμανίας καὶ Ἰταλίας. Ἡ νίκη τῶν μηχανῶν. Ἡ τάσις τῶν Μεγάλων Δυνάμεων πρὸς παγκόσμιον ἐπικράτησιν. Ὁ παγκόσμιος πόλεμος. Τὸ παρόν.

Β'. ΑΝΩΤΕΡΟΣ ΚΥΚΛΟΣ.

ΣΚΟΠΟΣ :— Συνοπτικὴ ἐξέτασις τῆς Γεν. Ἱστορίας. Γνώσις τῶν κυριωτάτων ἱστορικῶν γεγονότων ἐν τῇ αἰτιῶδει σχέσει των καὶ τῇ ἐξαρτήσεϊ των πρὸς τοὺς γεωγραφικοὺς καὶ οικονομικοὺς ὅρους, μεῖ ἰδιαιτέραν ἔξαρσιν τῆς ἱστορικῆς ἐξελιξέως τοῦ Γερμανικοῦ ἔθνους καὶ τῆς Αὐστρίας. Εἰσαγωγή εἰς τὴν κατανόησιν τῆς συγκροτήσεως τοῦ ἡμετέρου οικονομικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ δημοσίου βίου (Πολ. Ἀγωγή).

Διαπαιδαγωγῆσις πρὸς ἐνσυνείδητον συμμετοχὴν εἰς τὸν δημόσιον βίον καὶ εἰς τὰς τύχας τῆς ἐθνικῆς δόλητος.

ΤΑΞΙΣ V. (3 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Εἰσαγωγή εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἱστορίας. Προῖστορία. Ἱστορία τῆς Ἀρχαιότητος ἰδίᾳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ρωμαίων μέχρι τοῦ τέλους τῆς ἀρχαίας περιόδου (6ου αἰῶνος).

ΤΑΞΙΣ VI. (3 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Ἱστορία τοῦ Μέσου Αἰῶνος καὶ τῶν Νεωτέρων χρόνων μέχρι τῆς Βετσαλικῆς εἰρήνης.

ΤΑΞΙΣ VII. (2 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

Ἱστορία τῶν Νεωτέρων χρόνων ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 17ου μέχρι τῶν μέσων τοῦ 19ου αἰῶνος.

ΤΑΞΙΣ VIII. (3 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

α) **Ἱστορία τῶν Νεωτάτων χρόνων** μέχρι τῆς σήμερον.

Ἐπανάληψις ἐκ τῆς ὅλης περιοχῆς τῆς Ἱστορίας ὑπὸ μορφὴν ἱστορικῶν κατὰ μῆκος τμημάτων, κατ' ἔξοχὴν ἐκ τῆς γερμανικῆς ἱστορίας καὶ μετ' ἰδιαιτέρας ἐξετάσεως ὕλικου ἐκ τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ὥστε οἱ μαθηταὶ νὰ ἀποκτήσουν, κατὰ τὸ δυνατόν, ἰδέαν περὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰς ἐπὶ μέρους περιοχὰς καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλας σχέσεων αὐτῶν.

β) **Πολιτειακὴ ἀγωγή** :— Ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ καὶ τὰ ἰδρύματα αὐτῆς (ὕλικός πολιτισμός). Ἡ διαίρεσις τοῦ λαοῦ εἰς τάξεις καὶ ἐπαγγέλματα. Ὁυσία καὶ προορισμός τῆς πολιτείας ἐν γένει, μορφαὶ πολιτευμάτων. Οἱ κυριώτατοι κλάδοι τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν σχέσεων αὐτοῦ πρὸς τὴν πολιτείαν, πάντα δὲ ταῦτα ὄχι ὑπὸ τὴν μορφὴν ἑνὸς νοητοῦ συστήματος, ἀλλ' ἐν συναφείᾳ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἱστορίας.

Σύνταγμα καὶ διοικήσις τῆς Αὐστριακῆς Δημοκρατίας καὶ τοῦ Γερμανικοῦ Κράτους. Δίκαιον καὶ θεραπεία τοῦ Δικαίου. Ζητήματα τῆς λαϊκῆς εὐημερίας.

6. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

Α'. Κατωτέρου κύκλου.

ΣΚΟΠΟΣ :— Γνώσις τῆς Αὐστρίας καὶ τῶν λοιπῶν χωρῶν, ἐγκαταστάσεως Γερμανῶν ἐν Εὐρώπῃ ἀπὸ γεωγραφικῆς ἀπόψεως. Συνοπτικὴ γνῶσις τῆς λοιπῆς Εὐρώπης καὶ τῶν λοιπῶν Ἠπειρῶν κατὰ τὴν φυσικὴν τῶν συστάσεων, τὸν πληθυσμὸν καὶ τὰ Κράτη.

Κατανόησις τοῦ γεωγραφικοῦ χάρτου. Ἰκανότης πρὸς ἀνάγνωσιν εἰδικῶν χαρτῶν καὶ χρησιμοποίησιν κατὰ χώρας.

Αἱ θεμελιώδεις γνώσεις περὶ τοῦ σχήματος καὶ τοῦ μεγέθους τῆς Γῆς καὶ περὶ τῶν φαινομένων καὶ πραγματικῶν κινήσεων τῆς Γῆς καὶ τῶν οὐρανίων σωμάτων.

ΤΑΞΙΣ I (2 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

Ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰς ἐν τῷ Δημοτικῷ Σχολείῳ κτηθείσας γεωγραφικὰς γνώσεις ἐξετάσις τῆς πατρίδος καὶ ἐπισκόπησις τῆς Αὐστριακῆς Δημοκρατίας. Οἱ χαρακτῆρες τῶν περιοχῶν αὐτῆς (Διαμόρφωσις τῆς ἐπιφανείας, ὕδατα, κλίμα, κάλυψις τοῦ ἐδάφους), αἱ συνθῆκαι συγκοινωνίας καὶ ἐγκαταστάσεως, ἡ οἰκονομικὴ δρᾶσις τῶν κατοίκων αὐτῆς καὶ ἡ γλῶσσα καὶ ἐνδυμασία αὐτῶν καὶ τὰ παρόμοια.

Ἀσκήσεις ἐπὶ τῆς ἀναγνώσεως χαρτῶν, ἰδίᾳ τῶν τῆς πατρίδος χώρας ὑπὸ μεγάλῃν κλίμακα. Σύγκρισις τοῦ χάρτου πρὸς τὴν πραγματικότητα καὶ τῶν

χαρτῶν, διαφόρων κλιμάκων, πρὸς ἀλλήλους. Μετρήσεις ἐπὶ τοῦ χάρτου. Προσπάθειαι ἰχνογραφήσεως σκιαγραφημάτων γεωγραφικῶν χαρτῶν, περιγραμμάτων κ. λ.

Ἀπὸ τῆς Αὐστρίας, ὡς ἀφετηρίας, συνοπτικὴ ἐξέτασις τῆς Εὐρώπης, τῶν ἄλλων Ἠπειρῶν καὶ τῶν παγκοσμίων θαλασσῶν ἐπὶ τῇ βάσει χαρτῶν Ἄτλαντος μὲ περιορισμὸν εἰς τὰς γεωγραφικὰς μορφὰς ἄνευ θίξεως τῆς ἰδιαιτέρας κατὰ χώρας γεωγραφίας, ὅμως μὲ συνοπτικὴν ἐξέτασιν τῶν Κρατῶν καὶ τῶν κυριωτέρων πόλεων αὐτῶν. Διαίρεσις τῶν μεγάλων ἀνθρωπίνων φυλῶν.—Τὸ σφαιροειδὲς σχῆμα τῆς Γῆς καὶ παράστασις αὐτῆς διὰ τῆς τεχνητῆς γηίνης σφαίρας (globus).

Παρατήρησις τῶν φαινομένων ἐν τῷ οὐρανῷ τῆς πατρίδος χώρας, τῶν καιρικῶν φαινομένων καὶ τῆς ζωῆς τῶν ζώων καὶ φυτῶν διαρκοῦντος τοῦ ἔτους. Σημείωσις τῶν παρατηρήσεων.

ΤΑΞΙΣ II (2 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

Γεωγραφία τῶν χωρῶν καὶ τῶν λαῶν τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τῶν μεσογειακῶν χωρῶν.

Τὸ δίκτιον τῶν μοιρῶν (γεωγρ. μῆκος καὶ γεωγρ. πλάτος) ὡς βοθητικὸν μέσον τοῦ καθορισμοῦ τῆς θέσεως τόπου τινὸς καὶ τῆς ἀναγνώσεως τῶν χαρτῶν.

Ἐπανάληψις περὶ τῶν ἡλιακῶν τροχιῶν ἐν τῇ γενεθλίῳ χώρᾳ. Αἱ αὐταὶ τροχιαὶ ἐν τῷ Ἰσημερινῷ καὶ τῇ θερμῇ ζώνῃ, εἰς τοὺς πόλους καὶ τὰς πολιτικὰς περιοχὰς (ἄνευ ἰχνογραφικῆς παραστάσεως). Ἡ σημασία τῆς θέσεως τοῦ ἡλίου διὰ τὸ κλίμα, τὴν ζωὴν τῶν φυτῶν καὶ ζώων. Γεωγραφικὸν μῆκος καὶ χρόνος ταῦ τόπου.

Χρησιμοποίησις χαρτῶν τῆς πατρίδος χώρας, συντεταγμένων ὑπὸ μεγάλῃν κλίμακα, ἰδίᾳ δὲ εἰδικῶν χαρτῶν κατὰ τὰς ἐκδρομὰς καὶ διδακτικὰς ἐξόδους. Ἀσκήσεις εἰς τὴν σκιαγράφειν χαρτῶν.

ΤΑΞΙΣ III (2 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

Γεωγραφία τῶν χωρῶν καὶ τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης, ἐφόσον ταῦτα δὲν ἐδιδάχθησαν ἐν τῇ 2ᾳ τάξει, ἐξαιρέσει ὅμως τῆς Αὐστρίας καὶ τοῦ Γερμανικοῦ Κράτους. Πρὸς τοῦτοις φυσικὴ καὶ πολιτικὴ γεωγραφία τῶν χωρῶν τῆς Ἀμερικῆς, Αὐστραλίας, Ὠκεανίας καὶ τῶν πολικῶν χωρῶν.

Συνοπτικὴ ἐπανάληψις περὶ τῶν τροχιῶν τοῦ ἡλίου εἰς διάφορα πλάτη ἐξάρτησις τοῦ κλίματος καὶ ἐξ ἄλλων ὄρων πλὴν τῆς ἡλιακῆς τροχιάς.

Ἡ περὶ τὸν ἄξονα περιστροφῆς τῆς Γῆς καὶ ἡ περὶ τὸν ἡλίον κίνησις αὐτῆς, γένεσις τῶν ἐποχῶν τοῦ ἔτους. Περιφορὰ τῆς Σελήνης περὶ τὴν Γῆν, αἱ φάσεις τῆς σελήνης. Ἐκλείψεις ἡλίου καὶ Γῆς.

Προκεχωρημένοι ἀσκήσεις ἐπὶ τῆς πρακτικῆς ἀναγνώσεως χαρτῶν καὶ ἐν τῇ σκιαγραφῆσει χαρτῶν.

ΤΑΞΙΣ IV (2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Λεπτομερῆς γεωγραφικὴ ἐξέτασις τῆς Αὐστρίας καὶ τοῦ Γερμανικοῦ Κράτους μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Τὸ ἐν ταῖς ξέναις χώραις γερμανικὸν στοιχεῖον.

Συνοπτικὴ ἐξέτασις τῶν Ἠπειρῶν καὶ τῶν παγκοσμίων θαλασσῶν, ὡς καὶ τῶν ἔθνων καὶ κρατῶν τῆς γῆς. Ἡ διαίρεσις τῆς Γῆς μεταξὺ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Ἡ θέσις τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Γερμανίας ἐν τῇ παγκοσμίῳ συγκοινωνίᾳ καὶ Οἰκονομίᾳ.

Ἡ Γῆ ὡς οὐράνιον σῶμα. Ἡ θέσις τῆς ἐν τῷ ἡλιακῷ συστήματι (ὁ ἥλιος καὶ οἱ ὀκτὼ μεγάλοι πλανῆται, κομήται καὶ μετέωρα), ὁ οὐρανὸς τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων. Ὀλίγα περὶ ἡμερολογίου (ἀστρονομικὸν ἔτος καὶ πολιτικὸν ἔτος—Ιουλιανὸν καὶ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον κ. λ.).

Προκεχωρημέναι ἀσκήσεις ἀναγνώσεως καὶ σκιαγραφήσεως χαρτῶν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Κατὰ τὴν κατανομὴν τῆς διδακτέας ὕλης δέον νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν ἡ ἀμοιβαία σχέσις μεταξὺ τῆς γεωγραφίας καὶ τῶν λοιπῶν μαθημάτων τοῦ προγράμματος, πρὸ παντὸς δὲ μεταξὺ Γεωγραφίας καὶ Ἱστορίας, ὡς καὶ Γεωγραφίας καὶ Φυσιολογίας.

Ἡ ἐξέτασις τῶν χωρῶν ἐν τῇ 2α καὶ τῇ 3η τάξει δέον νὰ ἀφιερῶσιν ἰδιαιτέραν προσοχὴν εἰς τὰς χώρας, αἵτινες σχετίζονται ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ πνευματικῆς ἀπόψεως πρὸς τὴν Αὐστρίαν καὶ Γερμανίαν εἴτε διάδραματίζουσι σπουδαῖον ὄλον ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ.

Αἱ θεμελιώδεις γεωγραφικαὶ ἔννοιαι δέον νὰ παρέχονται οὐχὶ ἐν συστηματικῇ κατατάξει ἀλλὰ πάντοτε ὁσάκις τὸ πρὸς διαπραγματεύσιν τμῆμα εἶναι ἰδιαιτέρως πρόσφορον διὰ τὴν κατανόησιν θεμελιώδους τινος γεωγραφικῆς μορφῆς. Ἐπιβάλλεται ὁμοῦ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ ἐνεργῆται σύνοψις τῶν κτηθεισῶν θεμελιωδῶν ἐννοιῶν εἰς προσηκούσας ομάδας.

Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ὕλης τῆς Ἀστρονομικῆς Γεωγραφίας δέον νὰ στηρίζηται ἐν μέρει μὲν εἰς τὴν παρατήρησιν, ἐν μέρει δὲ εἰς ἄλλα ἐπαρκῆ ἐποπτικὰ μέσα. Ἡ δὲ τῆς ὕλης ἐκλογή δέον νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν μετὰ προσοχῆς τὴν ἀντιληπτικὴν δύναμιν τῶν μαθητῶν καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ περιορισμοῦ τῆς ὕλης ἐντὸς στενῶν κατὰ τὸ δυνατόν ὁρίων.

Αἱ διδακτικαὶ ἐκδρομαὶ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Γεωγραφίας δέον νὰ σχεδιάζονται προοιούσης τῆς διδασκαλίας καταλλήλως, μετ' ἀκριβείας δὲ νὰ προπαρασκευάζονται καὶ νὰ χρησιμοποιῶνται οὕτως ὥστε νὰ ἐξασφαλίζονται ἀφθονα ὠφελήματα. Κατ' ἀρχὰς θὰ χρησιμοποιῶνται πρὸ παντὸς χάριν ἀποκτήσεως τυπικῶν γεωγραφικῶν ἀπόψεων καὶ εἰσαγωγῆς εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ χάρτου, βραδύτερον δὲ προοδευτικῶς, παραλλήλως πρὸς τὰς συνεχιζομένης ἀναγνώσεις χαρτῶν, χάριν κατανοήσεως χαρακτηριστικῶν μορφῶν ἑδαφολογικῶν καὶ οἰκονομικῶν.

Ἐκτὸς τῶν διδακτικῶν ἐκδρομῶν καὶ τῶν χαρτῶν δέον νὰ γίνηται χρῆσις καὶ ἄλλων ἐποπτικῶν μέσων, ὡς εἰκόνων (ἀκόμη καὶ φωτεινῶν τοιούτων) εἰς πάσας τὰς τάξεις ἐν πλουσίῳ κατὰ τὸ δυνατόν μέτρῳ.

Β'. Ἀνωτέρου κύκλου.

ΣΚΟΠΟΣ : — Λεπτομερῆς γνώσις τῆς γεωγραφίας τῶν πολιτικῶς καὶ οἰκονομικῶς κυριωτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν ἄλλων Ἠπειρῶν μὲ ἰδιαιτέραν ἐξαρσιν τῆς αἰτιώδους σχέσεως τῶν γεωγραφικῶν φαινομένων. Συνοπτικὴ ἐξέτασις τῆς ἐπιρροῆς γεωγραφικῶν γεγονότων ἐπὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἱστορίας τῶν ἀνθρώπων. Περιληπτικὴ ἐξέτασις τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας καὶ πολιτικῆς ἀπὸ γεωγραφικῶν ἀπόψεων.

ΤΑΞΙΣ V (2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Εἰσαγωγή (κατὰ τοὺς δύο μέχρι τριῶν πρώτους μῆνας τοῦ σχολικοῦ ἔτους) : — Τὰ κυριώτατα γεγονότα τῆς Φυσικῆς Γεωγραφίας ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς αἰτίας αὐτῶν καὶ τῆς ἐπιρροῆς των ἐπὶ τῆς γεωγονίας καὶ τῆς οἰκονομίας, συναφῶς δὲ πρὸς ταῦτα ἐπαναληπτικὴ περίληψις τῶν Ἠπειρῶν καὶ τῶν θαλασσῶν ἐν γένει.

Γεωγραφία τῶν οἰκονομικῶς καὶ πολιτικῶς κυριωτάτων Κρατῶν ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης.

ΤΑΞΙΣ VI (1 ὥρα τὴν ἐβδομάδα).

Γεωγραφία τῶν κυριωτάτων κρατῶν τῆς Εὐρώπης, τῶν μὴ γερμανικῶν, (ἐνταῦθα μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας συνεξετάζεται καὶ ἡ Ἀσιατικὴ Ρωσία).

ΤΑΞΙΣ VII (1 ὥρα τὴν ἐβδομάδα).

Γεωγραφία τῆς Γερμανίας καὶ Αὐστρίας. Ὁ ἐν τῇ ξένη γερμανισμός.

ΤΑΞΙΣ VIII (2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα κατὰ τὸ δεύτερον ἑξάμηνον).

α) Ὁ ἀνθρώπος καὶ ἡ Γῆ : — Ἐξάπλωσις καὶ κατανομὴ τῆς ἀνθρωπότητος ἐπὶ τῆς γῆνινης ἐπιφανείας· πυκνότης πληθυσμοῦ, κίνησις πληθυσμοῦ. Διαίρεσις καὶ κατὰ χρόνον καταμερισμὸς τῆς ἀνθρωπότητος κατὰ φυλάς καὶ ἔθνη, γλώσσας, πολιτισμὸν καὶ θρησκείας. Τὰ θεμελιώδη γεγονότα τῆς γεωγραφίας τῆς ἐγκαταστάσεως, ὡς καὶ τῆς οἰκονομικῆς καὶ συγκοινωνιακῆς γεωγραφίας.

β) Θεμελιώδη ζητήματα τῆς γεωγραφίας τῶν κρατῶν : — Κράτος καὶ ἕδαφος. Εἶδη τῶν κρατῶν κατὰ τὴν οἰκονομικὴν ἰδιορρυθμίαν των. Ἐξάρτησις τῆς συνοριακῆς γραμμῆς τῶν συνοριακῶν μεταβολῶν καὶ τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων τῶν κρατῶν ἐκ τῶν γεωγραφικῶν ὄρων.

7. ΦΥΣΙΟΓΝΩΣΙΑ.

Α'. Κατώτερος κύκλος.

(Φυσική Ιστορία και Χημεία).

ΣΚΟΠΟΣ :—Γνώσις χαρακτηριστικῶν ἀντιπροσώπων τῶν κυριωτάτων τάξεων τοῦ ζωικοῦ καὶ τοῦ φυτικοῦ κόσμου ἐπὶ τῇ βάσει ἀμέσου ἐποπτείας καὶ παρατηρήσεως ὡς καὶ σαφοῦς περιγραφικῆς παραστάσεως τῶν εὐλήπτων συνθηκῶν μορφῆς. Ἐνατένισις τις τῶν σχέσεων μεταξὺ κατασκευῆς τοῦ σώματος καὶ τοῦ τρόπου ζωῆς, ἐφ' ὅσον αὐταὶ ἀβιάστως εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξαχθῶσι, καὶ τῶν σχέσεων τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων πρὸς τὸν ἐνόργανον καὶ ἀνόργανον κόσμον τοῦ περιβάλλοντος. Τὰ κυριώτατα φυτὰ καλλιεργεῖται καὶ χρήσιμα ζῷα. Παρασκευὴ διὰ τὴν κατανόησιν τῆς διαιρέσεως καὶ συνοψίσεως εἰς βασιλεῖον ζωικὸν καὶ φυτικόν.

Γνωριμία πρὸς τοὺς θεμελιώδεις χαρακτῆρας τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπινου σώματος καὶ τοὺς κυριωτάτους ὄρους τῆς Ὑγιεινῆς.

Γνωριμία πρὸς τὰ σινηθέστατα ὀρυκτὰ καὶ εἶδη πετρωμάτων στηριζομένη ἐπὶ τῆς παρατηρήσεως εὐκόλως ἀναγνωριζομένων χαρακτηριστικῶν. Δι' ἀπλῶν δοκιμασιῶν ἐξογομένη κατανόησις χημικῶν φαινομένων καὶ τῶν νόμων. Γνώσις μικρᾶς ἐκλογῆς στοιχείων καὶ ἐνώσεων, ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον διὰ τὴν κατανόησιν τῶν σπουδαιοτάτων χημικῶν φαινομένων τοῦ καθ' ἡμέραν βίου.

Διέγερσις τοῦ πνεύματος πρὸς παρατήρησιν τῆς φύσεως καὶ ἐξέτασιν αὐτῆς, πρὸς νόησιν τῶν ἐμβρυαίων σχέσεων ἐν τῇ φύσει καὶ τῶν σκοπῶν τῆς προστασίας τῆς φύσεως.

ΤΑΞΙΣ I (3 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Ἐξέτασις χαρακτηριστικῶν θηλαστικῶν ζώων, πτηνῶν, ἐρπετῶν καὶ βατραχιῶν μὲ θεώρησιν τοιούτων βιωτικῶν σχέσεων, αἵτινες δύνανται νὰ χαρακτηρισθῶσιν ὡς πάγια.

Ἐξέτασις σπερμογόνων φυτῶν μὲ ἀπλὴν κατασκευὴν ἀνθους. Ἐξαγωγή τῶν θεμελιωδῶν ἐννοιῶν περὶ κατασκευῆς, ἀναπτύξεως σημασίας καὶ σκοπίμου διατάξεως μερικῶν μερῶν τοῦ φυτοῦ. Σχέσεις τῶν φυτῶν πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς τὰ ζῷα.

Κατὰ τὰ δύο πρῶτα δὲ σχολικὰ ἔτη ἐξετάζονται καὶ τὰ ἑξῆς :

Τὰ σπουδαιοτάτα περὶ τῆς ἐξωτερικῆς καὶ ἐσωτερικῆς κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπινου σώματος καὶ περὶ τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς λειτουργίας τῶν σπουδαιοτάτων ὀργάνων αὐτοῦ, ἐν ταῖς κυριωτάταις γραμμαῖς. Ἡ τοιαύτη ἐξέτασις ἐπιτελεῖται ἐν διαρκεί ἀναφορᾷ καὶ συνάφειᾳ πρὸς τὴν ἐκάστοτε διδασκομένην ὕλην ἐν ταῖς δύο ταύταις τάξεσι (κατ' ἐξοχὴν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν

σπονδυλωτῶν). Οὕτως ἐξετάζονται οἱ μῦς τοῦ σώματος καὶ αἱ μυϊκαὶ ἀσκήσεις, τὸ σχῆμα τοῦ σώματος, ἡ σκληραγωγία καὶ ἡ ἐπιμέλεια τοῦ σώματος.

Διὰ τὴν φυτολογίαν δέον νὰ χρησιμοποιῶνται 4 περίπου μῆνες.

ΤΑΞΙΣ II. (2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Συμπλήρωσις τῆς διδασκαλίας περὶ τῶν κυριωτάτων ἀντιπροσώπων τῶν σπονδυλωτῶν (ἰχθύες) καὶ τῶν ἀσπονδύλων ζώων (ἐχίνοδερμα, μαλάκια, ἀρθρόποδα, σκόληκες, κοιλέντερα, πρωτόζωα). Ἡ ἐξέτασις δὲ τῶν ἐρπετῶν διενεργεῖται μὲ ἰδιαίτερον μνεῖαν τῶν ἐπιβλαβῶν εἰς τὰς ἡμετέρας φυτικὰς καλλιεργεῖαι καὶ τῶν μεταφορέων ἀσθενείας.

Ἐξέτασις μερικῶν ἀντιπροσώπων σπερμογόνων φυτῶν μὲ ἀπλουστέραν ἀνθῆσιν καὶ ὁμάδων τοιούτων φυτῶν συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ σχιζομήκτους. Ἀσκήσεις προσδιορισμοῦ φυτῶν. Σύνοψις ἐπὶ τῆς διαιρέσεως τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν.

(Περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἰδὲ εἰς τὴν Iην τάξιν).

Διὰ τὴν φυτολογίαν διατίθενται περὶ τοὺς 4 μῆνας.

ΤΑΞΙΣ IV. (2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Χημεία καὶ Ὄρυκτολογία :—Ἀπὸ τῆς ἐξέτασεως ἀπλῶν ὀρυκτῶν ἀρχομένη καὶ ἐπὶ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀπλῶν πειραμάτων στηριζομένη εἰσαγωγή εἰς τὰ χημικὰ φαινόμενα καὶ προλείανσις τῆς κατανόησεως τῆς ἐπὶ τῇ βάσει νόμων γενέσεως αὐτῶν (θεμελιωδῶν νόμων τῆς Χημείας), καὶ ταῦτα πάντα κατὰ τρόπον ἀνάλογον πρὸς τὴν ἀντιληπτικὴν δύναμιν τῆς προκειμένης σχολικῆς τάξεως. Διαπραγματεύσεις μικρᾶς τινος ἐκλογῆς χημικῶν στοιχείων, τῶν κυριωτέρων ἐνώσεων τούτων καὶ τῶν σπουδαιοτέρων ὀρυκτῶν, ἀνευ ἀξιώσεως αὐστηρᾶς κατατάξεως τῶν στοιχείων.

Ἐξέτασις τοῦ πετρελαίου καὶ μερικῶν σπουδαίων παραγῶγων αὐτοῦ, τῶν ὕδρογονανθράκων. Τὰ κυριώτατα λίπη καὶ ἀνθρακικά ὕδροξέλλια (λειτουργία ζυμώσεως), Ὀλίγα περὶ λευκωματωδῶν σωμάτων.

Β'. Ἀνώτερος κύκλος.

(Φυσικὴ Ἱστορία).

ΣΚΟΠΟΣ : Γνώσις τῆς ἐξωτερικῆς καὶ ἐσωτερικῆς κατασκευῆς καὶ τῶν κυριωτέρων ζωικῶν λειτουργιῶν τοῦ φυτοῦ, τοῦ ζώου καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Σχέσεις μεταξὺ σωματικῆς κατασκευῆς καὶ τρόπου ζωῆς, μεταξὺ ζωῆς καὶ τοῦ περιβάλλοντος. Ἀρχαὶ τῆς Ὑγιεινῆς τοῦ ἀνθρώπου. Συνοπτικὴ ἐξέτασις τοῦ φυσικοῦ συστήματος φυτῶν καὶ ζώων.

Γνώσις μερικῶν ὀρυκτῶν, ἅτινα σχηματίζουσι πετρώματα, καὶ ἄλλων

τινῶν, ἅτινα εἶναι τεχνικῶς πολύτιμα, μετὰ ἰδιαιτέρας ἐξετάσεως τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν μορφολογικῶν, φυσικῶν καὶ χημικῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν. Ποιὰ τις γνῶσις τῶν σπουδαιότατων πετρωμάτων καὶ τῶν οὐσιωδεστάτων περὶ τῆς διαπλάσεως τοῦ φλοιοῦ τῆς Γῆς. Στοιχεῖα τῆς Ἱστορίας τῆς Γῆς.

Συνοπτικὴ ἐξέτασις τῆς γενικῆς βιολογίας σαφηνιζομένη διὰ τινων κατ' ἐκλογὴν τμημάτων.

ΤΑΞΙΣ V. (2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Βοτανικὴ :— Εἰσαγωγή εἰς τὴν διδασκαλίαν περὶ τῆς ἐξωτερικῆς καὶ ἐσωτερικῆς κατασκευῆς καὶ τῶν ζωϊκῶν λειτουργιῶν τῶν φυτῶν ὡς καὶ περὶ τῶν σχέσεων τῆς ζωῆς των πρὸς τὸν λοιπὸν κόσμον (ἐνόργανον καὶ ἀνόργανον). Συνοπτικὴ ἐξέτασις τῆς συστηματικῆς τῶν φυτῶν, μὲ ἀφετηρίαν τὰς κατώτερας ὀργανικὰς μορφάς, μὲ λεπτομερῆ ἐξέτασιν ἐκείνων τῶν φυτῶν, ἅτινα διαδραματίζουσι σπουδαῖον πρόσωπον ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῆς φύσεως καὶ τῇ οἰκονομικῇ ζωῇ.

ΤΑΞΙΣ VI. (2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Ζωολογία :— Ἀνάλογος πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἐπὶ τῆς Βοτανικῆς ἐξέτασις τοῦ ἀντικειμένου τῆς ζωολογίας, καθ' ἣν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ ἐν τῇ 7ῃ τάξει ἐπακολουθοῦσα διδασκαλία τῆς Ἀνθρωπολογίας διὰ προσηκούσης συσχετίσεως.

ΤΑΞΙΣ VII. (2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Κατὰ τοὺς 4 πρώτους μῆνας τοῦ σχολ. ἔτους :— Κατασκευὴ καὶ ζωϊκὴ λειτουργία τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Τὰ κυριώτατα ἐκ τῆς Ὑγιεινῆς.

Κατὰ τοὺς λοιποὺς ἕξ μῆνας τοῦ σχολ. ἔτους :— Ὁρυκτολογία, Πετρογραφία καὶ Γενικὴ Γεωλογία. Ἐξέτασις τῶν κυριωτάτων ὀρυκτῶν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν μορφολογικῶν, φυσικῶν καὶ χημικῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν καὶ τῶν σπουδαιότερων σχέσεων μεταξὺ τῶν ἰδιοτήτων τούτων. Τὰ κυριώτερα πετρώματα. Ἐν συνδυασμῷ δὲ πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τῆς γενέσεως, ἐμφανίσεως καὶ σπουδαιότητος αὐτῶν γίνεται λόγος καὶ περὶ τῶν θεμελιωδῶν ὀρχῶν τῆς Δυναμικῆς Γεωλογίας.

ΤΑΞΙΣ VIII. (2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα, μόνον κατὰ τὸ α' ἑξάμηνον).

Σκιαγραφία τοῦ τρόπου γενέσεως τῆς Γῆς καὶ τῆς ζωῆς. Οἱ γεωλογικοὶ αἰῶνες εἰς γενικωτάτας γραμμάς. Ἐκλεκτὰ κεφάλαια ἐκ τῆς Γενικῆς Βιολογίας (Ζωϊκὰ φαινόμενα καὶ ὄροι ζωῆς, ἡ περὶ ἐξελίξεως διδασκαλία καὶ αἱ βάσεις αὐτῆς. Ἡ παράδοσις. Σχέσεις τῶν ζῶντων ὄντων πρὸς ἄλληλα). Θεσίς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ συνόλῳ τῆς Φύσεως.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

1) **Κατώτερος κύκλος** :— Ἡ συσχέτισις τῆς ἀνθρωπολογίας πρὸς τὴν

διδασκομένην φυσιογνωστικὴν ὕλην ἐν ταῖς δύο κατωτέραις τάξεσι δὲν ἀποτελεῖ καινοτομίαν, διότι τὸ τοιοῦτον ἐφαρμόζεται ἤδη ἀπὸ πολλοῦ. Μικρὰ δὲ τις ἐπέκτασις παρουσιάζεται μόνον διὰ τῆς ἀξιώσεως, ὅπως ταυτοχρόνως, ὁσάκις παρουσιάζεται κατάλληλος εὐκαιρία, θίγονται ἀντίστοιχα ζητήματα καὶ κανόνες τῆς ὑγιεινῆς. Οὐδαμῶς ὅμως πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ ἡ τοιαύτη ἀνάπτυξις τῆς σωματολογίας καὶ τῆς ὑγιεινῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐν ταῖς δύο ταύταις τάξεσι πραγματεῖαν ἰδίου τινὸς αὐτοτελοῦς κεφαλαίου διδασκτέας ὕλης.

Εἰς τὰς αὐτὰς δύο κατωτέρας τάξεις, 1ην καὶ 2αν, ἡ **Φυτολογία** δεόν νὰ ἐξετάζηται κατὰ τὰς προσφόρους πρὸς τοῦτο ἐποχὰς τοῦ ἔτους ἐν συνεχεῖ σειρᾷ. Οὐχ ἦτιον ἐπιτρέπεται εἰς τὸν διδάσκοντα, ἐὰν τυχόν ἔχη εἰς τὴν διάθεσίν του εὐχρηστον φυτικὸν ὕλικόν, νὰ διδάξῃ τὴν σχετικὴν πρὸς τὰ φυτὰ ταῦτα ὕλην καὶ ἐντὸς τῆς χρονικῆς περιόδου, τῆς ἀφιερωμένης εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ζωολογίας. Διὰ τῆς παρεμβάσεως ὅμως ταύτης δὲν πρέπει νὰ συντομεύηται τὸ συνολικὸν μῆκος τοῦ διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς **ζωολογίας** καθωρισμένου χρόνου, ὅπερ συμποσοῦται εἰς 6 μῆνας περίπου καθ' ὅλον τὸ σχολικὸν ἔτος.

Ἡ τῶν ὀρυκτῶν περιγραφή ἐν τῇ 4ῃ τάξει στηρίζεται ἐπὶ τῶν ἀπλοστάτων γνωρισμάτων καὶ ἀποκλείει τὴν διαίρεσιν εἰς κρυσταλλικὰ συστήματα. Ἡ ὀρυκτολογία ἐν τῇ τάξει ταύτῃ ἀποτελεῖ κυρίως τὴν ὕλικὴν βίασιν διὰ τὴν μετ' αὐτῆς συνδεδεμένην διδασκαλίαν τῆς **Χημείας**. Τὸ γεγονός δὲ τοῦτο λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν ἐκλογὴν καὶ τὴν διαπραγματεύσιν τῶν διαφόρων ὀρυκτῶν.

2) **Ἀνώτερος κύκλος** :— Εἷς τε τὴν **Ζωολογίαν** καὶ εἰς τὴν **Φυτολογία** τίθεται νῦν ὡς βάσις ἐν σύστημα στηριζόμενον εἰς τὴν ἀντίστοιχον γενεαλογίαν. Κατ' αὐτὸ τὴν ἀφετηρίαν ἀποτελοῦν ἐν τε τῇ Ζωολογίᾳ καὶ τῇ Φυτολογίᾳ τὰ ὀργανικῶς κατώτερα εἶδη. Δὲν πρέπει δὲ νὰ παραλείπηται κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν διαφόρων τάξεων ζῶων ἢ φυτῶν ἡ σύγκρισις τῶν λειτουργικῶς πρὸς ἄλληλα ἀντιστοιχούντων ὀργάνων καὶ συστημάτων ὀργάνων. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν σπονδυλωτῶν (πρὸ παντὸς τῶν θηλαστικῶν) γίνεται συσχέτισις πάντοτε πρὸς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα καὶ τὰς ζωϊκὰς λειτουργίας αὐτοῦ, οὕτως ὥστε ἐν τῇ 7ῃ τάξει νὰ μὴ ὑπολείπηται ἄλλο τι πρὸς ἀνάπτυξιν ἐν τῇ ἀνθρωπολογίᾳ παρὰ πᾶν ὅ,τι εἶναι ὅλως ἰδιάζον καὶ χαρακτηριστικὸν διὰ τὸν ἀνθρώπον. Ἐπὶ τῆς Φυσιολογίας, μεθ' ἧς δεόν νὰ ἐξετάζηται ἐν στενωπότη ἐπαφῇ καὶ ἡ Ἀνατομία, στηρίζεται ὡς ἰσότημος κλάδος τῆς διδασκαλίας ἡ Ὑγιεινὴ Εὐνόητον, ὅτι ἐνταῦθα δεόν νὰ ἐξετάζηται ὄχι μόνον ἡ ἀτομικὴ ὑγιεινὴ ἀλλὰ καὶ ἡ κοινωνικὴ (ἢ λαϊκὴ) τοιαύτη ὡς πρὸς τε τοὺς σκοποὺς καὶ τὰ μέσα.

Ἐν τῷ ἀνωτέρῳ κύκλῳ ἡ Ὁρυκτολογία δὲν πρέπει νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βοηθητικὴ ἐπιστήμη εἰς τὴν πετρογραφίαν καὶ γενικὴν γεωλογίαν. Ἡ διδασκαλία τῆς Ὁρυκτολογίας ὀφείλει νὰ περιστείλῃ τὴν ἀπλὴν περιγραφὴν τῶν ὀρυκτῶν καὶ ἀντ' αὐτῆς νὰ καταδείξῃ δι' ἀπλῶν παραδειγμάτων τὰς ἐσωτε-

ρικός αιτιώδεις σχέσεις τῶν φαινομενικῶς διαφορωτάτων ιδιοτήτων δημιουργημάτων τοῦ ἀνοργάνου κόσμου (Δημιουργία τῆς ὕλης). Διὰ τοῦτο ἐν τῷ προγράμματι τῆς 7ης τάξεως τονίζονται ἰδιαιτέρως αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν ιδιοτήτων τῶν ὄρυκτων. Ἡ διδασκαλία περὶ κρυστάλλων πρέπει νὰ γίνηται ἐν ἄκρως στενῇ κλίμακι.

Ἐννοεῖται οἶκοθεν ὅτι ἡ ἐν τῷ σχολείῳ διδασκαλία συμπληροῦται καὶ ἐνισχύεται δι' ἐκδρομῶν καὶ παρατηρήσεων ἐν ὑπαίθρῳ.

8. ΧΗΜΕΙΑ

Α'. Ἀνώτερος κύκλος.

ΣΚΟΠΟΣ : Βάσει ἀπλῶν πειραμάτων ἐξαγομένη κατανόησις τῶν χημικῶν φαινομένων καὶ τῶν διεπόντων ταῦτα νόμων μὲ κυριωτάτην ἐξέτασιν τῶν στοιχείων καὶ ἐνώσεων ἐκείνων, ὅσαι ἔχουν σημασίαν διὰ τὰς ζωϊκὰς λειτουργίας τῶν ἰσχύων καὶ τῶν αὐτῶν καὶ διαδερματίζουσιν ἐξαιρετικὸν πρόσωπον ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῆς Φύσεως ἢ ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ.

ΤΑΞΙΣ V. (2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Ἐπανάληψις τῶν ἐν τῇ 4ῃ τάξει ἀνοπτευθειῶν θεμελιωδῶν χημικῶν ἐνοιῶν καὶ τῶν ἀντιστοίχων νόμων. Θεμελιώδεις ὄρυκαί τῆς περὶ ἀτόμων θεωρίας καὶ βαθμοῦ συγγενείας.

Διαπραγματεύσεις περὶ τῶν κυριωτάτων στοιχείων καὶ ἐνώσεων ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἀμετάλλων καὶ τῆς τῶν μετάλλων. Ἀνάπτυξις μερικῶν ἐξόχως σπειροειδῶν ὀργανικῶν ἐνώσεων ἐκ τῆς οὐσίας τῶν Ὑδρογονανθράκων, τῶν ἄλκοολῶν καὶ ζεφίων, τῶν λιπῶν, τῶν ἑδρεξυλλίων ἀνθρακός καὶ τῶν λευκωματοδῶν μὲ ἰδιαιτέραν ἐξαρσιν τῆς σημασίας τούτων διὰ τὴν ζωὴν.

Ἀναλόγως δὲ πρὸς τὴν στενότητα τοῦ διατιθεμένου ἐν τῷ προγράμματι χρόνου διδασκαλίας γίνεται ἡ ἐκλογή τοῦ ὡς ἂνω διδακτέου ὕλικου περίπου ὡς ἑξῆς :

Ὑδρογόνον—Ὄξυγόνον, ὕδωρ, διαλύσεις — Ἀζωτον, ἀήρ, ἀμμωνία, νιτρικὸν ὀξύ—Ἐννοια τῶν ἀλάτων—Κυκλοφορία τοῦ αἵματος ἐν τῇ φύσει.— Ἀνθραξ, μονοξειδίου ἀνθρακός, διοξειδίου ἀνθρακός. Καῦσις, ἀναπνοή, ἀφομοίωσις, κυκλοφορία τοῦ ἀνθρακός ἐν τῇ φύσει. Φωταέριον, πίσσα. Βενζόλη, νιτροβενζόλη, ἀνιλίνη, φαινικὸν ὀξύ—θειον, ὑδροθειον, διοξειδίου τοῦ θείου, θεικὸν ὀξύ, κυκλοφορία τοῦ θείου ἐν τῇ φύσει.—Χλωρίον, χλωρικὸν ὀξύ.—Βρώμιον, Ἰώδιον—Φωσφόρος, κυκλοφορία τοῦ φωσφόρου ἐν τῇ φύσει. Πυρεῖα.—Πυρίτιον, διοξειδίου πυριτίου. Ἀποσάθρωσις.

Γενικὴ ἐξέτασις τῶν μετάλλων.—Νάτριον, μαγειρικὸν ἅλας, σόδα, καυστικὸν νάτριον.—Ἀσβέστιον, ἀσβεστόλιθος, κεκαυμένη ἀσβεστός, ἐσβεσμένη ἀσβεστός. Κονίαμα. Ὑελοσ. Ἀργίλιον, κεραμευτικὰ ἐμπορεύματα.—Σίδηρος, χυτοσίδηρος, χάλυψ, ἐλατὸς σίδηρος.

Ἀνάπτυξις τοῦ περιοδικοῦ συστήματος ὡς περιλήψις τῆς περὶ τῶν στοιχείων διδασκαλίας.

Μεθάνιον, πετρέλαιον.—Αἰθυλικὴ ἄλκοόλη, ὀξικὸν ὀξύ, ζυμομήκυτες.—Λίπη, σάπων, γλυκερίνη.—Σταφυλοσάκχαρον. Ζαχαροκάλαμον. Κόλλα, Γλυκόζη, κυτταρίνη.—Γενικαὶ ἰδιότητες τῶν λευκωματοειδῶν οὐσιῶν. Λεύκωμα φῶς, τυρίνη, λευκὰ αἰμοσφαίρια, φυτικὸν λεύκωμα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ἐν τῷ Γυμνασίῳ ἡ διδασκαλία τῆς Χημείας εὐρίσκειται ἐν στενῷ συνδυασμῷ ἀπ' ἐνὸς μὲν πρὸς τὴν τῆς Φυσιολογίας, ἀπ' ἑτέρου δὲ πρὸς τὴν τῆς Φυσικῆς. Ἡ διδασκαλία ἐν τῇ ὀργανικῇ χημείᾳ πρέπει ἰδιαιτέρως νὰ λαμβάνη ὑπ' ὄψιν, κατὰ τὸ δυνατόν, τὰς ἀνάγκας τοῦ μαθήματος τῆς βιολογίας. Τὸ δὲ μερίδιον τῆς Χημείας εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ σύμπαντος ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν δεόν νὰ ἀναφέρεται προσηκόντως κατὰ τὸ μάθημα τῆς Φυσικῆς ἐν τῇ 8ῃ τάξει.

Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ τῆς μεταδόσεως ἀτλῶν ἐπιστημονικῶν ὄρων δεόν ὁ διδάσκων νὰ περιορίσῃ πολὺ τὸ διδακτέον ὕλικόν καὶ νὰ ἀρκεσθῇ εἰς τὸ νὰ προσφέρῃ γνώσεις τινὰς περὶ τινῶν κυριωτάτων χημικῶν γεγονότων καὶ τῶν διεπόντων ταῦτα νόμων.

9. ΦΥΣΙΚΗ

Α'. Κατώτερος κύκλος.

ΣΚΟΠΟΣ :—Εἰσαγωγή εἰς τὴν κατανόησιν φυσικῶν φαινομένων ἐν τῷ περιβάλλοντι ἡμῶν κόσμῳ βάσει παρατηρήσεων καὶ πειραμάτων, ἀνευ βοήθειας ὑπολογιστικῶν ἐξαγομένων καὶ ἀναπτύξεων.

Ἐξομάλυνσις τῆς ἀντιλήψεως τῆς αἰτιώδους σχέσεως τῶν φυσικῶν φαινομένων καὶ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν φυσικῶν δυνάμεων ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ.

ΤΑΞΙΣ III. (3 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Μέτρον. Λίτρα καὶ ζυγός. (Μέτρησις μήκους, ἐπιφανείας, ὄγκου σωμάτων, σταθμῆσις διαφορῶν σωμάτων).

Θέρμος καὶ χειμὼν (ὁ ἥλιος ὡς πηρὴ θερμότητος, αἴσθημα θερμότητος, θέρμανσις καὶ ψύξις, ἀκτινοβολία θερμότητος). Τὸ θερμόμετρον (διαστολὴ τῶν σωμάτων διὰ τῆς θερμότητος, θερμοκρασία, τῆξις τοῦ πάγου, πήξις, βρασμὸς καὶ ἐξάτμισις τοῦ ὕδατος). Θέρμανσις (θέρμανσις κλιβάνου, θέρμανσις διὰ θερμοῦ ὕδατος, δι' αἰμάτων καὶ ἀέρος. Ρεῦμα θερμότητος. Καύσιμοι ὕλοι, τιμὴ θερμάνσεως, ποσὸν θερμότητος). Αἱ θερμοκρατικαὶ φιάλαι (καλοὶ καὶ κακοὶ ἄγωγοι τῆς θερμότητος). Ἀτμομηχανὴ καὶ κινητήριος δι' αερίων (Ἡ θερμότης ὡς κινητήριος δύναμις). Ὁ καιρὸς (κυκλοφορία τοῦ

ὑδατος, ὀμίχλη, νέφη, βροχή, χιών κ.λ. ἄνεμοι. Μετεωρολογικαὶ παρατηρήσεις).

Ἡ μαγνητικὴ βελόνη (φυσικοὶ καὶ τεχνητοὶ μαγνήται, μαγνήτις, ἐνέργεια τῶν πόλων, μαγνητικὸν πεδίου). Ἡ πυξίς (ἀπόκλις, γήινος μαγνητισμός).

Ἡ λυχνία τοῦ θυλακίου (Στοιχεῖον, συστοιχία θεῦμα, ἀγωγή, φωτεινὴ ἐνέργεια, λυχνία διὰ πυρακτώσεως καὶ διὰ τόξου. Θερμαντικαὶ ἐνέργεια, ἠλεκτρικαὶ συσκευαὶ θερμάνσεως καὶ μαγειρικῆς, ἀσφάλεια). Ὁ τηλεγράφος τοῦ Μόρς (ἠλεκτρομαγνητισμός, τηλεγραφικὴ) ἠλεκτρικὸς κώδων. Μέτρησις τῆς τάσεως, τῆς ἐντάσεως τοῦ θεύματος καὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ θεύματος). Αἱ ἠλεκτρικαὶ μηχαναὶ (ἠλέκτρισις διὰ τριβῆς καὶ διανομῆς ὁ συμπυκνωτής. Θύελλα, ἄλεξικέραυνον).

Ὁ ἥλιος καὶ ἡ ἠλεκτρικὴ διὰ τόξου λυχνία (Πηγαὶ φωτός, ἐντασις τοῦ φωτός, εὐθύγραμμος μετάδοσις τοῦ φωτός, σκιά. Φάσεις τῆς σελήνης, ἐκλείψεις ἡλίου καὶ σελήνης. Ταχύτης κινήσεως τοῦ φωτός). Ἐπίπεδον κάτοπτρον (Ἀντανάκλασις, διασκεδασμὸς τοῦ φωτός). Προβολεῖς (κοῖλα κάτοπτρα). Ἡ εἰς τὸ ὕδωρ εἰσερχομένη φωτεινὴ ἀκτίς (Διάθλασις, πρίσματα καὶ φακοὶ δλικὴ ἀντανάκλασις, ἀτμοσφαιρικὸς ἀντικατοπτρισμός). Μεγεθυντικοὶ φακοὶ (Μικροσκόπιον, τηλεσκόπιον, προβολικὴ συσκευή, φωτογραφικὴ συσκευή). Ὁ ὀφθαλμὸς (διόπτρα, κινηματογράφος). Τὸ οὐράνιον τόξον (διανομὴ τῶν χρωμάτων).

ΤΑΞΙΣ IV. (2 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

Ὁ ζυγὸς (ζυγὸς μὲ ἰσομήκεις βραχίονας, στατήρ, βαρύτης, βάρος, δύναμις βάρους, ἀπόλυτον βάρος, εἰδικὸν βάρος. Μοχλός, νόμοι τῶν μοχλῶν). Τὸ βαροῦλλον (τροχαλία, πολύσπαστον, ὀδοντωτοὶ τροχοί, ὁ χρυσοῦς κανὼν τῆς Μηχανικῆς). Ἡ αἰώρησις (Κέντρον βάρους, ἰσορροπία). Ζυγὸς μετ' ἐλατηρίου (παράστασις τῶν δυνάμεων διὰ τμημάτων εὐθείας γραμμῆς, σύνθεσις καὶ ἀνάλυσις δυνάμεων). Ἡ ἐπὶ πλαγίων ῥάβδων ἢ σανίδων ἀνύψωσις βαρέος σώματος (κεκλιμένον ἐπίπεδον, κοχλίας). Ἡ ἄρσις βάρους (ἀνυψωτικὸν ἔργον, δύναμις ἴππου). Ὁ ποδηλατιστὴς (ταχύτης, ἰσοταχῆς καὶ ἀνισοταχῆς κίνησις). Ὁ πίπτων λίθος (ἐλευθέρα πτώσις, ὁμαλῶς ἐπιταχνομένη κίνησις, ζῶσα δύναμις). Διάπλους θεύματος (σύνθετος κίνησις). Ρίψις καὶ βολή (καμπυλόγραμμος κίνησις). Ἐποχεῖσθαι καὶ ὀλισθαίνειν (τριβὴ διὰ κυλίσεως καὶ δι' ὀλισθήσεως, ἀδράνεια). Κίνησις ἐπὶ καμπυλογράμμου τροχιάς σιδηροδρομικῆς (Φυγόκεντρος δύναμις). Τὸ ἔκκρεμὸς ὠρολόγιον (αἰωρήσεις ἔκκρεμοῦς, μέτρησις χρόνου).

Ἡ διοχέτεσις ὑδατος (συγκοινωνοῦντα δοχεῖα διοχέτευσις διὰ πίεσεως). Ἡ κολύμβησις (ἄνωσις, ἀρχὴ τοῦ Ἀρχιμήδους, προσδιορισμὸς πυκνότητος, ἀραιόμετρα). Ὑδραυλικὸς τροχὸς (ἀπόδοσις ἔργου ὑπὸ τοῦ ὑδατος ὑδραυλικὸι κινητήρες).

Βαρόμετρον (πίεσις τοῦ ἀέρος καὶ καιρὸς). Διοχέτευσις ἀερίου (μετάδοσις

τῆς πίεσεως). Ἡ ἀντλία (ἀραιώσις τοῦ ἀέρος, ἀεραντλία). Πλήρωσις δι' ἀέρος τῶν ἐλαστικῶν τροχῶν ποδηλάτων (τὸ συμπιεστὸν κοί ἡ τάσις τοῦ ἀέρος). Ἡ πυροσβεστικὴ ἀντλία (Κρήνη τοῦ Ἡρώου). Τὸ ἀερόστατον (ἄνωσις). Τὸ ἀεροπλάνον.

Ὁ κώδων (παραγωγή ἤχου, μετάδοσις, ταχύτης ἤχου, ἀντανάκλασις, ἠχώ, ἀντήχησις). Ἡ φωνητικὴ κλίμαξ (τόνος, ἐντασις τόνου, ἀπήχησις). Αἱ χορδαὶ (ἀγωγὸς τόνου, τόνος, ἀρμονία). Αἱ συρίκτρα (συρίκτρα γλώσσης καὶ συρίκτρα χειλέων).

Ἡ γαλβανικὴ ἐπινικέλωσις (χημικαὶ ἐνέργεια τοῦ ἠλεκτρικοῦ θεύματος γαλβανοπλαστικὴ ὁ συμπυκνωτήρ). Ἡ ἠλεκτρικὴ συσκευή (ἐπαγωγή, ἐπίδρασις ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος). Τηλέφωνον (μικρόφωνον). Οἱ φωτιστικοὶ σωλήνες (Geissler, Röntgen). Ὁ ἠλεκτρικὸς σιδηρόδρομος (Ἡλεκτροκινητήρες). Τὸ ἠλεκτρικὸν ἔργον (Δυναμομηχαναὶ, ὁμοιόμορφον θεῦμα, ἐναλλασσόμενον θεῦμα, μεταμορφωταί, μεταφορὰ δυνάμεως). Ἀκτινοπομπὸς (ἠλεκτρικὰ κύματα, ἀσύρματος τηλεγράφος).

B'. Ἀνώτερος κύκλος.

ΣΚΟΠΟΣ :— Γνώσις καὶ κατανόησις τῶν κυριωτάτων φαινομένων καὶ νόμων ἐκ τῆς σφαίρας τῆς Φυσικῆς, Μετεωρολογίας καὶ Ἀστρονομίας, κατ' ἔξοχην ἐπὶ τῇ βάσει παρατηρήσεων καὶ δοκιμῶν.

Ἀναγνώρισις τῆς σημασίας τῆς Φυσικῆς καὶ τῶν φυσικῶν γνώσεων πρὸς μόρφωσιν συνολικῆς εἰκόνης τῆς Φύσεως.

Γνωριμία πρὸς τὰς κυριωτάτας τεχνικὰς ἐφαρμογὰς τῆς Φυσικῆς, αἵτινες εἶναι σημαντικαὶ διὰ τὸν καθημερινὸν βίον καὶ τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν.

ΤΑΞΙΣ VI. (2 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

α) **Γενικὴ εἰσαγωγή** :— Ἐκτασις, ἀδιαχώρητον, καταστάσεις σωμάτων, διαιρετόν, ἐλαστικότης, ἀντίστασις τῆς ὕλης.

β) **Μηχανικὴ** (1 μέρος) :

1) **Στερεὰ σώματα** : Μέτρησις δυνάμεως διὰ τοῦ δυναμομέτρου, νόμος ἀντιδράσεως. Στερεὰ σώματα. Ἰσορροπία δύο δυνάμεων. Βαρύτης. Βάρος. Σύνθεσις καὶ ἀνάλυσις δυνάμεων. Ζεύγος δυνάμεων. Κέντρον βάρους. Μοχλὸς καὶ νόμοι μοχλῶν. Μηχαναὶ στηριζόμεναι ἐπὶ τοῦ μοχλοῦ. Ζυγὸς. Μᾶζα, πυκνότης. Κεκλιμένον ἐπίπεδον, σφήν, κοχλίας. Τριβή. Στατικὸν μέτρον τοῦ ἔργου καὶ τῆς ἀποδόσεως. Ἐνέργεια στατικῆ.

2) **Υγρὰ** : Ἐλευθέρα ἐπιφάνεια, μετάδοσις τῆς πίεσεως. Συμπιεστόν. Πίεσις ἐπὶ τοῦ πυθμένου καὶ ἐπὶ τῶν παρεῖων δοχείου. Συγκοινωνοῦντα δοχεῖα. Ἄνωσις, κολύμβησις. Προσδιορισμὸς τοῦ εἰδ. βάρους στερεῶν καὶ ὑγρῶν σωμάτων. Τάσις ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, τριχοειδῆ φαινόμενα.

3) **Ἀέρια** : Πυκνότης τοῦ ἀέρος. Ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις καὶ μέτρησις

αὐτῆς. Ὁ νόμος τοῦ Boyle-Mariotte καὶ αἱ ἐφαρμογαὶ του. Βαρομετρικὴ εὐρεσις ὕψους (ἄνευ ἐξαγωγῆς τοῦ τύπου). Ἄνωσις ἐν τοῖς ἀερίοις.

γ) **Θερμαντικὸν** (1. μέρος):

Μεταβολὴ τοῦ ὄγκου στερεῶν, ὑγρῶν καὶ ἀερίων σωμάτων διὰ τῆς θερμότητος. Θερμόμετρα. Ὁμοιότης καταστάσεως τῶν ἀερίων. Ἀπόλυτος θερμοκρασία, θερμοχωρητικότητα. Μονὰς θερμότητος. Διατήρησις τοῦ ποσοῦ θερμότητος κατὰ τὰς λειτουργίας τῆς ἀντικαταστάσεως.

Τῆξις καὶ πήξις, διάλυσις, βρασμός, ἐξάρτησις ἐκ τῆς πίεσεως. Ἐξαέρωσις, ἐξάτμισις, συμπύκνωσις. Ἰδιότητες τῶν ἀτμῶν. Ὑγροποίησης τῶν ἀερίων. Ὑγρότης τοῦ ἀέρος. Ὑδρομετέωρα.

ΤΑΞΙΣ VII. (2 ὄραι τὴν ἐβδομάδα).

α) **Μηχανικὴ** (2 μέρος).

Ὁμαλὴ καὶ ἀνόμαλος κίνησις. Ἡ πτώσις. Ὁ δρόμος ὡς συνάρτησις τοῦ χρόνου (ταχύτης καὶ ἐπιτάχυνσις ὡς «παράγωγοι»). Νόμος ἀδρανείας, νόμος τῆς ἀνεξαρτησίας. Σύνθεσις καὶ ἀνάλυσις κινήσεων. Ρίψις, κεκλιμένον ἐπίπεδον.

Θεμελιώδης δυναμικὸς νόμος. Μονάδες δυνάμεων. Ἀπόλυτον μετρικὸν σύστημα. Ἐνέργεια τῆς κινήσεως, νόμος ἐνεργείας. — Περιστροφικὴ κίνησις. Ἐλεύθεροι ἄξονες. Ὁ στρόβιλος (σβοῦρα), (μόνον πρὸς δοκιμὴν). Παλιμικὴ κίνησις. Ἐκκρεμές. Ὡσις (μόνον εἰς τὰς ἀπλουστάτας περιπτώσεις).

Ὁ νόμος τῆς ἔλξεως τῶν μαζῶν καὶ αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τῆς Ἀστρονομίας (μετ' ἐνδείξεως τινὸς πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς σχετικότητος) δέον νὰ ἀναπτύσσωνται ἐπικαίρως εἰς τὰς προσηκούσας θέσεις κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Μηχανικῆς.

Τὰ κυριώτατα ἐκ τῆς Δυναμικῆς τῶν ὑγρῶν καὶ τῶν ἀερίων. Ἀερόπλانون, ὑδραυλικὸς κινητῆρ καὶ δι' ἀνέμου τοιοῦτος. Φαινόμενα τῶν ρευμάτων, ἀπορροφητικὴ ἐνέργεια τῶν ὑδατίνων καὶ ἀερίων ἀκτίνων, νόμος ἐκροῆς. Διαπίδυσις.

β) **Θερμαντικὸν** (2 μέρος).

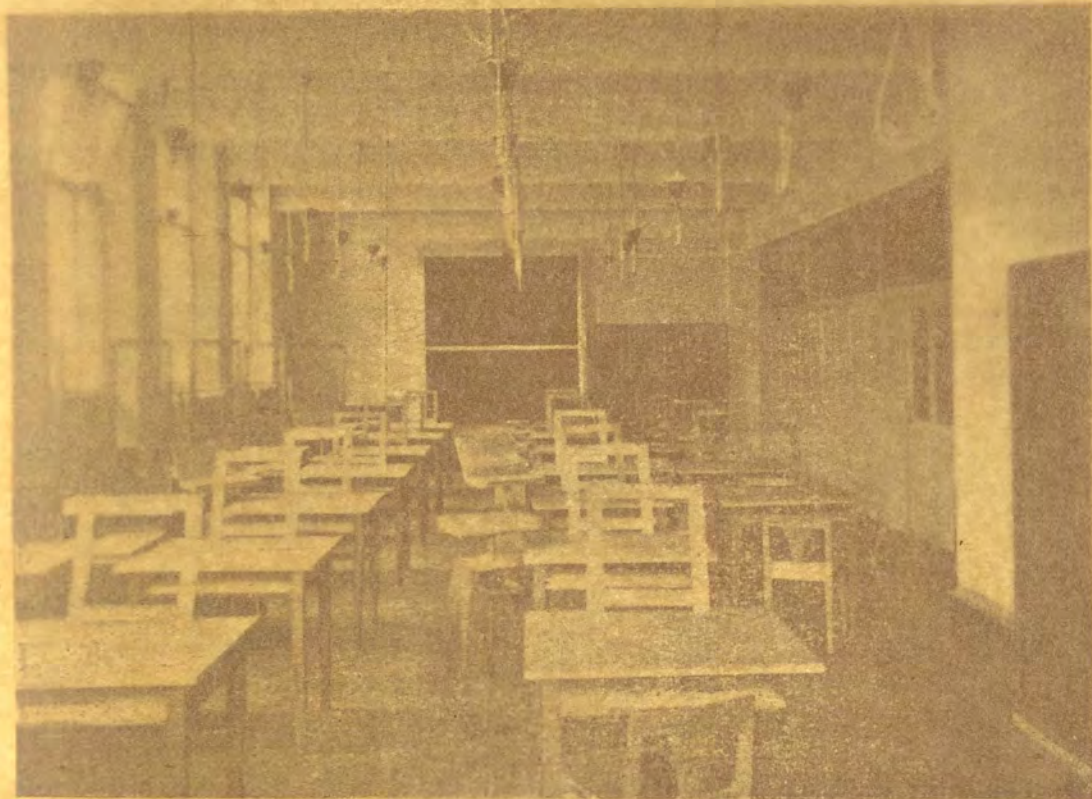
Μεταβολὴ μηχανικῆς ἐνεργείας εἰς θερμότητα. Μηχανικὴ θεωρία τῆς θερμότητος. Μεταβολὴ τῆς θερμότητος εἰς μηχανικὴν ἐνέργειαν. Θερμοδυναμικαὶ μηχαναί.

Τὰ κυριώτατα ἐκ τοῦ δευτέρου θεμελιώδους θεωρήματος τοῦ θερμοδυναμικοῦ. Διάδοσις τῆς θερμότητος δι' ἀγωγοῦ, ἔξυματος καὶ ἀκτινοβολίας. Θερμαντικὰ φαινόμενα ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ (ἐφαρμογὴ εἰς τὴν Μετεωρολογίαν).

γ) **Εἰσαγωγή** εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν κυμάτων. Τὰ σπουδαιότατα ἐκ τῆς Ἀκουστικῆς.

ΤΑΞΙΣ VIII. (3 ὄραι τὴν ἐβδομάδα).

α) **Ὀπτικὴ**: Πορεία τῶν ἀκτίνων, εὐθυγραμμία. Σκότος. Ἐντασις φω-

Σχεδιαστήριον ἐν τῷ Μεγάλῳ τῆς Γ' Ἐπαγγελμ. Σχολῆς ἐν Mollardgasse 87 τῆς Βιέννης (στλ. 173 καὶ 175).

αὐτῆς. Ὁ νόμος τοῦ Boyle-Mariotte καὶ αἱ ἐφαρμογαὶ του. Βαρομετρικὴ εὐρεσις ὑψους (ἀπὸ ἐξαγωγῆς τοῦ τύπου). Ἀνώσις ἐν τοῖς ἀερίοις.

γ) Θερμαντικὸν (1. μέρος).

Μεταβολὴ τοῦ ὄγκου στερεῶν, ὑγρῶν καὶ ἀερίων σωμάτων διὰ τῆς θερμότητος. Θερμότητα. Ὁμοίότης καταστάσεως τῶν ἀερίων. Ἀπόλυτος θερμοκρασία, θερμοκρασηκότης. Μονὰς θερμότητος. Διατήρησις τοῦ ποσοῦ θερμότητος κατὰ τὰς λειτουργίας τῆς ἀντικαταστάσεως.

Τῆξις καὶ πήξις, διήλυσις, βρασμός, ἐξάρτησις ἐκ τῆς πίεσεως. Ἐξάερωσις, ἐξάτμισις, συμπύκνωσις. Ἰδιότητες τῶν ἀτμῶν. Ὑγροποίησης τῶν ἀερίων. Ὑγρότης τοῦ ἀέρος. Ὑδρομετέωρα.

ΤΑΞΙΣ VII. (2 ὄροι τὴν εβδομάδα).

α) Μηχανικὴ (2 μέρος).

Ὁμοιὰ καὶ ἀνομοιὰς κινήσεις. Ἡ κίνησις. Ὁ ὁρῶσις ὡς συνάρτησις τοῦ χρόνου (ταχύτης καὶ ἐπιτάχυνσις ὡς «παράγωγοι»). Νόμος ἄδρανείας, νόμος τῆς ἀνεξαρτησίας. Σύνθεσις καὶ ἀνάλυσις κινήσεων. Ρίψις, κεκλιμένον ἐπίπεδον.

Θεμελιώδης δυναμικὸς νόμος. Μομάδες δυνάμεων. Ἀπόλυτον μετρικὸν σύστημα. Ἐνέργεια τῆς κινήσεως, νόμος ἐνεργείας. — Περιστροφικὴ κίνησις. Ἐλεύθεροι ἀξονες. Ὁ στρόβιλος (σβόδρα) (μόνον πρὸς δοκιμὴν). Παλμικὴ κίνησις. Ἐκκρεμές. Ὄσις (μόνον εἰς τὴν ἐλευθερίαν, περιπτώσεως).

Ὁ νόμος τῆς ἐλλείψεως τῶν μαζῶν καὶ αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τῆς Ἀστρονομίας (μετ' ἐνδείξεως τίνος ποσῆς τῆς ἀκριβότητος) δέον νὰ ἀναπτύσσωνται ἐπικαίρως εἰς τὰς προσημασθεὶς θεματικὰς κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Μηχανικῆς.

Τὰ κυριώτατα ἐκ τῆς Ἀντικειμένης τῶν ὑγρῶν καὶ τῶν ἀερίων. Ἀερόπλانون, ὑδραυλικὸς κινητὸν καὶ δι' ἄλλου τοιοῦτος. Φαινόμενα τῶν ρευμάτων, ἀπορροφητικὴ ἐνέργεια τῶν ὑδατῶν καὶ ἀερίων ἀκτίνων, νόμος ἐκρηγῆς. Διαπίδνσις.

β) Θερμαντικὸν (2 μέρος).

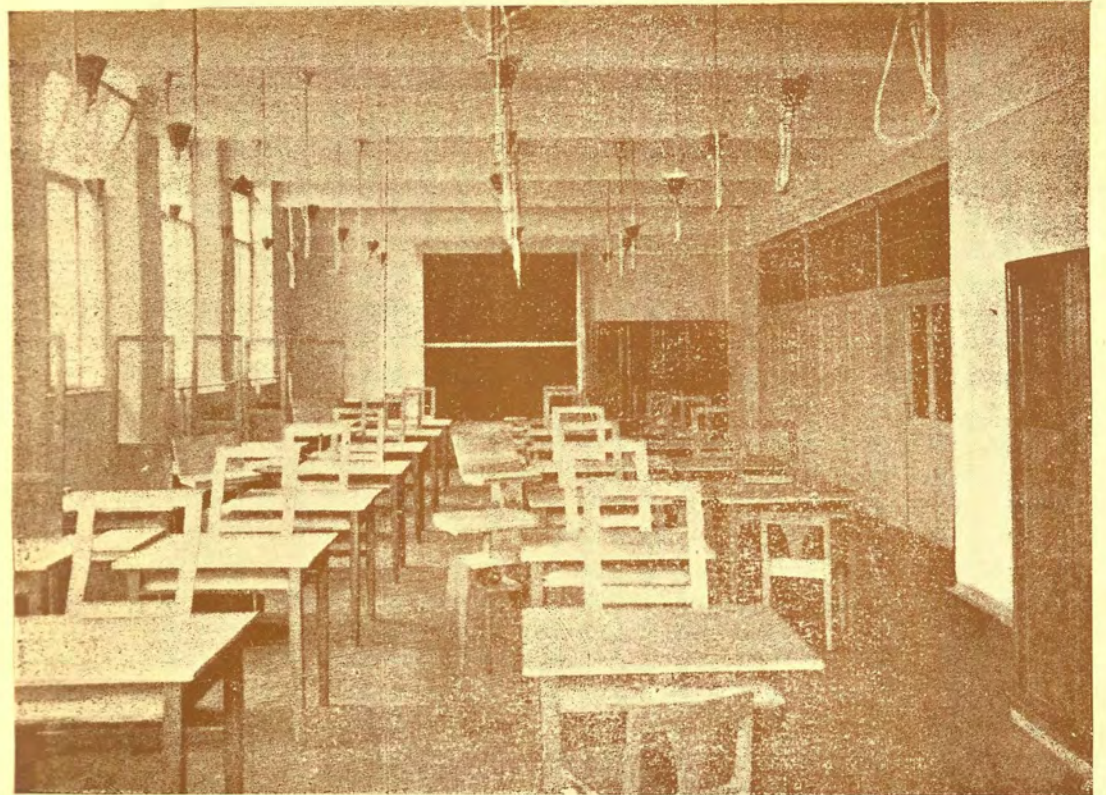
Μεταβολὴ μηχανικῆς ἐνεργείας εἰς θερμότητα. Μηχανικὴ θεωρία τῆς θερμότητος. Μεταβολὴ τῆς θερμότητος εἰς μηχανικὴν ἐνέργειαν. Θερμοδυναμικὰ μηχαναί.

Τὰ κυριώτατα ἐκ τοῦ δευτέρου θεμελιώδους θεωρήματος τοῦ θερμαντικοῦ. Διάδοσις τῆς θερμότητος δι' ἀγωγῆς, ἑσφιγματος καὶ ἀκτινοβολίας. Θερμαντικὰ φαινόμενα ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ (ἐφαρμογὴ εἰς τὴν Μετεωρολογίαν).

γ) Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν κυμάτων. Τὰ σπουδαιότατα ἐκ τῆς Ἀκουστικῆς.

ΤΑΞΙΣ VIII. (3 ὄροι τὴν εβδομάδα).

α) Ὀπτικὴ. Πορεία τῶν ἀκτίνων, εὐθυγραμμία. Σκότος. Ἐντασις φω-

Σχεδιαστήριον ἐν τῷ Μεγάρῳ τῆς Ἑπαγγελμ. Σχολῆς ἐν Mollardgasse 87 τῆς Βιέννης (σελ. 173 καὶ 175).

τός Ἀντανάκλασις ἐπὶ ἐπιπέδων καὶ κυρτῶν κατόπτρων ἀποκλειομένων πα-
σῶν τῶν περιπτώσεων, θεωρητικῆς μόνον σημασίας—Διάθλασις, Νόμος δια-
θλάσεως. Ὀλικὴ ἀνάκλασις. Ἀντανεκλαστικαὶ ἐπιφάνειαι καὶ πρίσματα.
Φακοί. Σχηματισμὸς εἰδώλων, περιοριζόμενος μόνον εἰς δεδομένας πρακτι-
κὰς περιπτώσεις. Ὀφθαλμοὶ καὶ ὀπτικά ὄργανα.

Ταχύτης διαδόσεως τοῦ φωτός. Ἀνάλυσις τῶν χρωμάτων. Φάσμα (φα-
σματικὴ ἀνάλυσις). Χημικαὶ καὶ θερμαντικαὶ ἐνέργειαι τοῦ φωτός. Φαινό-
μενα διαθλάσεως. Χρῶμα καὶ μῆκος κύματος. Πόλωσις.

β) Ἠλεκτρισμὸς καὶ Μαγνητισμὸς :

1) Στατικὸς ἠλεκτρισμὸς :— Θεμελιώδη φαινόμενα. Νόμος τοῦ Cou-
lomb. Δυναμικόν, χωρητικότης, ἀπόλυτοι καὶ πρακτικαὶ μονάδες. Συμπυ-
κνωταί.

2) Ἠλεκτροδυναμικὴ :— Θεμελιώδη φαινόμενα. Μαγνητικὸν πεδίου τοῦ
ρεύματος.— Ἠλεκτρομαγνητισμὸς : Θεμελιώδεις νόμοι καὶ ἐφαρμογαί.—
Διαρκεῖς μαγνῆται, γήινος μαγνητισμὸς.— Νόμος τοῦ Ohm.— Τρόποι δια-
θέσεως ἢ χρήσεως.— Ἠλεκτρικὴ θερμότης καὶ ἐφαρμογαί. Μετρήσεις ἠλεκ-
τρικοῦ ρεύματος.— Ἡ ἐπαγωγή καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς. Ἠλεκτρομαγνητικαὶ
παλμικαὶ κινήσεις.— Τὰ κυριώτατα περὶ τῆς ἠλεκτρολύσεως με σχετικὴν δια-
πραγμάτευσιν τῶν θεμελιωδῶν ὄρχῶν τῆς Φυσικῆς Χημείας. Θεωρία τῶν
ϊόντων. Πόλωσις. Γαλβανικὰ στοιχεῖα καὶ συσσωρευταί.

Ἄγωγὴ τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος διὰ ἀραιωμένων ἀερίων. Καθοδικαὶ
ἀκτίνες καὶ Röntgen. Ἠλεκτρισμὸς τῆς ἀτμοσφαιράς. Ραδιενέργεια.

Σημερινὴ ἐξήγησις τῆς κατασκευῆς τῶν ἀτόμων,

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ὡς ἀφετηρία δέον νὰ χρησιμεύη πάντοτε ἡ ἀτομικὴ τοῦ μαθητοῦ πείρα,
ἢ παρατήρησις τοῦ φυσικοῦ φαινομένου ἢ τὸ πείραμα.

Πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ἀξιώσεως ταύτης ἐν τῷ προγράμματι τοῦ κατω-
τέρου κύκλου ἡ ἐξέτασις ἐκάστης ομάδος φυσικῶν γεγονότων συνδέεται μετὰ
ἐνὸς εἰς τὸν μαθητὴν γνωστοῦ ἀντικειμένου κοινῆς χρήσεως ἢ μετὰ συμβεβη-
κότων τῆς καθημερινῆς ζωῆς ἢ στηρίζεται ἐπὶ πειράματος ἐκτελεσθέντος ὑπ'
αὐτοῦ τούτου τοῦ μαθητοῦ ἢ ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος ἐπιδειχθέντος. Οὐχ ἦτιον
δὲν ἀπαγορεύεται εἰς τὸν διδάσκοντα προκειμένου νὰ πραγματοποιηθῇ περὶ
ομάδος τινὸς φαινομένων νὰ ἐκλέξη καὶ ἄλλην ἀφετηρίαν, ἣν κρίνει ὡς
προσφορωτέραν. Ἐπίσης εἶναι ἐλεύθερος νὰ διενεργῇ καὶ μετακινήσεις εἰς
τὴν σειρὰν τῶν ἐξεταζομένων ομάδων ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ σχετικοῦ τμή-
ματος διδακτέας ὕλης τάξεώς τινος.

Ἡ διαπραγμάτευσίς τῆς καθορισθείσης ὡς διδακτέας ὕλης τῶν τριῶν
πρώτων κεφαλαίων, τῆς 4ης τάξεως, πρέπει νὰ περατοῦται κατὰ τὸ α'. ἐξά-
μηνον.

Ἡ δὲ ὑπέρομετρος ποσότης ὕλης ἐν τε τῷ κατωτέρῳ καὶ τῷ ἀνωτέρῳ κύ-

κλω επιβάλλει μίαν κατ' ἔξοχὴν ἐπιμελῆ καὶ μεμετρομένην ἔκλογὴν τῶν ἔξεταστέων λεπτομερειῶν.

10. ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

(ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ γεωμετρ. σχέδιον).

Α'. Κατώτερος κύκλος.

ΣΚΟΠΟΣ : Ἀσφάλεια καὶ δεξιότης ἐν τῷ ὑπολογίζειν μετὰ δεδομένων ἀριθμῶν. Αὐτοτελὴς λύσις ἀπλῶν προβλημάτων τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Ὑπολογισμοὶ μὲ γενικοὺς ἀριθμοὺς, ἔφ' ὅσον εἶναι ἀναγκαῖοι διὰ τὴν λύσιν ἀπλῶν ἔξισώσεων τοῦ πρώτου βαθμοῦ. Ἀνάπτυξις τῆς ἱκανότητος πρὸς ἀντίληψιν γεωμετρικῶν ἐποπτειῶν, ἐπεξεργασία καὶ προσοικειώσεις θεμελιωδῶν γνώσεων ἐκ τῆς σφαίρας τῆς ἐπιπέδου καὶ στερεᾶς γεωμετρίας. Καλλιέργεια τῆς ἐννοίας τῆς συναρτήσεως, ἰδίᾳ διὰ ἰχνογραφικῆς παραστάσεως μαθηματικῶν ἔξαρτήσεων. Ἀσκήσεις εἰς τὴν ὀρθὴν χρῆσιν τῶν μαθηματικῶν εἰδικῶν ἐκφράσεων.

Ἀπόκτησις δεξιότητός τινος εἰς τὴν γραμμικὴν ἰχνογράφησιν ἐν τετραδίῳ καὶ ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος.

ΤΑΞΙΣ I. (4 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

α) Ἀριθμητικὴ :— Αἱ 4 θεμελιώδεις πράξεις ἐπὶ ἀκεραίων ἀριθμῶν συγκεκριμένων καὶ ἀφηρημένων, μὲ προϋοῦσαν μετάβασιν ἀπὸ τῶν μικρότερον πρὸς τοὺς μεγαλύτερους ἀριθμοὺς. Ἐπιτόπια νομίσματα, μέτρα καὶ σταθμά. Δεκαδικὸν ἀριθμητικὸν σύστημα. Ρωμαϊκὰ σύμβολα ἀριθμῶν. Δεκαδικοὶ ἀριθμοὶ καὶ πράξεις ἐπ' αὐτῶν. Πράξεις ἐπὶ συμμιγῶν ἀριθμῶν. Προσκήσεις διὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς ἐπὶ κλασματικῶν ἀριθμῶν, ἐνεργούμεναι ἐπὶ κλασμάτων, αἵτινα ἐν τῇ πράξει συχνάκις ἐμφανίζονται. Ἀπλὰ προβλήματα λύσιμα διὰ τῆς ἀναγωγῆς εἰς τὴν μονάδα εἰς διάφορα πεδία ἐφαρμογῆς. Συνεχῆς ἀσκήσεις εἰς τὸ ἀπὸ μνήμης ὑπολογίζειν.

β) Γεωμετρία :— Εἰσαγωγή εἰς τὴν Γεωμετρίαν διὰ παρατηρήσεως, περιγραφῆς, μετρήσεως καὶ κατασκευῆς ἀπλῶν σωμάτων (κύβου, ἀγκωναρίου, πρίσματος, κυλίνδρου, σφαίρας). Προσοικειώσεις μὲ τὰς ιδιότητας καὶ σχέσεις ἀπλῶν ἐπιπέδων σχημάτων (π.χ. γωνιῶν 90° καὶ 60° ὀρθογώνια, ἰσοσκελῆ, ἰσοπλευρά τρίγωνα, τετράγωνα, ὀρθογώνια, κύκλος). Συμμετρία ἐπιπέδων καὶ στερεῶν σχημάτων, ἀπλῶς βάσει τῆς ἐποπτείας. Παράλληλια καὶ καθετότης εὐθειῶν καὶ ἐπιπέδων, ἐμφανιζόμεναι ἐπὶ καταλλήλων ἀντικειμένων. Περίμετρος καὶ ἔμβαδὸν ὀρθογωνίου καὶ τετραγώνου. Ἐπιφάνεια καὶ ὄγκος πρίσματος καὶ κύβου ὡς ἐφαρμογὴ τοῦ μετρικοῦ συστήματος. Ἀσκήσεις εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ κανόνος, τοῦ μέτρου, τοῦ γνώμονος, τοῦ διαβήτου καὶ τοῦ γωνιομέτρου.

γ) Γραπτὰ ἐργασίαι :— Τρεῖς ἐν τῷ σχολείῳ ἐργασίαι κατὰ ἑξάμηνον.

Ἐπὶ πλέον μικρότεροι ἀσκήσεις κατ' οἶκον ἐκτελεστέαι ἀπὸ μαθήματος εἰς μάθημα.

ΤΑΞΙΣ II. (4 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

α) Ἀριθμητικὴ :— Ἐμπέδωσις τῶν γνώσεων ἐπὶ τῶν θεμελιωδῶν πράξεων ἐπὶ ἀκεραίων καὶ δεκαδικῶν ἀριθμῶν διὰ τῆς λύσεως ζητημάτων ἐκ τῆς πράξεως. Αἱ εὐχρηστότεροι καὶ σκοπιμότεροι συντομίαι τῶν πράξεων. Στρογγύλευσις τῶν διδομένων ἀριθμῶν καὶ τῶν ἔξαγομένων καθ' ὑπεροχὴν ἢ κατ' ἔλλειψιν. Συμπλήρωσις τῶν γνώσεων περὶ τῶν ἐθνικῶν νομισμάτων, μέτρων καὶ σταθμῶν. Διαιρητότης. Μέτρα καὶ πολλαπλάσια, περιοριζόμενα εἰς ἀριθμούς, οἷτινες ἐμφανίζονται ἐν τῇ πράξει κατὰ τὸν ὑπολογισμόν τῶν κλασματικῶν μερῶν. Πράξεις ἐπὶ τῶν κλασμάτων. Τροπὴ κοινῶν κλασμάτων εἰς δεκαδικοὺς ἀριθμοὺς καὶ ἀνάπαλιν. Εὐθὲως καὶ ἀντιστρόφως ἀνάλογα ποσά. Λύσεις προβλημάτων ἀπλῶν δι' ἀναγωγῆς εἰς τὴν μονάδα ἐν μείζονι ἑκάσται (Ἀπλῆ καὶ σύνθετος μέθοδος τῶν τριῶν). Προβλήματα ποσοστῶν ἐπὶ τοῖς % ἢ ‰ κ.λ. καὶ προβλήματα τόκου μὲ συσχετίσιν πρὸς τὰς ἀντιστοιχίας ἀνάγκας τοῦ πρακτικοῦ βίου. Περαιτέρω ἀσκήσεις εἰς τὸν ἀπὸ μνήμης ὑπολογισμόν.

β) Γεωμετρία :— Συμμετρικὰ εὐθυγράμμων τμημάτων καὶ γωνιῶν καὶ ἐφαρμογὴ τούτων ἐπὶ ἀπλῶν κατασκευῶν. Εἶδος καὶ ἀριθμὸς τῶν ἀναγκαίων στοιχείων πρὸς καθορισμὸν ἐπιπέδων σχημάτων (διὰ κατασκευῆς, ἢ ὅποια χρησιμεύει καὶ ὡς ἀντιστάθμισμα τῶν περὶ ἰσότητος ἀποδείξεων). Ἐφαρμογὴ ἐπὶ καταμετρήσεων ἐντὸς τῆς αἰθούσης παραδόσεώς καί, ἔφ' ὅσον εἶναι δυνατὸν, ἐν τῷ ὑπαίθρῳ. Τὰ κυριώτατα ἐκ τῆς περὶ τριγώνων, τετραπλεύρου καὶ πολυγώνων διδασκαλίας (ἰδίᾳ κανονικῶν τοιούτων) ὡς καὶ τῆς περὶ κύκλου. Ἰδιότητες πρίσματος, πυραμίδος, κυλίνδρου, κώνου καὶ σφαίρας. Μεταβολὴ τοῦ σχήματος καὶ τοῦ μεγέθους τῶν σχημάτων κατὰ τὴν μεταβολὴν τῶν ἀντιστοιχῶν προσδιοριστικῶν στοιχείων ἐκάστου τούτων.—Κατὰ τὸ δυνατὸν συχνὴ ἀσκήσεις εἰς τὴν ὀρθὴν χρῆσιν τῶν ἰχνογραφικῶν ὀργάνων κατὰ τὴν ἐν τετραδίῳ ἰχνογράφησιν.

γ) Γεωμετρικὴ ἰχνογραφία (μία διπλὴ ὥρα κατὰ 15ήμερον) :— Πρῶτη εἰσαγωγή εἰς τὴν ἐργασίαν ἐπὶ τοῦ ἰχνογραφικοῦ πίνακος. Χάραξις γραμμῶν μὲ τὸν κανόνα. Ἀσκήσεις ἐπὶ κατασκευῶν συναφῶν πρὸς τὴν διδασκομένην γεωμετρικὴν ὕλην ἐν τῇ τάξει ταύτῃ.

δ) Γραπτὰ ἐργασίαι :— Τρεῖς ἐν τῷ σχολείῳ κατὰ ἑξάμηνον καὶ ἐπὶ πλέον μικρότεροι ἀσκήσεις κατ' οἶκον ἐκτελεστέαι ἀπὸ μαθήματος εἰς μάθημα.

ΤΑΞΙΣ III. (4 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

α) Ἀριθμητικὴ :— Εἰσαγωγή εἰς τὸν ὑπολογισμόν μὲ γενικοὺς ἀριθμοὺς, μὲ ἀφετηρίαν ἀπὸ τῶν ἀπλουσιῶν ἔξισώσεων (π.χ. τῶν τύπων πρὸς ὑπολογισμόν τοῦ ἔμβαδου ἐπιπέδων σχημάτων). Ἀσκήσεις μετασχηματισμῶν

γενικῶν παραστάσεων, ἰδίᾳ κατὰ τὴν λύσιν ἀντιστοιχῶν ἀπλῶν ἐξισώσεων τοῦ πρώτου βαθμοῦ. Δοκιμαὶ δι' ἀντικαταστάσεως τῶν γραμμάτων ὑπὸ δεδομένων ἀριθμῶν. Τετραγωνισμὸς καὶ ἔξαγωγή τετραγωνικῆς ῥίζης. Εἰσαγωγή εἰς τὴν χρῆσιν πινάκων δυνάμεων καὶ ῥιζῶν. Προαγωγή τῆς ἐννοίας τῆς συναρτήσεως, ἰδίᾳ διὰ τῆς ἰχνογραφικῆς παραστάσεως σχέσεων ἔξαγωγῆς.

β) **Γεωμετρία** :— Ἀπλούσταται μετατροπαὶ ἐπιφανειῶν, μερισμοὶ ἐπιφανειῶν. Ὑπολογισμοὶ τῆς περιμέτρου καὶ τοῦ ἐμβαδοῦ ἐπιπέδων σχημάτων, ἐν οἷς καὶ τοῦ κύκλου (Ὁ ἀριθμὸς π προσδιορίζεται κατὰ προσέγγισιν διὰ δοκιμῶν). Τὸ Πυθαγόρειον θεώρημα μετὰ ἀπλῶν ἐφαρμογῶν. Ἐπιφάνεια καὶ ὄγκος τῶν ἐν τῇ 2^α τάξει περιγραφέντων στερεῶν (πυραμίδος, κώνου καὶ σφαίρας ἄνευ ἔξαγωγῆς τῶν τύπων).— Προκεχωρημένα ἀσκήσεις χρήσεως ἰχνογραφικῶν ὀργάνων κατὰ τὴν ἰχνογράφησιν ἐν τετραδίῳ.

Πολλαπλῆ σύνδεσις τῆς γεωμετρικῆς καὶ τῆς ἀριθμητικῆς διδασκαλίας :— Συνεχῆς ἐφαρμογὴ τῶν ἐξισώσεων πρὸς λύσιν προβλημάτων ἀντιστροφῆς, ἀρχῆς γινομένης ἀπὸ ὀλίγων θεμελιωδῶν γεωμετρικῶν τύπων· προσδιορισμὸς κατὰ προσέγγισιν τοῦ ἔξαγομένου τῶν ὑπολογισμῶν πρὸ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἔξαγομένου τῶν ὑπολογισμῶν πρὸ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ὑπολογισμοῦ καὶ ἐκτίμησις τῆς ἀκριβείας ἐπὶ τῇ βάσει ἀπλουστάτης σκέψεως καὶ πρακτικῆς μετρήσεως.

γ) **Γεωμετρικὴ ἰχνογραφία** : (Μία διπλῆ ὥρα κατὰ 15ήμερον).— Ἀσκήσεις κατασκευῆς ἐν συναφείᾳ πρὸς τὴν διδασκομένην γεωμετρικὴν ὕλην. Ἐποπτικὴ ἰχνογράφησις πλαγίων προβολῶν τῶν δεδιδαγμένων πολυεδρικῶν σωμάτων. Ἐποπτικὴ παράστασις τῶν σωμάτων τούτων ὡς καὶ τοῦ κώνου καὶ τοῦ κυλίνδρου ἐν καθέτῳ καὶ ὀριζοντίῳ προβολῇ (πάντα τὰ σώματα μόνον εἰς ἰδιαιτέρας θέσεις ὡς πρὸς τὰ προβολικά ἐπίπεδα).

δ) **Γραπταὶ ἐργασίαι** :— Τρεῖς ἐν τῷ σχολείῳ κατὰ ἑξάμηνον, ἐπὶ πλέον δὲ μικρότεραι ἀσκήσεις κατ' οἶκον ἐκτελεστέαι ἀπὸ μαθήματος εἰς μάθημα.

ΤΑΞΙΣ IV. (3 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

α) **Ἀριθμητικὴ** :— Συμπλήρωσις καὶ ἐμπέδωσις τῆς ὕλης τῆς τρίτης τάξεως, κυρίως κατὰ τὴν λύσιν ἐξισώσεων (πολ)μῶς καὶ διαιρέσεις παραστάσεων ἐκ πολλῶν ὄρων, κύβος διωνύμου κ.λ.). Βαθυτέρα ἐμβάθυνσις εἰς τὴν κατανόησιν τῶν μέτρων καὶ τῶν πολλαπλασίων καὶ εἰς τὰς πράξεις ἐπὶ κοινῶν κλασμάτων μετὰ χρησιμοποίησιν γενικῶν ἀριθμῶν. Ἐξισώσεις πρώτου βαθμοῦ μετὰ δύο ἀγνώστους (καὶ ἀντίστοιχος γραφικὴ παράστασις). Ἄλογοι καὶ ἀναλογίαι. Ἀπλᾶ γενικαὶ ἐξισώσεις.

β) **Γεωμετρία** :— Ὅμοια σχήματα, μεγέθυνσις καὶ σμίκρυνσις. Μερικὰ ἀπλᾶ προβλήματα κατασκευῆς μετὰ χρησιμοποίησιν τῶν γεωμετρικῶν τόπων καὶ τῶν βοηθητικῶν σχημάτων. Κατασκευὴ τῆς ἑλλείψεως, ὑπερβολῆς καὶ

παραβολῆς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἰδιοτήτων τῶν ἐστιῶν μετὰ ἀποκλεισμὸν τῆς κατασκευῆς ἐφαπτομένων.

γ) **Γραπταὶ ἐργασίαι** :— Τρεῖς ἐν τῷ σχολείῳ κατὰ ἑξάμηνον· προσέτι μικρότεραι κατ' οἶκον ἐκτελεστέαι ἀσκήσεις ἀπὸ μαθήματος εἰς μάθημα.

Β'. Ἀνώτερος κύκλος.

ΣΚΟΠΟΣ :— Γνώσις τῶν στοιχειωδῶν μαθηματικῶν μετὰ κατανόησεως καὶ ἐφαρμογῆς τῆς ἐννοίας τῆς συναρτήσεως. Γνώσις τῶν θεμελιωδῶν ἐννοιῶν τοῦ διὰ τῶν ἀπειροστῶν λογισμοῦ. Ἰκανότης πρὸς ἀντίληψιν τοῦ μαθηματικοῦ χαρακτῆρος τῆς μορφῆς καὶ τῆς κανονικότητος ἐν τοῖς φαινομένοις τοῦ περιβάλλοντος καὶ πρὸς ἀναγνώρισιν τῆς σημασίας τῶν Μαθηματικῶν καὶ τῶν μεθόδων αὐτῶν διὰ τὰς Φυσικὰς Ἐπιστήμας, τὰς τέχνας καὶ τὸν δημόσιον βίον.

Διαπαιδαγωγῆσις εἰς τὴν ἀντίληψιν παραστάσεων τοῦ χώρου.

ΤΑΞΙΣ V. (3 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

α) **Ἀριθμητικὴ** : Ἐπέκτασις καὶ συμπλήρωσις τῆς ἀριθμητικῆς ὕλης τοῦ κατωτέρου κύκλου διὰ τῆς λύσεως ἐξισώσεων τοῦ α', βαθμοῦ μετὰ μίαν ἢ πλείονας ἀγνώστους. Χρησιμοποίησις τοιούτων ἐξισώσεων πρὸς λύσιν προβλημάτων ἐκ διαφόρων πεδίων ἐφαρμογῆς. Ἡ γραμμικὴ συνάρτησις.

Ὑπολογισμὸς μετὰ δυνάμεις καὶ ῥίζας ἐφαρμοζόμενος εἰς πρόσφορα παραδείγματα, ὄχι ἐξεζητημένα, (ἀσύμμετροι ἀριθμοί). Ἰχνογραφικὴ παράστασις τῶν ἀντιστοιχῶν συναρτήσεων.

β) **Γεωμετρία** :— Ἐπιπεδομετρία. Ἐπανάληψις, ἐμπέδωσις, συμπλήρωσις καὶ ἐμβάθυνσις εἰς τὰ ἐν τῷ κατωτέρῳ κύκλῳ διδασθέντα μετὰ ἀποφυγὴν μιᾶς ἀστηρίας ἐπὶ ἀξιωματῶν στηριζομένης ἐνεργείας καὶ ἀποκλεισμὸν πάντων τῶν προβλημάτων, ἅτινα εἶναι πολὺ μακρὰν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ ἢ λύονται δι' ἰδιαιτέρων τεχνασμάτων.

Ἐφαρμογὴ τῆς Ἐπιπεδομετρίας, ἰδίᾳ τοῦ ἀριθμητικοῦ μέρους, πρὸς ὑπολογισμὸν ἐμβαδῶν καὶ ὄγκων τῶν ἐν τῷ κατωτέρῳ κύκλῳ διδασθέντων σωμάτων μετὰ περιορισμὸν εἰς τοὺς ἐκεῖ γνωσθέντας ἀντιστοιχοὺς τύπους.

γ) **Ἰχνογραφικὴ παράστασις** γεωμετρικῶν στερεῶν σχημάτων ἐν πλαγίᾳ, καθέτῳ καὶ ὀριζοντίῳ προβολῇ, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐποπτείας, ἄνευ ἐφαρμογῆς τῶν θεωρητικῶν βοηθητικῶν μέσων τῆς παραστατικῆς γεωμετρίας.

δ) **Γραπταὶ ἐργασίαι** :— Τρεῖς ἐν τῷ σχολείῳ κατὰ ἑξάμηνον· ἐπὶ πλέον μικρότεραι κατ' οἶκον ἐκτελεστέαι ἀσκήσεις ἀπὸ μαθήματος εἰς μάθημα.

ΤΑΞΙΣ VI. (3 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

α) **Ἀριθμητικὴ** :— Ὁ λογισμὸς διὰ λογαρίθμων καὶ ἡ χρῆσις λογαριθμικῶν πινάκων καὶ λογιστικῶν κλιμάκων. Ἰχνογραφικὴ παράστασις τῆς λογαριθμικῆς συναρτήσεως. Ἡ τετραγωνικὴ συνάρτησις καὶ ἡ ἐξίσωσις τοῦ

δευτέρου βαθμοῦ μὲ μίαν ἄγνωστον. Ἐξισώσεις ἀνωτέρου βαθμοῦ, αἱ ὁποῖαι ἄνευ τεχνασμάτων δύναται νὰ ἀναχθῶσιν εἰς δευτεροβαθμίους ἑξισώσεις (φανταστικοὶ καὶ μιγάδες ἀριθμοί).

β) **Γεωμετρία** :— Ἐπίπεδος Τριγωνομετρία. Αἱ γωνιακαὶ συναρτήσεις, ἡ ἰχνογραφικὴ τῶν παραστάσεων, ἰδίως χρησιμοποιουμένη διὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν ἰδιοτήτων καὶ σχέσεων αὐτῶν. Ἐπίλυσις τῶν τριγῶνων μὲ περιορισμὸν εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ θεωρήματος τοῦ ἡμιτόνου, συνημιτόνου, ἔφαπτομένης καὶ τοῦ ἡμίσεος γωνίας, ἀποκλειομένων ἐξεζητημένων προβλημάτων, λυομένων διὰ λογιστικῶν τεχνασμάτων ἢ πολὺ ἀπεχόντων ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ τάξει ταύτῃ ἐπιδιδασκόμενου διδακτικῆ σκοπεῦ, (ἡ γωνιομετρία περιορίζεται εἰς τόσην ἔκτασιν, ὅση εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν προβλημάτων τοῦ τριγῶνου). Πολλαπλὴ ἐφαρμογὴ τῆς Τριγωνομετρίας εἰς προβλήματα καταμετρήσεως ἀγρῶν, Γεωγραφίας, κ.ο.κ., ἐν οἷς τὰ προσδιοριστικὰ στοιχεῖα, ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ, δέον νὰ παρέχωνται ὑπ' αὐτῶν τούτων τῶν μαθητῶν διὰ μετρήσεων ἀντιστοίχων (ἔστω καὶ κατὰ προσέγγισιν).

Ἐξαγωγή τῶν τύπων ὄγκου πυραμίδος, κώνου καὶ σφαίρας. Τύποι ἀνάλογοι τῶν κολούρων πυραμίδων καὶ κώνων καὶ τῶν σφαιρικῶν τμημάτων. Ἐφαρμογὴ τῆς Τριγωνομετρίας ἐπὶ προβλημάτων ὑπολογισμοῦ ἐπιφανειῶν καὶ χωρητικότητος γεωμετρικῶν σωμάτων.

γ) **Προεχωρημένη ἀσκήσις εἰς τὴν ἰχνογραφικὴν** παραστάσιν τῶν ὑπολογιστέων γεωμετρικῶν σχημάτων, ὡς ἐν τῇ 5ῃ τάξει.

δ) **Γραπταὶ ἐργασίαι** :— Τρεῖς ἐν τῇ σχολῇ κατὰ ἑξάμηνον· ἔτι δὲ μικρότεροι κατ' οἶκον ἀσκήσεις ἀπὸ μαθήματος εἰς μάθημα.

ΤΑΞΙΣ VII. (3 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

α) **Ἀριθμητικὴ** :— Εἰσαγωγὴ εἰς τὸν ὀλοκληρωτικὸν ἢ ἀπειροστικὸν λογισμὸν (ὄρισμός τῆς παραγώγου, ἡ γεωμετρικὴ καὶ φυσικὴ σημασία αὐτῆς) καὶ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ὀρητῶν συναρτήσεων ὡς καὶ τῶν τριγωνομετρικῶν συναρτήσεων. Ἀπλούσταται περιπτώσεις ὀλοκληρώσεως.

Ἀριθμητικαὶ σειραὶ πρώτης τάξεως καὶ γεωμετρικαὶ σειραί. Ὑπολογισμοὶ συνθέτου τόκου καὶ παροχῶν. Αἱ θεμελιώδεις ἔννοιαι τῶν μεταθέσεων, διατάξεων καὶ συνδυασμῶν.

β) **Γεωμετρία** :— Ἐπίπεδος ἀναλυτικὴ γεωμετρία. Αἱ γραμμαὶ πρώτου καὶ δευτέρου βαθμοῦ μὲ ἔνδειξιν ἐκάστοτε καὶ τῆς στοιχειώδους γεωμετρικῆς ἐξετάσεως τῶν αὐτῶν σχημάτων καὶ τῶν σχέσεων. Ἐν τῇ ἑλλείπει καὶ ὑπερβολῇ περιορισμὸς εἰς τὰς ἑξισώσεις τοῦ κέντρου, ἐν δὲ τῇ παραβολῇ εἰς τὴν ἐξίσωσιν τῆς κορυφῆς.

γ) **Γραπταὶ ἐργασίαι** :— Τρεῖς ἐν τῷ σχολείῳ κατὰ ἑξάμηνον· ἐπὶ πλέον δὲ καὶ μικρότεροι κατ' οἶκον ἀπὸ μαθήματος εἰς μάθημα.

ΤΑΞΙΣ VIII. (2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Συνοπτικὴ ἐπανάληψις τοῦ συνόλου τῆς διδαχθείσης ὕλης ἐκ τῶν Μαθη-

ματικῶν διὰ προσφόρων παραδειγμάτων. Ἐπέκτασις δὲ καὶ ἐμβάθυνσις μερικῶν τμημάτων ὕλης, ἅτινα κατὰ τὴν μέχρι τοῦδε διδασκαλίαν δὲν κατέστη δυνατόν νὰ ἐξετασθῶσιν ἀρκετὰ λεπτομερῶς εἴτε συνοπτικῶς. Ἀναδρομικὴ ἐξέτασις ἱστορικῶν καὶ φιλοσοφικῶν σημείων.

Γραπταὶ ἐργασίαι :— Τρεῖς ἐν τῷ σχολείῳ κατὰ ἑξάμηνον· ἔτι δὲ μικρότεροι κατ' οἶκον ἀσκήσεις ἀπὸ μαθήματος εἰς μάθημα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Τὴν πρώτην γραμμὴν ἐν τῇ μαθηματικῇ διδασκαλίᾳ ἀπὸ τῆς πρώτης τάξεως κατέχει ἡ ἀντίληψις τῶν σχέσεων συνσρτήσεως κατὰ πάσας τὰς περιπτώσεις μέχρι τῆς προσοικειώσεως καὶ χρησιμοποίησεως τῆς ἔννοιᾳς τῆς συναρτήσεως ἐν τῷ ἀνωτέρῳ κύκλῳ.

Διὰ πάντα τὰ κεφάλαια εἶναι ὡς ἀπαραίτητος προϋπόθεσις μία ἐπιμελημένη καὶ ἐν πνεύματι φειδοῦς ἐκλογὴ διδακτέας ὕλης χάριν βαθείας καὶ δυνατῆς ἐπεξεργασίας τοῦ διδακτικοῦ ὕλικου, τοῦθ' ὅπερ καὶ μόνον ἐπιτρέπει τὴν πλήρη χρησιμοποίησιν τῆς μορφωτικῆς δυνάμεως τῶν Μαθηματικῶν. Πρὸ παντὸς δέον πᾶσαι αἱ λεπτομέρειαι νὰ ἀποκλείωνται, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐνέχουν ἀξίαν οὔτε διὰ τὸ ἔργον τῶν Μαθηματικῶν ἐν τῷ σχολείῳ οὔτε διὰ τὰς πρακτικὰς ἐφαρμογὰς καὶ αἱ ὁποῖαι διδάσκονται ἀκόμη τὴν σήμερον, ἐπειδὴ περιλαμβάνονται εἰς τὰ μέχρι τοῦδε διδακτικὰ βιβλία.

Ἐν τῇ Ἀριθμητικῇ, ὡς καὶ ἐν τῇ Γεωμετρίᾳ, πρέπει νὰ ἀποφεύγωνται κατ' ἀρχὴν πάντα τὰ ἐξεζητημένα παραδείγματα, τὰ ἐπιλυόμενα διὰ λογιστικῶν τεχνασμάτων. Κατ' ἔξοχὴν δὲ ἰσχύει τοῦτο κατὰ τὴν λύσιν ἑξισώσεων ἀνωτέρου βαθμοῦ τοῦ δευτέρου. Ἡ ὀριζικὴ ἐξέτασις τῶν δευτεροβαθμίων ἑξισώσεων ἐπιυυλάσσεται εἰς τὴν 6ην τάξιν. Ἐὰν δὲ τύχη ἐν τῇ 5ῃ τάξει μερικὰ γεωμετρικὰ παραδείγματα νὰ ἀγάγῳσιν εἰς ἑξισώσεις δευτεροβαθμίους, ἡ λύσις τούτων πρέπει ἐκάστοτε νὰ διενεργῆται ἄνευ ἐξαγωγῆς καὶ ἐφαρμογῆς τῶν γενικῶν τύπων λύσεως καὶ χωρὶς νὰ εἰσερχώμεθα εἰς τὴν γενικὴν ἐξέτασιν τῶν τοιοῦτων ἑξισώσεων.

Ἐν τῷ ὀλοκληρωτικῷ λογισμῷ δέον νὰ διδάσκωνται ἐκεῖναι μόνον ἐκ τῶν ἀρχῶν τῆς διαφορίσεως καὶ ὀλοκληρώσεως, αἵτινες καθιστῶσιν εἰς τὸν μαθητὴν σαφῆ καὶ ἀπλὴν τὴν ἀντίληψιν γεωμετρικῶν καὶ φυσικῶν ἔννοιῶν καὶ φαινομένων.

Διὰ τὸ μάθημα τῆς γεωμετρικῆς ἰχνογραφίας ἀφιερῶνται μία διπλὴ ὥρα ἀνὰ πᾶν 14ήμερον. Ἐκ τούτου ὁμως δὲν παρεμποδίζεται ὁ διδάσκων ἀπὸ τοῦ καθορισμοῦ μιᾶς ἀπλῆς ὥρας κατὰ ἑκάστην ἐβδομάδα εἴτε προσωρινῶς εἴτε καὶ διαρκῶς, εἰς ἀντικατάστασιν τῆς διπλῆς ταύτης ὥρας.

Οὐδεμία ἀντίρρησης ὑπάρχει κατὰ τῆς ἐπεξεργασίας ἐνίοτε καὶ διακοσμητικῶν ἰχνογραφημάτων ἐν τῇ 2ῃ τάξει, ἐφ' ὅσον ὁ διδάσκων δὲν ἐξέρχεται τῶν μετριοφρόνων ὀρίων, ἅτινα χαράσσονται ὑπὸ τῆς στενότητος τοῦ ἀριθμοῦ ὥρῶν διδασκαλίας τῆς ἰχνογραφίας. Ἐν δὲ τῇ 3ῃ τάξει δέον νὰ λαμ-

βάνηται αὐστηρῶς ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ ἰχνογραφία καθέτων, πλαγίων καὶ ὀριζοντιῶν προβολῶν δέον νὰ προσαρμόζηται ὅλως ἐποπτικῶς πρὸς τὴν τῶν μαθητῶν ἰκανότητα ἀντιλήψεως καὶ νὰ διενεργῆται ἄνευ ἐξηγήσεως καὶ ἐφαρμογῆς οἷαςδὴποτε θεωρητικῆς βάσεως.

Ἡ δὲ διάθεσις τοῦ χρόνου διδασκαλίας τῆς ἰχνογραφίας γίνεται ἐκάστοτε οὕτως ὥστε ἡ πρὸς ἐκτέλεσιν προτεινομένη γεωμετρικὴ ἰχνογράφησις ἐπὶ τοῦ ἰχνογραφικοῦ πίνακος νὰ ἐκτελεῖται πλήρως κατὰ τὸν καθορισθέντα χρόνον, χωρὶς νὰ παρίσταται ἀνάγκη καὶ συμπληρωτικῆς κατ' οἶκον ἐκτελέσεως τοιαύτης ἐργασίας.

11. ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ. (Εἰσαγωγή).

ΣΚΟΠΟΣ :—Ἡ εἰσαγωγικὴ φιλοσοφικὴ διδασκαλία ἐπιδιώκει τὸν σκοπὸν νὰ κατευθύνῃ τὸ βλέμμα τοῦ μαθητοῦ ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς Φύσεως καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ ἐπὶ τῶν πολλαπλῶν σχέσεων τῶν διαφόρων μερῶν αὐτοῦ καὶ οὕτω νὰ δώσῃ ἕν ἑνιαῖον τέρμα εἰς τὸ μορφωτικὸν ἔργον τῶν διαφόρων διδασκομένων μαθημάτων τοῦ σχολικοῦ προγράμματος. Ὁ νεαρὸς ἄνθρωπος δέον οὕτω νὰ κατανοήσῃ, ὅτι ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ ζωὴ ἀφήνουσιν ἀνοικτὰ ὑψίστα ζητήματα.

Εἰς ἐξυπηρέτησιν τοῦ μορφωτικοῦ τούτου σκοποῦ ἔρχονται τὰ ἐπόμενα διδακτικὰ θέματα : Βαθεῖα καὶ ἐπὶ τῶν γεγονότων τῆς ἐμπειρίας στηριζομένη εἰσαγωγή εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν φαινομένων τοῦ ἀνθρωπίνου ψυχικοῦ βίου καὶ τῶν διεπόντων ταῦτα νόμων (Ψυχολογία). Παροχὴ ἐπαρκοῦς ἑνημερότητος εἰς τὰς στοιχειώδεις καὶ μεθοδικὰς μορφὰς ἐπιστημονικῆς σκέψεως (Λογικὴ). Κατευθύνσις πρὸς τὰ ἐκ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ζωῆς πηγάζοντα θεμελιώδη ζητήματα τῆς Φιλοσοφίας μετὰ συνεξετάσεως τῶν σπουδαιότητων ἀποπειρῶν πρὸς λύσιν αὐτῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κτηθείσης γνώσεως ἐξ ἀπάντων τῶν μαθημάτων τοῦ σχολικοῦ προγράμματος καὶ ἰδίᾳ τῆς Ψυχολογίας καὶ Λογικῆς.

ΤΑΞΙΣ VII (2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Ψυχολογία :—Ὀλίγα περὶ τῶν πηγῶν καὶ τῆς μεθόδου τῆς Ψυχολογίας. Πρῶτη ἀποψις ἐπὶ τῆς ποικιλίας τῶν ψυχικῶν φαινομένων. Σχέσεις ἐξαρτήσεως μεταξὺ ψυχικοῦ καὶ φυσικοῦ. Αἰσθήματα, παρατηρήσεις, παραστάσεις, διανοεῖσθαι, αἰσθάνεσθαι, ὀρέγεσθαι. Μνήμη, φαντασία, ἀντίληψις, φυσιογνωμία, χαρακτὴρ, προσωπικότης. Ἐκλεκτὰ κεφάλαια ἐκ τῆς ἀναλυτικῆς ψυχολογίας καὶ τῆς ἐφηρμοσμένης ψυχολογίας.

ΤΑΞΙΣ VIII. (2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα)

Πρῶτον ἐξάμηνον :—Λογικὴ καὶ ἐπιστήμη : Διανοεῖσθαι καὶ μανθάνειν (ἢ γινώσκειν). Διαφορὰ μεταξὺ λογικοῦ καὶ ψυχολογικοῦ τρόπου παρατηρήσεως. Τὰ κυριώτατα ἐκ τῆς διδασκαλίας περὶ ἐννοίας, κρίσεως καὶ συμπεράσματος. Μεθοδικοὶ τρόποι σκέψεως ἐν τῇ ἐπιστήμῃ. Ἐύρεσις καὶ σύ-

στημα. Προκαταληπτικαί, φυσιογνωστικαί καὶ πνευματικοεπιστημονικαί μέθοδοι. Τὸ πρόβλημα τῆς διαιρέσεως τῶν ἐπιστημῶν.

Δεύτερον ἐξάμηνον :—Εἰσαγωγή εἰς τὰ θεμελιώδη ζητήματα τῆς Φιλοσοφίας καὶ αἱ ῥσπουδαιότεραι ἀπόπειραι λύσεως αὐτῶν. Χαρακτηρισμὸς τῶν ἱστορικῶς δεδομένων θεμελιωδῶν ζητημάτων ἐν τῇ θεωρίᾳ τῆς ἀναγνωρίσεως, φιλοσοφία θετικὴ ἢ τῆς πραγματικότητος (Φυσικὴ φιλοσοφία, ψυχοφυσικὸν πρόβλημα, πρόβλημα πραγματικότητος) καὶ φιλοσοφία τῆς ἀξίας (Ἠθικὴ, φιλοσοφία τοῦ πολιτισμοῦ, ἢ τοῦ σύμπαντος ἀποψις). Ἀνάγνωσις καὶ ἀνάπτυξις μερικῶν δοκιμῶν ἐκ τῶν φιλοσοφικῶν συγγραμμάτων.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Τὸ πρῶτον κύριον στοιχεῖον τοῦ μαθήματος τῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὴν φιλοσοφίαν, ἢ ψυχολογίαν, ἔχει διπλοῦν σκοπὸν : 1) Ὡς αὐτοτελὴς ἐπιστήμη συμπληρᾷ αὕτη τὴν διὰ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἀποκτηθεῖσαν γνῶσιν τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου διὰ μιᾶς ἐν πρώτοις χάριν ἑαυτῆς ἐπιδιωκτέας ἀντιλήψεως τῶν θεμελιωδῶν γεγονότων τοῦ ψυχικοῦ βίου καὶ ἀποτελεῖ οὕτω τὸ συμπλήρωμα τῆς Φυσικῆς. 2) Ὡς μερικὴ ἐπιστήμη τῆς φιλοσοφίας παρέχει τὴν κατανόησιν τῶν ψυχικῶν φαινομένων καὶ καταστάσεων, ἧτις εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν περὶ γνώσεως θεωρητικῶν προβλημάτων, τῶν περὶ ἀξίας φιλοσοφικῶν τοιούτων καὶ τῶν περὶ πραγματικότητος προβλημάτων. Προκειμένου δὲ περὶ μαθητῶν σχολείου γενικῆς μορφώσεως ἢ πρὸς τὰ φιλοσοφικὰ προβλήματα εἰσαγωγή θὰ στηριχθῇ, φυσικῶ τῷ λόγῳ, ἐπὶ τῆς ἐκ τῶν μαθημάτων τοῦ σχολικοῦ προγράμματος ἀποκομισθείσης γνώσεως. Ἐν δὲ τῇ προπαιδευτικῇ Λογικῇ καὶ τῇ περὶ ἐπιστήμης διδασκαλίᾳ ἡ γνῶσις ἐν τῇ διὰ τῆς ἀποκτηθείσης μαθήσεως δημιουργηθείσῃ ἀπερίττω καταστάσει αὐτῆς ὑποτάσσεται κατὰ πρῶτον λόγον εἰς μίαν περιληπτικὴν ἑνιαῖαν ἀποψιν. Ἡ στοιχειώδης διδασκαλία ἐπιτρέπει ἐν πρῶτον βλέμμα εἰς τοὺς τυπικοὺς ἐσωτερικοὺς νόμους τοῦ κόσμου τῶν διανοημάτων ὡς μέσον τῆς περιεσκεμμένης ἀντιλήψεως ἀντικειμένων πάσης κατηγορίας, ἡ δὲ περὶ μεθόδων καὶ ἐπιστήμης διδασκαλία ἐπιτρέπει τὴν διάγνωσιν τῶν γενικῶν μεθόδων τῶν κυριωτάτων μορφῶν τῆς ἐπιστήμης, ἐξηγεῖ μερικὰς ἐκ τῶν οὐσιωδῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν καὶ προϋποθέσεων αὐτῶν καὶ ἀποτελεῖ οὕτω τὴν βάσιν διὰ τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὰ θεμελιώδη φιλοσοφικὰ προβλήματα καὶ εἰς τὰς γενομένας κυριωτάτας ἀποπειράς ἐπιλύσεως αὐτῶν.

Ἐν τῇ **Ψυχολογίᾳ** ὁ μαθητὴς δέον νὰ ἐννοήσῃ πρὸ παντὸς τὴν ἰδιάζουσαν φύσιν τοῦ ψυχικοῦ βίου μετὰ ζωηρᾶς ἐναργείας. Ὁ μαθητὴς ὀφείλει νὰ ἐννοήσῃ τὸ πρόβλημα τῆς ἀντιλήψεως τοῦ ἄλλοτρίου πρὸς τὸν ψυχικὸν βίον καὶ τὴν διαφορὰν μεταξὺ τοῦ ἐκ τῆς ἰδίας τοῦ ἑαυτοῦ του ἐξετάσεως ἀσφαλῶς βεβαιωμένου καὶ τῶν ἐκ τῶν δηλώσεων καὶ τρόπων ἐνεργείας ἄλλων συναγομένων εἰκασιῶν καὶ πορισμάτων.

Εὐνόητον δέ, ὅτι ἐν προκειμένῳ αἱ θεμελιώδεις τάξεις ψυχικῶν δημιουρ-

γημάτων, πράξεων, λειτουργιών και τρόπων ενεργείας πρέπει επί τοσούτον να ξεετάζονται, ώστε μηδεμία εκ των κυριωτάτων πλευρών του ψυχικού βίου να έλλείπη εκ της συνολικής εικόνας, ή όποια εν τέλει δέον να επιτευχθῆ, περί του βίου τούτου. Τουναντίον δέ η των έννοιων συστηματική κατάταξις, δι' ης τα ψυχικά γεγονότα αποκτώσι σαφή διάταξιν και καθορισμόν, θά είναι δευτερευούσης πως σημασίας. Τό ουσιώδες δέ μάλλον είναι τούτο, πᾶσαι αἱ περί του ψυχικοῦ βίου έννοιαι να στηρίζονται επί πλουσίας παρατηρήσεως, επιτελουμένης διά βαθείας αυτοεξετάσεως του ίδιου ψυχικοῦ βίου. Ο μαθητής οφείλει επίσης να μάθῃ, ότι ο πολιτισμός και η ιστορία βασίζονται επί της πνευματικής ζωῆς και επί των ψυχικῶν σχέσεων των ανθρώπων πρὸς ἀλλήλους. Δέν συγχωρεῖται επομένως, ὅπως τὰ σύνθετα ψυχικά γεγονότα παραμελῶνται χάριν των ἀπλουστερών. Ίδια δέ είναι εὐκτέον, ὅπως η περί των αἰσθήσεων διδασκαλία μὴ λάβῃ ὑπερβολικὴν ἔκτασιν.

Ἐν τῇ *Δογματικῇ* ἡ στοιχειώδης διδασκαλία δέον να περιορίζεται εἰς τὸ ἀπολύτως ἀναγκαῖον. Μετὰ ὅλως ἰδιαιτέρας δέ προσοχῆς δέον να ἐκλέγονται τὰ πρόσφορα παραδείγματα, κατὰ τὸ δυνατόν εκ του έν τῇ ζωῇ και τῇ ἐπιστήμῃ κύκλου διανοημάτων ἀντιλούμενα, δι' ὧν πρέπει αἱ στοιχειώδεις λογικαὶ έννοιαι και ἀρχαί, ἀνευ ἐξαιρέσεως, να ἀναπτύσσονται και διασαφηνίζονται. Διεξοδικωτέρα δέ πρέπει να είναι η περί μεθόδων διδασκαλία. Κατ' αὐτὴν θά γίνηται πάντοτε προσφυγή, ἐν μεγάλῳ μέτρῳ, εἰς τὴν των μαθητῶν ἐμπειρίαν εκ του κύκλου των μαθημάτων του σχολικοῦ προγράμματος. Ὡς πρὸς τὸ πρόβλημα τῆς των Ἐπιστημῶν διαιρέσεως και τὸ δυσχερὲς τῆς ἱκανοποιητικῆς λύσεως αὐτοῦ, δύναται ὁ μαθητής να ἀποκομίσῃ μίαν συνοπτικὴν ἰδέαν περί των ἀντικειμένων τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως ὡς μίαν παρατήρησιν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διαίρεσιν τῆς ἐπιστήμης.

Ἡ δέ *Εἰσαγωγή εἰς τὰ θεμελιώδη φιλοσοφικά ζητήματα* και εἰς τὰς κυριωτάτας ἀποπειρας ἐπιλύσεως τούτων οφείλει ὅλως ἰδιαιτέρως να χρησιμεύσῃ πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς ἐπιτεύξεως του τελικοῦ μορφωτικοῦ σκοποῦ. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἐκλογὴν των πρὸς διαπραγμάτευσιν ζητημάτων, ὅπως και ἐν τῇ *Μεθοδολογίᾳ*, οὕτω και ἐνταῦθα ἡ ἐλευθερία του διδάσκοντος εἶναι ουσιωδῶς μεγαλειτέρα ἢ ὅσον εἰς τὰ δύο προηγούμενα μέρη.

Ἀνάγκη δέ να τύχωσιν ἑνὸς γενικοῦ χαρακτηρισμοῦ αἱ σπουδαιόταται τυπικαὶ κύρια κατευθύνσεις φιλοσοφικῶν ἀρχῶν (ὡς λ. χ. ἐμπειρισμός—ὀρθολογισμός ἢ ὁρατιοναλισμός, ἰδεαλισμός, ὁραλισμός, ὕλισμός (ματεριαλισμός)—πνευματισμός, δυαδισμός—μονισμός, μηχανισμός—βιταλισμός, οὐνιβερσαλισμός—ἀτομικισμός κ. ἄ.). Τοιουτοτρόπως δέ προλεαίνεται και τὸ ἔδαφος διὰ τὴν κατανόησιν τῆς σημασίας του πνευματικοῦ ἔργου των μεγάλων φιλοσόφων του παρελθόντος. Τουναντίον δέ είναι ἀποκρουστέα ἡ διενέργεια μιᾶς καθαρῶς ἱστορικῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὴν φιλοσοφίαν. Δέν είναι δέ ὑπόθεσις του διδάσκοντος να ὑποστηρίξῃ μίαν ὠρισμένην φιλοσοφικὴν κατεύθυνσιν δογματικῶς ἀλλὰ οφείλει πρὸ παντὸς να ἐπιδιώξῃ, ὅπως οἱ μα-

θηταὶ ἀποκτήσωσι συνείδησιν τῆς σημασίας των φιλοσοφικῶν προβλημάτων και τῆς δυσκολίας τῆς λύσεώς των. Ἐξ ἄλλου δ' ὁ διδάσκων διατρέχει τὸν κίνδυνον ἀντιμετωπίσεως ἑνὸς ἀκέρπου σκεπτικισμοῦ, ἐν ἐν τῇ ἀναπτύξει και ἐπικρίσει των διαφόρων φιλοσοφικῶν κατευθύνσεων διενεργήσῃ ἐπεξεργασίαν πρὸ παντὸς του θετικοῦ περιεχομένου και του εἶδους, ὅφ' αἱ αἱ κατευθύνσεις αὐταὶ ζητοῦν να λύσωσι τὰ δεδομένα προβλήματα.

12. ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ.

Α'. Κατώτερος κύκλος.

1) ΣΚΟΠΟΣ.—Ἡ διδασκαλία του μαθήματος τῆς Ἰχνογραφίας ἀποβλέπει εἰς τὸν ἐξῆς σκοπὸν, ἥτοι να καθοδηγήσῃ τὸν μαθητὴν εἰς τὴν δι' ἀπλῶν μέσων ἀπόδοσιν ἐξωτερικῶν ἐντυπώσεων, ἐσωτερικῶν συναισθημάτων και ἐπισταμένων παρατηρήσεων. Πρέπει δέ να ἐπιδιώκῃται ἡ ἀνάπτυξις τῆς του μαθητοῦ ἱκανότητος πρὸς ἰχνογραφικὴν ἔκφρασιν και διατύπωσιν διὰ παροτρύνσεως και εὐστόχου ἀσκήσεως, ὡς ἐπίσης και ἡ προαγωγή τῆς ἱκανότητος ταύτης εἰς τὴν μεγαλειτέραν δυνατὴν ἀνεξαρτησίαν.

Ἐν ἰδιαιτέρον καθῆκον τῆς ἰχνογραφίας και των πρὸς αὐτὴν συναφῶν καλλιτεχνικῶν παρατηρήσεων εἶναι και ἡ παρὰ τῷ μαθητῇ διέγερσις ἐνδιαφέροντος πρὸς τὸ ἐν τῇ τέχνῃ και τῇ φύσει ὄραϊον και ἡ κατὰ τὸν τρόπον τούτον καλαισθητικὴ του μαθητοῦ μόρφωσις.

2) *Εἶδη ἀσκήσεων εἰς πάσας τὰς τάξεις* : Ταῦτα συνίστανται εἰς ἰχνογραφίαν κατὰ φαντασίαν, εἰς τοιαύτην κατὰ ἐποπτείαν και εἰς διακοσμητικὴν ἰχνογραφίαν.

Ἐν πρώτοις ἡ ἰχνογραφία εἰς πάσας τὰς τάξεις εἶναι μία ἀπεικόνισις κατὰ φαντασίαν, ἥτοι μία διατύπωσις κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥτιον σαφῶν εἰκόνων εκ τῆς μνήμης και τῆς φαντασίης. Πρὸς τὸ εἶδος τούτο ἰχνογραφίσεως συνάπτεται ἡ κατὰ ἐποπτείαν τοιαύτη (παρατήρησις και σπουδὴ τῆς φύσεως) με τὸν συμπληρωματικὸν σκοπὸν να ἀσκήσῃ τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν ἐνσυνείδητον παρατήρησιν και οὕτω να σαφηνίσῃ, πλουτίσῃ και πολλαπλασιάσῃ τὰς εἰκόνας τῆς φαντασίας και ἀναπτύξῃ συνεπῶς ἕνα χαρακτηριστικὸν τρόπον ἀπεικονίσεως παρ' ὅλην τὴν ἀπλότητά του. Ἡ δέ διακοσμητικὴ ἰχνογραφία (εἰς ἣν περιλαμβάνεται και ἡ διακοσμητικὴ γραφή) πρέπει να καλλιεργῆται ἀνυλόγως πρὸς τὸν σκοπὸν, τὰ ὕλικα και τὰ ἐργαλεῖα. Ἐν προκειμένῳ δέον να ἐνισχύηται ἡ διακοσμητικὴ των μαθητῶν δεξιότης διὰ προσφόρων εἰδικῶν παραδειγμάτων.

Ἡ οἰαγραφικὴ ἰχνογραφία δέον να καλλιεργῆται εἰς ἀπάσας τὰς τάξεις λόγω τῆς πολλαπλῆς ἐφαρμογῆς της ὡς μέσου ἐκφράσεως και ἐρμηνείας.

Τὰ διάφορα εἶδη ἀσκήσεων δέον να κατατάσσονται ὄχι ἐν διαδοχικῇ σειρᾷ, ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην, ἀλλὰ παραλλήλως, ἢ μία παρὰ τὴν ἄλλην, ἐν προσαρμογῇ πρὸς τὴν ἡλικίαν και τὴν ὠριμότητα των μαθητῶν ὡς και πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς διδασκαλίας.

Ἡ δὲ ὕλη τῶν ἀσκήσεων ἀντλείται ἐκ τοῦ κύκλου τῶν παραστάσεων, ὅστις ἀντιστοιχεῖ εἰς τὴν βαθμίδα ἡλικίας τῶν μαθητῶν. Ἐν προκειμένῳ δέον ἐπίσης νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν ἡ ἰδιαιτέρα φύσις τῶν μαθητῶν.

Εἰς πάσας δὲ τὰς τάξεις πρέπει κατὰ περιστάσεις νὰ διενεργῶνται παρατηρήσεις φύσεως καὶ τέχνης, ἀπλουστάτου εἶδους, ἵνα οὕτω διεγείρηται τὸ αἶσθημα τοῦ ὠραίου ἐν τῇ φύσει καὶ τῇ τέχνῃ, προλειαινῆται δὲ τὸ ἔδαφος τῆς ἀντιλήψεως τῆς τέχνης καὶ τῆς καλλιτεχνικῆς ἐργασίας καὶ τέλος γεννᾶται τὸ ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τοῦ καλλιτεχνικοῦ πολιτισμοῦ τῆς πατρίου χώρας.

Ἐν τῷ κέντρῳ τῆς διδασκαλίας εὐρίσκεται ἡ ἰχνογράφησις μετὰ τῆς ζωγραφικῆς. Εἰς ταῦτα προσίθηνται κατὰ τρόπον συμπληρωτικὸν ὡς περαιτέρω εἶδη ἀπεικονίσεως τὰ ἐξῆς : ἡ ἐκ χαρτονίου κατασκευὴ ἀντικειμένων, ἡ ἐκ μουσαμᾶ τοιαύτη καὶ ἡ ξυλογλυπτικὴ, ἡ χαρακτικὴ (διὰ ψυχρᾶς βελόνης μόνον) καὶ ἡ τυποποίησις (φορμάρισμα).

Εἰς ἐξυπηρέτησιν τῆς διακοσμητικῆς ἰχνογραφίας ἔρχονται καὶ αἱ ἐξῆς καλλιτεχνικαὶ ἐργασίαι : ἀποτύπωσις συμφώνως πρὸς ἀντίστοιχον τύπον (schablonieren), ἡ ἐκτύπωσις διὰ εἰδικῆς σφραγίδος, παριστώσης τὴν ἐπιθυμητὴν ἀπεικόνισιν, (σταμπάρισμα), καὶ ἡ κατασκευὴ διακοσμητικῶν χαρτίνων εἰδῶν ἐπὶ πλέον δὲ διὰ θήλας καὶ ἐργασίαι ἐπὶ ὑφάσματος.

Ἡ ἰχνογραφία διατελεῖ, φυσικά, ἐν στενῇ ἐπαφῇ πρὸς τὴν χειροτεχνίαν. Ὡς διακοσμητικὴ ἰχνογραφία λαμβάνει ὑποκινήσεις παρὰ τῆς διδασκαλίας τῆς χειροτεχνίας καὶ δύναται νὰ παράσχη εἰς ταύτην σχέδια.

Ὡς σκιαγραφικὴ ἰχνογραφία παρέχει τὴν βάσιν διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν πρὸς παραγωγὴν ἀντικειμένων (ἰχνογράφησις δι' ἐλευθέρου χειρὸς). Τέλος τὸ καλαισθητικὸν αἶσθημα, ὅπερ ἀναπτύσσει τὸ μάθημα τῆς ἰχνογραφίας, εὐρίσκει ἀφορμὴν ἐκδηλώσεως καὶ ἐν τῷ μαθήματι τῆς χειροτεχνίας.

Ἡ ἐκ τοῦ μαθήματος τῆς ἰχνογραφίας ἀποκτηθεῖσα ἀπεικονιστικὴ ἱκανότης δέον ἐπίσης νὰ ἐρῆται εἰς ὄφελος καὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων τοῦ προγράμματος.

ΤΑΞΙΣ I (4 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

> II (3 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Ἰχνογράφησις ἐκ τῆς φαντασίας χωρὶς νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν ἡ ἔκτασις τοῦ βάρους.

Διαδοχικῶς ἡ ἐπιφανειακὴ ἀπεικόνισις βαίνει πρὸς τὴν τοῦ χώρου τοιαύτην (σκηνογραφικὴ σειρὰ, διασταυρώσεις). Ἡ μορφὴ πρέπει νὰ δηλώνηται διὰ σαφοῦς διαγράμματος καὶ ἡ ἔγχρους ἐμφάνισις νὰ ἀποδίδηται εἰς ἀπλᾶς ἀποχρώσεις. Ἀσκήσεις εἰς ἐπιτυχῆ χρῆσιν τῶν χρωμάτων.

Ὡς ὕλικόν δὲ ἀσκήσεων λαμβάνονται : Ἄνθρωπος καὶ ζῷον, φυτὸν καὶ τοπεῖον, οἰκία καὶ σκεύη.

Πρακτικὴ εἰσαγωγή εἰς τοὺς θεμελιώδεις νόμους τῆς διακοσμητικῆς καὶ τῆς διακοσμητικῆς γραφῆς.

ΤΑΞΙΣ III (3 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

α) **Τάξεις ἀρρένων** :— Ἐπεξεργασία τῆς προοπτικῶς ὀρθῆς ἀπεικονίσεως ἐκ τῆς φαντασίας μετὰ βοθητικὸν μέσον τὴν σπουδὴν τῆς φύσεως, μετὰ ἐξέτασιν ἐπίσης τῶν οὐσιωδῶν φωτεινῶν καὶ σκιερῶν μαζῶν ὡς καὶ τῆς μεταβολῆς τῆς ἐγχρόου ἐμφανίσεως διὰ τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ ἀέρος.

Ὡς ὕλικόν ἀσκήσεων λαμβάνονται : Ἀντικείμενα (λ.χ. οἰκία, σκεύη), φυτὸν καὶ τοπεῖον, ἄνθρωπος καὶ ζῷον.

Διακοσμητικὴ ἰχνογραφία καὶ γραφὴ.

β) **Τάξεις θηλέων** : Συνέχισις τῆς μέχρι τοῦδε ἐγκαινισθείσης ἀπεικονίσεως χώρου διὰ ἰχνογραφίσεως κατὰ φαντασίαν ὡς προπαρασκευῆς διὰ τὴν προοπτικῶς ὀρθὴν ἀπεικόνισιν. Κατὰ τὸ δυνατόν προοπτικῶς ὀρθῆ ἀπεικόνισις ἀπλῶν ἀντικειμένων.

Διακοσμητικὴ ἰχνογραφία ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς ἐπὶ ὑφάσματος χειροτεχνικὰς ἐργασίας. Ἐπίσης διακοσμητικὴ γραφὴ.

13. ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΙΑ.

ΤΑΞΙΣ I (1 ὥρα τὴν ἐβδομάδα).

ΣΚΟΠΟΣ :— Ἐπίτευξις μιᾶς εὐκρινουῦς, ῥεούσης καὶ εὐαρέστου γερμανικῆς καὶ λατινικῆς γραφῆς, ἀποφευγομένου παντὸς ἐξαναγκασμοῦ πρὸς τὴν ὁμοιομορφίαν.

Γένεσις τοῦ αἰσθήματος τοῦ συντεταγμένου καὶ τοῦ συμμετρικοῦ ἐν τῇ εἰκόνι τῆς γραφῆς. Παρατήρησις τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν ὀργάνων γραφῆς καὶ τῆς μορφῆς τῶν συμβόλων γραφῆς.

14. ΣΤΕΝΟΓΡΑΦΙΑ.

ΤΑΞΙΣ IV (2 ὥραι καθ' ἐβδομάδα).

ΣΚΟΠΟΣ : Γνώσις τῆς Γερμανικῆς στενογραφικῆς γραφῆς καὶ δεξιότητιν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς. Ἀσφάλεια ἐν τῇ ἀναγνώσει ἰδίων καὶ ξένων ἔστενογραφημένων κειμένων.

15. ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑ.

A'. ΤΑΞΕΙΣ ἈΡΡΕΝΩΝ.

ΣΚΟΠΟΣ :— Ἰκανότης πρὸς αὐτοτελῆ καὶ τελικῶς ὀρθὴν καὶ μετὰ καλαισθησίαν (γοῦστο) κατασκευὴν ἀπλῶν ἀντικειμένων, κατ' ἐξοχὴν ἐκ χάρτου, πάστας, ξύλου, σύρματος καὶ ἐλάσματος. Ποιὰ τις γνώσις τῆς ὕλης τῶν ἔργων καὶ τῶν ἐργαλείων.

Ἀσκήσις τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ τῆς χειρὸς. Καθοδήγησις πρὸς σκόπιμον, ἀκριβῆ καὶ καθαρὰν μέθοδον ἐργασίας. Διαπαιδαγωγίσις πρὸς ὑπομονὴν καὶ εὐσυνειδησίαν ἐπὶ οἵαςδήποτε ἐργασίας.

ΤΑΞΙΣ I (2 ὥραι καθ' ἐβδομάδα).

Χάρτης, πάστα, χαρτόνιον :— Ἐξέτασις τῆς ἐπιφανείας (τεταράγωνον,

ὀρθογώνιον). Τομή τῆς πάστας. Ἡ περικάλυψις. Ἡ κρασπέδωσις (κατασκευὴ τοῦ γύρου). Εὐκόλοι κολλητικαὶ ἐργασίαι ἐκ χάρτου. Παραγωγή κολλητικοῦ χάρτου. Ἀπλᾶ γωνιώδη σώματα (κύβος, πρίσμα). Ἀπλᾶ γωνιώδη κυτία. Ἀπλοὶ χαρτοφύλακες.

Προσέτι κατ' ἐκτίμησιν τοῦ διδασκάλου εὐκόλοι ἐργασίαι πλαστικῆς εἰς πηλὸν ἀργίλου καὶ δοκιμαὶ εἰς ἐργασίας γύψου (ὡς μέσου μεταπηδήσεως πρὸς τὴν τοῦ ξύλου κατεργασίαν).

ΤΑΞΙΣ II (2 ὧραι καθ' ἑβδομάδα).

α) **Χάρτης, πάστα, χαρτόνιον** : — Χαρτοφύλακες, γωνιώδη κυτία καὶ κιβωτίδια διαφόρων εἰδῶν (ἀκόμη καὶ μὲ ὕλον). Περιτυλίξεις κυλινδρικοὶ καὶ παραγωγή στρογγύλων μορφῶν. Πρότυπα γεωμετρικῶν σωμάτων. Διακοσμητικὸς χάρτης.

β) **Ξύλον** : — Κατασκευὴ ἀπλῶν ἀντικειμένων (καρφωτῶν κιβωτιδίων, πλαισίων κ. ἄ.) διὰ πριονίσματος, διατρήσεως, κοιλάνσεως, ῥινίσσεως, κολλήσεως, καρφώματος, κοχλιώσεως τοῦ ξύλου. Χρῆσις τῆς πλάνης. Δοκιμαὶ ξυλογλυπτικά.

γ) **Σύρμα** : — Κατασκευὴ ἀπλῶν ἀντικειμένων διὰ στρογγύλης ἢ γωνιώδους κάμψεως, ἀποκοπῆς, ἀμβλύνσεως, περιστροφῆς, σφυρηλατήσεως, στίλβώσεως τοῦ σύρματος.

Πλαστικὴ διὰ πηλοῦ πάντως κατ' ἐκτίμησιν τοῦ διδασκάλου.

ΤΑΞΙΣ III (2 ὧραι τὴν ἑβδομάδα).

α) **Χάρτης, πάστα, χαρτόνιον** : — Ἐπικόλλησις γεωγραφικῶν χαρτῶν. Χαρτοφύλακες δυσκολωτέρας κατηγορίας. Συμμορφὴ διὰ τῆς χειρὸς. Ἐργασίαι ἐπισυνδεδεικῶν ῥαφῶν (ῥαφή διὰ σειριτίου, ῥαφή διὰ σπάγγου). Ἀπλοὶ βιβλιοδετήσεις. Διακοσμητικὸς χάρτης.

β) **Ξύλον** : — Ἐλαφραὶ ἐργασίαι πλανίσματος (λαμβάνομένης πάντοτε ὑπ' ὄψιν τῆς σωματικῆς δυνάμεως τῶν μαθητῶν). Αἱ σπουδαιότεραι συνδέσεις ξύλου. Καυστικὴ κατεργασία, ἀμαύρωσις καὶ στίλβωσις. Ἡ διὰ χρώματος ἐπιχρῆσις καὶ ἡ διὰ βερνικίου τοιαύτη. Συνέχεια τῶν δοκιμῶν ξυλογλυπτικῆς.

Ἐπίσης ἐλαφραὶ ἐργασίαι τήρου ἀναλόγως τῶν τοπικῶν συνθηκῶν καὶ τῆς κρίσεως τοῦ διδασκάλου.

γ) **Μέταλλον** : Ἐλαφραὶ ἐργασίαι ἐπὶ ἐλασμάτων, σύρματος καὶ μεταλλίνων ῥάβδων. Συναρμογὴ καὶ κάρφωμα. Εἰσαγωγή εἰς τὴν κατεργασίαν μετάλλων.

δ) Κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδασκόντος πηλοπλαστικὴ καὶ χύσις εἰς γῆψον (ἀπλῆ καὶ κατὰ μέρη).

Εἰς ἀπάσας δὲ τὰς τάξεις οἱ μαθηταὶ γίνονται ἐνήμεροι τῶν ἰδιοτήτων τοῦ ὑπὸ κατεργασίαν ὕλικου, τῶν εἰδῶν αὐτοῦ, τῶν ἰδιαιτέρων ἰδιοτήτων

αὐτῶν, τῶν γνωρισμάτων τῶν ἐν τῷ ἐμπορίῳ ἐμφανιζομένων κατηγοριῶν κ.λ. καὶ καθοδηγοῦνται καὶ συγκροτοῦνται μετ' ἐπιμονῆς εἰς τὸν ὀρθὸν χειρισμόν, τὴν περιποίησιν καὶ τὴν φειδῶ τῶν ἐργαλείων, ὡς ἐπίσης εἰς τὴν μεγίστην δυνατὴν οἰκονομίαν καὶ καθαριότητα.

Αἱ δὲ σχέσεις πρὸς ἄλλα μαθήματα, ἰδίᾳ τὸ τῆς ἰχνογραφίας, δεόν νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν κατὰ πᾶσαν παρουσιαζομένην εὐκαιρίαν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Ἡ ἀνωτέρω ἀναγραφὴ τῶν διδακτικῶν σκοπῶν τοῦ μαθήματος τῆς χειροτεχνίας οὐδόλως σημαίνει, ὅτι ἐν ἐκάστη τάξει, ἐν ἐκάστῳ τόπῳ καὶ ὑπὸ ἐκάστου διδασκάλου πρέπει νὰ ἐπιχειρῶνται σύμφωνα τὰ ἐνταῦθα ἀναγραφόμενα, ἐπὶ πάντων τῶν ἀναγραφομένων ὕλικῶν καὶ καθ' ὅλους τοὺς ἐνδεικνυομένους τρόπους ἐργασίας. Πολλῶ δὲ μᾶλλον πρέπει νὰ ἰσχύη ἡ ἐξῆς κατεύθυνσις, ὅτι ὁ περιορισμὸς εἰς ὀλίγα πεδία δράσεως, δι' ἃ ὑφίστανται αἱ ἀπαραίτητοι προϋποθέσεις, πρέπει νὰ προτιμᾶται ἀπὸ τὴν πολυμερῆ δράσιν, ἢ ὅποια θὰ ἀπέβαινεν εἰς βάρος τῆς παιδαγωγικῆς γονιμότητος καὶ τῆς ἐν τῇ ἐργασίᾳ εὐσυνειδησίας. Ἐκεῖ ὅμως, ὅπου ἡ εὐνοία τῶν συνθηκῶν ἐγγυᾶται διὰ τὴν παιδαγωγικὴν γονιμότητα μείζονος ποικιλίας ἐργασιῶν, δὲν πρέπει νὰ τίθενται στενὰ ὄρια εἰς τὴν διδακτικὴν δράσιν τοῦ διδασκάλου τῆς χειροτεχνίας, ἐφ' ὅσον ἡ ἐπιτυχία τῆς ἀγωγῆς δικαιολογεῖ τὴν τοιαύτην ἐνέργειάν του.

Β'. ΤΑΞΕΙΣ ΘΗΛΕΩΝ.

ΤΑΞΙΣ I, II καὶ III, ἀνά 2 ὧραι τὴν ἑβδομάδα.

Ραπτικά ἐργασία :

ΣΚΟΠΟΣ : Αἱ μαθήτριαι πρέπει νὰ μορφωθῶσιν εἰς τὰς ἐργασίας πλεξίματος διὰ κορσὲ ἢ βελονῶν κεντήματος ἐπὶ καμβᾶ κ.λ., ῥαψίματος καὶ ἐπισκευῆς εἰδῶν ἱματισμοῦ τοσοῦτον, ὥστε νὰ εἶναι εἰς θέσιν, μόναι, νὰ παρασκευάζωσιν ἀπλᾶ ἀντικείμενα ἀσπρορρούχων καὶ ἐνδυμασιῶν καὶ νὰ ἐπιδιορθώνωσι τυχόν βεβλαμμένα ἀντικείμενα τῶν κατηγοριῶν τούτων.

Συγχρόνως πρέπει αὐταὶ νὰ διδασθῶσιν καὶ ἀσκηθῶσιν εἰς τοῦτο, νὰ ἐνοῶσι δηλ. τὴν μορφὴν ἢ τὸν τύπον τῶν ἐκάστοτε κατασκευαστέων ἀντικειμένων ἐκ τοῦ ἀντιστοίχου προορισμοῦ καὶ ἐκ τοῦ εἶδους τοῦ χρησιμοποιουμένου ὕλικου καὶ νὰ λύωσι τὰ ἀντίστοιχα ζητήματα δι' αὐτενεργείας.

Τέλος ἡ διδασκαλία τῆς ῥαπτικῆς πρέπει νὰ διαπαιδαγωγήσῃ τὰς μαθητρίδας ἰδιαίτερος εἰς τὴν ἀκρίβειαν καὶ καθαρότητα τῆς ἐργασίας, εἰς τὴν τάξιν καὶ τὴν οἰκονομίαν καὶ νὰ καλλιεργήσῃ τὴν φυσικὴν καλαισθησίαν ἐπὶ τῆς μορφῆς, τοῦ χρώματος καὶ τοῦ καλλωπισμοῦ.

ΤΑΞΙΣ I (2 ὧραι τὴν ἑβδομάδα).

Πλέξιμον (ἀστέρων, δαντελλῶν), πλέξιμον καλτσῶν ἢ κασκέτων με προεξοχάς, ἀπλῆ ῥαφή διὰ τῆς χειρὸς (βελόνης) (εὐθὺν περικόρμιον, κορσάζ, με

δαντέλλας ἢ κυματοειδὲς ἀνοιγμα καὶ μικρὸν σακκίδιον ἐργασίας (τσάντα) μὲ διακόσμησιν ἀνάλογον πρὸς τὸ ὕλικόν καταργασίας).

ΤΑΞΙΣ II (2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Συνέχισις τῆς ῥαπτικῆς ἐργασίας διὰ τῆς χειρός : κουμβωτὸν ὑποκαμισάκι μὲ διάτρητον παρυφήν (ἄζουρ), μπλουζα, ἔργα μαρκαρίσματος.

Εὐκόλοι ἐργασίαι ἐπισκευῆς εἰδῶν ἱματισμοῦ (μπάλλωμα, μαντάρισμα καλτσῶν).

ΤΑΞΙΣ III (2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Εἰσαγωγή εἰς τὴν μηχανικὴν ῥαπτικὴν. Περικάλυμμα προσκεφαλαίου (μὲ κομβότρουπες). Εἴδη ἀσπρορρούχων. Διακόσμησις τοῦ ἄκρου (ἢ γύρου) διὰ πλεξίματος ἢ κυματώσεως. Λεπτότεραι ἐργασίαι ῥαπτικῆς (μανδήλια, κολλάρα ἢ ἄλλα παρόμοια).

Δυσκολότεραι ἐργασίαι ἐπισκευῆς εἰδῶν ἱματισμοῦ.

16. Σ Κ Ο Π Ο Σ.

ΣΚΟΠΟΣ : Διέγερσις καὶ ἀνάπτυξις τῶν ἐν τῷ παιδί ὑπαρχουσῶν μουσικῶν διαθέσεων διὰ τῆς καλλιεργείας τοῦ ἄσματος. Ἀσκήσις τῆς φωνῆς καὶ τῆς ἀκοῆς.

Δεξιότης πρὸς ἐκτέλεσιν ὄχι πολὺ δυσκόλων λαϊκῶν τραγουδιῶν ὡς καὶ πρὸς τὸ ὀρθῶς καὶ μὲ καλὴν ἔκφρασιν ψάλλειν εὐκόλα καλλιτεχνικὰ ἔσματα. Ἀπόκτησις ἐνὸς πρὸς τὴν ἡλικίαν ἀναλόγου θησαυροῦ τοιοῦτων ἁσμάτων.

Καλλιέργεια τοῦ μουσικοῦ αἰσθηματος διὰ καλὴν μουσικὴν καὶ ἐξευγενιστικὴν ἀνάπτυξιν τῶν διὰ τῆς φωνητικῆς μουσικῆς ἀφυπνιζομένων ψυχικῶν δυνάμεων.

ΤΑΞΙΣ I (2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα)

> II (1 ὥρα >)

> III (1 > >)

α) Καθοδήγησις πρὸς ὀρθὸν σχηματισμὸν τῆς φωνῆς καὶ τοῦ τόνου καὶ πρὸς ἐπιτηδείαν ἐκτέλεσιν τῶν λειτουργιῶν τῆς ἀναπνοῆς διὰ τὸ ἄσμα. Ἐκτέλεσις μονοφώνων ἢ πολυφώνων ἁσμάτων, ἰδίᾳ λαϊκῶν τοιοῦτων, συμφῶνως πρὸς τὰς σχετικὰς νότας. Ὁ μονόφωνος ἢ πολυφώνος κανὼν. Ἀσκήσεις εἰς τὴν μουσικὴν ἀπαγγελίαν, ἀτομικαί, κατὰ ομάδας καὶ ἐν χορῷ, εἰ δυνατόν, ἄνευ τῆς βοηθείας μουσικοῦ ὄργανου. Ἄσμα ἀπὸ μνήμης. Ἐμπέδωσις τοῦ θησαυροῦ τῶν διδαχθέντων ἁσμάτων.

β) Τὰ συνήθη εἴδη διμεροῦς καὶ τριμεροῦς μέτρου, αἱ ἀξίαι τῶν μουσικῶν συμβόλων καὶ παύσεων, τὰ συνδετικὰ καὶ φρασεολογικὰ τόξα, τὸ σημεῖον στάσεως, ὁμὰς ἰσοτίμων μουσικῶν συμβόλων, συγκοπαί, αἱ γενικῶς συνήθεις σημάνσεις τοῦ χρόνου. Εἴδη τόνου καὶ ἀντίστοιχα σύμβολα κ. ο. κ.

Ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς, ὡς ἄνω, διδακτέας ὕλης ὁ διδάσκαλος θὰ τηρήσῃ ἐκείνην τὴν σειρὰν, ἀναλόγως τῆς ὠριμότητος τῶν μαθητῶν καὶ τῶν ὑφι-

σταμένων τοπικῶν συνθηκῶν, ἥτις φαίνεται αὐτῷ ὡς προσφορωτέρα πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ διδακτικοῦ σκοποῦ.

Λιδομένης εὐκαιρίας γίνεται ἔνδειξις τῆς ἀμοιβαίας σχέσεως μεταξὺ τῶν μουσικῶν παραστατικῶν συμβόλων καὶ τῶν αἰσθηματικῶν ἀξιῶν τοῦ ἄσματος, ὡς καὶ τῆς σχέσεως μεταξὺ τῆς μορφῆς καὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ ἄσματος.

Ὅσάκις δὲ παρουσιάζεται κατάλληλος περίστασις, γίνεται σύντομος λόγος περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δημιουργικῆς δράσεως τῶν μεγάλων μουσικῶν ποιητῶν.

Ἐπίσης δέον νὰ ἐξετάζωνται κατὰ τὸ δυνατόν αἱ σχέσεις τῆς ὀδικῆς πρὸς ἄλλα μαθήματα τοῦ σχολικοῦ προγράμματος, ἰδίᾳ πρὸς τὸ μάθημα τῆς Γερμανικῆς γλώσσης (ψάλλειν, ὁμιλεῖν, ἀπαγγέλλειν ποιήματα ὡς κείμενα ἄσματος) καὶ πρὸς τὸ τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων.

17. ΣΩΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ (Γυμναστική).

ΣΚΟΠΟΣ : Ἡ σχολικὴ γυμναστικὴ ὀφείλει νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ ἐλάχιστον μέτρον εὐνοϊκῆς σωματικῆς ἀναπτύξεως, ὅπερ εἶναι ἀναγκαῖον διὰ τὴν διάπλασιν σώματος ἱκανοῦ πρὸς δράσιν. Ὅφειλε νὰ συντελέσῃ, ὅπως αἱ σωματικαὶ ἀσκήσεις καταστῶσιν ἕξις τῆς ζωῆς καὶ ἐν καθήκον μετὰ προθυμίας ἐκπληρούμενον μὲ πλήρη ἐπίγνωσιν τῆς ὠφελιμότητος αὐτοῦ.

Διὰ τῆς καλλιεργείας τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων ἡ Σχολὴ προσπαθεῖ νὰ διαπαιδαγωγήσῃ τὴν νεολαίαν πρὸς ἀπόκτησιν σώματος περριοκισμένου μὲ πλήρη τὴν ἰκανότητα δράσεως σὺν τῇ διατηρήσει τῆς καλῆς αὐτοῦ μορφῆς, ὡς καὶ καλοῦ παραστήματος, καλῶν τρόπων κινήσεως ἐν τῇ ἐργασίᾳ, προσέτι δὲ προθυμίας πρὸς βοήθειαν, τοῦ κοινωνικοῦ φρονήματος καὶ τοῦ αἰσθηματος τῆς εὐθύνης, καὶ τέλος τῆς ἐνσυνειδήτου εἰσαγωγῆς εἰς τὴν κοινωνίαν.

Παρατήρησις προκαταρκτικῆ : Αἱ κατωτέρω συνοπτικαὶ ἐνδείξεις τοῦ διδακτέου ὕλικου δὲν ἀποτελοῦσι κατὰ τὴν πατροπαράδοτον συνήθειαν ἀντιστοιχοῦς σκοποὺς τῶν τάξεων τῆς Σχολῆς. Παριστῶσι δὲ μόνον ἕνα κατάλογον τῶν μέσων τῆς σχολικῆς γυμναστικῆς, ἅτινα εἶναι πρόσφορα διὰ τὰς διαφόρους βαθμίδας ἡλικίας καὶ μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκάστη σχολὴ κάμνει τὴν ἐκλογὴν συμφῶνως πρὸς τὰς ἰδιαιτέρας αὐτῆς συνθήκας.

Ὅτινα λ, χ. δύναται νὰ γίνῃ ἐπιλογή μεταξὺ παγοδρομίας ἀπλῆς, τῆς ἐπὶ πεδύλων τοιαύτης καὶ ἄλλων χειμερινῶν ἀσκήσεων ἐπίσης ἢ κολύμβησις δύναται νὰ διοργανωθῇ διὰ μερικὰς μόνον τάξεις τοῦ σχολείου, ὅσάκις αἱ ἔξωτερικαὶ συνθήκαι δὲν ἐπιτρέπουν τὴν γενικὴν εἰς πάσας τὰς τάξεις διδασκαλίαν τῆς ἀσκήσεως ταύτης. Ἐπίσης δύναται νὰ γίνῃ ἐπιλογή μερικῶν ἐκ τῶν ἀναφερομένων παιγνιδίων, αἱ δὲ θεμελιώδεις ἀσκήσεις νὰ διαρροθμισθῶσιν ἀναλόγως τοῦ εὐρυχωρίου, ὅπερ τὸ Σχολεῖον διαθέτει κ. ο. κ.

Καίτοι ἡ γυμναστικὴ προσλαμβάνει τοιοῦτοτρόπως ἐν τοῖς διαφόροις

σχολεύεις τοπικὸν χαρακτήρα, οὐχ ἦττον ὀφείλει αὕτη νὰ παρέχη τὸ συνολικὸν ἀποτέλεσμα πολυμεροῦς σχολικῆς γυμναστικῆς, ἣτις χρησιμοποιεῖ πᾶσαν δυνατότητα μορφωτικὴν καὶ λαμβάνει ὑπ' ὄψιν πᾶσαν ἀναγκαιότητα.

Ὅρίζονται 3 ὥραι διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τούτου καθ' ἑβδομάδα ἐν ἐκάστη τάξει. Ἐκ τούτων ἡ τρίτη συνήθως ὀρίζεται μεταμεσημβρινὴ καὶ, ὁσάκις ὁ καιρὸς εἶναι εὐνοϊκός, ἀναπληροῦται μὲ μίαν ὑπαίθριον διαμονὴν διαρκείας δύο τοῦλάχιστον ὥρων.

Εἰς ταύτας προστίθενται αἱ ἡμέραι πορείας, ὧν ὁ ἀριθμὸς καὶ ὁ τρόπος διεξαγωγῆς κανονίζονται ἰδιαιτέρως ἐκάστοτε.

Α'. ΤΑΞΕΙΣ ΑΡΡΕΝΩΝ

ΤΑΞΙΣ I καὶ II.

1. Ἀσκήσεις ἀντοχῆς.

α) **Θεμελιώδεις ἀσκήσεις**:— Δρόμος, κυρίως ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους. Διαγωνισμοὶ δρόμου 30 ἕως 50 μέτρων, ἰδίᾳ ὑπὸ μορφὴν διαδοχικῶν κλιμακίων.

β) **Ἄλμα**: 1) **ἐλεύθερον πήδημα**: πήδημα μετὰ φορᾶς, ἄλμα εἰς ὕψος, ἄλμα εἰς μῆκος; ἄνευ καὶ μετὰ φορᾶς, εἰς διαφόρους μορφάς. 2) **μικτὸν πήδημα**: Ἀπλᾶ ἐνόργανα πηδήματα, σκιρτήματα μὲ κεκαμμένα τὰ γόνατα κ.λ.

γ) **Ἀναρρίχσεις** ἐπὶ κατακορύφων παγίων καὶ αἰωρουμένων ὀργάνων καὶ ἐπὶ πλαγιῶν παγίων τοιούτων. Ἀναρρίχσεις ἐπὶ ἐμποδίων, μέχρι τοῦ ὕψους τῆς κεφαλῆς. Σύντομα θέματα ἀναρρίχσεως. Ἐλιγμοὶ ἐπὶ τῆς κινκιδωτῆς κλίμακος. Αἰώρησης καὶ ἀνύψωσης ἐπὶ εἰδικῆς συσκευῆς. Ἀνάρτησις καὶ προχωρητικὴ κίνησις διὰ τῶν χειρῶν ἐπὶ ὀριζοντίας κλίμακος.

δ) **Μετέωρον βádισμα** ἐπὶ εἰδικῶν ὀργάνων, ὕψους μέχρι γόνατος ἢ καὶ μείζονος (κλίμακος, ὀριζοντίας σανίδος κ.λ.).

ε) **Ρίψις καὶ σύλληψις**:— Ἀντισφαίρισις μὲ σφαίρας κοίλας καὶ μὲ ἐλαφρὰς πλήρεις σφαίρας. Ρίψις μικρᾶς σφαίρας πρὸς τὰ ἄνω, πρὸς τὰ πλάγια καὶ πρὸς στόχον. Δοκιμαὶ ὄψεως μὲ ἓνα βραχίονα καὶ μὲ τοὺς δύο.

ς) **Θέματα ἐλξεως καὶ ἀπωθήσεως**. Περιορισμένα θέματα πάλης.

ζ) **Παιδιὰ**:— Αἱ ἀγωνιστικαὶ καὶ κωμικαὶ παιδιὰ τῶν δημοτικῶν σχολείων συνεχίζονται καὶ ἐνταῦθα μὲ μείζονας ἀξιώσεις. Παιδιὰ ἀσκήσεως κατὰ μικρὰς ομάδας εἰς τὴν βολὴν καὶ εἰς τὴν διὰ τῶν χειρῶν ὑποδοχὴν σφαίρας κ.λ. Διάφοροι μορφαὶ κυνηγίου σφαίρας. Διάφοροι ἄλλαι μορφαὶ παιδιῶν σφαιροβολίας.

η) **Πορεῖται**:— Αἱ πορεῖται διοργανοῦνται ἀκόμη ὑπὸ μορφὴν πορειῶν διὰ παιγνίδια μὲ τρίωρον διάρκειαν βαδίσματος. Παρατήρησις τοῦ τοπίου, τῶν ἀνθρώπων, τῶν ζώων καὶ φυτῶν τῆς περιοχῆς. Ἀσκήσεις προσα.

νατολισμοῦ ἢ ἐξευρέσεως τοῦ ὀρθοῦ δρόμου, ἐκτιμήσεως ἀποστάσεων, ἀνιχνεύσεως, πορείας συμφώνως πρὸς σημεία, πρὸς σχεδιάγραμμα, πρὸς χάρτην. Ἀπλᾶ ὑπαίθρια παιγνίδια, ὧς τὸ τοῦ κυνηγητοῦ καὶ ἄλλων παιδιῶν ἀποκρύψεως καὶ καταδιώξεως.

θ) **Κολυμβητικὴ**:— Διδασκαλία χάριν τῶν μὴ γνωριζόντων νὰ κολυμβῶσι μέχρις ἀποκτήσεως σχετικῆς τινος ἀσφαλείας κολυμβητικῆς: Παιγνίδια καὶ ἀσκήσεις ἐθισμού ἐν ἀβαθεῖ ὕδατι. Ἀσκήσεις προχωρήσεως. Κολυμβητικὴ κίνησις κατὰ διαφόρους τρόπους. Καταδύσεις ἐλεύθεραι καὶ ἀπὸ κλίμακος. Καταδύσεις πρὸς ἀνέλκυσιν ἀντικειμένων ἐξ ὕδατος, ἔχοντος βάθος φθάνοντος μέχρι τοῦ στήθους τοῦ κολυμβητοῦ ἴσταμένου. Πηδήματα ἀπὸ τῆς κλίμακος καὶ ἀπὸ τῆς ὄχτης χάριν εἰδικοῦ σκοποῦ ἢ ἀσειότητος. Κολυμβητικοὶ δρόμοι (ἀντοχῆς) μέχρι 25 μέτρων μὲ ἀφετηρίαν κατ' ἀρέσκειαν καὶ κατεύθυνσιν ὁμοίως.

ι) **Χειμεριναὶ ἀσκήσεις**:— Κύλισις δι' ἐλεύθερων προχείρων ἐκ σανίδων, παγοδρομία διὰ πεδίων καὶ μῆ. Παιδιὰ πάγου καὶ χιόνος, ἀναλόγως τῶν τοπικῶν δυνατοτήτων.

Κατὰ τὴν παγοδρομίαν γίνονται ποικίλαι ἀσκήσεις ἐξ ὧν μερικαὶ ἀρκετὰ πολὺπλοκοὶ καὶ δυσχερεῖς.

2. Ἰδιόρρυθμοὶ τρόποι κινήσεως.

Ἰδιορρυθμίαι κινήσεως:— Ἀπλᾶ διὰ τῆς κεφαλῆς περιστροφαὶ (τοῦμπες, κυλίσεις κ.λ.) καὶ ἐνόργανοι κινήσεις, αἵτινες δὲν ἀπαιτοῦσιν ἐξαιρετικὴν καταβολὴν δυνάμεων (περιφορὰ εἰς τοὺς κρίκους, αἰωρήσεις πρὸς τὰ ἄνω καὶ πρὸς τὰ κάτω κ.λ., αἱ κύριαι τούτων μορφαί). Κινήσεις ἰσορροπίας, σκιρτήσεως, ἄλματος, δίψεως καὶ συλλήψεως σφαιρῶν, κραδασμοὶ ὀβίδων, σφαιρῶν κ.λ.

Χορός:— Ἐκτελέσεις ἁσμάτων μετὰ ζωνῶν κινήσεων ἄνευ παραστάσεως.

3. Διαπλαστικαὶ ἀσκήσεις καὶ ρυθμοῦ.

Ἡ κανονικὴ διαμόρφωσις κινήσεως καὶ στάσεως πραγματοποιεῖται διὰ ποικίλων θεμάτων κινήσεως (ἐνεργειῶν, οὐχὶ ἀναλελυμένων ἢ τυποποιημένων κινήσεων). Ἡ διαμόρφωσις δέον νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς πείρας καὶ τῆς παρατηρήσεως. Ὁ ὅρος τῆς διαμορφώσεως τῆς ἐκτελέσεως πρέπει νὰ καταστῇ συνειδητός. Διαπαιδαγωγῆσις εἰς καλὰς συνηθείας στάσεως τοῦ σώματος κατὰ τὰς ἀσκήσεις, τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν καθημερινὴν ἀπασχόλησιν.

4. Ὑγιεινὴ.

Παρουσιαζομένης εὐκαιρίας γίνεται διδασκαλία περὶ καθαριότητος (τῆς

ἐπιδερμίδος, τῶν ὀνύχων, τῶν ὀδόντων), περὶ ἀμφιέσεως καὶ ἀναπνοῆς. Κανόνες λουτροῦ.

ΤΑΞΙΣ III καὶ IV.

1. Ἀσκήσεις ἀντοχῆς.

α) **Θεμελιώδεις ἀσκήσεις**. — Δρόμος: Ἡ ἀγωγή περὶ τὸ τρέχειν ὀφείλει ἐν ποικιλομόρφῳ τοπίῳ νὰ καταλήξῃ εἰς βαθμὸν τινα ἐγκαρτερήσεως καὶ ἀντοχῆς. Ἀγῶνες δρόμου μέχρι 50 ἢ 60 μέτρων μήκους, κυρίως ὑπὸ μορφὴν ὁμάδων (ἢ κλιμακίων), ὡς καὶ μὲ ἀιφνιδίαν ἐκκίνησιν.

β) **Ἄλμα**: 1) **Ἐλεύθερον ἄλμα**: Συνέχισις τῶν πηδημάτων ὑπεράνω σχοινοῦ καὶ ῥάβδου, ἐν ἐλεύθερῳ χώρῳ ὡς καὶ ὑπὲρ πάγια ἐμπόδια ὕψους καὶ μήκους (ἄλμα μὲ κάμπιν τῶν γονάτων, περιστροφικὸν πῆδημα, πηδήματα ξιφομαχίας), 2) **Μικτὸν ἄλμα**: πηδήματα διὰ στηριξέως, ἔξαρθήσεως, στηριξέως ἅμα καὶ ἔξαρθήσεως εἰς ὄχι ἀπλᾶς μορφάς, ἐν μέρει δὲ καὶ ὑπεράνω ὄργάνων ὑψηλῶν μέχρι τοῦ στήθους. Κάμπις καὶ διάσασις τῶν κάτω ἄκρων ὑπὲρ ὄργανα ὕψους μέχρι τοῦ στήθους. Προπαρσκευὴ τῶν πηδημάτων δι' αἰωρήσεως καὶ ἔξαρθήσεως. Καθοδικὸν πῆδημα ἐκ τῆς αἰώρας μετὰ περιδινήσεως.

γ) **Ἀνάβασις καὶ ἀναρρίχησις**: — Δυσκολώτερα σχετικὰ θέματα, ὡς λ.χ. ἀνάβασις μέχρι τῆς ὑψηλᾶ τοποθετημένης ὀριζοντίας κλιμακος ἢ μέχρι τῶν πολὺ ὑψηλᾶ εὐρισκομένων κρῖκων αἰωρήσεως κ.ο.κ. Δυσκολώτερα καὶ διαρκέστερα πῶς θέματα ἀναρρίχησης, ἀναρρίχησις πορείας, ἀναρρίχησις εἰς ὕψος (μικρὸν ὅμως ὕψος!). Προχωρητικὴ κίνησις δι' ἄλλεπαλλήλου τῶν χειρῶν ἔξαρθήσεως ἐπὶ ὀριζοντίων ὄργάνων ὡς καὶ μὲ περιστροφὴν.

δ) **Αἰωρήσεις** βαρυτέρας μορφῆς, ἐπίσης καὶ μὲ μεταφορὰν ἢ ἄρσιν ἀντικειμένων.

ε) **Ρίψις**: — Ὅπως καὶ εἰς τὴν I καὶ II τάξιν, προσέτι δὲ ἐκσφενδόνισις σφαίρας. Σύλληψις μικρῶν σφαιρῶν ἐκ μεγαλυτέρων ἀποστάσεων, σύλληψις πλήρων σφαιρῶν καὶ ἐκσφενδονιζομένων σφαιρῶν. Ρίψις σφαίρας εἰς τὸν κάλαθον. Ρίψις διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς πλήρων σφαιρῶν, βάρους 1 χιλιογράμμου.

ς) **Ἐλξις ἀπώσις καὶ πάλη**, ἀκόμη καὶ ὑπὸ μορφὴν διαγωνιζομένων ὁμάδων βραχείας διαρκείας (ὡς ἔλξις κάλω, ἐκτόπισις ἐκ τοῦ κύκλου, (διελκυστίνδα), ἔκφυγη κ.λ.).

ζ) **Παιδιαί**: Συνέχισις τῶν μετριῶν ἀγωνισμάτων, ὡς σφαίρας ἀρχηγοῦ, σφαίρας ἵπταμένης. Ἐκμάθησις ἐνὸς τοῦλάχιστον μεγάλου ἀγωνίσματος, ἰδίᾳ τῆς σφαιροβολίας. Δυσκολώτερα παιγνίδια ἀστειότητος ἢ πειρογματος.

η) **Πορεταί**: Διοργάνωσις τοιούτων μικροτέρων, διαρκείας 3 μέχρι 5 ὥρων. Συνέχισις τῶν ἀσκήσεων καὶ παιδιῶν ἐν ὑπαίθρῳ, τοῦ ὀδοιπορεῖν βάσει χάρτου ὡς καὶ φυσικῶν παρατηρήσεων.

θ) **Κολυμβητικὴ**: Κολυμβητικοὶ ἀγῶνες μικρῶν διαστημάτων (20 ἕως 30 μέτρων), ἰδίᾳ ὑπὸ μορφὴν κλιμακίων. Γερμανικὴ κολύμβησις μὲ τὰ νῶτα,

κάμπεις κατὰ τὴν κολύμβησιν μὲ τὸ στήθος καὶ μὲ τὰ νῶτα. Διαρρυθμισις καὶ τελειοποίησις τῆς μορφῆς τῶν κινήσεων κατὰ τὴν κολύμβησιν, ἐπίτευξις σχετικῆς τινος ἀντοχῆς. Ἀνέλκυσις ἀντικειμένων ἐκ βαθέων διὰ κολύμβημα ὑδάτων. Ἐκμάθησις μερικῶν σκοπίμων πηδημάτων, λ.χ. ἐπιφανείας, καταδύσεως ἀπὸ κλιμακος ὡς καὶ διάφορα τεχνάσματα ἄλματος, ποικίλων μορφῶν. Ἐπίσης παιδιαί μὲ σφαίρας. Ἀγῶνες κολυμβητικοὶ (ἀρχίζοντες μὲ πῆδημα), διαστήματος ἀπὸ 50 μέχρι 100 μέτρων.

ι) **Χειμεριναὶ ἀσκήσεις**: — Ὅμοια εἶδη πρὸς τὰ τῶν δύο κατωτέρων τάξεων. Αἱ ἀσκήσεις δύνανται νὰ εἶναι ἀτομικαὶ ἢ ὁμαδικαὶ ὑπὸ ποικίλα συμπλέγματα. Μεταξὺ τῶν ἀσκήσεων τούτων εἶναι καὶ μερικαὶ συνδυασμέναι μὲ ὑπερπήδησιν ἐμποδίων. Διαγραφὴ τροχιῶν εὐθυγράμμων ἢ καμπύλων ὑπὸ διαφόρους μορφάς.

3. Ἰδιορρυθμοὶ κινήσεις.

Τεχνάσματα κινητικὰ: — Συνέχισις τῶν ἀναστροφῶν μὲ προβολὴν τῆς κεφαλῆς (τοῦμπες) μὲ μεγαλυτέρας ἀπαιτήσεις, (δυσκολώτεροι κυλίσεις, ἀπομίμησις τροχοῦ, κυλίσεις μὲ ὑπερπήδησιν ἐμποδίων κ.λ.). Μείζων τόνωσις τῶν κυριωτέρων ἀπλῶν μορφῶν ἀσκήσεων γερμανικῆς ἐνοργάνου γυμναστικῆς. Δυσκολώτεροι κινήσεις ἰσορροπίας, ἄλματος, ῥίψεως καὶ συλλήψεως σφαιρῶν.

Χοροί: — Ζωηρότεροι χοροὶ ἐν ὑπαίθρῳ.

4. Διαπλαστικαὶ καὶ ρυθμικαὶ κινήσεις.

Αἱ τοιαῦται ἀσκήσεις δεόν βαθμηδὸν νὰ ἐξελιχθῶσιν εἰς ἐνσυνείδητον καὶ προσωπικῶς καθωρισμένην ἐργασίαν. Πρέπει δὲ νὰ δοθῇ ἰδιαιτέρα προσοχὴ εἰς τὰ κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς δευτέρας ἐκτάσεως τοῦ σώματος συνήθως ἐμφανιζόμενα σφάλματα (Ἀσκήσεις διορθωτικαί, προσωπικαὶ ὁμάδες ἀσκήσεων πρὸς καθημερινὴν ἐκτέλεσιν).

5. Ὑγιεινή.

Διδασκαλία, εὐκαιρίας παρουσιαζομένης, περὶ κατοικίας (Καθαριότης, ἀερισμὸς, φωτισμὸς), περὶ ἐργασίας καὶ ἀναπαύσεως, περὶ σωματικῶν ἀσκήσεων, περὶ τροφῆς (θρεπτικαὶ καὶ ἀπολαυστικαὶ οὐσαί, δηλητηρίασις ἐκ μέθης καὶ καπνίσματος).

ΤΑΞΙΣ V καὶ VI.

1. Ἀσκήσεις ἀντοχῆς.

α) **Δρόμος**: — Δρόμοι ἐν ὑπαίθρῳ ὄχι παρὰ πολὺ μεγάλῃς διαρκείας μετ' ἐμποδίων. Ἀγῶνες δρόμου μέχρι 80 μέτρων.

β) **Ἄλματα**: — 1) **Ἐλεύθερον**: Προαγωγή τῆς ἀντοχῆς καὶ ἀποδόσεως

εἰς τὰ ἄχρι τοῦδε δεδιδαγμένα εἶδη πηδήματος. Βαθμιαία ἐπεξεργασία τοῦ προσωπικῶς ἀρίστου εἶδους ἄλματος.— β) **Μικτόν** : Βελτίωσις τῶν ἤδη μαθημένων εἰδῶν τοιούτων πηδημάτων ἀπὸ ἀπόψεως μορφῆς καὶ ἀποδόσεως. Πηδήματα ἀπὸ ἐξαρτήσεως καὶ περιδινήσεως μὲ ἐπιδίωξιν καλυτέρας ἀποδόσεως (Κρίκοι, κάλως, ὑπερπήδησις σχοινίου, ἀπόπειραι πηδήματος ἐπὶ κοντῶ, μέσου μήκους).

γ) **Ἀναρρίχησεις** :— Ἐπιπονώτερα θέματα, ὡς ἀναρρίχησις ἐπὶ κινουμένων ὀργάνων (αἰωρουμένου σχοινίου). Ὀδοιπορικὴ ἀναρρίχησις μετὰ παρεκκλίσεων, ὁμοία ἐπὶ στενωποῦ. Καταβάσεις καὶ ἀναβάσεις ἐπὶ διαφόρων ὀργάνων διὰ μετακινήσεως τῶν χειρῶν.

δ) **Αἰωρήσεις** καὶ σχετικαὶ μετακινήσεις ἐπὶ εἰδικῶν ὀργάνων.

ε) **Ρίψις** :— Ὅπως ἐν τῇ IV τάξει ἀλλὰ μὲ μεγαλύτερας ἀπαιτήσεις. Ἄπωσις σφαιρῶν 5 χιλιογράμμων. Ἄπωσις δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν βάρων σωμάτων ἀνεπιδέκτων χειρισμοῦ (ὡς κορμῶν ξύλου, λίθων κ.λ.).

ς) **Ἐλξις** :— Κινήσεις πάλης :— Ἀγῶνες κατὰ δύο ἢ καθ' ὁμάδας μὲ βαθμῆδὸν ἐπαυξανόμενας ἀξιώσεις. Ἐκμάθησις εἰδικῶν τινῶν μορφῶν πάλης. Ἐν ὑπαίθρῳ ἐκτέλεσις θεμάτων πάλης, ἐν οἷς καὶ ἐθνικῶν τοιούτων.

ζ) **Παιδιαί** :— Τὰ μεγάλα ἀθλητικὰ παιγνίδια σφαιροβολίας ὑπὸ ποικίλας μορφῆς.

η) **Πορεῖται** :— Ἐκτέλεσις πορειῶν μὲ μεγαλύτερας ἀποδόσεις εἰς βᾶδισμα. Μεγαλύτεραι παιδιαί ἐν ὑπαίθρῳ.

θ) **Χειμεριναὶ ἀσκήσεις** :— Παγοδρομίαι ὑπὸ διαφόρων μορφῶν καὶ συνθήκας, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον δυσκολωτέρας.

2. Ἰδιόρρυθμοι κινήσεις.

Τεχνάσματα κινήτικα :— Δυσκολώτεροι μορφῆς ἀνοστρεφικῶν κινήσεων μὲ προβολὴν τῆς κεφαλῆς ἀκόμη καὶ μὲ βοήθειαν (Κλίσεις, στάσις ἐπὶ τῶν παλαμῶν, κάμψεις μέχρι τοῦ ἐδάφους, καὶ οὕτω καθέξῃς). Δυσκολώτεροι ἀσκήσεις ἐνοργάνου γερμανικῆς γυμναστικῆς ἐπὶ ὀργάνων ὑψηλότερόν πως τοποθετημένων, ἰδίᾳ δὲ αἰωρήσεως καὶ ἀλμάτων. Κινήσεις ἰσορροπίας, ἀκόμη καὶ ἀνὰ δύο, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἐπὶ ὀργάνων. Ρίψις καὶ συλλήψεις σφαιρῶν καὶ αἰωρήσεις :

3. Ἀσκήσεις διαπλαστικαὶ καὶ ρυθμοῦ.

Ἐνσυνείδητος ἐργασία ἐν ταῖς λεπτομερεῖαις τῆς κινήσεως, ὡς ἐκκίνησις καὶ κατάληξις τῆς κινήσεως, ὀρθὸν μέτρον δυνάμεως, ἐκμετάλλευσις τῆς φορᾶς κ.ο.κ. Αἱ ἀσκήσεις αὗται ἀναφέρονται εἰς τὰς τῆς ἀντοχῆς κινήσεις καὶ τὰς καθημερινάς.

Ἀυστηρὰ ἀσκήσις εἰς τὴν κανονικὴν στάσιν τοῦ σώματος, στηριζομένη ἐπὶ τῆς πλουσιωτέρας γνώσεως τῆς σωματικῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐντεῦθεν κτη-

θείσης ἰδέας περὶ τῆς ὑγιεινῆς σημασίας τῆς καλῆς στάσεως τοῦ σώματος (κατὰ τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν καθημερινὴν ἀπασχόλησιν).

Διορθωτικαὶ ἀσκήσεις, ὡς ἐν τῇ 4ῃ τάξει, ἐφ' ὅσον εἶναι ἀνάγκη. Ἐπίσης ὁμάδες ἀσκήσεων πρὸς καθημερινὴν ἐκτέλεσιν.

5. Ὑγιεινὴ.

Κατανόησις καὶ τήρησις τῶν κανόνων τῆς ὑγιεινῆς κατὰ πάσας τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις. Καθοδήγησις πρὸς ὑγιῆ ρύθμισιν τῆς ἰδίας ζωῆς (Τροφή, περιποίησις τοῦ σώματος, ἐνδυμασία, κατοικία, ἐργασία καὶ ἀνάπαυσις, ὄφθιμοις τοῦ ἐλευθέρου χρόνου). Διευκόλυνσις τῆς κατανόησεως ζητημάτων κοινωνικῆς ὑγείας.

ΤΑΞΙΣ VII καὶ VIII.

1. Ἀσκήσεις ἀντοχῆς.

α) **Θεμελιώδεις ἀσκήσεις** :— 1) **Δρόμος** : Ἐκτέλεσις τοιούτων ἐν ὑπαίθρῳ ὑπὸ διαφόρους μορμᾶς, ἐν αἷς καὶ μετ' ἐμποδίων. Δρόμος 1000 μέτρων ἐντὸς 4 1/2, πρώτων λεπτῶν. Ταχὺς δρόμος 100 μέτρων. 2) **Ἄλμα** : Ὅπως καὶ ἐν τῇ 6ῃ τάξει καὶ ἐπὶ πλέον ἄλμα ἐπὶ κοντῶ.— 3) **Ἀναρρίχησις** : Ἀναρρίχησις ἐπὶ κατακορύφου ὀργάνου (σχοινίου), κινήσις δι' ἐξαρτήσεως ἐναλλάξ τῶν χειρῶν ἐπὶ ὀριζοντίας κλίμακος.— 4) **Αἰωρήσεις** : Ἐπίτευξις πλήρους ἀσφαλείας ἐπὶ ὑψηλότερον τοποθετημένων ὀργάνων.— 5) **Ρίψις** : σφαιρας, δίσκου, ἀκοντίου.— 6) **Πάλη** καὶ ὅμοιαι ἀσκήσεις, ὡς ἐν τῇ 6ῃ τάξει, μὲ ἐπέκτασιν τῶν ἀφορώντων τὰς σχετικὰς κινήσεις. Εὐκαιρίας διδομένης ἐνέργειαι ἀγωνισμάτων πάλης.

β) **Παιδιαί** :— Συνέχισις τῶν μεγάλων ἀγωνιστικῶν παιγνιδίων. Ρίψις σφαιρας διὰ τῆς χειρός. Ποιά τις ἀσκήσις εἰς τὴν δρᾶσιν τοῦ διαιτητοῦ.

γ) **Πορεῖται** :— Ἀναβάσεις ὀρέων, πορεῖται ἐπὶ ἐλκύθρων, κολυμβητικαὶ καὶ διὰ κωπηλασίας δρόμοι εἰς μικρὰς ὁμάδας ἀναλόγως τῶν ἐκάστοτε εὐκαιριῶν.

δ) **Κολυμβητικὴ** : Ἀγῶνες κολυμβητικοὶ τὸ πολὺ 50 μέτρων μήκους ὑπὸ διαφόρους τρόπους κολυμβήσεως. Ἄλμα μὲ τὴν κεφαλὴν ἐξ ὕψους 3 μέτρων (ἀπὸ σανίδος). Ὀλίγα τεχνάσματα ἀλμάτων ἐν τῷ ὕδατι. Διάνυσις μικρῶν διαστημάτων ὑπὸ τὸ ὕδωρ. Παιδιὰ σφαιρας ἐν τῷ ὕδατι. Δοκιμὴ διασώσεως.

Κολύμβησις ἀντοχῆς 200 μέχρι 300 μέτρων μὲ ἐναλλαγὴν 2 μέχρι 3 τρόπων κολυμβήσεως, ἀρχῆς γινομένης μὲ πήδημα κεφαλῆς. Ἐξαγωγή ἀντικειμένου ἐκ βάθους 3 περίπου μέτρων.

ε) **Χειμεριναὶ ἀσκήσεις** : Ἐπὶ ἐλκύθρων προχείρων δρόμος. Προαγωγή τῆς δυνάμεως τῆς τοιαύτης διαδρομῆς μὲ ταχύτεραν πορείαν καὶ ἐπὶ ἀπο-

τόμων κλιτύων. Δοκιμαί εἰς κυκλικά πηδήματα καὶ πλάγια. Καὶ ἄλλα ἀνάλογα θέματα ποικίλα, ἀναλόγως τῶν τοπικῶν συνθηκῶν.

2. Ἰδιόρρυθμοὶ κινήσεις.

Τεχνάσματα κινήσεων : Ἀναστροφικαὶ κινήσεις μετὰ τὴν κεφαλὴν, ὡς ἐν τῇ 6ῃ τάξει. Ἐπὶ πλέον ἐλεύθεραι ταλαντώσεις. Προαγωγή εἰς ἀσκήσεις ἐνοργάνου γυμναστικῆς καὶ εἰς σχετικὰ τεχνάσματα.

3. Ἀσκήσεις διαπλαστικαὶ καὶ ρυθμοῦ.

Δεξιωτέρα ἐκτέλεσις κινήσεων ἐν τῷ χώρῳ καὶ ἐν τῷ χρόνῳ : Βάδισμα κατὰ σχηματισμοὺς καὶ τρέξιμον ἀνάλογον, εἴτε ἀτομικὸν εἴτε κατὰ μικρὰς ομάδας. Βάδισμα, τρέξιμον καὶ πηδημα κατὰ δεδομένον ῥυθμόν. Μεταβολὴ τῆς κινήσεως κατὰ ταχύτητα, φοράν, μέγεθος. Συνεργασία πολλῶν κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς κινήσεως. Θέματα ἔλξεως καὶ ἀπώσεως μετὰ ομάδας ἐκ 3 ἢ 4 ἀτόμων, μετὰ ἀλλαγὴν κατευθύνσεως ἢ αἰφνιδίαν παρεμβολὴν ἀντιστάσεως καὶ παραπλήσια θέματα, καθ' ἃ οἱ ἀσκούμενοι δέον μετὰ δεξιότητος ν' ἀντιμετωπίζωσιν ἀλλήλους. Ἐνσυνείδητος ἐνέργεια κατὰ τὴν λειτουργίαν τῆς ἀναπνοῆς. Τεχνικαὶ τελειοποιήσεις τῶν ἀσκήσεων ἀντοχῆς καὶ τῶν κινητικῶν τεχνασμάτων.

Διαπαιδαγωγίαι πρὸς καλὴν σωματικὴν παράστασιν. Ἐνδείξεις ἐπὶ τῆς φυσιογνωσίας ὡς μέσου ἐκφράσεως.

4. Ὑγιεινὴ.

Τὰ θεμελιώδη γεγονότα τῆς κοινωνικῆς ὑγιεινῆς καὶ τῆς τοῦ γένους καὶ αἱ ἐκ τούτων πηγάζουσαι ἀξιώσεις.

Β'. ΤΑΞΕΙΣ ΘΗΛΕΩΝ.

Εἰς πάσας τὰς τάξεις, ἀπὸ τῆς I μέχρι τῆς VIII, διδάσκονται αἱ αὐταὶ σωματικαὶ ἀσκήσεις, ὡς καὶ εἰς τοὺς ἄρρενας, μετὰ τὴν διαφορὰν, ὅτι ἐκλέγονται ἐξ ἐκάστης κατηγορίας αἱ ἀπλούστεραι καὶ εὐχερέστεραι, αἱ προσήκουσαι εἰς τὴν ἀντοχὴν καὶ τὴν φύσιν τοῦ σωματικοῦ τῶν θηλέων ὀργανισμοῦ.

Β'. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ, ΤΥΠΟΥ Α.

Τὸ πρόγραμμα τοῦ κατωτέρου κύκλου τοῦ γυμνασιακοῦ τύπου ταυτίζεται περίπου πρὸς τὸ τοῦ δημοταγοῦς τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ γυμνασίου. Ἐν τῷ ἀνωτέρῳ δὲμοῦ κύκλῳ ὑπάρχουσιν αἱ ἐξῆς οὐσιώδεις διαφοραί. Ἡ διδασκαλία τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν παραλείπεται καὶ εἰς ἀντιστάθμισμα διδάσκεται μία ξένη γλῶσσα, ἐπισφύεται κατὰ τι ἡ διδασκαλία τῆς Γερμανικῆς γλώσσης καὶ προστίθεται ἐν τοῖς Μαθηματικοῖς ἡ διδασκαλία τῆς Παραστατικῆς Γεωμετρίας.

Συνεπῶς ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος τοῦ νέου τύπου γυμνασιακοῦ τύπου εἶναι ἀρκετὴ ἡ παράθεσις τῆς διδακτέας ὕλης ἐκ τῶν, ὡς ἂνω, μνημονευθέντων νέων μαθημάτων, καθόσον ἡ τῶν ἄλλων μαθημάτων ὕλη ταυτίζεται περίπου πρὸς τὴν ἀντίστοιχον ἐν τῷ ἀνθρωπιστικῷ τύπῳ.

1. ΖΩΣΑ ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ

(Γαλλικὰ ἢ Ἀγγλικὰ).

I. ΓΑΛΛΙΚΑ

ΣΚΟΠΟΣ : Ὄρθη προφορὰ καὶ τονισμός, γνῶσις τῶν σπουδαιοτάτων σημείων ἐκ τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ. Ἰκανότης τοῦ κατανοεῖν ὀμιλούμενα Γαλλικά, μὴ παρουσιάζοντα πολὺ μεγάλας δυσκολίας. Ἀσφαλὴς κατανόησις οὐχὶ λίαν δυσκόλων Γαλλικῶν κειμένων. Ποιὰ τις εὐχέρεια πρὸς προφορικὴν καὶ γραπτὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης.

Γνώσις, διὰ τῆς ἀναγνώσεως καὶ ἄλλων ἐκτὸς τὸν καθαρῶς φιλολογικῶν ἔργων ἀποκτηθεῖσα, τῆς ἰδιορρυθμίας τῆς χώρας τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ λαοῦ αὐτῆς, τοῦ οἰκονομικοῦ, τοῦ δημοσίου καὶ τοῦ πνευματικοῦ βίου καὶ ἰδίᾳ τῆς λογοτεχνίας αὐτῆς τῶν τελευταίων αἰῶνων ὡς καὶ τῆς συμβολῆς τῆς χώρας ταύτης εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς εἰκόνης τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ κόσμου τῶν νεωτέρων χρόνων καὶ τῆς συγχρόνου ζωῆς.

ΤΑΞΙΣ V (5 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

α) **Προφορὰ :** Συστηματικαὶ ἀσκήσεις πρὸς ἐκγύμνασιν τῶν φωνητικῶν ὀργάνων. Ἐξοικείωσις πρὸς τοὺς Γαλλικοὺς φθόγγους μετὰ συνεχῆ προσοχὴν ἐπὶ τοῦ ὀρθοῦ τονισμοῦ τῶν λέξεων καὶ φράσεων. Ἀσκήσεις ἀκοῆς.

β) **Ἀναγνωστικὴ καὶ γλωσσικὴ ὕλη :** Ἀπλὰ συνεχῆ τεμάχια κειμένου, αἵτινα προσφέρουσι γλωσσικὸν ὕλικόν ἀνάλογον πρὸς τὴν ἡλικίαν τῶν μαθητῶν, περιέχον λέξεις τῆς καθημερινῆς ζωῆς καὶ εἰσάγον εἰς τὴν γνῶσιν τῆς χώρας καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Γαλλίας. Ἀπόκτησις ἀσφαλῆς ἐνὸς θησαυροῦ λέξεων καὶ φράσεων.

ἀπόψεως μὲν περιεχομένου πολύτιμα γλωσσικῶς δὲ ἄμεμπτα, καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς ἄνευ μεγάλων δυσχερειῶν προσιτὰ (ἐπίσης δὲ καὶ πρὸ παντὸς εὐδη- νῆς τιμῆς, ἰδίᾳ ὑπὸ μορφὴν σχολικῶν ἐκδόσεων).

7. Κατάλογος καταλλήλων ἔργων : 1) *P. Arène*, Contes de Provence, 2) *Augier-Sandeau*, Le Gendre de M. Poirier, 3) *P. Bourget*, Monique, 4) *Fr. Coppee*, Contes, 5) *P. Corneille*, Le Cid, 6) *A. Daudet*, Lettres de mon moulin, Tartarin de Tarascon, 7) *A. France*, Crainquebille, 8) *V. Hugo*, Hernani, Les Miserables, Notre Dame de Paris, 9) *P. Loti*, Pêcheur d'Islande, 10) *G. de Maupassant*, Contes et Nouvelles, 11) *Molière*, Le malade imaginaire, les Femmes savantes, 12) *J. B. Racine*, Iphigénie, 13) *Romain Rolland*, Jean Christophe (δοκίμια), 14) *E. Rostand*, L'Aiglon, 15) *Mme de Staël*, De l'Allemagne, 16) *H. Taine*, Les origines de la France contemporaine, 17) *A. de Vigny*, Cinq-Mars, 18) *Voltaire*, Le siècle de Louis XIV, 19) *E. Zola*, La Débâcle, contes.

II. ΑΓΓΛΙΚΑ.

α) ΣΚΟΠΟΣ :— Ὁ αὐτὸς μὲ τὸν τῶν Γαλλικῶν.

β) Διδακτικὴ μέθοδος. Ἀνάλογος μὲ τὴν ἀνωτέρω ἐπὶ τῆς γαλλικῆς γλώσσης.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1) Ἰσχύουσιν ἀντιστοιχῶς, ὅσαι καὶ ἐπὶ τῆς γαλλικῆς γλώσσης.

2) Κατάλογος καταλλήλων συγγραμμάτων πρὸς ἐκλογὴν τοῦ ἀναγνωστέου ὕλικου :

1) *Th. Carley*, On Heroes and Hero-Worship, 2) *J. Conrad*, Youth, 3) *Ch. Dickens*, David Copperfield, 4) *A. Christmas Carol*, The Cricket on the Hearth, 5) *Ch. W. Dilke*, Problems of Greater Britain, 6) *B. Franklin*, Autobiography, 7) *J. Galsworthy*, Justice, Strife, Short Stories, 8) *Mrs Gaskell*, Cranfort, 9) *R. Green*, A Short History of the English People, 10) *H. R. Haggard*, King's Solomon's Mines καὶ ἄ., 11) *Th. Hardy*, Life's Little Ironies, 12) *B. Harte*, Tales of the Argonauts καὶ ἄ., 13) *J. K. Jerome*, Three Men in a Boat, 14) *R. Kipling*, Jungle Book, Plain Tales from the Hills, From Sea to Sea, 15) *J. London*, The Call of the Wild, the Son of the Sun, 16) *W. Scott*, Ivanhoe, 17) *R. Seely*, The Espansion of England, 18) *B. Shaw*, Major Barbara, John Bull's Other Island, 19) *R. L. Stevenson*, The Treasure Island, 20) *A. Tennyson*, Idylls of the Kings, 21) *M. Twain*, Life on the Mississippi, 22) *H. A. Vachell*, Thi Hill, 23) *H. G. Wells*, The Invisible Man, The Time Machine, A Short History of the World, Essays.

2. ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΗ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ :— Ἀσκήσεις τοῦ μαθητοῦ εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ χώρου. Γνώ- σις τῶν κυριωτάτων προβλημάτων τῆς ὀρθογωνικῆς προβολικῆς μεθόδου καὶ τῶν θεμελιωδῶν ἐννοιῶν τῆς πλαγίας προβολῆς ὁμοῦ δὲ καὶ τινων ἐφαρμο- γῶν ἐπὶ τῆς ἀπεικονίσεως ἀπλῶν τεχνικῶν ἀντικειμένων. Ἀσφαλῆς ἀντίληψις τῶν σχέσεων θέσεως καὶ μέτρου σωμάτων ἐκ τῶν προβολῶν αὐτῶν.

ΤΑΞΙΣ VII (3 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

α) Κατὰ τὸ δυνατόν ἐποπτικὴ ἀνάπτυξις τῶν θεμελιωδῶν προβλημάτων τῆς Παραστατικῆς Γεωμετρίας περὶ σημείου, εὐθείας καὶ ἐπιπέδου διὰ τῶν προβολῶν κατακορύφου καὶ ὀριζοντίας. Ἐφαρμογὴ τῶν προβλημάτων τού- των κατασκευῆς πρὸς παράστασιν πρισμμάτων καὶ πυραμίδων, πρὸς ἐξακρί- βωσιν ἐπιπέδων τομῶν καὶ ἀπλουστάτων εἰσχωρήσεων τῶν σωμάτων τούτων ὑπὸ ἄφθονον χρησιμοποίησιν τῶν προβολικῶν σχεδιάσεων τῶν ἐδρῶν. Κατα- σκευαὶ σκιῶν εἰς τὰ σώματα ταῦτα καὶ εἰς ἀπλᾶ, ἐπίπεδα τὴν ἐπιφάνειαν, ἀντικείμενα.

Πλάγια προβολαὶ πρισμμάτων, πυραμίδων καὶ ἀπλῶν ἀντικειμένων, ἐχόν- των ἐπιπεδον ἐπιφάνειαν, μὲ κατασκευὴν σκιῶν.

β) *Γραπτὰ ἔργασιαι* :— Δύο ἐν τῇ Σχολῇ ἐργασίαι καθ' ἑξάμηνον. Προ- σέτι δὲ τακτικὰ μικραὶ ἀσκήσεις κατ' οἶκον.

ΤΑΞΙΣ VIII (2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

α) Ὄρθογώνιος παράλληλος προβολή. Παράστασις κύκλου, περιστροφικοῦ κυλίνδρου, περιστροφικοῦ κώνου καὶ σφαίρας. Ἐύκολοι πρὸς κατασκευὴν ἐπίπεδοι τομαὶ τῶν ἠθθέντων σωμάτων μὲ περιορισμὸν εἰς ἰδιαίτερας θέσεις τῶν ἐπιπέδων τομῆς. Σκιαὶ τῶν σωμάτων τούτων, μόνον διὰ παράλληλον φωτισμὸν.

β) *Γραπτὰ ἔργασιαι* :— Δύο ἐν τῇ Σχολῇ κατὰ ἑξάμηνον. Ἐπιπροσθέ- τως προτείνονται τακτικὰ μικραὶ ἀσκήσεις κατ' οἶκον ἐκτελεστέαι.

Γ'. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ, ΤΥΠΟΥ Β.

Τὸ πρόγραμμα τοῦ τύπου τούτου εἶναι ἀνάλογον πρὸς τὸ τοῦ τύπου Α μετὴν διαφορὰν, ὅτι ὁ χρόνος διδασκαλίας τῶν Λατινικῶν περιορίζεται ἐπι- μάλλον, ἤτοι εἰς ὥρας 21 ἀντὶ τῶν 32 καθ' ἑβδομάδα, πρὸς τὸν ὅσον τῆς διδασκαλίας ξένης γλώσσης, δι' ἣν αἱ ὥραι εἶναι 28 ἀντὶ τῶν 17 τοῦ τύπου Α. Συνεπῶς γίνεται ἀνάλογος περιστολὴ τοῦ διδακτέου ὕλικου ἐκ τῶν Λατινικῶν καὶ ἐπέκτασις τοῦ τοιούτου ἐκ τῶν Γαλλικῶν ἢ τῶν Ἀγγλικῶν, ἅτινα νῦν διδάσκονται καὶ ἐν τῷ κατωτέρῳ κύκλῳ.

Ἴδου συνοπτικῶς τὰ διδακτέα ἐκ τῶν ξένων γλωσσῶν ἐν τῷ τύπῳ Β.

1. ΓΑΛΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ.

Α'. Κατώτερος κύκλος.

ΣΚΟΠΟΣ:— Προφορά και τονισμός προσεγγίζοντες, κατά τὸ δυνατόν, πρὸς τοὺς τῶν Γάλλων. Ίκανότης τοῦ κατανοεῖν τὴν Γαλλικὴν ὁμιλίαν, ὅταν αὕτη δὲν παρουσιάζῃ ἑξαιρετικὰς δυσχερείας. Κατανόησις εὐκόλων γαλλικῶν κειμένων, ἅτινα πραγματεύονται περὶ συμβεβηκότων καὶ συνθηκῶν τῆς ζωῆς τῆς συγχρόνου ἐποχῆς.

Ἀπόκτησις λεξιλογικοῦ θησαυροῦ ἀναφερομένου εἰς τὸ ἄμεσον περιβάλλον τῶν μαθητῶν (Σχολεῖον, οἰκία καὶ οἰκογένεια, πόλις καὶ ἐξοχή) καὶ εἰς τὰ σπουδαιότερα συμβάντα τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Πρώτη εἰσαγωγή εἰς τὴν γνῶσιν τῆς χώρας καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Γαλλίας. Γνώσις τοῦ τυπικοῦ καὶ ἐκείνων τῶν μερῶν τοῦ Συντακτικοῦ, ἅτινα εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὴν ὁμιλίαν καὶ τὴν ἀνάγνωσιν.

Ποιά τις δεξιότης εἰς τὴν προφορικὴν καὶ γραπτὴν χρῆσιν τῆς γαλλικῆς γλώσσης ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ κατὰ τὴν διδασκαλίαν ἐπεξεργαζομένου ὕλικου καὶ λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἀναγκῶν τῆς καθημερινῆς ζωῆς.

Ἡ διδασκαλία τοῦ κατωτέρου κύκλου ὀφείλει ὄχι μόνον νὰ θέσῃ τὰ θεμέλια διὰ τὴν εὐρύτεραν ἀπασχόλησιν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ κύκλῳ μετὰ τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν ἀλλὰ καὶ νὰ καταστήσῃ ἱκανοὺς τοὺς μαθητὰς, τοὺς τυχόν ἀποχωροῦντας μετὰ τὴν ἀπόλυσίν των ἐκ τῆς 4ης τάξεως, νὰ ἐννοῶσι μετὰ τὴν βοήθειαν καὶ τοῦ Λεξικοῦ, ἐν ἀνάγκῃ, ἀπλᾶ γαλλικὰ κείμενα καὶ νὰ χρησιμοποιῶσιν ἐπιφελῶς, γραπτῶς τε καὶ προφορικῶς, τὸ κεκτημένον γλωσσικὸν κεφάλαιον ἐκ τῆς γλώσσης ταύτης.

Κατὰ ταῦτα ἡ διδασκαλία τῶν Γαλλικῶν ἐν τῷ κατωτέρῳ τειραταξίῳ κύκλῳ ἐπιδιώκει κυρίως πρακτικὸν σκοπὸν, ἐπιφυλασσομένης εἰς τὸν ἀνώτερον κύκλον τῆς ἐπιστημονικῆς ἀντιλήψεως καὶ ἐμβαθύνσεως.

ΤΑΞΙΣ II (5 ὧραι τὴν ἐβδομάδα).

α) Προφορά:— Εἰσαγωγή εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν φθόγγων. Ἀσκήσεις τῆς ἀκοῆς καὶ τῶν φωνητικῶν ὀργάνων βάσει τῆς ἀπομιμήσεως. Συστηματικαὶ ἀσκήσεις ἐν τῇ προφορᾷ τῶν φθόγγων ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰς λέξεις καὶ μικρὰς προτάσεις (τονισμός λέξεων καὶ φράσεων). Συλλογὴ παραδειγμάτων καθιστώντων φανεράν τὴν σχέσιν μεταξὺ φθόγγων καὶ γραπτῶν σημείων (ἢ χαρακτήρων).

β) Ἀσκήσεις διαλέξεως:— Ἀπόδοσις γενομένης ὁμιλίας (κατ' ἄτομον καὶ ἐν χορῷ). Ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις, βραδύτερον δὲ καὶ θέσεις ἐρωτήσεων ἀπλῶν. Εὐκολοὶ γραμματικοὶ μετασχηματισμοί. Προσπάθειαι πιστῆς κατὰ τὸ δυνατόν ἀποδόσεως ἐπεξεργασμένων τεμαχίων. Ἀπομνημόνευσις (ἀκόμη καὶ κειμένων εἰς ἐλεύθερον λόγον). Ποιήματα, παιγνίδια, εὐκολοὶ

συνομιλίας ἐπὶ εἰκόνων κ.λ. Συστηματικὴ ἀπόκτησις, κατ' ἀρχὰς μικροῦ, θησαυροῦ λέξεων διὰ τῶν διαλογικῶν ἀσκήσεων καὶ τῆς ἀναγνώσεως.

γ) Ἀναγνωστικὸν ὕλικόν:— Μικρὰ αὐτοτελῆ κείμενα, πρὸ πάντων διηγηματικοῦ χαρακτήρος. Σύντομα ἀπλᾶ ποιήματα.

δ) Γραμματικὴ:— Τὰ θεμελιώδη γεγονότα τοῦ τυπικοῦ καὶ τοῦ συντακτικοῦ, ἐφ' ὅσον εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὴν κατανόησιν τῶν διαφόρων, ὡς ἄνω, ἀσκήσεων:— avoir καὶ être εἰς τοὺς κυριωτάτους χρόνους τῆς ὀριστικῆς. Οἱ αὐτοὶ χρόνοι τῶν εἰς —er ὁμαλῶν ὀρημάτων ὡς καὶ οἱ τοιοῦτοι ἄλλων, διὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὰς ἀσκήσεις ὁμιλίας ἀπαραιτήτων, ὀρημάτων, ἀκόμη καὶ ἀνωμάλων.

ε) Γραπτὰ ἔργασια:— Σύντομοι ὑπαγορεύσεις, κατ' ἀρχὰς ἐν στενωτάτῃ ἐπαφῇ πρὸς ἐπεξεργασμένον ὕλικόν τῶν ἀσκήσεων, βραδύτερον δὲ μετὰ μεταβολὴν τῶν λέξεων. Καταγραφή βραχέων ἀπομνημονευθέντων κειμένων. Ἀπαντήσεις εἰς ἀπλᾶς ἐρωτήσεις ἐπὶ τοῦ περιεχομένου ἀναγινωσκομένων κειμένων. Ἐλαφροὶ μετασχηματισμοὶ κειμένων. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀσκήσεων ὁυθμίζεται ἀναλόγως τῆς ὑφισταμένης ἀνάγκης.

Γραπτὰ δοκιμασίαι ἐν τῇ Σχολῇ δύο κατὰ τὸ ἀ'. ἑξάμηνον καὶ τέσσαρες κατὰ τὸ δευτέρον (τῆς ἐνάξεως γινομένης ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου).

ΤΑΞΙΣ III (5 ὧραι τὴν ἐβδομάδα).

α) Προφορά:— Περαιτέρω συστηματικαὶ ἀσκήσεις προφορᾶς.

β) Διαλέξεις καὶ θησαυρὸς λέξεων:— Ὅπως καὶ ἐν τῇ δευτέρῃ τάξει. Ἐπιπροσθέτως ἀπλᾶ δραματικὰ σκηναί.

γ) Ἀναγνωστικὴ ὕλη:— Κείμενα μεγαλυτέρας πως ἐκτάσεως διηγηματικοῦ καὶ περιγραφικοῦ χαρακτήρος, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τοιοῦτων, ἅτινα εἰσάγουσιν εἰς τὴν γνῶσιν τῆς χώρας καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Γαλλίας. Εὐληπετα ποιήματα.

δ) Γραμματικὴ:— Αἱ ἐν τῇ 2α τάξει παραλειφθεῖσαι ἀνωμαλίας τῶν εἰς —er ὀρημάτων. Τὰ εὐχρητότερα ὀρήματα τῶν λοιπῶν συζυγιῶν. Ὑποτακτικὴ μόνον εἰς μερικὸν τύπου. Ἀνώματος σχηματισμὸς τοῦ πληθυντικοῦ τῶν οὐσιαστικῶν (παραλειπομένων πασῶν τῶν σπανίων λέξεων). Τὰ παραθετικὰ τῶν ἐπιθέτων καὶ ὁ σχηματισμὸς τῶν ἐπιρρημάτων. Ἀντωνυμίας, ἰδία τὰ δύο εἶδη τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας. Συντακτικὸν διδασκαλία μόνον, ὅσας ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῶν ἀσκήσεων ὁμιλίας καὶ τοῦ ἀναγνωστικοῦ ὕλικου.

ε) Γραπτὰ ἔργασια:— Ἐλευθερώτεροι ὑπαγορεύσεις. Ἀπόδοσις μικρῶν ὄχι ἀπομνημονευθέντων διηγημάτων, ἀπάντησις εἰς ἐρωτήσεις ἐν συναφείᾳ πρὸς τὸ ἀναγνωσθὲν ὕλικόν. Προσπάθειαι συντάξεως ἐπιστολῶν. — Γραπτὰ δοκιμασίαι ἐν τῇ Σχολῇ 4 καθ' ἑξάμηνον.

ΤΑΞΙΣ IV. (5 ὧραι τὴν ἐβδομάδα).

α) **Ἀσκήσεις διμιλίας** :— Ὅπως ἄχρι τοῦδε. Πρὸς τούτοις μικραὶ διηγήσεις περὶ γεγονότων τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Ἀπομνημόνευσις, ὡς μέχρι τοῦδε. Ἐμπέδωσις καὶ ἐπέκτασις τοῦ λεξιλογικοῦ θησαυροῦ τοῦ ἐκ τῶν προηγούμενων τάξεων ἀποκομισθέντος.

β) **Ἀναγνωστικὸν ὕλικόν** :— Ἐκτενέστερα ἀναγνωστικὰ κείμενα διηγηματικοῦ ὡς καὶ περιγραφικοῦ χαρακτήρος νεωτέρου πεζοῦ λόγου, ἅτινα εἰσάγουσιν εἰς τὰς βιωτικὰς συνθήκας τῆς Γαλλίας. Κείμενα, ὑπὸ δραματικὴν μορφήν, καὶ ποιήματα. Παραλλήλως πρὸς τὸ ἀναγνωστικὸν βιβλίον μία τοῦλάχιστον μεγαλυτέρα ἀφήγησις.

γ) **Γραμματικὴ** :— Τὰ κυριώτατα ἐκ τῆς συντάξεως, ἰδίᾳ τὰ περὶ χρήσεως τῶν χρόνων, τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τῶν μετοχῶν.

δ) **Γραπταὶ ἐργασίαι** :— Ἐλευθερώτεραι ὑπαγορεύσεις. Ἀπόδοσις ἀναγνωσθέντων διηγημάτων, πάντως ὑπὸ δραματικὴν μορφήν. Θέσις ἐρωτήσεων καὶ ἀπάντησις εἰς τοιαύτας, μικραὶ ἐκθέσεις περὶ παρατηρηθέντων γεγονότων ὑπ' αὐτῶν τῶν μαθητῶν. Ἀντίστροφοι μεταφοραὶ ἐκ τῆς γερμανικῆς εἰς τὴν γαλλικὴν (κατὰ τὴν ὥραν τῆς διδασκαλίας).

Γραπταὶ δοκιμασίαι ἐν τῇ Σχολῇ 4 καθ' ἑξάμηνον.

B. Ἀνώτερος κύκλος.

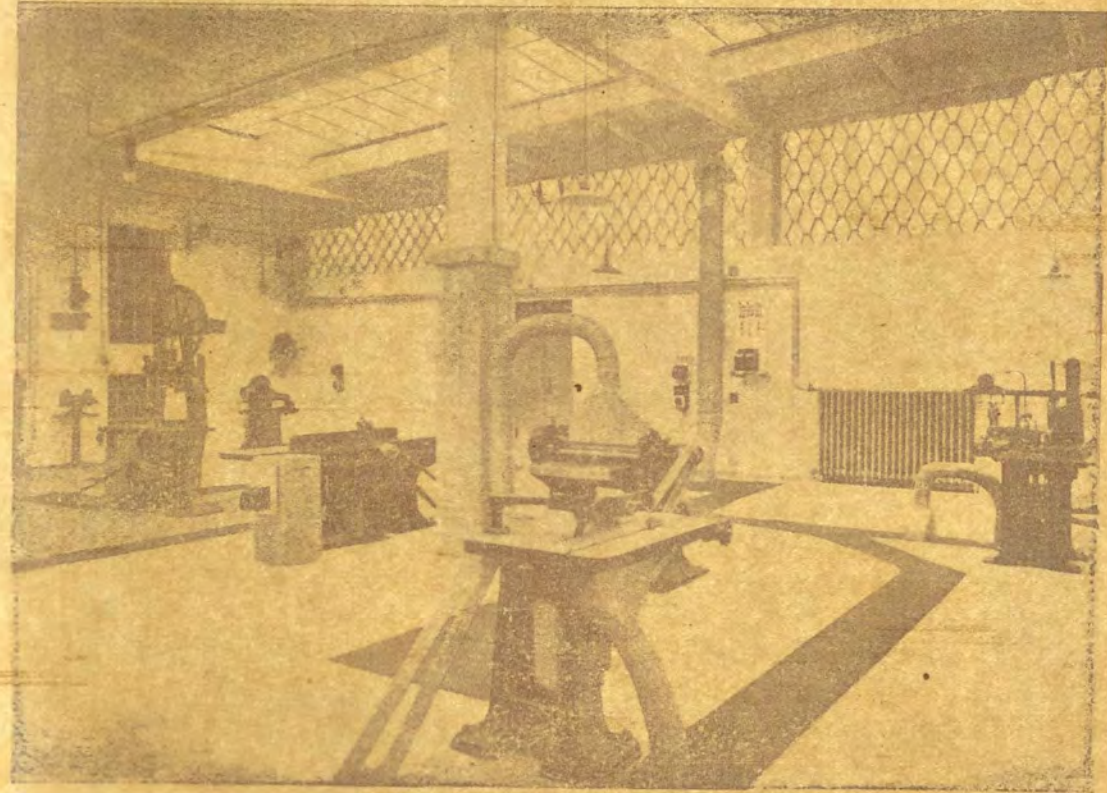
ΣΚΟΠΟΣ :— Ἰκανότης πρὸς ἀνεξάρτητον καὶ ἐνσυνείδητον ἀνάγνωσιν ἀκόμη καὶ ἐκτενεστέρων καὶ δυσκολωτέρων κειμένων. Δειξιότης ὀρθῆς διατυπώσεως, προφορικῆς καὶ γραπτῆς, γαλλιστὶ ἀτλῶν διανοημάτων.

Διὰ τῆς ὅσον ἔνεστι πολυμερεστέρας, οὐχὶ δὲ ἀπλῶς ἐπὶ τῆς ὥραιας πνευματικῆς λογοτεχνίας περιορισμένης, ἀναγνώσεως ἀπόκτησις γνωριμίας πρὸς τὴν ἰδιορρυθμίαν τῆς χώρας καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Γαλλίας, πρὸς τὴν οἰκονομικὴν, δημοσίαν καὶ πνευματικὴν ζωὴν αὐτῆς, καὶ καθ' ἑξοχὴν πρὸς τὴν λογοτεχνίαν αὐτῆς τῶν τελευταίων αἰώνων, ἰδίᾳ τοῦ 19ου αἰῶνος καὶ τοῦ παρόντος, ὡς πρὸς τὴν συμβολὴν τῶν Γάλλων ἐν τῇ διαμορφώσει τοῦ νεωτέρου εὐρωπαϊκοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς τῶν ἡμερῶν μας.

ΤΑΞΙΣ V (4 ὧραι τὴν ἐβδομάδα).

α) **Ἀναγνωστικὸν ὕλικόν** : (ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ἀναγνωστικοῦ βιβλίου καὶ τομιδίου καθ' ἐκλογὴν) : 1) Καθαρῶς γαλλικαὶ περιγραφαὶ πρὸς βαθυτέραν γνῶσιν τῆς χώρας καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Γαλλίας ἐν τῇ μητροπόλει καὶ ταῖς ἀποικίαις, 2) Διηγήσεις, δράματα, ποιήματα κ.λ. ἐκ τῆς νεωτέρας γαλλικῆς φιλολογίας.

β) **Ὀμιλίαι ἀσκήσεις** :— Συνοψίσεις καὶ μετασχηματισμοὶ ἀναγνωσθέντος ὕλικου. Ἀπόδοσις προγενεστέρας ἀναγνωσθέντος ὕλικου, ἄνευ προειδο-

Μηχανικὸν ἐργαστήριον ξυλουργείου ἐν τῷ Μεγάρῳ τῆς I Ἐπαγγελμ. Σχολῆς ἐν Mollardgasse 87 τῆς Βιέννης (ὄφ. σελ. 173 καὶ 175).

ΤΑΞΙΣ IV. (5 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

α) Ἀσκήσεις διμιλίας :—Ὅπως ἄχρι τοῦδε. Πρὸς τούτοις μικραὶ ἀσκήσεις περὶ γεγονότων τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Ἀπομνημόνευσις, ἀσκήσεις τοῦδε. Ἐμπέδωσις καὶ ἐπέκτασις τοῦ λεξιλογικοῦ θησαυροῦ τοῦ ἐκ τῶν προηγούμενων τάξεων ἀποκομισθέντος.

β) Ἀναγνωστικὸν ὕλικόν :—Ἐκτενέστερα ἀναγνωστικὰ κείμενα διηγηματικοῦ ὡς καὶ περιγραφικοῦ χαρακτήρος νεωτέρου πεζοῦ λόγου, ἅτινα ἀφορῶσι εἰς τὰς βιωτικὰς συνθήκας τῆς Γαλλίας. Κείμενα, ὑπὸ δραματικῆς μορφῆς, καὶ ποιήματα. Παραλλήλως πρὸς τὸ ἀναγνωστικὸν βιβλίον αὐτὸ τὸ ἐλάχιστον μεγαλυτέρα ἀφήγησις.

γ) Γραμματικὴ :—Τὰ κυριώτατα ἐκ τῆς συντάξεως. Ἰδίαι τὰ περὶ τῆς ἰσοσεως τῶν χρόνων, τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τῶν μεταγῶν.

δ) Γραφικαὶ ἐργασίαι :—Ἐλευθερώτεραι ὑπαγορεύσεις. Ἀπόδοσις ἀναγνωσθέντων διηγημάτων, πάντως ὑπὸ δραματικὴν μορφήν. Θεοὶ ἐρωτήσεων καὶ ἀπάντησις εἰς τοιαύτας, μικραὶ ἐκθέσεις περὶ παρατηρηθέντων γεγονότων ὑπ' αὐτῶν τῶν μαθητῶν. Ἀντίστροφαι μεταφοραὶ ἐκ τῆς γερμανικῆς εἰς τὴν γαλλικὴν (κατὰ τὴν ὥραν τῆς διδασκαλίας).

Γραφικαὶ δοκιμασίαι ἐν τῇ Σχολῇ 4 καθ' ἑξάμηνον.

Β'. Ἀνώτερος κύκλος.

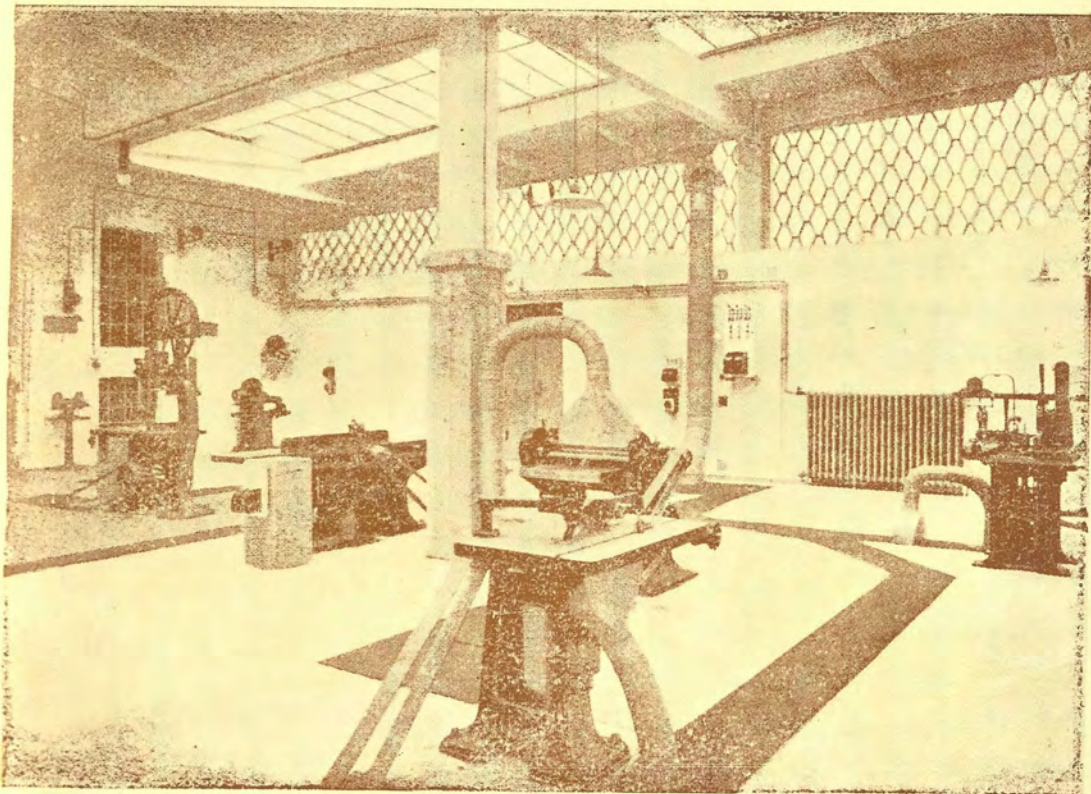
ΣΚΟΠΟΣ :—Ἰκανότης πρὸς ἀνεξάρτητον καὶ ἐκτενέστερον ἀναγνώσασθαι ἀκόμη καὶ ἐκτενεστέρων καὶ δυσκολωτέρων κειμένων. Διέδοξις ἀπὸ τῆς ἀναγνώσεως, προφορικῆς καὶ γραπτῆς, γαλλιστὶ ἀτλῶν διανοημάτων.

Διὰ τῆς ὅσου, ἐνεσι πολυμερεστέρας, οὐχὶ δὲ ἀπλῶς ἐκ τῆς ἀναγνώσεως μαθητικῆς λογοτεχνίας περιορισμένης, ἀναγνώσεως ἀπόκτησις γνώσεως περὶ τὴν ἰδιορρυθμίαν τῆς χώρας καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Γαλλίας, πρὸς τὴν ἀναγνώσεως τῆς δημοσίαν καὶ πνευματικὴν ζωὴν αὐτῆς, καὶ κατ' ἔξοχὴν πρὸς τὴν ἀναγνώσεως τῆς τεχνικῆς αὐτῆς τῶν τελευταίων αἰώνων, ἰδίαι τοῦ 19ου αἰῶνος καὶ τοῦ 20ου αἰῶνος, ὡς πρὸς τὴν συμβολὴν τῶν Γάλλων ἐν τῇ διαμορφώσει τοῦ σύγχρονου εὐρωπαϊκοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς τῶν ἡμερῶν μας.

ΤΑΞΙΣ V (4 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

α) Ἀναγνωστικὸν ὕλικόν : (ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ἀναγνωστικοῦ βιβλίου καὶ τομίδιου κατ' ἔκλογήν) : 1) Καθαρῶς γαλλικαὶ περιγραφαὶ πρὸς βαθύτην γνῶσιν τῆς χώρας καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Γαλλίας ἐν τῇ μητροπόλει καὶ ἐν ἀποικίαις, 2) Διηγήσεις, δράματα, ποιήματα κ.λ. ἐκ τῆς νεωτέρας γαλλικῆς φιλολογίας.

β) Ομιλίαι ἀσκήσεις :—Συνοφίσεις καὶ μετασχηματισμοὶ ἀναγνωσθέντος ὕλικου. Ἀπόδοσις προγενεστέρας ἀναγνωσθέντος ὕλικου, ἀνεξαρτήτως

Μηχανικὸν ἐργαστήριον ξυλουργεῖου ἐν τῷ Μεγάρῳ τῆς I Ἐπαγγελμ. Σχολῆς ἐν Mollardgasse 87 τῆς Βιέννης (ὄρ. σελ. 173 καὶ 175).

ποιήσεως τῶν μαθητῶν, ἀφηγηματικῆς χαρακτῆρος. Ἀπλῆ ἐκθέσεις περὶ στοιχείων παρατηρηθέντων ἢ ἀναγνωσθέντων ὑπ' αὐτῶν τούτων τῶν μαθητῶν.

γ) **Γραμματικὴ** :— Τὰ κυριώτατα ἐκ τοῦ τυπικοῦ καὶ τοῦ συντακτικοῦ τῆς βοήθειά βιβλίου γραμματικῆς ἐπαναλαμβάνονται συνοπτικῶς καὶ συμπληροῦνται, ἀφορμῆς διδομένης πρὸς τοῦτο ἐκ τῶν ἀναγνωσκομένων κειμένων. Εὐκαιρίας διδομένης (εἰς πάσας τὰς τάξεις τοῦ ἀνωτέρου κύκλου) γίνεται κατάταξις τοῦ ἀποθησαυρισθέντος ὕλικου λέξεων καὶ φράσεων εἰς ομάδας ἀπὸ ἀπόψεως μορφῆς καὶ οὐσίας.

δ) **Γραπταὶ ἐργασίαι** :— Ὑπαγορεύσεις δυσκολωτέρου ὕλικου. Ἐλευθέρως ἀπόδοσις ἀναγνωσκομένου ἢ ἕδη προαναγνωσθέντος κειμένου. Σύντομος περίληψις ἐκτενῶν ἀναγνωστικῶν τεμαχίων. Μεταφοραὶ ἐκ τῆς Γερμανικῆς εἰς τὴν Γαλλικὴν, ἐπιστολαί. Προσπάθειαι ἐλευθέρως ἐκθέσεως.

Γραπταὶ ἐξετάσεις τρεῖς καθ' ἑξάμηνον.

ΤΑΞΙΣ VI. (3 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

α) **Ἀναγνωστικὸν ὕλικόν** :— 1) Δοκίμια ἐκ τῶν κλασικῶν ἔργων τοῦ 17ου αἰῶνος (ἐν δρᾶμα τοῦ Κορνηλίου ἢ τοῦ Ρακίνα καὶ μία κωμῶδις τοῦ Μολιέρου πρέπει νὰ ἀναγνωσθῶσιν εἰς μεγάλα πῶς τμήματα).— 2) Μυθιστορήματα, δράματα, ποιήματα, ἔργα σχετικὰ πρὸς τὸν πολιτισμὸν κ. λ., ἐκ τῆς νεωτέρας γαλλικῆς λογοτεχνίας.

β) **Ἀσκήσεις προφορικοῦ λόγου** :— Ὅπως ἐν τῇ 5ῃ τάξει. Πρὸς τούτοις προσπάθειαι ἀναπτύξεως, ὑπὸ διαλογικὴν μορφήν, θέματος ἀναγνωσθέντος ἢ ἀκοισθέντος.

γ) **Γραμματικὴ** :— Ὅπως ἐν τῇ 5ῃ τάξει.

δ) **Γραπταὶ ἐργασίαι** :— Ὅπως ἐν τῇ 5ῃ τάξει.

Γραπταὶ ἐξετάσεις ἐν τῷ σχολεῖω τρεῖς καθ' ἑξάμηνον.

ΤΑΞΙΣ VII (3 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

α) **Ἀναγνωστικὸν ὕλικόν** :— 1) Δοκίμια κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῆς λογοτεχνίας τοῦ 18ου αἰῶνος, ἰδίᾳ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ῥωμαντικῆς. Ἱστορικὰ καὶ πολιτισμοῦ κείμενα περὶ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τοῦ 19ου αἰῶνος, 2) Μυθιστορήματα, τεμάχια ἐκ τῶν ῥωμαντικῶν ἔργων, δράματα, ποιήματα κ. λ. ἐκ τῆς νεωτέρας γαλλικῆς λογοτεχνίας.

β) **Ἀσκήσεις προφορικοῦ λόγου** :— Ὅπως καὶ εἰς τὰς προηγουμένας τάξεις, πάντως ὁμως μὲ μεγαλυτέρας ἀξιώσεις. Πρὸς τούτοις βραχεῖαι ἀσκήσεις ἐλευθέρως ὁμιλίας ἐνώπιον τῆς τάξεως.

γ) **Γραμματικὴ** :— Ὅπως ἐν τῇ 6ῃ τάξει.

δ) **Γραπταὶ ἐργασίαι** :— Ὅπως ἐν τῇ 6ῃ τάξει. Ἐπὶ πλέον ἄνευ προ-

παρασκευής μεταφράσεις ἐκ τῆς γαλλικῆς εἰς τὴν γερμανικὴν, ὡς καὶ ἐπ' εὐ-
καιρίᾳ προσπάθειαι μεταφορᾶς ἐκ τῆς γερμανικῆς εἰς τὴν γαλλικὴν.

Γραπταὶ ἐξετάσεις ἐν τῷ σχολείῳ τρεῖς καθ' ἑξάμηνον.

ΤΑΞΙΣ VIII (3 ὥραι καθ' ἑβδομάδα).

α) Ἀναγνωστικὸν ὕλικόν:— 1) Δοκίμια κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῆς γαλλικῆς
λογοτεχνίας τοῦ 19ου καὶ τοῦ 20ου αἰῶνος μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, — 2) Συ-
νοπτικὴ ἐξέτασις τοῦ οἰκονομικοῦ, δημοσίου καὶ πνευματικοῦ βίου τῆς νεο-
τέρας Γαλλίας ἐπὶ τῇ βάσει καταλλήλων βιβλίων, ἐφημερίδων, περιοδικῶν κ.λ.

β) Ἀσκήσεις προφορικοῦ λόγου:— Ὅπως ἐν τῇ 7ῃ τάξει.

γ) Γραμματικὴ:— Ὅπως ἐν τῇ 7ῃ τάξει.

δ) Γραπταὶ ἐργασίαι:— Ὅπως ἐν τῇ 7ῃ τάξει.

Γραπταὶ ἐξετάσεις ἐν τῇ σχολῇ τρεῖς μὲν κατὰ τὸ πρῶτον δύο δὲ κατὰ τὸ
δεύτερον ἑξάμηνον. Ἡ διάρκεια ἐκάστης ἐξετάσεως δύναται νὰ ἐκταθῇ καὶ
μέχρι δύο ὥρῶν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Ἰσχύουσιν ἀκριβῶς ὅσαι ἀντιστοιχῶς καὶ ἐν τῷ πραγματικῷ γυμνασίῳ,
τοῦ τύπου Α.

2. Διὰ τὴν ἐκλογὴν καταλλήλου ἀναγνωστικοῦ ὕλικου παρατίθεται καὶ ὁ
ἐξῆς κατάλογος ἔργων:

Τάξις 4η:— 1) *G. Bruno*, Le Tour de la France par deux enfants. 2) *Labiche-
Martin*, Le voyage de M. Perrichon, 3) *M. Maeterling*,
L'oiseau bleu, 4) *H. Malot*, Sans famille, 5) *G. de Maupassan*, Contes
et Nouvelles.

Τάξις 5η:— 1) *E. About*, L'homme à l'oreille cassée, 2) *P. Arène*,
Contes de Provence, 3) *A. Daudet*, Lettres de mon moulin, 4) *V. Hugo*,
Les Misérables, 5) *A. Laurie*, Mémoires d'un collégien, 6) *G. de Mau-
passan*, Contes et Nouvelles, 7) *Pr. Merimee*, Colomba, 8) *J. Verne*
Le Tour du monde en 80 jours.

Τάξις 6η:— 1) *P. Corneille*, Le Cid, 2) *J. B. Racine*, Iphigénie, 3)
Molière, Le malade imaginaire, les Femmes savantes, le Tartuffe, 4)
Fr. Coppee, Contes, 5) *A. Daudet*, Petite Chose Tartarin de Tarascon, 6)
George Sand, Petite Fadette, 7) *A. de Vigny*, Cinq-Mars, Servitude
et grandeur militaire, 8) *E. Zola*, Nouvelles.

Τάξις 7η:— 1) *Mme de Staël*, De l'Allemagne, 2) *Voltaire*, Le
Siècle de Louis XIV, 3) *Augier-Sandeau*, Le Gendre de M. Poirier,
4) *H. Balzac*, L'auberge rouge, 5) *V. Bourget*, Monique, 6) *G. Flau-
bert*, Contes, 7) *A. France*, Le Crime de Sylvestre Bonnard, 8) *J. Ha-
ley*, L'invasion, 9) *V. Hugo*, Hernani, 10) *P. Loti*, Pêcheur d'Islande,
11) *A. de Musset*, Comédies et Proverbes.

Τάξις 8η:— 1) *R. Bazin*, La Terre qui meurt, 2) *M. Maeterlinck*,
La vie des abeilles, 3) *Romain Rolland*, Jean Christophe (δοκίμια κατ'
ἐκλογὴν), 4) *F. Rostand*, L'Aiglon, 5) *H. Taine*, Les Origines de la
France contemporaine, 6) *E. Zola*, La Débâcle.

II. ΑΓΓΛΙΚΑ.

Σκοπὸς καὶ διδακτικὴ πορεία, ὅπως καὶ διὰ τὰ Γαλλικά.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

1) Ἰσχύουσιν, ὅσα ἀντιστοιχῶς καὶ διὰ τὰ Γαλλικά.

2) Διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἀναγνωστικοῦ ὕλικου κατὰ τάξεις συνιστῶνται
τὰ κάτωθι συγγράμματα:

Τάξις 3η:— 1) *L. Carrol*, Alice's Adventures in Wonderland, 2)
D. Defoe, Robinson Crusoe, 3) *Ch. Dickens*, A Child's History of
England, 4) *Ch. Kingsley*, The Water Babies, 5) *R. Kipling*, Just so
Stories, 6) *W. Scott*, Tales of a Grandfather, 7) πρὸς τούτοις μία συλ-
λογὴ μύθων καὶ συντόμων ἱστοριῶν.

Τάξις 4η:— 1) *M. Alcott*, Little Women, 2) *J. M. Barrie*, The
Little White Bird, 3) *F. T. Bullen*, The Cruise of the Cachalot, 4) *J.
F. Cooper*, The Deerslayer, 5) *Ch. Dickens*, David Copperfield, 6) *Mrs
Craik*, John Halifax, Gentleman, 7) *W. Irving*, Rip von Winkle, Chri-
stopher Columbus, 8) *R. Kipling*, Jungle Book, 9) *F. Marryat*, Ma-
sterman Ready κ. ἄλ., 10) *F. Montgomery*, Misunderstood, 11) *E. Phill-
potts*, The Human Boy, 12) *J. Ruskin*, The King of the Golden Ri-
ver, 13) *R. L. Stevenson*, The Bottle Imp, 14) *W. M. Thackeray*, The
Rose and the Ring, 15) *Mark Twain*, The prince and the Pauper,
16) ἔπειτα ἱστορίαι τῶν ζώων [M. Byron, Ch. G. D. Roberts, A. Sewell,
E. Thomson Seton κ. ἄλ.].

Τάξις 5η:— 1) *E. Brooks*, A Trip to Washington, 2) *Ch. Dickens*,
A Christmas Carol, The Cricket on the Hearth, 3) *Collar*, An Indu-
strial and Social History of England, 4) *C. Doyle*, Adventures of Sher-
lock Holmes, 5) *G. Eliot*, The Mill on the Floss, 6) *M. Faraday*, Che-
mical History of a Candle, 7) *B. Franklin*, Autobiography, 8) *Mrs
Gaskell*, Cranford, 9) *H. R. Haggard*, King Solomon's Mines κ. ἄ., 10)
B. Harte, Tales of the Argonauts κ. ἄ., 11) *R. Kipling*, Puck of Pook's
Hill, 12) *H. Lawson*, Australian Tales, 13) *J. London*, The Call of the
Wild, 14) *E. Poe*, Short Stories, 15) *Capt. Scott*, Last Expedition, 16)
R. L. Stevenson, The Treasure Island, 17) *Mark Twain*, Life on the
Mississippi, 18) *H. Walpole*, Jeremy and Hamlet.

Τάξις 6η:— 1) *F. Austey*, Voces Populi, 2) *E. Arnold*, The Light

of Asia, 3) *W. Besant*, For Faith and Freedom, 4) *G. K. Chesterton*, The Innocence of Father Brown, 5) *L. Chreighton*, Social History of England, The Age of Elisabeth, 6) *Ch. Dickens*, Oliver Twist, 7) *G. Eliot*, Silas Marner, 8) *J. H. Ewing*, The Story of a Short Life, 9) *W. Jacobs*, Captains All, 10) *J. K. Jerome*, Three Men in a Boat, 11) *R. Kipling*, Plain Tales from the Hills, from Sea to Sea, 12) *W. Scott*, Kenilworth, Ivanhoe, The Hearth of Midlothian, 13) *A. Tennyson*, Idylls of the King, Enoch Arden, 14) *W. M. Thackeray*, Vanity Fair, 15) *H. A. Vachell*, The Hill, 16) *H. G. Wells*, The Invisible Man.

Τάξις 7η :— 1) *Th. Carlyle*, On Heroes and Hero-Worship, 2) *J. Conrad*, Youth, Tales of Unrest, 3) *J. Drinkwater*, A. Lincoln, 4) *R. W. Emerson*, Representative Men, 5) *J. A. Froude*, Oceana, 6) *J. Galsworthy*, Justice, Short Stories, 7) *Th. Hardy*, Life's Little Ironies, 8) *J. London*, The Son of the Sun, 9) *O. Schreiner*, The Story of an African Farm, 10) *B. Shaw*, Major Barbara, John Bull's Other Island, 11) *H. G. Wells*, A Short History of the World, The Future in America, The Time Machine.

Τάξις 8η :— 1) *Ch. W. Dilke*, Problems of Greater Britain, 2) *H. Ford*, My Life and my Work, 3) *J. Galsworthy*, The Island Pharisees, Strife, 4) *Th. B. Macaulay*, Essays, History of England, 5) *J. St. Mill*, On Liberty, 6) *F. Norris*, The Octopus, 7) *J. Ruskin*, Unto this Last, 8) *R. Seeley*, The Expansion of England, 9) *H. Spencer*, Social Statics, 10) *W. M. Thackeray*, Henry Esmond, 11) *H. G. Wells*, Essays.

III. ΛΑΤΙΝΙΚΑ.

ΣΚΟΠΟΣ :— Ίκανότης τῶν μαθητῶν, ὅπως κατανοῶσι καὶ μεταφράζωσιν ἐπὶ τῇ βάσει ἀσφαλῶν γλωσσικῶν γνώσεων εὐκόλα λατινικά κείμενα, κατ' ἔξοχὴν τῆς κλασικῆς περιόδου.

Διεσδυσίς εἰς τὴν νοστορίαν τῶν Ρωμαίων, τὰ ἰδιόρρυθμα τούτων δημιουργήματα καὶ εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ρωμαϊσμοῦ ἐντὸς τῆς Ἀρχαιότητος ὡς καὶ ἐντὸς τοῦ ἀρχαίου πεπολιτισμένου κόσμου ἐν γένει, εἰς τὰς ἐπιδράσεις αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Δυτικοῦ Πολιτισμοῦ καὶ ἰδιαίτερος εἰς τὰς σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τὸν πολιτισμὸν τοῦ Γερμανικοῦ Λαοῦ.

Δι' ἀναγνώσεως κατ' ἔκλογὴν συγγραμμάτων ἀπόκτησις γνωριμίας πρὸς τὰς ἀντιπροσωπευτικὰς προσωπικότητας καὶ ἔργα τῆς ῥωμαϊκῆς λογοτεχνίας καὶ τοῦ πνευματικοῦ βίου τῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς πρώτης περιόδου τῶν Αὐτοκρατόρων. Συνοπτικὴ ἐξέτασις, δι' ἀναγνώσεως δοκιμίων κατ' ἔκλογὴν, τῆς μεταγενεστέρης λατινικῆς λογοτεχνίας μέχρι τῆς περιόδου τῶν νεωτέρων χρόνων.

Πνευματικὴ τῶν μαθητῶν ἐξάσκησης δι' ἐκμαθήσεως τῆς γλώσσης, διὰ

γλωσσικῶν ἀσκήσεων καὶ γλωσσικῶν ἀναγνωρίσεων, διὰ συγκριτικῆς παρατηρήσεως, ἐν καταλλήλοις περιστάσεσι, τοῦ γλωσσικοῦ οἰκοδομήματος καὶ γλωσσικῆς χρήσεως ἐν τῇ Λατινικῇ, ἐν τῇ Γερμανικῇ καὶ ἐν τῇ ξένη ζῶσῃ γλώσσῃ, ὡς καὶ διὰ τῆς προσπαθείας ὑπὲρ τῆς κατανοήσεως τῶν λατινικῶν κειμένων καὶ τῆς κατὰ τὸ δυνατόν τελείας μεταφράσεως αὐτῶν εἰς τὴν μητρικὴν γλῶσσαν,

ΤΑΞΙΣ V (6 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

α) **Γραμματικὴ** :— Ἡ κλίσις τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων (μὲ ἀποκλείσμον παντὸς περιτοῦ). Αἱ κυριώταται μορφαὶ σχηματισμοῦ προτάσεων διὰ τὴν μετάφρασιν ἐκ τῆς Λατινικῆς εἰς τὴν Γερμανικὴν κατὰ πρότον.

β) **Ἀνάγνωσις συγγραμμάτων** (κατὰ τὸ δεύτερον ἑξάμηνον) :— Εὐκόλα ἀποσπάσματα ἐκ ῥωμαϊκῶν συγγραμμάτων, περιλαμβανόμενα εἰς Ἄναγνωστικὸν Βιβλίον.

γ) **Γραπταὶ ἐργασίαι** :— Ἀσκήσεις ἐν τῷ Σχολείῳ καὶ κατ' οἶκον ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης. Γραπταὶ ἐξετάσεις 2 κατὰ τὸ α' καὶ 4 κατὰ τὸ β'. ἑξάμηνον.

ΤΑΞΙΣ VI (6 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

α) **Γραμματικὴ** :— Ἐπανάληψις καὶ συμπλήρωσις τοῦ τυπικοῦ ἐκ τῆς Γραμματικῆς, Συνοπτικὴ ἐπανάληψις καὶ ἐπέκτασις τῶν γνώσεων, ἐκ τοῦ Συντακτικοῦ.

β) **Ἀνάγνωσις συγγραμμάτων** :— Καῖσαρ, Γαλατικὸς πόλεμος (ἐκλογαί), Ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ Λιβίου καὶ Σαλλουστίου, Τεμάχια ἐκ τοῦ Ὀβιδίου (πρὸ παντὸς ἐκ τῶν Μεταμορφώσεων καὶ Νηστειῶν).

γ) **Γραπταὶ ἐργασίαι** :— Ἀσκήσεις ἐν τῷ σχολείῳ καὶ κατ' οἶκον ἀναλόγως τῆς ὑφισταμένης ἀνάγκης. Γραπταὶ ἐξετάσεις 3 κατ' ἑξάμηνον.

ΤΑΞΙΣ VII (4 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

1) **Α' ἑξάμηνον** :— Εἰς λόγος τοῦ Κικέρωνος, Ἀποσπάσματα φιλοσοφικῶν συγγραφέων (Κικέρωνος, Σενέκα) καὶ ἐκ τῆς ἐπιστολικῆς λογοτεχνίας (Κικέρωνος, Πλινίου).

2) **Β' ἑξάμηνον** :— Διαδρομὴ τῆς Ρωμαϊκῆς ποιήσεως τῶν χρόνων τῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς περιόδου τῶν Αὐτοκρατόρων ἐπὶ τῇ βάσει ἀντιστοίχων τεμαχίων κατ' ἔκλογὴν, ἐν οἷς πάντως καὶ τοιούτων ἐκ μιᾶς κομωδίας τοῦ Πλαύτου ἢ τοῦ Τερεντίου καὶ ἐκ τῆς Αἰνεΐδος τοῦ Βιργιλίου, ὡς καὶ μερικῶν ποιημάτων τοῦ Κατούλλου καὶ τοῦ Ὀρατίου.

3) **Γραπταὶ ἐργασίαι** :— Ἐξετάσεις ἐν τῷ σχολείῳ 3 κατ' ἑξάμηνον.

ΤΑΞΙΣ VIII. (5 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

α) **Ἀνάγνωσις** :— Τάκιτος, (Γερμανία). Κατ' ἔκλογὴν ἀποσπάσματα ἐξ

ιστορικῶν συγγραμμάτων, πραγματευόμενα περὶ τῶν σχέσεων τῶν Ρωμαίων πρὸς τοὺς Γερμανοὺς (ιδίᾳ καὶ ἐκ τῶν μεγάλων ιστορικῶν ἔργων τοῦ Τακίτου). Κατ' ἐκλογὴν ἀποσπάσματα ἔργων χριστιανῶν συγγραφέων (ιδίᾳ τοῦ Αὐγουστίνου). Δοκίμια ἐκ τῆς λατινικῆς λογοτεχνίας τοῦ τέλους τῆς Ἀρχαίας περιόδου, τοῦ Μεσαιῶνος, τῆς Οὐμανιστικῆς περιόδου καὶ τῆς Νεολατινικῆς λογοτεχνίας.

β) **Γραφαὶ ἐργασίαι** :— Ἐν τῷ Σχολείῳ ἔξετάσεις δύο καθ' ἑξάμηνον, διάρκειας 2 ὥρῶν ἑκάστη.

γ) Εἰς τὴν τάξιν ταύτην, ὡς καὶ εἰς τὰς κατωτέρας, καλλιιεργεῖται κατὰ τὸ δυνατόν ἡ παρατήρησις εἰκόνων καὶ κτιρίων τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος καὶ εἰσάγεται συστηματικῶς εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν Λατινικῶν, ὅπως οὕτω συμπληρωθῇ ἡ εἰκὼν τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ.

Ἐπεξηγήσεις :— Αἱ ἐν τῷ Σχολείῳ γραφαὶ ἐργασίαι (ἔξετάσεις) συνίστανται ἐν τῇ 5ῃ τάξει εἰς μεταφράσεις ἐκ τῆς Γερμανικῆς εἰς τὴν Λατινικὴν οὐχ ἦττον εἶναι δυνατόν, κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ διδάσκοντος, νὰ προταθῶσι κατὰ τὰς δύο τελευταίας καὶ μεταφράσεις ἐκ τῆς Λατινικῆς εἰς τὴν Γερμανικὴν. Ἐν δὲ τῇ 6ῃ τάξει μέχρι καὶ τῇ 8ῃς εἰς μεταφράσεις ἐκ τῆς Λατινικῆς εἰς τὴν Γερμανικὴν.

Δ'. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ, ΤΥΠΟΥ C.

Τὸ πρόγραμμα τοῦ τύπου τούτου ταυτίζεται περίπου πρὸς τὸ τοῦ προηγουμένου τύπου. Ἡ οὐσιώδεις διαφορὰ συνίσταται εἰς τὸν ἀποκλεισμόν τῆς Παραστατικῆς Γεωμετρίας. Συνεπῶς παρέλκει ἡ παράθεσις τοῦ ἀντιστοίχου ἀναλυτικοῦ προγράμματος, ὡς εὐνόητος.

Ε'. ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΛΥΚΕΙΟΝ.

Ὁ τύπος οὗτος εἶναι κρᾶμα τῶν δύο ἀρχικῶν τύπων γυμνασίου (τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ καὶ τοῦ πραγματικοῦ). Ἐν τῷ Πρακτικῷ Λυκείῳ παραλείπεται τελείως ἡ διδασκαλία τῶν Λατινικῶν καὶ τῶν Ἑλληνικῶν. Εἰς ἀντιστάθμισμα δὲ διδάσκονται δύο ξένη γλώσσα (ἡ Γαλλικὴ καὶ ἡ Ἀγγλικὴ) καὶ ἡ Παραστατικὴ Γεωμετρία, ἐνισχύεται δὲ κατὰ τι ἡ διδασκαλία τῆς Ἰχνογραφίας, τῆς Χημείας καὶ τῆς Φυσικῆς Πειραματικῆς διὰ ἀξήσεώς τινος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀντιστοίχων ὥρῶν διδασκαλίας, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον.

Τοιοιουτρόπως ἡ διδακτέα ὕλη τῶν πλείστων μαθημάτων ταυτίζεται πρὸς τὴν ἀντιστοίχως ἀναφερομένην εἰς τοὺς προεκτεθέντας τύπους γυμνασίων.

1. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ.

Ἡ διδακτέα ὕλη συμπίπτει πρὸς τὴν ἀντίστοιχον τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ Γυμνασίου.

2. ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ.

Ἡ διδακτέα ὕλη ταυτίζεται περίπου πρὸς τὴν ἀντίστοιχον τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ Γυμνασίου.

3. ΓΑΛΛΙΚΑ.

Ἡ διδακτέα ὕλη συμπίπτει μὲ τὴν ἀντίστοιχον τοῦ πραγματικοῦ Γυμνασίου, τοῦ τύπου B, ἐφ' ὅσον διδάσκεται ὡς πρώτη ξένη γλῶσσα.

4. ΑΓΓΛΙΚΑ.

Ὅμοίως, ἐφ' ὅσον διδάσκεται ὡς πρώτη ξένη γλῶσσα ἀντὶ τῆς Γαλλικῆς, διδασκομένης τότε ὡς δευτέρας.

Σημ. Οἰαδήποτε ἐκ τῶν δύο τούτων γλωσσῶν διδάσκεται ὡς δευτέρα ξένη γλῶσσα, θὰ ἔχη διδακτέαν ὕλην συμπίπτουσαν περίπου πρὸς τὴν τῆς ξένης γλώσσης ἐν τῷ πραγματικῷ Γυμνασίῳ, τύπου A.

5. ΙΣΤΟΡΙΑ.

Ἡ διδακτέα ὕλη συμπίπτει περίπου πρὸς τὴν ἀντίστοιχον τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ Γυμνασίου.

6. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὸ ἀναλ. Πρόγραμμα τοῦ μαθήματος τούτου.

7. ΦΥΣΙΟΓΝΩΣΙΑ.

Ὅμοίως.

8. ΧΗΜΕΙΑ.

(Ἀνώτερος κύκλος).

ΣΚΟΠΟΣ : Κατανόησις, βάσει πειραμάτων, τῶν χημικῶν φαινομένων καὶ τῶν νόμων, οἵτινες διέπουν ταῦτα.

Συνοπτικὴ γνῶσις τῶν κυριωτάτων στοιχείων καὶ ἐκείνων ἐκ τῶν ἐνώσεων αὐτῶν, αἵτινες ἐνέχουσιν σημασίαν λόγῳ τοῦ ὅλου τούτου ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῆς Φύσεως, τῆς πρακτικῆς χρησιμοποίησεως αὐτῶν ἢ τέλος ἀπὸ θεωρητικῆς ἀπόψεως. Κατανόησις τῶν σπουδαιότερων χημικῶν φαινομένων τῆς καθημερινῆς ζωῆς ὡς καὶ ἐκείνων, αἵτινα εἶναι σημαντικὰ διὰ τὰς ζωϊκὰς λειτουργίας τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων. Διεσδυσίς εἰς τὴν συνεργασίαν τῆς Χημείας πρὸς τοὺς ἄλλους κλάδους τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν. Γνωριμία μὲ ἐκείνας τὰς τεχνικὰς ἐφαρμογὰς τῆς Χημείας, αἱ ὁποῖαι εἶναι σημαντικαὶ διὰ τὴν καθημερινὴν ζωὴν καὶ διὰ τὴν Ἑθνικὴν Οἰκονομίαν.

ΤΑΞΙΣ VII (3 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

Ἀνόργανος Χημεία : — Διαπραγματεύσεις μιᾶς ἐκλογῆς ἐκ τῶν σπουδαιότερων στοιχείων καὶ ἐνώσεων αὐτῶν ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῶν ἀπαιτήσεων τῆς γενικῆς μορφώσεως, στηριζομένη ἐπὶ πειραμάτων. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ δὲ τῆς τοιαύτης διαπραγματεύσεως ἀνάπτυξις τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν καὶ νόμων τῆς χημείας καὶ τῶν σαφηνιζουσῶν ταῦτα θεωριῶν. Εἰς καταλήλους δὲ θέσεις ἀναφέρονται τὰ κυριώτατα ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐνεργείας, τῆς θερμοχημείας, τῆς χημικῆς ἰσορροπίας, τῆς τῶν ἰόντων θεωρίας καὶ τοῦ περιοδικοῦ συστήματος τῶν στοιχείων. Τὰ σπουδαιότατα ἐκ τῆς ῥαδιενεργείας καὶ τῆς οὐσίας τῶν ἀτόμων.

Ἡ δὲ τῶν μετάλλων ἐξέτασις περιορίζεται εἰς τοὺς γενικοὺς χαρακτήρας τούτων καὶ (κατὰ τὰς ομάδας τοῦ περιοδικοῦ συστήματος) διαπραγματεύεται λεπτομερέστερόν πως ἐκεῖνα τὰ μέταλλα, ἅτινα εἶναι κατ' ἐξοχὴν σημαντικὰ διὰ τὰς τέχνας καὶ τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν.

ΤΑΞΙΣ VIII. (2 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

Ὄργανική Χημεία : — Ποιοτικὴ ἀπόδειξις τοῦ ἀνθρακος καὶ τοῦ ὕδρογονου εἰς τὰς ὀργανικὰς ἐνώσεις. Ἐνδείξεις τῶν βάσεων τοῦ ποσοτικοῦ προσδιορισμοῦ ἀνθρακος, ὕδρογονου καὶ ὀξυγονου καὶ τῶν βάσεων τοῦ προσδιορισμοῦ τοῦ μοριακοῦ βάρους. Ἐννοια τῆς ἰσομερείας.

Οἱ κυριώτεροι ὕδρογονάνθρακες τῆς σειρᾶς τοῦ μεθανίου καὶ τὰ παράγωγα αὐτῶν. Μερικὰ παραδείγματα ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ αἰθυλίου καὶ ἀσετυλίνης. Λίπη. Ὑδροξύλια ἀνθρακος. Ζυμώσεις. Ὀλίγα ἀπλᾶ παραδείγματα ἐκ τῆς ομάδος τῶν κυανιούχων ἐνώσεων. Αἱ σπουδαιότατα κυκλικὰ ἐνώσεις. Μερικὰ ἀπλᾶ παραδείγματα ἐκ τῆς ομάδος τῶν χρωμάτων. Μερικὰ σπουδαῖα ἀλκαλοειδῆ. Τὰ οὐσιώδη περὶ τῶν λευκωματωδῶν οὐσιῶν.

9. ΦΥΣΙΚΗ.

Ἡ σχετικὴ ὕλη συμπίπτει πρὸς τὴν ἀντίστοιχον τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ γυμνασίου.

10. ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ (μὲ γεωμ. σχέδιον).

Σημ.—Ἡ διδασκία ὕλη συμπίπτει περίπου πρὸς τὴν ἀντίστοιχον τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ γυμνασίου. Μικραὶ προσθήκαι καὶ μετατοπίσεις ὕλης σημειοῦνται. Κατωτέρω σημειοῦμεν τὰς κυριωτάτας τῶν διαφορῶν τούτων μόνον, τὰ δὲ ταυτιζόμενα σημεία παραλείπομεν, ὡς εὐνόητα.

ΤΑΞΙΣ VI (4 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

Ἀριθμητικὴ :—Ἡ τετραγωνικὴ συνάρτησις καὶ αἱ δευτεροβάθμιοι ἐξισώσεις μὲ μίαν ἢ πλείστας ἀγνώστους. Ἐξισώσεις ἀνωτέρου βαθμοῦ, αἵτινες

ἀνευ τεχνασμάτων δύνανται νὰ ἀναχθῶσιν εἰς δευτεροβαθμίους (φανταστικοὶ καὶ μιγάδες ἀριθμοί). Ἀριθμητικαὶ σειραὶ πρώτης τάξεως καὶ γεωμετρικαὶ σειραὶ. Ἀνατοκισμός. Προβλήματα παροχῶν.

Σημ.—Τὰ λοιπὰ σημεία ὕλης συμπίπτουσι.

ΤΑΞΙΣ VII. (3 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

Ἀριθμητικὴ.— Οὐδεμία διαφορὰ.

Γεωμετρία :— Θεμελιώδεις ἀρχαὶ τῆς Σφαιρικῆς Τριγωνομετρίας μὲ περιορισμὸν ἐπὶ τοῦ θεωρήματος τοῦ ἡμιτόνου καὶ τῶν θεωρημάτων τοῦ συνημιτόνου. Ἐφαρμογὴ ἐπὶ ζητημάτων τῆς Γεωγραφίας, τῆς Ἀστρονομίας κ.λ.

Ἀναλυτικὴ ἐπίπεδος Γεωμετρία— Αἰγγραμμὰ τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου βαθμοῦ μὲ ἀποφυγὴν τῶν δυσκολωτέρων ζητημάτων.

Σημ.—Τὰ λοιπὰ σημεία ὕλης συμπίπτουσι.

ΤΑΞΙΣ VIII. (3 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

Ἀριθμητικὴ :— Αἱ θεμελιώδεις ἔννοιαι τῶν μεταθέσεων, διατάξεων καὶ συνδυασμῶν. Θεμελιώδεις ἔννοιαι τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν πιθανοτήτων μετ' ἐφαρμογῆς ἐπὶ ἀπλουστάτων προβλημάτων ἀσφαλειῶν ζωῆς.

Γεωμετρία :— Συμπλήρωσις τῆς Ἐπιπέδου ἀναλ. γεωμετρίας. Μετασηματισμοί, γενικὴ ἐξίσωσις τοῦ δευτέρου βαθμοῦ, λύσις δυσκολωτέρων ζητημάτων (γεωμ. τόποι).

Σημ.—Τὰ λοιπὰ σημεία τῆς ὕλης συμπίπτουσι.

11. ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΗ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ :— Οὗτος συμπίπτει πρὸς τὸν ἀντίστοιχον ἐν τῷ πραγματικῷ γυμνασίῳ, τοῦ τύπου Α.

Διδασκία ὕλη :— Αὕτη κατανέμεται, ὡς ἑξῆς :

ΤΑΞΙΣ V. (3 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

α) Ἀνάπτυξις τῶν θεμελιωδῶν προβλημάτων τῆς Παραστ. Γεωμετρίας περὶ **σημείου**, εὐθείας καὶ ἐπιπέδου μέσῳ τῶν κατακορύφων καὶ ὀριζοντίων προβολῶν ἐν συναφείᾳ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς τετάρτης τάξεως. Ἐφαρμογὴ τῶν προβλημάτων τούτων κατασκευῆς πρὸς παράστασις πρισμάτων καὶ πυραμίδων, πρὸς ἐξακρίβωσιν ἐπιπέδων τομῶν καὶ εἰσχωρήσεων τῶν σωμάτων τούτων κατὰ τὰς ἀπλουστάτας περιπτώσεις μὲ ἀφθονὸν χρησιμοποίησιν τῶν προβολικῶν διαγραμμάτων τῶν ἐδρῶν. Κατασκευαὶ σκιῶν εἰς τὰ σώματα ταῦτα καὶ εἰς τεχνικὰ ἀντικείμενα μὲ ἐπιπέδους ἐπιφανείας.

Πλάγιοι προβολαὶ πρισμάτων, πυραμίδων καὶ ἀπλῶν τεχνικῶν ἀντικειμένων μὲ ἐπιπέδους ἐπιφανείας.

β) *Γραπταί εργασίαι* :— Τρεις ἐν τῷ Σχολείῳ καθ' ἑξάμηνον. Προσέτι μικραὶ κατ' οἶκον ἀσκήσεις τακτικά.

ΤΑΞΙΣ VI. (3 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

α) *Παράστασις τοῦ κύκλου* εἰς κατακόρυφον προβολήν, σκιαὶ ἐπὶ ἐπιπέδων διὰ παράλληλον φωτισμόν. Πλαγία προβολὴ τοῦ κύκλου. Ἐξαγωγή τῶν ἀπὸ ἀπόψεως κατασκευῆς κυριωτάτων ἰδιοτήτων τῆς ὡς κατακορύφου ἢ πλαγίας προβολῆς θεωρουμένης ἑλλείψεως ἐκ τῶν ἀντιστοιχῶν ἰδιοτήτων τοῦ κύκλου. Παράστασις κυλίνδρων καὶ κόνων (κυρίως τῶν ἐκ περιστροφῆς τοιούτων) καὶ τῶν ἐντεῦθεν συντιθεμένων μορφῶν τῶν σωμάτων, ἐπίσης ἐν τῇ πλαγίᾳ προβολῇ. Ἐφαπτόμενα ἐπίπεδα εἰς ἐπιφανείας κωνικὰς καὶ κυλινδρικές. Ἐπίπεδοι τομαί, δίκτυα καὶ εὐκολώτεροι περιπτώσεις εἰσχωρήσεων τῶν ἐπιφανειῶν τούτων. Κατασκευαὶ σκιῶν ὡς πρὸς παράλληλον φωτισμόν. Λεπτομερεστέρα ἐξέτασις τῶν ἐπιπέδων τομῶν τῶν ἐκ περιστροφῆς κόνων. Ἐξαγωγή τῶν σπουδαιότερων ἰδιοτήτων τῶν τομῶν τούτων ἀπὸ ἀπόψεως κατασκευῆς.

β) *Γραπταί εργασίαι* :— 2 ἐν τῷ Σχολείῳ καθ' ἑξάμηνον. Προσέτι τακτικά μικραὶ ἀσκήσεις κατ' οἶκον.

ΤΑΞΙΣ VII (2 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

α) *Παράστασις τῆς σφαίρας*, τῶν ἐπιπέδων τομῶν αὐτῆς καὶ τῶν ἐφαπτομένων ἐπιπέδων. Κατασκευὴ τῶν ὀρίων τῶν σκιῶν ἐπὶ ἐπιπέδων, ὡς πρὸς παράλληλον καὶ κεντρικὸν φωτισμόν.

β) *Παράστασις ἐπιφανειῶν ἐκ περιστροφῆς*, ὧν οἱ ἄξονες εἶναι κάθετοι ἐπὶ ἐνὸς προβολικοῦ ἐπιπέδου, ὡς ἐπίσης ἐπιπέδων ἐφαπτομένων καὶ ἐπιπέδων τομῶν. Προσδιορισμὸς σκιῶν κατὰ τὰς ἀπλουσιότητας περιπτώσεις.

γ) *Αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τῆς προοπτικῆς*, ἐφ' ὅσον αὐταὶ εἶναι ἀναγκαῖαι πρὸς παράστασιν ἐνὸς πολυεδρικοῦ ἀντικειμένου διὰ κατακορύφου προβολῆς.

δ) *Γραπταί εργασίαι* :— 2 ἐν τῷ Σχολείῳ καθ' ἑξάμηνον. Προσέτι ἀνελλιπῶς μικραὶ κατ' οἶκον ἀσκήσεις.

ΤΑΞΙΣ VIII. (2 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

α) *Ἐπανάληψις καὶ συμπλήρωσις* τῆς ἀναπτυχθείσης ὕλης ἐκ τῆς Παιδ. Γεωμετρίας εἰς διδακτικὰ σύνθετα προβλήματα, κατ' ἑξοχὴν ἐξ ἐκείνων ἅτινα σχετίζονται πρὸς πρακτικὰς ἐφαρμογὰς. Θεμελιώδεις ἀρχαὶ τῆς ὀρθογωνικῆς ἀξονομετρίας, τῆς χαρτογραφικῆς προβολῆς κ.λ.

β) *Γραπταί εργασίαι* :— Ὅπως ἐν τῇ ἑβδόμῃ τάξει.

12. ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ (Εἰσαγωγή).

Ἡ διδακτέα ὕλη συμπίπτει πρὸς τὴν ἀντίστοιχον τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ Γυμνασίου μετὰ τὴν διαφορὰν, ὅτι αὕτη διδάσκεται ἐνταῦθα εἰς δύο ἑξάμηνα τῆς 8ης τάξεως.

13. ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ.

Α'. Κατώτερος κύκλος.

ΣΚΟΠΟΣ :— Συμπίπτει πρὸς τὸν ἀντίστοιχον ἐν τῷ ἀνθρωπιστικῷ γυμνασίῳ.

ΥΛΗ :— Αὕτη κατανέμεται ὡς ἑξῆς :

ΤΑΞΙΣ I (4 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

Ἡ ὕλη τῆς τάξεως ταύτης ταυτίζεται πρὸς τὴν τῆς ἀντιστοίχου τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ Γυμνασίου.

ΤΑΞΙΣ II (3 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

Ὅμοιος.

ΤΑΞΙΣ III (3 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

Ὅμοιος.

ΤΑΞΙΣ IV (2 ὥραι καθ' ἑβδομάδα).

Ἐπεξεργασία τῆς προοπτικῆς ὀρθῆς παραστάσεως ἐκ τῆς φαντασίας μετὰ βοήθειαν τῆς σπουδῆς τῆς φύσεως καὶ μετὰ ἐξέτασιν τῶν οὐσιωδῶν φωτεινῶν καὶ σκιερῶν μαζῶν ὡς καὶ τῆς ἀλλαγῆς τῆς ὕψεως τῶν χρωμάτων διὰ τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ ἄερος.

Ὡς ὕλικὸν ἀσκήσεων λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν : Κατοικία καὶ σκευή, φυτὸν καὶ τοπεῖον, ἄνθρωπος καὶ ζῷον.

Διακοσμητικὴ ἰχνογραφία καὶ διακοσμητικὴ γραφὴ ὡς ἐν τῇ 3ῃ τάξει.

Β'. Ἀνώτερος κύκλος.

ΣΚΟΠΟΣ :— Ἡ διδασκαλία τῆς Ἰχνογραφίας ἐν τῷ ἀνωτέρῳ κύκλῳ τοῦ Πρακτικοῦ Λυκείου ἔχει ὡς σκοπὸν νὰ διαμορφώσῃ εἰς ἀνεξάρτητον κατὰ τὸ δυνατόν τὴν δεξιότητα τῆς γραφικῆς ἐκφράσεως καὶ παραστάσεως, νὰ καλλιεργήσῃ τὴν ἐνεργητικότητα τῆς φαντασίας καὶ νὰ ἀναπτύξῃ τὴν διάθεσιν πρὸς δημιουργίαν παρὰ τοῖς ἱκανοῖς πρὸς τοῦτο μαθηταῖς. Ἐχει προσέτι ὡς καθήκον νὰ καθοδηγήσῃ τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τῆς ἰχνογραφίας ὡς μέσου παραστάσεως καὶ ἀντιλήψεως διὰ τεχνικοὺς καὶ ἐπιστημονικοὺς σκοποὺς. Τέλος ὀφείλει νὰ δέξῃ τὸ αἶσθημα καὶ τὴν ἀντίληψιν διὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν τέχνην, νὰ καταστήσῃ δὲ τοὺς μαθητὰς ἱκανοὺς νὰ κρίνωσι περὶ τῆς τέχνης καὶ τεχνικῶν ἐργασιῶν, νὰ ἀσκήσῃ εἰς τὸ γούστον καὶ οὕτω νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς προσωπικότητος.

Εἶδη ἀσκήσεων :— Ὅπως ἐν τῷ κατωτέρῳ κύκλῳ.

Ἡ ἰχνογράφησις ἐκ τῆς φαντασίας ἐπιτρέπει νὰ ἐκδηλωθῇ ἐν εὐρυτάτῃ κλίμακι ἢ προσωπικῇ ἰδιάζουσα φύσις τοῦ μαθητοῦ καὶ εἶναι ἰδιαίτερος προωρισμένη νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰς ἰχνογραφικὰς ἀνάγκας τῆς καθημερινῆς ζωῆς.

Ἡ τῆς φύσεως σπουδὴ ὑποστηρίζει τὴν ἰχνογραφίαν ἐκ τῆς φαντασίας καὶ διὰ τῆς ἀσκήσεως πρὸς ἀκριβῆ παρατήρησιν καὶ παραστάσιν ἐξυπηρετεῖ τόσον τὴν καλλιτεχνικὴν ἀντίληψιν καὶ διαμόρφωσιν ὅσον καὶ τὴν τεχνικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν ἰχνογραφίαν.

Ἡ διακοσμητικὴ ἰχνογραφία δέον νὰ ἐπεκτείνεται ἀναλόγως τῆς τοῦ μαθητοῦ ἰδιοσυγκρασίας. Πρὸς παρακίνησιν καὶ πρὸς κατανόησιν τοῦ συστήματος ἐν τῇ δημιουργίᾳ τῆς διακοσμητικῆς μορφῆς συνιστᾶται ἡ ἐπίδειξις ἀφ' ἑνὸς μὲν καλῶν προϊόντων τῆς λαϊκῆς τέχνης τῆς πατρίδος χώρας καὶ τῶν ἐπαγγελματιῶν καλλιτεχνῶν τῆς αὐτῆς περιφερείας ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ παραδειγμάτων ἐξ ἄλλων χωρῶν, ὡς καὶ ἐκ διαφόρων καλλιτεχνικῶν περιόδων.

Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ὕλην τῶν ἀσκήσεων δὲν ὑφίσταται περιορισμὸς τις ἐν τῷ ἀνωτέρῳ κύκλῳ. Οὕτω ἂν. ἄνθρωπος, ζῷον, φυτὸν, τοπεῖον, ἔργα τῆς οἰκοδομικῆς καὶ τῆς τέχνης ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ἢ εἰς διάφορα μέρη αὐτῆς, ἐπιστημονικὰ ἀντικείμενα, σκευὴ παντὸς εἶδους κ.λ., λαμβάνονται ὡς ἀντικείμενα ἀπεικονίσεως.

Διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἰχνογραφίας ἐν τῷ ἀνωτέρῳ κύκλῳ ἐπιτρέπονται πᾶσαι αἱ συνήθεις τέχναι. Κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν, ἐξαρωμένων καὶ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων μέσων, δέον νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν καὶ αἱ κλίσεις τῶν μαθητῶν.

Ἡ ἐλευθέρη ἀνεξαρτησία τοῦ μαθητοῦ πρέπει παντὶ τρόπῳ νὰ προάγῃται.

Ἡ θεωρία τῆς τέχνης, ἡ ὁποία ἐν τῷ κατωτέρῳ κύκλῳ μόνον ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἤτο δυνατόν νὰ ἀσκήται, διεξάγεται νῦν συστηματικῶς ἐν τῷ ἀνωτέρῳ κύκλῳ καὶ ἀσχολεῖται κατὰ πρῶτον λόγον μὲ τὴν τυπικὴν ἀπεικόνισιν τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἔργου καὶ μὲ τὸν προσωπικὸν τρόπον ἐκφράσεως τοῦ καλλιτέχνου. Ὁφείλει ἐπομένως νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τοὺς θεμελιώδεις νόμους τῆς πλαστικῆς τέχνης καὶ εἰς τὰς μεγάλας γραμμὰς τῆς ἐξελιξέως αὐτῆς.

Ἐπειδὴ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ κύκλῳ ἡ ἐξέλιξις τῆς ἰχνογραφικῆς δεξιοτεχνίας παρὰ τοῖς διαφοροῖς μαθηταῖς ἐπιτελεῖται κατὰ διαφοροὺς τρόπους καὶ καταλήγει ἐντὸς ἀνίσων χρονικῶν διαστημάτων εἰς τὰ τελικὰ ἀποτελέσματα, τὰ ἀνταποκρινόμενα εἰς τοὺς σκοποὺς τῆς Μέσης Σχολῆς (Πρακτ. Λυκείου), διὰ τοῦτο ὁ δίδάσκων εἶναι ἐλεύθερος νὰ καθορίσῃ κατ' ἐκτίμησιν τὰ θέματα τῶν διαφορῶν τάξεων. Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὰ κάτωθι σημειούμενα θέματα τῶν τάξεων 5ης, 6ης, καὶ 7ης, δέον κατὰ τὸ δυνατόν νὰ ἐξαντλῶνται, ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ τῆς 8ης τάξεως, εἶναι ὑποχρεωτικά.

ΤΑΞΙΣ V (2 ὧραι τὴν ἐβδομάδα).

Ἀσκήσεις εἰς ἰχνογράφησιν ἐν τῷ χώρῳ ἐκ τῆς φαντασίας καὶ ἐκ τῆς φύσεως (ἐπανάληψις καὶ ἐμβάθυνσις). Ἰχνογράφησις μορφῶν κατὰ φαντασίαν καὶ συμφώνως πρὸς ζωντανὸν ὑπόδειγμα. Σκιαγραφικαὶ ἀσκήσεις ἐκ τῶν ἐξῆς ομάδων ὕλικου, ἄνθρωπος καὶ ζῷον, φυτὸν καὶ τοπεῖον, ἀρχιτεκτονικὴ καὶ σκευῶν. Ἐλευθέρᾳ δι' εἰκόνων ἀπεικόνισις (Illustration, διακόσμησις βιβλίου, πινακίδες, ἀρχιτεκτονικὰ σχέδια, σκηνογραφικαὶ διακοσμήσεις καὶ τὰ παρόμοια). Ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἐνίοτε ἀσκήσεις ἐπὶ τῆς θεωρίας τῆς τέχνης.

ΤΑΞΙΣ VI. (2 ὧραι τὴν ἐβδομάδα).

καὶ ΤΑΞΙΣ VII. (2 ὧραι τὴν ἐβδομάδα).

Ἰχνογράφησις κατὰ χῶρον ἐκ τῆς φαντασίας καὶ ἐκ τοῦ φυσικοῦ. Ἰχνογράφησις προσώπων : σπουδὴ τῆς κεφαλῆς, ἡ ὄλη μορφή (ἀκόμη καὶ ἐν συνδυασμῷ πρὸς σπουδὰς εἰδῶν ἱματισμοῦ). Σκιαγραφικαὶ ἀσκήσεις καὶ ἐλευθέρᾳ ἀπεικόνισις ὡς ἐν τῇ 5ῃ τάξει. Κατὰ περιστάσεις ἀσκήσεις ἐπὶ τῆς θεωρίας τῆς τέχνης.

ΤΑΞΙΣ VIII. (1 ὥρα τὴν ἐβδομάδα).

Συστηματικὴ θεωρία τῆς τέχνης· εἰσαγωγή εἰς τοὺς θεμελιώδεις νόμους καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῶν πλαστικῶν τεχνῶν. Σκιαγραφικαὶ ἀσκήσεις.

14. ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΙΑ--ΣΤΕΝΟΓΡΑΦΙΑ--ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑ--ΦΛΙΚΗ--ΣΩΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ.

Ἡ διδακτέα ὕλη ἐξ ἐκάστου τῶν μαθημάτων τούτων ταυτίζεται πρὸς τὴν ἀντίστοιχον ἐν τῷ ἀνθρωπιστικῷ Γυμνασίῳ.

ΣΤ'. ΑΝΩΤΕΡΟΝ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ

(8τάξιον Γυμνάσιον).

Τὸ πρόγραμμα τῆς Μέσης ταύτης Σχολῆς συμπίπτει κατὰ τὸ πλείστον πρὸς τὸ τῶν γυμνασίων διαφορῶν τύπων, διαφέρει δὲ τούτων κυρίως ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ἔκτασιν ὕλης τῶν εἰς τὴν γυναικείαν ἀποστολὴν ἀναφερομένων εἰδικῶν μαθημάτων, ὡς τῆς Χειροτεχνίας, Μαγειρικῆς καὶ Οἰκιακῆς οἰκονομίας, Νοσηλευτικῆς καὶ ἀνατροφῆς τοῦ παιδίου.

Ἴδου ἐν συνόψει ἡ ἐξ ἐκάστου τούτων διδακτέα ὕλη :

1. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ.

Ἡ σχετικὴ ὕλη συμπίπτει πρὸς τὴν ἀντίστοιχον ἐν τῷ ἀνθρωπιστικῷ Γυμνασίῳ.

2. ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ.

Ὁμοίως.

3. ΖΩΣΑ ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ.

(Γαλλικά ή Αγγλικά).

Ἡ διδασκαλία ὕλη ταυτίζεται πρὸς τὴν ἀντίστοιχον ἐν τῷ Πραγματικῷ Γυμνασίῳ, τύπου Β.

4. ΙΣΤΟΡΙΑ.

Ἡ ὕλη τοῦ μαθήματος τούτου ταυτίζεται πρὸς τὴν ἀντίστοιχον ἐν τῷ ἀνθρωπιστικῷ Γυμνασίῳ μὲ μικρὰς συντομεύσεις καὶ προσθήκας τινάς. Ἴδου αἱ ἀξιοσημείωτοι προσθήκαι :

ΤΑΞΙΣ VIII. (2 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

α) καὶ β) ταυτίζονται εἰς τοὺς δύο τύπους σχολείων

γ) **Νομικαὶ γνώσεις** :— Τεμάχια κατ' ἐκλογὴν ἐκ τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου (καὶ τοῦ Ἐμπορικοῦ), τοῦ Ποινικοῦ καὶ τοῦ τῆς Δικονομίας, μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν Οἰκογένειαν, τὴν ἐν τῷ οἴκῳ ζωὴν καὶ τὴν θέσιν τῆς γυναικὸς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ οἴκου (Δίκαιον Οἰκογενειακόν, Κληρονομικόν, ἐπὶ τῶν συμβάσεων καὶ τῆς ἐργασίας).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῆς Ἱστορίας ἐν τῷ τύπῳ τούτῳ Μέσης Σχολῆς δέον ἀπὸ τῆς 5ης τάξεως καὶ ἐφεξῆς νὰ διενεργῆται μετὰ ἐκλογῆς τῶν κυριωτάτων σημείων ὕλης καὶ ἄκρας συντομίας οὕτως ὥστε νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἐξάντησις τῆς ἱστορικῆς ὕλης μέχρι τῶν ἡμερῶν μας κατὰ τὸ τέλος τοῦ σχολικοῦ ἔτους τῆς 7ης τάξεως, ἵνα οὕτω ὁ χρόνος τῆς 8ης τάξεως ἀφεθῇ πρὸς ἐνέργειαν τῶν ἐπαναλήψεων τῆς πολιτειακῆς ἀγωγῆς καὶ τῶν Ἀρχῶν τοῦ Δικαίου, περίπου τὸ 1/3 τοῦ ὅλου σχολικοῦ ἔτους δι' ἕκαστον τῶν τριῶν τούτων εἰδικῶν τμημάτων ὕλης.

Ἐν τῇ Πολιτ. ἀγωγῇ καὶ ταῖς Ἀρχαῖς τοῦ Δικαίου πρέπει νὰ ἐπιστηθῇ ἡ προσοχὴ ἐπὶ τοῦ ἐξῆς σημείου, ὅτι δηλ. ἡ ὕλη ἐκ τῶν κλάδων τοῦ Δικαίου δὲν πρέπει νὰ προσφέρηται ἀνεξαρτήτως πρὸς τὰ οἰκονομικὰ καὶ κοινωνιολογικὰ γεγονότα καὶ φαινόμενα, ὧν τὴν μορφήν καὶ σύστασιν ἀφ' ἑνὸς τὰς κατηγορίας καὶ τὰ ὄρια ἀφ' ἑτέρου ἡ ὕλη αὕτη τοῦ Δικαίου παριστᾷ, ἀλλὰ τοῦναντίον ἐν στενῇ συσχετίσει πρὸς ταῦτα, οὕτως ὥστε αἱ μαθήτριά να κατανοήσωσι, πῶς ἕκαστον Δίκαιον καὶ πᾶσαι αἱ μορφαὶ Δικαίου ἐξυπηρετοῦσι τὴν ζωὴν ἀλλὰ καὶ πῶς ἐπίσης ταῦτα διαμορφοῦσι πολλαπλῶς τὴν ζωὴν καὶ δεσπόζουσιν ἐπ' αὐτῆς.

5. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ἡ ὕλη ταύτης ταυτίζεται ἐπίσης πρὸς τὴν ἀντίστοιχον ἐν τῷ ἀνθρωπιστικῷ Γυμνασίῳ.

6. ΦΥΣΙΟΓΝΩΣΙΑ — ΧΗΜΕΙΑ — ΦΥΣΙΚΗ.

Ὅμοιος.

7. ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ (μὲ γεωμ. σχέδιον).

Ὅμοιος μὲ μικρὰς τινὰς παραλείψεις ὀλίγων τινῶν ζητημάτων μαθηματικῶν, μὴ ἀπαραιτήτων εἰς τὰ θήλεα.

8. ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ (Εἰσαγωγή).

ΣΚΟΠΟΣ :— Ἡ διδασκαλία τῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὰ Φιλοσοφικὰ ἔχει ὡς σκοπὸν νὰ κατευθύνῃ τὸ βλέμμα τῶν μαθητριῶν πέραν τῶν ὀρίων τῶν ἐν τῇ Σχολῇ διδασκομένων μαθημάτων καὶ τῆς σφαίρας τῆς ζωῆς πρὸς τὸ σύνολον τῆς Φύσεως καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ νὰ προπαρασκευάσῃ αὐτὰς διὰ τὴν κατανόησιν τῶν θεμελιωδῶν προβλημάτων τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς.

Εἰς ἐξυπηρέτησιν τοῦ μορφωτικοῦ τούτου σκοποῦ εἶναι τὰ ἀκόλουθα μαθήματα : α) **ἡ ψυχολογία**, ἣτις εἰσάγει εἰς τὴν βαθεῖαν καὶ ἐπὶ τῆς ἐμπειρίας στηριζομένην διδασκαλίαν περὶ τῶν φαινομένων τοῦ ψυχικοῦ ἀνθρωπίνου βίου καὶ τῶν νόμων, οἵτινες διέπουν ταῦτα, β) **ἡ Δογικὴ**, ἣτις διδάσκει τὰς στοιχειώδεις καὶ μεθοδικὰς μορφὰς τῆς ἐπιστημονικῆς σκέψεως. γ) Ἡ **εἰσαγωγή** εἰς τὰ ἐκ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ζωῆς πηγάζοντα **θεμελιώδη προβλήματα τῆς φιλοσοφίας**, μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τῶν γενομένων κυριωτάτων ἀποπειρῶν πρὸς λύσιν αὐτῶν, ἐξέτασιν στηριζομένην ἐπὶ τῶν κτηθεισῶν γνώσεων ἐξ ὅλων τῶν μαθημάτων τοῦ σχολικοῦ προγράμματος ἰδίᾳ δὲ ἐκ τῆς Ψυχολογίας καὶ Δογικῆς.

Ἐν στενῷ δὲ συνδυασμῷ πρὸς τὰς οὕτω ἀποκτωμένας ψυχολογικὰς γνώσεις ἐπιδιώκει καὶ ἡ **περὶ ἀγωγῆς διδασκαλία** (ἐν τῇ 7ῃ τάξει) νὰ παράσχῃ τὴν κατανόησιν τῆς πνευματικῆς καὶ ψυχικῆς ἀναπτύξεως τοῦ παιδίου καὶ νὰ καταδείξῃ τοὺς τρόπους τῆς κατευθύνσεως αὐτῆς.

ΥΛΗ :— Αὕτη κατανέμεται οὕτω :

ΤΑΞΙΣ VI. (2 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

α) **Ψυχολογία** :— Ὅλιγα τινὰ περὶ τῶν πηγῶν καὶ τῶν μεθόδων τῆς Ψυχολογίας. Γνώσις τῶν κυριωτάτων φαινομένων τοῦ ὑγιοῦς ψυχικοῦ βίου ἐν τῇ ἰδιορρυθμίᾳ τῶν καὶ τῇ σχέσει αὐτῶν πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς τὰς ζωϊκὰς τοῦ σώματος λειτουργίας.

Σημ.— Ἡ διδασκαλία τῆς Ψυχολογίας ἐν τῇ προκειμένῃ Μέσῃ Σχολῇ ἔχει τριπλοῦν σκοπὸν : 1) τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ ψυχικοῦ ὡς τοῦ ἑτέρου ἡμίσεος τοῦ κόσμου τῆς πραγματικότητος, 2) τὴν προπαρασκευὴν διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀγωγῆς, ἐν τῇ 7ῃ τάξει, ἡ ὁποία κατὰ μέγα μέρος εἶναι ἐφηρμοσμένη τις Ψυχολογία, καὶ 3) τὴν προπαρασκευὴν διὰ τὸ μάθημα τῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὴν φιλοσοφίαν, ἐν τῇ 8ῃ τάξει.

Ἄγωγή τοῦ παιδός :— Γνώσις τῶν θεμελιωδῶν γεγονότων τῆς ἐξελέξεως τῆς ψυχικῆς ζωῆς τοῦ παιδός. Πρώτη εἰσαγωγή εἰς τὰ προβλήματα τῆς ἀγωγῆς τοῦ παιδός ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι περίπου τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ὁ παῖς φθάνει εἰς τὴν ἡλικίαν τῆς ὑποχρεωτικῆς εἰς τὰ σχολεῖα φοιτήσεως.

Παρατήρησις.— Αἱ ἐπισκέψεις τῶν μαθητριῶν εἰς τὰ νηπιαγωγεῖα, παιδικὰ ἄστυα κ.λ., αἱ ὁποῖα διοργανώνονται ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ μαθήματος τῆς «παιδικῆς ἀνατροφῆς», δέον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ χρησιμοποιῶνται, ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον, καὶ διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς «ἀγωγῆς», ὡς ἐπίσης τὸ τελευταῖον τοῦτο μάθημα δέον νὰ τηρῆ στενωτάτην ἐπαφὴν καὶ πρὸς τὸ τῆς «παιδικῆς ἀνατροφῆς».

Ἄφ' ἑτέρου εἶναι πολὺ σπουδαῖον, ὅπως αἱ μαθήτρια γνωρίσωσιν ἀριθμὸν τινα βιβλίων καταλλήλων καὶ μάθωσι τὸν τρόπον τῆς ἐπωφελοῦς χρησιμοποίησεως αὐτῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι δυνατόν νὰ τὰς ἐξυπηρετήσωσι μετὰ τὴν ἐκ τοῦ Σχολείου ἀπόλυσιν των εἰς τὰ ζητήματα τῆς ἀγωγῆς, ὡς ἄλλοι ὀδηγοὶ καὶ σύμβουλοι. Ἡ διδασκαλία πρέπει ἀκόμη νὰ διεγείρῃ εἰς αὐτὰς πρὸς πάντας τὸ αἶσθημα τῆς ὑψίστης εὐθύνης ἐν πάσῃ δράσει ἀγωγῆς, καὶ ὅτι πᾶσα ἀγωγή ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ παιδαγωγοῦ ἀφοσίωσιν τε καὶ αὐταπάρνησιν, ἐὰν πρόκηται νὰ ἐπιφέρει καλὸν ἀποτέλεσμα.

Εἰσαγωγή εἰς τὴν φιλοσοφίαν :— Κατανόησις τῶν μορφῶν καὶ σκοπῶν ἐπιστημονικῆς σκέψεως, τῆς οὐσίας τῶν μεγάλων προβλημάτων τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς ἐκ τῆς σφαιρᾶς τῆς θεωρίας τῆς γνώσεως, τῆς φιλοσοφίας τῆς πραγματικότητος, καὶ ἰδίᾳ τῆς ἠθικῆς, καὶ ἐξέτασις τῶν σπουδαιότητων ἀποπειρῶν πρὸς λύσιν αὐτῶν.

Παρατήρησις.— Ἰσχύει ἡ ἀντίστοιχος τοιαύτη ἐν τῷ ἀνθρωπιστικῷ Γυμνασίῳ.

9. ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΙΑ — ΣΤΕΝΟΓΡΑΦΙΑ — ΟἶΚΗ — ΣΩΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ.

Ἡ ὕλη ἐκάστου τούτων συμπύπτει πρὸς τὴν ἀντίστοιχον ἐν τῷ ἀνθρωπιστικῷ Γυμνασίῳ.

10. ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ.

Ἡ τοῦ κατωτέρου τετραταξίου κύκλου ὕλη τοῦ μαθήματος τούτου συμπύπτει πρὸς τὴν ἀντίστοιχον τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ Γυμνασίου.

Ἡ τοῦ ἀνωτέρου κύκλου ἔχει οὕτω :

ΣΚΟΠΟΣ :— Συνέσις τῆς τεχνικῆς καὶ πρακτικῆς μορφώσεως, τῆς ἀποκτηθείσης ἐν τῷ κατωτέρῳ κύκλῳ ἐν συναφείᾳ καὶ πρὸς τοὺς εἰδικούς σκοποὺς τοῦ Ἀνωτέρου Παρθενιαγωγείου, προσέτι δὲ προαγωγή καὶ ἀνάπτυξις τοῦ καλλιτεχνικοῦ αἰσθήματος.

Ἰχνογραφία ἔργων :— α) Σχέδια, ἅτινα ἐκτελοῦνται ἐν τῷ μαθήματι τῆς χειροτεχνίας (Ἐργασίαι βελόνης).— β) Σχέδια, ἅτινα ἀμέσως ἐφορμῶνται καὶ ἐκτελοῦνται μὲ τὸ ὕλικόν, δι' ὃ ταῦτα κατηρτίσθησαν, καὶ τὰ ὁποῖα σχετίζονται πρὸς εἶδη ἱματισμοῦ καὶ πρὸς διευθέτησιν κατοικίας (ὡς λ.χ. ὑφανθεῖσαι, προσαρμοσθεῖσαι, ζωγραφηθεῖσαι ταινίαι (κορδέλλαι) καὶ κράσπεδα (γῦροι), δαντέλλαι κ.λ. ἐξ ὧν καὶ μικρὰ κομμάτια δύνανται μόνον νὰ ἐκτελεσθῶσιν, ὅπως χρησιμεύωσιν ὡς δείγματα διὰ μεταγενεστέραν κατασκευὴν ἀργίου ἀντικειμένου. Τὰ σχέδια ταῦτα κατατάσσονται μεθοδικῶς.

Κατασκευαὶ μορφῶν καὶ ἰχνογραφία ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν διδασκαλίαν ἐν τῷ *Νηπιαγωγείῳ*. Κατεργασία μορφῶν εἰς διαφόρους τέχνας ἐκ τοῦ κύκλου τῶν ἐν τῷ *Νηπιαγωγείῳ* ἀπασχολήσεων κατὰ μεθοδικὴν κατὰ τάξιν. Χρησιμοποίησις τῶν τοιούτων ἐργασιῶν χάριν σκηنيκῶν παραστάσεων, ἐλεύθερα σχέδια μορφῶν διακοσμητικῶν καὶ τῆς ζωῆς. Ἡ κατὰ φαντασίαν ἀπεικόνισις ὡς πρώτη μορφή ἰχνογραφικῆς ἐκφράσεως τοῦ παιδός. Ἀσκήσεις εἰς ἰχνογράφησιν ἀπὸ μνήμης καὶ χαράξεως εἰκόνων ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος.

Παραδείγματα διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ὕλικου τοῦ σχηματισμοῦ μορφῶν :— Ἀπλούσταται μορφαὶ τῆς συμπτύξεως, π.χ. σαυρῶν, γαλῶν, κιβωτιδίων, στρατιωτικῶν πιλικίων, πλοιαρίων, πλεκτῶν μὲ ποικιλοχρόους ταινίας χάρτου (Ὑφαντικὴ τέχνη), πλεκτῶν ἐκ χόρτου ἢ φλοιοῦ λεπτοῦ ἢ ἄλλων ὕλικῶν ἐκ ξύλου (καλαθάκια), ἀνεγέρσεως χωρίου ἀπὸ ὀγκώδη ξύλινα κιβώτια, διασκευῆς ἐνὸς δωματίου κούκλας, ἐτοιμασίας μαλλίνων σφαιρῶν ὡς παιγνιδίων, μορφῶν ὀπωρῶν, ζῶων, ἀνθρωπίνων μορφῶν ἐκ πηλοῦ, πλαστιλίνης κ. λ. Ἀπεικονίσεις κατὰ φαντασίαν ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος μὲ χρωματιστὴν κιμωλίαν κ. ο. κ.

1. **Ἡ κατοικία** :— α) Ἡ μεμισθωμένη κατοικία : Ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ ἀρκεσθῇ τις εἰς τὴν ἐπὶ μισθώματι κατοικίαν. Ἡ σκέψις, πῶς αὕτη δέον νὰ διευθετηθῇ ἐπὶ τὸ ἐπωφελέστερον. β) Ἡ μικρὰ κατοικία. γ) Ἡ ἰδιόκτητος κατοικία. Τάσις πρὸς ἀπόκτησιν τοιαύτης. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ τόπου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς. Θέσις τῆς οἰκίας πρὸς ὁδὸν καὶ κήπον. Διάγραμμα τοῦ οἰκοπέδου καὶ τῆς οἰκίας. Συνθηκαὶ κατασκευῆς ἀπὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὸ ἐξωτερικόν. Ἀριθμὸς τῶν διαμερισμάτων, ἢ διάταξις, ἢ χωρητικότης, αἱ κύριαι διαστάσεις καὶ ὁ φωτισμὸς αὐτῶν. Διευθέτησις τῶν δωματίων. **Τὰ ἐπιπλά** : σκοπός, ὕλικόν, σχῆμα,

κατάταξις. Χρώματα, εικόνες, ἐπένδυσις τῶν τοίχων. Τὸ πρόβλημα τοῦ ἀρχιτέκτονος.—2) Ὁ κῆπος ἐν σχέσει πρὸς τὴν οἰκίαν.—3) Ἡ ἐξέλιξις τῶν ἐπιπλων. Οἱ ἱστορικοὶ ὄνθμοι. Τί μανθάνομεν ἐκ τῶν παλαιῶν ἐπιπλων; Ἀλλαγὰι τῶν τρόπων τῆς ζωῆς συνεπάγονται ἀλλαγὴν καὶ τῶν συνηθειῶν τῆς κατοικίας. Ἀπαιτήσεις ἀπὸ τὴν κατοικίαν τῆς σήμερον ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς κατοικίας τοῦ παρελθόντος.

Ἐπίσης γίνεται σπουδὴ τῆς φύσεως εἰς ἀπάσας τὰς τάξεις τοῦ ἀνωτέρου κύκλου, ἐφ' ὅσον ἐπιτρέπει τοῦτο ὁ διαθέσιμος χρόνος καὶ ὁ διδάσκων ἐν τῷ συνόλῳ τῆς διδασκαλίας θεωρεῖ τοῦτο ὡς ἐπιθυμητόν.

11. ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑ.

Α'. Κατώτερος κύκλος.

Ὁ σκοπὸς καὶ ἡ σχετικὴ ὕλη συμπίπτει πρὸς τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῷ ἀνθρωπιστικῷ γυμνασίῳ.

Β'. Ἀνώτερος κύκλος.

ΣΚΟΠΟΣ:—Μεγαλυτέρα δεξιότης περὶ τὴν κατασκευὴν καὶ τὰς μετατροπὰς εἰδῶν ἱματισμοῦ (ἄσπρορρούχων καὶ ἐνδυμασιῶν) διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ οἴκου. Ὅσον τὸ δυνατόν μεγάλη ἐτοιμότης εἰς τὰ τῆς ἐπιδιορθώσεως, ἐμβαλώματος καὶ γεμίματος προσκεφαλαίων κ. λ. Ἀσκήσις εἰς τὴν μετ' ἀκριβείας ἐκτέλεσιν τῶν χειροτεχνημάτων.

ΥΛΗ:—Αὕτη κατανέμεται οὕτω:

ΤΑΞΙΣ V (6 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Ραφὴ ἀσπρορρούχων διὰ τῆς χειρὸς καὶ διὰ μηχανῆς. Κατασκευὴ εἰδῶν ἀσπρορρούχων ἐπὶ τῇ βάσει ἐτοιμῶν τοιούτων ἢ βάσει εἰδικῶν σχεδίων ὑπ' αὐτῶν τῶν μαθητριῶν κατηρητισμένον. Ἐμβάλωμα, παραγέμισμα, ἐσωτερικὴ τοποθέτησις. Οἰκιακὰ ἀσπρόρρουχα. Ἀπλὴ καλλιτεχνικὴ χειροτεχνία (κεντητικὴ κ. ἄ.) ἐν στενωτάτῃ ἐπαφῇ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἰχνογραφίας (ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν ἐκτέλεσις ἐργασιῶν μόνον συμφώνως πρὸς σχέδια αὐτῶν τούτων τῶν μαθητριῶν).

Κατὰ τὸ διάστημα δὲ ὀλίγων ἐβδομάδων τοῦ φθινοπώρου καὶ τῆς ἀνοιξέως ἐργασίαι καθαρισμοῦ φορεμάτων.

ΤΑΞΙΣ VI (5 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Κατασκευὴ ἀπλῶν ἐνδυμάτων (βρεφικῶν, οἰκοκυρικῆς ἀσχολίας) συμφώνως πρὸς ἔτοιμα τοιαῦτα ἢ πρὸς ἀντίστοιχα σχέδια ὑπ' αὐτῶν τούτων τῶν μαθητριῶν κατηρητισμένα. Ἐπιδιορθώσεις, μετατροπαί, ἀντιστροφαί. Ἀπλὴ καλλιτεχνικὴ χειροτεχνία, ὡς ἐν τῇ 5ῃ τάξει.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Εἰς πᾶσαν ἐργασίαν δέον νὰ δίδηται καὶ ἡ ἐξήγησις, διατι αὕτη ἐκτελεῖται ἀκριβῶς οὕτω, καὶ ἂν ὁ ἐκάστοτε ἐπιδιωκόμενος σκοπὸς δὲν δύναται καὶ ἄλλως νὰ ἐπιτευχθῇ (Ἀποφυγὴ τῆς μηχανικῆς ἐκμαθήσεως, ἄσκησις πρὸς αὐτοτελεῖ καὶ μετὰ περισκέψεως ἐκτέλεσιν τῶν ἐργασιῶν). Ἐπίσης πρέπει νὰ ἐπιδεικνύωνται καὶ νὰ συζητῶνται αἱ διάφοροι κατηγορίαι καὶ ποιότητες τῶν χρησιμοποιουμένων ὑλικῶν. Κατ' ἀρχὴν πρέπει νὰ προτιμᾶται ἡ ἀπλότης καὶ ἡ σκοπιμότης ἀπὸ πᾶν ὅ.τι σχετίζεται μόνον πρὸς τὸν συρμόν. Ἡ δὲ διακοσμητικὴ ἐργασία δέον νὰ θεραπεύηται ἐπὶ τοσοῦτον μόνον, ὅσον εἶναι δυνατόν ἄνευ ζημίας τῶν ἐργων ἀπολύτου ἀνάγκης.

12. ΠΑΙΔΟΣ ΑΝΑΤΡΟΦΗ—ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΤΙΑΗΨΙΣ.

ΣΚΟΠΟΣ:—Τὰ κυριώτατα προβλήματα τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς ἀγωγῆς τοῦ μικροῦ παιδὸς καὶ τὰ μέσα πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων τούτων. Κατανόησις τῆς σπουδαιότητος τοῦ ἔργου τούτου καὶ τῆς εὐθύνης τῶν μὲ τὰ καθήκοντα ταῦτα ἐνασχολουμένων προσώπων. Κατανόησις τῆς ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων ἀνεπαρκείας τῶν μόνων ἐκ τῆς παραδόσεως κληρονομηθέντων σχετικῶν κανόνων καὶ συνηθειῶν.

Πρῶτὴ εἰσαγωγή εἰς τὰ προβλήματα, μέσα καὶ μορφὰς τῆς κοινωνικῆς ἀντιλήψεως.

ΤΑΞΙΣ VII (3 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Ἀνατροφή τοῦ παιδός:

α) Κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους μῆνας τοῦ σχολικοῦ ἔτους τὰ ἐξῆς:—

Σημασία τῆς υγείας τῶν γονέων διὰ τὸ παιδίον. Κληρονομικότης (σωματικὴ κληρονομικότης καὶ τοιαύτη διὰ τῆς συναναστροφῆς καὶ τῆς ἀγωγῆς). Ἀναγκαῖαι ἰδιότητες διὰ τὸν ἐπιμελητὴν καὶ τὸν πρῶτον παιδαγωγὸν τοῦ παιδός. Τὸ ἀναπόσπαστον τῆς ἐπιμελείας τοῦ σώματος καὶ τῆς πνευματικῆς ἀγωγῆς κατὰ τὸ διάστημα τῆς πρώτης παιδικῆς ἡλικίας.

Μέριμνα ὑπὲρ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ παιδίου ἀκόμη πρὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ. Περιποίησις τῆς λεχοῦς καὶ τοῦ ἀρτιγεννήτου. Φυσικὴ καὶ τεχνητὴ διατροφή τοῦ θηλάζοντος βρέφους, λουτρόν, ἐνδύσεις, κίνησις, καθαρὸς ἀήρ. Τὸ βαστάζειν καὶ χειραγωγεῖν τὸ παιδίον. Ὑπνος καὶ ἐγρήγορις, νυκτερινὴ ἀνάπαυσις. Ἡ τροφὴ τοῦ ἀπογαλακτισθέντος παιδός. Ἡ ὀδοντοφυΐα. Ἀφύπνις τῶν διαφόρων αἰσθήσεων. Πρῶται ἀπόπειραι ὀμιλίας καὶ ὀρθοστασίας. Ἡ ἐκμάθησις τοῦ βαδίσματος. Παιδικαὶ ἀσθένειαι, ἐμβολιασμός.

Παρατήρησις.—Ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τούτου τηρεῖ στενωτάτην ἐπαφὴν πρὸς τὴν παράλληλον διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῆς ἀγωγῆς, μεθ' ἧς καὶ συμβαδίζει. Προσέτι δὲ καθοθηγεῖ τὰς μαθητριάς εἰς τὴν ἐπιφελῆ καὶ μετὰ ἀτομικῆς κρίσεως ἀνάγνωσιν τῶν εἰδικῶν βιβλίων καὶ περιοδικῶν.

Διευθέτησις τοῦ δωματίου τοῦ παιδός, σπουδαιότης τοῦ φωτός, ἀέρος καὶ καθαριότητος. Ἀπασχόλησις τοῦ μικροῦ παιδός. Πορεία τῆς κανονικῆς σωματικῆς τε καὶ πνευματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ παιδός μέχρις οὗτου φθάσῃ εἰς τὴν ἡλικίαν τῆς εἰς τὸ σχολεῖον ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως.

β) *Μέχρι τέλους τοῦ σχολικοῦ ἔτους* : — Ἀσκήσεις ἐν τῷ «*Νηπιαγωγείῳ*», «*Βρεφοκομείῳ*» καὶ «*Παιδικῷ ἀσύλῳ*» ἢ σταθμῶν (ἐπιτηρήσεως ἀπόρων παιδῶν, ὧν αἱ μητέρες ἐργάζονται κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας).

Παρατήρ.— Προκειμένου περὶ τῶν πρακτικῶν τούτων ἀσκήσεων ἰσχύουσιν οἱ ἑξῆς κανόνες :

1) Ἀπαραιτήτως πᾶσαι αἱ μαθήτρια ὑποχρεοῦνται νὰ ἀναλάβωσιν ὑπηρεσίαν εἰς τὸ Νηπιαγωγεῖον καὶ τὰ λοιπὰ ῥηθέντα ἰδρύματα, τοῦ ὅρου τούτου ἀποτελοῦντος ὄχι μόνον προϋπόθεσιν διὰ τὴν μετέπειτα ἄδειαν ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος νηπιαγωγοῦ κ. λ. ἀλλὰ καὶ μέσον σπουδαιότατον μορφώσεως καὶ ἀγωγῆς.

2) Ὁ τρόπος τῆς τοιαύτης τῶν μαθητριῶν ἀπασχολήσεως ἐν ἐκάστῳ τῶν ἄνω ἰδρυμάτων δὲν δύναται νὰ κανονίζηται ἐκ τῶν προτέρων ἀλλὰ κατὸ πῶς σχετικῆς συνεννοήσεως μετὰ τῶν διευθύνσεων τῶν ἰδρυμάτων τούτων, πάντως ὅμως ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀπαρεγκλίτου τηρήσεως τῶν γενικῶν διδακτικῶν σκοπῶν. Αὐστηρότατα δὲ πρέπει νὰ ἀποφεύγηται ἐν ταῖς ἀσκήσεσι ταύταις πᾶν τὸ μὴ σοβαρὸν καὶ ἐνέχον χροιάν παιγνιδίου ὡς καὶ πᾶσα φαινομενικὴ μόνον ἐργασία.

3) Αἱ τοιαῦται ἀσκήσεις ἐν τοῖς Ἰδρύμασι τούτοις δύνανται νὰ ἐπιτραπῶσιν ἀκόμη μίαν φορὰν καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ σχολικοῦ ἔτους καὶ ἐν τῇ 8ῃ τάξει, ὁπότε συνεχίζονται μέχρι τῆς ἐποχῆς τῆς προεξετάσεως τῶν μαθητριῶν ἐπὶ τῶν μαθημάτων «*ἀνατροφῆς τοῦ παιδός*» καὶ «*ἀγωγῆς τοῦ παιδός*», πάντως ὅμως ὄχι πέραν τοῦ τέλους τοῦ μηνός Ὀκτωβρίου. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἀναβάλλεται ἀναλόγως καὶ ἡ ἔναρξις τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῶν «*Φιλοσοφικῶν*», τοποθετουμένης τὸ βραδύτερον εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Νοεμβρίου.

ΤΑΞΙΣ VIII (2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

Κοινωνικὴ ἀντίληψις :

Οὐσία καὶ ἀναγκαιότης τῆς κοινωνικῆς ἀντιλήψεως. Σύντομος ἀνάπτυξις τῆς ἱστορίας αὐτῆς. Σύντομος ἐξέτασις τῶν σκοπῶν καὶ τῶν ἰδρυμάτων κοινωνικῆς ἀντιλήψεως (ὑπερ πτωχῶν, ἀσθενῶν, παιδίων, νέων, γερόντων).

Τὸ Δίκαιον περὶ κοινωνικῆς ἀντιλήψεως καὶ δημόσια ἰδρύματα τοιοῦτου προορισμοῦ :— Οἰκογενειακὸν δίκαιον, τὸ περὶ ἀπόρων δίκαιον, τὸ δίκαιον ἀνηλίκων, παιδικὰ δικαστήρια. Τὸ δίκαιον περὶ ἐργασίας. Κοινωνικαὶ ἀσφαλίσεις. Ἰδιωτικὰ ἰδρύματα ἀντιλήψεως.

Ἡ γυναικεία ἐργασία ἐν τῇ κοινωνικῇ ἀντιλήψει :— Ζήτημα ἰκανότητος, ζήτημα προπαιδεύσεως. Ἐπαγγέλματα ἀντιληπτικῆς δράσεως.

Παρατήρησις :— Παραλλήλως πρὸς τὰς συνθήκας καὶ τὰ ἰδρύματα κοινωνικῆς ἀντιλήψεως τῆς πατρίου χώρας, ἅτινα ἀποτελοῦσι, φυσικά, τὸ κύριον ἀντικείμενον τῆς διδασκαλίας, δεόν νὰ ἐξετάζωνται συγκριτικῶς καὶ αἱ ἀντίστοιχοι συνθήκαι καὶ τὰ ἰδρύματα ἄλλων χωρῶν, πρὸ παντὸς δὲ τῆς Γερμανίας.

Προσέτι πρέπει αἱ μαθήτρια νὰ ἐπισκέπτονται τὰ διάφορα ἰδρύματα περιθάψεως καὶ ἐπὶ πλέον νὰ γνωρίσωσι καὶ εἰδικὰ βιβλία καὶ περιοδικά.

13. ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΣΚΟΠΟΣ :— Πρώτη εἰσαγωγή εἰς τὸν κύκλον τῶν προβλημάτων τῆς διοικήσεως οἴκου (οἰκιακῆς οἰκονομίας), ἰδίᾳ δὲ εἰς τὰ ζητήματα καὶ τὴν τέχνην τῆς παρασκευῆς τῶν ἐδεσμάτων εἴτε δι' ἀπλὴν οἰκογένειαν εἴτε διὰ τὴν μεγάλην ἐπιχείρησιν σιτίσεως πλήθους (Λαϊκὸν μαγειρεῖον, Ἰδρύματος μαγειρεῖον κ.λ.). Ἰκανότης πρὸς ἀνεξάρτητον παρασκευὴν ἀπλῶν γευμάτων καὶ πρὸς ῥηθὴν αὐτῶν σύνθεσιν κατὰ τὰς ὑγιεινάς καὶ οἰκονομικὰς ἀρχάς.

ΤΑΞΙΣ VII (5 ὥραι, ἤτοι μία πρωτῆ, τὴν ἐβδομάδα).

α) *Περὶ τοῦ μαγειρείου* :— Συντήρησις τοῦ μαγειρείου, τῆς ἐστίας, τῶν ἀγγείων καὶ λοιπῶν μαγειρικῶν σκευῶν.— Χειρισμὸς τῶν πανικῶν καὶ ἐνδυμάτων τοῦ μαγειρείου :— Πλύσις, κυλίνδρωσις, σιδέρωμα. Καθαρισμὸς καὶ λοιπὴ περιποίησις τῶν ἐνδυμάτων καὶ ὑποδημάτων.

β) *Περὶ τῆς κατοικίας* :— Εἶδη κατοικιῶν ἀναλόγως τοῦ μεγέθους, χρησιμοποίησις τοῦ χώρου ἐν κατοικίᾳ μὲ πολλὰ διαμερίσματα. Φῶς καὶ ἀήρ, θέρμανσις καὶ φωτισμὸς. Καθαριότης καθ' ἡμέραν, ἐβδομάδα καὶ ἔτος. Ἡ μονοκατοικία οἰκογενείας (κῆπος τῆς οἰκίας), ἡ σημασία αὐτῆς διὰ τὴν οἰκογένειαν. Κατοικία ἐπὶ μισθώματι, πολυκατοικία ἐπὶ μισθώματι. Ἡ οἰκία μὲ ἐν μαγειρεῖον, ἡ οἰκονομικὴ σημασία αὐτῆς καὶ ἡ σπουδαιότης αὐτῆς διὰ τὴν ἀνακούφισιν τῆς οἰκοδεσποίνης.— Ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ μαγειρείου :— Ἡ ἐστία καὶ ὁ χειρισμὸς αὐτῆς :— Ἐστία λειτουργοῦσα μὲ ἄνθρακας, μὲ φωταέριον, καὶ ἡ μαγειρικὴ πλάξ, συσκευὴ λειτουργοῦσα μὲ πετρέλαιον ἢ οἰνόπνευμα, ἐγκαταστάσεις μαγειρικῆς λειτουργοῦσαι δι' ἠλεκτρικοῦ ρεύματος.— Καύσιμοι ὕλαι, ἡ θερμοαντικὴ τῶν ἀξία (λειτουργία καύσεως), ὀλιγοδάπανος μαγειρικὴ μηχανή, αὐτομάτως λειτουργοῦσα μαγειρικὴ συσκευὴ (μαγειρικὸν κιβώτιον), δι' ἀτμοῦ λειτουργοῦσα μαγειρικὴ συσκευὴ (σχετικαὶ χύτραι, ἀτμολέβης).

γ) *Μαγειρευτικαὶ ἀσκήσεις τῶν μαθητριῶν* μὲ βαθμιαίως αὐξανόμενας ἀξιώσεις αὐτοτελοῦς ἐργασίας (κατὰ ομάδας).— Ἀγορὰ ὑλικῶν, παρασκευὴ ἀπλῶν φαγητῶν (ἐδεσμάτων) καὶ βραδύτερον ὀλοκλήρων γευμάτων, διαφοροτρόπως ἀπὸ ἀπόψεως συνθέσεως καὶ ἐκτάσεως, ὡς ἐπίσης καὶ πρωϊνῶν προγευμάτων καὶ ἐνδιαμέσων γευμάτων καὶ φαγητοῦ παιδίου.— Ἐν συνδυασμῷ δὲ μὲ τὰς ἀσκήσεις μαγειρικῆς γίνονται καὶ αἱ ἑξῆς συγγενεῖς :— Τακτο-

ποίησις καὶ παράθεσις τῶν φαγητῶν (στρώσις τῆς τραπέζης φαγητοῦ). Ἐκτίμησις τῶν παρασκευαστέων ἢ παρασκευασθέντων φαγητῶν ἀπὸ ἀπόψεως τῆς θρεπτικῆς ἀξίας αὐτῶν, τοῦ εὐκόλου ἢ δυσκόλου τρόπου παρασκευῆς, τοῦ εὐαρέστου τῆς γεύσεως αὐτῶν ὡς καὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῆς συνολικῆς δαπάνης παρασκευῆς αὐτῶν. Δελτίον φαγητῶν τῆς ἐβδομάδος, λ)σμός μαγειρείου διὰ τὸν μῆνα.

ΤΑΞΙΣ VIII (5 ὥραι τὴν ἐβδομάδα, ἦτοι μία πρώτη).

Συνέχισις τῶν ἀσκήσεων* μαγειρικῆς τῆς προηγουμένης τάξεως. Φαγητὸν δι' ἀσθενεῖς. Διαφύλαξις καὶ διασκευὴ πρὸς τήρησιν ἐν καλῇ καταστάσει τροφίμων (ἐναπόθεσις ὤρων, περιτύλιξις ὀπωρῶν καὶ λαχανικῶν κ.λ.). Αἱ ἐγκαταστάσεις, ἢ ἀποδοτικὴ ἱκανότης, τὰ διάφορα κοινωνιολογικὰ προβλήματα καὶ ἡ λειτουργία μαγειρείων λαϊκῶν μαζῶν (μὲ δοκιμὰς εἰς τοιαῦτα μαγειρεῖα).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

1) Ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῆς μαγειρικῆς ἐν τῇ προκειμένῃ Μέσῃ Σχολῇ δὲν πρέπει νὰ γίνηται κατὰ τρόπον ὅλως μηχανικὸν καὶ ἐμπειρικόν, ὑπὸ τὸ ἐν τῇ χώρᾳ κατὰ παράδοσιν επικρατοῦν πνεῦμα, δηλ. ὡς μία ψυχρὰ ἀπομίμησις τῶν σχετικῶν συνηθειῶν, ἀλλὰ οὕτως ὥστε νὰ ἐξαναγκάζῃ τὰς μαθητριάς καὶ καθιστᾷ ἱκανὰς νὰ αἰτιολογῶσι καὶ κατὰ τὴν μαγειρικὴν πᾶσαν ἐνέργειαν, τὸ διατὶ καὶ πρὸς τί ἐκάστης ἐνεργείας.

2) Ἡ διδασκαλία αὕτη πρέπει ἐπίσης νὰ καθοδηγῇ τὰς μαθητριάς νὰ ἐννοῶσι πράγματι τὰ τοῦ μαγειρεύματος φαινόμενα, τὰ πρὸ αὐτῶν ἐκτυλισσόμενα, ἀπὸ ἀπόψεως τῆς οὐσίας, τοῦ τρόπου λειτουργίας, τῆς πρὸς ἄλληλα σχέσεως καὶ τῆς συναφείας αὐτῶν μὲ τὰ γενικὰ γεγονότα καὶ τοὺς νόμους τῆς Φυσικῆς καὶ τῆς Χημείας καὶ νὰ ἐφαρμόζωσι συνεπῶς πάντα ταῦτα ὅχι ἀπλῶς κατὰ τὰς ἐνδείξεις μιᾶς μαγειρικῆς συνταγῆς ἀλλὰ μετὰ πλήρους ἐπιγνώσεως τῶν λόγων καὶ τῶν σκοπῶν πάσης ἐφαρμογῆς.

3) Ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῆς μαγειρικῆς ἐν τοιαύτῃ Μέσῃ Σχολῇ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀποτελῇ ξένον τι σῶμα, ἀδιαφοροῦν πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθημάτων τῶν Φυσικῶν ἐπιστημῶν, τῆς Ὑγιεινῆς, τῆς ἀνατροφῆς τοῦ παιδὸς κ.λ., ἀλλὰ πρέπει νὰ κατατάσσεται προσηκόντως εἰς τὴν χορείαν τῆς συνολικῆς ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ ἐπιτελουμένης διδασκαλίας.

4) Ἐνίοτε αἱ πεντάωροι πρώται τοῦ μαθήματος τῆς μαγειρικῆς ἐν τῇ προκειμένῃ Μέσῃ Σχολῇ διατίθενται εἰς τὸ μάθημα τῆς κοινωνικῆς ἀντιλήψεως, ὅπερ ἄλλως τε ἔχει πολλὰ σημεῖα ἐπαφῆς μὲ τὸ μάθημα τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας, διὰ διοικητικοὺς καὶ παρομοίους σκοπούς.

Z'. ΜΕΤΕΡΡΥΘΜΙΣΜΕΝΟΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ.

Τὸ κάτωθι πρόγραμμα ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1925/26, καὶ δὴ διαδοχικῶς, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τῶν δύο κατωτέρων τάξεων (V καὶ VI). Οὕτω ἡ πλήρης ἐφαρμογὴ αὐτοῦ γίνεται ἀπὸ τοῦ 1927/28 καὶ ἐφεξῆς.

1. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ.

Ὁ σκοπὸς καὶ ἡ διδακτέα ὕλη εἰς τὸν ἀνώτερον 4τάξιον κύκλον τοῦ προκειμένου γυμνασίου συμπέπτουσι πρὸς τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῷ ἀνθρωπιστικῷ Γυμνασίῳ.

2. ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ.

ΣΚΟΠΟΣ :— Ἀσφάλεια καὶ δεξιότης περὶ τὴν προφορικὴν καὶ γραπτὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης. Σαφήνεια καὶ ἀκρίβεια τῆς διατυπώσεως καὶ ἀπεικονίσεως παντὸς ὅ,τι παρατηρήθῃ ἢ ἠκούσθῃ ἢ ἀνεγνώσθῃ. Ἐπισκόπησις τῆς συγκροτήσεως καὶ τῆς πορείας ἐξελίξεως τῆς γερμανικῆς γλώσσης καὶ τῶν διαλέκτων αὐτῆς καὶ τῆς σχέσεως μεταξὺ τοῦ λόγου καὶ τῆς σκέψεως.

Ἀκριβεστέρα γνώσις ἀριθμοῦ τινος ἐκ τῶν σημαντικωτέρων ἔργων τῆς νέας καθαρουνούσης γερμανικῆς φιλολογίας ἀπὸ τοῦ Lessing ὁμοῦ μὲ ὀλίγα τινὰ ἐκ τῆς ἀρχαίας γερμανικῆς καὶ τῆς εἰς διαλέκτους ποιήσεως ὡς καὶ ἐκ τῆς ἔξω τῆς Γερμανίας παγκοσμίου λογοτεχνίας. Κατανόησις τῶν καλλιτεχνικῶν ἀξιῶν λογοτεχνικῆς ἀπεικονίσεως καὶ ποιητικῆς διαμορφώσεως. Συνοπτικὴ ἐξέτασις τῆς ἐξελίξεως τῆς γερμανικῆς λογοτεχνίας ἐπὶ τῇ βάσει τῆς γερμανικῆς καὶ γενικῶς εὐρωπαϊκῆς ἱστορίας τοῦ πνεύματος.

Παρότρυνσις καὶ καθοδήγησις πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ ἐπεξεργασίαν καὶ ἄλλων συγγραμμάτων ἐκτὸς τῶν καθαρῶς λογοτεχνικῶν (βιβλίων ἐπιστημονικοῦ καὶ λαϊκῶς διδακτικοῦ περιεχομένου, περιοδικῶν κ.ο.κ.). Ἀσκήσις πρὸς περίσκεψιν ἐν τῇ κρίσει περὶ πραγμάτων καὶ προσώπων καὶ πρὸς ἀκρίβειαν καὶ ἐσωτερικὴν εἰλικρίνειαν κατὰ τὴν σκέψιν καὶ τὸν λόγον, προφορικόν τε καὶ γραπτόν.

ΥΛΗ :—

ΤΑΞΙΣ V (4 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

α) *Γραμματικὴ καὶ καλλιέργεια γλωσσικῆ* :— Γραπτὴ γλῶσσα καὶ διάλεκτος. Σημασία τῆς ζώσης κοινῆς γλώσσης εἰς τὰς διαφόρους ἀποχρώσεις της (γλῶσσα τοῦ θεάτρον, γλῶσσα τοῦ συγκεκριμένου ἤθητορος, γλῶσσα τῆς συναναστροφῆς τῶν πεπαιδευμένων) καὶ τῆς κοινῆς γραπτῆς γλώσσης διὰ τὸ σύνολον τοῦ ἔθνους καὶ δι' ἕκαστον ἄτομον ἀπὸ ἀπόψεως πρακτικῆς καὶ ἰδεώδους. Εἰσαγωγή εἰς τὴν γλωσσικὴν κατανόησιν δοκιμῶν κειμένου μιᾶς διαλέκτου τῆς Ἄνω Γερμανίας καὶ μιᾶς λογοτεχνικῆς μορφῆς τῆς Κάτω Γερμανίας, προσέτι δὲ τῆς Μέσης Ἄνω Γερμανίας ἐπὶ τῇ βάσει καταλλήλων

ἀναγνωστικῶν βιβλίων.— Ἀνασκόπησις καὶ ἐμβάθυνσις τῶν γραμματικῶν γνώσεων τῆς Νέας καθαρουμένης γλώσσης ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης καὶ τῆς εὐκαιρίας (ἐν πάσαις ταῖς τάξεσι).

Προφορικὴ καὶ γραπτὴ ἐκθεσις γεγονότων τῆς ζωῆς καὶ τῆς παρατηρήσεως. Ἀπόδοσις ἀναγνωσθέντος καὶ ἀναλυθέντος κειμένου εἰς συνοπτικὴν ἐκθεσιν (περίληψιν) ἢ εἰς εὐρύτεραν ἐκτασιν, (ἀνάπτυξις). Δοκιμαστικῶς ἐπίσης μικρότεροι πραγματεῖαι περὶ ἐλευθέρως ὑπ' αὐτῶν τῶν μαθητῶν ἐκλεγέντων ἢ ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος ὁρισθέντων ἀντικειμένων. Καθ' ὅλον τὸ σχολικὸν ἔτος δέκα περίπου γραπτὰ ἔργασια, ὑπὸ συστηματικὴν κατάταξιν, αἱ περισσώσονται ἐν τῷ Σχολείῳ. Περὶ πλέον δὲ συχνότερον σύντομοι ἄνευ αὐστηρᾶς κατατάξεως καταγραφαί, ἐὰν παρουσιάζηται ἀφορμὴ πρὸς τοῦτο.— Ἀσκήσεις εἰς τὴν ἐλευθέραν ὁμιλίαν καὶ εἰς καλῶς διατεταγμένην διαλογικὴν συζήτησιν περὶ θεμάτων μετ' ἀκριβείας δεδομένων καὶ καθωρισμένων, καθ' ἣν ἢ μὲν χρῆσις συντόμων σημειώσεων ἐπιτρέπεται ἢ δὲ ἀνάγνωσις ἐτοιμῶν ἔργασιῶν δὲν ἐπιτρέπεται. Διαρκῆς ἐθισμὸς εἰς τὴν ἀβίαστον καὶ ἀσφαλῆ χρῆσιν μιᾶς γερμανικῆς γλώσσης ἐπιμελημένης καὶ ἀπηλλαγμένης ἐξ ἴσου τοῦ γλιανοῦ καὶ τοῦ ἐπιτετηδευμένου ὕφους.

β) **Ἀνάγνωσις καὶ λογοτεχνία** :— Εἰσαγωγή εἰς τὴν οὐσίαν, τὰ μέσα καλλιτελείας καὶ τὰς μορφὰς ἐπικῆς ποιήσεως εἰς στίχους καὶ εἰς πεζὸν ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰ ἀναγινωσκόμενα κείμενα. Ἐκτίμησις τῶν ἀναγινωσκομένων ἔργων ὄχι μόνον ἀπὸ καθαρῶς αἰσθητικῆς ἀπόψεως ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ψυχολογικῆς καὶ ἱστορικῆς τοιαύτης.— Ἀναγνωστικὸν ὕλικόν : Ὀδύσσεια, Ἔσμα τῶν Nibelungen καὶ Gudrun (ἐκλογαί), ἀυλικὸν ἔπος, ποιήματα ἄλλα κατηγοριῶν. Ἐν νεώτερον ῥωμαντικὸν μυθιστόρημα (π. χ. Ekkehard, τοῦ Scheffels). Ἐκλογαί ἐκ τοῦ «Stromtid τοῦ Reuters καὶ ἐξ ἄλλου μυθιστορήματος (π. χ. «Kleider machen Leute» τοῦ Keller).— Πρὸς τούτοις, εὐκαιρίας παρουσιαζομένης, λυρικά τινα ποιήματα (τῆς νέας καθαρουμένης, τῆς Μέσης Ἀνω Γερμανίας καὶ διαλέκτου). Ἐὰν δὲ ὑπολείπηται χρόνος καὶ ἐν δραματικὸν ποίημα [π. χ. «Tell» ἢ «Traum, ein Leben»].

γ) **Πρακτικὴ λογοτεχνία** :— (Ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦτον νοεῖται τὸ σύνολον τῶν μὴ καθαρῶς φιλολογικῶν ἔργων, ἢτοι τῶν μὴ θεραπευόντων τὴν λογοτεχνικὴν καλαισθησίαν ἀλλὰ πραγματευομένων περὶ θεμάτων τῶν θετικῶν ἢ ἄλλων εἰδικῶν ἐπιστημῶν) : Ἀναγινώσκονται καὶ ἀναλύονται κείμενα ἐκλεγόμενα ἀναλόγως τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν μαθητῶν καὶ τοῦ διδάσκοντος καὶ ἀναλόγως τῆς δυνατοῦτος τῆς ἀποκτίσεως τῶν ἐν λόγῳ ἔργων. Ἐκ τῆς πρακτικῆς λογοτεχνίας συνάγονται πολλάκις κατάλληλα θέματα διὰ τὰς ἀσκήσεις τοῦ λόγου (Redeübungen).

ΤΑΞΙΣ VI. (4 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

α) **Γραμματικὴ καὶ γλωσσικὴ καλλιέργεια** :— Γλωσσικὴ συγγένεια καὶ γλωσσικὴ ἐξέλιξις. Θέσις τῆς γερμανικῆς γλώσσης ἐν τῷ κύκλῳ τῶν γερ-

μανικῶν καὶ ἰνδογερμανικῶν γλωσσῶν. Κανονικὴ τροπὴ τῶν φθόγγων καὶ σχηματισμοὶ κατ' ἀναλογίαν.

Προφορικαὶ καὶ γραπτὰ ἐκθέσεις, γραπτὰ ἔργασια καὶ ἀσκήσεις λόγου, ὅπως ἐν τῇ 5ῃ τάξει, ἀλλ' ἐν μείζονι πως ἐκτάσει.

β) **Ἀνάγνωσις καὶ λογοτεχνία** :— Εἰσαγωγή εἰς τὴν οὐσίαν, τὸ ὕφος καὶ τὰς μορφὰς τῆς **δραματικῆς ποιήσεως**, ἀπὸ τῶν ἔργων τοῦ Hans Sachs μέχρι τοῦ κλασικίζοντος καὶ τοῦ νεωτέρου δράματος καὶ κωμωδίας.— Ἡ **λυρικὴ ποίησις** : Ἄσματα λαϊκὰ καὶ τῆς τέχνης (σχέσις πρὸς τὴν μουσικὴν). Ἄλλα λυρικά κατηγορία, λυρικά σκέψεως (εὐκολώτερα τεμάχια τῶν δυσκολωτέρων ἐπιφυλασσομένων διὰ τὰς δύο ἀνωτέρας τάξεις). Λυρικά στοιχεῖα εἰς τὰ ἐπικά καὶ δραματικά ποιήματα.— Ἐπὶ πλέον ἐν **ῥωμαντικὸν μυθιστόρημα** (Freitag, O. Ludwig, Fontane, Ebner=Eschenbach, Rosegger) ἢ ἄλλα μυθιστορήματα (Stiefter, Stern, κ.ἄ.).

γ) **Πρακτικὴ λογοτεχνία** :— Ὅπως ἐν τῇ 5ῃ τάξει.

ΤΑΞΙΣ VII. (4 ὥραι καθ' ἐβδομάδα).

α) **Γραμματικὴ καὶ γλωσσικὴ καλλιέργεια** :— Σχηματισμὸς τῶν λέξεων καὶ σημασία αὐτῶν. Τρόποι ἀλλαγῆς τῆς σημασίας. Ἡ μεταφορὰ ὡς γενικὸν φαινόμενον ἐν τῇ γλώσσῃ. Ὁμὰς λέξεων καὶ πρότασις. Ἡ ἰνδογερμανικὴ δηματικὴ πρότασις, ἡ ἀρχικὴ τις σημασία καὶ ἡ γενίκευσις αὐτῆς. Ἄλλοι τύποι προτάσεων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ (τῇ γερμανικῇ). Σειρὰ προτάσεων—σύνδεσμος προτάσεων—προσαρμογὴ προτάσεων, περίοδος.

Προφορικαὶ καὶ γραπτὰ ἐκθέσεις, γραπτὰ ἔργασια, ἀσκήσεις λόγου, ὅπως ἐν τῇ προηγουμένῃ τάξει (6ῃ).

β) **Ἀνάγνωσις καὶ λογοτεχνία** :— Ἡ σχέση τῆς ποιήσεως πρὸς τὸν κοινωνικὸν καὶ πνευματικὸν βίον τῆς ἐποχῆς τῆς, ἀπεικονιζομένη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀναγινωσκομένων κειμένων (ὕλη, προθέσεις, μέσα, ἐνέργεια). Διδακτικὴ ποίησις, πολιτικὴ καὶ ἄλλων τάσεων τοιαύτη.— Ποίησις καὶ πραγματικότης, (κλασικισμὸς καὶ ῥωμαντισμὸς, ῥεαλισμὸς καὶ νατουραλισμὸς, συμβολισμὸς) — **Ἀναγνωστικὴ ὕλη** προσεῖε ἐξ ὅλων τῶν αἰῶνων μὲ ἰδιαίτερον ἐξέτασιν τῆς περιόδου τοῦ Lessing, Goethe καὶ Schiller ὡς καὶ τοῦ 19ου αἰῶνος (ἰδίᾳ τοῦ δευτέρου ἡμίσεος αὐτοῦ) καὶ τῆς συγχρόνου ἐποχῆς.

γ) **Πρακτικὴ Λογοτεχνία** :— Ὅπως εἰς τὰς προηγουμένας τάξεις ἀλλ' ἐν μεγαλυτέρᾳ ἐκτάσει.

ΤΑΞΙΣ VIII. (4 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

α) **Γραμματικὴ καὶ γλωσσικὴ καλλιέργεια** :— Τὸ ὁμιλεῖν καὶ τὸ σκέπτεσθαι. Σχέσις μεταξὺ τοῦ περιεχομένου τῆς σκέψεως καὶ τῆς μορφῆς τοῦ λόγου (ἑσωτερικὴ γλωσσικὴ μορφὴ). Διάφορα εἶδη τῆς γλωσσικῆς ἐκφράσεως, ἢ ἔννοια τούτων καὶ ἡ μετὰ συνειδήσεως ἐφαρμογὴ αὐτῶν. Καλλιέργεια, μέσα καλλιτελείας καὶ μορφαί αὐτῆς. Ἡ γλῶσσα ὡς τέχνη.

Προφορικά καὶ γραπταὶ ἐκθέσεις, γραπταὶ ἐργασίαι, ἀσκήσεις λόγου, ὡς ἐν τῇ προηγουμένῃ τάξει.

β) **Ἀνάγνωσις καὶ λογοτεχνία** :— Συνοπτικὴ σκιαγράφησις τῆς ἐξελικτικῆς πορείας τῆς γερμανικῆς λογοτεχνίας ἐπὶ τῇ βάσει τῆς γερμανικῆς καὶ γενικῶς εὐρωπαϊκῆς ἱστορίας τῶν κοινωνιῶν καὶ τοῦ πνεύματος.— **Ἀναγνωστικὴ ὕλη** ἐξ ὅλων τῶν κατηγοριῶν καὶ τῶν αἰώνων.— Ταχὺ βλέμμα πρὸς τὴν παγκόσμιον λογοτεχνίαν.

γ) **Πρακτικὴ λογοτεχνία** :— Ὅπως ἐν τῇ προηγουμένῃ τάξει.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Τὸ νέον πρόγραμμα μαθημάτων ὡς πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς γερμανικῆς γλώσσης ἐν τῷ Μετερρρυθμισμένῳ Πραγματικῷ Γυμνασίῳ διαφέρει ἀπὸ τὰ μέχρι τοῦδε προγράμματα τῶν Γυμνασίων ἐπὶ τοῦ μαθήματος τούτου κυρίως διὰ τριῶν ἀπόψεων :

1) Διατάσσει τὴν διδασκαλίαν εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἀνωτέρου κύκλου, (V ἕως VIII), οὐχὶ κατὰ τὴν χρονολογικὴν σειρὰν τῆς ἱστορίας τῆς λογοτεχνίας ἀλλὰ παρουσιάζει κατ' ἀρχὰς ἐνώπιον τοῦ μαθητοῦ τὸ συνολικὸν πεδίον τῆς ποιήσεως καὶ τῶν διαφορῶν ἔργων, χάριν αὐτῶν τούτων, καὶ μόλις ἐν τῇ 8ῃ τάξει παρέχει μίαν λογοτεχνικοῖστορικὴν ἐπισκόπησιν, καὶ δὴ πραγματικῶς μίαν μόνον περιληπτικὴν σκιαγραφίαν.

2) Ἀποδέχεται ὠρισμένα θέματα ἐκ τῆς πρακτικῆς λογοτεχνίας καὶ εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἀνωτέρου κύκλου.

καὶ 3) Παραχωρεῖ θέσιν παραλλήλως πρὸς τὴν λογοτεχνίαν τοῦ κάλλους, τὴν ποίησιν, καὶ εἰς μὴ ποιητικὰ ἀναγνωστικὰ κείμενα, ἥτοι εἰς τὴν πρακτικὴν λογοτεχνίαν.

Διὰ τῆς πρώτης ἀποκλίσεως τὸ νέον τοῦτο πρόγραμμα ἐπιτυγχάνει νὰ προσφέρῃ ἀναγνωστικὰ κείμενα εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις ἀνάλογα πρὸς τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν ἀντιληπτικὴν ἰκανότητα τῶν μαθητῶν, ἀσχέτως πρὸς τὴν θέσιν ἣν ἕκαστον κείμενον κατέχει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς λογοτεχνίας. Ὅσακις δὲ παρίσταται ἀνάγκη ἐν τῇ ἀναλύσει τοῦ ἀναγινωσκομένου κειμένου νὰ δοθῶσι καὶ ἱστορικολογοτεχνικαὶ διασαφήσεις, τοῦτο δὲν ἀποκλείεται ἀλλὰ γίνεται ὑπὸ τύπον συντόμου ἐξηγήσεως. Ἐπιφυλάσσεται δὲ ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξις τῆς λογοτεχνίας νὰ ἐξετασθῇ ἐν τῇ 8ῃ τάξει, καὶ ἐνταῦθα συντομώτατα.

Ἐπίσης εἰς ἕκαστην τάξιν ἀναγινώσκονται κείμενα ἐξ ὅλων τῶν κατηγοριῶν τῆς λογοτεχνίας, διηγήματα, δράματα, λυρικά, κατ' ἐλευθέραν ἐκλογὴν.

Ὁ σκοπὸς καὶ σημασία τῶν δύο ἄλλων ἀποκλίσεων εἶναι πρόδηλοι.

Κατὰ τὰ λοιπὰ ἰσχύουσι ἐνταῦθα αἱ λοιπαὶ ἀντίστοιχοι παρατηρήσεις τοῦ προγράμματος τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ γυμνασίου.

3. ΛΑΤΙΝΙΚΑ.

ΣΚΟΠΟΣ :— Ἡ διδασκαλία τῶν Λατινικῶν ἐν τῷ μετερρρυθμισμένῳ

πραγματικῷ γυμνασίῳ ἔχει ὡς σκοπὸν διὰ συστηματικῶν, ἐπὶ βαθείας γνώσεως τῆς γλώσσης στηριζομένων, ἀναγνωσμάτων, ἐκλεγομένων μεταξὺ τῶν χαρακτηριστικῶν μνημείων τῆς λατινικῆς λογοτεχνίας, νὰ παράσχη μίαν ζωντανὴν εἰκόνα τῆς ῥωμαϊκῆς μορφῆς τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ καὶ νὰ σαφηνίσῃ τὰς ὑφισταμένας σχέσεις μεταξὺ τῆς ἀρχαιότητος καὶ τοῦ ἰδίου ἡμῶν ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ ὡς καὶ τοῦ τοιοῦτου τῶν λαῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

ΤΑΞΙΣ V (6 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

α) **Γραμματικὴ** :— Ἡ ὁμαλὴ κλίσις τῶν ὀνομάτων καὶ δημάτων ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς ἰδιορρυθμίας τῆς λατινικῆς συντάξεως, τὰς ἐχούσας σπουδαιότητα διὰ τὴν μετάφρασιν ἐκ τῆς ξένης γλώσσης.

Καὶ ταῦτα ἐπὶ τῇ βάσει ἐνὸς βιβλίου ἀσκήσεων, ὅπερ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς περιλαμβάνει τεμάχια χαρακτηριστικὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ζωῆς.

β) **Ἀναγνώσματα** :— Ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἑξαμήνου παραλλήλως πρὸς τὰ κείμενα τοῦ ῥηθέντος βιβλίου τῶν ἀσκήσεων ἀναγινώσκονται καὶ τμήματα εὐκόλα ἐκ ῥωμαϊκῶν συγγραμμάτων, περιεχόμενα εἰς κατάλληλον ἀναγνωστικὸν βιβλίον.

γ) **Γραπταὶ ἐργασίαι** :— Μικραὶ μεταφράσεις ἐκ τῆς γερμανικῆς εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν, τόσαι μόνον καὶ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, ὅσον εἶναι ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἐμπέδωσιν τῶν θεμελιωδῶν κανόνων τῆς γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ. Ἐπιπροσθέτως εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς δοκιμαί πρὸς μετάφρασιν ἐκ τῆς λατινικῆς εἰς τὴν γερμανικὴν. Κατὰ τὸ δεύτερον ἑξάμηνον περίπου 4 σχολικαὶ ἐργασίαι, προσέτι δ' (ὅπως κατὰ τὸ α'. ἑξάμηνον) ἀσκήσεις, πολλάκις ἀνευ αὐστηρᾶς κατατάξεως.

ΤΑΞΙΣ VI. (6 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

α) **Γραμματικὴ** :— Ἐπανάληψις καὶ συμπλήρωσις τῆς γραμματικῆς, συνόψις τῶν κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν παρατηρηθειῶν ἀνωμαλιῶν. Ἐπέκτασις τῆς συντάξεως. Διὰ τὴν ἰδιαιτέραν διδασκαλίαν τῆς γραμματικῆς ἐν τῇ τάξει ταύτῃ διατίθεται τὸ πολὺ μία ὥρα τὴν ἐβδομάδα.— Ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰ ἀναγνώσματα δεόν νὰ ἐνδεικνύωνται, ἐν καταλλήλῳ περιστάσει, τόσον ἐν τῇ τάξει ταύτῃ ὅσον καὶ εἰς τὰς δύο ἀνωτέρας, τὰ τῆς πορείας καὶ ἐξελίξεως τῆς λατινικῆς γλώσσης ἐν ταῖς μορφαῖς τῶν λέξεων καὶ ἐν τῇ συντάξει, ὡς καὶ τὰ συγγενῆ ἢ καὶ ἀπλῶς παραβλητὰ φαινόμενα ἐν τῇ γερμανικῇ καὶ ἐν τῇ διδασκουμένῃ ἐν τῷ Σχολείῳ ζώσῃ ξένη γλώσση.

β) **Ἀναγνώσματα** :— Ἐκλογαὶ ἐκ τοῦ Καίσαρος (Γαλατικὸς πόλεμος) τεμάχια ἐκ τῆς «Germania», τοῦ Τακίτου. Ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ Λιβίου καὶ Σαλλουστίου.— Ἐπὶ πλέον εὐκόλα ποιήματα εἰς στίχους (Φαῖδρος, Ὀβίδιος)

γ) **Γραπταὶ ἐργασίαι** :— Μεταφράσεις ἐκ τῆς λατινικῆς εἰς τὴν γερμανικὴν. Ἄνὰ 4 δὲ σχολικαὶ ἐργασίαι κατ' ἑξάμηνον, ὡς ἐπίσης ἐν τῇ 7ῃ καὶ 8ῃ τάξει.

ΤΑΞΙΣ VII (6 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

Εἰς λόγος τοῦ Κικέρωνος. Δοκίμια ἐκ τῆς ἐπιστολικῆς λογοτεχνίας (Κικέρων, Πλίνιος, Σενέκας). Ἀποσπάσματα ἐκ φιλοσοφικῶν συγγραμμάτων (Κικέρων, Σενέκας, χριστιανοὶ συγγραφεῖς, ἰδίᾳ ὁ Αὐγουστίνος). — Πάντα ταῦτα ἐπὶ τῇ βάσει ἀντιστοίχου Ἀναγνωστικοῦ βιβλίου. — Ταχεῖα διαδρομὴ διὰ τῆς ῥωμαϊκῆς ποιήσεως τῆς ἐποχῆς τῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς περιόδου τῶν αὐτοκρατόρων (ἐξαιρέσει τοῦ Ὀρατίου). Ἐκλογαὶ ἐκ τοῦ Βιργιλίου. — Μία κωμῆδία τοῦ Πλαύτου ἢ τοῦ Τερεντίου.

ΤΑΞΙΣ VIII (6 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

Ἡ περίοδος τῶν Ρωμαίων Αὐτοκρατόρων ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἱστορίας τοῦ πολιτισμοῦ : Ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ Τακίτου, Σουετῶνος, Βελλείου, Πατερκούλου καὶ δοκίμια ἐκ μεταγενεστέρων ἱστορικῶν. Σάτυροι καὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Ὀρατίου. Ἐπιγράμματα τοῦ Martial, Πετρώνιος. Δοκίμια ἐκ τῶν συγγραμμάτων Ρωμαίων νομικῶν καὶ ἰατρῶν.

Ῥῥαὶ τοῦ Ὀρατίου καὶ περαιτέρω ἀνάπτυξις τῆς λατινικῆς λυρικῆς ποιήσεως μέχρι τῶν χριστιανικῶν ὕμνων καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἠσμάτων. Μεσαιωνικὰ ποιήματα (ὀμαδικῶς ταξιδευόντων σπουδαστῶν). — Μία τραγωδία τοῦ Σενέκα (λ. χ. Φαίδρα).

Τέλος, ὡς κατακλείς, τοῦ χρόνου ἐπιτρέποντος, καὶ τεμάχια ἔργων συγγραφέων τῶν τελευταίων χρόνων τῆς ἀρχαιότητος καὶ ἐκ τῆς μεσαιωνικῆς λατινικῆς λογοτεχνίας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Ἐὰν πρόκειται νὰ ἐκπληρωθῇ ὁ ἐπιδιωκόμενος διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν Λατινικῶν σκοπὸς ἐν τῷ μετῆρυνθ. πραγματ. γυμνασίῳ, δέον εὐθύς ἐξ ἀρχῆς νὰ ἀναγνωρισθῇ σαφῶς ἡ ἰδιαιτέρα θέσις τῶν Λατινικῶν ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ὑπὸ τοῦ γυμνασίου τούτου παρεχομένης γενικῆς μορφώσεως καὶ ἐπὶ πλεόν νὰ ἀποφευχθῇ πᾶσα ἀπώλεια χρόνου ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς γραμματικῆς καὶ τῶν ἀναγνωστικῶν κειμένων διὰ περιεσκεμμένης ἐπιλογῆς τῆς ὕλης τῆς διδασκίας ὡς καὶ τῶν ἐργασιῶν.

Ἀπὸ μεθοδικῆς ἀπόψεως διακρίνεται ἡ διδασκαλία τῶν Λατινικῶν ἐν ταῦθα ἀπὸ τῆς τοιαύτης τῶν ἄλλων τύπων γυμνασίου κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ Λατινικὴ ἐμφανίζεται ἐν τῷ μετῆρυνθισμένῳ γυμνασίῳ ὡς δευτέρα ξένη γλῶσσα καὶ ἐπομένως δύναται ἡ διδασκαλία εὐθύς ἐξ ἀρχῆς νὰ στηριχθῇ εἰς γνώσεις ξένης ζώσης γλώσσης καὶ εἰς ποσόν τι γλωσσολογικῆς συγκροτήσεως, οὕτως ὥστε ἡ ἀπόκτησις τοῦ λεξιλογικοῦ θησαυροῦ νὰ διευκολύνηται καὶ ὑποβοηθηθῇ διὰ τῆς καταδείξεως τῶν ἐτυμολογικῶν σχέσεων, ὡς ἐπίσης ἡ προσοικειώσις τῆς γραμματικῆς καὶ τῆς συντάξεως διὰ τῆς προηγηθείσης καὶ τῆς συγχρόνου διδασκαλίας τῆς ζώσης ξένης γλώσσης.

Ἐν τῷ ἀνθρωπιστικῷ γυμνασίῳ ὁ σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῶν Λατινικῶν ὁμοῦ καὶ τῆς τῶν Ἑλληνικῶν εἶναι ἡ παροχὴ μιᾶς πλήρους καὶ ζωηρᾶς εἰκόνης τοῦ πνευματικοῦ βίου τῆς ἀρχαιότητος, σκοπὸς, ὅστις διὰ μόνης τῆς τῶν Λατινικῶν διδασκαλίας δὲν ἐπιτυγχάνεται. Διὰ τοῦτο ἐν τῷ μετῆρυνθισμένῳ γυμνασίῳ ὁ σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῶν Λατινικῶν ἐτέθη ἄλλως, ἤτοι νὰ δεῖξη ἐν τῇ διὰ τῶν ἀναγινωσκομένων συγγραφέων ἐμφανιζομένη εἰκόνι τῆς μορφῆς τοῦ ῥωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀρχαιότητος κατὰ πρῶτον λόγον τὰς βαθεῖας συναφείας τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νεωτέρου κόσμου καὶ νὰ φανερώσῃ, πῶς ὁ ἡμέτερος πολιτισμὸς, ὁ Γερμανικὸς, ὡς καὶ ὁ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, οὔτινες ἀμφοτέροι ἀνήκουσιν εἰς τὸν πολιτισμὸν τῶν λατινικῶν ἐπαρχιῶν, ἀνάγονται μὲ τὰς ῥίζας των μέχρι τοῦ ἀρχαίου ῥωμαϊκοῦ κόσμου.

Πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐπιτυχίας τοῦ εἰδικοῦ τούτου σκοποῦ ἐντὸς τῶν στενῶν χρονικῶν ὁρίων τοῦ προγράμματος ἔχουν ἑυθμισθῆ τὰ τῆς διδασκαλίας καταλήλως.

α) Ἡ διδασκαλία ἐπιδιώκει ὡς ἄμεσον σκοπὸν τὴν ἱκανότητα πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ κατανόησιν τῶν συγγραμμάτων καὶ τῶν μνημείων τοῦ Λατινισμοῦ. Συνεπῶς τὸ κυριώτερον σημεῖον ἀπὸ μεθοδικῆς ἀπόψεως εἶναι τοῦτο, οἱ μαθηταὶ νὰ καταστῶσιν ἱκανοὶ νὰ ἀναγνωρίζουν καὶ ἐννοοῦν ὀρθῶς τοὺς τύπους καὶ τὰς συντάξεις τῆς Λατινικῆς γλώσσης. Διὰ τοῦτο αἱ ἀσκήσεις μεταφράσεων ἐκ τῆς Γερμανικῆς εἰς τὴν Λατινικὴν ἔχουν περιορισθῆ μόνον εἰς τὸν κύκλον τῆς πρώτης στοιχειώδους διδασκαλίας τῆς Λατινικῆς καὶ αὐταὶ συνεχίζονται ἐπὶ τόσον μόνον χρόνον, ὅσος ἀναγκαῖοι διὰ τὴν διευκόλυνσιν καὶ ἐμπέδωσιν τῆς ἐκμαθήσεως τῶν θεμελιωδῶν καὶ κυριωτάτων γραμματικῶν τύπων καὶ συντακτικῶν κανόνων.

Ἡ διδασκαλία τῆς γραμματικῆς δὲν πρέπει, ὡς ἄχρι τοῦδε συνήθως γίνεται, νὰ διεξάγῃται συστηματικῶς κατὰ μέρη τοῦ λόγου ἀλλὰ νὰ ἐκτίθενται εὐθύς ἐξ ἀρχῆς αἱ κλίσεις τῶν ῥημάτων παραλλήλως πρὸς τὰς τῶν ὀνομάτων, αἱ δὲ ἀντωνυμίαι καὶ τὰ ἀριθμητικὰ νὰ κατανέμονται ἐφ' ὅλης τῆς ὕλης, ἐκάστη δὲ μορφή νὰ δεικνύηται πάντοτε ἐν τῇ συστηματικῇ λειτουργίᾳ τῆς. Ἡ δὲ συστηματικὴ περίληψις, ἡ ὁποία οὐδέποτε πρέπει νὰ παραλείπηται, θὰ δίδηται πάντοτε ὡς κατακλείς μετὰ τὴν διαπραγμάτευσιν ἐκάστου τμήματος ὕλης. Ὑπὸ τοιούτους ὄρους εἶναι δυνατὴ, κατὰ τὰ πορίσματα τῆς κτηθείσης πείρας, ἡ ἔναρξις, ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἑξαμήνου τῆς V τάξεως, τῆς ἀναγνώσεως καὶ μεταφράσεως κειμένων ἐκ συγγραμμάτων εὐκόλων.

β) Ἡ δὲ κατὰ τὸ δυνατόν πολλαπλῇ διενεργουμένη σύγκρισις τοῦ λατινικοῦ γλωσσικοῦ κεφαλαίου πρὸς τὸ τῆς γερμανικῆς καὶ τὸ τῆς διδασκομένης ζώσης ξένης γλώσσης μέλλει ἀφ' ἑαυτῆς νὰ καταλήξῃ εἰς τὸ ἐξῆς ἀποτέλεσμα, ὅτι σπουδαῖαι ἀναγνωρίσεις περὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς γλώσσης, ἰδίᾳ τῆς συντάξεως, ἐκ τῆς παρατηρήσεως ἐξαχθεῖσαι καὶ βαθμηδὸν πρὸς ἀλλήλας συ-

ναφθεισαι, παρέχουσιν ἐν τέλει ἐν βαθύ βλέμμα εἰς τὴν γένεσιν καὶ τὴν ζωὴν τῆς γλώσσης ἐν γένει καὶ εἰς τὴν σχέσιν μεταξὺ σκέψεως καὶ λόγου. Τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ ἐν εἶδος γλωσσικῆς μορφώσεως, ὅπερ ἀναμφιβόλως δύναται νὰ τεθῆ ὡς ἰσότημον παραπλεύρως πρὸς τὸ τῆς κατὰ παράδοσιν διενεργουμένης διδασκαλίας τῆς Λατινικῆς, τὸ ὁποῖον εἶναι μᾶλλον τυπικόν.

γ) Ἐναφορικῶς πρὸς τὴν ἀναγνωστικὴν ὕλην, ἐπιβάλλεται, λόγῳ τῆς ἀφθονίας τοιαύτης ἐξ ἐκάστης κατηγορίας, νὰ ἐπιδιώκηται ὄχι ἢ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον μεγαλυτέρα ἔκτασις κειμένου συγγραφέως τινος ἀλλὰ ἢ προσφορωτέρα ἐκλογή τῶν χαρακτηριστικωτέρων καὶ ἐπιβλητικωτέρων τὴν ἐντύπωσιν περικοπῶν. Διὰ τοῦτο ἐπαφίεται πλήρης ἐλευθερία εἰς τὸν διδάσκοντα ἐν τῇ διενεργείᾳ τῆς τοιαύτης ἐκλογῆς καὶ τῇ κατατάξει τῆς σχετικῆς ὕλης εἰς τὰς διαφόρους τάξεις. Συνήθως τηρεῖται ἡ ἐπομένη κατάταξις ὕλης : 1) Ἐν τῇ 6ῃ τάξει : εἰσαγωγή εἰς τὴν λατινικὴν λογοτεχνίαν (Καῖσαρ, Λίβιος, Σαλλούστιος)—Ρωμαῖοι καὶ Γερμανοί.—Πρώτη εἰσαγωγή εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν στιχουργίαν.—2) Ἐν τῇ 7ῃ τάξει : Παροχή τοῦ ὑποκειμενικῶς ἰδιορρυθμοῦ, τοῦ προσωπικοῦ καὶ ἐθνικῶς χαρακτηριστικοῦ ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ κόσμῳ : Λόγος ῥητορικῶς, ἐπιστολαί.—Διαδρομὴ διὰ τῆς ἐπικῆς καὶ λυρικῆς ποιήσεως τῶν Ῥωμαίων. — Ἡ κωμωδία. — 3) Ἐν τῇ 8ῃ τάξει :—

α) Ἡ περίοδος τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων, διαφωτισμένη ἀπὸ ἀπόψεως τῆς ἱστορίας τοῦ πολιτισμοῦ.—β) Βλέμμα εἰς τὴν ἐπιστήμην τῶν Ῥωμαίων, εἰς τὴν λυρικὴν καὶ τὴν δραματικὴν ποίησιν αὐτῶν.

γ) Ἀπήχησις τῆς Ῥωμαϊκῆς λογοτεχνίας καὶ συνεχιζομένη ἐπίδρασις αὐτῆς κατὰ τὸν Μεσαίωνα.
δ) Πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ἀνωτέρω εἰδικῶν σκοπῶν ἐπιβάλλεται, λόγῳ τῆς στενότητος τοῦ διατιθεμένου χρόνου, ἡ σύνταξις καταλλήλων Ἐναγνωστικῶν Βιβλίων, περιλαμβανόντων τὰ ὡς προσφορωτέρα κρινόμενα τμήματα καὶ ἀποσπάσματα ἔργων τῶν διαφόρων συγγραφέων, παραλλήλως πρὸς τὰς αὐτοτελεῖς ἐκδόσεις ἔργων διαφόρων συγγραφέων, αἵτινες εἶναι, φυσικά, ἐπίσης πολύτιμοι.

4 ΔΕΥΤΕΡΑ ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ (ξῶσα).

(Γαλλικὰ ἢ Ἀγγλικὰ).

I. ΓΑΛΛΙΚΑ.

ΣΚΟΠΟΣ : — Καλλιέργεια καὶ προαγωγή τῆς ἐν τῷ κατωτέρῳ ἔξαταξίῳ κύκλῳ κτηθείσης δεξιότητος περὶ τὸ ἀναγινώσκειν, ὁμιλεῖν καὶ γράφειν. Συμπλήρωσις καὶ ἐμβάθυνσις τῶν ἐκεῖ ἀποκτηθειῶν γλωσσικῶν γνώσεων. Διὰ πολυμεροῦς ἀναγνώσεως κειμένων ἐκ τῆς ποιήσεως καὶ τῆς πρακτικῆς λογοτεχνίας γνωριμία πρὸς τὴν ἰδιορρυθμίαν τῆς χώρας καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Γαλλίας, τοῦ οικονομικοῦ καὶ πνευματικοῦ βίου αὐτῶν καὶ ἰδιαιτέρως τῆς λογοτεχνίας τῶν Γάλλων τῶν τελευταίων αἰώνων.

ΤΑΞΙΣ V. (3 ὄραι ἐβδομαδιαίως).

α) **Γραμματικὴ** : — (Τόσον ἐν τῇ 5ῃ ὅσον καὶ εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας τάξεις μέχρι τῆς 8ης) :—Συνοπτικὴ ἐπανάληψις τῶν κυριωτάτων σημείων ἐκ τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ καὶ συμπληρώσεσι αὐτῶν διὰ σπανιωτέρων φαινομένων, πρὸς ἐξέτασιν τῶν ὁποίων δίδεται ἀφορμὴ ἐκ τῶν ἀναγινωσκομένων κειμένων. Ἰδιαιτέρως δὲ συνοπτικὴ περίληψις τῶν κυριωτέρων διαφορῶν μεταξὺ τοῦ τρόπου γαλλικῆς ἐκφράσεως καὶ τοῦ τῆς γερμανικῆς τοιαύτης (Ἰδιωτισμοί). Διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Γραμματικῆς εἰς τὰς 4 τάξεις ταύτας δέον νὰ χρησιμοποιῆται σύντομον ἐγχειρίδιον γραμματικῆς. Ἐπίσης χάριν τῆς ἐπαναλήψεως καὶ συμπληρώσεως τῆς ὕλης τοῦ λεξιλογικοῦ θησαυροῦ, τοῦ ἀποκτηθέντος ἐν τῷ κατωτέρῳ κύκλῳ, δύναται νὰ χρησιμοποιηθῆ κατάλληλον βοθητικὸν βιβλίον ἀσκήσεων, διατεταγμένον κατὰ ὁμάδας πραγμάτων καὶ προσηροσμένον πρὸς τοὺς σκοποὺς τοῦ μετερρυσμένου γυμνασίου. Ἐπεὶ ἔτερου ἀπὸ τῆς 6ης τάξεως ἀκόμη δέον νὰ γίνηται ἐπωφελῆς χρησιμοποίησις τοῦ ἐκ τῆς Λατινικῆς γλώσσης λεξιλογικοῦ καὶ συντακτικοῦ θησαυροῦ διὰ συγκρίσεως πρὸς τὰ ἀντίστοιχα τῆς ζωῆς ξένης γλώσσης, ἄνευ βαθείας εἰσχωρήσεως εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς γλώσσης.

β) **Ἀνάγνωσις** : — Ὑποδειγματικὰ κείμενα ποιητικοῦ καὶ πεζοῦ λόγου συμφώνως πρὸς σχετικὸν ἀναγνωστικὸν βιβλίον. Παραλλήλως εὐκόλα μυθιστορήματα, ἐν νεώτερον δρᾶμα, ὡς καὶ περιγραφαί, ὄχι ποιητικοῦ χαρακτήρος, περὶ τῆς Γαλλίας καὶ τῶν Γάλλων.

γ) **Γλωσσικαὶ ἀσκήσεις** (προφορικαὶ καὶ γραπταὶ ἐκθέσεις). — Περίληψις καὶ ἐλαφραὶ τροποποιήσεις ἀναγνωσθέντος ὕλικου. Ἀπόδοσις ἀδιδάκτων ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος ἀναγνωσθέντων ἐνώπιον τῶν μαθητῶν τεμαχίων διηγηματικοῦ χαρακτήρος. Ἀπλὰ ἐκθέσεις περὶ συμβάντων τῆς ζωῆς (ἀκόμη καὶ ὑπὸ μορφὴν ἐπιστολῆς).—Καθ' ὄλον δὲ τὸ ἔτος ὀκτὼ γραπταὶ δοκιμασίαι.

ΤΑΞΙΣ VI. (3 ὄραι τὴν ἐβδομάδα).

α) **Γραμματικὴ**.—Ὅπως ἐν τῇ V τάξει.

β) **Ἀνάγνωσις**.—Δοκίμια ἐκ τῶν κλασικῶν τοῦ 17ου καὶ τοῦ 18ου αἰῶνος ἐπὶ τῇ βάσει ἀντιστοίχου ἀναγνωστικοῦ βιβλίου περιέχοντος τεμάχια κατ' ἐκλογὴν. Μία κωμωδία τοῦ Μολιέρου πρέπει ὀλόκληρος νὰ ἀναγνωσθῆ. Παραλλήλως διηγήματα, ποιήματα, πρακτικαὶ γνώσεις ἐκ τῆς νεωτέρας λογοτεχνίας.

γ) **Γλωσσικαὶ ἀσκήσεις** : Ὅπως ἐν τῇ 5ῃ τάξει. — Καθ' ὄλον τὸ ἔτος 8 γραπταὶ ἐξετάσεις.

ΤΑΞΙΣ VII (2 ὄραι καθ' ἐβδομάδα).

α) **Γραμματικὴ**.—Ὅπως ἐλέχθη ἐν τῇ 5ῃ τάξει.

β) **Ἀνάγνωσις** :—Ἐπὶ τῇ βάσει σχετικοῦ Ἀναγνωστικοῦ Βιβλίου δοκίμια

ἐκ τῆς λογοτεχνίας τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ τῆς Ῥωμαντικῆς. Ἱστορικά, ἰδίᾳ περὶ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1789, ἡ αὐτοκρατορία καὶ ὁ 19ος αἰὼν.— Ὡς ἰδιωτικῶς ἀναγνωστέα (ἐν μικρῷ μέτρῳ καὶ οὐχὶ ἴσῳ δι' ὅλους τοὺς μαθητάς) τὰ ἑξῆς : ὀλόκληρα ποιήματα τοῦ 19ου αἰῶνος καὶ πάντως τοῦ 20ου αἰῶνος.

γ) *Γλωσσικαὶ ἀσκήσεις* :— Ἀπόπειραι μικρῶν πραγματειῶν συναφῶν πρὸς ἀναγνωσθῆν ἢ ἀπαγγελθῆν ὑλικόν. Ἐλεύθεραι ἐκθέσεις ὁμοίου περιεχομένου.— Δοκιμαὶ πρὸς αὐτοτελεῖς προπαρασκευὰς ἀσκήσεων λόγου (λ.χ. ὁμιλίας ἐνώπιον τῶν μαθητῶν).— Κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 8 γραπταὶ ἐξετάσεις.

ΤΑΞΙΣ VIII. (3 ὥραι τὴν ἑβδομάδα).

α) *Γραμματικὴ* :— Ὅπως ἐν τῇ 5ῃ τάξει σημειοῦται.

β) *Ἀνάγνωσις* :— Ἐπὶ τῇ βάσει σχετικοῦ Ἀναγνωστικοῦ Βιβλίου, περιέχοντος ἐκλογάς, ἀναγινώσκονται δοκίμια ἐκ τῶν ἔργων τῶν ῥεαλιστῶν καὶ νατουραλιστῶν ὡς καὶ ἐκ τῆς μεταγενεστέρως γαλλικῆς λογοτεχνίας. Παράλληλως δὲ κατ' ἴδιαν ἐν τῇ σχολῇ ἢ κατ' οἶκον ἀνάγνωσις ὀλοκλήρων ποιημάτων τῆς αὐτῆς κατηγορίας. Ποιὰ τις ἐξέτασις τοῦ οἰκονομικοῦ, πολιτικοῦ καὶ πνευματικοῦ βίου τῆς νεωτέρας Γαλλίας ἐπὶ τῇ βάσει ἐφημερίδων, περιοδικῶν καὶ καταλλήλων συγγραμμάτων.— Κατ' ἴδιαν ἀναγνώσματα, ὡς ἐν τῇ 7ῃ τάξει.

γ) *Γλωσσικαὶ ἀσκήσεις* :— Ὅπως ἐν τῇ 7ῃ τάξει.

II. ΑἴΓΛΙΚΑ.

Ἀνάλογος πρὸς τὰ Γαλλικὰ εἶναι καὶ ἡ διάταξις καὶ ἔκτασις τῆς διδασκασίας ὑλῆς ἐκ τῶν Ἀγγλικῶν.

5. ΛΟΙΠΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ,

Ἡ ὑλὴ ἐξ ἑκάστου τῶν λοιπῶν διδασκτέων μαθημάτων δὲν διαφέρει οὐσιωδῶς ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχον ἐν τοῖς λοιποῖς τύποις γυμνασίων. Σημειοῦνται δ' ὀλίγα τινὲς μετακινήσεις ὑλῆς μεταξὺ τῶν διαφόρων τάξεων καὶ ἐλαφροὶ συντομεύσεις ἢ τοῦναντίον ἐπεκτάσεις εἰς σημεῖα τινά. Οὕτω περιτενεύει ἡ λεπτομερὴς ἀναγραφὴ τῆς ὑλῆς ἑκάστου τῶν προκειμένων μαθημάτων.

6. ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΗ ΑΓΩΓΗ.

Ἡ ὑλὴ τοῦ μαθήματος τούτου κατανέμεται ὡς ἑξῆς :

ΤΑΞΙΣ VII,

Πρῶτον μέρος :— Γενικαὶ ἀρχαὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ. Ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ καὶ ἡ διοργάνωσις αὐτῆς.

Ἐργαστήριον κατασκευῆς μετάλλων ἐν τῷ Μεγάρῳ τῆς 1 Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς κ.λ. ἐν Mollardgasse 87 τῆς Βιέννης (σελ. 173—175).

ἐκ τῆς λογοτεχνίας τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ τῆς Ῥομαντικῆς. Ἱστορικά, ἰδίᾳ περὶ τῆς Ἰπαναστίας τοῦ 1789, ἡ αὐτοκρατορία καὶ ὁ 19ος αἰὼν. — Ὡς ἰδιωτικῶς ἀναγνωστέα (ἐν μικρῷ μέτρῳ καὶ οὐχὶ ἰσὺ δι' ὅλους τοὺς μαθητὰς) τὰ ἑξῆς : ὁλόκληρα ποιήματα τοῦ 19ου αἰῶνος καὶ πάντως τοῦ 20ου αἰῶνος.

γ) *Γλωσσικαὶ ἀσκήσεις* : — Ἀπόπειραι μικρῶν πραγματειῶν συναφῶν πρὸς ἀναγνωσθῆν ἢ ἀπαγγελθῆν ὁλικῶν. Ἐλεύθεραι ἐκθέσεις ὁμοίου περιεχομένου. — Δοκιμαὶ πρὸς αὐτοτελεῖς προπαρασκευαῶς ἀσκήσεων λόγου (λ.χ. δουλίας ἐνώπιον τῶν μαθητῶν). — Κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 8 γραπταὶ ἑξετάσεις.

ΤΑΞΙΣ VIII. (8 ὥραι τὴν ἐβδομάδα).

α) *Γραμματικὴ* : — Ὅπως ἐν τῇ 5ῃ τάξει σημειοῦται.

β) *Ἀνάγνωσις* : — Ἐπὶ τῇ βάσει σχετικοῦ Ἀναγνωστικοῦ Βιβλίου, περιέχοντος ἐκλογάς, ἀναγινώσκονται δοκίμια ἐκ τῶν ἔργων τῶν ρεαλιστῶν καὶ νατουραλιστῶν ὡς καὶ ἐκ τῆς μεταγενεστέρως γαλλικῆς λογοτεχνίας. Παρὰ τὴν ἀλήθειαν δὲ κατ' ἴδιαν ἐν τῇ σχολῇ ἢ κατ' οἶκον ἀνάγνωσις ὁλοκληρῶν ποιημάτων τῆς αὐτῆς κατηγορίας. Ποιά τις ἑξέτασις τοῦ οἰκονομικοῦ, πολιτικοῦ καὶ πνευματικοῦ βίου τῆς νεωτέρως Γαλλίας ἐπὶ τῇ βάσει ἡμερησίων, περιοδικῶν καὶ καταλλήλων συγγραμμάτων. — Κατ' ἴδιαν ἀναγινώσματα, ὡς ἐν τῇ 7ῃ τάξει.

γ) *Γλωσσικαὶ ἀσκήσεις* : — Ὅπως ἐν τῇ 7ῃ τάξει.

II. Αὐτάρκεια.

Ἀντικείμενον πρὸς τὰ Γαλλικὰ εἶναι καὶ ἡ διαίτησις καὶ ἑκτασις τῆς διδασκαλίας εἰς τὰ Ἀγγλικὰ.

5. ΛΟΙΠΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ.

Ἡ ὅλη ἑξ' ἐκάστου τῶν λοιπῶν διδασκτέων μαθημάτων δὲν διαφέρει οὐσιωδῶς ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχον ἐν τοῖς λοιποῖς τύποις γυμνασίων. Σημειοῦνται δ' ὀλίγα τινὲς μετακινήσεις ὕλης μεταξὺ τῶν διαφόρων τάξεων καὶ ἑλαφροὶ συντομεύσεις ἢ τοῦναντίον ἐπεκτάσεις εἰς σημεία τινά. Οὕτω περιττεύει ἡ λεπτομερὴς ἀναγραφή τῆς ὕλης ἐκάστου τῶν προκειμένων μαθημάτων.

6. ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΗ ΑΓΩΓΗ.

Ἡ ὅλη τοῦ μαθήματος τούτου κατανέμεται ὡς ἑξῆς :

ΤΑΞΙΣ VII.

Πρῶτον μέρος : — Γενικαὶ ἀρχαὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ. Ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ καὶ ἡ διοργάνωσις αὐτῆς.

Ἐργαστήριον κατασκευασίας μετάλλων ἐν τῷ Μεγάλῳ τῆς 1 Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς κ.λ. ἐν Mollardgasse 87 τῆς Βιέννης (σελ. 173—175).

Δεύτερον μέρος :— Ἀνθρωπολογικὴ σύνθεσις, φυλετικὴ διαίρεσις καὶ τόποι ἐγκαταστάσεως τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ. Ἡ κοινωνιολογικὴ διαίρεσις αὐτοῦ κατὰ ἐθνικότητα, τάξεις καὶ ἐπαγγέλματα.— Οὐσία καὶ σκοποὶ τῆς πολιτείας ἐν γένει. Μορφαὶ πολιτευμάτων. Συνταγματικὸς χάρτης καὶ Διοικήσεις τῆς Αὐστριακῆς Δημοκρατίας καὶ τοῦ Γερμανικοῦ κράτους. Δικαιοσύνη καὶ ἀπονομὴ αὐτῆς. Κοινωνιολογικὰ ζητήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΩΡΙΜΟΤΗΤΟΣ.

§ 22. Ἐν Αὐστρίᾳ ἔχουσι θεσπισθῆ αἱ λεγόμεναι ἐξετάσεις ὠριμότητος διὰ τὴν θέσιν διδασκάλου ἐν οἰκόμενῳ Σχολείῳ γενικῆς μορφώσεως.

Αἱ ἐξετάσεις αὗται διενεργοῦνται ἐνώπιον Κυβερνητικῶν Ἐξεταστικῶν Ἐπιτροπῶν, συνιστωμένων ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ Ἐσωτερικῶν.

Σκοπὸς τῶν ἐξετάσεων τούτων εἶναι, ὅπως ἀποδειχθῆ, ἂν ὁ παρουσιαζόμενος καὶ ἐξεταζόμενος ὑποψήφιος εἶναι ὄριμος, ἥτοι ἱκανὸς ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιστημονικῆς καὶ καιδαγωγικῆς, πρὸς ἀνάληψιν διδασκαλίας εἰς τὸ σχολεῖον, εἰς ὃ προτίθεται νὰ διδάξῃ.

Οἱ κανονισμοὶ τῶν ἐξετάσεων ὠριμότητος : α) δι' ὑποψηφίους διδασκαλικῶν θέσεων ἐν Δημοτικῷ Σχολείῳ καὶ β) τῶν ὑποψηφίων διὰ διδασκαλικὰς θέσεις ἐν Σχολείοις τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως περιέχουσι τὰς διατάξεις, αἵτινες διέπουσι τὰς ἐξετάσεις ταύτας.

Εἰς ἕκ τῶν ἀρχικῶν ὄρων εἶναι, ὅπως ὁ ὑποψήφιος ὑποβάλλῃ ἐντὸς τῆς τεταγμένης διορίας αἴτησιν συμμετοχῆς εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῆς Ἐξεταστικῆς Ἐπιτροπῆς, πρὸ τῆς ὁποίας ἐπιθυμεῖ νὰ ὑποστῇ τὴν ἐξέτασιν.

Ἡ αἴτησις αὕτη πρέπει νὰ συνοδεύηται ὑπὸ ὄρισμένων ἐγγράφων. Μεταξὺ τούτων εἶναι καὶ τὸ Πτυχίον Διδασκαλείου ἢ Πανεπιστημίου ἢ Πολυτεχνείου ἢ ἀναλόγου Ἰδρύματος, ἐξ οὗ ἐμφαίνεται ὁ βαθμὸς τῆς μορφώσεως τοῦ ὑποψηφίου.

§ 23. Ἡ ἐξέτασις ὠριμότητος συνίσταται συνήθως εἰς μίαν πραγματείαν, εἰς γραπτὴν καὶ προφορικὴν δοκιμασίαν καὶ εἰς δοκιμαστικὴν διδασκαλίαν.

Ὁ ἐπιτυχάνων κατ' αὐτὴν λαμβάνει τὸ πιστοποιητικὸν ἢ ἀποδεικτικὸν ὠριμότητος διὰ τὴν ἀντίστοιχον σχολικὴν κατηγορίαν.

Ὁ κεκτημένος πιστοποιητικὸν ὠριμότητος προσλαμβάνεται ἐπὶ ἐν ἢ δύο ἔτη ὡς προσωρινός, χάριν περαιτέρω δοκιμασίας. Ὁ εὐδοκίμως ὑπηρετήσας κατὰ τὸν χρόνον τούτον δύναται νὰ μονιμοποιηθῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

(Σχολεία κατωτάτης βαθμίδος).

§ 26. **Εξέλιξις τῶν σχολείων συμπληρωματικῆς ἐπαγ. μορφώσεως** (Gewerbefortbildungsschulen):— Ἐν Αὐστρίᾳ ἰσχύει, ὡς γνωστόν, τὸ σύστημα ὀκταετοῦς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως διὰ τοὺς παῖδας ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἀπὸ τοῦ 7ου μέχρι τοῦ 15ου ἔτους ἡλικίας.

Εἰς τὴν πρώτην καὶ κατωτάτην τάξιν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου ἐγγράφεται ὑποχρεωτικῶς πᾶν ἄρρεν ἢ θῆλυ, ἀμα τῇ συμπληρώσει τοῦ βου ἔτους ἡλικίας. Ἀπὸ τῆς πρώτης ταύτης ἐγγραφῆς ὁ παῖς ὑποχρεοῦται νὰ φοιτήσῃ ἐπὶ 8 τοῦλάχιστον ἔτη, ἤτοι μέχρι τῆς συμπληρώσεως τοῦ 15ου ἔτους ἡλικίας, τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης δυναμένης νὰ παραταθῇ καὶ ἐπέκεινα μέχρις οὗτο ὁ παῖς ἀποκτήσῃ τὸ κεκανονισμένον κατώτερον ὄριον γενικῆς μορφώσεως.

Ἡ τοιαύτη μόρφωσις παρέχεται δωρεάν, ἐφ' ὅσον ὁ παῖς διανύει τὰ ὀκτὼ ταῦτα ἔτη σπουδῶν εἰς τὸ πλήρες δημοτικὸν σχολεῖον, ὅπερ, ὡς γνωστόν, τυγχάνει ὀκτατάξιον.

Δύναται ὅμως ὁ παῖς νὰ διανύσῃ τὰ τέσσαρα πρῶτα ἔτη ἐν τῇ Δημοτικῇ Σχολῇ, δωρεάν διδασκόμενος, τὰ δὲ ἐπόμενα τέσσαρα ἐν τῷ κατωτέρῳ τετρατάξιῳ κύκλῳ Μέσης Σχολῆς (Γυμνασίου ἢ Λυκείου), ἐπὶ πληρωμῇ τῶν κεκανονισμένων διδάκτρων.

Τὸν πρῶτον τρόπον ἐφαρμόζουσι συνήθως ἐκεῖνοι οἱ παῖδες, οἵτινες δὲν ἀποβλέπουσιν εἰς ἀνωτέρας σπουδὰς ἐγκυκλοπαιδικὰς καὶ εἰς ἀνωτάτας ἐπιστημονικὰς τοιαύτας, ἀλλὰ ἔχουσι πρὸ ὀφθαλμῶν μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ὑποχρεωτικῆς ὀκταετοῦς στοιχειώδους μορφώσεως νὰ ἀπασχοληθῶσιν ὡς ῥγάται ἢ τεχνῖται ἢ ὑπάλληλοι, ἐν γένει ὡς μαθητευόμενοι, παρὰ τινι ἐμπορικῷ ἢ βιομηχανικῷ ἢ καὶ ἄλλῳ οἰφδῆποτε βιοποριστικῷ ἐπαγγέλματι, ἀστικῷ ἢ ἀγροτικῷ, ὑπὸ ὄρους ἐξασφαλίζοντος ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸν ἐπιούσιον ἄριον ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς πρακτικῆς ἐν τῷ ἐκλεγέντι ἐπαγγέλματι μορφώσεώς των, ἐξ οὗ καὶ ὁ ὄρος τοῦ «*μαθητευομένου*».

Τὸν δεύτερον ὅμως τρόπον ἐφαρμόζουσι συνήθως οἱ ἔχοντες κατὰ νοῦν νὰ τύχωσι ἀνωτέρας γενικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς μορφώσεως ἢ καὶ ἀντιστοίχου εἰδικῆς τοιαύτης.

Ἐννοεῖται οἰκοθεν, ὅτι ἡ πρώτη κατηγορία παιδῶν εἶναι ἡ πολυπληθέστερα, φθάνουσα μέχρι τῶν $\frac{9}{10}$ τοῦ συνόλου τοῦ παιδικοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας κατὰ τὰς σχετικὰς στατιστικὰς. Χάριν δὲ ἐξυπηρετήσεως τῆς μεγάλης ταύτης μερίδος τῆς νεολαίας ἔχει ῥυθμισθῆ τὸ πρόγραμμα τοῦ δευτοῦ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΧΟΛΕΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΙΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΕΝ ΓΕΝΕΙ.

§ 24. **Επαγγελματικὴ ἐκπαίδευσις.**— Διὰ τοῦ ὄρου τούτου νοεῖται ἐν Αὐστρίᾳ τὸ σύνολον τῶν σχολικῶν ἰδρυμάτων, ἅτινα παρέχουσι τὰς προσηκούσας γνώσεις γενικῆς καὶ εἰδικῆς μορφώσεως εἰς τοὺς νέους (ἀμφοτέρων τῶν φύλων), οἵτινες προορίζονται νὰ δράσωσιν εἴτε ὡς ἐργάται, τεχνῖται ἢ ὑπάλληλοι εἴτε ὡς αὐτοτελεῖς ἐπαγγελματίαι παρ' οἰφδῆποτε ἐκ τῶν ἀστικῶν ἢ ἀγροτικῶν τεχνικῶν, βιοτεχνικῶν καὶ βιοποριστικῶν ἐν γένει ἐπαγγελμάτων.

Ὁ κύκλος σπουδῶν καὶ τὸ ποσὸν καὶ ποιὸν τῆς παρεχομένης μορφώσεως ὑφ' ἐκάστου τῶν σχολικῶν τούτων ἰδρυμάτων ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς βαθμίδος καὶ τοῦ τύπου τοῦ ἰδρύματος τούτου.

§ 25. **Διάκρισις τῶν σχολείων τούτων:**— Τὰ σχολεῖα τῆς καθόλου ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσεως κατατάσσονται εἰς τὰς κάτωθι τρεῖς βαθμίδας:

Α΄. Κατωτάτη βαθμῖς:— Αὕτη περιλαμβάνει τὰ λεγόμενα «*Σχολεῖα συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως*».

Β΄. Μέση βαθμῖς:— Αὕτη περιλαμβάνει διαφόρους «*εἰδικὰς τεχνικὰς καὶ γενικώτερον ἐπαγγελματικὰς σχολὰς*», ὁμοταγεῖς πρὸς τὰ ἀνώτερα τμήματα τῶν Γυμνασίων καὶ Λυκείων.

Γ΄. Ἀνωτάτη βαθμῖς:— Αὕτη περιλαμβάνει τὰ ἀνώτατα Ἰδρύματα τεχνικῶν σπουδῶν, ὁμοταγῆ πρὸς τὰ Πανεπιστήμια, ὡς λ.χ. τὸ Πολυτεχνεῖον, Ἀνωτάτην Γεωπονικὴν Σχολὴν, Ἀκαδημίαν τῶν Καλῶν Τεχνῶν κ.λ.

Σημ.— Ἐν τῇ παρουσίᾳ μελέτη θὰ γίνῃ κυριώτατα λόγος περὶ τῶν σχολείων τῶν δύο πρώτων βαθμίδων, ὀλιγώτερον δὲ περὶ τῶν τῆς τρίτης βαθμίδος, καὶ δὴ ἐπὶ τοσοῦτον μόνον, ὅσον ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἀρτίαν ἐξέτασιν τῶν δύο πρώτων κατηγοριῶν σχολείων.

Δημοτικού Σχολείου ούτως ὥστε εἰς τὰς δύο ἀνωτέρας τάξεις, 7ην καὶ 8ην, νὰ διδάσκονται καὶ μαθήματα χρήσιμα διὰ τὴν δρᾶσιν ἐν τεχνικῷ ἢ πρακτικῷ τινὶ ἐπαγγέλματι. Ἐκ τῶν μαθημάτων τούτων τὸ κυριώτατον εἶναι ἡ ἰχνογραφία, ἔπειτα δὲ ἡ χειροτεχνία καὶ ἄλλα τινά.

Εἰς τὴν μερίδα ταύτην τῆς νεολαίας προστίθενται καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν νέων (ἢ νεανίδων), οἵτινες μετὰ τὴν ἀπόλυσίν των ἐκ τοῦ κατωτέρου 4ετοῦς κύκλου Μέσης Σχολῆς (Γυμνασίου ἢ Λυκείου) ἐξ ἀνάγκης ἢ συνεπεῖα νεωτέρων σκέψεων διακόπτουσι τὴν περαιτέρω φοίτησιν εἰς Μέσας Σχολὰς γενικῆς ἢ καὶ εἰδικῆς μορφώσεως, ὅπως ἐπιδοθῶσιν εἰς βιοποριστικόν τι ἐπάγγελμα, ὡς μαθητευόμενοι, ὡς καὶ οἱ προμνησθέντες παῖδες τῆς πρώτης κατηγορίας.

Ἡ οὕτω συγκροτουμένη πολυαριθμὸς αὕτη μερίς τῶν ἐν τοῖς διαφόροις ἐπαγγέλμασι μαθητευομένων, ἡ διεσπαρμένη εἰς τὰ διάφορα ἀστικά καὶ ἀγροτικά κέντρα τῆς χώρας καὶ μέλλουσα βραδύτερον νὰ ἀποτελέσῃ τὴν κυριωτάτην μᾶζαν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας, δὲν ἀφίεται εἰς τὴν τύχην τῆς καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἐκάστοτε ὑφισταμένων οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν συνθηκῶν, κατὰ τὸ πλεῖστον δυσμενῶν, ὁπότε θὰ ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ ἀποβῆ κατὰ μέγα μέρος θῦμα σκληρᾶς ἐκμεταλλεύσεως καὶ νὰ ὑποστῇ φθορὰν ὑλικὴν τε καὶ ἠθικὴν, ἡ ὁποία θὰ εἶχεν ὡς ἐπακόλουθον βραδύτερον μεγίστην ζημίαν τοῦ Κοινωνικοῦ σώματος τῆς χώρας, ἀλλὰ μετὰ πατρικῆς στοργῆς περισυλλέγεται ὑπὸ τῆς Κοινωνίας καὶ τῆς Πολιτείας, ἵνα ἐν ἀντιστοιχείᾳ σχολείοις διδαχθῇ, καὶ διὰ ὑπὸ ὄρους μηδόλως παρακωλύοντας τὴν ἀσκήσιν τοῦ ἐκλεγέντος βιοποριστικοῦ ἐπαγγέλματος ὑφ' ἐκάστου νέου ἢ νεανίδος, δωρεὰν καὶ συστηματικῶς ἐπὶ τινὰ περίοδον ἐτῶν, συνήθως 2 ἢ 3, σειρὰν τινὰ μαθημάτων γενικῆς καὶ τεχνικῆς ἢ εἰδικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως, ἱκανῶν νὰ συμπληρώσωσι τὴν γενικὴν ἐκάστου νέου μόρφωσιν ἀφ' ἑνὸς καὶ τὴν ἐπαγγελματικὴν τοιαύτην ἀφ' ἑτέρου μέχρι τοιούτου σημείου, ὥστε νὰ ἐξασφαλίζηται εἰς πάντα μαθητευόμενον ἡ δέουσα δεξιότης καὶ ἀντιστοιχὸς εἰδικὴ μόρφωσις πρὸς ἐπιτυχῆ ἀσκήσιν τοῦ οἰκείου ἐπαγγέλματος καὶ συγχρόνως νὰ διαπλάσσηται οὗτος εἰς δραστήριον καὶ φωτισμένον παραγωγικὸν μέλος τῆς Κοινωνίας, ἐν ἧ ζῆ καὶ δρᾶ, ἱστάμενον εἰς τὸ ὕψος τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ, καὶ τέλος εἰς νομοταγῆ καὶ χρηστὸν πολίτην, μὲ πλήρη ἐπίγνωσιν τῶν ὑποχρεώσεων καὶ δικαιωμάτων αὐτοῦ. Οὕτω δὲ προέκυψαν καὶ ἐξελιχθῆσαν διαδοχικῶς μέχρι τοῦ σημερινοῦ θαυμαστοῦ σημείου ὄργανώσεως καὶ τελειοποιήσεως τὰ λεγόμενα *Σχολεῖα συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως*» (Gewerbefortbildungsschulen).

Ἄς παρακολουθήσωμεν νῦν συντομώτατα τὴν ἐξελικτικὴν πορείαν, ἣν διήνυσαν τὰ σχολικὰ ταῦτα ἰδρύματα μέχρι σήμερον.

§ 27. *Ἐσπερινὰ σχολεῖα συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως.*— Τὴν ἀνάγκην τῆς συμπληρωματικῆς γενικῆς καὶ εἰδικῆς μορφώσεως τῶν πολυαριθμῶν νέων, τῶν μαθητευομένων (Lehrlinge) εἰς τὰ διάφορα ἀστικά καὶ ἀγροτικά βιοποριστικά ἐπάγγελα ἡσθάνθη ἡ Κοινω-

νία πρὸ πολλοῦ ἤδη καὶ ἐσκέφθη τὴν λήψιν σχετικῶν μέτρων. Ἐπειδὴ πρωταρχικὸς ὄρος ἐν προκειμένῳ ἦτο ὁ ἐξῆς, δηλ. τοῦ νὰ μὴ παρεμποδίζηται ὁ νέος ἐν τῇ καθημερινῇ ἀσκήσει τοῦ ἐπαγγέλματος, εἰς ὃ ἀνήκει, εἶχε καθιερωθῆ πρὸ 40 ἢ 50 ἐτῶν τὸ σύστημα τῆς λειτουργίας «*ἐσπερινῶν σχολείων συμπλ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως*», ὡς ἀνωτέρων τμημάτων τοῦ πλήρους βετοῦς Δημοτικοῦ Σχολείου ἐγκατεστημένων ἐν τῷ αὐτῷ Διδακτηρίῳ, χάριν τῶν ἀποφοίτων τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, τῶν ἀποδυσθέντων εἰς τὴν ἀσκήσιν διαφόρων βιοποριστικῶν ἐπαγγελμάτων, ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ μαθητευομένου.

Τὰ ἐσπερινὰ ταῦτα σχολεῖα ἐλειτούργουν συνήθως ἐπὶ 1 ἢ 2 ὥρας καθ' ἑκάστην ἑσπέραν, 6—7 ἢ 6—8 μ. μ., ἐργασίμου ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος πλὴν τοῦ Σαββάτου, ἦτοι ἐν συνόλῳ ἐπὶ 5 ἕως 10 ὥρας ἐβδομαδιαίως. Ὁ δὲ κύκλος σπουδῶν περιελάμβανεν 1 ἢ 2 τὸ πολὺ ἔτη. Τὸ δ' ἐν αὐτοῖς ἐφαρμοζόμενον πρόγραμμα μαθημάτων ἦτο ἀναλόγου πρὸς τὸν χρόνον τοῦ διδασκαλίας ἐκτάσεως καὶ ποικιλίας. Συνήθως ἤρκοῦντο εἰς τὴν συμπλήρωσιν τῆς ὑπὸ τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου παρασχεθείσης γενικῆς μορφώσεως καὶ εἰς τὴν παροχὴν ἐπιπροσθέτως εἰδικῶν τινῶν γνώσεων ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος ἢ τέχνης ἐκάστης κατηγορίας μαθητευομένων. Αἱ εἰδικαὶ δ' αὗται γνώσεις, αἱ ἐπαγγελματικαί, ἦσαν κυρίως θεωρητικοῦ χαρακτῆρος κατὰ τὸ πλεῖστον, ἐπαφιεμένης τῆς ἐν τῷ ἐπαγγέλματι ἢ τέχνῃ πρακτικῆς ἀσκήσεως καὶ τελειοποιήσεως τοῦ νέου εἰς τὴν μέριμναν καὶ εὐθύνην τοῦ οἰκείου προϊσταμένου καὶ πατρωνος (τοῦ μαστόρου) τοῦ νέου. Χάριν δὲ πληρεστέρας πρακτικῆς μορφώσεως τὸ Σχολεῖον ὄριζεν εἰς ἕκαστον μαθητευόμενον τὰ τεχνικὰ ἔργα, ἅτινα οὗτος ὄφειλε νὰ ἐκτελέσῃ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ προϊσταμένου, ὑπὸ τὴν ὄδηγίαν τοῦ τελευταίου τούτου, ἔργα ἅτινα ἀκολούθως ἔκρινεν ὁ Διδασκαλικὸς Σύλλογος τῆς Σχολῆς καὶ ἀναλόγως ἐβαθμολόγει τὸν μαθητὴν εἰς τὸ μάθημα τῶν «*ἐργαστηριακῶν ἀσκήσεων*». Τοῦτο δ' ἐγένετο οὕτω, διότι τὸ οἰκεῖον Δημοτικὸν Σχολεῖον ἐστερεῖτο συνήθως τοῦ ἀναγκαίου χώρου ὡς καὶ τῶν ὑλικῶν μέσων πρὸς συγκρότησιν ἐργαστηρίων αὐτοτελῶν διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς πρακτικὴν ἀσκήσιν τῶν μαθητῶν.

Ἀφ' ἑτέρου ἡ ἐγγραφὴ καὶ φοίτησις εἰς τὰ οὕτως ὀργανωμένα καὶ λειτουργοῦντα σχολεῖα ἦτο προαιρετικὴ.

Τὸ σύστημα τοῦτο ἐνεῖχε πολλὰ μειονεκτήματα, ὧν αἱ συνέπειαι ταχέως ἤρξαντο ἐκδηλούμεναι.

Οὕτω λ. χ. παρετηρήθη ὅτι μικρὸν τι μέρος ἐκ τῆς πολυαριθμοῦ κατηγορίας τῶν εἰς τὰ διάφορα ἐπάγγελα μαθητευομένων νέων (καὶ νεανίδων) προσήρχετο εἰς τὰ, ὡς ἄνω, ἐσπερινὰ μαθήματα καὶ οἱ προσερχόμενοι δὲν ἦσαν εἰς θέσιν, λόγῳ καταπονήσεως ἐκ τῆς ἀπασχολήσεώς των διαρκούσης τῆς ἡμέρας εἰς τὸ ἀντίστοιχον τεχνικὸν ἢ ἄλλο ἐπάγγελμα, ν' ἀναπτύξωσι τὴν δέουσαν προσοχὴν καὶ δραστηριότητα, ἔστω καὶ ἂν κατέβαλλον προσπαθείας πρὸς τοῦτο. Ἡ ὑγεία τῶν ἐπιμελεστέων μαθητῶν ἐπηρεάζετο βαθμηδὸν ἐπιζημίως, λόγῳ τῆς οὕτω ἐπερχομένης ὑπερχοπώσεως.

Ἐξ ἄλλου ἢ πρακτικῆ τῶν νέων ἄσκησις εἰς τὰς οἰκείας τέχνας καὶ ἐπαγγέλματα ἦτο ἀτελής καὶ ἀσήμαντος, ἔλλείπει ἀρτίων αὐτοτελῶν ἐργαστηρίων. Τὴν ἔλλειψιν δὲ ταύτην ἤκιστα ἠδύναντο νὰ ἀναπληρῶσι τὰ ἐργαστήρια τῶν προϋσταμένων τῶν μαθητευομένων, διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν τὰ ἰδιωτικὰ ταῦτα ἐργαστήρια ἦσαν συνήθως κάθε ἄλλο παρὰ ἄρτια καὶ πρότυπα τοιαῦτα ἀπὸ διδακτικῆς ἀπόψεως ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ ἀντίστοιχοι προϋστάμενοι (ἢ μάστορες) δὲν ἦσαν οὔτε τέλειοι τεχνῖται οὔτε καὶ ἐνεπνέοντο ὑπὸ εἰλικρινοῦς ἐνδιαφέροντος ὑπὲρ τῶν ὑπ' αὐτοὺς μαθητευομένων, πλὴν σπανίων ἐξαιρέσεων.

Ἡ διδασκαλία ἐν τοῖς ἐσπερινοῖς τούτοις σχολείοις δὲν ἀπέδιδεν, ὡς ἦτο φυσικόν, τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα οὐδὲ συνετέλει ἐπαισθητῶς πρὸς προαγωγὴν τῶν τεχνῶν καὶ ἐπαγγελμάτων τῆς χώρας παρὰ τὰς θυσίας ὑπὲρ τῆς λειτουργίας τῶν σχολείων τούτων. Μικρὰ ἦτο ἐπίσης καὶ ἡ ἐπελθοῦσα σχετικὴ βελτίωσις, ἀφ' ἧς ἀργότερον καθιερώθη τὸ σχετικῶς τελειότερον σύστημα τῆς ὑποχρεωτικῆς εἰς τὰ ἐσπερινὰ ταῦτα σχολεῖα φοιτήσεως καὶ δωρεὰν διδασκαλίας τῶν νεαρῶν μαθητευομένων, τῶν ἔχοντων ἡλικίαν κάτω τῶν 18 ἐτῶν, διότι ἡ μεταβολὴ αὕτη ἔσχεν ὡς συνέπειαν, σπουδαίαν καθ' ἑαυτήν, τὴν πολυάριθμον συρροὴν μαθητῶν εἰς αὐτὴν, ἀλλ' οὐδόλως ἐθεράπευσε τὸ γεγονός τοῦ ἀνθυγιεινοῦ τῆς κατὰ τὴν ἐσπέραν φοιτήσεως τῶν καταπεπονημένων μαθητευομένων οὐδὲ ἐβελτίωσε τὸ σύστημα τῆς πρακτικῆς αὐτῶν ἀσκήσεως καὶ τελειοποιήσεως.

§ 28. **Ἡμερήσια Σχολεῖα συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως.**— Πρὸς ἄρσιν πασῶν τῶν ἀνωτέρω λυπηρῶν συνεπειῶν ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν ἐν Αὐστρίᾳ (ὡς καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Κεντρικῇ Εὐρώπῃ) ἀπὸ εἴκοσι περίπου ἐτῶν νέον σύστημα, ἀπηλλαγμένον τῶν τοιούτων ἀτελειῶν. Κατὰ τὸ νέον τοῦτο σύστημα ἡ ἀναγκαῖα συμπληρωματικὴ, γενικὴ καὶ ἐπαγγελματικὴ, μόρφωσις παρέχεται εἰς αὐτοτελεῖ, ἀνεξάρτητα τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, σχολικὰ ἰδρύματα, ἐγκατεστημένα εἰς ἴδια εὐρύχωρα καὶ πρόσφορα Διδακτήρια, διαθέτοντα πλήρη καὶ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως τέλεια ἐργαστήρια διὰ τὴν πρακτικὴν ἄσκησιν καὶ τελειοποίησιν τῶν μαθητευομένων εἰς τὰ οἰκεία τεχνικὰ ἢ ἄλλα ἐπαγγέλματα. Ἡ ἐν αὐτοῖς δὲ διδασκαλία παρέχεται μόνον ἐν καιρῷ ἡμέρας, συνήθως ἐπὶ 8 ἕως 10 ὥρας καθ' ἑβδομάδα. Αἱ ὥραι αὗται κεῖνται συνηθέστατα ἐντὸς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἐνίοτε ὁμως τοποθετοῦνται πρὸς μεξίονα τελειότητα εἰς δύο ἡμῆμερα ἐκ 4 ὥρῶν, ἦτοι μίαν πρωτῶν καὶ ἐν ἀπόγευμα, εἴτε δύο πρωτῶν κειμένων εἰς δύο διαφόρους ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος. Οἱ προϋστάμενοι διὰ νόμου ἔχουσι ὑποχρεωθῆν νὰ ἐπιτρέπουν τὴν ἐλευθέραν τῶν ὑπ' αὐτοὺς μαθητευομένων, ἐφ' ὅσον ἔχουν ἡλικίαν κάτω τῶν 18 ἐτῶν συμπληρωμένων, ἐγγραφὴν καὶ φοίτησιν εἰς τὰ τοιαῦτα Σχολεῖα τῆς οἰκείας Σχολικῆς περιοχῆς, ἄνευ περιοχῆς μισθοῦ, νὰ παρακολουθῶσι τὴν τακτικὴν φοίτησιν καὶ πραγματοποιουμένην πρόοδον αὐτῶν καὶ ἐπὶ πλέον νὰ εἰσφέρωσι διὰ τὴν σύστασιν, συντήρησιν καὶ λειτουργίαν τῶν σχολείων τούτων. Ἀφ' ἑτέρου πάντες οἱ μαθητεύομενοι ἐν οἴφδῃποτε ἐπαγγέλματι, ἀστικῷ

ἢ ἀγροτικῷ, οἱ ἔχοντες ἡλικίαν 16 ἕως 18 ἐτῶν, εἶναι ὑποχρεωμένοι διὰ νόμου νὰ ἐγγράφωνται καὶ νὰ φοιτῶσιν εἰς τὰ ἀντίστοιχα σχολεῖα τῆς περιοχῆς τῶν ἄνευ πληρωμῆς διδάκτρων. Ὁ δὲ κύκλος τοιούτων σπουδῶν εἶναι ἐν γένει 3 ἐτῶν, ἐξαιρετικῶς δὲ 2 ἢ 4 ἐτῶν δι' ὠρισμένα τινὰ ἐπαγγέλματα ἢ τέχνας. Οὕτω δὲ προέκυψαν τῇ σύγχρονῃ αὐτοτελεῖ καὶ τέλει **«ἡμερήσια σχολεῖα συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως»**.

§ 29.— **Σημασία τῶν σχολείων τούτων.**— Τὰ οὕτω προκύψαντα αὐτοτελεῖ ἡμερήσια σχολεῖα συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως, ἅτινα πλὴν τῶν μαθητευομένων, τῶν ἤδη ἐνασχολουμένων εἰς βιοποριστικόν τι ἐπάγγελμα, δέχονται ὑποχρεωτικῶς καὶ τοὺς νέους (ἢ νεάνιδας), οἵτινες μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς δευτοῦς ὑποχρεωτικῆς πρώτης σχολικῆς φοιτήσεως δὲν ἠδυνήθησαν εἴτε δὲν ἐπεδίωξαν νὰ ἐξεύρωσιν ἐπαγγελματικὴν τινα ἀπασχόλησιν πρὸς βιοπορισμὸν οὐδὲ φοιτῶσιν εἰς σχολεῖόν τι, καὶ διδάσκουσι, καὶ τούτους, ὑπὸ ἀναλόγους ὄρους ἐπὶ 2 ἢ 3 ἔτη καὶ μνοῦσιν αὐτοὺς εἰς τι ἐπάγγελμα ἢ τέχνην, δι' ὃ κρίνονται κατάλληλοι καὶ οὕτω τοὺς ἀπομακρύνουσιν ὀριστικῶς ἐκ τῆς καταστάσεως τοῦ ἀέργου καὶ ἀλήτου, παρέσχον καὶ ἐξακολουθοῦν παρέχοντα σπουδαιοτάτην ὑπηρεσίαν εἰς τὸν πληθυσμὸν τῆς χώρας.

Διὰ τῶν σχολείων τούτων ἐπετελέσθη ἀληθῆς ἀναγέννησις καὶ προαγωγὴ τῶν τεχνῶν καὶ ἐπαγγελμάτων οὐ μόνον εἰς τὰ ἀστικά ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἀγροτικά κέντρα τῆς χώρας ἐπὶ μεγίστην ὠφελείαν τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἐν γένει τῆς χώρας. Διὰ τῶν ἰδρυμάτων τούτων ἡ ὅλη ὑποχρεωτικὴ φοίτησις διὰ τὰ 9/10 τῆς νεολαίας ἀποβαίνει ἐν συνόλῳ 11ετῆς. Τὸ λοιπὸν 1/10 τῆς νεολαίας συμπληροῖ οἰκειοθελῶς τὴν μόρφωσίν του εἰς τὰ τῆς Μέσης καὶ Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως σχολικὰ ἰδρύματα.

Ἐν τοῖς ἐπομένοις θὰ ἐξετάσωμεν λεπτομερέστερον τὰ τῆς νομοθεσίας τῆς διεπούσης τὰ ἀξιολογώτατα καὶ κοινωφελέστατα ταῦτα ἰδρύματα καὶ τὰς ἐν γένει συνθήκας ὁργανώσεως καὶ λειτουργίας αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΠΕΡΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.

§ 30. **Νομοθεσία.**— Τὰ ἡμερήσια σχολεῖα συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως διέπονται ἐν Αὐστρίᾳ ὑπὸ ἐιδικῆς νομοθεσίας, ἐξ ἧς παραθέτομεν ἐνταῦθα τὰς κυριωτέρας διατάξεις. Ἡ νομοθεσία αὕτη ἔχει δη-

μοσιευθῆ εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 38, τῆς 18[12]1923, φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῶν Νόμων.

I. ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΣΥΜΠΛΗΡ. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤ. ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ.

§ 31. «Τὰ Σχολεῖα συμπληρ. επαγγελματ. μορφώσεως ἔχουσιν ὡς προορισμὸν νὰ συμπληρῶσι διὰ σχολικῆς διδασκαλίας τὴν ἐπαγγελματικὴν μόρφωσιν τῶν μαθητευομένων καὶ νὰ προάγωσι τὴν ἐπαγγελματικὴν τούτων διαπαιδαγώγησιν».

Οὕτως ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ Νόμου ὁ σκοπὸς τῶν σχολείων τούτων.

II. ΔΙΑΚΡΙΣΙΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΟΥΤΩΝ.

§ 32. Τὰ Σχολεῖα, περὶ ὧν ὁ λόγος, διακρίνονται ὑπὸ τοῦ Νόμου εἰς τὰς ἑξῆς δύο μεγάλας κατηγορίας :

Α'. «Γενικὰ σχολεῖα συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως» : — Ἡ ἐν τοῖς σχολείοις τούτοις διδασκαλία περιορίζεται εἰς μαθήματα προσπορίζοντα ἴσην ὠφέλειαν εἰς νέους μαθητευομένους, διαφόρων ἐπαγγελματικῶν κατηγοριῶν, εἴτε καὶ εἰς νέους μὴ δυνηθέντας νὰ προσληφθῶσιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἐργαστηρίων ἢ ἐργοστασίων ἢ ἄλλων οἰωνδήποτε καταστημάτων μηδὲ φοιτῶντας εἰς Σχολεῖα Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, παντὸς τύπου, καὶ ἄγοντας ἡλικίαν κατωτέραν τῶν 18 ἐτῶν.

Ἡ ἐν αὐτοῖς διδασκαλία ἐκτείνεται εἰς δύο συνήθως ἔτη ἀλλ' ἐν ἀνάγκῃ προστίθεται καὶ τρίτον ἔτος σπουδῶν.

Ὅσοι ἐκ τῶν φοιτῶντων εἰς τοιοῦτο σχολεῖον δὲν ἀνήκουσιν εἰς ὄρισμένον τι βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα, τῆς ἐκλογῆς των, ὑποχρεοῦνται ἅμα τῇ εἰσαγωγῇ των εἰς τὸ σχολεῖον τοῦτο νὰ ἀπασχοληθῶσιν εἰς ἓν ἐκ τῶν ἐν τῷ σχολείῳ διδασκομένων ἐπαγγελμάτων, ἕκαστος κατ' ἀρέσκειαν εἰς ὃ αἰσθάνεται κλίσιν. Οὕτω δὲ μετ' οὐ πολὺ ἐπέρχεται τὸ ἕξης ἀποτέλεσμα, ἕκαστος τῶν νέων τῆς κατηγορίας ταύτης νὰ ἀποκτήσῃ κλίσιν καὶ μικρὰν δεξιολογίαν εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐκλεγέν ἐπάγγελμα. Ἀφοῦ δὲ οὕτω ἀποκτήσωσι τὴν δεξιολογίαν ταύτην, συμβαίνει συνήθως νὰ ἐπιτύχωσιν, οἱ πλεῖστοι ἔξ αὐτῶν, τοποθέτησιν τινα παρὰ τινι ἐργοδοτῇ, ἕξασφαλίζουσαν αὐτοῖς καὶ τὸν πορισμὸν τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀκάρπως εἶχον ἐπιδιώξει, πολλοί, πρὸ τῆς εἰς τὸ σχολεῖον εἰσαγωγῆς των.

Εἴτε ὅμως οἱ νέοι τῆς κατηγορίας ταύτης ἐπιτύχωσι τοιαύτης τοποθετήσεως εἴτε καὶ μὴ παραπέμπονται, συνήθως μετὰ τὸ πέρας τῆς εὐδοκίμου φοιτήσεως τοῦ πρώτου ἔτους, πρὸς περαιτέρω εἰδίκευσιν καὶ τελειοποίησιν εἰς τὰ ὑπ' αὐτῶν ἐκλεγέντα ἐπαγγέλματα, εἰς ἄλλα ὁμοταγῆ εἰδικὰ σχολεῖα συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως, ὅπου οἱ μαθηταὶ κατατάσσονται εἰς τάξεις εἰδικὰς ἀντιστοίχους πρὸς τὰ ἐπαγγέλματά των, καὶ οὐχὶ

ἀναμίξῃ, ὡς ἐν τοῖς προκειμένοις σχολείοις, ἐν ἄλλαις λέξεσι μετατάσσονται οὗτοι εἰς σχολεῖα τῆς ἐπομένης δευτέρας κατηγορίας, δι' ἣν ἡ πρώτη εἶναι ἀπλῶς προπαρασκευαστικὴ βαθμὶς.

Β'. «Εἰδικὰ Σχολεῖα συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως» : — Τὰ Σχολεῖα τῆς κατηγορίας ταύτης παρέχουσι τὴν εὐκαιρίαν πρὸς εὐρύτεραν συμπληρωματικὴν εἰδικὴν μόρφωσιν εἰς ὄρισμένον τι ἐπάγγελμα εἴτε εἰς ὁμάδα τινὰ συγγενῶν ἐπαγγελμάτων. (Τὰ διδασκόμενα ἐπαγγέλματα δύνανται νὰ εἶναι οἰαδήποτε ἀπὸ τῶν τεχνικῶν, ἐμπορικῶν κ.λ. μέχρι καὶ τῶν διαφόρων ἀγροτικῶν).

Ἡ ἐν αὐτοῖς διδασκαλία εἶναι συνήθως 3 ἐτῶν καὶ δὲν περιορίζεται μόνον εἰς γενικὴν μόρφωσιν ἀλλ' ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὴν πρακτικὴν τῶν νέων ἄσκησιν ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις τῶν Σχολείων τούτων.

III. ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΑΙ—ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΙ.

§ 33. Δι' ἕκαστον σχολεῖον (γενικὸν ἢ εἰδικὸν) συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως καθορίζεται μία ἀντίστοιχος *περιοχὴ*, ἕκ μιᾶς ἢ πλειόνων συνοικιῶν, ἐντὸς τῆς ὁποίας οἱ μαθητευόμενοι (οἱ κάτω τοῦ 18ου ἔτους ἡλικίας) εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ φοιτῶσιν εἰς τὸ σχολεῖον τοῦτο.

§ 34. Τὰ ὄρια τῆς περιοχῆς ταύτης καθορίζονται ὑπὸ μιᾶς Τοπικῆς Σχολικῆς Ἀρχῆς, φερούσης τὸ ὄνομα «*Σχολικὸν Συμβούλιον τῆς πόλεως*» (ἢ τῆς περιφερείας). Ἐν προκειμένῳ ὅμως ἡ Ἀρχὴ αὕτη συνεινεοῖται προηγουμένως καὶ μετὰ ἄλλης δευτερουούσης σχολικῆς ἀρχῆς, φερούσης τὸ ὄνομα «*Συμβούλιον τῆς συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως*», ὡς ἐπίσης καὶ μετὰ τῶν οἰκείων Ἐπιμελητηρίων (Ἐμπορικοῦ, Βιομηχανικοῦ, Ἐπαγγελματικοῦ, τοῦ τῶν Ἐργατῶν καὶ Τεχνιτῶν) καὶ τοῦ ἀντιστοίχου Δήμου (ἢ Κοινότητος) λ.χ. τῆς Βιέννης. Διὰ τὴν σχετικὴν γνωμοδότησιν τῶν Ὁργανώσεων τούτων παρέχεται προθεσμία 14 ἡμερῶν.

§ 35. Διὰ τῆς ἐνώσεως δύο ἢ πλειοτέρων σχολικῶν περιοχῶν ἀπαρτίζεται ἡ λεγομένη «*Σχολικὴ Περιφέρεια*».

Οὕτω λ.χ. αἱ πολυάριθμοι σχολικαὶ περιοχαὶ τῆς πόλεως τῆς Βιέννης ἀποτελοῦσι, πᾶσαι ὁμοῦ, μίαν καὶ μόνην σχολικὴν περιφέρειαν, τὴν τῆς Βιέννης.

IV. ΣΧΟΛΕΙΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΣΕΩΣ

§ 36. Τὰ ὡς ἀνωτέρω, κατὰ σχολικὰς περιοχὰς καὶ περιφερείας συνιστώμενα ὑπὸ τῶν Σχολικῶν Ἀρχῶν σχολεῖα, ἀμφοτέρων τῶν κατηγοριῶν (§ 32, Α, Β), ὀνομάζονται «*Δημόσια ἢ Ὑποχρεωτικὰ Σχολεῖα συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως*», πρὸς ἀντιδιαστολὴν πρὸς ἄλλα ἀνάλογα σχολεῖα ἰδρυόμενα καὶ συντηρούμενα ὑπὸ Ἐνώσεων Ἐπαγγελματιῶν καὶ

καλούμενα «*Ίδιωτικά Σχολεία συμπληρωματικής επαγγελματικής μορφώσεως*».

V. ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ.

§ 37. *Όροι συστάσεως σχολείου* :— Οί όροι, ύφ' ούς γίνεται ή σύστασις Δημοσίου ή Ύποχρεωτικού Σχολείου συμπληρ. επαγγελματικής μορφώσεως είναι οί εξής :

α) Έάν επί 3 έφεξής έτη εμφανίζονται κατ' έτος 30 τουλάχιστον μαθητευόμενοι, είτε ένός και του αυτού επαγγέλματος είτε ομάδος συγγενών επαγγελματών, άγοντες ηλικίαν 16 έως 18 ετών, τότε συνιστάται μία αντίστοιχος *ειδική σχολή* συμπληρ. επαγγελματ. μορφώσεως έν τή οικεία περιοχή (§ 32, Β).

β) Οί μαθητευόμενοι περιοχής, στερουμένης *ειδικού σχολείου* συμπληρωματ. επαγγελματ. μορφώσεως, υποχρεούνται νά φοιτήσωσιν, έφ' όσον άγουσιν ηλικίαν 16—18 ετών, εις *Γενικόν Σχολείον* συμπληρωματ. επαγγελματ. μορφώσεως (§ 32, Α).

γ) Έάν ό αριθμός μαθητευομένων περιοχής τινος είναι καθ' υπερβολήν μέγας, ώστε νά άποβαίη ύλικώς άδύνατος ή είσαγωγή πάντων τούτων εις την ήδη ύφισταμένην και λειτουργούσαν *Ειδικήν Σχολήν* συμπληρωματ. επαγγελματ. μορφώσεως, τότε άποφασίζεται ή σύστασις έν τή αυτη περιοχή και δευτέρας παρομοίου Σχολής, έν ανάγκη δέ και τρίτης κ.ο.κ. Η περι σύστάσεως τιοιούτων σχολείων άπόφασις λαμβάνεται ύπό του «Σχολικού Συμβουλίου τής πόλεως» (ή Περιφερείας) συνεννοουμένου προηγουμένως μετά τών οικείων Όργανώσεων κατά τά ειρημένα έν § 34.

VI. ΔΙΑΛΥΣΙΣ ΤΟΙΟΥΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ.

§ 38. Η διάλυσις δημοσίου σχολείου συμπληρωμ. επαγγελματ. μορφώσεως γίνεται ύπό τούς εξής όρους :

α) Έάν έν τινι σχολική περιοχή ό κατ' έτος εμφανιζόμενος αριθμός μαθητευομένων, υποχρεομένων προς φοίτησιν εις τό ύπάρχον «Ειδικόν Σχολείον συμπληρωμ. επαγγελματ. μορφώσεως», δέν υπερβαίη τόν 20 επί δύο κατά συνέχειαν έτη, τότε άποφασίζεται ή διάλυσις του σχολείου τούτου.

§ 39. Η περι διάλυσεως άπόφασις λαμβάνεται ύπό του «Σχολικού Συμβουλίου», τής πόλεως, (ή περιφερείας) συνεννοουμένου και μετά τών άρμοδίων Όργανισμών κατά τά ειρημένα έν (§ 34).

VII. ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΟΣ ΤΑΞΕΩΝ ΕΝ ΤΟΙΟΥΤΩ ΣΧΟΛΕΙΩ.

§ 40. Ο σχηματισμός τάξεων έν Δημοσίω Ειδικώ Σχολείω συμπληρωμ. επαγγελματ. μορφώσεως γίνεται ύπό τούς κάτωθι όρους :

α) Παρ' εκάστω Ειδικώ Σχολείω συμπληρωμ. επαγγελμ. μορφώσεως, με 3 έτη ειδικών σπουδών, έχοντι τυχόν και μαθητός μη συμπληρώσαντας τόν κύκλον τών δετών σπουδών υποχρεωτικής φοιτήσεως έν τώ Δημοτικώ Σχολείω είτε μη έχοντας επαρκή γενικήν μόρφωσιν, ιδία εις την μητρικήν γλώσσαν, την Αριθμητικήν, Ίχνογραφίαν και Γραφήν, συνιστάται και μία *προπαρασκευαστική ενιαύσιος τάξις* χάριν τής κατηγορίας ταύτης μαθητών.

Έκαστος τών μαθητών τούτων, έν προαχθή κατά τό τέλος του σχολ. έτος, άποκτιτ' τό δικαίωμα τής έγγραφής του εις την πρώτην τάξιν του τριετούς ειδικού κύκλου του Σχολείου τούτου.

Ο δέ μη προαχθείς εκ τής προπαρασκευαστικής τάξεως μαθητής υποχρεούται νά επανάλαβη τ'α μαθήματα τής αυτης τάξεως επί έν έτος άκόμη. Έάν δέ και πάλιν κριθ'ή στάσιμος, τότε στερεείται του δικαιώματος τής φοιτήσεως εις τόν 3ετη κύκλον τών ειδικών σπουδών του σχολείου τούτου.

β) Έάν έν τινι δημοσίω σχολείω συμπληρωμ. επαγγελμ. μορφώσεως οί μαθηταί ένός και του αυτού επαγγέλματος, του αυτού έτους σπουδών, είναι 20 τουλάχιστον, τότε ούτοι διδάσκονται εις ιδίαν επαγγελματικήν ομάδα, άποτελούντες ούτω ιδίαν τάξιν άντιστοιχούσαν εις τό επάγγελμά των.

Έν εναντία περιπτώσει καταρτίζονται αι τάξεις κατ' άλλον τρόπον, ήτοι κατά ομάδας δύο ή πλειόνων συγγενών επαγγελματών.

γ) Έάν ό αριθμός τών μαθητών μιās και τής αυτης ειδικής τάξεως υπερβαίη τούς 30 είτε διά τина επαγγέλματα τούς 45, τότε ή τάξις αυτη διαιρείται εις δύο ή πλείονα τμήματα, άτινα καλοϋνται παράλληλοι τάξεις, ούτως ώστε έν εκάστω τούτων ό αριθμός τών φοιτώντων νά μη υπερβαίη τό άνω όριον, 30 (ή 45).

δ) Έκάστη ειδική τάξις, με 30 ή 45 μαθητάς, υποδιαιρείται και εις έτι μικρότερα τμήματα ή μαθητικός ομάδας εκ 12 μέχρι 15 μαθητών διά την έργαστηριακήν μόνον τών μαθητών διδασκαλίαν και πρακτικήν άσκησιν.

VIII. ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΟΙΟΥΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ.

§ 41. Ο χρόνος τής παρεχομένης θεωρητικής και πρακτικής διδασκαλίας έν τοις Δημοσίοις Σχολείοις συμπληρωμ. επαγγελματ. μορφώσεως δέν είναι πλήρως ομοίομορφος εις ταϋτα. Ίδου δέ οί κυριώτεροι όροι, οϊτινες ισχύουσι συνήθως ως προς τό σημείον τούτο

α) Η διάρκεια του σχολικού έτους όρίζεται, άπό 7 μέχρι 10 μηνών, έν εκάστω *Γενικώ Σχολείω* συμπληρωμ. επαγγελμ. μορφώσεως (§ 32, Α).

β) Παρ' εκάστω *Ειδικώ Σχολείω* συμπληρωμ. επαγγελμ. εκπαιδεύσεως (§ 32, Β) ό χρόνος τής ενάρξεως και ό τής λήξεως του σχολικού έτους καθορίζονται αναλόγως τών ιδιαίτερων συνθηκών του έν τώ Σχολείω διδασκόμενου επαγγέλματος.

Ούτω συμβαίνει μερικά τών Σχολείων τούτων νά είναι μόνον χειμερινά

εἴτε νὰ λειτουργῶσι κατὰ ὄρισμένους τινὰς μῆνας τοῦ χειμῶνος καὶ ἄλλους τινὰς τοῦ θέρους ἢ ἄλλων ἐποχῶν.

γ) Ἡ διδασκαλία παρέχεται μόνον κατὰ τὰς ἕξ ἐργασίμους ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, καὶ δὴ ἀπὸ τῆς 7ης π.μ. μέχρι τῆς 6 μ.μ.

δ) Ἐκαστος μαθητῆς ὀφείλει νὰ φοιτᾷ ἀπὸ 6 μέχρι 8 ὥρῶν καθ' ἐβδομάδα εἰς τὸ Σχολεῖον, εἰς ὃ ἀνήκει. Αἱ ὥραι αὗται τοποθετοῦνται παρὰ τισὶ σχολείοις ἐντὸς μιᾶς μόνης ἐργασίμου ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, παρ' ἄλλοις δὲ εἰς δύο ἡμιήμερα, ὡς λ.χ. δύο πρωΐας, ἐκάστην μὲ 4 συνεχεῖς ὥρας, ἢ καὶ μίαν πρωΐαν ἐκ 4 ὥρῶν καὶ ἐν ἀπόγευμα ἐκ 4 ἐπίσης ὥρῶν ἀναλόγως τῶν συνθηκῶν ἐκάστου ἐπαγγέλματος.

ε) Ἐὰν οἱ μαθητευόμενοι ἐνὸς καταστήματος ὑποχρεοῦνται πρὸς φοίτησιν εἰς ἓν τοιοῦτο σχολεῖον, τότε λαμβάνεται πρόνοια, ὅπως οὗτοι προσέρχονται εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦτο κατὰ διαφόρους ἡμέρας, οὕτως ὥστε νὰ ἀπουσιάζῃ ἐκ τοῦ Καταστήματος μόνον εἰς ἐκ τῶν μαθητευομένων, ἢ τὸ πολὺ 2, ἀναπληρούμενος ὑπὸ τῶν λοιπῶν, οἵτινες παραμένουσιν ἐν τῷ Καταστήματι.

ς) Ἐχει ἐπίσης καθορισθῆ καὶ κατώτατον ὄριον συνολικοῦ ἀριθμοῦ ὥρῶν διδασκαλίας δι' ἕκαστον σχολικὸν ἔτος κατὰ μαθητὴν. Τὸ ὄριον τοῦτο προσαρμόζεται πρὸς τὰς ἀνάγκας καὶ ἰδιαιτέρας συνθήκας ἐκάστου ἐπαγγέλματος· ἄρα ποικίλλει ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἕτερον ἐπάγγελμα.

ζ) Ἐχουν θεσπισθῆ τυπικὰ προγράμματα μαθημάτων διὰ τὰ ἐν λόγῳ Σχολεῖα, ἴδιον δι' ἕκαστον ἐπάγγελμα.

η) Ὑπὸ ὄρισμένους ὄρους παρέχονται ἐλαφροὶ παρεκκλίσεις ἀπὸ τοῦ τυπικοῦ προγράμματος διὰ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ Σχολεῖον ἕνεκα ἰδιαζόντων λόγων.

ΙΧ. ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ — ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ.

§ 42. Τὰ προσόντα καὶ οἱ ὄροι προσλήψεως τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ, ὡς καὶ τὰ τῶν διδακτικῶν μέσων, καθορίζονται ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων Ὑπουργείων.

§ 43. Ἀρμοδίον Ὑπουργεῖον διὰ τὰ σχολεῖα συμπληρωματικῆς ἐμπορικῆς μορφώσεως εἶναι τὸ τῆς «Παιδείας καὶ Ἑσωτερικῶν», εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ὁποίου καὶ ὑπάγονται. Διὰ τὰς λοιπὰς ὅμως σχολὰς συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως εἶναι τὸ Ὑπουργεῖον Ἐμπορίου Βιομηχανίας καὶ Συγκοινωνίας, ὑφ' ὃ καὶ ὑπάγονται.

§ 44. Ἡ ἐκλογή ὅμως τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ μεταξὺ τῶν κεκτημένων τὰ νόμιμα προσόντα ἐπαφίεται εἰς τὸ «*Σχολικὸν Συμβούλιον*» τῆς οἰκείας περιφερείας (λ.χ. τῆς πόλεως Βιέννης), ὅπερ συνεννοεῖται σχετικῶς μετὰ τοῦ «*Συμβουλίου συμπληρ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως*» τῆς αὐτῆς περιφερείας ὡς καὶ μετὰ τῆς «*Ἐφορείας*» τοῦ προκειμένου σχολείου.

Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ ἐπὶ τῶν ζητημάτων προμηθείας τῶν ἀναγκασιούτων διδακτικῶν μέσων.

X. ΗΜΕΡΑΙ ΑΡΓΙΑΣ. — ΣΧΟΛΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ — ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

§ 45. Αἱ *ἡμέραι ἀργίας* τῶν Δημοσίων Σχολείων συμπληρ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως καθορίζονται ὑπὸ τοῦ «*Σχολικοῦ Συμβουλίου*» τῆς περιφερείας (λ.χ. τῆς πόλεως Βιέννης).

Εἰς τὸ αὐτὸ Συμβούλιον ἀνήκει καὶ τὸ δικαίωμα ἐκδόσεως τοῦ «*Σχολικοῦ Κανονισμοῦ*» καὶ τοῦ «*Πειθαρχικοῦ*» τοιούτου.

§ 46. Τὰ τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν προκειμένων σχολείων κανονίζονται ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων Ὑπουργείων (§ 43).

XI. ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΔΗΜΟΣ. ΣΧΟΛ. ΣΥΜΠΛΗΡ. ΕΠΑΓΓ. ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ.

§ 47. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν τοιούτων σχολείων τηροῦνται αἱ ἐξῆς ἀρχαί :

α) Κατ' ἀρχὴν τὰ σχολεῖα τῆς προκειμένης κατηγορίας ἐγκαθίστανται εἰς ἴδια κτίρια, πρὸς τοῦτο ἀνεγειρόμενα.

β) Ἐφ' ὅσον ὅμως τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν, τὰ Σχολεῖα ταῦτα ἐγκαθίστανται, τῇ συγκαταθέσει τῶν ἀρμοδίων Διοικητικῶν Ἀρχῶν, εἰς ἕτερα δημόσια σχολικὰ κτίρια εἴτε καὶ ἄλλα δημόσια κτίρια, διαφόρου προορισμοῦ, δυνάμενα ὅπωςδήποτε νὰ ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὰς ἀξιώσεις ἐγκαταστάσεως τῶν προκειμένων Σχολείων.

γ) Καταβολὴ ἐνοικίου διὰ τὴν τελευταίαν ταύτην ἐγκατάστασιν (ὑπὸ στοιχ. β) δὲν ἐπιτρέπεται. Ἐπιβαρύνονται ὅμως τὰ προκείμενα Σχολεῖα, ἅτινα οὕτω ἐγκαθίστανται, διὰ τῶν δαπανῶν θερμάνσεως καὶ φωτισμοῦ, αἵτινες ἀναλογούσιν εἰς τὰ κατεχόμενα διαμερίσματα.

δ) Ἐὰν τὸ Δημοσίον Σχολεῖον Συμπληρ. Ἐπαγγελμ. Μορφώσεως εἶναι ἐγκατεστημένον ἐν τῷ κτιρίῳ ἑτέρας δημοσίας σχολῆς, ἐπιτρέπεται νὰ χρησιμοποιῇ τὰ σχολικὰ ἐπιπλα καὶ σκεύη τῆς τελευταίας ταύτης σχολῆς, πάντως μετὰ σχετικὴν ἐγκρισιν τῶν ἀρμοδίων Σχολικῶν Ἀρχῶν. — Ἐπίσης ἐπιτρέπεται νὰ ἀπασχολῇ καὶ τὸ ὑπηρετικὸν προσωπικὸν τῆς αὐτῆς σχολῆς ἀλλ' ἐπὶ ἀναλόγῳ ἀποζημιώσῃ πληρωνομένη κατὰ μῆνα.

XII. ΣΥΝΤΗΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣ. ΣΧΟΛ. ΣΥΜΠΛ. ΕΠΑΓΓ. ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ.

§ 48. Ἡ συντήρησις τῶν Δημοσίων Σχολείων συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως ἐκάστης σχολικῆς περιφερείας ἐξασφαλίζεται διὰ τοῦ λεγομένου «*Γενικοῦ Ταμείου*» τῶν Σχολείων Συμπληρωματικῆς Ἐπαγγελματικῆς Μορφώσεως, τῆς προκειμένης περιφερείας. Τὸ Ταμεῖον τοῦτο καταβάλλει τὰς ἐτησίας δαπάνας συντηρήσεως καὶ λειτουργίας πάντων τῶν Σχολείων τῆς οἰκείας περιφερείας.

§ 49. Εἰς τὸ ἐν λόγῳ «*Γενικὸν Ταμεῖον*» τῆς συμπληρωματικῆς ἐπαγ-

γελματικῆς ἐκπαιδεύσεως τῆς σχολικῆς περιφερείας εἰσάγονται οἱ ἑξῆς πόροι :

α) **Σχολικὰ δικαιώματα**, καταβαλλόμενα ὑπὸ τῶν μαθητῶν.

β) **Χρηματικὰ πρόστιμα**.

γ) **Παντοειδεῖς εἰσφοραὶ** τοῦ Κράτους, τῶν Ἐπιμελητηρίων (Ἐμπορικῶν, Βιομηχανικῶν, Ἐπαγγελματικῶν, Ἐργατῶν καὶ Ὑπαλλήλων), ὡς καὶ ἕξ ἄλλων πηγῶν τοιαῦται, π.χ. δωρεαί, κληροδοτήματα, κληροδοσίαι κ.λ.

δ) Αἱ **τακτικαὶ ἐτήσιαι εἰσφοραὶ τῶν ἐπαγγελματιῶν καὶ τῶν ἐπιχειρήσεων** τῆς ὅλης σχολικῆς περιφερείας μέχρι καλύψεως τῶν 55% τῶν ἐτησίων δαπανῶν λειτουργίας τῶν προκειμένων σχολείων τῆς περιφερείας ταύτης.

ε) Αἱ **ἐτήσιαι ἐπιχορηγήσεις τῶν Δημοτικῶν ἢ Κοινοτικῶν Ἀρχῶν** τῆς περιφερείας, (λ.χ. τοῦ Δήμου τῆς Βιέννης), αἵτινες δέον νὰ καλύπτωσι τὰ 45% τῶν ἐτησίων δαπανῶν λειτουργίας τῶν προκειμένων σχολείων τῆς σχολικῆς περιφερείας.

Ἐπεξήγησις — Αἱ ὑπὸ στοιχεῖον (δ) εἰσφοραὶ καθορίζονται ὑπὸ τοῦ «Σχολικοῦ Συμβουλίου» τῆς περιφερείας, λ.χ. τῆς πόλεως τῆς Βιέννης, ὑπὸ μορφήν ποσοστοῦ πρὸς 12% μέχρι 15% ἐπὶ τοῦ φόρου ἐπιτηδεύματος, εἰσπρατιτόμενον μετὰ τοῦ φόρου τούτου καὶ ἀκολούθως εἰσαγομένου εἰς τὸ «Γενικὸν Ταμεῖον» τῆς συμπληρ. ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως. Αἱ δὲ ὑπὸ στοιχεῖον (ε) καθορίζονται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ «Σχολικοῦ Συμβουλίου» ἐν συνεννοήσει πρὸς τὰς οἰκείας Δημοτικὰς ἢ Κοινοτικὰς Ἀρχάς.

§ 50. Ὁ **προϋπολογισμὸς** ἐκάστου σχολικοῦ ἔτους καὶ ὁ **ἀπολογισμὸς** τοῦ λήξαντος σχολικοῦ ἔτους καταρτίζονται ὑπὸ τοῦ «Σχολικοῦ Συμβουλίου» τῆς περιφερείας, (λ.χ. τῆς πόλεως τῆς Βιέννης).

§ 51. Ὁ **προϋπολογισμὸς** ἐκάστου ἔτους καταρτίζεται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σχετικῶν προτάσεων τοῦ οἰκείου «Συμβουλίου τῆς συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως» τῆς σχολικῆς περιφερείας (λ.χ. τῆς πόλεως Βιέννης).

Ὁ οὕτω καταρτιζόμενος προϋπολογισμὸς ὑποβάλλεται πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὰς Δημοτικὰς ἢ Κοινοτικὰς Ἀρχάς τῆς σχολικῆς περιφερείας (λ.χ. τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον τῆς Βιέννης).

§ 52. Ἐπιτρέπεται τέλος ἢ ἐκ τοῦ «Γενικοῦ Ταμεῖου συμπληρωμ. ἐπαγελμ. μορφώσεως» διαθέσεις κατ' ἔτος κονδυλίων καὶ ὑπὲρ εἰδικῶν τινῶν σκοπῶν, ὡς λ.χ. τῶν ἑξῆς :

α) δι' ἐγκατάστασιν καὶ ὀργάνωσιν μαθητικῶν στεγῶν (ἢ λεσχῶν) ἀποβλεπουσῶν εἰς τὴν πνευματικὴν, ἠθικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν τῶν μαθητῶν τῶν προκειμένων σχολείων,

β) πρὸς περαιτέρω μόρφωσιν τῶν ἐν τοῖς σχολείοις τούτοις ὑπηρετούντων ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν, π.χ. δι' ὀργανώσεως εἰδικῶν μαθημάτων καὶ διὰ προμηθείας εἰδικῶν περιοδικῶν, καὶ

γ) διὰ τὴν διοργάνωσιν εἰδικῶν μαθημάτων περαιτέρω μορφώσεως ἀποφοίτων τῶν προκειμένων σχολείων, μὴ ὑποχρεουμένων πλέον πρὸς φοίτησιν

εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα, ὡς λ.χ. τῶν λεγομένων βοηθῶν (Gehilfen) καὶ μαστῶρων (Meister).

Τὰ μαθήματα ταῦτα εἶναι προαιρετικὰ καὶ παρέχονται εἰς ἰδιαιτέρας ὥρας συνήθως, εἴτε ἡμερησίας εἴτε ἑσπερινάς, ὅπερ καὶ τὸ συνηθέστερον.

Τὸ σύνολον τῶν ἐκτάκτων τούτων δαπανῶν (α,β,γ) δὲν δύναται νὰ υπερβῇ τὰ 8% τοῦ συνολικοῦ ποσοῦ ἐτησίων δαπανῶν, τῶν ἀναγραφόμενων ἐν τῷ ἐγκριμένῳ προϋπολογισμῷ (§ 51).

XIII. ΕΙΔΙΚΟΝ ΤΑΜΕΙΟΝ ΑΝΕΓΕΡΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ.

§ 53. Χάριν τῆς ἀνεγέρσεως σχολικῶν κτιρίων πρὸς ἐγκατάστασιν δημοσίων σχολείων συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως ἐκάστης σχολικῆς περιφερείας (λ.χ. τῆς πόλεως τῆς Βιέννης) λειτουργεῖ «**Εἰδικὸν Ταμεῖον**» σχολικῶν κτιρίων.

Εἰς τὸ Ταμεῖον τοῦτο εἰσάγονται ἐτησίως ὠρισμένοι καταθέσεις (ἐκ μέρους τῶν Δημοτικῶν καὶ Κοινοτικῶν Ἀρχῶν καὶ τῶν ἐξυπηρετουμένων ὀργανισμῶν τῆς οἰκείας σχολικῆς περιφερείας).

XIV. ΦΟΙΤΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ.

§ 54. Ἡ εἰς τὰ Δημόσια Σχολεῖα ὑποχρεωτικῆς συμπληρωματικῆς μορφώσεως, ἐκάστης σχολικῆς περιφερείας (λ.χ. τῆς πόλεως τῆς Βιέννης), φοίτησις τῶν ὑποχρεουμένων μαθητευομένων τῆς περιφερείας ταύτης γίνεται ὑπὸ τοὺς ἑξῆς ὅρους :

α) Οἱ μαθητεύοντες εἰσέρχονται σχολικῆς περιοχῆς, (ἡλικίας 16—18 ἐτῶν), ὑποχρεοῦνται νὰ φοιτῶσιν εἰς τὰ **Εἰδικὰ Σχολεῖα** συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως (§ 32, Β) τῆς περιοχῆς ταύτης.

β) Ἡ ὑποχρέωσις αὕτη πρὸς φοίτησιν ἀρχίζει ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὁ μαθητευόμενος (ἐργάτης, τεχνίτης ἢ βοηθὸς ἢ ἐν γένει ὑπάλληλος) εἰσάγεται εἰς τὸ οἰκεῖον ἐπάγγελμα, καὶ λήγει τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν πραγματοποιεῖται ὁ κεκανονισμένος διδακτικὸς σκοπός.

Σημ.— Κατωτέρω θὰ γίνῃ λόγος περὶ τοῦ τρόπου τῆς καταγραφῆς τῶν πρὸς φοίτησιν ὑποχρεουμένων νέων ἐν ἐκάστη σχολ. περιοχῇ (§ 56).

XV. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ.

§ 55. Ἐπὶ τῶν ἐργοδοτῶν καὶ προϊσταμένων ἐν γένει τῶν νεαρῶν μαθητευομένων, τῶν ὑποκειμένων εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τῆς φοιτήσεως εἰς τὰ Σχολεῖα συμπληρωμ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως τῆς οἰκείας σχολικῆς περιοχῆς, ἰσχύουσιν αἱ ἑξῆς διατάξεις :

α) Οἱ ἐργοδοταί, ὡς καὶ οἱ εκπροσωποῦντες αὐτούς, ὑποχρεοῦνται νὰ

παρέχωσιν εἰς τοὺς παρ' αὐτοῖς μαθητευομένους, τοὺς μὴ συμπληρώσαντας ἀκόμη ἐπιτυχῶς τὴν νόμιμον ἐπαγγελματικὴν μόρφωσίν των, τὸν ἀναγκαιοῦντα χρόνον πρὸς φοίτησιν εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα συμπληρωμ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως τῆς οἰκείας σχολικῆς περιοχῆς καὶ νὰ παρακολουθῶσι τὴν τακτικὴν φοίτησιν καὶ ἐπίδοσιν αὐτῶν.

β) Οἱ ἐργοδῶται ὀφείλουν, 14 ἡμέρας τοῦλάχιστον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ σχολικοῦ ἔτους, νὰ ἀναγγέλλωσιν εἰς τὰς ἀρμοδίας Ἀρχάς (τὴν Διεύθυνσιν τοῦ οἰκείου Σχολείου συμπληρωμ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως τῆς σχολικῆς περιοχῆς) τοὺς εἰς φοίτησιν ὑποχρεουμένους ἐκ τῶν παρ' αὐτοῖς μαθητευομένων. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς ἐντὸς τοῦ σχολικοῦ ἔτους προσλαμβανομένους νέους μαθητευομένους, τοὺς ὑποκειμένους εἰς ὑποχρεωτικὴν φοίτησιν εἰς τὰς προκειμένας Σχολάς, οἱ ἐργοδῶται ἀναγγέλλουσιν ἐπίσης αὐτοὺς εἰς τὰς Ἀρχάς (τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Σχολείου) ἀλλ' ἐντὸς 8 ἡμερῶν τὸ πολὺ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς προσλήψεως.— Ἐντὸς ἴσης προθεσμίας ὁ ἐργοδότης ὀφείλει νὰ ἀνακοινώσῃ καὶ πᾶσαν ἀποχώρησιν μαθητευομένου, ὑποχρέου εἰς τὴν ἐν λόγῳ φοίτησιν.

γ) Εἰς τοὺς ἐργοδῶτας τοὺς παραβαίνοντας τὰς ἀνωτέρω διατάξεις ἐπιβάλλονται ἀντίστοιχοι *ποιναί*, ἐν αἷς καὶ χρηματικὰ *πρόστιμα*, δυνάμενα νὰ φθάσουν μέχρι τοῦ ποσοῦ 250000 Κορωνῶν.

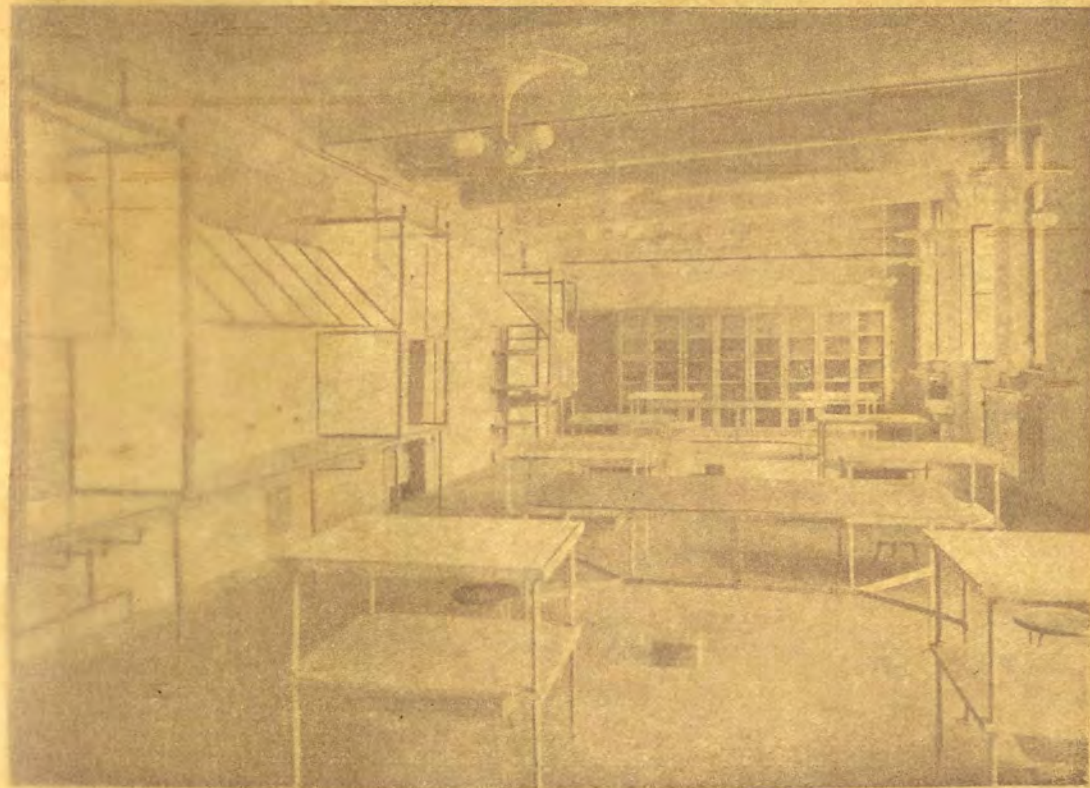
δ) Τὰ πρόστιμα καθορίζονται ὑπὸ τοῦ «*Συμβουλίου τῆς συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως*». Κατὰ τὸν προσδιορισμὸν τοῦ προστίμου τὸ Συμβούλιον τοῦτο ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τοῦ κρινομένου ἐργοδότη.— Τὰ ποσὰ δὲ ταῦτα εἰσπράττονται ὑπὸ τῶν Πολιτικῶν Ἀρχῶν καὶ εἰσάγονται ὡς ἔσοδον εἰς τὸ «*Γενικὸν Ταμεῖον*» τῆς συμπληρ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως.

ε) Καθορίζεται καὶ σχετικὴ διαδικασία ἐφέσεως καὶ ἀναθεωρήσεως τῆς ἀποφάσεως τῆς ἐπιβαλλούσης τὸ χρηματικὸν πρόστιμον. Ἡ ἐφεσις γίνεται εἰς τὸ «*Σχολικὸν Συμβούλιον*» τῆς περιφερείας (λ.χ. τῆς πόλεως Βιέννης) ἐντὸς ὁρισμένης προθεσμίας.

XVI. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΕΥΟΜΕΝΩΝ.

§ 56. Ἐπὶ τῆς καταγραφῆς τῶν πρὸς φοίτησιν ὑποχρέων νέων ἰσχύουσι τὰ ἑξῆς :

α) Πᾶσα «*Σχολικὴ Ἐφορεία*» ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ σχολικοῦ ἔτους, στηριζομένη εἰς τὰς ἐνδείξεις τῶν εἰδικῶν πρωτοκόλλων μαθητευομένων τῶν τηρουμένων παρὰ ταῖς Ἐπαγγελματικαῖς Ἐνώσεις καὶ παρὰ τῷ Δήμῳ, πρωτοκόλλων τιθεμένων εἰς τὴν διάθεσίν της, νὰ καταρτίσῃ ὀνομαστικοὺς καταλόγους τῶν μαθητευομένων ἀμφοτέρων τῶν φύλων, τῶν ὑπηρετούντων εἰς τὴν σχολικὴν περιοχὴν, τὴν ὑπαγομένην εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς Ἐφορείας ταύτης, καὶ νὰ υποβάλλῃ τούτους τὸ πολὺ μέχρι τῆς ἡμέ-

Γενικὸν Χημικὸν Ἐργαστήριον ἐν τῷ Μεγάρῳ τῆς I Ἐπαγγελμ. Σχολῆς κ. λ. ἐν Mollardgasse 87, τῆς Βιέννης (σελ. 173—175).

παρέχουσιν εἰς τοὺς παρ' αὐτοῖς μαθητευομένους, τοὺς μὴ συμπληρώσαντας ἀκόμη ἐπιτυχῶς τὴν νόμιμον ἐπαγγελματικὴν μόρφωσιν των, τὸν ἀναγκασιῶν τὰ χρόνον πρὸς φοίτησιν εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα συμπληρωμ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως τῆς οἰκείας σχολικῆς περιοχῆς καὶ νὰ παρακολουθῶσι τὴν πρακτικὴν φοίτησιν καὶ ἐπιδασκίαν αὐτῶν.

β) Οἱ ἔργοδοτοὶ ὀφείλουσιν, 14 ἡμέρας τοὐλάχιστον πρὸ τῆς ἐναρξέως τοῦ σχολικοῦ ἔτους, νὰ ἀναγγέλλουσιν εἰς τὰς ἀρμοδίας Ἀρχάς (τὴν Διεύθυνσιν τοῦ οἰκείου Σχολείου συμπληρωμ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως τῆς σχολικῆς περιοχῆς) τοὺς εἰς φοίτησιν ὑποχρεωμένους ἐκ τῶν παρ' αὐτοῖς μαθητευομένων. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς ἐντὸς τοῦ σχολικοῦ ἔτους προσλαμβανομένους νέους μαθητευομένους, τοὺς ὑποκειμένους εἰς ὑποχρεωτικὴν φοίτησιν εἰς τὰς προκείμενας Σχολάς, οἱ ἔργοδοτοὶ ἀναγγέλλουσιν ἐπίσης αὐτοὺς εἰς τὰς Ἀρχάς (τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Σχολείου) ἄλλ' ἐντὸς 8 ἡμερῶν τὸ πολὺ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς προσλήψεως.— Ἐντὸς ἴσης προθεσμίας ὁ ἔργοδοτὴς ὀφείλει νὰ ἀνακοινώσῃ καὶ πᾶσαν ἀποχώρησιν μαθητευομένου, ὑποχρέου εἰς τὴν ἐν λόγῳ φοίτησιν.

γ) Εἰς τοὺς ἔργοδοτοὺς τοὺς παραβαίνοντας τὰς ἐπιτῆραι διατάξεις ἐπιβάλλονται ἀντίστοιχοι ποιναί, ἐν αἷς καὶ χρηματικὸν πρόστιμα, δυνάμενα νὰ φθάσουν μέχρι τοῦ ποσοῦ 250000 Κρητικῶν.

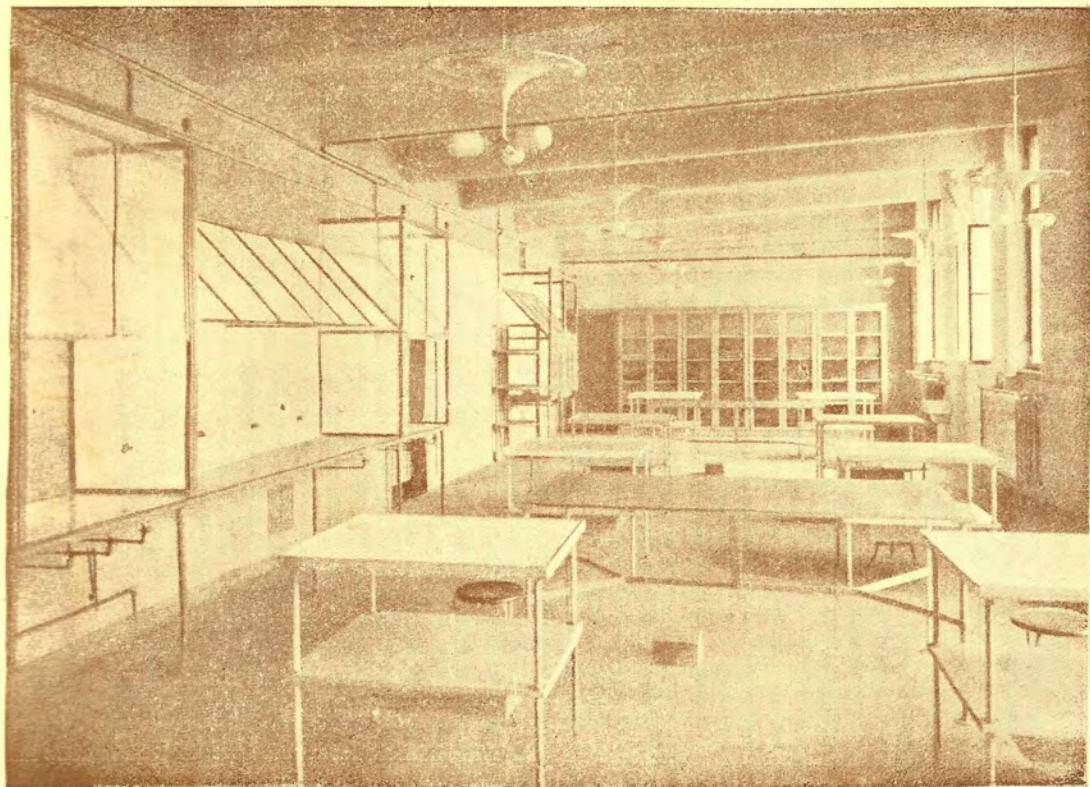
δ) Τὰ πρόστιμα καθορίζονται ἀπὸ τὸ « Συμβούλιον τῆς Συναπτήρω. ματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως ». Κατὰ τὸν προσδιορισμὸν τοῦ ποσίου τὸ Συμβούλιον τοῦτο ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τοῦ χρονικοῦ ἔργοδοτοῦ.— Τὰ ποσὰ δὲ ταῦτα εἰσπράττονται ὑπὸ τῶν Πολιτικῶν Ἀρχῶν καὶ ἀσάγονται ὡς ἔσοδον εἰς τὸ « Γενικὸν Ταμεῖον » τῆς συναπτήρω. ματικῆς μορφώσεως.

ε) Καθορίζεται καὶ ἡ πρακτικὴ διαδικασία ἐφέσεως καὶ ἀναθεωρήσεως τῆς ἀποφάσεως τῆς ἐπιβάλλουσας τὸ χρηματικὸν πρόστιμον. Ἡ ἐφεσις γίνεται εἰς τὸ « Σχολικὸν Συμβούλιον » τῆς περιφερείας (λ.χ. τῆς πόλεως Βιέννης) ἐντὸς ὁρισμένης προθεσμίας.

ΧVI. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΕΥΟΜΕΝΩΝ.

§ 1α. Ἐπὶ τῆς καταγραφῆς τῶν πρὸς φοίτησιν ὑποχρέων νέων ἰσχύουσι τὰ ἑξῆς:

α) Πᾶσα « Σχολικὴ Ἐφορεία » ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν πρὸ τῆς ἐναρξέως τοῦ σχολικοῦ ἔτους, στηριζομένη εἰς τὰς ἐνδείξεις τῶν εἰδικῶν πρωτοκόλλων μαθητευομένων τῶν τηρουμένων παρὰ ταῖς Ἐπαγγελματικαῖς Ἐνώσεις καὶ παρὰ τῷ ἄλλῳ, πρωτοκόλλων τιθεμένων εἰς τὴν διάθεσιν τῆς, νὰ καταρτίσῃ ὀνομαστικὸν καταλόγον τῶν μαθητευομένων ἀμφοτέρων τῶν φύλων, τῶν ὑπηρετούντων εἰς τὴν σχολικὴν περιοχὴν, τὴν ὑπαγομένην εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς Ἐφορείας ταύτης, καὶ νὰ υποβάλλῃ ταύτους τὸ πολὺ μέχρι τῆς ἡμέ-

Γενικὸν Χημικὸν Ἐργαστήριον ἐν τῷ Μεγάρῳ τῆς I Ἐπαγγελμ. Σχολῆς κ. λ. ἐν Mollardgasse 87, τῆς Βιέννης (σελ. 173—175).

ρας τῆς ἐνάρξεως τοῦ σχολικοῦ ἔτους εἰς τὰς διευθύνσεις τῶν ὑπὸ τὴν ἄρμο-
διότητά των Δημοσίων Σχολείων συμπληρωμ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως διὰ τὰ
περαιτέρω.—Καθ' ἕκαστον μῆνα ἢ αὐτὴ Ἐφορεία ἐξετάζει τὰ αὐτὰ πρωτό-
κολλα, καὶ δὴ ἐντὸς τῆς πρώτης ἐβδομάδος τοῦ μηνός, καὶ καταρτίζει νέους
συμπληρωματικούς καταλόγους τῶν νέων ἐγγραφέντων μαθητευομένων ἢ
τῶν δηλωθέντων ὡς ἀποχωρησάντων ἐκ τῆς ἀντιστοίχου σχολικῆς περιοχῆς,
τοὺς ὁποίους καὶ ὑποβάλλει ἐπίσης εἰς τὰς διευθύνσεις τῶν οἰκείων σχολῶν
διὰ τὰ περαιτέρω.

β) Ἡ *Διεύθυνσις τῆς Δημοσίας Σχολῆς* συμπληρωμ. ἐπαγγελματικῆς
μορφώσεως, βάσει τῶν ὑπὸ τῆς Ἐφορείας, ὡς ἄνω διαβιβαζομένων ὀνομα-
στικῶν καταλόγων καὶ τῶν ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν ἐργοδοτῶν εἰς τὴν διεύθυν-
σιν τῆς Σχολῆς γενομένων ἀνακοινώσεων περὶ προσλήψεων ἢ ἀποχωρήσεων
μαθητευομένων, *καταρτίζει τὸ Μητρώον ἢ Μαθητολόγιον τῆς Σχολῆς*,
ἐν ᾧ ἐγγράφει μόνον τοὺς εἰς ὑποχρεωτικὴν φοίτησιν ὑποκειμένους μαθη-
τευομένους.

γ) Οἱ ὑπὸ τῆς Ἐφορείας ὑποβαλλόμενοι, ὡς ἄνω, *κατάλογοι ἐπιστρέ-
φονται ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς*, ἐντὸς 14 ἡμερῶν τὸ πολὺ, εἰς
τὴν Ἐφορείαν, ἀφοῦ ἐν ἐκάστῳ καταλόγῳ ἀναγραφῇ σημειώσις σχετικὴ
περὶ τῶν μαθητευομένων ἐκείνων, οἵτινες, ἐνᾧ ὑπόκεινται εἰς φοίτησιν, δὲν
εἶχον δηλωθῆ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐργοδοτῶν. Οἱ τοιοῦτοι κατάλογοι χρησι-
μεύουν πλέον ὡς βάσις διὰ τὴν ἐπιβολὴν τῶν προβλεπομένων χρηματικῶν
προστίμων.

XVII, ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΑΠΟ ΤΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΣΕΩΣ.

§ 57. Ἡ ἀπαλλαγὴ μαθητευομένου ἀπὸ τῆς ὑποχρεώσεως πρὸς φοίτησιν
εἰς Δημόσιον Εἰδικὸν Σχολεῖον Συμπληρωματικῆς μορφώσεως γίνεται ὑπὸ
τοὺς κάτωθι ὅρους :

α) Ὅταν ὁ μαθητευόμενος ἀποδείξῃ, ὅτι ἔχει ἀπολυθῆ ἐκ σχολικοῦ
ιδρύματος, οὔτινος ἢ διδασκαλία ἀναγνωρίζεται ὡς ἰσοτίμος τοῦλάχιστον
πρὸς τὴν παρεχομένην τοιαύτην παρὰ Δημοσίῳ Εἰδικῷ Σχολείῳ συμπληρ.
ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως (§ 32, Β), ἢ ὅτι φοιτᾷ εἰσέτι εἰς τὸ τοιοῦτο
ἴδρυμα πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν του, τότε ὁ νέος οὔτιος (ἢ νεᾶνις)
ἀπαλλάσσεται τῆς ὑποχρεώσεως νὰ φοιτήσῃ εἰς τὸ τῆς περιοχῆς του Δημό-
σιον Εἰδικὸν Σχολεῖον συμπληρωμ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως.

β) Ἡ ἀναγνώρισις περὶ τοῦ ἰσοτίμου τῆς διδασκαλίας τοῦ ἐν λόγῳ σχολι-
κοῦ ιδρύματος πρὸς τὴν τοῦ Δημοσίου Εἰδικοῦ Σχολείου συμπληρ. ἐπαγγελ-
ματικῆς μορφώσεως γίνεται ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου (§ 43).

γ) Ἐὰν ὁμοῦς ἢ προκειμένη περίπτωσις δὲν εἶναι ἐξαιρετικὴ ἀλλ' ὑπάγε-
ται εἰς γενικὸν χαρακτῆρα, τότε περὶ τῆς ἰσοτιμίας δικαιοῦται νὰ ἀποφανθῇ

καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ «Συμβούλιον τῆς συμπληρ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως» τῆς ἀντιστοίχου σχολικῆς περιφερείας.

XVIII. ΠΑΡΑΔΟΧΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΛΛΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.

§ 58. Ἐὰν τὸ Δημόσιον Σχολεῖον συμπληρ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως περιοχῆς τίνος μετὰ τὴν εἰς αὐτὸ εἰσαγωγὴν πάντων τῶν πρὸς φοίτησιν ὑποχρέων μαθητευσόμενων τῆς περιοχῆς ταύτης διαθέτῃ ἀκόμη χῶρον, τότε εἶναι δυνατὸν κατ' ἀπόφασιν τοῦ ἀρμοδίου «Συμβουλίου τῆς συμπληρωμ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως» νὰ ἐπιτραπῇ ἢ εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦτο παραδοχὴ καὶ μαθητευσόμενων ἢ καὶ βοηθητικῶν ἐργατῶν, ἡλικίας κάτω τῶν 18 ἐτῶν, προερχομένων ἐκ γειτονικῶν συνοικισμῶν, μὴ ὑπαγομένων εἰς τὴν προκειμένην περιοχὴν.

XIX. ΣΧΟΛΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ.

§ 59. Ἡ διδασκαλία εἰς τὰ Δημόσια Σχολεῖα συμπληρωμ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως παρέχεται δωρεάν.

Οὐχ ἦττον ἐπιτρέπεται ἡ εἰσπραξις σχολικῶν δικαιωμάτων, εἰς βάρος τῶν μαθητῶν, διὰ τὴν ἀγορὰν διδασκτικῶν ὀργάνων καὶ λοιπῶν μέσων.

Τὰς λεπτομερείας περὶ τῶν οὕτω εἰσπρακτέων δικαιωμάτων καθορίζει ἐκάστοτε τὸ «Συμβούλιον τῆς συμπληρ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως».

XX. ΝΟΜΙΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΕΝ ΑΥΤΟΙΣ.

§ 60. Ἐπὶ τῆς προσλήψεως καὶ τῶν συνθηκῶν ὑπηρεσίας τῶν μελῶν τοῦ Διδακτικοῦ Προσωπικοῦ ἐν τοῖς Δημοσίοις Σχολείοις συμπληρωμ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως ἰσχύουσιν οἱ κάτωθι ὅροι :

1. Ὡς πρὸς τὰ προσόντα :

α) Διὰ τὴν παροχὴν διδασκαλίας ἐν Δημοσίοις Σχολείοις συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως διορίζονται ἐν μέρει μὲν ἐξ ἐπαγγέλματος διδάσκαλοι ἐν μέρει δὲ εἰδικὰ πρόσωπα (Fachleute) ἐκ τῆς πράξεως (ἐπαγγελματικῆς, τεχνικῆς, καλλιτεχνικῆς καὶ ἐμπορικῆς).

β) Κατὰ τὸν διορισμὸν προσώπων ἐκ τῆς πράξεως διαπιστοῦται ἐκάστοτε ἡ ἱκανότης ἐκάστου. Διὰ τὸν διορισμὸν δὲ τοιούτου εἰς θέσιν Διευθυντοῦ Σχολείου τῆς προκειμένης κατηγορίας ἀπαιτεῖται προσέτι καὶ ἀπόδειξις τῆς παιδαγωγικῆς καὶ διδασκτικῆς ἱκανότητος αὐτοῦ.

γ) Κατὰ τὸν διορισμὸν προσώπων ἐκ τοῦ κύκλου τῶν διδασκάλων, εἴτε δημοσίων εἴτε ἰδιωτικῶν σχολείων, ἀπαιτεῖται ἡ ὠριμότης (δηλ. ἄδεια τοῦ διδάσκειν) τοῦλάχιστον διὰ τὴν διδασκαλίαν ἐν Δημοικῶ Σχολείοις οὐχ ἦττον προτιμῶνται οἱ κεκτημένοι προσόντα διὰ τὴν διδασκαλίαν ἐν Κατωτέρᾳ Μέσῃ Σχολῇ (§ 22).

δ) Ὑπὸ τὰ αὐτὰ προσόντα ὑποψηφίων ἐκ τοῦ διδασκαλικοῦ κόσμου προτιμῶνται ἐκεῖνοι, οἵτινες ἔχουν ἀκούσει ἐπιτυχῶς τὰ ὑφιστάμενα εἰδικὰ μαθήματα χάριν διδασκάλων ἐπαγγελματικῶν σχολείων εἴτε ἔχουν πολυετῆ εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν ἐν ἐτέρᾳ ἐπαγγελματικῇ σχολῇ συμπληρ. μορφώσεως.

2. Διατυπώσεις διορισμοῦ καὶ ἀπολύσεως.

Διὰ τὸν διορισμὸν ἀπαιτοῦνται αἱ ἑξῆς διατυπώσεις :

α) Ὁ διορισμὸς διευθυντοῦ ἢ διδασκάλου ἐν δημοσίῳ σχολείῳ συμπληρωματ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ «Συμβουλίου τῆς συμπληρ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως» τῆς οἰκείας σχολικῆς περιφερείας. Οὐχ ἦττον προκειμένου περὶ εἰδικοῦ σχολείου συμπληρ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως (§ 32, Β) λαμβάνεται ποσηγομένως ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ γνώμη τῆς Ἐφορείας τοῦ Σχολείου τούτου.

β) Ὁ διορισμὸς γίνεται κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τύπον προσωρινότητος. Μετὰ παρέλθουσιν δὲ δύο ἐτῶν ὑπηρεσίας ὁ εὐδοκίμησας μονιμοποιεῖται. Ἡ μονιμοποίησις ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ «Σχολικοῦ Συμβουλίου», τῆς οἰκείας περιφερείας, κατόπιν σχετικῆς προτάσεως τοῦ ἀρμοδίου «Συμβουλίου συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως».

γ) Κατ' ἀνάλογον τρόπον ἐνεργεῖται καὶ ἡ ἀπόλυσις, ὡς αἰτίας παρουσιάζεται νόμιμος πρὸς τοῦτο περίπτωσις.

3. Ἀποδοχαί.

Αἱ βάσεις, καθ' ἃς ὀρίζονται αἱ ἀποδοχαὶ τῶν διευθυντῶν καὶ διδασκάλων, καθορίζονται ὑπὸ τοῦ «Σχολικοῦ Συμβουλίου» τῆς περιφερείας ἐν συνεννοήσει πρὸς τὴν οἰκείαν Δημοτικὴν Ἀρχὴν (λ.χ. τῆς πόλεως τῆς Βιέννης).

4. Ἀποζημιώσεις.

α) Οἱ ἀπαλλασσόμενοι Διευθυνταὶ καὶ Διδάσκαλοι μετὰ εὐδόκιμον καὶ ἄμεμπτον ὑπηρεσίαν, 10 ἐτῶν τοῦλάχιστον, εἴτε οἰκειοθελῶς ἀποχωροῦντες, δύνανται νὰ λάβωσι, λόγῳ ἀποζημιώσεως, ποσὸν ἴσον τῷ πολὺ πρὸς τὸν κανονικὸν μισθὸν τῶν ἐνὸς καὶ ἡμίσεος ἐτους, τῆς τελευταίας περιόδου ὑπηρεσίας τῶν. Αὕτη παρέχεται ὑπὸ τοῦ οἰκείου «Συμβουλίου συμπληρ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως».

β) Ἐὰν ἡ δεκαετής (ἢ καὶ μακροτέρᾳ) ὑπηρεσία παρεσχέθῃ εἰς πλείονα τοῦ ἐνὸς Σχολεῖα, τῆς προκειμένης κατηγορίας, τότε ἡ ὡς ἄνω ἀποζημιώσις καταβάλλεται ὑπὸ πάντων ὁμοῦ τῶν Σχολείων τούτων ἀναλόγως τῶν ἀντιστοίχων χρόνων ὑπηρεσίας ἐν ἐκάστῳ τούτων, μετὰ συνεννόησιν πρὸς τὰ ἀρμοδία «Συμβούλια συμπληρ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως».

5. Κανονισμός ύπηρεσίας.

Τὰ δικαιώματα καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τῶν Διευθυντῶν καὶ Διδασκάλων ἐν τοῖς προκειμένοις Σχολείοις καθορίζονται ἐν τῷ **Κανονισμῷ Ὑπηρεσίας**, ὅστις συντάσσεται καὶ ἐκδίδεται ὑπὸ τοῦ **Σχολικοῦ Συμβουλίου** τῆς περιφερείας, συνεννοουμένου μετὰ τοῦ οἰκείου «**Συμβουλίου συμπληρ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως**», καὶ κατόπιν ἐγκρίσεως ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου.

6. Τίτλος.

Εἰς τοὺς λίαν εὐδοκίμως ὑπηρετοῦντας Διευθυντὰς καὶ Διδασκάλους δύναται, πρὸς ἀναγνώρισιν τῆς τοιαύτης ἐξαιρετικῆς ὑπηρεσίας, τὸ ἀρμοδίον Ὑπουργεῖον νὰ ἀπονεύμῃ τὸν **τίτλον** τοῦ **Διευθυντοῦ** ἢ **Διδασκάλου** σχολείου συμπληρωμ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως.

XXI. ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΟΥΤΩΝ.

§ 61. Πρὸς ἐποπτείαν τῶν σχολείων συμπληρωμ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως εἶναι τεταγμένοι αἱ ἐξῆς σχολικαὶ Ἀρχαί :

- 1) Τὸ Ὑπουργεῖον Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας.
- 2) Τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας καὶ Ἐσωτερικῶν.
- 3) Τὸ «Σχολικὸν Συμβούλιον» τῆς πόλεως, οἰοῦντι «**Γοτικὸν Σχολικὸν Συμβούλιον**» (Stadtschulrat) τῆς περιφερείας.
- 4) Τὸ «**Συμβούλιον τῆς συμπληρωμ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως**» (Fortbildungsschulrat) τῆς περιφερείας.
- 5) Αἱ «**Σχολικαὶ Ἐφορεῖαι**» (Schulausschüsse).

A'. ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΕΦΟΡΕΙΑΙ.

1. Συγκρότησις αὐτῶν.

§ 62. Ἴδου αἱ σχετικαὶ διατάξεις :

α) Ἐν ἐκάστη σχολικῇ περιφερείᾳ (Gemeindebezirk) συνιστᾶται μία καὶ μόνη Σχολικὴ Ἐφορεῖα διὰ πάντα τὰ **γενικὰ σχολεῖα** συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως (§ 32, A) τῆς περιφερείας ταύτης. — Προκειμένου ὅμως περὶ τῶν εἰδικῶν σχολείων συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως (§ 32, B) ἐπικρατεῖ ἡ ἀρχή, ὅπως συνιστᾶται ἰδιαίτερα Ἐφορεῖα δι' ἕκαστον τῶν σχολείων τούτων.

β) Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἡ Ἐφορεῖα εἶναι 11μελῆς καὶ ἀπαρτίζεται ἐκ τῶν ἐξῆς μελῶν : 1) ἑνὸς ἀντιπροσώπου τῆς Κοινοτικῆς ἢ Δημοτικῆς Ἀρχῆς, 2) ἑνὸς ἀντιπροσώπου τοῦ «**Σχολικοῦ Συμβουλίου**» τῆς Κοινότητος ἢ Δήμου, 3) ἑνὸς Διευθυντοῦ ἑνὸς τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ γενικῶν σχολείων

συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως, 4) δύο σχολικῶν ἐποπτῶν, ἐξ ὧν ὁ μὲν εἷς ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἰδιοκτητῶν ἐπαγγελματικῶν ἐπιχειρήσεων ὁ δ' ἕτερος ἐκ τῆς τῶν βοηθῶν ἢ καλφάδων (Gehilfen), 5) τριῶν ἀντιπροσώπων τῆς τάξεως τῶν ἐργοδοτῶν καὶ 6) τριῶν ἀντιπροσώπων τῆς τάξεως τῶν βοηθῶν. Τὰ πέντε πρώτα μέλη ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν ἀντιστοίχων ὀργανώσεων καὶ τὰ τελευταῖα ἐξ ὑπὸ τῶν οἰκείων Ἐπιμελητηρίων.

γ) Ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει ἡ Ἐφορεῖα εἶναι 7μελῆς ἀπαρτιζομένη ἐκ τῶν ἐξῆς : 1) ἑνὸς ἀντιπροσώπου τῆς Κοινοτικῆς ἢ Δημοτικῆς Ἀρχῆς, 2) ἑνὸς σχολικοῦ ἐπόπτου, 3) τοῦ Διευθυντοῦ τῆς προκειμένης σχολῆς, 4) δύο ἀντιπροσώπων τῶν ἐργοδοτῶν, ὧν τοὺς μαθητευομένους παραλαμβάνει ἢ προκειμένη σχολή, καὶ 5) δύο ἀντιπροσώπων τῆς τάξεως τῶν βοηθῶν.

Ἐὰν ὅμως ἡ τοιαύτη Ἐφορεῖα ἔχη ὑπὸ τὴν ἀρμοδιότητά της πλείονα τοῦ ἑνὸς ὁμοειδῆ σχολεῖα τῆς προκειμένης περιφερείας, τότε ἐνισχύεται διὰ τῆς προσθήκης καὶ ἄλλων μελῶν ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σχολείων τούτων.

δ) Τὰ ἐκ τῶν Κοινοτικῶν Ἀρχῶν καὶ Ὁργανώσεων προερχόμενα μέλη ἐκλέγονται ὑπὸ τούτων κατὰ τὰς διατάξεις τῶν οἰκείων κανονισμῶν. Οἱ δὲ σχολικοὶ ἐπόπται ἐκλέγονται ὑπὸ τοῦ «**Συμβουλίου τῆς συμπληρ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως**» τῆς προκειμένης περιφερείας (λ.χ. τῆς Βιέννης).

ε) Ὅσακις μία Ἐνωσις Ἐπαγγελματιῶν συντηρεῖ ἰδίαις δαπάναις Σχολεῖον συμπληρωμ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως, τῆς προκειμένης κατηγορίας, τότε ἐπιτρέπεται ἡ σύστασις μονίμου «**Ἐφορείας**» διαχειριζομένης τὰ εἰσφερόμενα ποσά. Ὁ τρόπος τῆς καταρτίσεως καὶ λειτουργίας τῆς Διαχειριστικῆς ταύτης Ἐφορείας καθορίζεται ἐν εἰδικῷ κανονισμῷ, συντασσομένῳ ὑπὸ τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἐπαγγελματιῶν, οἵτινες ἐνεργοῦσι τὰς εἰσφοράς.

ς) Ἐκάστη Σχολικὴ Ἐφορεῖα ἐκλέγει μεταξὺ τῶν μελῶν της ἓνα Πρόεδρον, ἓνα Ἀντιπρόεδρον καὶ ἓνα Γραμματέα. Ἀπὸ τῶν ἀξιωματῶν ὅμως τούτων ἀποκλείονται οἱ σχολικοὶ ἐπόπται καὶ οἱ Διευθυνταὶ σχολείων, οἵτινες τυγχάνουσι μέλη τῆς Ἐφορείας.

2. Καθήκοντα τῶν Σχολ. Ἐφορειῶν.

§ 63. — Ἡ Σχολικὴ Ἐφορεῖα ὑποχρεοῦται :

α) Νὰ ἐποπτεύῃ τὰ ὑπὸ τὴν ἀρμοδιότητά της σχολεῖα συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως ἀπὸ ἀπόψεως λειτουργίας αὐτῶν. Τὴν ἐποπτείαν ἀσκεῖ διὰ τῶν ἐκ τῶν μελῶν τῆς σχολικῶν ἐποπτῶν καὶ εἰδικώτερον ἐπὶ τῆς λειτουργίας τῶν ἐργαστηρίων καὶ τῶν ἐπιτυγχανομένων ἀποτελεσμάτων ἐκ τῆς λειτουργίας ταύτης.

β) Νὰ λαμβάνῃ γνώσιν τῶν τυχόν ὑφισταμένων ἐλλείψεων ὑπὸ ἀπόψεως ἐγκαταστάσεως καὶ ἐφοδιασμοῦ καὶ νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς θεραπείας αὐτῶν.

γ) Νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν σύναψιν καὶ διατήρησιν σχέσεων συναφείας πρὸς

τοὺς ἐπαγγελματικούς κύκλους, τοὺς ἐξυπηρετούμενους ὑπὸ τοῦ σχολείου (ἢ σχολείων) συμπληρ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως, τῆς δικαιοδοσίας τῆς.

δ) Νὰ συμβάλλῃ κατὰ τὴν καταγραφὴν τῶν πρὸς φοίτησιν ὑποχρέων μαθητευομένων.

ε) Νὰ ἀναφέρῃ εἰς τὸ «Συμβούλιον τῆς συμπληρ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως» τοὺς ἐργοδότες ἢ μαθητευομένους τοὺς παραβαίνοντας τὰς περὶ ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως διατάξεις διὰ τὰ περαιτέρω.

ς) Νὰ συντάσῃ τὸν ἐτήσιον προϋπολογισμόν ἐσόδων καὶ δαπανῶν τοῦ οἰκείου σχολείου καὶ νὰ ὑποβάλλῃ αὐτὸν εἰς τὸ αὐτὸ «Συμβούλιον συμπληρ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως» διὰ τὰ περαιτέρω.

ζ) Νὰ διαχειρίζεται τὰ εἰς αὐτὴν ὑπὸ τοῦ «Συμβουλίου τῆς συμπλ. ἐπαγγ. μορφώσεως» καταβαλλόμενα ποσὰ διὰ τὴν κάλυψιν τῶν δαπανῶν καὶ θεραπείαν τῶν ἐλλείψεων τοῦ οἰκείου σχολείου καὶ νὰ ἀποδίδῃ ἀπολογισμόν.

η) Νὰ ἐξελέγῃ τοὺς λογαριασμοὺς τῶν εἰσπραττομένων σχολικῶν δικαιωμάτων.

θ) Νὰ παρέχῃ τὰς παρὰ τοῦ «Συμβουλίου συμπληρ. ἐπαγγ. μορφώσεως» ζητούμενας ἀποδείξεις, ἐκθέσεις, γνωμοδοτήσεις καὶ εἴ τι ἄλλο παραπλήσιον.

α) Νὰ ὑποβάλλῃ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γενομένων παρατηρήσεων ἐκθέσιν καὶ προτάσεις πρὸς τὸ «Συμβούλιον τῆς συμπ. ἐπαγγ. μορφώσεως».

Β' ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΣΥΜΠΛΗΡ. ΕΠΑΓΓΕΛ. ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ.

§ 64.—Δι' ἐκάστην σχολικὴν περιφέρειαν (λ.χ. τῆς Βιέννης) ἔχει συσταθῆ ἐν «Συμβούλιον τῆς συμπληρ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως» καὶ ἐν μόνον.

Ἐπὶ τούτου ἰσχύουσιν αἱ ἐξῆς διατάξεις :

1. Συγκρότησις αὐτοῦ :

- 1) Τοῦτο ἀπαρτίζεται ἐκ πολυαρίθμων μελῶν, τῶν ἐξῆς :
 - α) Ἐνὸς διοριζομένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας.
 - β) » » » » » Παιδείας καὶ Ἐσωτερικῶν.
 - γ) Τριῶν διοριζομένων ὑπὸ τοῦ «Σχολ. Συμβουλίου» τῆς πόλεως Βιέννης (ἢ τῆς οἰκείας περιφερείας).
 - δ) Ἐννέα » » » «Δημοτικοῦ Συμβουλίου» » » »
 - ε) Τεσσάρων » » » » Stadtsenate τῆς » » »
 - ς) Ἐνὸς ὡς ἀντιπροσώπου τοῦ Δημάρχου τῆς Βιέννης.
 - ζ) » » » » » Ἐπιμελητηρίου Ἐμπορίου, Βιομηχανίας καὶ Ἐπαγγελμάτων.
 - η) Ἐνὸς ὡς ἀντιπροσώπου τοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἐργατῶν καὶ Ὑπαλλήλων.

θ) Ἐπὶ ὡς ἀντιπροσώπων τῶν ἐργοδοτῶν. » » » » βοηθῶν τεχνιτῶν ἢ βιοτεχνῶν.

ια) Ἐνὸς ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου καὶ Συγκοινωνίας διωρισμένου Genossenschaftsinstruktor τῆς Βιέννης.

ιβ) Ἐνὸς ἀντιπροσώπου τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν Ἐπαγγελμάτων (Gewer beinspektorats).

ιγ) Δύο ἀντιπροσώπων τῶν ἐν ταῖς συμπληρ. ἐπαγγ. σχολαῖς ὑπηρετούντων ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν.

ιδ) Ἀπὸ ἀνὰ ἓν ὄργανον ἐπιθεωρήσεως ἐπιφορτισμένον μὲ τὴν ἐπιθεώρησιν τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐμπορικῆς ἐκπαιδεύσεως, τῶν ἐπαγγελματικῶν εἰδικῶν καὶ διδακτικῶν ἐργαστηρίων, τῆς μηχανοτεχνικῆς καὶ τῆς ἐπαγγελματικῆς καλλιτεχνικῆς ἰχνογραφίας παρὰ ταῖς συμπληρωματικαῖς ἐπαγγελματικαῖς σχολαῖς.

2) Ἐκ τῶν διοριζομένων ὑπὸ τοῦ σχολικοῦ Συμβουλίου τῆς πόλεως μελῶν δέον τὸ ἐν νὰ εἶναι ἐκ τῶν ἐπιφορτισμένων μὲ τὴν παιδαγωγικὴν καὶ διδακτικὴν ἐπιθεώρησιν ἐν δὲ ἐκ τῶν ἐπιφορτισμένων μὲ τὴν εἰδικὴν ἐπαγγελματικὴν ἐπιθεώρησιν παρὰ ταῖς συμπληρωμ. ἐπαγγ. σχολαῖς τῆς περιφερείας λ.χ. τῆς Βιέννης :

3) Οἱ ἐκπροσωποῦντες τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον ἐκλέγονται ὑπὸ τούτου.

4) Ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Δημάρχου διορίζεται ὑπὸ τούτου.

5) Οἱ δύο ἐκ τοῦ Διδακτ. Προσωπικοῦ ἐκλέγονται ὑπὸ τοῦ συνόλου τῶν ἐν ταῖς σχολαῖς τῆς συμπληρ. ἐπαγγ. ἐκπαιδεύσεως ὑπηρετούντων λειτουργῶν ἐν σχετικῇ συνελεύσει συνερχομένων.

6) Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐργοδοτῶν, ὡς καὶ οἱ τῶν ἐργατῶν καὶ βοηθῶν ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν ἀντιστοίχων ἐπιμελητηρίων.

7) Οἱ τοῦ στοιχ. ἰδ ἐκλέγονται ὑπὸ τοῦ «Σχολικοῦ Συμβουλίου» τῆς περιφερείας, οἱ ὅποιοι μετέχουν τῶν συνεδριάσεων μὲ γνωμοδοτικὴν ψήφον.

8) Τὸ «Συμβούλιον συμπλ. ἐπαγγ. ἐκπαιδεύσεως» δικαιούται νὰ προσκαλῇ ἐπὶ εἰδικῶν ζητημάτων κατὰ τὰς συνεδριάσεις του καὶ εἰδικοὺς ἀνδρας μὲ συμβουλευτικὴν ψήφον.

9) Τὸ αὐτὸ Συμβούλιον ἐκλέγει ἐκ τῶν μελῶν του ἓνα Πρόεδρον, δύο ἀντιπροέδρους, δύο γραμματεῖς, ὡς καὶ τοὺς τυχόν περαιτέρω ἀναγκασιούντας ὑπαλλήλους. Ἐν τούτοις οἱ ὑπὸ τοῦ Σχολικοῦ Συμβουλίου τῆς πόλεως ἐκλεγμένοι ἐκπαιδ. λειτουργοὶ δὲν ἐπιφορτίζονται μὲ τὰ ἀξιώματα ταῦτα.

2. Δικαιοδοσία τοῦ Συμβουλ. συμπληρ. ἐπαγγ. ἐκπαιδεύσεως.

§ 65 Τὸ Συμβούλιον τοῦτο ἀποτελεῖ διὰ τὰς σχολὰς συμπληρ. ἐπαγγ. μορφώσεως τὴν **πρωτοβάθμιον σχολικὴν ἀρχήν.**

Συνελῶς τοῦτο ἀποφασίζει ἐπὶ πασῶν τῶν ὑποθέσεων τῶν ῥηθειῶν

σχολῶν, πλὴν τῶν ρητῶς ὑπαγομένων εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς Σχολικῆς Ἐφορείας. Οὕτω λ. χ. :

α) Τὸ Συμβούλιον τοῦτο κοταρτίζει τὰ προγράμματα μαθημάτων, τοὺς προϋπολογισμούς, ἀπολογισμούς κ.λ. διὰ τὰς σχολὰς συμπληρ. ἐπαγγελ. μορφώσεως.

β) Μεριμνᾷ διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ διὰ τὰς συμπληρ. ἐπαγγελ. σχολὰς ἰσχύοντος νόμου καὶ τῶν δι' αὐτὰς ἐκδεδομένων Διαταγμάτων καὶ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων τῶν ἀνωτέρων σχολικῶν ἀρχῶν.

γ) Δίδει τὴν κατεύθυνσιν τῶν σιζητήσεων περὶ ἰδρύσεως νέων καὶ τροποποιήσεως ὑφισταμένων ἐπαγγελματικῶν σχολῶν.

δ) Ἀσκεῖ τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τοῦ «Γεν. Ταμείου τῆς συμπλ. ἐπαγγ. Ἐκπαιδεύσεως».

ε) Ἀσκεῖ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς λειτουργίας τῶν συμπληρ. ἐπαγγ. σχολῶν τῆς περιφερείας (λ. χ. τῆς Βιέννης) ἀπὸ ἀπόψεως διοικητικῆς ὡς καὶ διδακτικῆς ἔξαιρέσει τῶν περιπτώσεων, τῶν ὑπαγομένων εἰς τοὺς σχολικοὺς ἐπόπτας τῶν σχολικῶν ἐφορειῶν.

στ) Ἔχει τὴν συνεργασίαν κατὰ τὴν σύστασιν τῶν σχολικῶν ἐφορειῶν.

ζ) Μεριμνᾷ διὰ τὴν παραγωγὴν (τελειοποίησιν) τῆς συμπληρωματικῆς μορφώσεως τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ.

η) Ἐνεργεῖ τὴν ἐκδοσιν πιστοποιητικοῦ ὑπηρεσίας πρὸς ὑπηρετοῦντας λειτουργούς.

θ) Ὁμοίως ἐγείρει ἀγωγὰς κατὰ τῶν ἐργοδοτῶν καὶ μαθητευομένων διὰ παραβάσεις τῶν διατάξεων περὶ ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως.

ι) Μεριμνᾷ διὰ τὴν παροχὴν πληροφοριῶν, γνωμοδοτήσεων, ἐκθέσεων κλπ. πρὸς τὸ Σχολικὸν Συμβούλιον τῆς περιφερείας (λ. χ. τῆς Βιέννης).

3. Θητεία μελῶν Ἐφορειῶν καὶ Συμβουλίου.

§ 66. Ἴδου αἱ σχετικαὶ διατάξεις :

α) Ἡ θητεία τῶν μελῶν τῶν σχολικῶν ἐφορειῶν καὶ τοῦ Συμβουλίου συμπληρ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως εἶναι πενταετής.

β) Ἐν περιπτώσει ὅμως ἐκλογῆς νέου Δημοτικοῦ Συμβουλίου λήγει ἡ θητεία τούτων. Μετὰ τὴν κατάρτισιν τοῦ νέου Δημοτικοῦ Συμβουλίου ἐκλέγονται καὶ τὰ μέλη τῶν ἄνω ὀργανισμῶν. Μέχρι δὲ τῆς ἀνασυγκροτήσεως αὐτῶν τὰ παλαιὰ μέλη συνεχίζουσι τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑπηρεσιακῶν τῶν καθηκόντων.

γ) Ἡ ἐπανεκλογή τῶν παλαιῶν μελῶν ἐπιτρέπεται.

δ) Κατὰ τὴν ἐκάστοτε ἐκλογὴν τῶν τακτικῶν μελῶν ἐκλέγονται καὶ ἰσάριθμα ἀναπληρωματικὰ τούτων.

4. Διεξαγωγή τῆς ὑπηρεσίας Ἐφορειῶν καὶ Συμβουλίου.

§ 67. Ἴδου αἱ σχετικαὶ διατάξεις :

α) Ἐκάστη «Σχολικὴ Ἐφορεία» καὶ τὸ «Συμβούλιον τῆς συμπληρωμ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως» ὀφείλουσιν, ἅμα τῇ συγκροτήσει των, νὰ συντάξωσι τὸν ἀντίστοιχον κανονισμὸν λειτουργίας των. Ὁ κανονισμὸς οὗτος καταρτίζεται συμφώνως πρὸς ἀρχὰς τεθειμένας ὑπὸ τῆς ἀμέσως ἀνωτέρας σχολικῆς Ἀρχῆς, τοῦ Σχολικοῦ «Συμβουλίου» τῆς περιφερείας, καὶ ὑποβάλλεται ἀκολούθως εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο πρὸς ἔγκρισιν.

β) Τὸ Συμβούλιον τῆς συμπληρ. ἐπαγγελ. μορφώσεως δύναται νὰ καταρτίξῃ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ ὑποεπιτροπῆς, ἐπιφορτιζομένας μὲ τὴν ἐκπλήρωσιν εἰδικῶν καθηκόντων ἀφορώντων τὰ σχολεῖα συμπληρ. ἐπαγγελ. μορφώσεως.

γ) Μέχρι τῆς ἐκλογῆς τοῦ Προέδρου ἐκπληροῖ τὸ πρᾶτον ἐκ τῶν μελῶν προεδρικὰ καθήκοντα.

δ) Αἱ τρέχουσαι ὑπηρεσιακαὶ ἐργασίαι διεξάγονται ὑπὸ τοῦ Προέδρου, ὅστις δικαιούται νὰ ἀναθέτῃ καὶ εἰς τὸν Ἀντιπρόεδρον ὄρισμένα καθήκοντα.

5. Ἐποπτεία τῶν Σχολείων συμπληρ. ἐπαγγ. μορφώσεως.

§ 68. Ἴδου οἱ σχετικοὶ κανόνες :

α) Αἱ Σχολικαὶ Ἐφορεῖαι καὶ τὸ Συμβούλιον συμπλ. ἐπαγγ. μορφώσεως ἀσκοῦσι τὴν ἐπὶ τῶν σχολείων τῆς συμπληρ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως ἐποπτεῖαν κατὰ πρῶτον λόγον διὰ τῶν οἰκείων σχολικῶν ἐποπτῶν, οὔτινες τυγχάνουσι μέλη αὐτῶν.

Ἄλλὰ καὶ πᾶν μέλος τῶν ὀργανισμῶν τούτων δύναται νὰ ἐπισκέπτηται τὰ τῆς δικαιοδοσίας των σχολεῖα καὶ νὰ παρίσταται κατὰ τὰ μαθήματα αὐτῶν.

β) Οἱ Σχολικοὶ Ἐπόπται ὑποβάλλουσι μέσω τῆς Σχολικῆς Ἐφορείας ἐκθέσεις περὶ τῶν παρατηρήσεων των ἐπὶ τῆς ἐγκαταστάσεως καὶ λειτουργίας τῶν σχολείων πρὸς τὸ «Συμβούλιον τῆς συμπληρ. ἐπαγγ. μορφώσεως». Ἀφ' ἐτέρου δικαιούνηται οὗτοι νὰ παρέχωσι συστάσεις καὶ ὀδηγίας εἰς τὸν Διευθυντὴν καὶ Διδασκάλους τῶν σχολείων περὶ τῆς διδακτικῆς μεθόδου καὶ τῆς διαπαιδαγωγήσεως τῶν μαθητῶν εἴτε καὶ ἐνώπιον τῶν μαθητῶν νὰ κάμνωσιν οἰασδήποτε παρατηρήσεις.

6. Κάλυψις τῶν δαπανῶν τῶν Σχολ. Ἐφορειῶν καὶ τοῦ Συμβουλίου συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως.

§ 69. Ἴδου οἱ ἰσχύοντες κανόνες :

α) Ἡ ὑπηρεσία ἐν τῇ Σχολικῇ «Ἐφορείᾳ» ἢ ἐν τῷ «Συμβουλίῳ τῆς συμπληρ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως» εἶναι τιμητικὴ καὶ δὲν ἀνταμείβεται

διὰ πληρωμῆς. Δύναται ὅμως νὰ παρέχεται ἀποζημίωσις δι' ἐκάστην συνεδρίασιν εἰς ἕκαστον παρενρισκόμενον μέλος. Τὸ ποσὸν τῆς ἀποζημιώσεως ταύτης καθορίζεται κατόπιν προτάσεως ὑπὸ τοῦ «Συμβουλίου συμπλ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως» ὑπὸ τοῦ «Σχολικοῦ Συμβουλίου» τῆς περιφερείας, ἀφοῦ τοῦτο συνεννοηθῆ μετ' τὸν οἰκείον Δήμον (λ. χ. τῆς Βιέννης) ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου.

β) Διαμερίσματα διὰ τὴν ἐγκατάστασιν καὶ λειτουργίαν τῶν Σχολικῶν Ἐφορειῶν καὶ τοῦ Συμβουλίου τῆς συμπλ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως παρέχει ὁ οἰκείος Δήμος (τῆς Βιέννης λ. χ.).

γ) Τὰς δαπάνας διοικήσεως τῶν σχολικῶν τούτων ὀργάνων καταβάλλει τὸ «Γενικὸν Ταμεῖον τῆς συμπληρ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως».

Γ' ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ (ἢ περιφερείας)
(Der Stadtschulrat).

§ 70. — Τὸ «**Σχολικὸν Συμβούλιον**» τῆς πόλεως (ἢ τῆς σχολ. περιφερείας) ἀποτελεῖ διὰ πάντα τὰ ζητήματα τῶν σχολείων συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως, τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπόμενα, τὴν **δευτεροβάθμιον «Σχολικὴν Ἀρχήν»**.

Ἴδου τὰ καθήκοντα αὐτοῦ :

α) Ὡς τοιαύτη Ἀρχὴ ὑποχρεοῦται νὰ ἐπιβλέπῃ τὴν δρᾶσιν τοῦ «Συμβουλίου συμπλ. ἐπαγγ. μορφώσεως» καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου περὶ τῆς συμπληρ. ἐπαγγ. μορφώσεως καὶ νὰ λύῃ τὰς τυχόν παρὰ τῷ Συμβουλίῳ τούτῳ ἐμφανιζόμενας δυσχερείας.

β) Ἐνεργεῖ τὴν ἐπὶ τῶν σχολείων συμπληρ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως ἐποπτεῖαν διὰ τῶν ἀρμοδίων πρὸς τοῦτο ὀργάνων, τῶν ἐπιθεωρητῶν τῶν τοιούτων σχολείων.

Δ' ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ κλ. — ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΥ κ.λ.

§ 71. Τὸ «**Υπουργεῖον Παιδείας καὶ Ἐσωτερικῶν**» διὰ τὰ σχολεῖα συμπληρ. ἐπαγγελμ. ἐμπορικῆς μορφώσεως καὶ τὸ «**Υπουργεῖον Ἐμπορίου καὶ Συγκοινωνίας**» διὰ τὰ λοιπὰ σχολεῖα συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως ἀποτελοῦσι τὴν **Ἀνωτάτην Σχολικὴν Ἀρχήν**.

§ 72. Ἐκαστον τῶν Ὑπουργείων τούτων ἀσκεῖ ἐποπτεῖαν ἐπὶ τῶν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του ὑπαγομένων σχολείων συμπληρ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως καὶ ἀποφαίνεται ἐπὶ τῶν τυχόν ἐμφανιζομένων δυσχερειῶν παρὰ τῷ «Σχολικῷ Συμβουλίῳ» τῆς περιφερείας.

XXII. ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗΣ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ.

§ 73. Περὶ τῶν σχολείων τούτων ἰσχύουσιν τὰ ἑξῆς :

1. Γενικοὶ ὅροι συστάσεως καὶ λειτουργίας.

α) Εἰς τὰ σχολεῖα συμπληρ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως, τὰ ἰδρυθόμενα προαιρετικῶς ὑπὸ **Ἐπαγγελματικῶν Ἐνώσεων**, δὲν ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις τοῦ νόμου περὶ τῶν ὑπὸ τῶν Ἀρχῶν συνιστωμένων Σχολείων συμπληρωμ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως, τῶν **Δημοσίων**.

β) Ἐὰν ὅμως μία τοιαύτη ἰδιωτικὴ σχολὴ ἐφαρμόζῃ πρόγραμμα ὁμοιον πρὸς τὸ τῶν Δημοσίων Σχολείων συμπληρ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως καὶ τὰ ἐξ εἰσφορῶν κεφάλαια συντηρήσεως καὶ λειτουργίας θεωρῶνται ἄρκετὰ διὰ τὴν ἐπὶ μακρὰν περίοδον λειτουργίαν τῆς σχολῆς, τότε τὸ «**Σχολικὸν Συμβούλιον**» τῆς περιφερείας, μετὰ συνεννόησιν πρὸς τὰς οἰκείας Δημοτικὰς Ἀρχάς, δύναται νὰ **ἀναγνωρίσῃ** τὴν Ἰδιωτικὴν ταύτην Σχολὴν ὡς **ἰσότιμον** πρὸς τὰς ὁμοταγεῖς **δημοσίας** σχολάς, τοῦ αὐτοῦ τύπου, καὶ γὰ **κηρύξῃ αὐτὴν** ὡς σχολὴν ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως, ἐφαρμοζομένων τῶν οἰκείων διατάξεων.

γ) Ὁ κανονισμὸς λειτουργίας ἐκάστης ἰδιωτικῆς σχολῆς συμπλ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως συντασσόμενος ὑπὸ τῆς οἰκείας **Ἐφορείας** ὑποβάλλεται εἰς τὸ «**Συμβούλιον συμπλ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως**» μετὰ τῆς αἰτήσεως περὶ ἀναγνωρίσεως τῆς ἰδιωτικῆς ταύτης Σχολῆς καὶ διαβιβάζεται ὑπὸ τούτου εἰς τὸ «**Σχολικὸν Συμβούλιον**» τῆς περιφερείας πρὸς ἔξετασιν καὶ ἔγκρισιν. — Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ περὶ πάσης μεταγενεστέρας τροποποιήσεως τοῦ κανονισμοῦ τούτου. — Τὰ τοῦ τρόπου συγκροτήσεως τῆς Ἐφορείας τῆς ἰδιωτικῆς ταύτης Σχολῆς, τῶν δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων τῆς Ἐφορείας ταύτης καθορίζονται ἐν τῷ ὑποβαλλομένῳ τούτῳ κανονισμῷ καὶ εἶναι ἀνάλογα πρὸς τὰ τῶν Ἐφορειῶν τῶν παρομοίων δημοσίων σχολείων.

δ) Τὰ ἔξοδα συντηρήσεως τῶν ἰδιωτ. ἐπαγγ. σχολῶν καταβάλλουσιν αἱ ἰδρύσασαι αὐτὰς Ἐπαγγελματικαὶ Ἐνώσεις.

ε) Αἱ ἰδιωτικαὶ ἐπαγγελματ. σχολαὶ ὑπόκεινται ἐπίσης εἰς τὴν ἐπιθεώρησιν ἐκ μέρους τοῦ «**Σχολικοῦ Συμβουλίου**» τῆς οἰκείας περιφερείας καὶ τῶν ἀρμοδίων Ὑπουργείων.

ς) Εἰς τὰς Ἐπαγγελματικὰς Ἐνώσεις, τὰς συντηρούσας ἀεγνωρισμένας Ἰδιωτ. Σχολὰς συμπληρ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως, ἐπιστρέφεται ἐν μέρει, μέχρι τῶν 2/3, τῶν κατ' ἔτος ὑπ' αὐτῶν εἰσφερομένων ποσῶν εἰς τὸ «**Γενικὸν Ταμεῖον**» τῆς συμπληρ. ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως. — Ἀφ' ἑτέρου δὲ καθορίζεται ἡ ἀντίστοιχος **σχολικὴ περιοχὴ** ἐκάστης τῶν ἰδιωτικῶν τούτων σχολῶν καὶ συντάσσεται ἐκάστοτε ὁ κατάλογος τῶν ὑποχρέων νὰ φοιτήσωσιν εἰς αὐτὴν μαθητευομένων παρὰ ταῖς ἐπαγγελματικὰς ἐπιχειρήσεις τῆς περιοχῆς ταύτης.

ζ) Αἱ διατάξεις αὗται ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὰς Ἰδιωτικὰς Ἐπαγγελματικὰς Σχολὰς, τὰς προσηρητημένας εἰς Ἀνώτερα Εἰδικὰ Σχολεῖα (λ.χ. Ἐμπορικὰς Ἀκαδημίας, Εἰδικὰς Τεχνικὰς Σχολὰς κ.λ.) καὶ εἰς τὰ αὐτὰ κτίρια λει-

τουργούσας και υπό τοῦ αὐτοῦ Διδακτικοῦ Προσωπικοῦ ἐξυπηρετουμένας και
 ὑπὸ τῶν οἰκείων Ἰδρυτικῶν Ὁργανώσεων συντηρουμένας.

η) Τὸ «**Συμβούλιον Συμπληρ. Ἐπαγγελματ. Μορφώσεως**», κατόπιν
 προτάσεων τῶν οἰκείων Σχολικῶν Ἐφορειῶν, καθορίζει και κατοβάλλει ἐκ
 τοῦ «**Γενικοῦ Ταμείου**» τῆς συμπληρ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως τὰς μηνιαίας
 εισφορὰς εἰς τὰς Ἰδιωτ. Ἐπαγγελ. Σχολὰς.—Εἰς τὸ αὐτὸ Συμβούλιον ὑπο-
 βάλλονται οἱ προϋπολογισμοὶ και οἱ ἀπολογισμοὶ ἐκάστου σχολικοῦ ἔτους
 ὑπὸ τῆς Ἐφορείας ἐκάστης τῶν Ἰδιωτικῶν τούτων Σχολῶν.

θ) Ὑπὸ ὠρισμένους ὅρους ἐπιτρέπεται εἰς τὰς Ἰδιωτ. ταύτας Σχολὰς νὰ
 εἰσπράττωσι και ὠρισμένα δικαιώματα παρὰ τῶν εἰς αὐτὰς φοιτῶντων μα-
 θητῶν.

**2. Ὑπαγωγή Ἰδιωτ. Ἐπαγγελμ. Σχολῆς εἰς τὴν διοίκησιν
 τοῦ Συμβουλίου Συμπλ. Ἐπαγγελμ. μορφώσεως.**

§ 74. Κατόπιν σχετικῆς αἰτήσεως τῶν ἰδρυτικῶν Ἰδιωτικῆς Ἐπαγγελματι-
 κῆς Σχολῆς δύναται νὰ ὑπαχθῆ ἡ Σχολὴ αὕτη εἰς τὴν ἄμεσον διοίκησιν τοῦ
 Συμβουλίου Συμπλ. Ἐπαγγελ. Μορφώσεως τῆς οἰκείας περιφερείας και οὕτω
 νὰ καταστῆ Δημοσία Σχολὴ συμπληρ. ἐπαγγελμ. μορφώσεως.

Ἡ ἔγκριστις τοῦ μέτρου τούτου ἀνήκει εἰς τὸ «**Σχολικὸν Συμβούλιον**» τῆς
 αὐτῆς περιφερείας, συνεννοούμενον και μετὰ τῆς οἰκείας Δημοτικῆς Ἀρχῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

**ΚΑΝΟΝΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ
 ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΣΥΜΠΛΗΣ. ΕΠΑΓΓΕΛΜ. ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ**

§ 75. Ἡ Πολιτεία ἀποβλέπουσα εἰς τὴν ἀρτίαν ἐπαγγελματικὴν μόρφω-
 σιν τῶν εἰς τὰς διαφόρους «**Εἰδικὰς Σχολὰς Συμπληρωματικῆς Ἐπαγ. Μορ-
 φώσεως**» (§ 32, Β) φοιτῶντων και εἰς τὴν ἠθικὴν διάπλασιν αὐτῶν ὡς
 ἀτόμων και πολιτῶν ἔχει καθορίσει «**Τύπους προγραμμάτων διδακτέων μα-
 θημάτων**» διὰ τὰς Σχολὰς ταύτας, λεγομένους «**Normallehrpläne für
 Fortbildungsgewerbeschulen**».

Τὰ προγράμματα ταῦτα, συντεταγμένα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πορισμάτων πο-
 λυετοῦς πείρας ἐκ τῆς λειτουργίας τῶν τοιούτων ἐπαγγελματικῶν σχολείων,
 εἶναι ἄξια πολλῆς προσοχῆς και ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος.

Αἱ ἐν Βιέννῃ ἀρμόδιαι Σχολικαὶ Ἀρχαὶ ἔχουσιν ἐκπονήσει τοιαῦτα προ-
 γράμματα δι' 90 διαφόρους Σχολὰς τῆς προκειμένης βαθμίδος.

Ἐπειδὴ ἡ παράθεσις πάντων τούτων τῶν προγραμμάτων θὰ ἀπῆτει με-

γάλην ἔκτασιν, ἀρκοῦμεθα εἰς τὴν παράθεσιν ἐνταῦθα ὀλίγων τινῶν ὑπο-
 δειγμάτων, ἕξ ὧν εὐκόλως συνάγεται ὁ θεμελιώδης χαρακτὴρ αὐτῶν.

I. ΣΧΟΛΗ ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΩΝ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Ἐβδομαδιαία ὥραι διδασκαλίας κατὰ τάξεις.			
	I ἔτος	II ἔτος	III ἔτος	Σύνολον ὡρῶν
1) Ἐπαγγελματικὴ Ἐμπορολογία	3	1	2	6
2) Πολιτικὴ Ἀγωγή	—	1	—	1
3) Εἰδικὴ Ἐμπορευματογνωσία (ὕλι- κῶν, ἐργαλείων, μηχανῶν κ.λ.)	1	1	1	3
4) Εἰδικὴ ἰχνογραφία	2	—	—	2
5) Ἐπαγγελματικὴ Τεχνολογία	2	1	1	4
6) Ἐργαστηριακὴ διδασκαλία και ἀσκήσεις	—	4	4	8
Σύνολον ὡρῶν	8	8	8	24

ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ :

§ 76. **Θεμελιώδης ἀρχή** :—Ἡ ὅλη διδασκαλία ὀφείλει νὰ ἐξετάζη μό-
 νον τὰς καθαρῶς πρακτικὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἐπαγγέλματος τῆς ὑποδηματο-
 ποιίας, θεωρητικὰ δὲ ἐξηγήσεις γενικοῦ χαρακτῆρος δέον νὰ παρέχωνται ἐπὶ
 τοσοῦτον μόνον, ὅσον εἶναι ἀπαραίτητον διὰ τὴν κατονόησιν τῶν εἰδικῶν
 μερῶν.

A'. ΜΗΤΡΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ.

Αὕτη ἐν τῇ προπαρασκευαστικῇ τάξει διδάσκεται ὅλως πρακτικῶς. Ἡ
 διδασκαλία περιστρέφεται περὶ τὰ ἑξῆς σημεῖα :

Ἀνάγνωσις, συνδιάλεξις ἀναλυτικὴ και ἀναδιήγησις τεμαχίων κειμέ-
 νου, οὕτινος τὸ περιεχόμενον ἀναφέρεται εἰς τὸ διδασκόμενον ἐπάγγελμα
 ἢ εἶναι γενικοῦ ἐπαγγελματικοῦ χαρακτῆρος. Ἐπανάληψις τῆς φθογγολογίας.
 Μέρη τοῦ λόγου και ὅροι τῆς ἀπλῆς προτάσεως. Ὁρθογραφικαὶ ἀσκήσεις.
 Ἀπόδοσις συντόμων τεμαχίων κειμένου και γραφὴ ἀπλῶν ἐπιστολῶν εἰδικῶν
 περιεχομένου.

B'. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ.

(Ἐν τῇ προπαρασκευαστικῇ τάξει) :

Ἐπανάληψις τῶν 4 θεμελιωδῶν πράξεων ἐπὶ ἀκεραίων και δεκαδικῶν
 ἀριθμῶν. Πράξεις ἐπὶ ἀπλῶν κοινῶν κλασμάτων και τροπὴ τούτων εἰς δεκα-
 δικοὺς ἀριθμοὺς. Τροπὴ μονάδων ἀνωτέρας τάξεως εἰς μονάδας κατωτέρας
 τάξεως και ἀντιστρόφως. Ἀπλοὶ ὑπολογισμοὶ ὕλικου και τιμήματος (κόστους).

Ἐπισημειώσεις εἰς ὑπολογισμοὺς ἀπὸ μνήμης γίνεται καθ' ἑκάστην ὥραν διδασκαλίας πρὸς ταῖς γραπτῶς λυομέναις ἀσκήσεσι τῆς αὐτῆς ὥρας.

Γ'. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΟΛΟΓΙΑ.

(I, II καὶ III εἰδικαὶ τάξεις).

α) Ἐπαγγελματικαὶ ἐκθέσεις.

Σύνταξις ἐπαγγελματικῶν ἐπιστολῶν (ἐγκυκλίων, προσφορῶν, διαβιβάσεως παραγγελίας, ἐπιστολῶν μετὰ λογαριασμῶν, ἐπιστολῶν συναφῶν πρὸς πληρωμᾶς, ὑπομνηστικῶν ἐπιστολῶν) μετὰ ταῦτοχρόνου διδασκαλίας τῶν ταχυδρομικῶν διατάξεων καὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ταχυδρομικοῦ Ταμιευτηρίου.

Ἀσκήσεις συμπληρώσεως ἐντύπων φύλλων, ἐκ τῶν ἐν χρήσει ἐν τῇ Ὑπηρεσίᾳ τῶν Ταχυδρομείων, Σιδηροδρόμων καὶ Τελωνείων. Ἀποδείξεις παραλαβῆς, ἀποδείξεις παραδόσεως καὶ αἱ πρὸς αὐτὰς ἀντίθετοι τοῦ ἐτέρου ἐκ τῶν συναλλασσομένων. Ἀποδείξεις ὀφειλῆς. Ἐξοφλήσεις. Πιστοποιητικὰ συμβάσεως μαθητείας καὶ ὑπηρεσίας. Ἐξουσιοδοτήσεις. Αἰτήσεις πρὸς τὴν Ἐπαγγελματικὴν Ἀρχὴν ἐν σχέσει πρὸς τὴν δήλωσιν ἐνάρξεως τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐπιχειρήσεως εἴτε τῆς τερματίσεως αὐτῆς. Ἐπαγγελματικὰ ἀνακρινώσεις, τοιχοκολλήσεις, ἀγγελίαι.

β) Ἀριθμητικὴ.

Τὰ ἐν τῷ ἐμπορίῳ συνήθη μέσα πληρωμῆς. Τὰ μέτρα καὶ σταθμά. Ἀσκήσεις εἰς ἐκτέλεσιν μετρήσεων. Ἀσκήσεις προσδιορισμοῦ τοῦ βάρους ὑλικῶν, δερματίνων ἢ ἄλλων βοηθητικῶν.

Λύσεις πρακτικῶν παραδειγμάτων ἐκ τῆς ἐπαγγελματικῆς ζωῆς διὰ τῆς μεθόδου τῆς ἀναγωγῆς εἰς τὴν μονάδα καὶ τῶν ἀπλῶν μερῶν. Προβλήματα μέσου ὄρου καὶ ἐταιρείας μὲ ἰδιαιτέραν ἐφαρμογὴν ἐπὶ κοινῶν κλασμάτων καὶ ὑπολογισμῶν ἀπὸ μνήμης. Ἡ ἐννοια τοῦ τετραγωνισμοῦ. Ἡ ἐξαγωγή τετραγωνικῆς ῥίζης τῇ βοηθείᾳ πινάκων. Ἀσκήσεις εἰς τὴν ἀνάγωγσιν σιδηροδρομικῶν δρομολογίων καὶ τιμολογίων καὶ εἰς τὴν εὑρεσιν τῶν τιμῶν εἰσιτηρίων καὶ τῶν κομιστρῶν μεταφορᾶς ἐμπορεύματος.

Προβλήματα ποσοστῶν καὶ τόκου, ὡς ἐφαρμογαὶ τῆς μεθόδου ἀναγωγῆς εἰς τὴν μονάδα καὶ τῆς ἀναλύσεως εἰς ἀπλᾶ μέρη.

Ἐμπορικοὶ ὑπολογισμοὶ βάσει παραδειγμάτων (ὡς ἄλλοι. Ἀποβάρου, μικτοῦ βάρους, καθαροῦ βάρους, ἐκπτώσεως ἐπὶ τοῦ βάρους ἢ ἐπὶ τῆς τιμῆς, προμηθείας κ.ο.κ.).

γ) Ὑπολογισμοὶ τιμήματος (κόστους).

Ἐρμηνεία τῶν ἐν τοῖς Τιμοκαταλόγοις συνήθων χαρακτηρισμῶν τῆς ποιότητος, τῆς συσκευασίας καὶ τῆς τιμῆς τῶν ἐν τῇ ὑποδηματοποιίᾳ χρησιμοποιουμένων πρώτων ὑλῶν καὶ βοηθητικῶν εἰδῶν.

Ὑπολογισμὸς τῆς τιμῆς ἀγορᾶς εἰδῶν δέρματος καὶ βοηθητικῶν ἀντικειμένων βάσει Τιμοκαταλόγου καὶ συνυπολογισμοῦ τῶν διαφορῶν δαπανῶν καὶ ἐκπτώσεων.

Τὰ διάφορα εἶδη τῆς ἐργατικῆς ἀμοιβῆς (ἡμερομισθίου).

Ὑπολογισμὸς τοῦ κόστους ὑποδημάτων ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀναλωθέντος ὑλικοῦ, τῶν ἡμερομισθίων καὶ τῶν Γενικῶν Ἐξόδων τῆς ἐπιχειρήσεως (τοῦ Καταστήματος).

Προσδιορισμὸς τῆς τιμῆς τῆς πωλήσεως ὑποδημάτων, λαμβανομένων ὑπὸ ὄψιν τῆς προθεσμίας τῆς πληρωμῆς, τῶν παραχωρητέων ἐκπτώσεων, τῶν ἐξόδων πωλήσεων κ.λ.

Σύνταξις προὑπολογισμοῦ δαπανῶν.

δ) Λογιστικὴ.

Ὁ ὑποδηματοποιὸς ὡς ἔμπορος. Τὰ κυριώτατα ἐκ τῆς περὶ συναλλαγματικῆς διδασκαλίας μετ' ἀσκήσεων εἰς τὴν σύνταξιν συναλλαγματικῶν.

Σκοπὸς τῆς Λογιστικῆς. Διοργάνωσις καὶ τήρησις τῶν διὰ ὑποδηματοποιὸν σπουδαίων βιβλίων μετ' ἀναπτύξεως τῆς ἀποδεικτικῆς δυνάμεως τῶν βιβλίων τοῦ καταστήματος καὶ τῆς φυλάξεως τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Καταστήματος.

Καταχώρισις τῶν πράξεων μιᾶς περιόδου λειτουργίας τοῦ Καταστήματος με κλείσιν τῶν βιβλίων καὶ κατάρτισιν ἀπογραφῆς.

Παρατήρησις. — Τὰ ἐν τῷ περιληπτικῷ μαθηματι «Ἐπαγγελματικὴ Ἐμποριολογία» περιλαμβανόμενα ἐπὶ μέρος μαθήματα, δεόν νὰ διδάσκονται ἐν συναφείᾳ πρὸς ἄλληλα, ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶναι δυνατὸν, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὰς δύο ἀνωτέρας εἰδικὰς τάξεις (II καὶ III). Ἡ διδασκαλία δὲ τοῦ μαθήματος τούτου ἐν ταῖς δύο ταύταις τάξεσιν ἀνατίθεται πάντοτε εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν Διδάσκαλον.

Δ'. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ.

(Προπαρασκευαστικὴ τάξις, I, II, III εἰδικαὶ τάξεις).

Ἀσκήσεις εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν ἰχνογραφικῶν ἐργαλείων. Ἰχνογραφίαι γεωμετρικῶν σχημάτων, ἅτινα εὐρίσκουν ἐφαρμογὴν ἐν τῇ ὑποδηματοποιίᾳ.

Διδασκαλία περὶ τῆς κνήμης καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ποδός, μετρήσεως καὶ

λήψεως μέτρου. Καταγραφή τῶν στοιχείων μετρήσεως. Τὰ διάφορα μέρη τοῦ ὑποδήματος. Ἀσκήσεις εἰς σκιαγραφήσεις γωνιακῶν σημείων καὶ βασικοῦ δείγματος. Ἡ συστηματικὴ τοποθέτησις τοῦ δέρματος πρὸς ἐπεξεργασίαν. Ἔργασίαι καττύματος, εἶδη τοιούτων ἐργασιῶν καὶ μορφαί. Ἀσκήσεις εἰς σχετικὰς μετρήσεις καὶ σχεδιάσεις ὑποδείγματος.

Ἔργασία διὰ ῥαφῆς, διευθέτησις τοῦ ἀνωτέρου μέρους καὶ σχεδιάσις δείγματος δι' ὅλας τὰς κατηγορίας ὑποδημάτων.

Ἀσθένεια τοῦ ποδός ἀνωμαλία ποδός καὶ ἐτοιμασία ἀναλόγου περιβλήματος τοῦ ποδός. Ὁμαλὸς πούς, βραχύτης κνήμης καὶ πούς ὑποσκάζων.

Ἐργασία ἐπισκευῆς. Στρατιωτικὴ ὑπόδησις.

Ἐργασία τοῦ ἐπαγγέλματος τῆς ὑποδηματοποιίας. Ὀργάνωσις πρατηρίων.

Προβολὴ εἰκόνων παραστατικῶν τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως τῆς ὑποδήσεως.

Ε'. ΕΙΔΙΚΗ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΓΝΩΣΙΑ.

(Ἐλικῶν, Ἐργαλείων καὶ Μηχανῶν).

(I καὶ II εἰδικαὶ τάξεις).

Τὸ ἀκατέργαστον ζωϊκὸν δέριμα καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ.

Παραγωγή τοῦ κατεργασμένου δέρματος (Βυρσοδεψία διὰ τῶν διαφόρων δεψικῶν οὐσιῶν). Χρησιμοποίησις καττύματων καὶ λεπτῶν δερμάτων. Ἀναπληρωτικὰ εἶδη, νοθεῖαι, ἔλεγχος δέρματος. Συντήρησις δέρματος καὶ ἔλεγχος ταύτης ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐπιρροὴν αὐτῆς ἐπὶ τῶν διαφόρων κατηγοριῶν δερμάτων. Χρωματισμὸς δέρματος. Ἀναπληρωτικὰ ὑλικά καὶ βοηθητικὰ εἶδη. Σκεύη καὶ ἐργαλεῖα τοῦ ὑποδηματοποιῦ. Ἡ ῥαπτικὴ μηχανὴ ὑποδημάτων. (Χρῆσις, ἀπόδοσις, ἐξοικονόμησις ἐργασίας, περιποίησης, διάρκεια).

ΣΤ'. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ.

(Προπαρασκευαστικὴ τάξις, I, II καὶ III εἰδικαὶ τάξεις).

Ἀσκήσεις εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν ἐν τῇ ὑποδηματοποιίᾳ χρησιμοποιουμένων ῥαπτικῶν μηχανῶν κατὰ τὴν κατασκευὴν ὑποδημάτων καὶ μεμονωμένων μερῶν αὐτῶν, ἰδίᾳ ἐκείνων τῶν εἰδῶν ὑποδήματος, ἅτινα δὲν ἔχει τὴν εὐκαιρίαν ὁ μαθητὴς νὰ γνωρίσῃ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ προϋσταμένου (τοῦ μαστόρου) του.

Ἀσκήσεις εἰς τὴν διὰ γύψου ἀποτύπωσιν ποδῶν. — Κατασκευὴ τῶν τύπων συμφώνως πρὸς τὰ σχετικὰ μέτρα.

Λίθουσι μικροσκοπιῶν παρατηρήσεων ἐν τῷ Μεγάλῳ τῆς I Ἐπαγγελμον. Σχολῆς κλ. ἐν Mollardgasse 87 τῆς Βιέννης (σελ. 173 καὶ 175).

λήφως μέτρου. Καταγραφή τῶν στοιχείων μετρήσεως. Τὰ διάφορα μέρη τοῦ ὑποδήματος. Ἀσκήσεις εἰς σκιαγραφήσεις γωνιακῶν σημείων καὶ βασικοῦ δείγματος. Ἡ συστηματικὴ τοποθέτησις τοῦ δέματος πρὸς ἐπεξεργασίαν. Ἐργασίαι κατεύματος, εἶδη τοιούτων ἐργασιῶν καὶ μορφαί. Ἀσκήσεις εἰς σχετικὰς μετρήσεις καὶ σχεδιάσεις ὑποδείγματος.

Ἐργασία διὰ ὄψης, διευθέτησις τοῦ ἀνωτέρου μέρους καὶ σχεδιάσις δείγματος δι' ὄψης τὰς κατηγορίας ὑποδημάτων.

Ἀσθένεια τοῦ ποδός ἀνωμαλίας ποδός καὶ ἔτοιμασία ἀναλόγου περιβλήματος τοῦ ποδός. Ὁμαλὸς πούς, βραχύτης κνήμης καὶ πούς ὑποσκαζών.

Υγιεινὴ τοῦ ποδός περιβολή. Ἐργασίαι ἐπισκευῆς. Στρατιωτικὴ ὑπόδησις. Ὑγιεινὴ τοῦ ἐπαγγέλματος τῆς ὑποδηματοποιίας. Ὁργάνωσις πρακτικῶν.

Προβολὴ εἰκόνων παραστατικῶν τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως τῆς ὑποδησεως.

Ε'. ΕΙΔΙΚΗ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΓΝΩΣΙΑ.

(Υλικῶν, Ἐργαλείων καὶ Μηχανῶν)

(I καὶ II εἰδικαὶ τάξεις).

Τὸ ἀκατέργαστον ζώικόν δέσμα καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ.

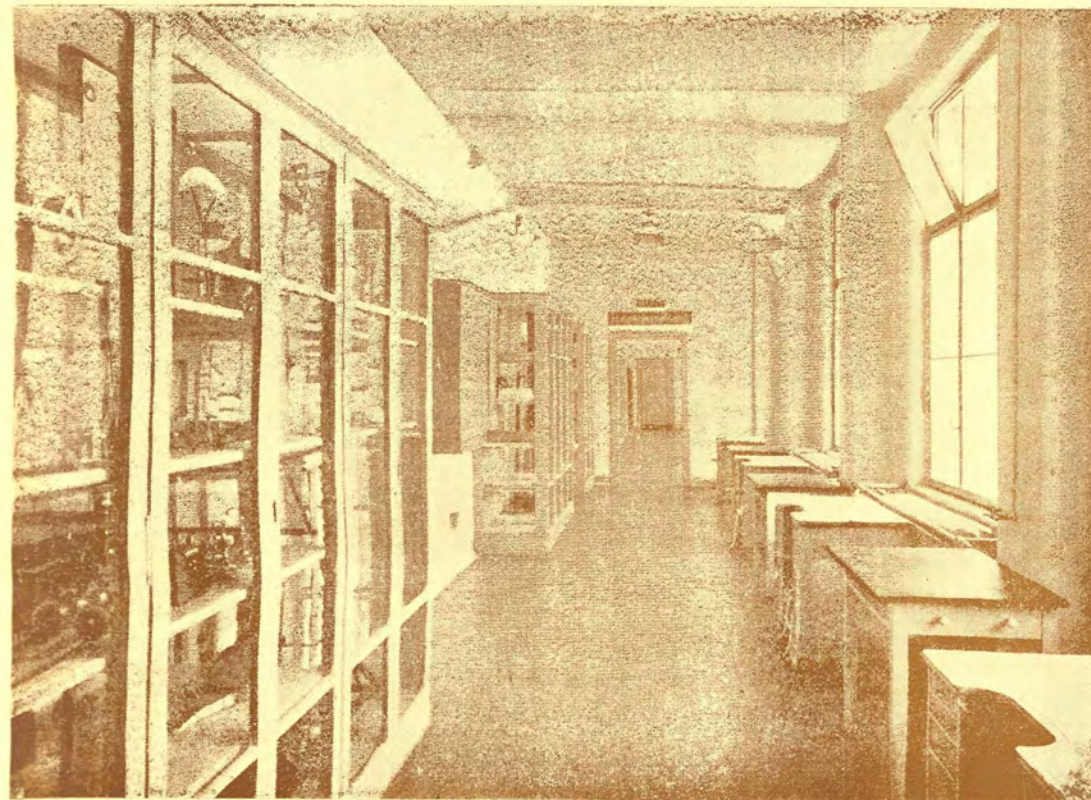
Παραγωγή τοῦ κατεργασμένου δέματος (Βερσοβερία διὰ τῶν διαφόρων δεψικῶν οὐσιῶν). Χρησιμοποίησις κατεργαστῶν καὶ λεπτῶν δερμάτων. Ἀναπληρωτικὰ εἶδη, νοθείαι, ἑλληνικὰ δέματα. Στεγνύσεις δέματος καὶ ἔλεγχος ταύτης ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀκατέργαστον. Ἐπιπέδων διαφόρων κατηγοριῶν δερμάτων. Χρωματισμοὶ δερμάτων. Ἀναπληρωτικὰ ὄψια καὶ βοηθητικὰ εἶδη. Σκευὴ καὶ ὄργανα τοῦ ὑποδηματοποιῦ. Ἡ ἡλεκτρικὴ μηχανὴ ὑποδημάτων. (Χορὰς, ἀκρόασις, ἀποκόλλησις, δερμασία, περιποίησης, διαόχαια).

ΣΤ'. ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

(Πρακτικῶν καὶ Περὶ τῆς I, II καὶ III εἰδικῶν τάξεων)

Ἀσκήσεις εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ἐν τῇ ὑποδηματοποιίᾳ χρησιμοποιουμένων ἡλεκτρικῶν μηχανῶν καὶ τῆν κατασκευὴν θαλαμημάτων καὶ μεμονωμένων μερῶν αὐτῶν. Ἐπιπέδων τῶν εἰδῶν ὑποδήματος, διὰ τὰ δὲν ἔχει τὴν εὐκαιρίαν ἢ μάλιστα νὰ γινώσκῃ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ προϊσταμένου (τοῦ μαστόρου) τοῦ.

Ἀσκήσεις εἰς τὴν διὰ γύψου ἀποτύπωσιν ποδῶν. — Κατασκευὴ τῶν τύπων συμφώνως πρὸς τὰ σχετικὰ μέτρα.

Λίθουσα μικροσκοπικῶν παρατηρήσεων ἐν τῷ Μεγάλῳ τῆς I Ἐπαγγέλμων. Σχολῆς κλ., ἐν Mollardgasse 87 τῆς Βιέννης (σελ. 173 καὶ 175).

Ζ'. ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΗ ΑΓΩΓΗ.

Ἡ συγκρότησις τῆς Πολιτείας. Βάσεις τοῦ Συντάγματος καὶ τῆς Διοικήσεως.

Δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις τῶν πολιτῶν.

Διοικητικὰ Ἄρχαι. Ἐκπαιδευτικὸν σύστημα, ἰδίᾳ ἡ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσις. Ὁ Στρατός. Τὰ Δικαστήρια. Φορολογικὸν σύστημα. Ὑγειονομικὸν σύστημα. Σύστημα στεγασέως. Περίθαλψις ἀσθενῶν. Παραγωγή οἰκονομικῶν ἀγαθῶν. Σύστημα μεταφορῶν καὶ συγκοινωνίας. Συστήματα ἐμπορικῶν ἐκθέσεων. Ἀσφαλιστικὸν σύστημα μὲ ἰδιαίτεραν ἐξέτασιν τῶν ἀσφαλιστικῶν κλάδων ζωῆς, πυρός, ἀσθενείας. Τράπεζαι καὶ Ταμιευτήρια. Προσοδοφόρος κατάθεσις διαθεσίμων μετρητῶν χρημάτων.

Αἱ σπουδαιόταται διατάξεις τῆς περὶ ἐπαγγελμάτων νομοθεσίας μὲ ἰδιαίτεραν ἐξέτασιν τοῦ συστήματος τῶν συνεταιρισμῶν. Νόμος προστασίας τοῦ προνομίου εὐρεσιτεχνίας καὶ σήματος.

Λεπτομερὴς διδασκαλία περὶ συλλογικῶν οἰκονομικῶν ἐπιχειρήσεων τῶν ἐπαγγελματιῶν καὶ τῶν ἀντιστοιχῶν συστημάτων διοικήσεως.

Γραπτὰ ἀσκήσεις ἐπὶ συντάξεως φορολογικῶν δηλώσεων : α) Φόρου καθαρᾶς προσόδου καὶ β) Φόρου ἐπιτηδεύματος. Ὅμοιαι ἐπὶ δηλώσεων πρὸς ἀσφάλισιν κατὰ τῆς ἀσθενείας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Συνήθως ὑπάρχουν κατάλληλα συνοπτικὰ διδακτικὰ βιβλία [διὰ τὰ διάφορα διδασκόμενα μαθήματα. Ὅσάκις ὅμως δὲν ἔχει δημοσιευθῆ τοιοῦτο, ἡ Σχολὴ λαμβάνει μέριμναν περὶ διανομῆς εἰς τοὺς μαθητὰς πολυγραφημένων περιλήψεων τῶν σχετικῶν παραδόσεων. Μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν ἐπὶ ἐν ἡ δύο ἔτη τοῦ συστήματος πολυγραφήσεως τῆς ὕλης ἐπακολουθεῖ συνήθως ἡ εἰς ἐγχειρίδιον ἐκτύπωσις τῆς ὕλης τοῦ προκειμένου μαθήματος.

Ἐνίοτε ἀντὶ ἐγχειριδίου προτιμᾶται ἡ ἐκτύπωσις τῆς ὕλης εἰς μεμονωμένα φύλλα, ἐκ 2 ἕως 4 σελίδων, (ἐν εἴδει ἀγγελίων), εἰς πολλαπλὰ ἀντίτυπα, τὰ ὅποια φυλάσσονται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Σχολῆς, ὅπως χρησιμοποιῶνται κατὰ τὰ ἐφεξῆς σχολικὰ ἔτη. Ὑπὸ τοιαύτην μορφήν βλέπει τις πολλάκις τὰ ἀναγνωστικὰ βιβλία τῶν προκειμένων σχολῶν.

II. ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΙΤΩΝ ΔΕΡΜΑΤΙΝΩΝ ΣΑΚΚΩΝ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	I	II	III	Σύνολον
1) Ἐπαγγελματικὴ ἐμποριολογία.....	3	2	1	6
2) Πολιτειακὴ ἀγωγή (Bürgerkunde).....	—	—	1	1
3) Εἰδικὴ ἐμπορευματολογία (ὕλικῶν, ἐργαλείων, μηχανῶν).....	1	1	1	3
4) Εἰδικὴ ἰχνογραφία (Σχεδιογραφία).....	3	2	2	7
5) —»— τεχνολογία (Fachkunde).....	1	—	—	1
6) Ἐργαστηριακὴ διδασκαλία καὶ ἀσκήσεις.....	—	3	3	6
Σύνολον.....	8	8	8	24

III. ΣΧΟΛΗ ΕΡΓΑΤΙΔΩΝ ΑΣΠΡΟΡΡΟΥΧΩΝ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	I	II	Σύνολον
1) 'Επαγγελματική έμπορολογία	2	2	4
2) Πολιτειακή άγωγή	—	1	1
3) Ειδική ίχνογραφία (σχεδιογραφία)	2	2	4
4) » έμπορευματογνωσία (ύλικών, έργα- λείων, μηχανών)	1	—	1
5) Ειδική τεχνολογία και εργαστηριακά άσκήσεις	3	3	6
Σύνολον	8	8	16

IV. ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΙΤΩΝ ΟΠΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	I		II		III		Σύνολον	
	A ₁ A ₂ εξάμ. εξάμ.	B ₁ B ₂ εξ. εξ.	Γ ₁ Γ ₂ εξ. εξ.	Γ ₁ Γ ₂ εξ. εξ.	Γ ₁ Γ ₂ εξ. εξ.	Γ ₁ Γ ₂ εξ. εξ.		
1) 'Επαγγελματική έμπορολογία	2	2	2	2	1	1	10	
2) Πολιτειακή άγωγή	—	—	—	—	1	1	2	
3) Ειδική ίχνογραφία (σχεδιογραφία)	4	—	4	—	2	2	12	
4) » τεχνολογία :	Γεν. Φυσική	2	2	—	—	—	4	
	'Οπτική	—	—	1	1	—	2	
	'Οργανα	—	—	1	1	1	1	4
	Περί όφθαλμ.	—	—	—	—	2	2	4
	'Υλικά, τεχνολ.	—	—	—	—	1	1	2
Φωτο-τεχνολογ.	—	—	2	2	—	—	4	
5) 'Εργαστηριακά μαθήματα και ά- σκήσεις	—	4	—	4	4	4	16	
Σύνολον	8	8	10	10	12	12	60	

V. ΣΧΟΛΗ ΣΥΜΠΛΗΡ. ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	I	II	III	Σύνολον ώρ.
α) 'Υποχρεωτικά :				
Μητρική γλώσσα	3	—	—	3
'Αριθμητική	2	2	2	6
'Εμπορολογία, έν η και τὰ περί συναλκων	—	3	1	4
Λογιστική	—	—	2	2
'Αλληλογραφία και Πρακτ. Γραφείον	—	1	2	3
Γεωγραφία και πολιτειακή άγωγή	1	1	2	4
Καλλιγραφία	2	1	—	3
Σύνολον	8	8	8	27

Σημ. Τὰ σύμβολα α και β σημαίνουν εξάμηνον πρώτον και δεύτερον.

β) Προαιρετικά :

Δευτέρα επιχώριος γλώσσα	—	2	2	4
Στενογραφία	—	2	2	4
Δακτυλογραφία	—	—	2	2
'Εμπορευματολογία	—	—	2	2

VI. ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΑΘΟΠΛΕΚΤΩΝ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	I	II	III	Σύνολον ώρ.
'Επαγγελματική έμπορολογία	2	2	1	5
Πολιτειακή άγωγή	—	—	1	1
Ειδική σχεδιογραφία	2	2	2	6
Τεχνολογία του επαγγέλματος (Πλεκτική)	1	1	1	3
'Εργαστηριακή διδασκαλία και άσκήσεις	3	3	3	9
Σύνολον	8	8	8	24

VII. ΣΧΟΛΗ δια χειροκτιοποιούς, επιδεσμοποιούς, όρθοπεδικούς και Μηχανικούς μαθητευομένους.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	I	II	III	Σύνολον ώρ.
'Επαγγελματική 'Εμπορολογία	3	1	2	6
Πολιτειακή άγωγή	—	1	—	1
Ειδικ. σχέδιον έν συνδυασμῶ προς την Γεωμ.	2	2	2	6
Ειδική Τεχνολογία :				
Πραγματογνωσία των εργαλείων	α β 1/0	0	0	1/2
» υλικῶν	0	1	0	1
Ειδική Τεχνολογία ('Ανατομία)	α β 0/1	1	0	1 1/2
'Εργαστηριακή διδασκαλία και άσκήσεις	2	2	4	8
Σύνολον	8	8	8	24

VIII. ΣΧΟΛΗ ΜΑΘΗΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΙΩΝ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	I	II	III	Σύνολον ώρ.
'Επαγγελ. έμπορολογία { 'Εμπ. έγγραφα 'Οροι έμπορίου 'Αριθμητική Λογιστική κ. λ. }	3	2	1	6
Πολιτειακή άγωγή	—	—	1	1
Ειδική ίχνογραφία (σχεδιογραφία)	2	3	3	8
Τεχνολογία του επαγγέλματος :				
Φυσική 'Ιστορία	1	1	—	2
Τεχνολογία	1	—	—	1
'Ωρολογιοποιία	1	2	2	5
Διδασκαλία περί ηλεκτρ. ώρολογίων	—	—	1	1
'Εργαστηριακή διδασκαλία και άσκήσεις	4	4	4	12
Σύνολον	12	12	12	36

ΙΧ. ΣΧΟΛΗ ΚΕΝΤΗΜΑΤΩΝ κ. λ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	I	II	III	Σύνολον ώρ.
Ἐπαγγελμ. ἐμποριολογία	3	1	1	5
Πολιτειακή ἀγωγή	—	1	—	1
Εἰδική σχεδιογραφία	4	5	6	15
Ἐμπορευματογνωσία τῶν ὑλικῶν (θεωρητ.)	1	1	1	3
Σύνολον	8	8	8	24

Χ. ΣΧΟΛΗ ΚΛΕΙΘΡΟΠΟΙΩΝ.

(πλὴν τῶν δι' οἰκοδομᾶς καὶ τὰ καλλιτεχνικὰ κλεῖθρα).

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	I			II			Σύνολον ώρ.
	A ₁ A ₂	B ₁ B ₂	Γ ₁ Γ ₂	A ₁ A ₂	B ₁ B ₂	Γ ₁ Γ ₂	
Ἐπαγγελματική ἐμποριολογία	3	3	2	2	—	—	5
Πολιτειακή ἀγωγή	—	—	—	—	—	1/1	1
Εἰδική σχεδιογραφία	3	3	4	4	2	2	9
Τεχνολογία	Φυσικὴ ἱστορία	1/1	—	—	—	—	5
	Τεχνολογία	1/1	0/1	—	—	—	
	Μηχανολογία	—	2/—	—	—	—	
	Μοτορεκνυδε	—	0/1	—	—	—	
Ἐπαγγλ(κ)ὴ	Περί κατασκευῶν	—	—	1/1	—	—	—
Ἐργαστηριακὴ διδασκαλία καὶ ἀσκήσεις	—	—	4/4	—	—	—	4
Σύνολον	8	8	8	8	—	—	24

ΧΙ. ΣΧΟΛΗ διὰ μαθητευομένους ΥΦΑΝΤΑΣ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	I	II	III	Σύνολον ώρ.
Ἐπαγγελματική ἐμποριολογία	2	1	1	4
Πολιτειακή ἀγωγή	—	—	1	1
Σχέδιον	Ἐλεύθερον	1	1	9
	Εἰδικόν	2	2	
Τεχνολογία τοῦ ἑλ[ι]τος	Ἰνδιανὰ	1	1	8
	Τεχνολ. ὑφαντ. ἐρίων προβάτ.	1/0	—	
	» δι' ἱστοῦ Jaquard	—	1	
	Διδ[ο]νὰ περὶ ἰνδιανῶν	1	1	
Ἐργαστηριακὴ διδασκαλία Ἰνδιανῶν	4	—	—	4
καὶ ἀσκήσεις	—	4	4	8
Σύνολον	12	12	12	36

ΧΙΙ. ΣΧΟΛΗ ΔΙΑ ΜΑΘΗΤ/ΝΟΥΣ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΟΥΣ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Κατὰ τάξεις εξαμηνιαίας (=3 ἐτη).						Σύνολον
	I	II	III	IV	V	VI	
Ἐπαγγελμ. ἐμποριολογία	3	3	1	1	2	—	10
Πολιτειακή ἀγωγή	—	—	—	—	2	—	2
Εἰδική σχεδιογραφία	2	2	3	3	2	—	12
Γεωμετρία	1	—	—	—	—	—	1
Ἐπαγγλ(κ)ὴ Τεχνολογία	Φυσικὴ ἱστορία	1	1	—	—	—	2
	Ἐμπ[ρ]ιγνωσία ὑλικῶν	1	—	—	—	—	1
Ἐπαγγλ(κ)ὴ Τεχνολογία	Τεχνολογία	—	2	1	—	—	3
	Μηχανολογία	—	—	2	—	—	2
	Εἰδικὴ Τεχνολογία	—	—	1	—	2	3
Ἐργαστηριακὴ διδασκαλία καὶ ἀσκήσεις	Ἀσκήσεις ἐν τῷ Λαύρατ.	—	—	—	—	4	4
	—	—	—	4	—	—	4
Σύνολον	8	8	8	8	8	8	48

ΧΙΙΙ. ΣΧΟΛΗ μαθ/νων ΕΠΙΠΛΟΠΟΙΩΝ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Ἐνιαύσιοι τάξεις.			Σύνολον
	I α' ἐξ. β' ἐξ.	II α' ἐξ. β' ἐξ.	III α' ἐξ. β' ἐξ.	
1) Ἐπαγγελματική ἐμποριολογία	3	2-0	0-2	5
2) Πολιτειακή ἀγωγή	—	2-0	—	1
3) Εἰδικὸν σχέδιον καὶ διδ[ο]νὰ κατασκευῶν	4	4-4	4-4	12
4) Τεχνολ. καὶ περὶ κινήτρων (Motorkunde)	1	—	0-2	2
5) Ἐργαστηριακὴ διδασκαλία καὶ ἀσκήσεις	—	0-4	4-0	4
Σύνολον	8	8	8	24

ΧΙΥ. ΣΧΟΛΗ μαθ/νων Διακοσμητῶν, δωματίων καὶ ζωγραφῶν.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	I	II	III	Σύνολον
Ἐπαγγελμ. ἐμποριολογία	3	2	4	9
Πολιτειακή ἀγωγή	—	2	—	2
Ἐφηρμοσμένη γεωμετρία	3	1	—	4
Εἰδικὴ σχεδιογραφία	4	1	2	7
Τεχνολογία	Ἱστορία τέχνης, χρωματολογία καὶ ρυθμολογία	1	1	4
	Διδασκαλία περὶ ὑλικῶν	1	1	4
	Patronenschnitt	—	2	2
Ἐργαστηριακὴ διδασκαλία καὶ ἀσκήσεις	4	10	10	24
Σύνολον	16	20	24	60

XV. ΣΧΟΛΗ μαθητων ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΣΤΗΘΟΔΕΣΜΩΝ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	I	II	Σύνολον
Ἐπαγγελμ. ἐμποριολογία.....	3	2	5
Πολιτειακή ἀγωγή.....	—	1	1
Ἐμπορευματογνωσία Ὑλικῶν.....	1	—	1
Τεχνολογία (Ἰχνογραφία κοπτικῆς καὶ πρακτικῆ κατασκευῆ).....	4	5	9
Σύνολον.....	8	8	16

XVI. ΣΧΟΛΗ μαθητων ΗΛΕΚΤΡΟΤΕΧΝΙΩΝ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	I	II	III	Σύνολον
Ἐπαγγελματ. ἐμποριολογία.....	3	2	1	6
Πολιτειακή ἀγωγή.....	—	—	1	1
Εἰδικὴ σχεδιογραφία (ἰχνογραφία).....	3	2	2	7
Εἰδικὴ Τεχνολογία { (α) Κινητῆρες (Motor) καὶ Ἀρχαὶ τῆς Ἡλεκτροτεχνίας.....	2	—	—	2
{ (β) Ἡλεκτρικαὶ μηχαναὶ.....	—	2	—	2
{ γ) Τεχνικὴ ἐπὶ τῆς ἐντάσ. τοῦ ρεύματ.....	—	—	2	2
Ἐργαστηριακὴ διδασκαλία καὶ ἀσκήσεις.....	—	2	2	4
Σύνολον.....	8	8	8	24

XVII. ΣΧΟΛΗ μαθητ. ΛΙΘΟΘΕΩΝ καὶ ΓΛΥΠΤΩΝ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	I	II	III	Σύνολον
Ἐπαγγελματ. ἐμποριολογία.....	3	1	2	6
Πολιτειακή ἀγωγή.....	—	1	—	1
Εἰδικὴ ἰχνογραφία (Σχέδια).....	2	2	2	6
Πλαστικὴ.....	2	2	—	4
Τεχνολογία { Ὑλικά καὶ τεχνολογία.....	1	—	—	1
{ Σχηματο (ἢ Μορφολογία).....	—	2	—	2
Ἐργαστηριακὴ διδασκαλία καὶ ἀσκήσεις.....	—	—	4	4
Σύνολον.....	8	8	8	24

XVIII. ΣΧΟΛΗ μαθητων ΟΙΚΟΔΟΜΩΝ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Ἐξάμηνοι τάξεις.						Σύνολον
	I	II	III	IV	V	VI	
Ἐπαγγέλματ. ἐμποριολογία.....	2	2	2	2	1	1	10
Πολιτειακή ἀγωγή.....	—	—	—	—	1	1	2
Τεχνολογία { Δομικὸν ὕλικόν.....	1	1	—	—	—	—	2
{ Δομικὴ τέχνη.....	1	1	1	1	1	1	6
{ Εἰδικὴ σχεδιογραφία.....	—	—	3	3	3	3	12
Ἐργικὴ διδασκαλία καὶ ἀσκήσεις.....	4	4	2	2	2	2	16
Σύνολον.....	8	8	8	8	8	8	48

XIX. ΣΧΟΛΗ μαθητων ΑΡΤΟΠΟΙΩΝ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Ἐνιαύσιοι τάξεις (ἐκ 10 μηνῶν).			Σύνολον
	I	II	III	
Ἐπαγγελμ. Ἐμποριολογία.....	4	2	1	7
Πολιτειακή ἀγωγή.....	—	—	1	1
Ὑλικά.....	4	4	2	10
Εἰδικὴ τεχνολογία.....	—	2	—	2
Ἐργαστηριακὴ διδασκαλία καὶ ἀσκήσεις.....	—	—	4	4
Σύνολον.....	8	8	8	24

κ. ο. κ.

XX. ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.

§ 77. Ἐκ τῆς παραβολῆς τῶν ἀνωτέρω προγραμμάτων συνάγομεν τὰ ἑξῆς πορίσματα.

1) Ἡ διάρκεια τῶν σπουδῶν εἶναι ἐν γένει τριετής. Ἐξαιρετικῶς δὲ εἶναι κατωτέρα, λ.χ. 2 ἐτῶν. Ἐνίοτε προηγείται τῶν εἰδικῶν τάξεων καὶ μία προπαρασκευαστικὴ τάξις.

2) Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς ὥρῶν διδασκαλίας ἐν ἐκάστη τάξει καθ' ἑβδομάδα εἶναι ἐν γένει 8. Ἐξαιρετικῶς δὲ εἰς εἰδικὰς τινὰς σχολὰς ὁ ἀριθμὸς οὗτος εἶναι διάφορος, λ.χ. 10 ἢ 12 καὶ σπανίως ἐτι μεγαλύτερος.

3) Ἡ διδακτέα ὕλη καταμερίζεται συνήθως καθ' ἑξάμηνα, 2 ἐν ἐκάστῳ σχολικῷ ἔτει. Ἐνίοτε ὁμοίως ὁ καταμερισμὸς γίνεται κατὰ ἀκέραια σχολικὰ ἔτη.

4) Τὸ σχολικὸν ἔτος διαρκεῖ συνήθως 10 μῆνας.

5) Τὰ διδασκόμενα μαθήματα χαρακτηρίζονται εἰς τὰ διάφορα προγράμματα διὰ τῶν αὐτῶν γενικῶν ὀνομασιῶν, τῶν ἑξῆς ἑξῆς:

- α) Εἰδικὴ Ἐμποριολογία τοῦ διδασκομένου ἐπαγγέλματος.
- β) Πολιτειακὴ Ἀγωγή (Δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις τοῦ πολίτου).
- γ) Ἐπαγγελματικὴ Ἐμπορευματογνωσία (ἐργαλεῖα, μηχανήματα, ὕλικά).
- δ) Εἰδικὴ (τοῦ ἐπαγγέλματος) Τεχνολογία.
- ε) Ἐργαστηριακὰ μαθήματα καὶ ἀσκήσεις.

6) Παρὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς ὀνομασίας τῶν διδασκομένων μαθημάτων ὑφίστανται οὐσιώδεις διαφοραὶ ἐν ταῖς λεπτομερείαις, ὡς λ.χ. εἰς τὸν διάφορον μεταξὺ τῶν εἰδικῶν τάξεων καταμερισμὸν τῶν ἄνω μαθημάτων, τὸν καθορισμὸν διαφόρου ἀριθμοῦ ὥρῶν διδασκαλίας ἐκάστου μαθήματος κατὰ τάξιν καὶ ἐν συνόλῳ καὶ εἰς τὸ διάφορον περιεχόμενον ἐκάστου μαθήματος ἀπὸ ἀπόψεως ποσοῦ καὶ ποιοῦ.

7) Εἰς ὀλίγας δὲ ὥρας, καταλλήλως ἐκλεγόμενας, διδάσκονται ἐπιπροσθέτως καὶ τὰ ἀπαραίτητα ἐκ τῆς Ὑγιεινῆς (ἀτομικῆς, ἐπαγγελματικῆς καὶ κοινωνικῆς).

8) Ἡ διδακτέα ὕλη τῶν μὲν κοινῶν εἰς πάσας τὰς Σχολὰς μαθημάτων εἶναι ἢ αὐτὴ εἰς ὅλας τὰς Σχολὰς τῶν δὲ εἰδικῶν διάφορός πως, ἑυθυμιζομένη συμφώνως πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ διδασκομένου ἐν ἐκάστη Σχολῇ ἐπαγγέλματος. Πάντως αἱ γενικαὶ γραμμαὶ καθορισμοῦ τῆς ὕλης τούτων εἶναι ἀνάλογοι παρὰ πάσαις ταῖς Σχολαῖς. Διὰ τοῦτο ἀνωτέρω παρελείφθη, χάριν οἰκονομίας χώρου, ἢ ἀιόλυσις τῶν ποραιοθέντων προγραμμάτων, οὕσα ἄλλας τε εὐνόητος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΑΙ ΤΗΡΟΥΜΕΝΑΙ ΚΑ ΤΑ ΤΗΝ ΙΦΙΓΛΙΦΗΝ ΤΣΝ ΠΙΣΙΡΑΜΜΑΤΣΝ.

§ 78. Αἱ εἰδικαὶ σχολαὶ συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως (§ 32, Β) τηροῦσι διαφορὸς θεμελιώδεις ἀρχάς. Ἐκ τούτων σημειοῦμεν τὰς ἐπομένους :

1. Κατανομὴ χρόνου διδασκαλίας.

§ 79. Ἡ κατανομὴ τοῦ χρόνου διδασκαλίας τῶν μαθημάτων τοῦ προγράμματος μεταξὺ τῶν λειτουργουσῶν τάξεων τοῦ Σχολείου δὲν γίνεται τυχαίως, ἀλλὰ οὕτως ὥστε εἰς μὲν τὴν πρώτην καὶ κατωτάτην τάξιν, τὴν ἐπέχουσαν οἰονεὶ θέσιν προπαρασκευαστικῆς τάξεως, νὰ ὑπερισχύῃ ἡ διδασκαλία τῶν θεωρητικῶν μαθημάτων, τῆς γενικῆς μορφώσεως, ἀπέναντι τῆς τῶν μαθημάτων εἰδικῆς μορφώσεως, περίπου ἐν ἀναλογίᾳ 5 : 3, ἐν δὲ τῇ τρίτῃ καὶ ἀνωτάτῃ τάξει νὰ ὑπερισχύῃ ἡ τῶν μαθημάτων εἰδικῆς μορφώσεως, περίπου ἐν τῇ ἀναλογίᾳ 3 : 5, ὅπου ὁ 3 ἀντιστοιχεῖ εἰς τὰ μαθήματα τῆς γενικῆς μορφώσεως καὶ ὁ 5 εἰς τὰ τῆς εἰδικῆς, τέλος δὲ ἐν τῇ ἐνδιαμέσῃ τάξει, τῇ δευτέρᾳ, νὰ ἐπικρατῇ πλήρης ἰσότης μεταξὺ τῶν δύο κατηγοριῶν μαθημάτων.

Ὅπου δὲ τὸ διάστημα τῶν 3 ἐτῶν σπουδῶν ἀποδεικνύεται ἀνεπαρκές, προστίθεται καὶ τέταρτον ἔτος.

Ἐπίσης εἰς πολλὰ σχολεῖα ἡ κατανομὴ τοῦ χρόνου διδασκαλίας γίνεται κατὰ ἑξάμηνα καὶ οὐχὶ κατὰ ἔτη.

2. Διάρκεια τοῦ σχολικοῦ ἔτους.

§ 80. Τὸ σχολικὸν ἔτος εἶναι συνήθως 10 μηνῶν καὶ ἀρχεταὶ τὸν Ἀπρίλιον ἐκάστου ἔτους, εὐθύς μετὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα. Τὸ σχολικὸν ἔτος διαιρεῖται εἰς δύο ἑξάμηνα, τὸ θερινὸν καὶ τὸ χειμερινόν (Ὅρα καὶ § 41).

3. Ἐλαστικότης ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τοῦ προγράμματος.

§ 81. Ἐτέρα ἀξιοσημείωτος ἰδιορρυθμία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τοῦ καθωρισμένου προγράμματος εἶναι ἡ ἐξῆς, ὅτι δηλ. τὸ πρόγραμμα τοῦτο δὲν ἐφαρμόζεται μὲ ἀκαμπτον ἀκριβειαν ἀλλ' ἐνίοτε τροποποιεῖται ἀναλόγως τῶν εἰδικῶν συνθηκῶν λειτουργίας ἐκάστης ἐπαγγελματικῆς σχολῆς, χωρὶς ὅμως νὰ παραβλάπτηται τὸ συνολικὸν ποσὸν καὶ ποιὸν τῆς διδακτέας ὕλης ἐξ ἐκάστου μαθήματος δι' ἐκάστην τάξιν.

Οὕτω λ.χ. κατὰ τοὺς χειμερινοὺς μῆνας, ὁπότε συνήθως οἱ εἰς τὰς Σχολὰς φοιτῶντες μαθητευόμενοι (τεχνῖται καὶ ἐργάται) δὲν ἔχουσι πολλὰς ἐργασίας ἐκτὸς τῆς Σχολῆς, ἀπασχολοῦνται εἰς τὰς ἐν τοῖς Ἐργαστηρίοις τῶν Σχολῶν τῶν ἐφαρμογὰς καὶ ἀσκήσεις ἐπὶ χρόνον ἀνώτερον τοῦ καθ' ἑβδομάδα ἐν τῷ οἰκείῳ προγράμματι καθωρισμένου ἀντιστοίχου, ἐλαττουμένου ἀναλόγως τοῦ διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν θεωρητικῶν μαθημάτων ἀναγεγραμμένου χρόνου. Κατὰ τὴν ἀνοιξιν ὅμως, θέρους καὶ φθινόπωρον, ὁπότε αἱ ἐξωσχολικαὶ τῶν μαθητευομένων ἐργασίαι πλεονάζουσι, γίνεται τὸ ἀντίθετον, ἐπερχομένης οὕτω τῆς ἀναγκαίας ἀντισταθμίσεως εἰς ἀμφοτέρας τὰς κατηγορίας μαθημάτων. (Ὅρα καὶ § 41).

4. Προαγωγή μαθητοῦ.

§ 82. Χάριν ἐξοικονομήσεως χρόνου δὲν διενεργοῦνται ἐν ταῖς προκειμέναις ἐπαγγελματικαῖς σχολικαῖς κατὰ τὸ τέλος τοῦ σχολικοῦ ἔτους προαγωγικαὶ ἐξετάσεις, τῆς προαγωγῆς τοῦ μαθητοῦ ἑξαρτωμένης μόνον ἐκ τῆς κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος ἐπιτευχθείσης ἐπιδόσεως αὐτοῦ. Οἱ ἀνεπαρκῶς ἐργασθέντες μαθηταὶ ὑποχρεοῦνται νὰ ἐπαναλάβωσι καὶ κατὰ τὸ ἐπόμενον σχολικὸν ἔτος τὰ μαθήματα τῆς αὐτῆς τάξεως.

5. Ἀπέλυσις μαθητοῦ.

§ 83. Ἄμα τῇ συμπληρώσει εὐδοκίμων τριετῶν σπουδῶν ὁ μαθητὴς ὑφίσταται αὐστηρὰν ἀπολυτήριον ἐξέτασιν, θεωρητικὴν τε καὶ πρακτικὴν, συμφώνως πρὸς τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Σχολῆς. Ὁ ἐπιτυχάνων ἀπολύεται ὁ δὲ ἀποτυχὼν ὑποχρεοῦται νὰ ἐπαναλάβῃ τὰ μαθήματα τῆς ἀνωτάτης τάξεως καὶ κατὰ τὸ ἐπόμενον σχολικὸν ἔτος.

Εἰς τὸν ἐπιτυχάνοντα χορηγεῖται τὸ κεκανονισμένον πιστοποιητικὸν ἀπολύσεως.

6. Διδακτικὸς σκοπός.

§ 84. Ἐν ἐκάστη ἐπαγγελματικῇ σχολῇ τῆς προκειμένης κατηγορίας ἐπιδώκεται τὸ ἀκόλουθον ἰδεῶδες μορφώσεως.

Ἐκαστος μαθητὴς ὀφείλει ἐν πρώτοις νὰ ἐκμάθῃ, εἰ δυνατόν, τελείως τὴν

τέχνην (ἢ ἐπάγγελμα), εἰς ἣν ἀνήκει ὡς μαθητευόμενος καὶ νὰ γνωρίσῃ τὰς διαφοροὺς μεθόδους αὐτῆς, ἀπὸ τῶν παλαιότερων καὶ ἀπλουστερῶν μέχρι τῶν σημερινῶν καὶ τελειότερων. Ἀφ' ἐτέρου δὲ καταβάλλεται προσπάθεια, ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ, ὥπως ὁ μαθητὴς καταρτισθῇ ἐπαρκῶς καὶ εἰς ἄλλους τεχνικοὺς κλάδους συγγενεῖς πρὸς τὸν κύριον κλάδον, εἰς ὃν οὗτος ὑπάγεται ὡς μαθητευόμενος, καθισταμένης οὕτω πολυμερεστερας τῆς μορφώσεως αὐτοῦ. Τὸ τελευταῖον τοῦτο μέτρον ἀποβλέπει εἰς τὸν δευτερεύοντα σκοπὸν, ὅπως δηλ. ὁ νέος ἔχῃ τὴν δυνατότητα, ἐν περιπτώσει κρίσεως τοῦ ἀρχικοῦ ἐπαγγέλματός του, νὰ ἐπιδίδηται εἰς ἄλλο συγγενὲς καὶ ἐξασφαλίξῃ οὕτω τὸν ἐπιούσιον ἄρτον.

Ἡ ὅλη δὲ μόρφωσις τοῦ μαθητοῦ πρέπει νὰ φθάνῃ μέχρι τοιοῦτου σημείου, ὥστε οὗτος νὰ μὴ ἀποβῇ τυπικῶς μόνον καὶ ὀνόματι τεχνίτης ἀλλὰ πραγματικῶς δημιουργικὸς παράγων.

Μόνον δὲ ἡ τοιαύτη τελειοποίησις τῶν μαθητευομένων τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν καθιστᾷ δυνατὴν τὴν ἄκραν συστηματοποίησιν (Rationalisierung) τῶν ἐθνικῶν βιομηχανιῶν καὶ τὸν ἐπιτυχεῖ συναγωνισμὸν πρὸς τὰς ξένας ὁμοειδεῖς ἐπιχειρήσεις.

Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται καὶ τὸ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον, ὅπερ αἱ βιομηχανικαὶ καὶ λοιπαὶ ἐπαγγελματικαὶ Ὄργανώσεις τρέφουσι πρὸς τὰ ἐν λόγῳ ἐπαγγελματικὰ Σχολεῖα ὡς καὶ τὸ μέγεθος τῶν θυσιῶν, εἰς ἃς αὐταὶ προθύμως ὑποβάλλονται, ὑπὲρ τῆς τελειοποιήσεως καὶ λειτουργίας τῶν σχολικῶν τούτων ἰδρυμάτων. Αἱ Ὄργανώσεις ἔχουσι πεισθῆ ὅτι αἱ θυσίαι αὐταὶ ἀποτελοῦσιν ὄντως ἐξόχως παραγωγικὰς δαπάνας.

7. Ὁργάνωσις ἐργαστηρίων.

§ 85. Πρὸς ἐξασφάλισιν ἱκανοποιητικῶν ἀποτελεσμάτων ἐπιδιώκεται κατ' ἀρχὴν ἡ ἐγκατάστασις ἐκάστης εἰδικῆς σχολῆς ἢ ἐκάστης ὁμάδος συγγενῶν εἰδικῶν σχολῶν ἐν ἰδίῳ κτιρίῳ, πρὸς τοῦτο ἀνεγειρομένῳ, καὶ ἡ ἐν τοῖς κτιρίοις τούτοις σύστασις καὶ ὀργάνωσις ἀντιστοίχων ἐργαστηρίων, ἐφωδιασμένων πλήρως εἰς μηχανήματα, ἐργαλεῖα, σκευὴ καὶ ὕλικα.

Ἐπίσης τὸ ἴδρυμα πλουτίζεται μὲ συλλογὰς ὀργάνων, ἐποπτικῶν πινάκων, προβολικῶν καὶ κινηματογραφικῶν συσκευῶν καὶ παντὸς ἄλλου διδακτικοῦ μέσου.

Εἰς ἐκάστην Σχολὴν συνιστῶνται βιβλιοθήκαι, μαθητικαὶ καὶ διδασκαλικά, μὲ ἀντίστοιχα ἀναγνωστήρια.

Αἱ διάφοροι αὐταὶ συλλογαὶ πλουτίζονται βαθμηδὸν ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος διὰ ἀνακαινίσεως ἢ διὰ προσθήκης νέων εἰδῶν.

Ἡ ἰδεώδης αὕτη ἐγκατάστασις καὶ ἐργαστηριακὴ ὀργάνωσις, ἀποτελοῦσα ὄρον ἀπαραίτητον διὰ τὴν καρποφόρον δρᾶσιν τοιούτων σχολείων, εἶναι δυστυχῶς πολυδάπανος.

Ἐν Βιέννῃ ἔχουν ἤδη ἀπὸ 50 ἐτῶν ἀρχίσει πραγματοποιοῦντες βαθμηδὸν τὴν τοιαύτην ἐγκατάστασιν τῶν λειτουργούντων ἐν αὐτῇ σχολείων τῆς κατηγορίας ταύτης. Ἐχει ὅμως ἐπιτευχθῆ τοῦτο διὰ μερικὰ μόνον ἐξ αὐτῶν, τῶν λοιπῶν ἐξακολουθούτων νὰ στεγάζονται ἀκόμη εἴτε εἰς διαμερίσματα διδαστηρίων δημοτικῶν σχολείων εἴτε καὶ εἰς ἰδίους χώρους.

Τὰ ἐν τοῖς διδαστηρίοις δημοτικῶν σχολείων λειτουργοῦντα κατέχουν συνήθως ἓνα ὄροφον, ἐξ ὀλοκλήρου, ἐπαρκοῦντα διὰ πάσας τὰς σχολικὰς ἀνάγκας. Ἐν τούτῳ τῷ ὄροφῳ λειτουργοῦσι καὶ τὰ ἀντίστοιχα ἐργαστήρια, πλήρως καὶ αὐτὰ ἐφωδιασμένα μὲ τὰ ἀναγκαζοῦντα μηχανήματα, ἐργαλεῖα, ἐπιπλα καὶ σκευὴ.

Πάντως ἡ εἰς ἴδια κτίρια ἐγκατάστασις εἶναι ἡ τελειότερα.

8. Μαθήματα τελειοποιήσεως ἀποφοίτων.

§ 86. Αἱ δημόσιαι εἰδικαὶ σχολαὶ συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως (§ 32, Β) δέχονται καὶ τοὺς ἀπολελυμένους μαθητὰς των. προαιρετικῶς πλέον, ἐπὶ ἐν ἡ δύο ἐξάμηνα, ὁσάκις οὗτοι ἐπιθυμοῦν περαιτέρω τελειοποίησιν εἰς τὴν οἰκείαν τέχνην ἢ ἐπάγγελμα, καὶ διοργανοῦσιν εἰδικὰ δι' αὐτοὺς μαθήματα. Ἐνίοτε ὅμως προσλαμβάνουσι τοὺς ἀποφοίτους τούτους ὡς βοηθοὺς, ἐπὶ μισθῷ, χάριν τῆς εὐχερεστερας διεξαγωγῆς τοῦ ὅλου ἐν τῇ Σχολῇ διδασκτικοῦ ἔργου.

9. Διδακτικὸν προσωπικόν.

§ 87. Τὸ διδακτικὸν προσωπικόν, εἰς ὃ ἀνατίθεται ἡ θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ διδασκαλία, ἤτοι ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ σχολικοῦ προγράμματος παρ' ἐκάστη εἰδικῇ σχολῇ συμπληρωματικῆς ἐπαγγελμ. μορφώσεως, περιλαμβάνει :

- α) ἓνα *Διευθυντὴν* καὶ
- β) ἓνα ἢ πλείονας *Διδασκάλους*.

Ἐκ τοῦ Προσωπικοῦ τούτου ὀλίγοι συνήθως εἶναι *δημόσιοι ὑπάλληλοι*, ἔχοντες πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ δικαίωμα συντάξεως. Οἱ λοιποὶ διακρίνονται εἰς τὰς ἐξῆς κατηγορίας : 1) εἰς *ἐπτάκτους*, εἰς οὓς κατὰ τὴν ἀποχώρησιν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἡ ἀντίστοιχος σύνταξις παρέχεται ὑπὸ Ἀσφαλιστικῆς Ἐταιρείας, καὶ 2) εἰς *βοηθοὺς* ἢ *ἀρχιτεχνίτας*, προσλαμβανομένους δι' εἰδικῆς συμβάσεως δι' ὄρισμένην χρονικὴν περίοδον (ἐνὸς ἢ πλείονων ἐτῶν). Ἡ ἀμοιβὴ τῶν τελευταίων τούτων καθορίζεται ἐν τῇ συμβάσει εἴτε πρὸς τόσον κατὰ μῆνα εἴτε πρὸς τόσον καθ' ἑβδομάδα. Δικαιοῦνται ὅμως οἱ τοιοῦτοι νὰ ἀπασχολῶνται κατὰ τὰς ἐλευθέρως ὥρας των καὶ ἐκτὸς τῆς Σχολῆς πρὸς ἴδιον ὄφελος.

Οἱ διδάσκαλοι τῶν εἰδικῶν μαθημάτων μορφοῦνται ἐν Ἀνωτέροις Τεχνικοῖς Σχολείοις, ὡς ἐν τῷ Πολυτεχνεῖῳ καὶ ἄλλοις, διὰ φοιτήσεως ἐν αὐτοῖς ἐπὶ δύο ἢ καὶ πλείονα ἔτη καὶ ἐπιπροσθέτως διὰ πολυετοῦς δρᾶσεως ἐν τῇ

πράξει, ὡς λ.χ. ἐν Ἐργοστασίοις, Ἐργαστηρίοις κ. λ. Πλὴν δὲ τούτων οἱ αὐτοὶ ὀφείλουσαν νὰ ὑποστῶσιν ἐπιτυχῶς τὴν λεγομένην ἐξέτασιν ὁριμότητος (ἢ ἰκανότητος) ἐνώπιον Εἰδικῆς Ἐξεταστικῆς Ἐπιτροπῆς, συνιστωμένης ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου.

Ὅσοι δὲν πληροῦν πάντας τοὺς ὄρους τούτους, προσλαμβάνονται μόνον ὡς ἔκτακτοι διδάσκαλοι, ἐφ' ὅσον συγκεντροῦσι πραγματικὴν τεχνικὴν ἐπάρκειαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ ΕΠΙ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΤΟΥΤΩΝ.

§ 88. Ἐπὶ τῆς ὅλης κινήσεως τῶν ἐν τῇ πόλει τῆς Βιέννης λειτουργουσῶν δημοσίων σχολῶν συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως παραθέτομεν ἀξιοσημειώτᾳ τινὰ δεδομένα, δηλωτικὰ τῆς σπουδαιότητος τῶν σχολῶν τούτων.

Ι. ΜΑΘΗΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ.

§ 89. Κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1929)30 ἐλειτούργουν ἐν Βιέννῃ [105 διάφορα σχολεῖα τῆς προκειμένης κατηγορίας, ὑπαγομένας διοικητικῶς εἰς δύο Κεντρικὰς τοιαύτας, τὴν Πρώτην, ἐν Mollardgasse, ἀρ. 87, καὶ τὴν Δευτέραν, ἐν Hütteldorferstrasse, ἀρ. 7-17.

Ἐν τοῖς 105 Σχολείοις τούτοις ἐδιδάσκοντο 90 ἐπαγγέλματα ἢ τέχνα. Εἰς τὰ αὐτὰ Σχολεῖα ἐλειτούργησαν 954 τάξεις, μετὰ 30 τὸ πολὺ μαθητὰς ἐκάστη. Ἐκ τῶν τάξεων τούτων αἱ 738 ἦσαν δι' ἄρρενα αἱ δὲ 216 διὰ θήλεα.

Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς μαθητῶν καὶ μαθητριῶν ἦτο 26494.

Ἐκ τούτων ἦσαν 20548 ἄρρενες καὶ 5946 νεάνιδες.

ΙΙ. ΔΑΠΑΝΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ.

§ 90. Αἱ ἐτήσια δαπάναι συντηρήσεως καὶ λειτουργίας τῶν αὐτῶν σχολείων συνεποσοῦντο κατὰ τὰ κάτωθι σχολικὰ ἔτη εἰς τὰ ἑξῆς ποσά :

Σχολικὸν ἔτος :	Ποσὸν δαπάνης :
Ἀπὸ τοῦ 1867/68 μέχρι τῆς 31/12/1889	Κορ. 4.336.062,55
» » 1890 » τοῦ 1899	» 5.224.216,12
» » 1900 » τοῦ 1910	» 10.973.977,65
Κατὰ τὸ σχολ. ἔτος 1928/29	Ἀυστρ. Σελίν. 6.425.290.—
» » 1929/30	» 6.969.840.—

Βλέπει τις ἐντεῦθεν, ὅτι ἡ ἐτησία δαπάνη βαίνει διαρκῶς αὔξουσα, ἐξ οὗ συνάγεται καὶ ἡ βαθμιαία ἐξέλιξις καὶ προαγωγή τῶν προκειμένων σχολείων.

Ἡ ἐτησία δαπάνη τοῦ σχολ. ἔτους 1929/30, ἦτοι σελίν. 6.969.840, ἰσοδυναμεῖ περίπου πρὸς 76 ἑκατομύρια σταθεροποιημένων δραχμῶν (τοῦ 1928). Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου ἀναλογεῖ εἰς ἕκαστον τῶν 26494 μαθητῶν καὶ μαθητριῶν μερίδιον ἴσον πρὸς σελ. 263, ἦτοι δραχ. 2893 περίπου.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Τὰ πρὸς κατεργασίαν ὑλικὰ ἐν ἑκάστῳ Σχολεῖῳ τῆς κατηγορίας ταύτης παρέχονται ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Σχολείου. Τὰ δὲ ἐν τῷ Σχολεῖῳ κατασκευαζόμενα ἀντικείμενα πωλοῦνται ἄνευ κέρδους εἴτε εἰς μαθητὰς εἴτε εἰς διδασκάλους τοῦ Σχολείου εἴτε εἰς ἀρτισυστάτους Σχολὰς πρὸς κατάρτισιν συλλογῆς προτύπων.

Κατ' ἀρχὴν ἀπαγορεύεται ἡ πώλησις τοιούτων εἰς τὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον, καὶ τοῦτο ἵνα μὴ δημιουργηταὶ συναγωνισμὸς πρὸς τὰ καταστήματα τῶν μελῶν τῶν Σωματείων, τῶν φερόντων ἄλλως τε τὸ βάρος τῆς συντηρήσεως τῶν Σχολείων τούτων.

ΙΙΙ. ΔΑΠΑΝΑΙ ΑΝΕΓΕΡΣΕΩΣ ΚΤΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΟΥΤΩΝ.

§ 91. Ἐκ τῶν ἐν Βιέννῃ λειτουργούντων εἰδικῶν σχολείων συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως, 105 κατὰ τὸ 1929/30, μερικὰ ἠτύχησαν νὰ ἐγκατασταθῶσιν εἰς ἴδια Διδακτήρια ἀνεγερθέντα πρὸς τοῦτο, ἦτοι περὶ τὰ 40.

Ἐκ τῶν 40 τούτων τὰ 30 στεγάζονται ὑπὸ μίαν κοινὴν στέγην, ἐν Mollardgasse 87, γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα :

«**A**. Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ συμπληρωματικῆς μορφώσεως».

Τὰ δὲ λοιπὰ 10 ὁμοίως εἰς ἑτέραν τοιαύτην, ἐν Hütteldorferstrasse, ἀρ. 7—17, γνωστὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα :

«**B**. Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ συμπληρωματικῆς μορφώσεως».

Εἰς τὴν πρώτην ὑπάγονται διοικητικῶς καὶ πολλὰ ἄλλα ἐκ τῶν λοιπῶν 65 σχολείων, αἵτινα ἐλλείπει χώρου στεγάζονται εἰς ἕτερα κτίρια, συνήθως Δημοτικῶν Σχολείων, ἢ εἰς εἰδικούς χώρους. Πάντως μελετᾶται ἡ βαθμιαία ἀνέγερσις κτιρίων καταλλήλων πρὸς αὐτοτελῆ ἐγκατάστασιν καὶ τῶν τελευταίων τούτων.

Ἀκολουθεῖται δὲ τὸ τοιοῦτο σύστημα, διότι ἡ δαπάνη ἀνεγέρσεως τοιούτων κτιρίων καὶ τοῦ ἐφοδιασμοῦ αὐτῶν μετὰ τὰ ἀπαιτούμενα διδακτικὰ ὄργανα καὶ λοιπὰ μέσα εἶναι πολὺ μεγάλη, ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τῶν ἑξῆς παραδειγμάτων.

Ι. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΣΥΜΠΛ. ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΕΝ ΒΙΕΝΝῃ (Mollardgasse 87, VI Bezirk).

§ 92. Ἡ ἀρχαιότερα αὕτη Σχολὴ τῆς προκειμένης κατηγορίας στεγάζεται

είς ἴδιον μέγαρον, τεραστίων διαστάσεων, ὥστε νά λειτουργῶσιν ἐν αὐτῇ ἀνέτως περὶ τὰ 30 εἰδικὰ σχολεῖα διαφόρων ἐπαγγελμάτων. Ἐκαστον τῶν σχολείων τούτων ἔχει πάντοτε τὰ ἀναγκαιοῦντα διαμερίσματα καὶ ἐργαστήρια καὶ συλλογὰς διδασκτικῶν μέσων, τὰ πάντα πλήρως κατηρητισμένα.

Τὸ Μέγαρον τοῦτο ἀνηγέρθη κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1908/9 διὰ δαπάνης 6 ἑκατομ. σελινίων αὐστριακῶν περίπου.

Ἴσον ποσὸν ἐστοίχισε καὶ ἡ ὀργάνωσις τῶν ἐργαστηρίων μετὰ τοῦ λοιποῦ ἐφοδιασμοῦ εἰς ἐπιπλα καὶ συλλογὰς διδασκτικῶν μέσων.

Ἄρα ἡ συνολικὴ δαπάνη ἐγκαταστάσεως καὶ ἐφοδιασμοῦ τοῦ σχολικοῦ τούτου Μεγάρου ἀνέρχεται εἰς 12 περίπου ἑκατομ. αὐστρ. σελινίων.

Τὸ ποσὸν τοῦτο ἰσοδυναμεῖ πρὸς 130 ἑκατομ. περίπου σταθεροποιημένων δραχμῶν (τοῦ 1928).

Ἡ ὅλη διαρρῦθμισις καὶ ὁ ἐφοδιασμὸς τῆς προκειμένης πολλαπλῆς Σχολῆς εἶναι ὄντως θαυμάσιοι, αὐτόχρημα ὑποτυπώδεις. Πολυάριθμοι δὲ ἄλλοδαποὶ ἐκ τῶν διαφόρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης, τῆς Β. Ἀμερικῆς κ.λ. ἐπισκέπτονται αὐτὴν πρὸς μελέτην τῆς ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας αὐτῆς.

II. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΣΥΜΠΛΗΡ. ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΕΝ ΒΙΕΝΝῃ

(Hütteldorferstrasse, 7—17).

§ 93. Ἡ νεωτέρα αὕτη, πολλαπλῆ ἐπίσης Σχολή, στεγάζεται ἐν ἰδιοκτητῷ ἀναλόγῳ Μεγάρῳ, ἐν τῷ ὁποίῳ λειτουργοῦσιν ἐπίσης ἀνέτως περὶ τὰς 10 εἰδικὰς σχολὰς, διδασκούσας ἐπαγγέλματα κατεργασίας ξύλου, δομικῶν τεχνῶν, κατασκευῆς εἰδῶν γυναικείου ἱματισμοῦ καὶ τινῶν ἄλλων.

Τὸ Μέγαρον τοῦτο ἀνηγέρθη τῷ 1926 ἐπὶ τῇ βάσει νεωτέρου σχεδίου, τελειότερου ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ Μέγαρον τῆς προηγουμένης σχολῆς τῆς I, ἐν Mollardgasse (§ 92).

Ἡ ἀνέγερσις τοῦ νεωτέρου τούτου Μεγάρου ἐστοίχισε περίπου 6 ἑκατομ. σελιν. ἐπίσης. Ἴσον δὲ ποσὸν ἐστοίχισε καὶ ἡ ἐπίπλωσις καὶ ὁ πλήρης ἐφοδιασμὸς αὐτοῦ καὶ τῶν ἐργαστηρίων του μετὰ τὰ ἀναγκαιοῦντα εἶδη.

Ἄρα ἡ συνολικὴ δαπάνη ἀνεγέρσεως καὶ ἐφοδιασμοῦ τοῦ δευτέρου τούτου Μεγάρου εἶναι 12 ἑκατομ. σελιν. αὐστριακῶν, ὅση δηλ. καὶ ἡ τοῦ πρώτου, τοῦ παλαιότερου.

Καὶ τοῦ νέου τούτου σχολικοῦ Μεγάρου ἡ διαρρῦθμισις καὶ ὁ τρόπος λειτουργίας τῶν ἐν αὐτῷ Σχολείων εἶναι ἐπίσης τελειότατα, αὐτόχρημα ὑποτυπώδη. Δι' ὃ καὶ ταῦτα δέχονται κατ' ἔτος πολυάριθμους ἄλλοδαποὺς ἐπισκέπτας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ.

§ 94. Κατὰ τὸ πρῶτον δεκαπενθήμερον τοῦ Ἰουνίου 1930 ἠδυνήθη ἐν ἐπισκεψῶ ἕννα ἐκτῶν πολυαρίθμων Σχολείων Συμπληρ. Ἐπαγγελματικῆς Μορφώσεως τῆς Βιέννης, τὰ σχετικῶς καλύτερον ὀργανωμένα, καὶ παρακολουθήσω τὴν λειτουργίαν αὐτῶν.

Θεωρῶ σκόπιμον χάριν πληρεστεράς διαφωτίσεως τοῦ τρόπου λειτουργίας τῶν τοιούτων Ἰδρυμάτων νά παραθέσω κατωτέρω συντομώτατα τὰς ἀποκομισθείσας ἐντυπώσεις.

I. ΣΧΟΛΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΣΑΙ

ἐν Mollardgasse 87.

§ 95. Ἐν § 92 ἐγένετο ἤδη λόγος περὶ τοῦ Μεγάρου τῶν προκειμένων Σχολῶν. Τώρα προσθέτωμεν τὰ ἐξῆς :

α) Ἐκ τῶν ἐν τῷ Μεγάρῳ τούτῳ στεγαζομένων πολυαρίθμων Σχολῶν, αἱ πάσας ἐπεσκέφθην, σημειῶ ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς ὀλίγας μόνον, τὰς ἐξῆς : 1) *Σιδηρουργῶν*, 2) *Ἐπιπλοποιῶν*, 3) *Ἡλεκτροτεχνιῶν*, 4) *Υδροαυλικῶν*, 5) *Τεχνιτῶν* ἐγκαταστάσεως θερμάνσεως, 6) *Ξυλουργῶν*, 7) *Ἐργατῶν καὶ Τεχνιτῶν* ὄρολογοποιίας, 8) *Βοηθῶν ὀδοντοϊατρῶν*, 9) *Βοηθῶν φαρμακοποιῶν*, 10) *Κουρέων*, 11) *Τυπογράφων*, 12) *Βιβλιοδετῶν* κ. λ.

Αἱ εἰς ἐκάστην τούτων ἀφιερωμέναι αἴθουσαι παραδόσεων καὶ ἐργαστηρίων εἶναι εὐρυχωρόταται καὶ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ὑγιεῖναι. Ὁ δὲ ἐφοδιασμὸς τῶν ἐργαστηρίων εἰς μηχανήματα, ἐργαλεῖα, ἐπιπλα καὶ λοιπὰ μέσα εἶναι ἀληθῶς ἄριστος.

β) Τὸ ζήτημα τῆς *διοργανώσεως καὶ ἐφοδιασμοῦ τῶν ἐργαστηρίων* εἶναι ἐκ τῶν σοβαρωτάτων καὶ δυσχερεστάτων καὶ ἡ λύσις αὐτοῦ δι' ἐκάστην Εἰδικὴν Σχολὴν ἀποφασίζεται κατόπιν μακρᾶς καὶ ἐμπεριστατωμένης μελέτης, διότι ἐκ τῆς εὐστόχου λύσεως αὐτοῦ ἐξαργατᾶται πρωτίστως ἡ πρακτικὴ τοῦ μαθητοῦ ἀσκησις καὶ τελειοποίησις εἰς τὴν διδασκομένην Τέχνην (ἢ ἐπάγγελμα). Εἰς τὰ πλεῖστα ἐργαστήρια παρατηρεῖ τις λ.χ. τὴν τοποθέτησιν μηχανημάτων διαφόρων ἐποχῶν, ἀπὸ τῶν παλαιότερων καὶ ἀτελεστερῶν μέχρι τῶν σημερινῶν τῶν συγχρονισμένων καὶ τελειότερων. Τοιοῦτοτρόπως οἱ ἐν αὐτοῖς ἀσκούμενοι μαθηταὶ λαμβάνουν τὴν εὐκαιρίαν νά μάθωσιν ἀφ' ἑνὸς

μὲν τὴν χρῆσιν πάντων τῶν συστημάτων τούτων μηχανικῆς κατεργασίας ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἀκρι τοῦδε ἐπιτελεσθεῖσαν ἐξέλιξιν καὶ τελειοποίησιν τῆς οἰκείας τέχνης ἢ ἐπαγγέλματος. Οὕτω δ' ὁ μαθητὴς πείθεται, ὅτι ἡ τέχνη ἢ τὸ ἐπάγγελμα, εἰς ὃ μορφοῦται, δὲν εἶναι καὶ τὸ ἀναλλοίωτον ἀλλὰ τοῦναντίον καὶ τὸ ἐπιδεκτικὸν συνεχοῦς μεταβολῆς καὶ ἐμπνέεται συνεπῶς ὑπὸ τῆς σταθερᾶς ἰδέας, ὅτι ἔχει καθῆκον, ἅμα δὲ καὶ συμφέρον, νὰ προσπαθῇ καὶ οὗτος ἐν τῷ κύκλῳ τῆς δράσεώς του νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν περαιτέρω ἐξέλιξιν ἐπὶ τὸ βέλτιον τῆς τέχνης ἢ τοῦ ἐπαγγέλματος του.

Πρὸς ἐξασφάλισιν ἱκανοποιητικῶν ἀποτελεσμάτων ἡ ἐργαστηριακὴ διδασκαλία διεξάγεται μὲ ὀλιγαριθμούς ομάδας μαθητικάς, ἐκ 12 ἕως 15 ἀτόμων τὸ πολὺ. Ἐὰν ὅθεν τάξεις τις περιλαμβάνῃ 30 ἢ 35 μαθητάς, ὅπερ καὶ συνήθως συμβαίνει, τότε αὕτη χωρίζεται εἰς 2 ἢ 3 ομάδας διὰ τὰς ἐργαστηριακάς τῶν μαθητῶν ἀσκήσεις. Ὁ προϊστάμενος διδάσκαλος εἶναι πάντοτε ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἐργαζομένων μαθητῶν, παρακολουθεῖ καὶ ἐξελέγχει τὴν ἐργασίαν ἐκάστου καὶ παρέχει πᾶσαν ἐνδεικνυομένην ἐκάστοτε ὁδηγίαν. Ἐν τούτῳ ὁ Διδάσκαλος ἐπικουρεῖται καὶ ὑπὸ ἀναλόγου ἀριθμοῦ ἀρχιτεχνιτῶν, καθοδηγούντων ἐπίσης τοὺς ἀσκουμένους, Ὑπὸ τοὺς ὄρους τούτους ἡ ἐργαστηριακὴ διδασκαλία προσλαμβάνει κατ' οὐσίαν τὸν χαρακτῆρα ἀτομικῆς διδασκαλίας. Ὡς ἰδεῶδες ἔχει τεθῆ ἢ ἐπίτευξις τῆς ἀκρας, εἰ δυνατόν, τελειοποιήσεως τοῦ μαθητοῦ εἰς τὴν οἰκείαν τέχνην ἢ ἐπάγγελμα. Κατὰ δεύτερον ὅμως λόγον ἐπιδιώκεται, ὅπου καὶ ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶναι ἐφικτόν, ἡ ἐπαρκὴς εἰδίκευσις τοῦ μαθητοῦ καὶ εἰς ἐν ἢ πλείονα ἄλλα ἐπαγγέλματα ἢ τέχνας συγγενεῖς πρὸς τὸ κύριον ἐπάγγελμά του (§ 84). Οὕτω λ.χ., ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο, ὁ ἐπιπλοποιὸς τραπεζῶν μανθάνει καὶ τὴν τέχνην τοῦ ἐπιπλοποιοῦ καθισμάτων καὶ ἀνακλίντρων, ὡς ἐπίσης καὶ τὴν τοῦ ξυλουργοῦ δι' οἰκοδομᾶς κ.ο.κ.

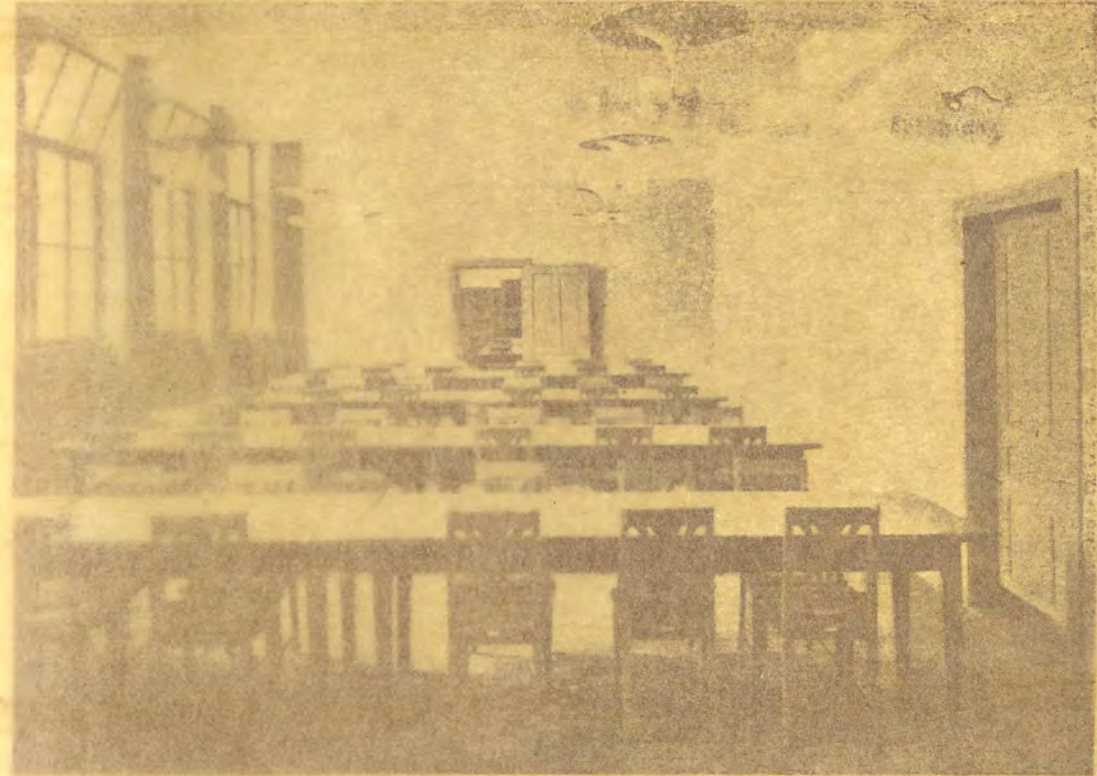
Συνήθως ἕκαστος μαθητὴς ἔχει ἰδίαν τράπεζαν ἐργασίας καὶ ἰδίαν συλλογὴν ἐργαλείων, ὥστε νὰ ἐκτελῇ ἐν πάσῃ ἀνέσει τὴν ἐκάστοτε προτεινομένην πρὸς ἐκτέλεσιν ἐργασίαν καὶ νὰ ἐξελέγχηται οὗτος ἐν τῇ τοιαύτῃ δράσει του πληρέστερον.

Ἐνίοτε ὅμως βλέπει τις καὶ δύο μαθητάς ἐργαζομένους εἰς τὴν αὐτὴν τράπεζαν ἐργασίας.

Τὰ χρησιμοποιούμενα ἐργαλεῖα καὶ τὰ πρὸς κατεργασίαν καὶ λοιπὰ βοηθητικὰ ὑλικά παρέχονται ὑπὸ τοῦ Σχολείου. Παραδειγματικῆ δὲ εἶναι ἡ ἐπικρατοῦσα τάξις ἐν τῇ διαχειρίσει, χρήσει καὶ διαφυλάξει τῶν ὑλικῶν καὶ ἐργαλείων.

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐργαστηριακῆς διδασκαλίας καὶ ἀσκήσεως βασιλεύει ἀκρα ἡσυχία καὶ προσοχή, ἀπαγορευομένης πάσης συνομιλίας μεταξὺ τῶν μαθητῶν.

Ὁ μαθητὴς ἀσκεῖται ὄχι μόνον εἰς τὴν μετὰ ἀκρας δεξιότητα, ἀκριβείας τεχνικῆς, καλαισθησίας καὶ πάσης ἄλλης ἀπόψεως τεχνικῆς ἐκτέλεσιν τῆς ἐκάστοτε ἀνατιθεμένης αὐτῷ ἐργασίας ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν δεξιότητα τοῦ νὰ ὑπολο-

Αἰθουσα ἀναγνωστηρίου ἐν τῷ Μεγάρῳ τῆς I Ἐπαγγέλμ. Σχολῆς κ. λ. ἐν Mollardgasse 87, τῆς Βιέννης (δρ. σελ. 173 καὶ 175).

γίτη μετὰ μεγάλης ἀκριβείας τὸ κόστος (τίμημα) τῶν κατασκευαζομένων ἀντικειμένων.

γ) Ἡ τῶν λοιπῶν τοῦ προγράμματος μαθημάτων διδασκαλία γίνεται ἐπίσης εὐμεθόδως καὶ μετὰ πάσης σαφηνείας. Ἡ διδακτικὴ μέθοδος εἶναι ὅλως πρακτικὴ καὶ ἀπλῆ καὶ ἐνισχύεται διὰ τῆς ἐπιδείξεως τῶν ἐνδεικνυμένων ἐποπτικῶν μέσων, ὧν αἱ συλλογαὶ εἶναι πλήρεις καὶ ἀξιοθαύμαστοι. Οὕτω ἐξασφαλίζεται ἡ τῶν μαθητῶν κατάρτισις εἰς δεξιούς καὶ πεφωτισμένους τεχνίτας καὶ ἐργάτας.

§ 96. Ἡ ὅλη μόρφωσις τῶν μαθητῶν ἐνισχύεται καὶ συμπληροῦται καὶ διὰ πολλῶν ἄλλων ἐπικουρικῶν μέσων, οἷα τὰ ἑξῆς:

1) Διοργανοῦνται περιοδικῶς **συγκεντρώσεις τῶν μαθητῶν** ἐν εἰδικαῖς αἰθούσαις ὑποδοχῆς τοῦ Σχολικοῦ Μεγάρου ἄλλοτε μὲν πρὸς τέλεσιν ἐσοτῶν ἄλλοτε δὲ χάριν κινηματογραφικῆς παραστάσεως καὶ ἄλλοτε χάριν ἀπλῆς οἰκογενειακῆς συγκεντρώσεως. Κατὰ τὰς συγκεντρώσεις ταύτας παρευρίσκονται καὶ οἱ Διδάσκαλοι, ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ γονεῖς εἴτε κηδεμόνες, ὡς καὶ οἱ ἐργοδότες τῶν μαθητῶν. Εἰς ἐκ τῶν σκοπῶν τῶν τοιούτων συγκεντρώσεων εἶναι καὶ ἡ διαπαιδαγώγησις τῶν νέων ἀπὸ ἀπόψεως κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς.

2) Κατὰ τὴν μεσημβριαν λειτουργοῦσι μαθητικὰ συσσίτια, ἰδίᾳ εἰς ἃς Σχολὰς οἱ μαθηταὶ ὑποχρεοῦνται νὰ παραμένωσιν ἐν αὐταῖς καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν.

3) Ἐν ἅπασιν τοῖς διαμερίσμασιν ἐκάστου Σχολείου, ἀκόμη καὶ ἐν τοῖς Ἐργαστηρίοις, τηρεῖται ἄκρα καθαριότης. Ἡ τήρησις δ' αὐτῆ διευκολύνεται σπουδαίως καὶ διὰ τῶν ὑπαρχουσῶν ἐν τῷ Σχολικῷ Μεγάρῳ τελείων ὑδραυλικῶν ἐγκαταστάσεων δεχομένων ἀφθονον τὸ ὕδωρ.

4) Ἐν τῷ Μεγάρῳ τῶν Σχολῶν τούτων λειτουργεῖ συστηματικὸν Ἰατρεῖον, ἐν τῷ ὁποίῳ ὄχι μόνον ἐξελέγχεται καὶ παρακολουθεῖται ἀνελλιπῶς ἡ τῶν μαθητῶν ὑγιεινὴ κατάστασις ἀλλὰ καὶ παρέχεται, ἐν περιπτώσει ἀτυχήματος, πᾶσα ἐνδεικνυμένη πρώτη βοήθεια.

5) Τὸ Κατάστημα τῶν Σχολῶν τούτων διαθέτει πολλὰ διαμερίσματα συστηματικῶν λουτήρων, εἰς τοὺς ὁποίους οἱ μαθηταὶ ὀφείλουσι νὰ λούωνται καθ' ἃς ὥρας καὶ ἡμέρας ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ Ἐσωτερικοῦ Κανονισμοῦ.

6) Οἱ μαθηταὶ μετέχουσι προαιρετικῶς διαφόρων σωματικῶν ἀσκήσεων, ἀθλητικῶν, κολυμβητικῶν καὶ ἄλλων ἀγωνισμάτων.

7) Περιοδικῶς διοργανοῦνται ἐπίσης ἐκπαιδευτικὰ ἐκδρομαὶ ὡς καὶ ἐπισκέψεις εἰς ἀξιόλογα Ἱδρύματα.

8) Ἐχουν καθιερωθῆ βραβεῖα δι' ἐξαιρετικὴν ἐπίδοσιν, ὧν ἡ ἀπονομὴ πρὸς τοὺς βραβευομένους μαθητάς γίνεται πανηγυρικῶς.

II. ΕΙΔΙΚΑΙ ΣΧΟΛΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ
ἐν Βιέννῃ (Hütteldorferstrasse, ἀρ. 7—17).

§ 97. Τὰς σχολὰς ταύτας ἐπεσκέφθη κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Ἰουνίου 1930.

Αἱ Σχολαὶ αὗται στεγάζονται ἐν τῷ Μεγάλῳ τῆς Hütteldorferstrasse, ἀρ. 7—17, περὶ οὗ ἐγένετο ἤδη λόγος ἀνωτέρω (§ 93). Ἐκεῖ ἐσημειώθησαν καὶ αἱ διδασκόμεναι ἀντιστοιχοὶ τέχναι καὶ ἐπαγγέλματα.

§ 98. Ἐκάστη τῶν εἰδικῶν τούτων σχολῶν διαθέτουσα πάντα τὰ ἀναγκαῖον διαμερίσματα παραδόσεων, βιβλιοθηκῶν, ἀναγνωστηρίων, ἐργαστηρίων καὶ διαφόρων ἄλλων προορισμῶν, λειτουργεῖ ἐν πάσῃ ἀνέσει καὶ συστηματικότητι.

§ 99. Ἡ διδασκαλία τῶν μαθημάτων γενικῆς μορφώσεως ἐνεργεῖται, καὶ ἐνταῦθα, κατὰ τρόπον ἀπλοῦν καὶ πρακτικόν καὶ ὑποβοηθεῖται δι' ἐπειδείξεως τῶν ἀντιστοίχων ἐποπτικῶν μέσων, λαμβανομένων ἐκ τῶν οἰκείων συλλογῶν.

§ 100. Ἡ ἐργαστηριακὴ διδασκαλία καὶ ἀσκησις τῶν μαθητῶν γίνεται κατὰ ὀλιγαριθμούς ἐπίσης ομάδας καὶ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Προϊσταμένου Διδασκάλου, ἐνισχυομένου καὶ ὑπὸ τοῦ ἀναλόγου ἀριθμοῦ βοηθῶν ἢ ἀρχιτεχνιτῶν.

§ 101. Καὶ ἐν ταῖς Σχολαῖς ταύταις λαμβάνεται ἐπίσης πρόνοια καὶ περὶ τῆς κοινωνικῆς διαπλάσεως τῶν μαθητῶν, διευκολύνσεως οὕτων καὶ προαγωγῆς τῆς ὑγείας των (§ 96).

§ 102. Ἐκεῖνο δ' ὅπερ εἶναι ἀξίον ἰδιαιτέρας μνείας ἐνταῦθα εἶναι τὸ σημεῖον τῆς ἀκρας τελειότητος τοῦ Σχολικοῦ Μεγάλου ἀπὸ ὑγιεινῆς καὶ πάσης ἄλλης ἀπόψεως σχολικῆς. Εἶναι ἀληθῶς ἀδύνηστον διὰ λέξεων νὰ δώσῃ τις ἀκριβῆ περιγραφὴν τοῦ Μεγάλου. Ἐν τούτοις πρὸς μόρφωσιν, ἔστω καὶ κατὰ προσέγγισιν, σχετικῆς ἰδέας ἅς παραθέσωμεν ὅλως ἐνδεικτικῶς, λεπτομερείας τινάς, τὰς ἐξῆς :

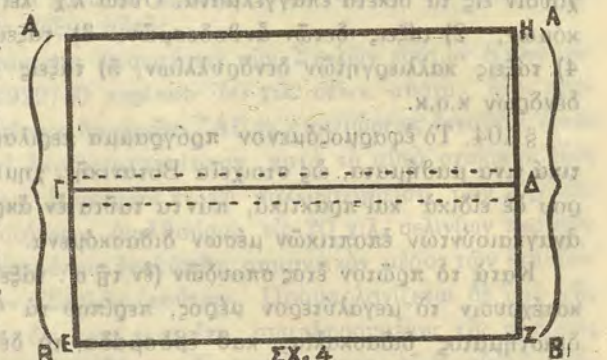
1) Τὸ δάπεδον εἶναι ἐστρωμένον μὲ εἰδικὸν στρώμα λινελαίου οὕτως ὥστε νὰ ἀποσοβῆται εὐκόλως καὶ πλήρως ὁ κονιορτὸς καὶ ἡ ὑγρασία.

2) Τὰ παράθυρα εἶναι πάντα διπλᾶ καὶ ὑελόφρακτα ἐξ ὀλοκλήρου. Τὸ ἐσωτερικὸν χωρίζεται εἰς δύο ἴσα μέρη δι' ὀριζοντίαν περὶ τὸ μέσον γραμμῆς, τὸ ἀνώτερον καὶ τὸ κατώτερον. Τὰ δύο ταῦτα μέρη τοῦ παραθύρου, ἀρκετὰ βαρέα, ἀνοίγονται ἢ κλείονται δι' ἀντιστοίχων εἰδικῶν μοχλῶν, τοποθετημένων κατακορύφως ἐπὶ τῶν δύο παραλλήλων κατακορύφων ἀκμῶν τοῦ ὅλου πλαισίου τοῦ παραθύρου. Παρομοία ἐντελῶς εἶναι ἡ διασκευὴ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ παραθύρου. Ὑπὸ τοὺς ὄρους τούτους ἐξασφαλίζεται τὸ ἐξῆς μεταξὺ πολλῶν ἄλλων πλεονέκτημα ὡς πρὸς τὸν ἀερισμὸν τῶν αἰθουσῶν. Προκειμένου δηλ. νὰ ἀερισθῇ ἡ αἴθουσα ὁ ἀρμόδιος ὑπάλληλος βοηθεῖα τῶν εἰρημένων μοχλῶν ἀνοίγει εὐκόλως, ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου κινδύνου θραύσεως τῶν μεγάλων καὶ βαρέων ὑελοπινάκων, τὰ δύο ἡμίση τοῦ ἐσωτερικοῦ παραθύρου καὶ τὰ ἀντίστοιχα τοῦ ἐξωτερικοῦ, οὕτως ὥστε νὰ σχηματίζεται μικρὸν σχετικῶς ἀνοίγμα περὶ τὴν ὀριζοντίαν μέσῃν χωριστὴν γραμμὴν ἐκάστου παραθύρου. Τὸ ἀνοίγμα τοῦτο ἔχει μῆκος σχετικῶς μέγα, ἴσον πρὸς τὸ πλάτος τοῦ παραθύρου, πλάτος δὲ μικρόν πως καὶ ὄσης ἐκτάσεως εἶναι ἀρκετὸν διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ ἐπιθυμητοῦ ἀερισμοῦ. Τὸ πλάτος δύναται νὰ αὐξηθῇ ἢ

ἐλαττωθῇ, βοηθεῖα τῶν οἰκείων μοχλῶν τοῦ ἀνοίγματος τῶν παραθύρων, κατὰ βούλησιν. Τὰ δύο ἡμίση τοῦ ἐσωτερικοῦ παραθύρου, ὅταν εἶναι ἀνοίγμένα, ἔχουν διεύθυνσιν πρὸς τὰ ἔσω τῆς αἰθούσης. Παράλληλον δὲ διεύθυνσιν ἔχουν καὶ τὰ δύο ἡμίση τοῦ ἐξωτερικοῦ παραθύρου. Τοιοῦτοτρόπως ὁ ἔξωθεν εἰσρέων πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς αἰθούσης ψυχρὸς ἀήρ δὲν προσπίπτει ἀποτόμως ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν ἐντὸς τῆς αἰθούσης εὐρισκομένων μαθητῶν καὶ συνεπῶς ἀποσοβεῖται σχετικὸν κρυολόγημα αὐτῶν. Ὅλως προχείρως τὸ κάτωθι σχῆμα (4) δίδει κατὰ προσέγγισιν, μικρὰν ἰδέαν τῆς διαρρυθμίσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ παραθύρου. οὔσης ὁμοίας καὶ τῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ.

$EZΔΓ$ —τὸ κατώτερον ἡμισυ τοῦ παραθύρου, δυνάμενον νὰ περιστρέφεται περὶ τὴν βάσιν του EZ διὰ μοχλοῦ.

$ΓΔΗΘ$ —τὸ ἀνώτερον ἡμισυ τοῦ παραθύρου δυνάμενον διὰ τοῦ μοχλοῦ νὰ περιστρέφεται περὶ τὴν ἀνω βάσιν του $ΘΗ$.

Τὰ δύο ταῦτα ἡμίση, ὅταν τὸ παράθυρον εἶναι κλειστόν, λαμβάνουν θέσιν δύο κατακορύφων ἐπιπέδων ἐφαπτομένων πρὸς ἄλληλα κατὰ τὴν ὀριζοντίαν, περὶ τὸ μέσον, γραμμὴν $ΓΔ$, ἀποτελοῦσαν τὸ κοινὸν σύνορον αὐτῶν, καὶ μορφούντων ἐν ἐνιαῖον ἐπίπεδον κατακόρυφον.

Ἡ καμπύλη $ΑΒ$ ἐμφαίνει, ὄχι ἀκριβῶς βέβαια, τὸ σύστημα τοῦ μοχλοῦ, δι' οὗ ἀνοίγονται τὰ δύο, ὡς ἄνω, δύο ἡμίση μέρη τοῦ παραθύρου ἢ κλείονται. Ἡ $Α'Β'$ καμπύλη παριστᾷ δεύτερον ὅμοιον μοχλόν.

Ταῦτα περὶ τοῦ θαυμασίου τούτου Σχολικοῦ Μεγάλου.

III. ΚΗΠΟΥΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ. (Gartenbauschule).

§ 103. Τρίτην Σχολὴν ἐπεσεφθην τήν, ὡς ἄνω, κειμένην εἰς τινὰ ἐξοχὴν, ὀνόματι Remise, παρὰ τὸν Δούναβιν, τῆς πόλεως Βιέννης. Ἡ Σχολὴ αὕτη διοικητικῶς ὑπάγεται εἰς τὴν I Σύνθετον Ἐπαγγελματ. Σχολὴν συμπληρωμ. μορφώσεως, τῆς Mollardgasse ἀρ. 87. (§ 92).

Ἡ Κηπουρικὴ Σχολὴ αὕτη περιλαμβάνει 3 ἔτη σπουδῶν καὶ δέχεται ὡς μαθητὰς τοὺς μαθητευομένους τῶν ἐξῆς ἐπαγγελμάτων, καλλιεργείας δημοτικῶν πλατειῶν, ἰδιωτικῶν κήπων, νεκροταφείου, λαχανοκήπων, ὄπωροφόρων δένδρων, ἀνθοκομείων, ἀνθοπωλείων ἢ ἄλλων συγγενῶν κλάδων. Οἱ μαθη-

τενόμενοι οὔτοι, ἐφ' ὅσον ἔχουν ἡλικίαν κάτω τῶν 18 ἐτῶν, ὑποχρεοῦνται νὰ φοιτήσουν εἰς τὴν προκειμένην Σχολὴν. Λειτουργεῖ ἡ Σχολὴ ἐν καιρῷ ἡμέρας καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐργασίμους ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος. Ἐκαστος μαθητῆς ὑποχρεοῦται νὰ προσέρχεται εἰς τὴν Σχολὴν ἐπὶ 8 μόνον ὥρας καθ' ἐβδομάδα, πάσας κειμένας ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ ἡμέρᾳ τῆς ἐβδομάδος.

Κατὰ κανόνα οἱ μαθηταὶ οὔτοι εἶναι ἀπόφοιτοι δευτοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου ἢ ἐν γένει ἔχουσι δετῆ ἐν ὄλῳ γενικὴν μόρφωσιν, ἐξ ὧν 4 ἔτη ἐν Δημοτικῷ Σχολείῳ καὶ 4 κατόπιν ἐν κατωτέρᾳ μέσῃ σχολῇ γενικῆς μορφώσεως.

Οἱ μαθηταὶ κατατάσσονται ἀνὰ 30 εἰς εἰδικὰς τάξεις, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦσιν εἰς τὰ οἰκεία ἐπαγγέλματα. Οὕτω λ.χ. λειτουργοῦσι : 1) τάξεις ἀνθοκόμων, 2) τάξεις δετῶν ἀνθοδεσμῶν. 3) τάξεις καλλιεργητῶν λαχανικῶν, 4) τάξεις καλλιεργητῶν δενδρυλλίων, 5) τάξεις καλλιεργητῶν ὀπωροφόρων δένδρων κ.ο.κ.

§ 104. Τὸ ἐφαρμοζόμενον πρόγραμμα περιλαμβάνει ἀφ' ἐνὸς μὲν θεωρητικὰ τινα μαθήματα, ὡς στοιχεῖα Βοτανικῆς, χημείας καὶ ἄλλα τινά, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰδικὰ καὶ πρακτικά, πάντα ταῦτα ἐν ἄκρᾳ συντομίᾳ καὶ βάσει τῶν ἀναγκασιούτων ἐποπτικῶν μέσων διδασκόμενα.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος σπουδῶν (ἐν τῇ α'. τάξει) τὰ θεωρητικὰ μαθήματα κατέχουσιν τὸ μεγαλύτερον μέρος, περίπου τὰ $\frac{4}{5}$, τοῦ ὀκταώρου χρονικοῦ διαστήματος διδασκαλίας καθ' ἐβδομάδα, τὸ δὲ λοιπὸν $\frac{1}{5}$ ἀνήκει εἰς τὰ πρακτικά.

Κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος, ἐν τῇ β'. τάξει, ὁ χρόνος μερίζεται ἐξ ἴσου, ἀφιερουμένων 4 ὥρῶν διὰ τὰ θεωρητικὰ καὶ 4 ὥρῶν διὰ τὰ πρακτικά.

Τέλος κατὰ τὰ τρίτον ἔτος, ἐν τῇ γ'. τάξει, ἡ ὑπεροχὴ ἀνήκει εἰς τὰ πρακτικὰ μαθήματα, δι' ἃ ἀφιεροῦνται τοῦλάχιστον τὰ $\frac{4}{5}$ τοῦ ὅλου χρόνου καὶ τὸ λοιπὸν $\frac{1}{5}$ διὰ τὰ πρακτικά.

Αἱ πρακτικαὶ ἀσκήσεις καὶ ἐφαρμογαὶ γίνονται ἐπὶ τῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καθιερωμένης ἐκτάσεως καλλιεργησίμου γῆς, ἣτις ἔχει δωρηθῆ ὑπὸ τοῦ Δήμου Βιέννης καὶ περιβάλλει τὸ κτίριον τῆς Σχολῆς.

Τὸ ἐν τῇ Σχολῇ ἀπασχολημένον προσωπικὸν περιλαμβάνει : α) τοὺς διδάσκοντας (διδασκτικὸν προσωπικόν) καὶ β) τοὺς βοηθοὺς (βοηθητικὸν προσωπικόν).

§ 105. Ἡ ἐν λόγῳ Κηπουρικῇ Σχολῇ εἶναι νεαρά, συσταθεῖσα πρὸ ὀλίγων ἐτῶν. Ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ὅμως ἔτους 1929/30 ἤρξατο ὀργανομένη καὶ **εἰδικῇ τριτάξεως Κηπουρικῇ Σχολῇ (Fachschule), διὰ μαθητὰς προαιρετικῶς φοιτῶντας καὶ ἐπὶ πληρωμῇ διδάκτρων.** Εἰς ταύτην γίνονται δεκτοὶ καὶ ξένοι σπουδασταί, ὑπὸ ὄρους. Οἱ μαθηταὶ τῆς εἰδικῆς ταύτης Σχολῆς φοιτῶσι καθ' ἐκάστην, ἐπὶ 5 ἢ 6 ὥρας, πλὴν τοῦ Σαββάτου καὶ Κυριακῆς. Διὰ τοῦτο ἡ παρεχομένη εἰς αὐτοὺς θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ μόρφωσις εἶναι ἐκτενεστέρα καὶ πληρεστέρα τῆς ἐν τῇ συμπληρωματικῇ ἐπαγγελματικῇ Σχολῇ Κηπουρικῆς παρεχομένης. Εἰς τὴν εἰδικὴν ταύτην τριτά-

ξιον Κηπουρικῇ Σχολῇ ἀπασχολεῖται τὸ αὐτὸ διδασκτικὸν καὶ βοηθητικὸν προσωπικόν, ὅπερ καὶ ἐν τῇ συμπληρ. ἐπαγγελματικῇ Σχολῇ τῆς Κηπουρικῆς καὶ ἡ πρακτικὴ ἀσκήσις γίνεται δι' ἀμφοτέρας τὰς Σχολὰς ἐπὶ τῆς αὐτῆς καλλιεργησίμου περιοχῆς. Οὕτω δὲ διὰ τῶν αὐτῶν περίπου ἐτησίων δαπανῶν ἐξασφαλίζεται ἡ λειτουργία δύο ἀντὶ μιᾶς κηπουρικῶν σχολῶν.

Κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1929/30, τὸ πρῶτον διὰ τὴν εἰδικὴν Κηπουρικῇ Σχολῇ (Fachschule für Gartenbau), κατηρτίσθη καὶ ἐλειτούργησε μία καὶ μόνη τάξις αὐτῆς, ἡ πρώτη καὶ κατωτάτη. Κατὰ τὸ 1930/31 θὰ ἐλειτούργουν δύο, αἱ κατώτεραι, τάξεις καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς 1931/32 θὰ συνεπληροῦντο καὶ αἱ τρεῖς προβλεπόμεναι τάξεις αὐτῆς.

Ἡ συντήρησις καὶ λειτουργία ἀμφοτέρων τῶν Σχολῶν τούτων Κηπουρικῆς ἐστοίχισαν κατὰ τὸ 1929/30 περίπου 50 χιλ. σελιν. αὐστρ., ἧτοι περὶ τὰς 545 χιλ. σταθεροποιημένων δραχμῶν. Ἄξιον σημειώσεως ἐνταῦθα εἶναι τοῦτο, ὅτι αἱ αὐταὶ Σχολαὶ ἐπραγματοποίησαν κατὰ τὸ αὐτὸ σχολικὸν ἔτος εἰσπράξεις ἐκ τῆς πωλήσεως διαφόρων ἐν τῇ καλλιεργηθείσῃ τῶν Σχολῶν περιοχῇ παραχθέντων προϊόντων ἀνελθούσας εἰς 20 χιλ. σελινίων περίπου (ἧτοι 218 χιλ. δρ.). Τοιοῦτοτρόπως ἐκαλύφθη σημαντικὸν μέρος τῶν ἐτησίων δαπανῶν λειτουργίας τῶν Σχολῶν τούτων. Προϋπολογίζεται δὲ ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως τῶν Σχολῶν, ὅτι μετὰ τινα ἔτη, συμπληρουμένης τῆς πλήρους καὶ ἐντατικῆς καλλιεργείας τοῦ ῥηθέντος ἀγροκηπίου των, αἱ ἐξ αὐτοῦ πρόσσοδοι θὰ ἀυξάνωσι συνεχῶς καὶ μετ' οὐ πολὺ θὰ καλύπτωσιν ἀσφαλῶς ὁλόκληρον τὸ ἐτήσιον ποσὸν δαπανῶν λειτουργίας τῶν δύο Σχολῶν. Αἱ αἰσιόδοξοι αὐταὶ προβλέψεις δὲν φαίνονται ὑπερβολικαί. Ἐν ἐκ τῶν μελετωμένων συντελεστικῶν πρὸς τοῦτο μέτρων τυγχάνει καὶ τοῦτο, ἧτοι νὰ χρησιμοποιηθῶσιν, ἐπ' ἀμοιβῇ, ὡς ἐργάται καὶ βοηθοὶ οἱ ἐκ τῆς βαθμηδὸν συμπληρουμένης τριταξίου Εἰδικῆς Σχολῆς Κηπουρικῆς ἐξερχόμενοι τελειόφοιτο αὐτῆς. Διὰ τῶν μεμορφωμένων τούτων ἐργατικῶν δυνάμεων θὰ ἐξασφαλισθῇ λίαν ἱκανοποιητικὴ ἀπόδοσις προϊόντων ἐκ τῶν ἐτησίων καλλιεργειῶν καὶ πληρεστέρα ἢ πρακτικὴ ἀσκήσις τῶν μαθητῶν τῶν δύο σχολῶν.

§ 106. Ἄς ἴδωμεν τώρα συντόμως, πῶς ἐνεργεῖται ἡ πρακτικὴ τῶν μαθητῶν ἀσκήσις ἐν τῷ κοιῷ ἀγροκηπίῳ τῶν δύο Σχολῶν.

Ἡ ὅλη ἔκτασις τοῦ ἀγροκηπίου εἶναι κεχωρισμένη εἰς πολλὰ μικρότερα τμήματα, ὧν ἕκαστον ἀφιεροῦται εἰς ὄρισμένον τι εἶδος καλλιεργείας, ὡς λ.χ. ἀνθέων, λαχανικῶν, καλλωπιστικῶν δενδρυλλίων, ὀπωροφόρων δένδρων κ.λ.

Οἱ μαθηταὶ τῆς πρώτης τάξεως τῆς εἰδικῆς Κηπουρικῆς Σχολῆς κατὰ τὰς ὥρας τῶν πρακτικῶν ἀσκήσεων τοῦ προγράμματος τῆς τάξεώς των προπαρασκευάζουσιν ἕκαστον τῶν ῥηθέντων μικρῶν τμημάτων γῆς τῶν εἰδικῶν καλλιεργειῶν διὰ ἐκσκαφῆς, σκαλίσματος καὶ πάσης ἄλλης προπαρασκευαστικῆς ἐργασίας οὕτως ὥστε τὸ τμήμα νὰ καταστῇ ἐτοιμὸν πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς ἀντιστοίχου εἰδικῆς καλλιεργείας, ἧτοι πρὸς σπορὰν ἢ φύτευσιν.

Οἱ μαθηταὶ τῆς συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς κηπουρικῆς σχολῆς

δφείλουσι, συμφώνως πρὸς τὸ πρόγραμμα τῆς Σχολῆς ταύτης, νὰ ἀπασχολῶνται ἐπὶ 3 ὥρας συνεχεῖς τοῦ οἰκείου ἀπογεύματος εἰς πρακτικὴν ἀσκήσιν ἐν τῷ ἀγροκηπίῳ τῆς Σχολῆς των. Ἡ ἀπασχόλησις αὕτη γίνεται, ὡς ἐξῆς περιῖπου.

Ἐν ἐκάστῳ τμήματι εἰδικῆς καλλιεργείας ἕκαστος μαθητῆς δφείλει νὰ ἐφαρμόσῃ αὐτοπροσώπως τὴν προκειμένην εἰδικὴν καλλιέργειαν ἐπὶ μιᾶς λωρίδος γῆς ἐκ τοῦ προκειμένου Τμήματος, ὀνομαστικῶς εἰς τοῦτον παραχωρουμένης πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ὁ μαθητῆς μετὰ τὴν τοιαύτην ἐν τινὶ Τμήματι προσωπικὴν ἀπασχόλησίν του μεταβαίνει δι' ἀνάλογον σκοπὸν εἰς ἕτερον Τμήμα, ἄλλης εἰδικῆς καλλιεργείας, ὅπου ἕτερα ἀντίστοιχος λωρὶς γῆς ἔχει παραχωρηθῆ εἰς αὐτὸν ὀνομαστικῶς, καὶ οὕτω καθεξῆς. Οὕτω λοιπὸν κατὰ τὸ διάστημα τῶν τριῶν ὥρῶν πρακτικῶν ἀσκήσεων ἕκαστος μαθητῆς κατορθώνει νὰ ἀπασχοληθῆ εἰς μίαν ἢ δύο ἢ καὶ πλείονας εἰδικὰς καλλιεργείας, ὅσας προβλέπει δι' αὐτὸν τὸ πρόγραμμα τῆς τάξεως, εἰς ἣν οὗτος ἀνήκει. Ἡ τοιαύτη πρακτικὴ ἀσκήσις τῶν μαθητῶν ἐκάστης τάξεως γίνεται φυσικὰ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν καὶ ὀδηγίαν τῶν οἰκείων διδασκάλων καὶ βοηθῶν. Κατὰ τὰς πρακτικὰς ταύτας ἐφαρμογὰς παρίστανται ὑποχρεωτικῶς καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ τῆς εἰδικῆς Κηπουρικῆς Σχολῆς, οἱ ὅποιοι κατ' ἄλλας ἰδίας ὥρας ἐκτελοῦσιν ἀνάλογους πρακτικὰς ἀσκήσεις σπορᾶς ἢ φυτεύσεως. Οὕτω δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις γεννᾶται καὶ ἀξιόλογος ἀμιλλα μετὰ τῶν μαθητῶν τῶν δύο προκειμένων κατηγοριῶν Σχολῶν.

Αἱ τοιαῦται ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν τῆς Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς ἀποβλέπουσι συνήθως εἰς ἐξευγενισμόν ῥόδων ἢ ἄλλων ἀνθέων, εἰς ἐμβολιασμόν δενδρυλλίων καὶ ἄλλας εἰδικὰς ἐργασίας.

Ἀπὸ ἀπόψεως διδακτικῆς μεθόδου ἐν προκειμένῳ εἶναι ἀξιοσημείωτον τὸ ἐξῆς :

Προκειμένου λ. χ. περὶ ἀνθοκομίας οἱ μαθηταὶ ἀπασχολοῦνται ὄχι μὲ πολυάριθμα εἶδη ἀνθέων ἀλλὰ μὲ 4 ἢ 5 τοιαῦτα. Καταβάλλεται ἡ δέουσα προσπάθεια, ὅπως οἱ μαθηταὶ κατανοήσωσι καλῶς τὰ τῆς καλλιεργείας τούτων, τὰ τῆς φυσιολογικῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν, τὰ τοῦ ἐξευγενισμοῦ, ὡς καὶ πᾶν ἄλλο σημεῖον ἐνδιαφέρον, πάντα δὲ ταῦτα ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ. Ἀφοῦ δ' οὕτω οἱ μαθηταὶ καταστῶσι πλήρως ἐνήμεροι παντὸς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν συστηματικὴν καλλιέργειαν τῶν ἀρχικῶν τούτων τεσσάρων εἰδῶν ἀνθέων, τότε ἐπακολουθεῖ ἡ διδασκαλία καὶ περὶ παντὸς ἄλλου ἐνδιαφέροντος ἀνθους καὶ ἡ ἀντίστοιχος καλλιέργεια αὐτοῦ. Ὁ δεύτερος δ' οὗτος διδακτικὸς σκοπὸς ἐπιτυγχάνεται νῦν συντόμως καὶ μετ' ἄκρας εὐχερείας, ἐπειδὴ οἱ μαθηταὶ εἶναι ἤδη ἀρχοῦντως προπαρασκευασμένοι διὰ τὴν προσδοχὴν καὶ ταχεῖαν ἀφομοίωσιν τοῦ προσφερομένου νέου διδακτικοῦ ὕλικου.

Ἀνάλογος τακτικὴ ἐφαρμόζεται καὶ ἐφ' ἐκάστης τῶν λοιπῶν εἰδικῶν καλλιεργιῶν, ὡς λαχανικῶν, δενδρυλλίων κ.λ.

Εὐνόητον, ὅτι ἕκαστον εἶδος καλλιεργείας ἐξετάζεται καὶ ἀπὸ οἰκονομικῆς

ἀπόψεως ἐπαρκῶς, οὕτως ὥστε νὰ ἐξάγωνται συμπεράσματα περὶ τοῦ ἐπωφελοῦς ἢ μὴ τῆς καλλιεργείας ταύτης.

Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον τηρεῖται ἀκριβῆς λογιστικὴ τῶν δαπανῶν καὶ εἰσπράξεων ἐκάστης καλλιεργείας. Ἐπίσης τηρεῖται κατάλογος τῶν φυτευομένων φυτῶν, ἐν τῷ ὁποίῳ σημειοῦνται τὰ διάφορα στάδια τῆς ἀναπτύξεως ἐκάστου φυτοῦ ὡς καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ πραγματοποιούμενα ἔσοδα. Ἐν μιᾷ λέξει ἕκαστον φυτὸν ἔχει τὴν ἱστορίαν του πλήρη. Τὸ ἐφαρμοζόμενον σύστημα λογιστικῆς εἶναι τὸ τοῦ Ἄμερικ. διπλογραφ. συστήματος. Πρὸς τοῖς ἄλλοις διὰ τῆς λογιστικῆς προσδιορίζεται καὶ τὸ κόστος ἐκάστου παραγομένου προϊόντος.

Καθ' ὅμοιον τρόπον γίνεται ἡ πρακτικὴ ἀσκήσις καὶ τῶν μαθητῶν τῆς Εἰδικῆς Σχολῆς. Ὑπάρχουσι καὶ ἐντυποὶ κανονισμοὶ λειτουργίας τῶν ἰδρυμάτων τούτων ὡς καὶ ἐντυπα προγράμματα τῶν διδασκομένων ἐν αὐτοῖς μαθημάτων.

Ταῦτα ἐν ὀλίγοις περὶ τῶν σχολῶν τούτων Κηπουρικῆς.

IV. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΔΟΜΩΝ.

(Baugewerbeschule).

§ 107, Ἡ Σχολὴ αὕτη, καθ' ὃ φιλοξενουμένη πρὸς τὸ παρόν, εἶναι ἐγκατεστημένη εἰς ὠρισμένα διαμερίσματα τοῦ κτιρίου τῆς προμηθηθείσης Κηπουρικῆς Σχολῆς. Πρόκειται ὅμως νὰ ἀποκτήσῃ προσεχῶς ἴδιον κτίριον, ἀνταποκρινόμενον πλήρως εἰς τὰς εἰδικὰς ἀνάγκας αὐτῆς.

Ἡ Οἰκοδομικὴ αὕτη Σχολὴ χρησιμοποιεῖ περὶ πλέον καὶ ὠρισμένα τμήματα ἐκ τοῦ εὐρυτάτου περιβόλου τῆς Κηπουρικῆς Σχολῆς. Εἰς τὰ τμήματα ταῦτα γίνονται αἱ πρακτικαὶ ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν τῆς Οἰκοδομικῆς Σχολῆς καὶ ἐκτελοῦνται χάριν ἐφαρμογῆς διάφορα τμήματα οἰκοδομικῶν ἔργων ἢ καὶ αὐτοτελῆ, ἄρτια, τοιαῦτα, συστηματικῶς καθοριζόμενα.

Καὶ ἡ Οἰκοδομικὴ αὕτη Σχολὴ ἐφαρμόζει πρόγραμμα ἀνάλογον πρὸς τὸ τῶν εἰδικῶν σχολῶν συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως. Ὑπόδειγμα τοῦ προγράμματος τούτου παρετέθη ἤδη ἐν τοῖς προηγουμένοις (§ 76, XVIII).

Οἱ εἰς αὐτὴν ὑποχρεωτικῶς φοιτῶντες μαθηταὶ εἶναι ἐκ τῆς τάξεως τῶν μαθητευομένων ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ἐργάτου, τεχνίτου ἢ βοηθοῦ παρὰ ἐπιχειρήσεων οἰκοδομικῶν ἔργων. Ἡ Σχολὴ περιλαμβάνει τρία ἔτη σπουδῶν καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτῆς προσέρχονται ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος καὶ δὴ ἐπὶ 8 ὥρας ἐντὸς μιᾶς ἐργασίμου ἡμέρας. Λόγω τῶν λειτουργουσῶν πολλῶν παραλλήλων τάξεων, ὡς ἐκ τῶν πολυαριθμῶν μαθητῶν, ἡ Σχολὴ εὐρίσκειται ἐν λειτουργίᾳ κατὰ πάσας τὰς ἐργασίμους ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, ἐξαιρέσει τοῦ Σαββάτου. Οἱ μαθηταὶ κατὰ τὴν μεσημβρίαν λαμβάνουσι τὸ γεῦμά των ἐν τῷ ἐστιατορίῳ τῆς Σχολῆς εἴτε ἐκ τοῦ λειτουργοῦντος σχολικοῦ συσσιτίου

εἴτε κομίζοντες ἕξ ἰδίων τὰ ἀναγκαίουντα τροφίμα κατὰ τὴν προωιήν των εἰς τὴν Σχολὴν προέλευσιν.

Οἱ μαθηταὶ καὶ τῆς Σχολῆς ταύτης ἔχουσι κατὰ τὴν εἰς αὐτὴν εἰσαγωγὴν των δὲκαετῆ προπαίδευσιν ἐν Δημοτικῷ Σχολείῳ συνήθως.

Ἐκ τῶν θεωρητικῶν μαθημάτων τοῦ προγράμματος τῆς Σχολῆς ταύτης τὰ κυριώτερα εἶναι τὰ ἑξῆς : 1) Παραστατικὴ Γεωμετρία, 2) Τεχνολογία τῶν δομικῶν ὑλικῶν, 3) Τεχνικὴ οἰκοδομῶν καὶ 4) Σχεδιογραφία.

Ἐκ τῶν ἐν ταῖς πρακτικαῖς ἀσκήσεσιν ἐκτελουμένων ἔργων, συστηματικῶς ἐκλεγομένων, ἀναφέρομεν ἐνδεικτικῶς μερικὰ μόνον, τὰ ἑξῆς : 1) Κατασκευὴ τοίχου, 2) κατασκευὴ δωματίου, 3) κατασκευὴ θόλων, 4) κατασκευὴ γεφυρῶν, 5) κατασκευὴ λιθοστρώτου ὁδοῦ ἢ πλακοστρώσεως μαγειρείου, 6) ἔργασία λιθοξόου καὶ ἄλλα ἀνάλογα.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος σπουδῶν ἐπικρατεῖ ἡ διδασκαλία τῶν θεωρητικῶν μαθημάτων ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις, διότι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐπιδιώκεται κυρίως ἡ προπαρασκευὴ τῶν εἰσαχθέντων νέων μαθητῶν διὰ τὰς μελλούσας εἰδικὰς σπουδὰς των. Οὕτω ἡ πρώτη τάξις φέρει τὸν χαρακτήρα προπαρασκευαστικῆς τάξεως. Κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος ὁ ὅλος χρόνος 8 ὥρῶν, διδασκαλίας, τῆς ἐβδομάδος, καταμερίζεται περίπου ἕξ ἴσου μεταξὺ τῶν θεωρητικῶν μαθημάτων ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν πρακτικῶν ἀσκήσεων ἀφ' ἑτέρου. Τέλος κατὰ τὸ τρίτον ἔτος ἡ ὑπεροχὴ ἀνήκει εἰς τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις.

Κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν μου εἰς τὴν Σχολὴν ταύτην ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ περιεργασθῶ τὰς διαφόρους αἰθούσας διδασκαλίας, τὰς αἰθούσας συλλογῶν, τὰς τῶν ἐργαστηρίων καὶ ἄλλας διαφόρων εἰδικῶν σκοπῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ παρακολουθῆσω τὴν διδασκαλίαν ἐνίων μαθημάτων τοῦ ἐφορμοζομένου προγράμματος.

Οὕτω λ.χ. ἐπὶ 1/2 ὥραν παρηκολούθησα τὴν διεξαγωγὴν τοῦ μαθήματος (τῆς Berufskunde), τῆς «Δομικῆς Τεχνολογίας». Ὁ διδάσκων τὸ μάθημα τοῦτο εἶναι «Εἰδικὸς Τεχνίτης», πεπειραμένος. Ἡ τακτικὴ, ἣν ἠκολούθει, ἦτο περίπου τοιαύτη : 1) Ἀνέγραψεν ἐν πρώτοις συνοπτικώτατα ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος τὸ διδακτέον «θέμα». 2) Ἀκολούθως ἀνέπτυσεν αὐτὸ προφορικῶς εἰς γλῶσσαν εὐληπτον παρέχων ταῦτοχρόνως καὶ τὰς ἀναγκαίας ἐπεξηγήσεις διὰ χαράξεως ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος ἀντιστοίχων σχεδιάσεων. 3) Ἐφρόντιζε νὰ προκαλῆ παραλλήλως τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μαθητῶν καὶ τὴν αὐτενέργειαν αὐτῶν διὰ καταλλήλων ἐρωτήσεων ἀπευθυνομένων πρὸς αὐτούς. Διὰ τῶν ἐρωτήσεων τούτων ὁ διδάσκων ἐπεζήτη, ὅπως οἱ μαθηταί, στηρίζόμενοι εἰς ὅσα ἤδη οὗτοι ἐγίνωσκον ἐκ τῆς ἐν τῇ πράξει πείρας των, ἐξηγοῦν διατὶ ἢ ὑπὸ συζήτησιν ἔργασία νὰ γίνηται κατὰ τὸν ὑποδειχθέντα τρόπον καὶ οὐχὶ κατ' ἄλλον δηλουμένων τῶν πλεονεκτημάτων

καὶ τῶν μειονεκτημάτων ἑκάστου τρόπου ἐνεργείας. 4) Μετὰ τὴν τοιαύτην ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος οἱ μαθηταὶ πάντες ἐκράτουν περίληψιν τῆς γενομένης ἀναπτύξεως, σημειῶσιν τῶν ἀντιστοίχων σχεδιάσεων καὶ τῶν θεμελιωδῶν λόγων, ἐφ' ὧν στηρίζεται ἡ συζητηθεῖσα οἰκοδομικὴ ἔργασία. Ἡ τοιαύτη σημείωσις γίνεται διὰ κοινῆς μολυβδίδος ἐν «εἰδικῷ τετραδίῳ», ἔχοντι πρόσφορον μέγεθος καὶ διάταξιν. Ἐθεώρησα μερικὰ ἐκ τῶν τοιούτων μαθητικῶν τετραδίων, Παρετήρησα, ὅτι χρησιμοποιεῖται ἕξ ἑκάστου φύλλου ἢ μία μόνον ὄψις. Ἐκαστον ἀναπτυσσόμενον θέμα καταχωρίζεται εἰς μίαν καὶ μόνην σελίδα περιληπτικῶς καὶ κατὰ τὴν ἑξῆς διάταξιν : Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς σελίδος ἀναγράφεται ὡς τίτλος ἡ ὀνομασία τοῦ θέματος, καὶ δὴ ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ σειρᾷ, εἰ δυνατόν. Ὑπὸ ταύτην καὶ ἐν τῇ ἀμέσως ἀκολουθούσῃ σειρᾷ ἀναγράφεται ἡ ἡμερομηνία, καθ' ἣν ἐδιδάχθη τὸ θέμα τοῦτο. Ὁ κάτωθι λοιπὸς χῶρος τῆς σελίδος ὑποδιαιρεῖται καταλλήλως, διὰ κατακορύφου γραμμῆς, εἰς δύο μέρη, ἀριστερὸν καὶ δεξιόν. Εἰς τὸ ἀριστερὸν χαράσσονται αἱ ἀντίστοιχοι πρὸς τὸ θέμα σχεδιάσεις, εἰς δὲ τὸ δεξιὸν σημειοῦνται συντόμως αἱ δοθεῖσαι ἐξηγήσεις.

Τὸ ἐν λόγῳ μάθημα διεξήχθη ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ἐργαστηρίου τῶν σχεδιάσεων καὶ μὲ χρησιμοποιήσιν τῶν ἐπίπλων τοῦ ἐργαστηρίου τούτου. Ἀντὶ θρανίων ὑπῆρχον αἱ τράπεζαι σχεδιάσεων καὶ τὰ ἀντίστοιχα ἀτομικὰ καθίσματα. Ὅμοίῳ τρόπῳ εἶναι ἐπιπλωμένα πᾶσαι αἱ αἰθούσαι διδασκαλίας ἐν ταῖς προκειμέναις σχολαῖς συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως, διότι ὁ τοιοῦτος ἐφοδιασμὸς εἶναι πρόσφορος. (Οὐδαμοῦ ἀπαντᾷ τις θρανία, ὡς τὰ κοινὰ τῶν σχολείων τῆς γενικῆς μορφώσεως). Οὕτω ἀπεκόμισα λίαν ἱκανοποιητικὴν ἐντύπωσιν ἐκ τῆς γενομένης ταύτης διδασκαλίας.

Μετὰ ταῦτα ἐπεσκέφθην τὸ εὐρύχωρον ὑπόστεγον, ὑφ' ὃ ἐκτελοῦνται αἱ πρακτικαὶ ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς, αἵτινες γίνονται ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν οἰκείων ἀρχιτεχνιτῶν ἢ βοηθῶν. Περιεργάσθην διάφορα δομικὰ ἔργα, αἵτινα εἶχον ἤδη ἐκτελέσει μαθηταὶ τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς. Οἱ μαθηταὶ τῆς πρώτης τάξεως λ.χ. εἶχον ἐκτελέσει ἔργα ἀπλῆς τοιχοποιίας διὰ τούβλων καὶ κοινοῦ πηλοῦ, ὡς συνδεικτικῆς ὕλης. Τὰ τοιαῦτα ἔργα διαλύονται κατὸ πιν καὶ τὰ σχετικὰ ὑλικά συγκομίζονται ἐν καταλλήλῳ τόπῳ, ὅπως κατ' ἄλλην ἡμέραν χρησιμοποιηθῶσιν ὑπ' ἄλλων μαθητῶν δι' ἀνάλογον πρακτικὴν ἀσκήσιν. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰς ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν τῶν δύο ἀνωτέρων τάξεων. Οἱ τελευταῖοι ὅμως οὗτοι ἐκτελοῦν συνθετώτερα δομικὰ ἔργα, ἕξ ὧν ἀναφέρομεν ἐνδεικτικῶς μόνον τὰ ἑξῆς : 1) Τμῆμα δωματίου ἐκ τριῶν τοίχων καὶ μὲ τὰ σχετικὰ παράθυρα, 2) μίαν σειρὰν θόλων (ἀψίδων), στεγαζομένων ὑπὸ καλλιτεχνικῆς στέγης, πάντων ἐκ τούβλων. Τὸ εἶδος τῶν καμπύλων καὶ λοιπῶν γραμμῶν τοῦ γείσου τῆς στέγης ταύτης εἶχε προκαθορι-

σθῆ διὰ σχετικοῦ σχεδίου ἐκ λεπτῶν σανίδων. Τὸ σχέδιον τοῦτο εἶχε περίπου

τὴν ἐξῆς μορφήν: (Σχ. 1).
Οἱ προκεχωρημένοι μαθηταὶ ἐκτελοῦν δομικὰ ἔργα καὶ μὲ ἄλλα ὑλικά, ὡς λίθους, τσιμέντα, κ. λ.
Οὕτω ἡ προκειμένη Σχολὴ λειτουργεῖ συστηματικῶς καὶ καρποφόρος. Ἡ δ' ἐγκατάστασις καὶ λειτουργία της θὰ βελτιωθῶσι κατὰ πολὺ διὰ τῆς προσδοκωμένης προσεχοῦς ἀνεγέρσεως ἐν τῇ αὐτῇ περιοχῇ ἰδίου ἐιδικοῦ κτιρίου καὶ ὑποστέγων ἀσκήσεων.

ΣΧ. 1

V. ΣΧΟΛΗ ΧΑΡΑΚΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΩΝ ΜΕΤΑΛΛΩΝ.

§ 108. Ἡ προκειμένη ἐπαγγελματικὴ σχολὴ τῶν χαρακτῶν (Ziseleure) ἀνήκει διοικητικῶς εἰς τὴν χορείαν τῶν ἐιδικῶν σχολῶν, τῶν ὑπαγομένων ἐπίσης εἰς τὴν Κεντρικὴν I Gewerbefortbildungsschule τῆς Βιέννης (Mollardgasse 87), (§ 92). Ἐλλείψει χώρου ὁμοῦς ἡ Σχολὴ αὕτη τῶν χαρακτῶν στεγάζεται ἐν τῷ τρίτῳ ὄρῳ κτιρίου Δημοτικοῦ Σχολείου. Ὁ τρίτος οὗτος ὄροφος ἔχει ἐπαρκῆ χώρον καὶ διαμερίσματα διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐπαγγελματικῆς ταύτης Σχολῆς.

Ἐπεσκέφθην τὴν σχολὴν ταύτην κατὰ τὴν πρωΐαν ἡμέρας τινὸς ἐν λειτουργίᾳ διατελοῦσαν. Ὑπὸ τοῦ κ. Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς συνοδευόμενος περιηργάσθην τὰς διαφόρους αἰθούσας παραδόσεων, τῶν ἐργαστηρίων, τῶν τεχνικῶν συλλογῶν, τῶν κλιβάνων καὶ ἄλλων ἐιδικῶν προορισμῶν, πάσας ἐν ἄκρῳ τάξει καὶ σκοπιμώτατα διωργανωμένας. Τὰ πάντα ἦσαν ἄξια θαυμασμοῦ. Οἱ ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἀπασχολημένοι μαθηταὶ καὶ μαθήτριάι εὐγόζοντο μετὰ μεγάλης ἀφοσίωσεως, ἄκρας προσοχῆς καὶ λελογισμένως. Ἐκ τῶν χειρῶν των εἶχον ἐξέλθει διάφορα κοσμήματα καὶ ἄλλα μετάλλινα ἀντικείμενα καλλιτεχνικώτατα ἐπεξεργασμένα. Πάντα ταῦτα φυλάσσονται συστηματικῶς τοποθετημένα ἐν ἐιδικαῖς προθήκαις ἐκθέσεως, προκαλοῦσι δὲ τὸν θαυμασμόν τοῦ ἐπισκέπτου.

Ἐξ ὧν ἀμέσως ἀντελήφθην καὶ ὧν ὁ κ. Διευθυντὴς ἀνέφερε μοι ἀπεκόμισα τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριάι τῆς Σχολῆς ταύτης κατορθώνουσιν ἐντὸς τῶν καθιερωμένων τριῶν ἐτῶν σπουδῶν, καὶ δὴ μὲ ὄμορον καθ' ἑβδομάδα φοίτησιν, νὰ μορφώνωνται εἰς τελείους τεχνίτας, εἰς ἀληθεῖς δημιουργοὺς ἐν τῷ προκειμένῳ τεχνικῷ κλάδῳ. Τοιουτοτρόπως αἱ μαθηταὶ οὗτοι, οἵτινες ἤδη τυγχάνουσι μαθητευόμενοι εἰς διάφορα τῆς Βιέννης Καταστήματα τῆς προκειμένης ἐιδικότητος, ἀποβαίνουν διὰ τὰ Καταστήματα ταῦτα πολῦτιμοι βοηθοὶ καὶ συνεργάται μὲ ἀσφαλῆ τὴν ταχεῖαν προαγωγὴν των ἐν αὐτοῖς. Οὐχὶ σπανίως δ' οἱ ἀπόφοιτοι οὗτοι φθά-

νουσιν εἰς τὸ εὐχάριστον σημεῖον νὰ ὀργανώσωσιν ἴδιον κατάστημα ὀποβαίνοντες οὕτω ἀρχηγοὶ ἰδίων καταστημάτων.

Εὐνόητον, ὅτι μόνον ὑπὸ τοιοῦτους ὄρους λειτουργοῦσα μία ἐπαγγελματικὴ σχολὴ ἀποβαίνει ὄντως εὐεργετικὴ εἰς τε τοὺς νέους καὶ τὴν κοινωνίαν καθόλου.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ

«Ἐσπερινὴ Σχολή, μὴ πληροῦσα τοὺς ὄρους τούτους, ἀνευ πλήρων ἐργαστηρίων, ἀρκουμένη δ' ἀπλῶς εἰς πρόγραμμα ὀλίγων θεωρητικῶν τινῶν μαθημάτων ἐν συνδυασμῷ πρὸς μικρὰν δόσιν σχεδιογραφίας, πολλάκις ἀπροσαρμόστου πρὸς τὴν οἰκείαν τῆς Σχολῆς τεχνικὴν ἐιδικότητα, οἷα περίπου τυγχάνουσιν αἱ πλεῖσται τῶν ἐν Ἑλλάδι λεγομένων ἐπαγγελματικῶν σχολῶν, δὲν ἐκπληροῖ τὸν προορισμόν της, ἐπειδὴ δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ καταρτίσῃ τοὺς μαθητάς της εἰς δεξιούς τεχνίτας εἰς αὐτόχρομα δημιουργικὰ στοιχεῖα. Αἱ τοιαῦται σχολαί, οἰκτραὶ ἀπομιμήσεις ἀληθοῦς ἐπαγγελματικῆς σχολῆς, ὄχι μόνον ἐπωφελεῖς δὲν ἀποβαίνουν ἀλλὰ καὶ μεγάλης βλάβης πρόξενον γίνονται, διότι φενακίζουσι τὴν Κοινωνίαν διὰ τοῦ τίτλου των ὡς ἐπαγγελματικῶν καὶ οὕτω δὲν γεννᾶται παρὰ τῇ Κοινωνίᾳ ἡ ὄψις πρὸς καταβολὴν προσπαθειῶν καὶ θυσιῶν ὑπὲρ ἀποκτήσεως ἀληθῶν ἐπαγγελματικῶν σχολῶν».

§ 109. Εἰς ἐνδειξιν τῆς κρατούσης ἐν παντὶ ἄκρας τάξεως παρὰ τῇ ἐν λόγῳ Σχολῇ τῶν Χαρακτῶν, ἀρκοῦμαι νὰ ἀναφέρω καὶ τὰ ἐπόμενα πρόχειρα καὶ εὐληπτα σημεῖα.

1) Πᾶσαι αἱ αἰθούσαι τῆς Σχολῆς κλειδώνονται ἀσφαλῶς καὶ αἱ σχετικαὶ κλειδες, πᾶσαι ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ μεταλλικῷ κρ(κφ) συνδεδεμέναι, κρατοῦνται κατ' ἀρχὴν ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς.

2) Πάντα τὰ ἐργαρία, τὰ περιέχοντα ὄργανα, ἐργαλεῖα, ὑλικά, ἐτοιμα προΐοντα ἐργασίας, κ. λ., κλειδώνονται πίσης ἀσφαλῶς αἱ δὲ ἀντίστοιχοι κλειδες, ἐντὸς κρ(κ)ων συνδεδεμέναι, κρατοῦνται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Διευθυντοῦ.

3) Προκειμένου περὶ εἰσόδου εἰς ἐκάστην αἰθούσαν ἢ περὶ ἐξαγωγῆς ὑλικοῦ ἢ ἐργαλείου ἢ ἄλλου ἀναγκαίου ὄργανου παραδίδονται ἐκάστοτε αἱ ἀντίστοιχοι κλειδες ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς εἰς τὸν ἀρμόδιον διδάσκαλον ἢ βοηθὸν ἢ ἄλλο ἀρμόδιον μέλος τοῦ Προσωπικοῦ τῆς Σχολῆς, οἵτινες μετὰ τὸ πέρας τῆς οἰκείας ἐργασίας ἐπιστρέφουσιν αὐτὰς αὐτοπροσώπως πρὸς τὸν Διευθυντὴν τῆς Σχολῆς, ἀφοῦ φυσικὰ μεριμνήσωσι προηγουμένως περὶ τῆς ἀσφαλοῦς κλειδώσεως τῶν ἀντιστοίχων αἰθουσῶν καὶ ἐργαρίων.

4) Κατ' ἀρχὴν οὐδέποτε συμβαίνει νὰ παραμένωσιν ἐν οἰαδήποτε αἰθούσῃ μαθηταὶ μόνον ἀλλὰ πάντοτε ἐπὶ παρουσίᾳ ἀρμόδιου μέλους ἐκ τοῦ προσωπικοῦ τῆς Σχολῆς, μέλους ὑπέχοντος τὴν εὐθύνην διὰ τὴν τήρησιν ἐν

τῆ αἰθούσῃ τῆς προσηκούσης τάξεως καὶ διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ὀργάνων καὶ λοιπῶν πραγμάτων τῆς Σχολῆς.

5) Χάριν τῆς ἀνελλιπούς καὶ ἀκριβοῦς ἐξελέγξεως τῆς κινήσεως εἰς εἰσαγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν τῶν ἐν τῇ Σχολῇ χρησιμοποιουμένων ὑλικῶν, ἐργαλείων, ὀργάνων, τῶν παραγομένων τεχνικῶν προϊόντων, κοσμημάτων κ.ἄ., ἅτινα πάντα εἶναι ἰδιοκτησία τῆς Σχολῆς, ἔχει ὀργανωθῆ ἐν τῇ Σχολῇ ἀρτία λογιστικὴ ὑπηρεσία, πρόσφορος πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν.

Ἴνα δὲ παρὰσχωμεν ἀμυδρὰν τινα εἰκόνα τοῦ οὕτω διενεργουμένου ἐλέγχου, ἀρκούμεθα νὰ σημειώσωμεν τὰ ἀκόλουθα σημεῖα, ἀπλῶς ὡς ἐνδεικτικά.

Λειτουργοῦσι λ.χ. Ἀναλυτικὰ Καθολικὰ διάφορα, ὡς π.χ. α) τῶν ἐργαλείων, β) τῶν ὑλικῶν, γ) τῶν ἐτοιμῶν τεχνικῶν προϊόντων, δ) παντὸς ἄλλου στοιχείου.

Ἐκαστον εἶδος, ἐν τῷ οἰκείῳ Καθολικῷ, ἔχει ἀντίστοιχον μερίδα, ἧς ὁ τίτλος περιλαμβάνει οὐ μόνον τὴν ὀνομασίαν τοῦ εἶδους ἀλλὰ καὶ τὸν οἰκείον αὐξοντα ἀριθμὸν, τὸν διδόμενον εἰς αὐτὸ ἐν τῇ ὄλῃ σειρᾷ τῶν ὁμοειδῶν ἀντικειμένων. Εἰς τὴν μερίδα ταύτην σημειοῦνται πᾶσαι αἱ σχετικαὶ λεπτομέρειαι. Οὕτω λ.χ. προκειμένου περὶ ὑλικοῦ τινος τὰ ἑξῆς : α) Ἡ ἐποχὴ τῆς ἀγορᾶς τοῦ εἶδους, β) ἡ τιμὴ ἀγορᾶς αὐτοῦ, γ) τὸ ὀνοματεπώνυμον καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ ἀντιστοίχου προμηθευτοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἡ Σχολὴ τὸ ἠγόρασε, δ) ἡ ποσότης τοῦ εἶδους, ε) ἡ ποιότης αὐτοῦ, στ) πᾶσα ἄλλη συναφὴς λεπτομέρεια. Ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν αὐτὴν μερίδα ἀναγράφονται ἐπίσης πᾶσαι αἱ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ εἶδους ἀφορῶσαι λεπτομέρειαι, ὡς λ.χ. α) Ἡ ἐποχὴ τῆς ἐξαγωγῆς, β) εἰς τίνα παρεδόθη τὸ εἶδος, γ) ἡ παραδοθεῖσα ποσότης, δ) εἴ τι ἄλλο στοιχεῖον σχετικόν. Τέλος σημειοῦται καὶ τὸ ἐκάστοτε (μεθ' ἐκάστην ἐξαγωγὴν) ἀπομένον ὑπόλοιπον ἐκ τοῦ προκειμένου εἶδους.

Παραλλήλως ἔχει καθιερωθῆ δι' ἕκαστον εἶδος καὶ ἀντίστοιχος ἐκ χαρτονίου *πινακίς*, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀναγράφονται ἐκάστοτε αἱ αὐταί, ὡς ἀνωτέρω, λεπτομέρειαι ἀποκτήσεως ἢ χρησιμοποίησεως τοῦ εἶδους. Ἡ *πινακίς* αὕτη, ἐπέχουσα θέσιν οἴονει ἀντιγράφου τῆς ἐν τῷ Ἀναλ. Καθολικῷ μερίδος τοῦ εἶδους, φέρει ἐπὶ κεφαλῆς ὡς τίτλον τὸν ἴδιον μὲ τὸν τῆς μερίδος ταύτης.

Δι' ἕκαστον Ἀναλυτικὸν Καθολικὸν λειτουργεῖ ἀντίστοιχον εὐρετήριον. Ἀνάλογον εὐρετήριον λειτουργεῖ καὶ διὰ τὸ σύνολον τῶν ἐκ χαρτονίου πινακίδων τῶν σχετικῶν πρὸς τὸ Καθολικὸν τοῦτο.

Αἱ *πινακίδες* ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ Ἀναλυτικοῦ Καθολικοῦ φυλάσσονται ἐν ἀντιστοίχῳ ξυλίνῳ κυτίῳ, ἀναλόγου μεγέθους.

Ἐκάστη *πινακίς* κυτίου τινὸς φέρει πρὸς τὴν ἀνωτέραν πλευρὰν τῆς προσκεκολλημένην μικρὰν ἔγχρουν χαρτίνην ταινίαν, ὀλίγον ἐξέχουσαν πρὸς τὰ ἄνω, ἐν εἴδει λαβῆς τῆς *πινακίδος*. Ἐκ τοῦ χρώματος τῆς ταινίας ταύτης ἀμέσως συνάγεται ἡ κατηγορία, εἰς ἣν τὸ ἀντίστοιχον πρὸς τὴν *πινακίδα* εἶδος ὑπάγεται, διότι εἰς ἕκαστον χρῶμα ἔχει ἀποδοθῆ ἀντίστοιχος συμβο-

λικὴ σημασία. Οὕτω λ.χ. εἰς τὰ ὑλικά τὸ *ερυθρὸν χρῶμα* ὑποδηλοῖ τὸν *χαλκόν*, τὸ *κίτρινον* δὲ τὸν *χρυσόν* κ.ο.κ.

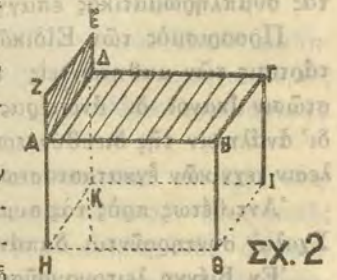
6) Πᾶσα ἐξαγωγή ὑλικοῦ καὶ παράδοσις αὐτοῦ εἰς τεχνίτην ἢ βοηθὸν εἴτε εἰς μαθητὴν δέον νὰ στηρίζεται ἀπαραιτήτως εἰς σχετικὴν ἔγγραφον ἐξουσιοδότησιν καὶ ἐντολὴν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς. Ἀνάλογον σύστημα ἐφαρμόζεται καὶ διὰ πᾶσαν εἰσαγωγὴν ὑλικοῦ. Τὰ αὐτὰ ἰσχύουσιν ἀντιστοίχως καὶ διὰ τὴν κίνησιν τῶν ἐργαλείων ἢ καὶ οἰωνδήποτε ἄλλων ἀντικειμένων τῆς Σχολῆς.

7) Τὸ ὡς ἄνω, σύστημα ἐλέγχου τῆς κινήσεως ὑλικῶν, ἐργαλείων καὶ ἄλλων ἀντικειμένων εὖρον ἐφαρμοζόμενον καὶ παρὰ ἄλλαις ἐπαγγελματικαῖς σχολαῖς τῆς Βιέννης.

8) Ἀπὸ ἀπόψεως τῆς ἐπιπλώσεως τῆς προκειμένης σχολῆς, οὔσης ἀρτίας καὶ ἀναλόγου πρὸς τὰς ἀνάγκας αὐτῆς, ἀρκούμαι νὰ σημειώσω, χάριν ἀπλῆς ἐνδείξεως, τὰ ἑξῆς μόνον σημεῖα :

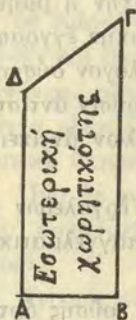
α) Εἰς τὰς αἰθούσας τῶν σχεδιαστηρίων ὑπάρχουσι μεγαλύτεραι πῶς τράπεζαι, πρόσφοροι διὰ σχεδίασιν, ὧν ἕκαστη εἶναι προωρισμένη δι' ὀλόκληρον ὁμάδα μαθητῶν, 8 ἕως 10. Δι' ἕκαστον ὁμως μαθητὴν ὑπάρχει ἀτομικὸν κάθισμα, ὕψους ἀναλόγου πρὸς τὸ ἀνάστημα τοῦ μαθητοῦ διὰ λόγους ὑγιεινῆς. Τὸ ὕψος τοῦ καθίσματος ἐνίοτε εἶναι μεταβλητὸν ῥυθμιζόμενον μέσφ' εἰδικοῦ κοχλίου ἀναλόγως πρὸς τὸ ἀνάστημα τοῦ μαθητοῦ, ὅστις θὰ χρησιμοποίησιν αὐτό. Πολλάκις τὸ τοιοῦτο κάθισμα ἀπαντᾶται ἄνευ ἐπινωτίου ἄλλοτε δὲ φέρει τοιοῦτο. Εἰς τὴν προκειμένην σχολὴν τὸ ἀτομικὸν τοῦτο κάθισμα φέρει ἐπινώτιον μικροῦ ὕψους, μόλις 10—15 ἑκατοστομέτρων, μόλις ἐπαρκοῦν δι' ἐλαφρὰν μόνον στήριξιν τοῦ ἐργαζομένου μαθητοῦ. Διὰ τῆς τοιαύτης διαρρυθμίσεως τὸ τοιοῦτο κάθισμα ἀποβαίνει εὐσταθέστερον καὶ οὕτω ἀποσοβεῖται ἡ ἀνατροπὴ αὐτοῦ ἔστω καὶ ἐξ ἀποτόμου πρὸς τὰ ὀπίσω μετακινήσεως τοῦ σώματος τοῦ μαθητοῦ ἐξ οἰασδήποτε ἀφορμῆς. Τὸ κάτωθι σχῆμα (2) δίδει ἀμυδρὰν ἰδέαν τοῦ τοιούτου μὲ ἐπινώτιον καθίσματος.

ΑΒΓΔ=ἔδρα τοῦ καθ., ΑΔΕΒ=ἐπινώτιον τοῦ καθ., ΑΗ, ΒΘ, ΓΙ, ΔΚ=οἱ τέσσαρες πόδες αὐτοῦ.

β) Εἰς τὰ παρὰ τοὺς τοίχους τῶν αἰθουσῶν εἴτε τῶν διαδρόμων ἰστάμενα ἐρμάρια πρὸς τοποθέτησιν ἐργαλείων ἢ ἄλλων ἀντικειμένων, συνήθως ὀρθογωνικοῦ πρισματικοῦ σχήματος, ἢ ἀνωτάτη ἔδρα, ὅπως ἐξαιρετικῶς, κατασκευάζεται, ὄχι ὀριζοντία, ὡς θὰ ἀνέμενέ τις, ἀλλ' ἐπικλινῆς καὶ διὰ μὲ πολὺ ἀπότομον κλίσιν, οὕτως ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατὴ ἢ ἐπ' αὐτῆς τοποθέτησις οἰουδήποτε ἀντικειμένου ὑπὸ μαθητοῦ.

Τὸ κάτωθι σχῆμα (3) παριστᾷ τὴν ὄψιν κατακορύφου τομῆς ἐνὸς τοιούτου ἔρμαριου.

ΣΧ. 3

AB=ἡ ὀριζοντία βᾶσις τῆς στηρίξεως AD καὶ BG=τομαὶ δύο ἀπέναντι κατακορύφων ἐδρῶν τοῦ ἔρμαριου, τῆς BG πρὸς τὸν τοῖχον τῆς αἰθούσης, τῆς AD ἔμπροσθεν, ὅπου καὶ ἡ θύρα τῆς ἀνωξέως τοῦ ἔρμαριου, ΔΓ =ἡ τῆς ἀνωτάτης ἔδρας τομῆ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΑΙ ΣΧΟΛΑΙ ἢ (FACHSCHULEN)

ΜΕΣΗΣ ΒΑΘΜΙΔΟΣ.

§ 110. Πλὴν τῶν ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐξετασθεῖσων συμπληρωματικῶν ἐπαγγελματικῶν σχολῶν (Gewerbefortbildungsschulen), ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως, λειτουργοῦσι καὶ εἰδικαὶ τεχνικαὶ σχολαί, Fachschulen ὀνομαζόμεναι, ἀνήκουσαι εἰς τὴν μέσην βαθμίδα καὶ ὁμοταγεῖς πρὸς τὰ ἀνώτερα τμήματα Γυμνασίων ἢ Πρακτικῶν Λυκείων.

Εἰς τὰς Εἰδικὰς ταύτας Τεχνικὰς Σχολὰς ἡ φοίτησις εἶναι προαιρετικὴ καὶ ἐπὶ πληρωμῇ διδάκτρων, ἥτοι ὅλως ἀντιθέτως πρὸς ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὰς συμπληρωματικὰς ἐπαγγελματικὰς σχολὰς.

Προορισμὸς τῶν Εἰδικῶν Τεχνικῶν Σχολῶν εἶναι ἡ ἀρτία τεχνικὴ κατάρτισις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν διδασκομένην τέχνην, ὥστε οὗτοι νὰ καταστῶσιν ἱκανοὶ δι' ἀνωτέρας θέσεις παρὰ ἐργοστασίοις ἢ ἐργαστηρίοις καὶ δι' ἀνάληψιν τῆς διευθύνσεως τεχνικῶν τμημάτων παρ' αὐτοῖς εἴτε δι' ἐκτέλεσιν τεχνικῶν ἐγκαταστάσεων.

Ἀντιθέτως πρὸς τὰς συμπληρωματικὰς ἐπαγγελματικὰς σχολὰς αἱ Εἰδικαὶ Σχολαὶ συντηροῦνται δαπάναις τοῦ Κράτους.

Ἐν Βιέννῃ λειτουργοῦσι διάφοροι Σχολαὶ Εἰδικαὶ με' ἀντιστοιχοῦς διδασκομένης εἰδικότητος, ἀλλ' ὄχι πολλαί.

Οἱ σπουδασταὶ τῶν τοιούτων Σχολῶν συνήθως εἶναι ὀλιγάριθμοι καὶ αἱ δαπάναι ἐγκαταστάσεως καὶ ἐφοδιασμοῦ ἐκάστης με' τὰ ἀντίστοιχα ἐργαστήρια εἶναι ἐν γένει σημαντικά. Ἐπίσης σημαντικὸν εἶναι καὶ τὸ ποσὸν τῶν ἐτησίων δαπανῶν λειτουργίας ἐκάστης τούτων. Εἶναι ἐκ τῶν δαπανηροτέρων

ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ὁμοταγῆ ἰδρύματα τῆς κλασικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Εἰδικῶν Τεχνικῶν Σχολῶν ἴστανται ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸ Πολυτεχνεῖον ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ Ἀκαδημία τῶν Καλῶν Τεχνῶν, τὸ Ἐμπορικὸν Πανεπιστήμιον καὶ ἄλλα ὁμοταγῆ, ἥτοι Ἰδρύματα τῆς Ἀνωτάτης βαθμίδος.

Ἐκ τῶν Σχολικῶν Ἰδρυμάτων τῆς προκειμένης κατηγορίας ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπισκεφθῶ μερικὰς, ἥτοι μίαν τῆς Μέσης βαθμίδος καὶ δύο Ἀνωτάτης.

Περὶ τούτων θὰ γίνῃ εἰδικὸς λόγος ἐν ἐπομένοις κεφαλαίοις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

ΑΝΩΤΕΡΑ ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤ. ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ.

(Staatsgewerbeschule Mechanisch-Technischer Richtung)
im 21. Wiener Gemeindebezirke, Florisdorf, Schlosshoforstrasse N° 8.

Τὴν Σχολὴν ταύτην ἀνήκουσαν εἰς τὴν Μέσην βαθμίδα τῶν Εἰδικῶν Τεχνικῶν Σχολῶν ἐπεσκέφθην τὴν 12 Ἰουνίου 1930.

Τὰ τῆς ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας αὐτῆς ἐκτίθενται ἀμέσως κάτωθι :

1. Ὀργανισμὸς τῆς Σχολῆς.

§ 111. Ἡ Σχολὴ αὕτη λειτουργεῖ πρὸς τὸ παρὸν ὡς Σχολὴ ἀρχιτεχνιτῶν ἢ ἐπιστατῶν μηχανολογικῆς κατευθύνσεως.

Μελετᾶται ὁμως ἡ προσεχῆς ἰδρυσις παρ' αὐτῇ καὶ σειρὰς εἰδικῶν μαθημάτων διὰ Δεβητοποιοῦς, Μηχανουργοῦς καὶ Ὀδηγοῦς ἀτμομηχανῶν, ὡς καὶ ὁμοίας διὰ μαστόρους καὶ βοηθοῦς καὶ τέλος μᾶς Συμπληρωματικῆς Ἐπαγγελμ. Σχολῆς διὰ κλειθροποιοῦς.

Ἐπὶ τὴν σημερινὴν μορφήν τῆς ἢ Σχολῆς αὐτῆς ἐπιδιώκει τὸν ἐξῆς σκοπὸν : Νὰ παράσχη δηλ. εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς ἐκεῖνο τὸ ποσὸν θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς μορφώσεως, ὅπερ εἶναι ἀρκετὸν νὰ καταστήσῃ τοὺς ἀπολυμένους ἐξ αὐτῆς μαθητὰς ἱκανοὺς εἴτε νὰ διευθύνωσι μηχανο-τεχνικὰς ἐργασίας εἴτε νὰ ἀναλαμβάνωσιν ὑπαλληλικὰς θέσεις παρὰ βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις, πάσης κατηγορίας, εἴτε πρὸς αὐτοτελῆ ἄσκησιν τεχνικῶν ἐπαγγελμάτων (Ἐπιστάται ἢ Ἐργαστηριάρχαι, Ἀρμοσταί, Σχεδιασταὶ μηχανῶν κ.λ.).

Εἰς τὴν Σχολὴν εἶναι προσηρτημένον Ἐργαστήριον, ἐν τῷ ὁποίῳ παρέχεται τοσαύτη πρακτικὴ δεξιότηρία εἰς τοὺς μαθητὰς, ὥστε οὗτοι κατὰ τὴν

ἄσκησιν τοῦ μετέπειτα ἐπαγγέλματός των παρὰ τεχνικαῖς ἐπιχειρήσεσι νὰ δύνανται νὰ ἐξελέγχουν πᾶσαν ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς εἰδικότητός των ἀνήκουσαν τεχνικὴν ἐργασίαν.

Ἡ διάρκεια τῶν σπουδῶν περιλαμβάνει 4 σχολικὰ ἔτη.

Ἐκαστον σχολικὸν ἔτος ἄρχεται τὴν 15 Σεπτεμβρίου καὶ περατοῦται τὴν 15 Ἰουλίου ἐπομ. ἔτους.

Ἐκαστον σχολικὸν ἔτος περιλαμβάνει δύο ἐξάμηνα, ἧτοι τὸ *χειμερινόν*, ἀπὸ 16 Σεπτεμβρίου μέχρι 15 Φεβρουαρίου, καὶ τὸ *θερινόν* ἀπὸ 16 Φεβρουαρίου μέχρι 15 Ἰουλίου.

§ 112. Οἱ ὅροι παραδοχῆς νέων μαθητῶν εἶναι οἱ ἑξῆς :

1) Ἡ εἰσαγωγή νέου μαθητοῦ ἐπιτρέπεται κατὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ σχολικοῦ ἔτους. Εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις δι' ἀποχωρῶντας λόγους δύνανται νὰ ἐπιτραπῇ αὕτη καὶ βραδύτερον, πάντως ὁμως κατόπιν σχετικῆς ἐγκρίσεως τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου (τοῦ Ἐμπορίου, Βιομηχανίας καὶ Συγκοινωνίας).

2) Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκάστοτε εἰσακτέων ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν τῇ Σχολῇ διαθέσιμων θέσεων.

3) Ἄλλοδαποὶ μαθηταὶ γίνονται δεκτοί, ἐφ' ὅσον μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἰθαγενῶν μαθητῶν περισσεύουσι θέσεις καὶ μετὰ ἐγκρίσιν τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου.

4) Οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς κατατάσσονται εἰς δύο κατηγορίας : α) *Τακτικούς* μαθητὰς καὶ β) *ἄκροατάς*.

Τακτικοὶ εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες δικαιοῦνται καὶ ὀφείλουν νὰ παρακολουθῶσι τὴν διδασκαλίαν ὅλων τῶν μαθημάτων τοῦ ἐν ἰσχύϊ προγράμματος τῆς Σχολῆς.

Ἄκροαταὶ δέ, ὅσοι μετέχουν εἰς τινὰ μόνον ἐκ τῶν μαθημάτων τοῦ προγράμματος, ἀνταποκρινόμενα εἰς τὰς ἰδίας ἐκάστου ἀκροατοῦ βλέψεις.

Ἡ παραδοχὴ ἀκροατῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν τῇ Σχολῇ διαθέσιμων θέσεων, ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀκροάσεως ὀλίγων τινῶν μαθημάτων καὶ τῆς δυνατοῦτος τῆς ἀνακλήσεως τῆς παρασχεθείσης ἀδείας καθ' οἷανδήποτε ἐποχὴν.

5) Ὁ ὑποψήφιος πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Σχολὴν πρέπει νὰ γνωρίζῃ ἐπαρκῶς τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν καὶ νὰ ἔχη σωματικὴν διάπλασιν κατάλληλον πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὴν ἐν τῇ Σχολῇ παρεχομένην διδασκαλίαν. Ἐν περιπτώσει ἀμφιβολίας ἀπαιτεῖται ἡ προσαγωγή ἰατρικοῦ πιστοποιητικοῦ.

6) Ἐκαστος πρὸς εἰσαγωγὴν ὑποψήφιος μαθητῆς ὀφείλει νὰ προσαγάγῃ ὀρισμένα πιπτοποιητικὰ, ὡς λ.χ. 1) Πιστοποιητικὸν γεννήσεως καὶ βαπτίσεως, 2) Πιστοποιητικὸν τῆς ἐγγραφῆς του εἰς τὴν οἰκείαν Κοινότητα εἴτε ἀποδεικτικὸν τῆς Αὐστριακῆς του ὑπηκοότητος, 3) τίτλους προγενεστέρων σπουδῶν, καὶ διὸ τοὺς ἀντιστοίχους τῶν δύο τελευταίων σχολικῶν ἐτῶν, ἐξ ὧν τὸ ἀνώτερον δέον νὰ εἶναι ἀπολυτήριον Μέσης Σχολῆς κατωτέρας (Haupt-schule) (Κεφ. Β § 9). Ἐὰν δὲ ὁ ὑποψήφιος προέρχεται ἐξ ἐξέρας ἐπαγγελ-

Ἄσκησις II. Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς συμπληρωματικῆς μορφώσεως
Haupteldorferstrasse 7-17 ἐν Βιέννῃ (ὄρα καὶ σελίδα 174).

ἄσκησιν τοῦ μετέπειτα ἐπαγγέλματός των παρὰ τεχνικῆς ἀπικρήσεως νὰ δύνανται νὰ ἐξελέγχουν πᾶσαν ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς ἐξειδικεύσεως των ἀνήκουσαν τεχνικὴν ἐργασίαν.

Ἡ διάρκεια τῶν σπουδῶν περιλαμβάνει 4 σχολικὰ ἔτη.

Ἐκαστον σχολικὸν ἔτος ἀρχεται τὴν 15 Σεπτεμβρίου καὶ περατοῦται τὴν 15 Ἰουλίου ἐπομ. ἔτους.

Ἐκαστον σχολικὸν ἔτος περιλαμβάνει δύο ἔξάμηνα, ἴτοι τὸ χειμερινόν, ἀπὸ 16 Σεπτεμβρίου μέχρι 15 Φεβρουαρίου, καὶ τὸ θερινόν ἀπὸ 16 Φεβρουαρίου μέχρι 15 Ἰουλίου.

§ 112. Οἱ ὅροι παραδοχῆς νέων μαθητῶν εἶναι οἱ ἑξῆς:

1) Ἡ εἰσαγωγή νέου μαθητοῦ ἐπιτρέπεται κατὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ σχολικοῦ ἔτους. Εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις δι' ἀποχωρήσεως λόγους δύνανται νὰ ἐπιτραπῇ αὐτῇ καὶ βραδύτερον, πάντως ὅμως κατόπιν σχετικῆς ἐγκρίσεως τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου (τοῦ Ἐμπορίου, Βιομηχανίας καὶ Συγκοινωνίας).

2) Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκάστοτε εἰσακτέων ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν τῇ Σχολῇ διαθέσιμων θέσεων.

3) Ἄλλοδαποὶ μαθηταὶ γίνονται δεκτοί, ἐφ' ὅσον μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἰθαγενῶν μαθητῶν περισσεύουσι θέσεις καὶ μετὰ ἐγκρίσιν τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου.

4) Οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς κατατάσσονται εἰς δύο κατηγορίας: α) *Τακτικὸς μαθητῆς* καὶ β) *ἄκροατῆς*.

Τακτικοὶ εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες δικαιοῦνται καὶ ὀφείλουν νὰ παρακολουθῶσι τὴν διδασκαλίαν ὅλων τῶν μαθημάτων τοῦ ἐν ἰσχύϊ προγράμματος τῆς Σχολῆς.

Ἄκροαται δέ, ὅσοι μετέχουν εἰς τινὰ μόνον ἐκ τῶν μαθημάτων τοῦ προγράμματος, ἀνταποκρινόμενα εἰς τὴν ἰδίαν ἐκάστου ἀκροατοῦ βλέψεις.

Ἡ παραδοχὴ ἀκροατῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν τῇ Σχολῇ διαθέσιμων θέσεων, ἀπὸ τῶν ὅρων τῆς ἀκροάσεως ὀλίγων τινῶν μαθημάτων καὶ τῆς δυνατότητος τῆς ἀνακλήσεως τῆς παρασχεθείσης ἀδείας καθ' ὅτανδῆποτε ἐποχὴν.

5) Ὁ ὑποψήφιος πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Σχολὴν πρέπει νὰ γνωρίζῃ ἐλαφρῶς τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν καὶ νὰ ἔχη σωματικὴν διάπλασιν κατάλληλον πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὴν ἐν τῇ Σχολῇ παρεχομένην διδασκαλίαν. Ἐν περιπτώσει ἀμφιβολίας ἀπαιτεῖται ἡ προσαγωγὴ ἱατρικοῦ πιστοποιητικοῦ.

6) Ἐκαστος πρὸς εἰσαγωγὴν ὑποψήφιος μαθητῆς ὀφείλει νὰ προσαγάγῃ ὁρισμένα πιστοποιητικά, ὡς λ.χ. 1) Πιστοποιητικὸν γεννήσεως καὶ βαπτίσεως, 2) Πιστοποιητικὸν τῆς ἐγγραφῆς του εἰς τὴν οἰκίαν Κοινότητα εἴτε ἀποδεικτικὸν τῆς Ἀύστριακῆς του ὑπηκοότητος, 3) τίτλους προγενεστέρων σπουδῶν, καὶ δὴ τοὺς ἀντιστοίχους τῶν δύο τελευταίων σχολικῶν ἔτων, ἐξ ὧν τὸ ἀνώτερον δέον νὰ εἶναι ἀπολυτήριον Μέσης Σχολῆς κατωτέρας (Haupt-schule) (Κεφ. Β § 9). Ἐὰν δὲ ὁ ὑποψήφιος προέρχεται ἐξ ἐτέρας ἐπαγγελ-

Ἐπιτομή II Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς συμπληρωματικῆς μορφώσεως ἐν Hütteldorferstrasse 7-17 ἐν Βιέννῃ (ὄρα καὶ σελίδα 174).

ματικῆς Σχολῆς, τότε πρέπει νὰ προσαγάγη οὗτος τὸ ἀπολυτήριον τοῦ ἐκ τοῦ τελευταίου ἔξαμήνου.

7) Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ σχολικοῦ ἔτους καταρτίζεται μία Εἰδικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκ μελῶν τοῦ Διδακτικοῦ Προσωπικοῦ τῆς Σχολῆς, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς, μεθυσθεῖαν ἐνὸς μόνου σχολικοῦ ἔτους, τοῦ ἀρχομένου, ἐπὶ τῆς παραδοχῆς τῶν μαθητῶν. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη ἀποφασίζει ἐκάστοτε διὰ πλειονοψηφίας περὶ τῆς παραδοχῆς ἢ μὴ ἐκάστου ὑποψηφίου, ἐξαιρέσει τῶν περιπτώσεων, δι' ἃς ὀρίζεται ὁδητῶς ἐγκρίσεις τοῦ Ὑπουργείου.

8) Διὰ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν εἰσιτήριον δοκιμασίαν διὰ τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Α' τάξιν τῆς Σχολῆς ἀπαιτεῖται προκαταβολὴ δικαιώματος Κορ. 100. Διὰ δὲ τὴν συμμετοχὴν εἰς κατατακτικὴν ἔξετασιν πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς μίαν τῶν ἀνωτέρων τάξεων ἀπαιτεῖται προκαταβολὴ Κορ. 250 ἢ Κορ. 500, ἀναλόγως τοῦ πλήθους τῶν μαθημάτων, ἐφ' ὧν ἐνεργεῖται ἡ ἔξετασις.

9) Πάντες οἱ εἰς τὴν πρώτην τάξιν εἰσαγόμενοι νέοι μαθηταὶ γίνονται δεκτοὶ ὡς προσωρινοί, ἤτοι ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς δοκιμασίας ἐπὶ ἐν ἔξαμηνον, τὸ πρῶτον τοῦ πρώτου ἔτους σπουδῶν. Ἐντὸς τοῦ πρώτου τούτου ἔξαμήνου ἢ τὸ πολὺ κατὰ τὸ τέλος τούτου ὀφείλει ὁ Καθηγητικὸς Σύλλογος τῆς Σχολῆς νὰ λάβῃ ἀπόφασιν εἴτε περὶ τῆς ὀριστικῆς παραδοχῆς ἐκάστου νέου μαθητοῦ εἴτε περὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ αὐτοῦ τῆς περαιτέρω φοιτήσεως, ἂν τυχὸν ὁ μαθητὴς ἀποδειχθῇ ἀκατάλληλος διὰ τὰς ἐν τῇ Σχολῇ τεχνικὰς σπουδὰς.

10) Ἀποκλίσεις ἐκ τῶν ἀνωτέρω διατάξεων ἐπιτρέπονται μόνον κατόπιν εἰδικῆς ἐγκρίσεως τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου.

11) Ὁ ὑποψήφιος διὰ τὴν εἰσαγωγὴν του εἰς τὴν Α' τάξιν ὡς τακτικοῦ μαθητοῦ πρέπει νὰ πληροῖ καὶ τοὺς ἑξῆς ὄρους :

α) Νὰ ἔχη ἤδη συμπληρώσει τὸ 14ον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἢ νὰ πρόκειται νὰ τὸ συμπληρώσῃ ἐντὸς τοῦ πρώτου ἔτους σπουδῶν.

β) Νὰ ἔχη ἀπολυθῆ ἐκ τῆς 4ης τάξεως κατωτέρας Μέσης Δημοσίας Σχολῆς μετ' ἐπιτυχίας, καθ' ἣν εἰς πάντα τὰ μαθήματα ἔχει τύχει βαθμοῦ τοῦλάχιστον (σχεδὸν καλῶς), ἐπιτρεπομένου καὶ τοῦ βαθμοῦ μειρίως εἰς μάθημα ξένης γλώσσης.

γ) Νὰ κατέχη ἀπολυτήριον δευτοῦς Δημοτικοῦ Σχολείου μετ' ἱκανοποιητικὸς βαθμοὺς εἰς ὅλα τὰ μαθήματα.

δ) Νὰ ὑποστῇ ἐπιτυχῶς τὴν κεκανονισμένην εἰσιτήριον δοκιμασίαν.

12) Ἐὰν ὁ ὑποψήφιος διὰ τὴν Α' τάξιν εἶναι ἀλλοδαπός, πρέπει νὰ προσαγάγη ἰσοδύναμα πρὸς τὰ ἄνω πιστοποιητικὰ σπουδῶν. Περὶ τοῦ ἰσοδυναμοῦ τῶν τοιούτων τίτλων ἀποφαίνεται τὸ ἀρμοδίον Ὑπουργεῖον (τῆς Αὐστρίας), τὸ τῆς Παιδείας καὶ Ἐσωτερικῶν.

13) Ἡ εἰσιτήριος δοκιμασία διὰ τὴν Α' τάξιν γίνεται ἐπὶ τῶν ἑξῆς μαθημάτων : α) τῆς Γερμανικῆς γλώσσης, β) τῆς Ἀριθμητικῆς, γ) τῆς Γεωμε-

τρίας, δ) τῆς Φυσικῆς Πειραματικῆς καὶ ε) τῆς Ἰχνογραφίας (ἐλευθέρας καὶ γεωμετρικῆς).

14) Εἰς τὴν Β'. τάξιν ἐγγράφονται : α) οἱ προηγμένοι ἐκ τῆς Α'. τάξεως, β) οἱ στάσιμοι μαθηταὶ ἐκ τῆς Β'. τάξεως, καὶ μετὰ τοῦτο ὑπαρχουσῶν διαθεσίμων θέσεων ἐπιτρέπεται ἡ κατατακτῆριος ἐξέτασις εἰς νέους μαθητὰς διὰ τὴν τάξιν ταύτην. Ὁ ὑποψήφιος ἐκ τῶν νέων τούτων μαθητῶν πρέπει νὰ πληροῖ τοὺς ἐξῆς ὅρους : 1) νὰ ἔχη πιστοποιητικὸν προαγωγῆς ἐκ τῆς πρώτης τάξεως ὁμοειδοῦς καὶ ἰσοδυνάμου τεχνικῆς σχολῆς ἢ 2) πιστοποιητικὸν ἐκ τῆς πρώτης τάξεως Δημοσίου Πρακτικοῦ Λυκείου, ὅποτε ὀφείλει ἐπὶ πλέον νὰ ὑποστῇ καὶ κατατακτῆριον ἐξέτασιν ἐπὶ τῆς ὕλης τῆς Α'. τάξεως τῆς προκειμένης σχολῆς, καὶ δὴ εἰς ἃ σημεῖα ἢ ὕλη αὕτη διαφέρει ἀπὸ τὴν ὕλην τῆς Α'. τάξεως τοῦ Πρακτικοῦ Λυκείου.

15) Εἰς τὴν Γ'. τάξιν ἐγγράφονται : α) οἱ στάσιμοι, β) οἱ προηγμένοι ἐκ τῆς Β'. τάξεως τῆς ἰδίας Σχολῆς ἢ ἄλλης ἰσοδυνάμου καὶ ὁμοειδοῦς δημοσίας, ἀκολουθούσης τὸ αὐτὸ πρόγραμμα μαθημάτων. Ἐὰν τυχὸν ὑπάρχη διαφορὰ τις ἐπὶ τοῦ προγράμματος, τότε προσαπαιτεῖται καὶ εὐδόκιμος κατατακτῆριος ἐξέτασις ἐπὶ τῶν διαφορόντων σημείων τῆς ὕλης. Ἐξαιρετικῶς δὲ κατατάσσονται εἰς τὴν Γ'. τάξιν καὶ ἐκεῖνοι οἱ μαθηταί, οἵτινες ἔχουν προαχθῆ ἑπιτυχῶς ἀπὸ τὴν Β'. ἢ Γ'. τάξιν Δημοσίου Πρακτικοῦ Λυκείου ἢ ἰσοδυνάμου Λυκείου, μὴ Κρατικοῦ, καὶ ἐπὶ πλέον εἶναι κάτοχοι ἐιδικῶν γνώσεων καὶ τεχνικῆς δεξιότητος, ἀντιστοίχων πρὸς τὰς τῆς Β'. τάξεως τῆς Σχολῆς, ἃς ἀπέκτησαν δι' ἀπασχολήσεώς των ἐν τῇ πράξει εἴτε διαρκούσης τῆς σπουδῆς των εἰς τὸ Πρακτικὸν Λύκειον καὶ παραλλήλως πρὸς αὐτὴν εἴτε καὶ μετὰ τὴν ἐκ τοῦ Πρακτικοῦ Λυκείου ἀποφοίτησίν των, καὶ οἱ ὁποῖοι ἐπὶ πλέον ὑπέστησαν ἑπιτυχῶς κατατακτῆριον ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ δοκιμασίαν. Οὐχ ἦτιον ἢ συμμετοχὴ εἰς τὴν κατατακτῆριον ταύτην δοκιμασίαν εἶναι δυνατὴ μόνον βάσει προηγουμένης ἐγκρίσεως τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου, βιομηχανίας καὶ συγκοινωνίας.

16) Οἱ ἐκ τῆς πράξεως προερχόμενοι μαθηταὶ καὶ κατατασσόμενοι ἀπ' εὐθείας, ὡς ἄνω, εἰς τὴν Γ'. τάξιν πρέπει νὰ ἔχωσιν ἤδη συμπληρώσει τὸ 17ον ἔτος ἡλικίας ἢ τοῦλάχιστον νὰ τὸ συμπληρῶνουν ἐντὸς τοῦ πρώτου ἔτους σπουδῶν.

17) Ὁ τακτικὸς μαθητὴς τῆς Σχολῆς καταβάλλει, λόγῳ διδάκτρων, Κ. 12, λόγῳ ἀσκήσεων ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ Κ. 20, λόγῳ εἰσφορᾶς διὰ διδακτικὰ μέσα Κορ. 4, κατὰ ἐξάμηνον.

Οἱ τὸ πρῶτον δὲ εἰσαγόμενοι νέοι μαθηταὶ πληρώνουν ἐπὶ πλέον Κορ. 2, λόγῳ δικαιώματος ἐγγραφῆς.

18) Ὁ ἀκροατὴς καταβάλλει κατὰ ἐξάμηνον τὰ ἐξῆς : α) λόγῳ διδάκτρων Κορ. 12, λόγῳ ἀσκήσεων ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ Κορ. 40, λόγῳ εἰσφορᾶς διὰ διδακτικὰ ὄργανα καὶ μέσα Κορ. 8 καὶ οἱ τὸ πρῶτον ἐγγραφόμενοι Κορ. 2, λόγῳ δικαιώματος ἐγγραφῆς.

19) Οἱ ἄλλοδαποὶ καταβάλλουν τὸ δεκαπλάσιον. Μόνον δὲ κατοῖν ἐγκρίσεως τοῦ Ὑπουργείου δύναται νὰ γίνῃ ὑποβιβασμὸς τῶν τελῶν τούτων.

20) Ὑπὸ ὅρους παρέχεται καὶ εἰς ἀπόρους μετριασμὸς τῶν ἄνω τελῶν ἢ καὶ ἀπαλλαγὴ ὀλοσχερῆς ἐκ τῆς καταβολῆς τοιούτων.

21) Ὑπὸ ὅρους εἰδικοὺς ἐνεργοῦνται αἱ ἐξετάσεις προαγωγῆς ἢ ἀπολύσεως τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς.

22) Ἀναλόγως τῶν προσόντων των οἱ, ὡς ἄνω, κατατασσόμενοι σπουδασταὶ διακρίνονται εἰς δύο μεγάλας κατηγορίας :

§ 113. Κατηγορίαι σπουδαστῶν :— Οἱ σπουδασταὶ τῆς ἐν λόγῳ Τεχνικῆς Σχολῆς διακρίνονται, ὡς ἐξῆς :

Α'. Κατηγορία τῶν ἐκ τῆς πράξεως προερχομένων :— Εἰς ταύτην ἀνήκουσιν οἱ προερχόμενοι ἐκ τῆς πράξεως καὶ κατατασσόμενοι ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν Γ'. τάξιν τῆς Σχολῆς. Οὗτοι ἀποπεραιτοῦσιν ἐντὸς διετίας τὰς ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ σπουδὰς των. Εἶναι ἡ κατηγορία τῶν προκεχωρημένων σπουδαστῶν.

Β'. Κατηγορία τῶν ἀρχαρίων :— Αὕτη περιλαμβάνει τοὺς ἀνευ πρακτικῆς πείρας ἀλλὰ μόνον μὲ τὸ ἐφόδιον τῆς δευτέρας προγενεστέρως γενικῆς μορφώσεως κατατασσόμενους εἰς τὴν Α'. τάξιν τῆς Σχολῆς σπουδαστάς. Οὗτοι συμπληροῦσι τὰς ἐν τῇ Σχολῇ σπουδὰς των εἰς διπλάσιον χρόνον, ἤτοι ἐντὸς 4 ἔτων.

2. Διδασκόμενα μαθήματα.

Τὸ πρόγραμμα μαθημάτων ἐκάστης κατηγορίας περιλαμβάνει ἀφ' ἑνὸς μὲν μαθήματα θεωρητικὰ ἀφ' ἑτέρου δὲ τεχνικὰ καὶ ἐιδικὰ. Παραθέτομεν διαδοχικῶς τὰ προγράμματα τῶν δύο κατηγοριῶν σπουδῶν.

1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ Α'. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ.

§ 114. Τὸ πρόγραμμα τοῦτο περιλαμβάνει τὰ κάτωθι μαθήματα, διδασκόμενα ἐντὸς 4 ἐξαμήνων :

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Ἑβδομαδιαῖαι ὥραι κατὰ τάξεις.			
	I ἐξάμ.	II ἐξάμ.	III ἐξάμ.	IV ἐξάμ.
1) Γερμανικὴ γλῶσσα	3	2	—	—
2) Ἐπαγγελματικαὶ συνθέσεις	—	—	3	—
3) Πολιτικὴ ἀγωγή	—	—	1	1
4) Λογιστικὴ	—	—	—	3
5) Γεωγραφία	1	—	—	—
6) Ἐπαγγελματικὴ Ἀριθμητικὴ	2	2	—	—
7) Μαθηματικὰ (Ἄλγεβρα καὶ Γεωμ.)	6	4	3	—
8) Παραστατικὴ Γεωμετρία	4	3	—	—
9) Φυσικὴ Πειραματικὴ καὶ Χημεία	5	—	—	—
10) Μηχανικὴ	—	4	4	4
11) Μηχανικὴ Τεχνολογία	3	3	3	—
12) Μηχανολογία	—	6	8	8
13) Ἰχνογραφία μηχανῶν	8	6	8	10
14) Ἡλεκτροτεχνικὴ	—	2	2	3
15) Ἡλεκτροτεχνικαὶ ἀσκήσεις	—	—	—	2
16) Ὑγιεινὴ καὶ πρώτη βοήθεια ἐν περιπτώσει ἀτυχημάτων	—	—	—	1
17) Ἐργαστηριακὴ διδασκαλία	12	12	12	12
Ἐν ὅλῳ	44	44	44	44

§ 115. Ἀνάλυσις συνοπτικὴ τοῦ ἄνω προγράμματος :

1. Γερμανικὴ γλῶσσα (ἢ μητρικὴ).

Τάξις Γ', α'. ἐξάμηνον. — 3 ὥραι ἑβδομαδιαίως. — Ἀσκήσεις ἐπὶ λογικῆς καὶ ὀρθῆς τὴν προφορὰν ἀναγνώσεως, ἐπὶ ἀναδιηγήσεως καὶ διασαφήσεως ὑποδειγματικῶν τεμαχίων γλωσσικῆς ἐκφράσεως μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τοῦ μέλλοντος ἐπαγγέλματος τῶν μαθητῶν. Τὰ σπουδαιότατα ἐκ τῆς γραμματικῆς, ὀρθογραφία. Πρακτικαὶ ἀσκήσεις ἐπὶ γραπτῶν ἐκθέσεων ἀναφερομένων εἰς τὰ ἀναγινωσκόμενα κείμενα. Ἀναδιηγήσεις καὶ ἀπλᾶ περιγραφαὶ μετὰ προηγουμένην συζήτησιν. Γραφὴ καθ' ὑπαγόρευσιν. Τρεῖς ἐν τῇ Σχολῇ γραπταὶ ἐργασίαι (διαγωνισμοί).

Τάξις Γ', β'. ἐξάμηνον, 2 ὥραι ἑβδομαδιαίως. — Συνέχισις τοῦ διδασκομένου ὕλικου τοῦ α'. ἐξαμήνου. Ἐξήγησις καὶ ὀρθὴ γραφὴ τῶν συνηθεστάτων ξενικῶν λέξεων. Γραπταὶ ἀσκήσεις. Περιγραφὴ ἀπλῶν τεχνολογικῶν ἀντικειμένων καὶ μεθόδων.

Ἐκλεκτὰ μέρη ἐκ τῆς Γερμανικῆς Γραμματολογικῆς Ἱστορίας ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰ ἀναγινωσκόμενα κείμενα. Βιογραφικαὶ εἰκόνες ἐφευρετῶν καὶ συντελεστῶν προόδων ἐν τῇ βιομηχανίᾳ. Ἀσκήσεις εἰς ἐλευθέραν ὁμιλίαν. Τρεῖς ἐν τῇ Σχολῇ ἐργασίαι (διαγωνισμοί).

2. Ἐπαγγελματικαὶ συνθέσεις.

Δ'. τάξις, α'. ἐξάμηνον, 3 ὥραι ἑβδομαδιαίως. — Εἶδη ἐπαγγελματικῶν ἐπιστολῶν καὶ κατάρτισις αὐτῶν, τηλεγραφήματα, προσφοραὶ. Αἱ ταχυδρομικαὶ διατάξεις ἐπὶ τῆς ταχυδρομικῆς ἐπικοινωνίας καὶ ἐπὶ τῶν συναλλαγῶν μετὰ τῶν Ταχυδρομικῶν Ταμιευτηρίων, τῶν πιστοποιητικῶν παραλαβῆς, διαφυλάξεως καὶ ὀφειλῆς. Ἀποδείξεις, πιστοποιητικά, συμφωνητικὰ ὑπηρεσίας, ἀναφοραὶ πρὸς Ἀρχάς. Τρεῖς σχολικαὶ ἐργασίαι.

3. Πολιτικὴ ἀγωγή.

Δ'. τάξις, α'. ἐξάμηνον, 1 ὥρα ἑβδομαδιαίως. — Συγκρότησις τοῦ Κράτους. Βάσεις τοῦ καταστατικοῦ χάρτου καὶ τῆς διοικήσεως, Δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις τῶν πολιτῶν, διοικητικαὶ ἀρχαί, ἐκπαιδευτικαὶ ἀρχαί, στρατός, δικαιοσύνη, φόροι καὶ δασμοί, οἰκοδομικὴ, ὑγιεινὴ, πτωχῶν περίθαλψις, παραγωγή οἰκονομ. ἀγαθῶν καὶ συγκοινωνία, ἐκθέσεις.

Δ'. τάξις, β'. ἐξάμηνον, 1 ὥρα ἑβδομαδιαίως. — Ἀσφάλεια ζωῆς, πυρός, ἀσθενείας, ἀτυχημάτων, ἐγγυητικῶν ὑποχρεώσεων. Χρήματος Καταστήματα (Τράπεζαι κ.λ.). Προσοδοφόρος κατάθεσις μετρητῶν. Αἱ κυριώταται διατάξεις τῆς ἐπαγγελματικῆς νομοθεσίας περὶ συνεταιρισμῶν. Νομοθεσία περὶ ἐπιτηδεύματος, σημάτων καὶ προστασίας δειγμάτων. Οἰκονομικαὶ ἐπιχειρήσεις

τῶν ἐπαγγελματιῶν καὶ διοικητικὴ ὀργάνωσις αὐτῶν. Κοινὴ ἐργαστηριακὴ ἀπασχόλησις, καταστήματα ἐκμισθώσεως κινητηρίου δυνάμεως.

4. Λογιστικὴ.

Δ'. τάξις, β'. ἐξάμηνον, 3 ὥραι ἑβδομαδιαίως. — Τὰ κυριώτατα ἐκ τῆς ἐμποριολογίας καὶ τῶν περὶ συναλλαγματικῆς καὶ γραμματίων. Ἐννοια, σκοπὸς καὶ χρησιμότης τῆς Λογιστικῆς. Νομικαὶ διατάξεις ἐπὶ τῆς τηρήσεως τῶν λογιστικῶν βιβλίων. Τὰ βιβλία ἀπλογραφικοῦ συστήματος, πρακτικὰ παραδείγματα. Λογιστικὴ καταχώρισις τῶν ἐργασιῶν ἐνὸς μηνὸς παρὰ μικρῶν ἐπιχειρηματιῶν, ὁμοίων παρὰ μεσαίῳ ἐπιχειρηματίᾳ, εἰς πάντα τὰ λογιστικὰ βιβλία καὶ κλεισίς τῶν βιβλίων. Ἐξακριβώσις τοῦ καταβλητέου φόρου βάσει τῶν ἐν τοῖς λογιστικοῖς βιβλίοις ἐνδείξεων. Δύο σχολικαὶ ἐργασίαι.

5. Γεωγραφία.

Γ'. τάξις, α'. ἐξάμηνον, 1 ὥρα ἑβδομαδιαίως. — Ἀσκήσεις ἐπὶ τῆς ἀναγνώσεως χαρτῶν, ἢ διαίρεσις τῆς γῆτινῆς ἐπιφανείας, ἢ κρατικὴ διαίρεσις τῶν Ἠπείρων, ἢ τοπογραφία καὶ αἱ ἐκπολιτιστικαὶ σχέσεις τῶν κυριωτάτων Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν, ἰδίᾳ τῆς Αὐστρίας. Οἱ κυριώτατοι δρόμοι συγκοινωνίας.

6. Ἐπαγγελματικὴ Ἀριθμητικὴ.

Γ'. τάξις, α'. ἐξάμηνον, 2 ὥραι ἑβδομαδιαίως. — Μέτρα, σταθμὰ καὶ νομισματικὰ συστήματα. Α. 4 θεμελιώδεις πράξεις μὲ συγκεκριμ. ἀριθμοὺς ἀκεραίους καὶ κλασματικούς. Σύντομοι πολλαπλοὶ καὶ διαιρέσεις καὶ ἐφαρμογὴ τούτων ἐπὶ ὑπολογισμῶν τιμῶν καὶ μετατροπῶν ἀπὸ ἐνὸς μετρικοῦ συστήματος εἰς ἄλλο. Ἀπλὴ καὶ σύνθετος μεθ. τῶν τριῶν. Εὐρεσις μέσου ὄρου. Μερισμός. Ποσοστῶν ὑπολογισμός. Ἀσκήσεις ὑπολογισμοῦ ἀπὸ μνήμης. Τρεῖς σχολικαὶ ἐργασίαι.

Γ'. τάξις, β'. ἐξάμηνον, 2 ὥραι ἑβδομαδιαίως. — Ὑπολογισμὸς τόκου ὡς ἐφαρμογὴ τῆς Συνθ. Μεθ. τῶν τριῶν εἴτε τῆς ἀναγωγῆς εἰς τὴν μονάδα. Ὑπολογισμὸς ὑφαιρέσεως γραμματίων, δασμῶν, καὶ νομισμάτων βάσει τῶν τιμῶν τοῦ Δελτίου Χρηματιστηρίου. Ὑπολογισμὸς ὕλικῶν καὶ τιμῶν. Ὑπολογισμὸς τῆς τιμῆς ἀγορᾶς, ἐξακριβώσις τοῦ κόστους καὶ προσδιορισμὸς τῆς τιμῆς πωλήσεως. Περίληψις ἀπλῶν προσθέτων δαπανῶν. Τρεῖς σχολικαὶ ἐργασίαι.

7. Μαθηματικά.

Γ'. τάξις, α'. ἐξάμηνον, 6 ὥραι ἑβδομαδιαίως.

α) **Ἀλγεβρα.** — Αἱ 4 θεμελιώδεις πράξεις μὲ γενικοὺς ἀριθμοὺς ἀκεραίους καὶ κλασματικούς. Λόγοι καὶ ἀναλογίαι. Τὰ σπουδαιότατα περὶ δυνάμεων

καὶ ὄριζων. Τετραγωνισμός, κυβισμός καὶ ἔξαγωγή ὄριζων με εἰδικούς ἀριθμούς. Ἐφαρμογαί. Χρησιμοποίησις πινάκων.

β) **Γεωμετρία.**—Γεωμετρικὰ σχήματα, ἰσότης καὶ ὁμοιότης τῶν σχημάτων. Πυθогоρειον θεώρημα. Ὑπολογισμός μικτῶν ἐπιφανειῶν. Τρεῖς σχολικαὶ ἐργασίαι.

Γ'. τάξις β'. ἐξάμηνον, 4 ὥραι ἐβδομαδιαίως.

α) **Ἀλγεβρα.**—Ἐξισώσεις. α'. βαθμοῦ με μίαν καὶ με δύο ἀγνώστους.

β) **Γεωμετρία.**—Στερεομετρία. Ὑπολογισμοὶ ἐπιφανειῶν, ὄγκων καὶ βάρους. Ἐννοια τῶν τριγωνομετρικῶν συναρτήσεων. Ἀσκήσεις ἐπὶ τῆς χρήσεως πινάκων καὶ ἄλλων πρακτικῶν μέσων καὶ πρακτικὰ παραδείγματα. Τρεῖς σχολικαὶ ἐργασίαι.

Δ'. τάξις, α'. ἐξάμηνον, 3 ὥραι ἐβδομαδιαίως.

α) **Ἀλγεβρα.**—Ἐξισώσεις δευτέρου βαθμοῦ με 1 ἄγνωστον.

β) **Γεωμετρία.**—Συνέχισις τῆς Τριγωνομετρίας. Θεώρημα τοῦ ἡμιτόνου καὶ συνημιτόνου. Ἐπίλυσις τοῦ ἐπιπέδου τριγώνου. Ἐπαναληπτικὰ προβλήματα.

8. Παραστατική Γεωμετρία.

Γ'. τάξις, α'. ἐξάμηνον, 4 ὥραι ἐβδομαδιαίως.—Κατακόρυφος, ὄριζοντία καὶ πλαγία προβολὴ σωμάτων βάσει τῆς ἐποπτείας ἀναπτυσσομένη. Προβολαὶ σημείων, γραμμῶν καὶ ἐπιπέδων σχημάτων. Πραγματικὰ μεγέθη διαστημάτων καὶ ἐπιπέδων σχημάτων. Χάραξις ὄρισμένης μάζης. Δίκτυα τῶν σωμάτων. Περιστροφικαὶ ἐπιφάνειαι καὶ περιστροφικὰ σώματα. Ἐπίπεδοι τομαί. Ἄπλαϊ εἰσχωρήσεις. Ἀσκήσεις ἐπὶ πρακτικῶν παραδειγμάτων ἀπλῶν στοιχείων μηχανῶν. Ἡ διδασκομένη ὕλη καὶ αἱ ἀσκήσεις ἐγγράφονται ἐν εἰδικοῖς τετραδίοις (εἴτε ἐν τοιοῦτοις ἐκτελοῦνται).

Γ'. τάξις, β'. ἐξάμηνον, 3 ὥραι ἐβδομαδιαίως.—Συνέχισις τῆς ὕλης τοῦ α'. ἔξαμηνου. Εἰσχωρήσεις, ἀπομήσεις, ἔλικος γραμμαί, ἐπιφάνεια καὶ σώματα, ἀξονομετρικὴ παράστασις σωμάτων. Ἀσκήσεις ἐπὶ πρακτικῶν παραδειγμάτων. Ἡ ὕλη καὶ αἱ ἀσκήσεις καταχωρίζονται ἐν καταλλήλοις τετραδίοις.

9. Φυσικά. (Φυσ. Πειρ. καὶ Χημεία).

Γ'. τάξις, α'. ἐξάμηνον, 5 ὥραι ἐβδομαδιαίως.—Αἱ θεμελιώδεις φυσικαὶ ἀρχαί. Μονάδες ἡμετρήσεως. Γενικὴ διαπραγμάτευσις τοῦ Κεφαλαίου τῆς Μηχανικῆς. Θερμότης, ἤχος, φῶς καὶ ἐφαρμογαί. Αἱ θεμελιώδεις ἔννοιαι τῆς Χημείας. Τὰ χημικὰ στοιχεῖα καὶ αἱ σπουδαιόταται διὰ τὴν Τέχνην, ἐνώσεις τούτων.

10. Μηχανική.

Δ'. τάξις, β'. ἐξάμηνον, 4 ὥραι ἐβδομαδιαίως.—Σύνθεσις καὶ ἀνάλυσις

δυνάμεων μετ' ἐφαρμογῶν ἐπὶ ἀπλῶν παραδειγμάτων ἐκ τῆς σφαιρας τῆς κατασκευῆς μηχανῶν. Ἴσοροπία στερεῶν σωμάτων. Ροπή δυνάμεως. Σχετικαὶ προτάσεις. Προσδιορισμοὶ τοῦ κέντρου βάρους, τριβή. Ἐννοια καὶ μετρικὴ μονὰς τοῦ ἔργου καὶ τῆς ἐργασίας, βαθμὸς ἐνεργείας. Ἐφαρμογαί. Αἱ ἀπλαϊ μηχαναί.

Δ'. τάξις, α'. ἐξάμηνον, 4 ὥραι ἐβδομαδιαίως.—Στοιχεῖα τῆς τῶν στερεῶν διδασκαλίας. Πρακτικὰ παραδείγματα ἐφαρμογῶν. Ἐλξις διὰ σχοινοῦ καὶ ἱμάντων. Κινητικὴ. Σχέσις κινήσεως καὶ δυνάμεως τῆς κωπηλασίας. Σχέσις μεταξὺ δυνάμεως, μάζης καὶ ἐπιταχύνσεως. Ἰσχύς, ἔργον. Σύνθετος κίνησις. Κυκλικὴ κίνησις. Φυγόκεντρος δύναμις.

Δ'. τάξις, β'. ἐξάμηνον, 4 ὥραι ἐβδομαδιαίως.—Μηχανικὴ τῶν ὑγρῶν καὶ ἀερίων σωμάτων. Ἐφαρμογὴ ἐπὶ τῶν κινητήρων (Motoren).

11. Μηχανικὴ Τεχνολογία.

Γ'. τάξις, α'. ἐξάμηνον, 3 ὥραι ἐβδομαδιαίως.—Αἱ ἰδιότητες τῶν μετάλλων, τῶν μεταλλικῶν κραμάτων καὶ αἱ τοῦ ξύλου, ἄλλα ἀκατέργαστα καὶ βοηθητικὰ ὕλικα, ἐργαλεῖα, τύποι, χύσις τῶν μετάλλων. Πᾶσαι αἱ ἐξηγήσεις ἐν συναφείᾳ με τὴν ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις διδασκαλίαν.

Γ'. τάξις, β'. ἐξάμηνον, 3 ὥραι ἐβδομαδιαίως.—Αἱ μέθοδοι πρὸς ἐξαγωγήν σιδήρου, χάλυβος καὶ τῶν ἐν τῇ τέχνῃ σπουδαίων μετάλλων καὶ τῶν κραμάτων τούτων. Αἱ μέθοδοι ἐργασίας καὶ τὰ βοηθητικὰ μέσα πρὸς σχηματοποίησιν τῶν ὕλικῶν βάσει τῆς ἐλαστικότητος καὶ διαιρετότητος αὐτῶν.

Δ'. τάξις, α'. ἐξάμηνον, 3 ὥραι ἐβδομαδιαίως.—Κοινοὶ μηχανισμοὶ προωθήσεως, ἀναστροφῆς καὶ παρεμβολῆς. Μηχανήματα διὰ κατεργασίαν μετάλλων καὶ ξύλου. Ἀξιώσεις ἐκ τῶν μηχανημάτων. Διάταξις πρὸς ἐπίτευξιν συστηματικῆς σειρᾶς ἐργασίας. Μετάστασις κινήσεως. Ἡλεκτρικὴ μεμονωμένη καὶ ὁμαδικὴ προώθησις. Κατανάλωσις δυνάμεως. Προστατευτικὰ μέτρα.

12. Μηχανολογία.

Γ'. τάξις, β'. ἐξάμηνον, 6 ὥραι ἐβδομαδιαίως.—Κοχλῖαι, σφῆνες, ἤλοι, γόμφοι, ἄξονες, στρόφιγγες, συζεύξεις, ὑποστηρίγματα, στρόφαλα, τροχαλῖαι, ἔμβολοις, στυπεῖα, κατευθυντήρες, διωστήρες (μοχλοί), τροχαλῖαι ἱμάντων ἢ σχοινίων, ὀδοντωτοὶ τροχοί, σωλῆνες, ὄργανα κλείσεως.

Δ'. τάξις, α'. ἐξάμηνον, 8 ὥραι ἐβδομαδιαίως.—Σχοινία, ἀλύσεις, κύλινδροι, πολὺσπαστα, βαροῦλκα, γέρανοι, ἀνυψωτήρες, ἀντλῖαι με ἔμβολα, κεντροφυγικαὶ ἀντλῖαι, μανόμετρα, τροφοδόται ὕδατος (ἐγχυματισταί), Φυκεντροφυγικαὶ ἀντλῖαι, μανόμετρα, τροφοδόται ὕδατος (ἐγχυματισταί), Φυκνητήρες, συμπίεσταί, πιεστήρια, μέθοδοι κατασκευῆς ἀτμολεβήτων, ἔξοπισμός λέβητος, νομικαὶ διατάξεις, θέρμανσις, προθέρμαντήρες, ὑπερθέρμαντήρες, καθαριστήρια ὕδατος.

Δ'. τάξις, β'. εξάμηνον, 8 ὥραι εβδομαδιαίως.— Ἀτμομηχαναί, διανομή τοῦ ἀτμοῦ (κυκλοφορία). Τὰ κυριώτατα περὶ διαγραμμάτων καὶ δεικτῶν τοῦ ἀτμοῦ. Ρυθμιστῆρες τῆς κυκλοφορίας τοῦ ἀτμοῦ. Συμπύκνωσις. Συνδετικαὶ μηχαναί. Ἀτμομηχαναὶ θερμάνσεως. Τετραρρυθμικοὶ κινητῆρες δι' ἀέρια ἢ ὑγρὰ ὑλικά δυνάμεως. Διρρυθμικαὶ κινητῆρες. Ἐγκατάστασις παραγωγῆς ὑδραυλικῆς δυνάμεως. Ὑδραυλικοὶ στρόβιλοι, τρόπος λειτουργίας, ρυθμισίς. Ἀτμοστρόβιλοι. Τὰ κυριώτατα περὶ οἰκοδομῆς ἐργοστασίων ἐν γένει.

13. Ἰχνογραφία μηχανῶν.

Γ'. τάξις, α' εξάμηνον, 8 ὥραι εβδομαδιαίως.— Ὀλίγα ἰχνογραφήματα πρὸς ἐπανάληψιν τοῦ γεωμετρικοῦ καὶ τοῦ προοπτικοῦ σχεδίου καὶ χάριν ὀρθοῦ χειρισμοῦ τῶν ἰχνογραφικῶν μέσων, ἀσκήσεις χαράξεως καὶ ὑποστηρίξεως. Περιγραφή τῶν σχεδιάσεων. Ἰχνογραφικὴ ἀπόδοσις ἀπλῶν σωμάτων συμφώνως πρὸς ἀντίστοιχα προοπτικὰ πρότυπα. Σκιαγράφησις ἀπὸ μνήμης. Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἰχνογράφησιν μηχανῶν δι' ἰχνογραφήσεως ἀπλῶν μερῶν μηχανῶν ἐν συναφείᾳ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Παραστατικῆς Γεωμετρίας. Σκιαγράφησις δι' ἐλευθέρας χειρὸς εἰς φυσικὸν μέγεθος, μετὰ συνοπτικῆς ἀναγραφῆς πάντων τῶν ἐκ μετρήσεως ὀρθῶν διὰ τὴν κατασκευὴν ἐργαστηριακοῦ σχεδίου.

Γ'. τάξις, β'. εξάμηνον, 6 ὥραι εβδομαδιαίως.— Παραγωγή ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ σχεδίων, ἐν φυσικῷ μεγέθει, ἐπὶ τῇ βάσει ἰδιοκατασκευασθέντων σκιαγραφημάτων καὶ τοῦ ἐν τῇ Μηχανολογίᾳ διδαχθέντος ὕλικου. Ἐκτέλεσις ἐγγρῶν σχεδίων, βραδύτερον δὲ κατ' ἐξοχὴν μὲ μολυβδίδα.

Δ'. τάξις, α' εξάμηνον, 8 ὥραι εβδομαδιαίως.— Ἐκτέλεσις σχεδίων βάσει δεδομένων στοιχείων. Αὐτοτελεῖς σχεδιάσεις κατασκευῶν μετρίας ἐκτάσεως ἐπὶ στοιχείων μηχανῶν συμφώνως πρὸς δεδομένον πρόγραμμα στηριζόμενον εἰς τὸ ἤδη δεδιδασγμένον ὕλικον ἐν τῇ Μηχανολογίᾳ. Κατάλογοι τεμαχίων.

Δ'. τάξις, β'. εξάμηνον, 18 ὥραι εβδομαδιαίως.— Σχεδιάσεις ἐπὶ τῇ βάσει δεδομένων στοιχείων καὶ λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν λεπτομερειῶν τῶν ἐργαλείων. Αὐτοτελεῖς σχεδιάσεις κατασκευῶν μετρίας ἐκτάσεως κατὰ δεδομένον πρόγραμμα μὲ ἐφαρμογὴν κτηθεισῶν γνώσεων ἐκ τῆς Μηχανολογίας. Ἐκτέλεσις σχεδίων λεπτομερειῶν. Σχεδιάσεις διὰ τὸ ἐργαστήριον. Κατάλογοι τεμαχίων.

14. Ἡλεκτροτεχνία.

Δ'. τάξις, β'. εξάμηνον, 2 ὥραι εβδομαδιαίως.— Οἱ μονοφασικοὶ καὶ πολυφασικοὶ κινητῆρες καὶ αἱ λειτουργαὶ αὐτῶν. Μεταμορφωταί, συμπυκνωταί. Τὰ κυριώτατα ἐκ τοῦ κεφαλαίου περὶ ἐγκαταστάσεως συστημάτων διανομῆς ρεύματος καὶ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτισμοῦ. Ἀσφαλιστικὰ μέσα.

15. Ἡλεκτροτεχνικαὶ ἀσκήσεις.

Δ'. τάξις, β'. εξάμηνον, 2 ὥραι εβδομαδιαίως.— Μέτρησις τῆς ἐντάσεως τοῦ ρεύματος. Τάσις, ἀντίστασις καὶ παροχή. Χειρισμὸς καὶ λειτουργία γεννητριῶν, κινητῶν, μεταμορφωτῶν, συμπυκνωτῶν, ἡλ. λυχνιῶν κ.λ.

16. Ὑγιεινὴ—Πρῶται βοήθειαι.

Δ'. τάξις, β'. εξάμηνον, 1 ὥρα εβδομαδιαίως.— Σωματολογικαὶ θεμελιώδεις ἔννοιαι. Βλάβη τῆς ὑγείας τῶν νέων. Προφύλαξις ἀπὸ μολύνσεως, ψύξεως. Βλάβη ἐξ οἰονονευματοποισίας καὶ καπνίσματος. Ἐπαγγελματικαὶ ἀσθένειαι τῶν ἐργατῶν εἰς τὰ μηχανολογικὰ ἐπαγγέλματα, ἰδίᾳ τὰ τῆς κατεργασίας μετάλλου καὶ ξύλου. Μέτρα προφύλαξεως ἀπὸ ἀτυχημάτων καὶ ἐπαγγελματικῶν βλαβῶν τῆς ὑγείας. Πρώτη βοήθεια ἐν περιπτώσει ἀτυχημάτων. Τραύματα τομῆς καὶ θλάσεως, ἐξαρθρώσεις, θραύσεις ὀστέων. Αἱμορραγίαι, καύματα, δηλητηριάσεις αἵματος. Συνέπειαι ἐκρήξεων, πυρκαϊῶν, εἰσπνοῆς ἀερίων καὶ ἀτμῶν. Ἀναισθησία ἐκ λιποθυμίας, ἀτυχήματα ἐξ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος. Νομικαὶ διατάξεις. Πρακτικαὶ ἀσκήσεις εἰς τὴν παροχὴν πρώτης βοήθειας. Ἐπίδεσις, μετακόμισις, διοργάνωσις σταθμῶν πρώτων βοηθειῶν καὶ νοσοκομείων.

17. Ἐργαστηριακὴ διδασκαλία.

Γ'. τάξις, α' εξάμηνον, 12 ὥραι εβδομαδιαίως.— Διδακτέα ὕλη κατὰ τὰ 4 ἐξάμηνα τῶν τάξεων Γ' καὶ Δ'. Ἐργασίαι ἐν τῷ ξυλουργείῳ, ἐν τῷ σιδηρουργείῳ, ἐν τῷ μηχανοστασίῳ, ἐν τῇ κατασκευῇ ἐργαλείων κατὰ τὴν στόμωσιν καὶ τὸ ἀκόνισμα τῶν ἐργαλείων ἀναλόγως τῶν διαθέσιμων τεχνικῶν μέσων. Συμπληρωματικαὶ ἐργασίαι (ἀποπερατώσεως). Μετρητικαὶ μέθοδοι. Ὀρθὴ χρῆσις ἀπλῶν καὶ ἀκριβείας ὀργάνων μετρήσεως. Ἀνάλωσις ὑλικῶν, ἐργαλείων, ἔργου. Συστηματικὴ διαδοχὴ τῶν διαφορῶν κατεργασιῶν. Σημειώσεις διὰ τὴν ἀποτίμησιν τῶν προϊόντων τοῦ Ἐργαστηρίου. Ἐκτέλεσις ἐργασιῶν ἀπὸ ἀπόψεως ὀρθῆς χρήσεως τῶν μηχανῶν, ταχύτης παραγωγῆς, ἀκρίβεια ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς ἐργασίας καὶ τῇ πλήρει διεξαγωγῇ τῶν διὰ τὴν σχεδίασιν κατασκευῶν ἀπαιτουμένων καταμετρήσεων. Παραλαβὴ ἀποπερατωθέντος ἔργου.

Περιποίησης καὶ ἐν καλῇ καταστάσει τήρησις τῶν διαφορῶν μηχανημάτων καὶ τῶν ἀντιστοίχων ἠλεκτρικῶν κινητῶν. Προφυλακτικὰ μέτρα. Διάλυσις καὶ ἀνασύνθεσις μερῶν μηχανήματος, μηχανῶν διαφορῶν, μετρήσεις καὶ ἔρευνα ἐπὶ μηχανημάτων. Ταχύτητες τμήσεως. Ἀπόδοσις ἐργασίας.

Καθ' ὅλα τὰ ἐξάμηνα πρέπει αἱ ἀσκήσεις νὰ βαίνωσιν συστηματικῶς ἀπὸ τῶν εὐχερεστερῶν πρὸς τὰς δυσχερεστεράς καὶ ἐν προσαρμογῇ καὶ συμπληρώσει τῆς παρ' ἐκάστῳ μαθητῇ προϋπαρχούσης δεξιότητος πρὸς ἐργασίαν.

Γ'. τάξις, β'. εξάμηνον, 12 ὥραι εβδομαδιαίως.— Ὡς καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον ἐξάμηνον ἀναλόγως τῆς ἐπιτευχθείσης ἤδη προόδου.

Δ'. τάξις, α'. *εξάμηνον*, 12 ώραι εβδομαδιαίως.—Όμοίως.
 Δ'. τάξις, β'. *εξάμηνον*, 12 ώραι εβδομαδιαίως.—Όμοίως και επί πλέον αναλόγως τῆς ὑφ' ἐκάστου μαθητοῦ [ἐκλεγείσης ἐπαγγελματικῆς ειδικότητος διὰ τὸν πρακτικὸν βίον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

1. Οἱ μαθηταὶ πρέπει νὰ ὀδηγηθῶσι και ἐθισθῶσιν εἰς τὸ νὰ τηρῶσιν ἐν ἄκρῃ τάξει και καθαριότητι τὰ τετράδια τῶν παραδόσεων και τὰς λοιπὰς γραπτὰς ἐργασίας των.

2) Οἱ μαθηταὶ πρέπει νὰ μάθωσι τὴν συνήθη παρασκευὴν ὡς και τὴν πολυγραφῆσιν σχεδίων ἢ και ἄλλων χρησίμων ἐγγράφων.

3) Αἱ σχεδιάσεις και σκιαγραφίαι ἐν τοῖς τετραδίοις τῶν παραδόσεων (ἐξαιρέσει τῶν ἐν τῇ Γεωμετρίᾳ τοιούτων) πρέπει νὰ ἐκτελῶνται δι' ἐλευθέρου χειρός. Κύκλοι ὅμως και διάμεσα πρέπει πάντοτε νὰ χαράσσωνται βοθηεῖα διαβήτου και κανόνος.

4) Ἐκτὸς τῶν σχολικῶν αἰθουσῶν ἢ σχεδιάσις δὲν ἐπιτρέπεται.

5) Προβολαὶ φωτεινῶν εἰκόνων ἐκ τῆς σφαίρας τῶν διδασκομένων ειδικοτήτων δέον νὰ διενεργῶνται κατὰ τὸν χρόνον τῆς διδασκαλίας και πρὸ πάντων πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐκδρομῶν.

II. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ.

(διὰ τὸ τμήμα τῶν μὴ ἐκ τῆς πράξεως προερχομένων μαθητῶν).

§ 116. Τοῦτο περιλαμβάνει τὰ κάτωθι μαθήματα, διδασκόμενα ἐντὸς τεσσάρων ἐπαλλήλων σχολικῶν ἐτῶν :

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ὥραι καθ' ἑβδομάδα εἰς :							
	Α		Β		Γ		Δ	
α' ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ	α' ἔξ.	β' ἔξ.	α' ἔξ.	β' ἔξ.	α'	β'	α'	β'
1) Γερμανικὴ γλῶσσα	4	4	3	3	3	3	2	3
2) Γεωγραφία	3	3	—	—	—	—	—	—
3) Γεωγραφία και Ἱστορία	—	—	3	3	3	3	—	—
4) Ἱστορία και πολιτικὴ ἀγωγή	—	—	—	—	—	—	3	3
5) Μαθηματικά	8	8	7	6	4	3	—	—
6) Φυσικὴ	5	5	3	4	—	—	—	—
7) Χημεία	4	4	4	3	—	—	—	—
8) Γεωμετρία και προοπτ. σχέδιον	6	6	—	—	—	—	—	—
9) Παραστατικὴ Γεωμετρία και προοπτ. σχέδιον	—	—	6	6	—	—	—	—
10) Τεχνικὸν ἐλεύθερον σχέδιον	6	6	—	—	—	—	—	—
11) Μηχανικὴ	—	—	4	5	6	6	5	5
12) Μηχανολογία	—	—	2	2	5	5	8	8
13) Ἰχνογραφία μηχανῶν	—	—	4	4	8	9	15	15
14) Μηχανικὴ τεχνολογία	—	—	2	2	3	3	4	4
15) Ἡλεκτροτεχνία	—	—	—	—	2	2	4	4
16) Ἐπαγγελματικαὶ συνθέσεις	—	—	—	—	2	—	—	—
17) Λογιστικὴ	—	—	—	—	—	2	—	—
18) Οἰκοδομικὴ	—	—	—	—	2	2	—	—
19) Ἐργαστηριακαὶ ἀσκήσεις	6	6	4	4	4	4	—	—
20) Ὑγιεινὴ τοῦ μαχονολ. ἐπαγτος	—	—	—	—	—	—	1	—
Σύνολον	42	42	42	42	42	42	42	42

β) ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ :

1) Στενογραφία	2	2	—	—	2	2	2
2) Δακτυλογραφία	—	—	—	—	2	2	2

Σημ. Χάριν συντομίας δὲν παραθέτομεν και τὸ ἀντίστοιχον ἀναλυτικὸν πρόγραμμα, καθ' ὃ ἀνάλογον ἐν ταῖς γενικαῖς γραμμαῖς πρὸς τὸ τοῦ ἀνωτέρου τμήματος, τὸ ἀνωτέρω ἀναγεγραμμένον.

3. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ — ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ.

117. Ἡ προκειμένη Εἰδικὴ Μηχανολογικὴ Σχολὴ εἶνε ἐγκατεστημένη ἐν ἰδίῳ Κτιρίῳ, κειμένῳ ἐν Schlosshoferstrasse, 8, 21 Bez.

Τὸ κτίριον τοῦτο, ἀνήκον εἰς τὸν Δῆμον τῆς Βιέννης, ἔχει παραχωρηθῆ πρὸς ἐγκατάστασιν τῆς προκειμένης Σχολῆς. Εἶναι δὲ πολὺ παλαιὸν και συννεπῶς σχεδίου ἀσυγχρόνιστου. Οὐχ ἦττον ἢ χωρητικότης αὐτοῦ εἶναι οὐ σμικρά, και ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς οὐσιώδεις ἀνάγκας τῆς Σχολῆς.

Ἡ ἀξία τοῦ κτιρίου τούτου δὲν ἐδηλώθη μοι ὑπὸ τοῦ κ. Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς, ὡς μὴ ἔχοντος σχετικὰ στοιχεῖα πρόχειρα. Πάντως αὕτη εἶνε πολὺ μικροτέρα ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν τοῦ Μεγάρου τῆς Κεντρικῆς Ἰ Ἐπαγ. Σχολῆς συμπλ. μορφώσεως τῆς Mollardgasse, 87. (§ 92).

Ἡ ἐν λόγῳ Μηχανολογικὴ Σχολὴ διαθέτει διαφόρους αἰθούσας παραδόσεως, Γραφείων, Βιβλιοθηκῶν, Ἀναγνωστηρίων, ὡς και διαμερίσματα διαφόρων ἐργαστηρίων.

Ἐν τῇ Σχολῇ λειτουργοῦσι τὰ ἑξῆς ἐργαστήρια :

1) **Κατεργασίας ξύλου.**—Ἐν αὐτῷ κατασκευάζονται «τραπέζια ἐργασίας» ὡς και διάφορα ἄλλα χρήσιμα ξύλινα ἀντικείμενα. Ἡ ἐγκατάστασις αὐτοῦ εἶναι ἀξιόλογος. Περιέχει πολλὰ ἠλεκτροκίνητα μηχανήματα.

2) **Σιδηρουργεῖον.**—Ἐνταῦθα ὑπάρχουν ἀνάλογα μηχανήματα, ὡς λ. χ. ἄκμονες διὰ ἐργασίας με σφύρας χειροκινήτους και ἔτεροι με σφύρας ἠλεκτροκινήτους. Διὰ τὰς ἐστίας ὑπάρχουν φυσητήρες συστηματικοί. Ὑπάρχουν εἰδικαὶ τινες κάμιννοι, μικροῦ μεγέθους, αἵτινες ἔχουν τὴν ἰκανότητα νὰ ἀναπτύσσουν ὑψηλὰς θερμοκρασίας, μέχρι λ. χ. 1400° Κελσίου. Ἐντὸς τούτων θερμαίνονται μεταλλικὰ ἀντικείμενα μέχρι λευκοπυρώσεως, και ἰδίᾳ ὁσάκις πρόκειται νὰ στομωθῶσι. Λειτουργοῦσι δ' οὗτοι διὰ διαφόρων τεχνικῶν μέσων, ὡς ἀεραγωγῶν, φωταεραγωγῶν, κ. ἄ. Ἐν τῷ αὐτῷ ἐργαστηρίῳ λειτουργεῖ και ἠλεκτροκίνητον τρύπανον, πρὸς διάτρησιν μεταλλικῶν πλακῶν ἢ ἄλλων ἀντικειμένων μεταλλικῶν, θαυμασίου κατασκευῆς. Ἐπίσης ὑπάρχουσι και δύο συστηματικὰ ἐγκαταστάσεις χάριν συγκολλήσεων μετάλλων δι' ὀξυγόνου ἢ δι' ἀσετυλίνης. Ἐπίσης ὑπάρχει μία σειρὰ πλήρης ἐργαλείων σιδηρουργοῦ πρὸς ἀπλὴν ἐποπτεῖαν ὑπὸ τῶν μαθητῶν. Τὰ καθ' αὐτὸ ἐργαλεῖα σιδηρουργοῦ, κατάλληλα πρὸς ἐργασίαν, φυλλάσσονται ἐν εἰδι-

κοῖς ἔρμαριος. Ἐκαστος μαθητὴς διακρίνεται δι' αὐξοντος ἀριθμοῦ. Τὸν ἀριθμὸν τοῦτον φέρουσι καὶ πάντα τὰ εἰς αὐτὸν παραδεδομένα ἐργαλεῖα, δι' ἃ εἶναι καὶ ὑπόλογος.

3) **Τορνευτοῦ.** — Ἐν αὐτῷ βλέπει τις ἀξιόλογα μηχανήματα, ὡς λ. χ. τμήσεως, τορνεύσεως, ὀμαλύνσεως μετάλλων κ. λ. κατὰ διαφόρους τρόπους. Πλὴν τῶν 3 τούτων κυρίων ἐργαστηρίων ὑπάρχουν καὶ τὰ ἐξῆς βοηθητικά :

α) **Ἐργαστήριον δοκιμῆς μετάλλων** ἀπ' ἀπόψεως ἀντοχῆς, ἐλαστικότητος κ. λ. περιέχει ἀξιόλογα σχετικὰ μηχανήματα.

β) **Ἐργαστήριον ἠλεκτροτεχνικόν**, μὲ ἀξιόλογα σχετικὰ μηχανήματα μετρήσεως καὶ μετασχηματισμοῦ τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος κ. λ.

γ) **Ἐργαστήριον σχεδιάσεως.** — Τοῦτο καταλαμβάνει δύο εὐρουχῶρους αἰθούσας μὲ κατάλληλον φωτισμὸν καὶ ἐπίπλωσιν.

Αἱ ἀσκήσεις σχεδιάσεως ἀναφέρονται κυρίως εἰς τὴν ἀπεικόνισιν μερῶν διαφόρων μηχανημάτων καὶ ἐργαλείων. Ἡ σχεδίασις γίνεται συνήθως βάσει ἀντιστοιχίων προτύπων, λαμβανομένων ἐκ τῆς ὑφισταμένης πλουσίας σχετικῆς συλλογῆς, τοποθετημένης ἐντὸς εἰδικῶν ἔρμαριων. Κατὰ τὴν σχετικὴν διδασκαλίαν ὁ ἀρμόδιος καθηγητὴς ὄχι μόνον ἐποπτεύει τοὺς ἐργαζομένους μαθητὰς ἀλλὰ καὶ καθοδηγεῖ αὐτοὺς δίδων πᾶσαν ἀναγκαίαν ἐξήγησιν εἴτε προφορικῶς εἴτε καὶ γραπτῶς ἐπὶ τοῦ ἀνηρημένου εἰδικοῦ μαυροπίνακος, ὅστις εἶναι μεγάλου μεγέθους καταλαμβάνων τὸ τέταρτον περίπου τῆς ἐπιφανείας τοῦ τοίχου, ὅπου εἶναι τοποθετημένος.

Ἐν συναφεῖᾳ πρὸς τὰ βοηθητικὰ ταῦτα τμήματα ὑφίστανται καὶ τὰ ἐξῆς διαμερίσματα :

1) **Μία αἰθουσα Γραφείου Καθηγητῶν.** — Ἐν αὐτῇ εὐρίσκονται καὶ δύο βιβλιοθήκαι, ἧτοι μία πρὸς χρῆσιν τῶν κ. κ. Καθηγητῶν καὶ ἑτέρα πρὸς χρῆσιν τῶν σπουδαστῶν.

2) **Αἰθουσα συλλογῶν.** — Ἐν αὐτῇ βλέπει τις συλλογὰς ὄργανων, μετᾶλλων, τεμαχίων τεθραυσμένων μηχανημάτων καὶ ἄλλων τινῶν συναφῶν εἰδῶν.

3) **Αἰθουσα Ὀργανοθήκης Φυσικῆς Πειραματικῆς.** — Ἡ σχετικὴ συλλογὴ περιλαμβάνει τὰ χρησιμώτερα ὄργανα καὶ συσκευὰς διὰ τὸν εἰδικὸν σκοπὸν τοῦ Ἰδρυματος. Ἐπικρατέστερον φαίνεται τὸ τμήμα τῶν ἠλεκτρικῶν συσκευῶν καὶ ὄργανων.

4) **Αἰθουσα Ὀργανοθήκης τῆς Χημείας.** — Ἐνταῦθα ὑπάρχει συλλογὴ τῶν ἀπαραιτῶν συσκευῶν καὶ ἑτέρα διαφόρων χημικῶν οὐσιῶν. Πρὸς ταύτην συνδέεται τὸ διαμερίσμα τῶν πρακτικῶν σχετικῶν ἀσκήσεων τῶν μαθητῶν.

5) **Αἰθουσαι ἱματιοθηκῶν.** — Ἐν αὐταῖς οἱ μαθηταὶ ἔχουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ τοποθετῶσιν τὰ ἐνδύματά των τὰ τῆς ἐργασίας, ὡς μπλούζας κ. λ., ἀφ' ἑνὸς καὶ τὰ τοῦ περιπάτου ἀφ' ἑτέρου, ἐπὶ πλέον δὲ καὶ τὰ εἰς ἕκαστον ἐμπεπιστευμένα ἐργαλεῖα.

6) **Αἰθουσαι νιπτήρων.** — Ἐνταῦθα οἱ μαθηταὶ ἔχουν τὴν εὐκαιρίαν, μετὰ τὸ πέρασ τῶν ἐργαστηριακῶν ἀσκήσεων, νὰ πλύνωνται.

7) **Διάφορα ἄλλα διαμερίσματα** ἀντιστοιχῶν εἰδικῶν προορισμῶν. Σημειωτέον καὶ τοῦτο, ὅτι ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἐργαστηρίοις οἱ σπουδασταὶ τῆς Σχολῆς λαμβάνουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ κατασκευάζωσι μεταξὺ ἄλλων ἀντικειμένων καὶ διάφορα ἐπιπλα, σκευὴ καὶ ἐργαλεῖα ἢ μηχανήματα πρὸς χρῆσιν τῆς Σχολῆς ὡς καὶ ἐπισκευὰς τοιούτων ὑποστάντων βλάβας.

4 Δαπάναι λειτουργίας

118. Αἱ ἐτήσια δαπάναι λειτουργίας τῆς προκειμένης Σχολῆς ἀνέρχονται κατὰ μέσον ὄρον εἰς 91.000 σελίνια Αὐστρίας, κατὰ τὰς σχετικὰς δηλώσεις τοῦ κ. Διευθυντοῦ αὐτῆς καὶ καταβάλλονται ἐκ τοῦ Κρατικοῦ Προϋπολογισμοῦ.

Τὸ ποσὸν τοῦτο ἰσοδυναμεῖ περίπου πρὸς 1 ἑκατομ. δραχμῶν σταθεροποιημένων (τοῦ 1928).

Ἐὰν ληφθῆ ὡς βᾶσις ὁ ἀριθμὸς 90 σπουδαστῶν, ὅσοι περίπου ἦσαν οὗτοι, ἀμφοτέρων τῶν κατηγοριῶν κατὰ τὸ 1929)30, τότε ἀναλογεῖ εἰς ἑκαστον σπουδαστὴν ἐτήσια δαπάνη ἴση πρὸς 1000 σελίνια περίπου, ἧτοι πρὸς 11.000 δραχ. σταθεροποιημένας (τοῦ 1928).

5 Ἀπασχόλησις τῶν ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς

§ 119. Ὁ Διευθυντὴς τῆς προκειμένης Σχολῆς ἀπαντῶν ἐπὶ σχετικῆς ἐρωτήσεώς μου ἀνεκοίνωσέ μοι τὰ ἐξῆς σχετικά :

1) **Οἱ ἐκ τῆς πράξεως προερχόμενοι σπουδασταὶ** εὐρίσκουσι, μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ σπουδῶν των, εὐκόλως καὶ ἀμέσως σχεδὸν μετὰ τὴν ἀπόλυσίν των ἱκανοποιητικὰς θέσεις παρὰ ἐργαστασίοις ἢ ἐργαστηρίοις. Τοῦτο δὲ ἰσχύει ἀκόμη καὶ σήμερον παρὰ τὴν οἰκονομικὴν κρίσιν τῶν διαφόρων βιομηχανικῶν κλάδων.

2) **Οἱ ἐκ τῶν Σχολείων καὶ μόνον προερχόμενοι σπουδασταὶ** δυσκόλως εὐρίσκουν ἀπασχόλησιν ἐκτὸς τῆς Σχολῆς. Καὶ ἡ τυχὸν ἐξευρισκομένη τοιαύτη εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον χαρακτηρὸς μᾶλλον ἐργασιῶν γραφείου παρὰ ἐκτελέσεως μηχανολογικῶν ἐργασιῶν, αἵτινες συνήθως ἀνατίθενται εἰς τοὺς ἀποφοίτους τῆς πρώτης κατηγορίας. Καὶ ἡ παρεχομένη ἀμοιβὴ εἶναι ἐν γένει μικροτέρα ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀποφοίτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

ΣΧΟΛΗ ΤΩΝ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Kunstgewerbeschule für Kunst und Industrie

Ἐν Βιέννῃ Stubenring 3, I Bez.

Ἡ περιώνυμος αὕτη Ἀνωτάτη Σχολὴ περιλαμβάνει διάφορα Τμήματα, κατώτερα καὶ ἀνώτερα, δι' ὧν ἐπιδιώκει διαφόρους μορφωτικούς σκοπούς. Ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπισκεφθῶ ταύτην καὶ νὰ συλλέξω ἱκανὰς πληροφορίας περὶ τῶν σκοπῶν, οὓς αὕτη ἐπιδιώκει, καὶ τῶν γενικῶν ὄρων ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας αὐτῆς. Ταύτας δὲ παραθέτω συντόμως ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ.

Ι ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ.

§ 120. Ἡ ἐν λόγῳ Ἀνωτάτῃ Σχολῇ οὕσα κρατικὸν ἴδρυμα, ὑπαγόμενον εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐμπορίου, Βιομηχανίας καὶ Συγκοινωνίας, ἐπιδιώκει τοὺς ἑξῆς εἰδικούς σκοπούς :

1) *Μόρφωσιν δημιουργικῶν ἐργατῶν* διὰ τὰς μεταβαλλομένας ἀνάγκας τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἐπαγγέλματος.

2) *Παροχὴν εὐκαιρίας εἰς τοὺς ἐν τῇ πράξει ἀσχολουμένους ἐργάτας καλλιτέχνας πρὸς τελειοποίησιν* εἰς τὴν τέχνην των.

3) *Προαγωγὴν τῆς ἐκτιμητικῆς ἱκανότητος* ὑψηλῶν καλλιτεχνικῶν ἔργων παρὰ τῷ κύκλῳ τῶν καταναλωτῶν.

II. ΑΣΧΟΛΙΑΙ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΑΥΤΟΥ.

§ 121. Οἱ ἐκ τῆς προκειμένης Σχολῆς ἀπολελυμένοι ἀσχολοῦνται τὴν σήμερον εἰς τὰ ἑξῆς ἐπαγγέλματα :

1) Ὡς αὐτοτελεῖς *Ἀρχιτέκτονες*. 2) Ὡς *διευθύνται οἰκοδομικῶν γραφείων*. 3) Ὡς *σχεδιασταὶ* ἐποικιστικῶν ἐργασιῶν. 4) Ὡς *σχεδιασταὶ* κατοικιῶν, ἐσωτερικῶν χώρων, ἐπίπλων, ἐγκαταστάσεων κήπου, ἔργων σκηνοθεσίας, οἰκοδομῶν, ἐκθέσεων, ταπήτων, ὑφαντικῶν δειγμάτων, ἐνδυμασιῶν, καλλιτεχνικῶν σκευῶν, λαϊκῆς ἢ ἐκκλησιαστικῆς χρήσεως. 5) Ὡς *ἐπιπλοποιοὶ* καλλιτεχνικοί. 6) Ὡς αὐτοτελεῖς *ζωγράφοι* (πινάκων, τοίχων, δωματίων, ἀγγείων). 7) Ὡς *σχεδιασταὶ* εἰκόνων ἐν εἰκονογραφημένοις περιοδικοῖς (Illustratoren), *διακοσμηταὶ βιβλίων*, ὡς *καλλιτέχνη γραφῆς καὶ πινάκων διαφημίσεως*. 8) Ὡς *λιθοξόοι, γλύπται* (ἢ ἀγαματοποιοὶ) *μετάλλων*, ὡς *ξύλογλύπται*, ὡς *γλύπται ἐλεφαντοστοῦ*. 9) Ὡς *κεραμεῖς*,

ὕελουργοὶ καὶ διακοσμηταὶ ὑέλου. 10) Ὡς *διακοσμηταὶ* σμάλτου, μετάλλου, ὡς *κοσμηματοποιοὶ* χρυσοῦν καὶ ἀργυρῶν ἀντικειμένων. 11) Ὡς *κεντηταὶ*. 12) Ὡς Γοβελίνειοι *ταπητουργοί*. 13) Ὡς *σειριτιοποιοί*. 14) Ὡς *σχεδιασταὶ ὑφαντουργικῶν ἔργων*, δαντελλῶν, ἀσπρορρούχων καὶ εἰδῶν τοῦ συρμοῦ. 16) Ὡς *χημικοὶ* εἰς κεραμευτικάς, ὑελουργικάς καὶ σμαλτουργικάς ἐπιχειρήσεις.

III. ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ.

§ 122. Ἡ προκειμένη Σχολὴ παρουσιάζει ἀπὸ ἀπόψεως ὀργανώσεως ἀξιοσημεῖωτον ἰδιορρυθμίαν, ἀνάλογον πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον πολλαπλοῦν σκοπόν, τῆς μορφώσεως δηλ. δεξιῶν καλλιτεχνῶν, ἐργατῶν καὶ τῆς παρὰ τῷ κοινῷ προαγωγῆς τοῦ καλλιτεχνικοῦ αἰσθήματος.

Οὕτω ἡ Σχολὴ αὕτη περιλαμβάνει διάφορα *τμήματα εἰδικῶν σπουδῶν*, ἅτινα κατατάσσονται εἰς δύο μεγάλας *ομάδας*, τὴν *Ἀνωτέραν* καὶ τὴν *Κατωτέραν*. Ἐπὶ πλέον περιλαμβάνει καὶ δύο *εἰδικὰ παραρτήματα*.

A'. ΑΝΩΤΕΡΑ ΟΜΑΣ ΣΠΟΥΔΩΝ.

§ 123. Αὕτη περιλαμβάνει τρεῖς εἰδικὰς σχολὰς, ἐκάστην μὲ τρία ἔτη σπουδῶν, ἧτοι :

1) Σχολὴν *ἀρχιτεκτονικῆς*. — 2) Σχολὴν *γλυπτικῆς*. — 3) Σχολὴν *ζωγραφικῆς*.

B'. ΚΑΤΩΤΕΡΑ ΟΜΑΣ ΣΠΟΥΔΩΝ.

§ 124. Αὕτη περιλαμβάνει δέκα κατωτέρας εἰδικὰς σχολὰς ἢ *ἐργαστήρια*, μὲ τρία ἔτη σπουδῶν ἐκάστην, καὶ μίαν *γενικὴν σχολὴν*, ἧτοι :

1)	Ἐργαστήριον δι' ἐργασίας σμάλτου,
2)	» » κεραμευτικῆς,
3)	» » ὑφαντουργικῆς,
4)	» » μεταλλουργικῆς,
5)	» » τυπογραφικῆς,
6)	» » εἰδῶν τοῦ συρμοῦ,
7)	» » ἐπιπλοποιίας,
8)	» » ὑελουργικῆς,
9)	» » χαράξεως ὑέλου,
10)	» » διακοσμήσεως δωματίων, καὶ

11) Τὴν Γενικὴν Σχολὴν (Allgemeine Abteilung), ἡ ὁποία παραλαμβάνουσα μαθητὰς ἀρχαρίους πῶς προπαρασκευάζει αὐτούς, διὰ τριετοῦς διδασκαλίας προσφόρων μαθημάτων, πρὸς παρακολούθησιν εἰδικῶν σπουδῶν εἰς μίαν οἰανδήποτε ἐκ τῶν τριῶν σχολῶν τῆς Ἀνωτέρας οἰκίας.

Σημειωτέον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι καὶ οἱ ἀπόφοιτοι ἐνὸς οἴουδῆποτε ἐκ τῶν ὀηθέντων δέκα ἐργαστηρίων ἔχουσιν ἐπίσης τὸ δικαίωμα νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς τίνα τῶν τριῶν σχολῶν τῆς ἀνωτέρας ομάδος.

IV. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ.

§ 125. Ταῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς :

- 1) Τὸ χημικὸν ἐργαστήριον.
- 2) Τάξεις διὰ τὴν νεολαίαν.
- 3) Ἐλευθεραὶ αἰθουσαὶ σχεδιαστηρίου καὶ ἐργαστηρίου.

Α'. Τὸ χημικὸν ἐργαστήριον, λειτουργοῦν ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ Καταστήματι τῆς προκειμένης σχολῆς, χρησιμεύει πρὸς ἐξέλεξιν τῶν πρώτων ὑλῶν ὡς καὶ ἐτοιμῶν ἀντικειμένων, τῶν, ὡς ἄνω, λειτουργουσῶν εἰδικῶν σχολῶν καὶ ἐργαστηρίων, ἐξυπηρετουμένων οὕτω σπουδαίως ὑπὸ τούτου.

Ἐπὶ πλέον εἰς τὸ αὐτὸ χημικὸν ἐργαστήριον ἐνεργοῦνται ἀνάλογοι ἔλεγχοι ὑλικῶν καὶ ἀντικειμένων διὰ λογ/σμὸν ἐμπόρων ἢ βιομηχάνων τῆς χώρας, ἐξυπηρετουμένων ἐπίσης σπουδαίως ὑπ' αὐτοῦ.

Β'. Αἱ δὲ τάξεις διὰ τὴν νεολαίαν λειτουργοῦσιν ἐν ἑτέρῳ κτιρίῳ, παραρτήματι τῆς προκειμένης Σχολῆς.

Αἱ τάξεις αὗται εἶναι ἐλευθέρων προαιρετικῶν καλλιτεχνικῶν σπουδῶν. Εἰς τὰς τάξεις ταύτας φοιτῶσι παῖδες, ἡλικίας ἀπὸ 7 ἕως 14 ἐτῶν συνήθως, ἐπὶ ὀλίγας τινὰς ὥρας καθ' ἑβδομάδα, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι τακτικοὶ μαθηταὶ Δημοτικοῦ Σχολείου ἢ Μέσης κατωτέρας σχολῆς. Αἱ ὥραι φοιτήσεως αὗται, φυσικὰ, πίπτουν ἐντὸς τοῦ ἐλευθέρου χρόνου τῶν μαθητῶν τούτων.

Συνήθως ἢ εἰς τὰς καλλιτεχνικὰς ταύτας τάξεις φοιτήσις ἐκάστου παιδὸς γίνεται κατὰ δύο ἀπογεύματα τῆς ἑβδομάδος, ἐπὶ 2 ὥρας συνεχεῖς ἐκάστοτε.

Οἱ προσερχόμενοι νέοι ἀσκοῦνται, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν καὶ ὀδηγίαν τακτικοῦ τινος Καθηγητοῦ τῆς προκειμένης Καλλιτεχνικῆς Σχολῆς, εἰς ἐργασίας προαγοῦσας τὸ καλλιτεχνικὸν συναίσθημα καὶ τὴν σχετικὴν δεξιότητιαν.

Αἱ ἐργασίαι αὗται εἶναι ποικίλαι, ὡς λ.χ. σχεδιάσεις, κεντήματα, κατασκευαὶ ἔργων τέχνης ἐκ χάρτου, ξύλου, ὑφάσματος, πηλοῦ, μετάλλου, ἔργα ζωγραφικῆς κ. ἄλλα.

Τὰς ἐργασίας ταύτας ἐκτελοῦσιν οἱ νέοι οὗτοι κατ' ἐλευθέρων ἔμπνευσιν καὶ ἐκλογὴν καὶ ὄχι ἐπὶ τῇ βάσει προτύπων. Ἐκαστος μαθητῆς στηρίζεται εἰς τὴν ἀτομικὴν του ἔμπνευσιν, τοῦ καθηγητοῦ ἀρκουμένου ἀπλῶς εἰς τὴν καθοδήγησιν αὐτοῦ κατὰ τὸ στάδιον τῆς ἐκτελέσεως.

Ὁ φοιτῶν εἰς τὰς ἐλευθέρων ταύτων τάξεις μαθητῆς οὐδὲν πληρώνει διὰ τὴν παρεχομένην αὐτῷ, ὡς ἄνω, καλλιτεχνικὴν διδασκαλίαν καὶ καθοδήγησιν, εἰμὴ μικρὸν τι δικαίωμα ἐγγραφῆς. Ὁ μαθητῆς λαμβάνει ἐπίσης δωρεάν

παρὰ τοῦ ἐποπτεύοντος Καθηγητοῦ πάντα τὰ ἀναγκαιοῦντα αὐτῷ ἐκάστοτε ὑλικά καὶ ἐργαλεῖα.

Τὸ προῖδον ἐκ τῶν καταβαλλομένων, ὡς εἴρηται, δικαιωμάτων ἐγγραφῆς περιέρχεται εἰς τὸ Κράτος, ὅπερ φέρει καὶ τὰς δαπάνας λειτουργίας, ὄλων τῶν εἰδικῶν σχολῶν, ἐργαστηρίων καὶ παραρτημάτων τῆς προκειμένης Σχολῆς.

Ὁ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπισκέψεώς μου, Ἰούνιον τοῦ 1930, διοικῶν καὶ ἐποπτεύων τὰς ἐν λόγῳ τάξεις τῶν νέων Καθηγητῆς κ. F. Cizek εὐηρεστήθη νὰ μοῦ εἴπῃ τὰ ἐξῆς περὶ τῶν συνήθως πραγματοποιουμένων ἀποτελεσμάτων.

1) Μία κατηγορία ἀψικόρων νέων ἀποσύρεται μετὰ βραχείαν πῶς φοίτησιν εἰς αὐτάς, συνελπῶς μὲ μετρίαν ἢ καὶ μηδαμινὴν καλλιτεχνικὴν δεξιότητιαν.

2) Ἄλλη κατηγορία φιλοπρονωτέρα νέων προσέρχεται ἀνελλιπῶς εἰς τὰς τάξεις ταύτης, καὶ διὴ ἐπὶ δύο ἢ καὶ πλείονα ἔτη, ἀσκεῖται μετὰ ὀσημέραι ἀυξάνοντος ζήλου καὶ ἀποκτῶ οὕτω ζωηρὰν κλίσιν καὶ ἀξιόλογον δεξιότητιαν πρὸς τὴν καλλιτεχνίαν. Πολλοὶ δὲ ἐκ τῆς κατηγορίας ταύτης εἰσάγονται ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ εἰς τίνα τῶν προαναφερθεισῶν εἰδικῶν σχολῶν (ἢ ἐργαστηρίων) καὶ ἀποβαίνουνσιν ἐν τέλει δεξιοὶ καλλιτέχνη.

Οὕτω αἱ ἐλευθεραὶ αὗται τάξεις ἀποτελοῦσι τρόπον τινὰ τὸ φυτώριον διὰ τὰς εἰδικὰς ταύτας σχολὰς καὶ ἐργαστήρια τῆς Καλλιτεχνικῆς Σχολῆς ταύτης.

Γ'. Ἐλευθεραὶ αἰθουσαὶ Σχεδιαστηρίου καὶ Ἐργαστηρίων. — Τέλος ἐν τῷ Καταστήματι τῆς προκειμένης Καλλιτεχνικῆς Σχολῆς ὑπάρχουσιν ἰδιαιτέραι αἰθουσαὶ εὐρύχωροι, κατάλληλοι διὰ σχεδιάσεις καὶ ἐργαστηριακὰς ἀσκήσεις, προωρισμέναι πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἐπαγγελματικοῦ ἐν γένει κόσμου.

Ἐκαστος καλλιτέχνης ἢ τεχνίτης ἢ ἐργάτης, ἀσκῶν ἐπαγγεμίαν τι ἐν τῇ πόλει τῆς Βιέννης, ἔχει τὸ δικαίωμα, ἐν ὥρᾳ ἡμέρας ἢ ἑσπέρας, καθ' ἣν εὐκαιρεῖ, νὰ εἰσέρχεται εἰς οἰανδῆποτε τῶν, ὡς εἴρηται, ἐλευθέρων αἰθουσῶν, διατελουσῶν καὶ τούτων ὑπὸ τὴν ἄμεσον διοίκησιν καὶ ἐπίβλεψιν ἑτέρου τακτικοῦ Καθηγητοῦ τῆς Καλλιτεχνικῆς Σχολῆς, καὶ νὰ ἀσχολῆται εἴτε εἰς τὴν ἀνάγνωσιν εἰδικῶν βιβλίων καὶ περιοδικῶν εἴτε εἰς τὴν κατάρτισιν σχεδίου, ἀναφερομένου συνήθως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν παραγγελίας πελάτου τινὸς πρὸς αὐτόν, ζητῶν ἐν προκειμένῳ καὶ τὴν γνώμην καὶ ὀδηγίαν τοῦ ἐποπτεύοντος Καθηγητοῦ, εἴτε καὶ χάριν ἀπλῆς τελειοποιήσεώς του. Ὁ Καθηγητῆς οὗτος ὄχι μόνον προθύμως παρέχει τὰς προσηκούσας ὀδηγίας καὶ ἐξηγήσεις ἀλλὰ καὶ παροτρύνει τοὺς τοιοῦτους ἐπισκέπτας πρὸς περαιτέρω τελειοποίησιν των ἐν τῷ οἰκείῳ ἐπαγγέλματι.

Ἡ φοιτήσις εἶναι καὶ ἐνταῦθα προαιρετικὴ καὶ ἡ μόνη συναφῆς δαπάνη εἶναι ἡ ἀγορὰ, ἀντὶ ἐλαχίστου τιμήματος, ἐνὸς εἰσιτηρίου δι' ἑβδομαδιαίαν φοίτησιν. Εἰς τὸ τέλος τῆς ἑβδομάδος ὁ φοιτῶν δύναται, ἂν θέλῃ, νὰ ἀγοράσῃ ὁμοιον εἰσιτήριον διὰ τὴν ἀμέσως ἐπομένην ἑβδομάδα καὶ οὕτω

καθεξῆς. Ἐὰν τυχὸν ὁ ἐπισκέπτης διακόψη τὴν φοίτησιν πρὸ τοῦ τέρατος τῆς ἐβδομάδος, δὲν ἐπιστρέφεται εἰς αὐτὸν τὸ ἀντίτιμον τοῦ ἀγορασθέντος ὑπ' αὐτοῦ εἰσιτηρίου τῆς ἐβδομάδος ταύτης.

Διὰ τοῦ μέτρου τούτου ἐπιτυγχάνεται ἡ τελειοποίησις τῶν ἐπαγγελματιῶν τῶν διαφόρων καλλιτεχνικῶν κλάδων καὶ ἡ εὐρύτερα διάδοσις παρὰ τῷ κοινῷ τοῦ καλλιτεχνικοῦ αἰσθήματος.

V. ΟΡΟΙ ΠΑΡΑΔΟΧΗΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ.

§ 126. Εἰς Σχολὴν εἰδικὴν τῆς ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΟΜΑΔΟΣ κατατάσσονται μετὰ εὐδόκιμον εἰσιτήριοι δοκιμασίαν :

1) Οἱ ἔχοντες ἀπολυτήριο Ἀνωτέρας Μέσης Σχολῆς (ὡς Γυμνασίου, Λυκείου, ἢ ὁμοταγοῦς πρακτικῆς ἢ τεχνικῆς σχολῆς). Οὗτοι ἔχουσι συνεπῶς 12ετῆ προπαίδευσιν (4 ἔτη Δημοτ. Σχολείου + 4 ἔτ. Κατωτέρου Γυμνασίου + 4 ἔτ. Ἀνωτέρου Γυμνασίου ἢ Λυκείου κ.λ.).

2) Οἱ εὐδοκίμως διανύσαντες τὰς τριετεῖς σπουδὰς ἐν τινι τῶν 10 εἰδικῶν ἐργαστηρίων ἢ τῆς Γενικῆς Σχολῆς τῆς ΚΑΤΩΤΕΡΑΣ ΟΜΑΔΟΣ.

3) Οἱ τυχὸν ἔχοντες ἄλλην ἰσοδύναμον μόρφωσιν.

§ 127. Εἰς οἴονδήποτε τῶν 10 ἐργαστηρίων ἢ εἰς τὴν Γενικὴν Σχολὴν τῆς ΚΑΤΩΤΕΡΑΣ ΟΜΑΔΟΣ τῆς ἐν λόγῳ Καλλιτεχνικῆς Σχολῆς κατατάσσονται μετ' εὐδόκιμον εἰσιτήριοι δοκιμασίαν :

1) Οἱ ἔχοντες ἀπολυτήριο ἐκ τῆς κατωτέρας μέσης σχολῆς γενικῆς μορφώσεως (Hauptschule).

2) Οἱ ἔχοντες ἀπολυτήριο σταξίου Δημοτικῆς Σχολῆς,

3) Οἱ ἔχοντες ἰσοδύναμον μόρφωσιν ἄλλοδαποὶ μαθηταί.

Πάντες οὗτοι ἔχουν δετῆ προπαίδευσιν συνολικὴν.

Οἱ ὑπὸ τοὺς ἄνω ὅρους εἰσαγόμενοι ἀποτελοῦσι τοὺς τακτικοὺς μαθητὰς τῆς Καλλιτεχνικῆς Σχολῆς.

Οὐχ ἦτιον, ὑπὸ ὄρισμένους ὅρους, δύναται νὰ ἐπιτραπῇ ἡ φοίτησις καὶ εἰς ἄκροατάς.

VI. ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΑ ΣΠΟΥΔΩΝ.

§ 128. Οἱ εὐδοκίμως ἀπολυόμενοι ἐκ τινος τῶν εἰδικῶν ἐργαστηρίων ἢ τῆς γενικῆς σχολῆς τῆς ΚΑΤΩΤΕΡΑΣ ΟΜΑΔΟΣ λαμβάνουσι *ἀπλοῦν πιστοποιητικὸν σπουδῶν*.

Οἱ δ' ἐκ τινος τῶν τριῶν εἰδικῶν Σχολῶν τῆς ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΟΜΑΔΟΣ μετ' εὐδόκιμον ἀπολυτήριοι δοκιμασίαν λαμβάνουσι ἀπολυτήριοι (Abgangszeugnis).

Τέλος οἱ ἄκροαταὶ λαμβάνουσι ἀπλῆν βεβαίωσιν περὶ τῶν διανυθεισῶν ὑφ' ἐκάστου σπουδῶν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

1. Οἱ ἀπολυόμενοι ἐκ τῶν εἰδικῶν ἐργαστηρίων τῆς ΚΑΤΩΤΕΡΑΣ ΟΜΑΔΟΣ ἀποχωροῦσιν, οἱ πλείστοι, καὶ ἐπιδίδονται εἰς ἀντίστοιχα πρακτικὰ ἐπαγγέλματα, εἰς ἃ γίνονται εὐπρόσδεκτοι καὶ συνήθως εὐδοκιμοῦσιν. Ὀλίγοι ἐκ τῶν ἀπολυομένων τούτων λαμβάνουσι τὴν ἀπόφασιν νὰ εἰδικευθῶσιν εἰς μίαν τῶν τριῶν εἰδικῶν Σχολῶν τῆς ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΟΜΑΔΟΣ.

2. Οἱ ἀπολυόμενοι ἐκ τῆς Γενικῆς Σχολῆς ΚΑΤΩΤΕΡΑΣ ΟΜΑΔΟΣ ἀκολουθοῦσι παρομοίαν πρὸς τοὺς προηγουμένους πορείαν μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι ἡ πλειονότης εἰδικεύεται εἰς μίαν τῶν τριῶν εἰδικῶν σχολῶν τῆς Ἀνωτ. Ὀμάδος.

3. Τέλος οἱ ἀπολυόμενοι ἐκ τῶν εἰδικῶν σχολῶν τῆς Ἀνωτ. Ὀμάδος ἐπιδίδονται εἰς τὰ ἀντίστοιχα ἐπαγγέλματα μετὰ μείζονος ἢ οἱ προηγουμένοι εὐδοκιμήσεως.

VII. ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜ. ΕΤΟΥΣ 1928)29.

§ 129. Κατὰ τὸ 1928/29 ἐνεγράφησαν εἰς τὰς Σχολὰς τῶν δύο Ὀμάδων 479 τακτικοὶ καὶ ἄκροαταί, ἦτοι :

1) Τακτικοὶ σπουδασταί.....	306
2) Ἐκτακτοὶ »	86
3) Ἐλεύθεροὶ » (ἢ ἄκροαταί) ..	87

Σύνολον....479, ἐξ ὧν οἱ 277 θήλειαι καὶ 202

ἄρρενες.

§ 130. Εἰς τὰς τάξεις τῆς νεολαίας ἐνεγράφησαν 99 μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι.

§ 131. Διὰ τὰς δημοσίας αἰθούσας σχεδιαστηρίων τῶν ὠρίμων ἐπαγγελματιῶν καὶ ἐπὶ 31 ἐβδομάδας ἐργασίας ἐξεδόθησαν 2916 εἰσιτήρια ἐβδομαδιαῖα.

§ 132. Ἐκ τῶν 479 σπουδαστῶν τῶν δύο ΟΜΑΔΩΝ εἰδ. Σχολῶν ἦσαν οἱ 377 Αὐστριακοὶ οἱ δὲ λοιποὶ διαφόρων ξένων ἐθνικότητων, οὐδεὶς δὲ τῆς Ἑλληνικῆς.

Ἐκ τῶν αὐτῶν 479 σπουδαστῶν εἶχον προηγουμένην προπαίδευσιν οἱ 175. Ἐκ τούτων 114 ἦσαν ἐκ τῶν τακτικῶν σπουδαστῶν καὶ οἱ 61 ἐκ τῶν ἐκτάκτων καὶ ἐλευθέρων σπουδαστῶν.

§ 133. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1928/29 ἀπελύθησαν 133 σπουδασταί, ἦτοι 68 ἄρρενες καὶ 65 θήλειαι.

Ἐκ τῶν 133 τούτων ἔλαβον ἀπολυτήριοι 59, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπλοῦν πιστοποιητικὸν σπουδῶν.

Ἐκ τῶν 59 λαβόντων ἀπολυτήριοι οἱ 15 θὰ ἐργασθῶσιν αὐτοτελῶς, ἦτοι 4 ὡς γλύπται, 3 ὡς ζωγράφοι καὶ διακοσμηταί, 1 ὡς ἀρχιτέκτων, 1 ὡς σχεδιάστρια δειγμάτων ὑφασμάτων, 2 ὡς σχεδιασταὶ διαφημίσεων, 2 ὡς

κεραμείς, 1 ὡς ξυλογλύπτῃς καὶ 1 ὡς Gebrauchsggraphiker. Ἄφ' ἑτέρου ἕτεροι 8 ἡῦρον ἤδη θέσεις εἰς διάφορα καταστήματα τοῦ συρμοῦ, διαφημίσεων κ.λ., ἄλλοι 3 ἐργάζονται εἰς τὰ πατριὰ των καταστήματα, 1 ὡς διδάσκαλος ἐν Κατωτέρῃ Μέσῃ Σχολῇ (Hauptschule), 25 ζητοῦσι θέσιν καὶ 2 ἐγκατέλιπον τὴν καλλιτεχνικὴν των δρᾶσιν.

Τέλος ἐκ τῶν 13 ἀπολελυμένων τοῦ Ἀκαδ. ἔτ. 1927/28, οἵτινες τὸ θέρος τοῦ 1928 ἔμενον ἄνευ θέσεως, ἠδυνήθησαν μέχρι τοῦ Ἰουλίου 1929, δηλ. ἐντὸς ἐνὸς ἔτους, οἱ 8 νὰ εὕρωσιν ἀπασχόλησιν, καὶ δὴ μόνιμον.

Ταῦτα περὶ τῆς δράσεως τῆς Καλλιτεχνικῆς Σχολῆς τῆς Βιέννης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

ΕΠΙΚΡΑΤΟΥΣΑΙ ΕΝ ΑΥΣΤΡΙΑΙ ΓΝΩΜΑΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ.

§ 134. Ἐκ τῶν συζητήσεων μου μετὰ διαφόρων Διευθυντῶν Σχολείων καὶ ἄλλων ἀρμοδίων προσώπων συγγήγον τὰ ἀκόλουθα πορίσματα ἐπὶ τοῦ θεμελιώδους ζητήματος τῆς ὁργανώσεως τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσως.

Α. ΣΧΟΛΕΙΑ ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΣΕΩΣ. — Τὰ σχολεῖα τῆς Κατηγορίας ταύτης, χαρακτηριζόμενα διὰ τοῦ ὄρου «Εἰδικαὶ Ἐπαγγελματικαὶ Σχολαὶ» (Fachgewerbeschulen), εἶναι προωρισμένα νὰ παρέχωσιν ἐπαρκῆ θεωρητικὴν καὶ τεχνικὴν ἐπαγγελματικὴν μόρφωσιν εἰς τοὺς νέους ἐκείνους, οἵτινες μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς Κατωτέρας Σχολῆς Μέσης Ἐκπαίδευσως συνήθως οἰκιοθελῶς προσέρχονται εἰς τὰς ἐν λόγῳ Σχολὰς πρὸς ἀπόκτησιν εἰδικῆς ἀντιστοίχου μορφώσεως. Ὁ σκοπὸς τῶν σπουδαστῶν τούτων εἶναι νὰ ἐξεύρωσι μετὰ τὴν ἐκ τῆς «Εἰδικῆς Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς» ἔξοδον θέσεις ἀνωτέρας παρὰ ταῖς ἀντιστοίχους ἐπιχειρήσεσιν, ὡς ἀρχιτεχνίται, βοηθοὶ κ.λ., εἴτε διὰ νὰ διεξαγάγωσιν, δι' ἴδιον λισμόν, αὐτοτελῆ ἐπιχειρήσιν τῆς εἰδικότητός των ἢ τέλος, ἀφοῦ καὶ περαιτέρω συμπληρώσωσιν τὴν μόρφωσίν των εἴτε ἐν τῇ πράξει εἴτε καὶ εἰς Ἐκπαιδευτικὰ Εἰδικὰ Ἰδρύματα, ἀνωτάτης βαθμίδος, νὰ ἐπιδιώξωσιν διδασκαλικὴν θέσιν ἐν κατωτέροις σχολείοις τεχνικῆς ἢ ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως.

Ἡ διδασκαλία παρέχεται ἐν αὐτοῖς πάντοτε ἐπὶ πληρωμῇ δάκτρων.

Β. ΣΧΟΛΕΙΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΣΕΩΣ. — Ἡ κατηγορία αὕτη περιλαμβάνει τὰ πολυάριθμα καὶ ποικίλα σχολεῖα τῆς συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως, περὶ ὧν ἐκτενῶς ὠμιλήσαμεν ἐν τοῖς προηγουμένοις κεφαλαίοις τοῦ παρόντος βιβλίου. Εἰς ταῦτα, ὡς εἶδομεν, ὑποχρε-

οῦνται πάντες οἱ νέοι ἢ νεάνιδες, ἡλικίας 16—18 ἐτῶν, οἱ μὴ φοιτῶντες εἰς ἕτερα σχολεῖα Γενικῆς ἢ Εἰδικῆς μορφώσεως, τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσως, νὰ φοιτήσωσιν ἐπὶ 6—8 ὥρας καθ' ἑβδομάδα, εἰς μίαν μόνην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος τοποθετημένας συνήθως, καὶ ἐπὶ 3 τοῦλάχιστον ἔτη, ὅπως ἀποκτήσωσιν κεκανονισμένον τι ποσὸν γενικῆς καὶ εἰδικῆς μορφώσεως, καθιστάσης αὐτοὺς ἱκανοὺς τεχνίτας ἢ ἐργάτας ἢ ὑπαλλήλους κ. λ. Εἰς τὴν ὑποχρέωσιν δὲ ταύτην ὑπόκεινται τόσον οἱ εἰς διάφορα τεχνικὰ ἢ ἄλλα οἵαδήποτε βιοποριστικὰ ἐπαγγέλματα ἤδη ἀπασχολούμενοι νέοι ἢ νεάνιδες, ὡς μαθητευόμενοι, ὅσον καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες δὲν ἔσχον εὐκαιρίαν τοιαύτης τοποθετήσεως καὶ παραμένουν ἀνεργοί. *Ἡ διδασκαλία ἐν τοῖς σχολείοις τούτοις παρέχεται δωρεάν.*

Οὕτω ἡ πολυάριθμος αὕτη κατηγορία νέων καὶ νεανίδων, ἡ ὁποία κατὰ τὰ δεδομένα τῆς στατιστικῆς ἀποτελεῖ τὰ 9/10 περίπου τῆς ὅλης ὁμηλικῆς νεολαίας τῆς χώρας, ἐν τε τοῖς ἀστικοῖς καὶ ἀγροτικοῖς κέντροις διεσπαρμένη, ὑπόκειται εἰς 11ετῆ, τοῦλάχιστον, ὑποχρεωτικὴν σχολικὴν φοίτησιν, ἥτοι 8 ἐτῶν εἰς τὰ 8τάξια Δημοτικὰ σχολεῖα εἴτε 4 ἐτῶν εἰς τὰ Δημοτικὰ καὶ ἐτέρων 4 ἐτῶν εἰς τὸ κατώτερον Γυμνάσιον, καὶ ἀκολούθως 3 ἄλλων ἐτῶν εἰς μίαν σχολὴν συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως, εἴτε ἐν ἀστικῷ εἴτε ἐν ἀγροτικῷ κέντρῳ λειτουργούσης.

Ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῶν δύο τούτων μεγάλων σχολικῶν κατηγοριῶν ἐπικρατοῦσιν αἱ ἑξῆς γνώμαι :

1) Τὰ Σχολεῖα τῆς πρώτης κατηγορίας εἶναι χρήσιμα καὶ μορφώνουσι μίαν μερίδα τῆς νεολαίας δι' ἀνωτέρας τινὰς θέσεις ἐν τῇ πράξει, ἰδίᾳ ὑπαλληλικῆς. Ἐπειδὴ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιδιωκομένων θέσεων εἶναι μέτριος, δὲν εἶναι συμφέρον νὰ πολλαπλασιάζωνται οἱ ἀπόφοιτοι τῶν σχολείων τούτων. Ἄλλως θὰ ἐδημιουργεῖτο μία νέα τάξις θεισθηρῶν, δυσκόλως ἀπορροφωμένων καὶ ἀποβαινόντων, ὑπὸ δυσκόλους περιστάσεις, βάρους τῆς Κοινωνίας.

2) Τὰ σχολεῖα τῆς δευτέρας κατηγορίας εἶναι ἀναμφισβητήτου χρησιμότητος καὶ σημασίας ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ σπουδαιότερας, διότι ἐν αὐτοῖς εὐρίσκουν εὐκαιρίαν πάντες οἱ νέοι (ἢ νεάνιδες), οἱ ἤδη ἀποδυσθέντες εἰς τὰ διάφορα ἀντίστοιχα ἀστικά ἢ ἀγροτικά ἐπαγγέλματα, νὰ τελειοποιηθῶσιν ἐπαρκέστατα εἰς τὰ ἐπαγγέλματά των ταῦτα καὶ νὰ καταστῶσιν οὕτω ἱκανοὶ νὰ ἀσκήσωσι ταῦτα ἐπιτυχῶς καὶ ἐπιστημονικῶς, προάγοντες οὕτω καὶ τὴν ἀτομικὴν των θέσιν καὶ τὴν ὅλην Ἐθνικὴν Οἰκονομίαν. Ἐπὶ πλέον δὲ διαπλάσσονται καὶ εἰς ἐναρέτους, νομοταγεῖς, φιλοπόνους καὶ προοδευτικούς πολίτας. Οὐδέποτε δ' οὕτοι ἀποβαίνουν θεισθηρὰ ὄχληροὶ καὶ ἐπιζήμιοι, καθόσον ἔχουν ἤδη ἀναλάβει παραγωγικὴν τινα ὑπηρεσίαν, ἐν πόλει ἢ τοῖς χωρίοις, καὶ διὰ τῆς κτωμένης εἰδικεύσεως συντελοῦν εἰς τὴν συστηματικώτεραν διεξαγωγὴν τῆς λειτουργίας των ταύτης καὶ περαιτέρω προαγωγὴν αὐτῆς. Ὡς πολῖται δὲ ἐργαζόμενοι καὶ παράγοντες ἀμέσως οἰκονομικὰ ἀγαθὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ εἰσφέρουν, καὶ ὄχι νὰ ἀπομυζοῦν, εἰς τὸν Κρατικὸν

Προϋπολογισμόν. Τέλος διὰ τῶν ἀποφοίτων τῶν σχολῶν τούτων ἐπιτυγχάνεται ἡ τελειοποίησις καὶ προαγωγή τῶν τεχνῶν καὶ ἐπαγγελμάτων καὶ εὐχεραίνεται ὁ ἐπιτυχῆς συναγωνισμὸς πρὸς τοὺς ὁμοτέχνους τοῦ ἔξωτεροῦ. Ἐν τέλει ἐπέρχεται πραγματικὴ ἀναγέννησις καὶ προαγωγή καὶ εἰς τὰς διαφόρους ἀγροτικὰς ἐργασίας.

3) Ὁμοφώνως οἱ ἐν Αὐστρία φρονοῦσιν, ὅτι τὰ Σχολεῖα τῆς δευτέρας ταύτης κατηγορίας εἶναι τὰ σπουδαιότερα ἀπὸ ἐθνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀπόψεως.

4) Ἡ πείρα μακρᾶς σειρᾶς ἐτῶν ἀπέδειξεν, ὅτι ἐπαγγελματικὴ καὶ τεχνικὴ μόρφωσις δὲν εἶναι δυνατὸν ἄλλως νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ τελεσφορήσῃ παρὰ διὰ τοῦ *συστήματος τῆς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως*, ἥτοι διὰ τῶν Σχολείων τῆς δευτέρας κατηγορίας. Οὐδέποτε δὲ εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπαρκὴς ἀνάπτυξις τῶν τεχνῶν καὶ ἐπαγγελμάτων διὰ μόνον τῶν σχολείων τῆς πρώτης κατηγορίας.

5) Ἐὰν στηριχθῇ ἡ χώρα ἐπὶ τῶν σχολείων τῆς Α' κατηγορίας μόνον, θὰ ἴδῃ, ὅτι παρὰ τὰς γινομένας πρὸς λειτουργίαν αὐτῶν θυσίας τὰ ἀποδιδόμενα ἀποτελέσματα εἶναι ἀναλόγως μέτρια, διότι μικρὰ συνήθως μειονότης τῆς νεολαίας θὰ εἰδικευθῇ εἰς τὰς διδασκομένας τέχνας καὶ ἐπαγγέλματα καὶ, ὅπερ τὸ χειρότερον, ἡ μειονότης αὕτη θὰ ἀποβλέπῃ μᾶλλον εἰς θέσεις ὑπαλληλικὰς παρὰ εἰς τὴν ἄμεσον ἀσκήσιν τοῦ ἐπαγγέλματος ἢ τέχνης. Ἡ γνώμη αὕτη ἐπικυροῦται καθημερινῶς καὶ ἐκ τῆς πείρας πασῶν τῶν χωρῶν.

6) Ἐν Αὐστρία, ἀκόμη καὶ ἐν Γερμανίᾳ, ἔχοντες τὴν γνώμην, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔξαναγκάσῃ τις τὸν νέον νὰ ἀσπασθῇ πρακτικόν τι ἐπάγγελμα ἢ ἀστικόν ἢ γεωργικόν ἢ τέχνην τινὰ παρὰ τὴν ἐνδόμυχον ἀντίθετον κλίσιν του, θεωροῦν ὡς ματαιοπονίαν πᾶσαν προσπάθειαν καὶ πᾶν μέτρον ἀποβλέπον εἰς τοιοῦτον ἔξαναγκασμόν. Τοῦναντίον δὲ θεωροῦσιν ἐπιτακτικὸν καθήκον τῆς Κοινωνίας καὶ τῆς Πολιτείας νὰ παράσχῃ τὴν εὐκαιρίαν εἰς τοὺς πολυαρίθμους νέους, τοὺς εἴτε ἐκ σκληρᾶς ἀνάγκης εἴτε καὶ ἐξ ἐλευθέρως ἀποφάσεως ἀποδυσθέντας εἰς τὰ γεωργικά, τεχνικά καὶ λοιπὰ βιοποριστικὰ ἐπαγγέλματα, νὰ μορφωθῶσιν ἀριτίτερον καὶ νὰ εἰδικευθῶσιν, ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον, εἰς τὰ ἐπαγγέλματα ταῦτα. Τοῦτο ἀκριβῶς καὶ ἐφαρμόζεται ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἐν ταῖς χώραις τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης μὲ ἱκανοποιητικώτατα ἀποτελέσματα.

7) Οἱ ἐν Αὐστρία ἐσημείωσαν ὅπως ἰδιαίτερος καὶ τὸ ἔξις σχετικὸν γεγονός, ὅτι δηλ. ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ εἶχε δοθῆ ἔξαιρετικὴ προτίμησις εἰς τὰ ἐπαγγελματικὰ Σχολεῖα τῆς Α' Κατηγορίας οὐδεμίᾳ δὲ ἢ ἐλαχίστην προσοχῇ ἐδόθη εἰς τὰ τῆς Β' Κατηγορίας. Ἀποτέλεσμα τῆς τακτικῆς ταύτης ὑπῆρξεν ἡ ὑποσκέλισις τῶν βιομηχανικῶν κλάδων τῶν δύο τούτων χωρῶν ὑπὸ τῶν ὁμοειδῶν τῆς Αὐστρίας καὶ Γερμανίας, διότι αἱ βιομηχανίαι τῆς Αὐστρίας καὶ Γερμανίας εἶχον ὡς ὄργανά των νέους ἄριστα μορφωθέντας

θεωρητικῶς τε καὶ πρακτικῶς εἰς τὰ λειτουργοῦντα Σχολεῖα τῆς Β'. Κατηγορίας.

8) Αἱ συνέπειαι αὗται δὲν ἐβράδυναν νὰ ἐκδηλωθῶσιν εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ Ἀγγλίαν. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο νὰ ἀλλάξουν κατεύθυνσιν καὶ ἐκεῖ, νὰ προσέξουν πολὺ εἰς τὰ Σχολεῖα τῆς Β' Κατηγορίας καὶ νὰ τὰ ἐνισχύσωσιν ἀναλόγως. Ἦδη ἀπὸ τοῦ 1919 ἐτέθη ἐν Γαλλίᾳ ὁ νεώτερος σχετικὸς νόμος περὶ τῆς ὀργανώσεως τῶν τοιοῦτων σχολείων. Ὁμοίως καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

1) Οἱ ἐν Αὐστρία συνέστησαν ὅπως ἰδιαίτερος, ὅπως καὶ ἡ Ἑλλάς, ἐὰν ἐπιθυμῇ νὰ ἀναπτύξῃ ἐπαγγελματικὴν ἐκπαίδευσιν σοβαρὰν, *στηριχθῇ κυρίως εἰς τὰ Σχολεῖα Β' Κατηγορίας*.

2) Αἱ τελευταῖαι αὗται σκέψεις ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψει ἐν τῷ νεαρῷ παρ' ἡμῖν νόμῳ 5197 «περὶ ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσως». Ἴνα ὅμως ὁ νόμος οὗτος ἀποφέρῃ τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα, πρέπει νὰ τύχῃ τῆς δεούσης προσοχῆς τῶν Δήμων, Κοινοτήτων, Ἐπιμελητηρίων, Συλλόγων, Σωματείων, Συνεταιρισμῶν καὶ παντὸς ἄλλου Οἰκονομικοῦ Ὁργανισμοῦ καὶ νὰ διευκολυνθῇ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ διὰ τῆς ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς συνδρομῆς τῶν Ὁργανισμῶν τούτων. Τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐν Αὐστρίᾳ καὶ τῇ λοιπῇ Κεντρικῇ Εὐρώπῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΣΧΟΛΕΙΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ.

§ 136. Τὰ Σχολεία τοῦ τύπου τούτου ἀποτελοῦσι μερικὸν εἶδος τῆς μεγάλης κατηγορίας τῶν «Σχολείων τῆς Συμπληρωματικῆς Ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως», περὶ ἧς ἐκτενῶς ἐγένετο λόγος ἐν τῷ Δευτέρῳ Μέρει τῆς παρούσης μελέτης, ἐν Κεφαλ. Β΄. (τοῦ 2ου μέρους) καὶ ἐφεξῆς. Συνεπῶς λειτουργοῦσιν ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὅρους, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ εἶδη σχολείων τῆς κατηγορίας ταύτης.

Εἰς τὰ ἐν λόγω κατώτερα σχολεῖα ἐμπορικῆς ἐκπαιδεύσεως φοιτῶσιν ὑποχρεωτικῶς πάντες οἱ παρὰ τοῖς ἐμπορικοῖς βιομηχ. τραπεζιτικοῖς κ.λ., καταστήμασιν ὑπηρετοῦντες ὡς ὑπάλληλοι, ἄρρηνες ἢ θήλεις, ἐφ' ὅσον ἔχουν ἡλικίαν ἀπὸ 16 ἕως 18 ἐτῶν.

Ὁ κύκλος σπουδῶν εἶναι 3τῆς καὶ ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς ὥρῶν διδασκαλίας καθ' ἑβδομάδα ἴσος μὲ 8, κειμένας πάσας συνήθως ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας ἐργασίμου τῆς ἑβδομάδος, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς δύο ἡμῆμερα, ἐκ 4 ὥρῶν ἕκαστον, δύο διαφόρων ἡμερῶν τῆς ἑβδομάδος.

Ἡ διδασκαλία παρέχεται δωρεάν.

Οἱ εἰς τὰ Σχολεῖα ταῦτα ἐγγραφόμενοι μαθητεύοντες ὑπάλληλοι ἀνήκουσιν συνήθως εἰς δύο μεγάλας κατηγορίας, ἧτοι : α) τὴν τῶν **λογιστῶν** (Kontoristen) καὶ β) τὴν τῶν **πωλητῶν** (Verkäufer). Διὰ τοῦτο οἱ μαθηταὶ κατατάσσονται ἐν αὐτοῖς εἰς ἀντιστοίχους εἰδικὰς τάξεις, τὴν τῶν λογιστῶν καὶ τὴν τῶν πωλητῶν (ἢ πωλητριῶν). Οὕτω ὑπάρχουσι δύο μερικώτεροι τύποι τοιούτων Σχολείων : 1) Σχολεῖα συμπληρ. ἐμπορικῆς μορφώσεως διὰ λογιστὰς καὶ 2) ὅμοια διὰ πωλητὰς (ἢ πωλητρίδας).

Α΄. ΣΧΟΛΗ ΔΙΑ ΛΟΓΙΣΤΑΣ.

§ 137. Ἡ εἰδικὴ αὕτη Σχολὴ ἀκολουθεῖ τὸ κάτωθι πρόγραμμα :

Ι. ΠΡΟΛΟΓΙΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΥΜΠΛΗΡ. ΕΝΑΓΓΕΛΜ. ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΔΙΑ ΛΟΓΙΣΤΑΣ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΤΑΞΙΣ (καὶ ὥραι διδασκαλίας καθ' ἑβδομάδα).		
	I.	II.	III.
Α') Ὑποχρεωτικά :			
1) Μητρικὴ γλῶσσα.....	3	—	—
2) Ἀριθμητικὴ.....	2	2	2
3) Ἐμποριολ. μετὰ τῶν περι/κῆς —	3/1	—	—
4) Λογιστικὴ.....	—	-/2	2
5) Ἀλληλογρ. καὶ ἐργασίαι Γραφείου —	—	1	2
6) Γεωγραφία καὶ Πολιτικὴ ἀγωγή 1	1	2	—
7) Καλλιγραφία.....	2	1	—
Ἐν ὅλῳ.....	8	8	8

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Ἡ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΑΥΣΤΡΙΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΤΥΠΟΙ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.

§ 135. Τὰ σχολεῖα, αἵτινα παρέχουσιν ἐν Αὐστρίᾳ τὴν ἐμπορικὴν μόρφωσιν, δύνανται νὰ καταταχθῶσιν εἰς τέσσαρας τύπους, τοὺς ἐξῆς :

Α'. **Σχολεῖα συμπληρωματικῆς ἐμπορικῆς μορφώσεως**, μὲ τρία ἔτη σπουδῶν, εἰς ἃ ὑποχρεωτικῶς φοιτῶσιν οἱ ἐν ἐμπορικοῖς καταστήμασιν ὑπηρετοῦντες ὡς μαθητευόμενοι νέοι (ἢ νεάνιδες) (Die gewerblichen Handelsfortbildungsschulen).

Β'. **Κατώτεροι διτάξιοι ἐμπορικαὶ σχολαὶ** (Die Handelsschulen).

Γ'. **Ἀνώτεροι ἐμπορικαὶ σχολαὶ ἢ Ἐμπορικαὶ Ἀκαδημίαι** (Höhere Handelsschulen ἢ Handelsakademien), περιλαμβάνουσαι 4 τάξεις.

Δ'. **Τὸ Ἐμπορικὸν Πανεπιστήμιον ἢ Ἀνωτάτη Σχολὴ Ἐμπορικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν** (Die Handelshoehschule ἢ Hochschule für Welthandel).

Ἐκ τούτων οἱ δύο πρῶτοι τύποι ἀποτελοῦσι τὴν **Κατωτέραν βαθμίδα** Ἐμπορικῶν Σχολῶν, αἱ τοῦ τρίτου τύπου τὴν **βαθμίδα τῶν Μέσων Ἐμπορικῶν Σχολῶν** καὶ ὁ τέταρτος τὴν **Ἀνωτάτην βαθμίδα**, ὁμοταγῆ πρὸς **Πανεπιστήμιον**.

Τὰ Σχολεῖα τῶν τριῶν πρώτων τύπων ὑπάγονται διοικητικῶς εἰς τὸ «Ὑπουργεῖον Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων», ἐνῶ τὸ Ἐμπορικὸν Πανεπιστήμιον ὑπάγεται εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου Βιομηχανίας καὶ Συγκοινωνίας.

Ἐν τοῖς ἐπομένοις θὰ γίνῃ λόγος περὶ ἐκάστου τῶν τύπων τούτων.

Β) Προαιρετικά :

- 1) Δευτέρα ἐπιτόπιος γλώσσα — 2 2
- 2) Στενογραφία — 2 2
- 3) Δακτυλογραφία — 2
- 4) Ἐμπορευματολογία — 2

Τὸ ἀνωτέρω πρόγραμμα καθωρίσθη τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1910 δι' ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, δημοσιευθεῖσης εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 7720 φύλλον τῆς Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἤρξατο ἐφαρμοζόμενον ἀπὸ τοῦ σχολ. ἔτους 1910/11.

Συνιστᾶται ἡ ἀκριβὴς τήρησις τοῦ ἀνω τυπικοῦ προγράμματος, ἰδίᾳ ὡς πρὸς τὰ ὑποχρεωτικὰ μαθήματα, ἅτινα εἶναι καὶ τὰ κυριώτατα. Ἀναφορικῶς δὲ πρὸς τὰ προαιρετικά, καθορίζονται τὰ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ἀναλόγως τῶν τοπικῶν ἀναγκῶν καὶ συνθηκῶν.

II. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΕΑΣ ΥΛΗΣ.

§ 138. Ἴδου ἐν συνόψει ἡ ἕκτασις τῶν, ὡς ἀνω, διδασκτέων μαθημάτων.

Α'. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ.

1) ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ἡ μητρική).

Αὕτη διδάσκεται μόνον ἐν τῇ πρώτῃ τάξει. (3 ὥρ. ἑβδ.).

Σκοπὸς διδασκτικός.— Ἰκανότης περὶ τὴν ἀπταιστον καὶ εὐχερῆ προφορικὴν καὶ γραπτὴν διατύπωσιν ἐπὶ ἀντικειμένων τοῦ διανοητικοῦ κύκλου τῶν μαθητῶν.

Πρὸς τοῦτο ἐφαρμόζονται τὰ ἑξῆς :

«Εὐστοχος λογικὴ ἀνάγνωσις, συνδυαζομένη πρὸς ἀνάλυσιν λέξεων καὶ πραγμάτων. Προφορικὴ ἀπόδοσις τοῦ ἀναγινωσκομένου. Ἀσκήσεις ὀρθογραφικαὶ μὲ ἰδιαίτερον ἐξέτασιν τῶν ὑπὸ τῶν μαθητῶν συχνάκις διαπραττομένων σφαλμάτων, καθ' ἃ ἐκ πείρας εἶναι γνωστόν, καὶ τῶν εὐχρηστοτέρων ξένων λέξεων ἐν τῇ γλωσσικῇ σφαίρᾳ τῶν ἐπαγγελμάτων. Γραμματικὴ ἀνάλυσις τῆς ἀπλῆς καὶ τῆς περιπελεγμένης (ἢ συνθέτου) προτάσεως, ὡς καὶ τῶν μερῶν τοῦ λόγου, Γραπτὴ ἀπόδοσις ἀπλουστέρων διηγήσεων καὶ περιγραφῶν. Ἀσκήσεις περὶ τὴν σύνταξιν ἰδιωτικῶν ἐπιστολῶν. Ἐν ἑκάστῳ ἑξαμήνῳ 3 σχολικαὶ ἐργασίαι. Ὑπαγορεύσεις ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης.

2) ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ.

Σκοπός.— Ἐπαρκὴς ἀσφάλεια καὶ δεξιότης ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν διὰ τὸ ἐμπόριον σπουδαιοτάτων ὑπολογισμῶν. Ἀσκήσις περὶ τὸ ἀπὸ μνήμης ὑπολογίζειν. Εἰς δὲ τὰς εἰδικὰς τάξεις μαθητευομένων παρὰ ἀργυραμοιβοῖς ἐπι-

διώκεται κατ' ἐξοχὴν ἡ ἀσφάλεια καὶ εὐχέρεια ἐν τῷ ὑπολογισμῷ τῶν Χρηματιστηριακῶν πραγμάτων.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀριθμητικῆς ἐφιστᾶται ὅπως ἰδιαιτέρως ἡ προσοχὴ εἰς τὴν συνεχῆ συνεργασίαν πάντων τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως.

ΤΑΞΙΣ I. (2 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

Δεκαδικὸν ἀριθμητικὸν σύστημα. Αἱ 4 θεμελιώδεις πράξεις ἐπὶ ἀφηρημένων ἀριθμῶν ἀκεραίων καὶ δεκαδικῶν. Τὰ ὅπως ἀπαραίτητα ἐκ τῶν κλασμάτων. Εὐῆληπτα πλεονεκτήματα ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν πράξεων (συντομίαι). Σύντομος πολ/σμὸς καὶ διαίρεσις. Τὸ δεκαδικὸν μετρικὸν σύστημα. Τὸ ἐθνικὸν νομισματικὸν σύστημα. Τὰ νομισμ. συστήματα τῶν γειτονικῶν πρὸς τὴν Αὐστρίαν χωρῶν. Τροπαὶ καὶ ἀναγωγαὶ ἐπὶ μέτρων, σταθμῶν καὶ νομισμάτων ἐχόντων δεκαδικὴν ὑποδιαίρεσιν καὶ αἱ 4 θεμελ. πράξεις ἐπὶ συγκεκριμένων ἀριθμῶν τῆς κατηγορίας ταύτης. Ὑπολογισμὸς διὰ τῆς ἀναγωγῆς εἰς τὴν μονάδα. Ὑπολογισμὸς ποσοστῶν ἐπὶ % ἢ ‰. Κατὰ πᾶσαν προσήκουσαν εὐκαιρίαν ἀσκήσεις εἰς τὸ ἀπὸ μνήμης ὑπολογίζειν.

Ἄνὰ πᾶν ἑξάμηνον 2 σχολικαὶ ἐργασίαι. Ἀσκήσεις ἐν τῇ σχολῇ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Διδασκάλου.

ΤΑΞΙΣ II. (2 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

Ἐπανάληψις τῶν ὑπολογισμῶν μὲ ἀφηρημένους καὶ μὲ συγκεκριμένους ἀριθμούς, ὡς καὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ δι' ἀναγωγῆς εἰς τὴν 1.

Ἐκτενεστέρα ἐρμηνεῖα τοῦ ἐθνικοῦ νομισματικοῦ συστήματος.

Ἐπανάληψις τῶν ξένων νομισμ. συστημάτων τῶν γειτονικῶν χωρῶν καὶ ἄλλων σπουδαίων χωρῶν τῆς ἀλλοδαπῆς. Συστηματικὴ ἐπανάληψις τοῦ μετρικοῦ συστήματος. Τὰ μέτρα καὶ σταθμὰ ἐν Ρωσίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ. Τροπαὶ καὶ ἀναγωγαὶ καὶ αἱ 4 πράξεις ἐπὶ συγκεκριμένων ἀριθμῶν ἀνευ δεκαδικῆς ὑποδιαίρεσεως (δηλ. συμμιγῶν).

Τὰ κυριώτατα περὶ λόγαν καὶ ἀναλογιῶν. Ἀπλῆ μέθοδος τῶν τριῶν. Συνεξευγγμένη μέθοδος. Μέθοδος τῶν ποσοστῶν ἐπὶ τοῖς % κ.λ. μὲ ἐφαρμογὴν ἐπὶ προσαυξήσεων ἢ ἐλαττώσεων ἐν τῷ ἐμπορίῳ. Μέθοδος τόκου. Εἰσαγωγὴ εἰς τὸν ὑπολογισμὸν ἐπὶ ἐμπορευμάτων, ἰδίᾳ λογ/σμῶν παραδόσεως, ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως. Στοιχεῖα τῆς ἀπλῆς κοστολογήσεως. Εἰς πᾶσαν δὲ κατάλληλον εὐκαιρίαν ὑπολογισμὸς ἀπὸ μνήμης.

Καθ' ἑκαστον ἑξάμηνον 2 σχολικαὶ ἐργασίαι. Ἀσκήσεις δὲ ἐν τῇ Σχολῇ κατ' ἐκτίμησιν τοῦ διδάσκοντος.

ΤΑΞΙΣ III. (2 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

Ἐπανάληψις τῆς συνεξ. μεθόδου, τῆς τῶν ποσοστῶν, καὶ τῆς τοῦ τόκου. Περὶ ὑφαιρέσεως.

Συνέχισις τοῦ ὑπολογισμοῦ ἐπὶ ἐμπορευμάτων, καὶ δὴ ὑπολογισμοὶ δα-

σμών, ὑπολογισμὸς τῆς τιμῆς ἐμπορευμάτων τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου. Δυσκολώτεροι λογ/σμοὶ ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως. Περαιτέρω ἐπέκτασις τῆς ἀπλῆς κοστολογήσεως ἐμπορ/τος. Ἄρχαι τῆς συνθέτου κοστολογήσεως ἐμπορευμάτων. Μὲ τὴν κοστολόγησιν ἐξετάζονται συναφῶς καὶ τὰ γενικὰ ἔξοδα τοῦ καταστήματος. Ἐκλελεγμένα προβλήματα ὑπολογισμοῦ τῆς ἀξίας χρεωγράφων, τίτλων καὶ γραμματίων κατὰ τὰς συνηθείας τῆς Βιέννης. Τὰ κυριώτατα ἐκ τῶν τοκοφόρων τρεχ. λογ/σμών. Εὐκαιρίας παρεχομένης ὑπολ/σμοῦ ἀπὸ μνήμης. Εἰς τὰς εἰδικὰς τάξεις μαθητευομένων ἐν χρηματιστηριακοῖς γραφείοις ἐξετάζονται ἀντὶ ὑπολογισμῶν ἐπὶ ἐμπορευμάτων οἱ ἐπὶ χρεωγράφων, τίτλων καὶ γραμματίων τοιοῦτοὶ λεπτομερέστερον.

Δύο σχολικαὶ ἐργασίαι κατὰ ἑξάμηνον. Σχολικαὶ ἑσκήσεις κατ' ἐκτίμησιν τοῦ Διδάσκοντος.

3. ΕΜΠΟΡΙΟΛΟΓΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ.— Συνοπτικὴ γνῶσις τῶν σημαντικωτέρων ὁργανώσεων τῆς ἐμπορικῆς ἐπικοινωνίας καὶ τῶν μᾶλλον ἀπαραιτήτων στοιχείων ἐκ τῆς ἐμπορικῆς νομοθεσίας. Κατανόησις τῶν βάσεων τῆς συναλλαγῆς διὰ συναλλαγματικῶν, κτωμένη τῇ βοηθείᾳ πρακτικῶν παραδειγμάτων.

Ἡ διδασκαλία τῆς ἐμποριολογίας ὀφείλει νὰ παρέχῃ πρὸς ταῖς σχετικαῖς ἐξηγήσεις καὶ ἀσκήσεις ἀφ' ἑνὸς μὲν προπαρασκευὴν διὰ τὴν Λογιστικὴν καὶ Ἀλληλογραφίαν ἀφ' ἑτέρου δὲ συμπλήρωσιν τῶν διὰ τοὺς δύο τούτους κλάδους διδακτέων γνώσεων ἐκ τοῦ κύκλου τοῦ ἐμπορίου.

ΤΑΞΙΣ II. (3 ὥρ. ἑβδομ. τὸ α'. ἑξάμ. καὶ 1 ὥρ. ἑβδομ. τὸ β'. ἑξάμ.).

Τὸ ἐμπορικὸν ἐπάγγελμα καὶ τὰ εἶδη τοῦ ἐμπορίου. Ὁ ἐμπορος, ἡ ἐμπορικὴ ἐπωνυμία καὶ τὸ Μητρώον τῶν ἐμπόρων. Τὸ ἐμπορικὸν προσωπικόν. Αἱ ἐμπορικαὶ εἰσαγωγαὶ (συντομώτατα). Ἡ ἐγκαθάρσις καὶ ἡ πτώχευσις. Τὸ κοινὸν ἐμπόριον καὶ αἱ συνήθειαι τούτου. Ἡ συμφωνία (σύμβασις) καὶ ἡ ἐκτέλεσις ἐμπορικῶν συμφωνιῶν. Τὸ χρῆμα, ἡ πίστις καὶ τὰ ὄργανα πίστεως. Ἐπισκόπησις τῶν συνηθεστάτων τρόπων ἀποστολῆς χρημάτων μεταξὺ ἐμπόρων. Τὰ θεμελιώδη ἐκ τῆς συναλλαγῆς (διὰ συναλλαγμάτων), καὶ δὴ ἔννοια καὶ κυριώτατα εἶδη συναλλάγματος. Γνωρίσματα τῆς συναλλαγματικῆς. Χαρτοσήμανσις τῆς συναλλαγματικῆς. Ἐγγύησις. Ἀποδοχή. Πληρωμὴ. Καθορισμὸς τόπου πληρωμῆς τῆς συναλλαγματικῆς. Συναλλαγματικὴ εἰς πολλὰ ἀντίτυπα. Διαμαρτύρησις. Ἀναγωγή. Ἐν ἀνάγκῃ παρὰ τῷ κ. Χ. Παρέμβασις. Πλαστὴ καὶ παραπεποιημένη συναλλαγματικὴ. Ἀπώλεια συναλλαγματικῆς. Ἀγωγή ἐπὶ συναλλαγματικῆς. Αἱ διδόμεναι ἐξηγήσεις συνάπτονται πρὸς ἐπεξεργασίαν παραδειγμάτων ἐπὶ συναλλαγματικῶν. Αἱ ἐντολαί. Ἐντολαὶ μεταφορᾶς πιστώσεως (virement), τραπεζικαὶ ἐπιταγαί. Τὸ συμψηφιστήριον ἐν γένει. Ἡ κυκλοφορία τῶν ἐπιταγῶν τῶν ταχυδρομικῶν ταμιευτηρίων. Τὰ

οὐσιωδέστατα ἐκ τοῦ ἐμπορίου τοῦ χρήματος, συναλλάγματος καὶ χρηματογράφων. Τὰ βοηθητικὰ τοῦ ἐμπορίου ἐπαγγέλματα συνολικῶς, καὶ δὴ ἐμπορομεσίται, παραγγελιοδόχοι, πράκτορες, ἑξαποστολεῖς, ἀγωγιάται, σιδηρόδρομοι, ναυτιλία. Σύντομος διαπραγματεύσις περὶ τῶν Ἰδρυμάτων τῶν προαγόντων τὸ Ἐμπόριον, καὶ δὴ τῶν Ταχυδρομείων, Τηλεγράφων, Γηλεφώνων, Ἀγορῶν, Πανηγύρεων, Χρηματιστηρίων, Γεν. Ἀποθηκῶν, Τραπεζῶν. Ἡ ἀσφάλεια ἐν τῇ ἐξυληθειῇ τοῦ ἐμπορίου. Γραφεῖα πληροφοριῶν. Ἐπιρροὴ τοῦ Κράτους ἐπὶ τοῦ ἐμπορίου, ἰδίᾳ ἐν τῷ Λασμολογίῳ. Αἱ διὰ τὸν ἔμπορον κυριώταται ἐπαγγελματικαὶ διατάξεις. Προστασία προνομίου εὐρεσιτεχνίας, σήματος καὶ δείγματος.

4. ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ.

ΣΚΟΠΟΣ.— Ἀσκήσις ἐν τῇ Ἀπλογραφικῇ Λογιστικῇ καὶ γνῶσις τῶν ἀρχῶν τῆς Διπλογραφικῆς Λογιστικῆς ἐφαρμοζομένης εἰς τὸ μικρὸν καὶ μέσον ἐμπόριον.

Ἀποδίδεται ἰδιαίτερα σημασία εἰς τὴν διαρκῆ συνεργασίαν πάντων τῶν μαθητῶν.

ΤΑΞΙΣ II (2 ὥραι ἑβδομαδιαίως τὸ β' ἑξάμηνον).

Εἰσαγωγή.— Οὐσία καὶ σκοπὸς τῆς ἐμπορικῆς Λογιστικῆς, αἱ θεμελιώδεις νομικαὶ διατάξεις. Ἐξήγησις τῶν γενικῶν ἔννοιῶν καὶ εἰδικῶν ἐκφράσεων τῆς Λογιστικῆς. Ἄπλογρ. Λογιστικῆ. Ἐφαρμογὴ αὐτῆς εἰς τὸ λιανικὸν ἐμπόριον. Ἡ λογιστικὴ ἐγγραφή τῶν συναλλαγῶν τοῖς μετρητοῖς. Τὸ βιβλίον τοῦ Ταμείου. Τὸ πρόχειρον τοῦ Ταμείου. Τὸ ταμειακὸν δελτίον (Αὐτοκαταχωρούμενον ταμείου). Ἡ λογιστικὴ ἐγγραφή τῶν πράξεων ἐπὶ πιστώσει, καὶ δὴ πωλήσεων ἐμπορευμάτων ἐν μικρῷ. Τὸ πρόχειρον τῶν πελατῶν. Ἀγορὰ ἐμπορευμάτων χονδρικῶς. Τὸ Καθολικὸν βιβλίον καὶ τὸ Βιβλίον λήξεων. Ἡ περιουσιακὴ ἔνδειξις. Ἡ ἀπλογραφὴ ἐν τῷ λιανικῷ ἐμπορίῳ. Ἐπεξεργασία ἐνὸς συντόμου σχεδίου (λογιστικῆς μονογραφίας) λιανικοῦ καταστήματος. Ἡ ἀπλογραφ. λογιστικὴ ἐν τῷ μέσῳ ἐμπορίῳ: Βιβλ. Ταμείου, Ἡμερολόγιον, Καθολικόν, Ἀπογραφῆς Βιβλίον. Τὰ σπουδαιότατα βοηθητικὰ βιβλία. Ἡ κλείσις τῶν βιβλίων ἐν τῇ Ἀπλογραφικῇ Λογιστικῇ. Προκεχωρημέναι πρακτικαὶ ἀσκήσεις καὶ ἐπεξεργασία ἐνὸς συντόμου συναφοῦς σχεδίου ἐμπορ. ἐπιχειρήσεως μετὰ κλείσεως τῶν βιβλίων.

Κατὰ τὸ δευτέρον ἑξάμηνον 2 σχολικαὶ ἐργασίαι. Αἱ λογιστικαὶ ἐργασίαι πρέπει νὰ ἐκτελῶνται ἀμέσως ἐν τῇ σχολῇ, ὅσον τὸ δυνατόν καθαρά, καὶ κατὰ κανόνα νὰ μὴ γίνηται ἀντιγραφή αὐτῶν κατ' οἶκον, διὰ δευτέραν φορᾶν.

ΤΑΞΙΣ III (2 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

Διπλογραφικὴ Λογιστικὴ.— Αἱ ἀρχαὶ τῆς συνήθους καταχωρίσεως κατὰ τὴν μέθοδον ταύτην. Βιβλίον Ταμείου. Πρόχειρον. Καθολικόν. Λογα-

ριασμοὶ μὲ ὑπόλοιπον. Ἐπανάληψις τῶν βοηθητικῶν Βιβλίων. Προκχωρημένη πρακτικὴ ἀσκήσις τῆς συνήθους λογιστικῆς καταχωρίσεως. Ἐξήγησις τῆς κλείσεως κατὰ τὴν διπλογραφικὴν λογιστικὴν καὶ ἀσκήσις εἰς αὐτὴν εἰς ὅλως ἀπλᾶ παραδείγματα. Ἐπεξεργασία ἐνὸς συντόμου σχεδίου ἐργασιῶν ἐπιχειρήσεως ἐμπορικῆς μετὰ τῆς κλείσεως τῶν βιβλίων. Τὸ σχέδιον τοῦτο δὲν πρέπει νὰ εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ ἀντιστοίχως ἐπεξεργασθὲν ἐν τῇ ἀπλογραφ. λογιστικῇ. (Προκειμένου δὲ περὶ εἰδικῶν τάξεων μαθητευομένων παρὰ χρηματιστικοῖς γραφεῖσι λαμβάνεται πρόνοια κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν πρὸς ἐπεξεργασίαν θεμάτων, ὅπως ταῦτα ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς κατηγορίας ταύτης μαθητῶν).

Καθ' ἕκαστον ἐξάμηνον 2 ἐργασίαι ἐν τῇ σχολῇ.

Αἱ ἐγγραφαὶ θὰ ἐκτελῶνται ἀμέσως ἐν τῇ σχολῇ, ὕφ' οὗς καὶ ἐν τῇ II τάξει ἀντιστοίχους ὄρους.

5. ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΣΚΟΠΟΣ.— Δεξιότης τις πρὸς σύνταξιν ἐπιστολῶν καὶ ἐμπορικῶν ἐγγράφων μικροῦ καὶ μέσου ἐμπορικοῦ οἴκου.

ΤΑΞΙΣ II (1 ὥρα ἐβδομαδιαίως).

Ἐργασίαι ἐμπορικοῦ γραφείου διὰ τὴν πρώτην εἰσαγωγὴν εἰς τὴν μορφὴν καὶ τὸν τρόπον διατυπώσεως ἐμπορικῶν ἐγγράφων: Π. χ. Σημειωμάτων, τιμολογίων, λογ/μῶν ἀγορᾶς, λ/μῶν πωλήσεως, λ/μῶν ἐξόδων, ἀποδείξεων παραδόσεως, καὶ παραλαβῆς, ἀποδείξεων πληρωμῆς, ἐξοφλητικῶν ἀποδείξεων, φορτωτικῶν, τελωνειακῶν διασαφήσεων, τύπων τῶν ἐγγράφων τῆς ταχυδρομικῆς ἐπικοινωνίας καὶ τῆς δι' ἐπιταγῶν ἐπικοινωνίας τῶν Ταχυδρ. ταμειυτηρίων, τηλεγραφημάτων. Ἀλληλογραφία μὲ τὴν ἐκάστοτε κατάρτισιν τῶν πρὸς τὰς ἐπιστολάς συναφῶν ἐμπορικῶν ἐγγράφων. Μορφὴ καὶ ὕφος τῶν ἐμπορικῶν ἐπιστολῶν καθόλου. Σύμπτυξις (δίπλωσις) καὶ σφράγις ἐπιστολῆς. Ταχυδρομικὰ δελτάρια. Χειρισμὸς τῆς εἰσερχομένης καὶ ἐξερχομένης ἀλληλογραφίας.— Ἐπιστολαὶ παραγγελίας ἐμπορ/των καὶ ἐκτελέσεως τοιούτων παραγγελιῶν μετὰ ἐξετάσεως τῶν διαφορῶν τρόπων διακανονίσεως τῶν τιμολογίων. Βεβαιώσεις τῆς λήψεως τῶν ἐμπ/των. Εἰδοποιητήριοι ἐπιστολαὶ περὶ ἐκδόσεως τραβηκτικῶν. Ἐμβασμα συναλ/κῶν πρὸς πίστωσιν.

Κατὰ τὸ δεύτερον ἐξάμηνον 2 ἐργασίαι ἐν τῇ σχολῇ. Αἱ ἐπιστολαὶ καὶ τὰ ἐγγραφα τοῦ Ἐμπορ. Γραφείου πρέπει νὰ συντάσσονται ἀμέσως ὑπὸ πάντων τῶν μαθητῶν ἐν τῇ Σχολῇ, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ διδάσκοντος, ὅσον ἔνεστι καθαρὰ, μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς ἐκ νέου γραφῆς αὐτῶν κατ' οἶκον.

ΤΑΞΙΣ III (2 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

Ἀλληλογραφία: — Ἐπανάληψις καὶ συνέχισις τῆς ἀλληλογραφίας ἐν ἐμπορικῷ οἴκῳ: Προσφοραὶ, παραγγελίαι ἀγορᾶς ἢ πωλήσεως, ἀνάκλησις παραγγελίας, ἀναβολαί. Περαιτέρω συνέχισις τῆς διαμοιβῆς ἐπιστολῶν, καὶ δὴ ἐπιστολαὶ ἀφορῶσαι τὴν φροντίδα περὶ ἀποδοχῆς καὶ εἰσπράξεως συναλ/κῶν, περὶ διαμαρτυρήσεως ἐπὶ μὴ ἀποδοχῇ καὶ μὴ πληρωμῇ, περὶ πληρωμῆς ἐν ὀρισμένῳ τόπῳ. Ἐπιστολαὶ ἀναφερόμεναι εἰς τρεχ. λ/σμόν. Ἐπιστολαὶ ζητήσεως καὶ παροχῆς πληροφοριῶν. Ἐπιστολαὶ παραπόνων ἢ ὑπομνήσεως χρέους. Ἐγκύκλιοι. Ἀποδείξεις χρέους. Πληρεξούσια. Αἰτήσεις θέσεως. Πιστοποιητικὰ ὑπηρεσίας. (Ἐν περιπτώσει εἰδικῶν τάξεων μαθητευομένων χρηματ. γραφείων, τότε αἱ ἐμπορικαὶ ἐπιστολαὶ ἀντικαθίστανται δι' ἐπιστολῶν παραγγελίας καὶ πωλήσεως χρηματογράφων συναλ/των κ.λ.).

Καθ' ἐξάμηνον 2 ἐργασίαι ἐν τῇ Σχολῇ. Ἐκτέλεσις τῶν ἐργασιῶν ἐν τῇ Σχολῇ ὑπὸ πάντων τῶν μαθητῶν, ὕφ' οὗς ὄρους καὶ ἐν τῇ II τάξει.

6) ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΗ ΑΓΩΓΗ.

ΣΚΟΠΟΣ.— Γνωσις τῶν σπουδαιωτάτων Κρατῶν ὡς περιοχῶν παραγωγῆς, ἐμπορίας καὶ συγκοινωνίας μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τῆς Αὐστροουγγαρίας. Γνωσις τῶν στοιχείων τῆς Αὐστριακῆς Πολιτειακῆς ἀγωγῆς.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν δεόν νὰ χρησιμοποιητῆται ὁ ἀντίστοιχος γεωγραφικὸς χάρτης.

ΤΑΞΙΣ I (1 ὥρα ἐβδομαδιαίως).

Αἱ διὰ τὴν κατανόησιν τοῦ γεωγραφ. χάρτου τῆς χώρας ἀπαραίτητοι γεωγραφικαὶ ἔννοιαι. Γενικὴ ἐπισκόπησις τῶν Ἡπείρων κατὰ ὀριζόντιον καὶ κάθετον διαμελισμόν. Ὁ πολιτικὸς καταμερισμὸς τῶν Ἡπείρων μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τῶν σπουδαιωτάτων ἐμπορικῶν ἀγορῶν.

ΤΑΞΙΣ II (1 ὥρα ἐβδομαδιαίως).

Ἡ Αὐστροουγγρική Μοναρχία ἐν συνόλῳ καὶ αἱ χῶραι ταύτης ὡς παραγωγικαὶ καὶ ἐμπορικαὶ περιοχαὶ μὲ περιορισμὸν εἰς τὰ χαρακτηριστικὰ προϊόντα. Αἱ σπουδαιόταται σιδηροδρομικαὶ καὶ ἀτμοπλοϊκαὶ γραμμαὶ τῆς Μοναρχίας. Ἐξήγησις ἐνὸς σιδηροδρομικοῦ τιμολογίου.

ΤΑΞΙΣ III (2 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

Αἱ λοιπαὶ Εὐρωπαϊκαὶ καὶ ἐξωευρωπαϊκαὶ χῶραι μετὰ ἀποικιῶν καὶ ὑπὸ προστασίαν περιοχῶν. Ἐνταῦθα ἐξετάζονται ἀπλῶς αἱ διὰ τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον ἐξέχουσαι ἀγοραὶ καὶ τὰ ἐξέχοντα προϊόντα. Ἐξήγησις ἐνὸς παγκοσμίου συγκοινωνιακοῦ χάρτου ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν ἀτμοπλοϊκῶν καὶ τηλεγραφικῶν γραμμῶν.

Ἐκ τῆς «*Πολιτειακῆς ἀγωγῆς*». — Μετὰ σύντομον ἐπανάληψιν τῆς πολιτικῆς γεωγραφίας τῆς χώρας (Αὐστροουγγαρίας) γίνεται μία εὐληπτος διδασκαλία τοῦ πολιτεύματος, τῆς διοικήσεως καὶ τῆς δικαιοσύνης τῶν ἐν τῇ Μοναρχίᾳ ἀντιπροσωπευομένων βασιλείων καὶ χωρῶν.

7. ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ. — Εὐάρεστος καὶ θέουσα γραφή διὰ τῆς χειρὸς. *ΥΛΗ*: Αὕτη καταμερίζεται οὕτω:

ΤΑΞΙΣ I (2 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

Ἐπιμελῆς ἄσκησις εἰς τὴν τρέχουσαν (τὴν συνήθη) καὶ τὴν Λατινικὴν γραφήν.

Καθ' ἕκαστον ἑξάμηνον 3 δοκιμαστικαὶ γραφαὶ ἐν τῇ σχολῇ.

ΤΑΞΙΣ II (1 ὥρα ἑβδομαδιαίως).

Ἡ ἐμπορικὴ γραφή (κοινὴ καὶ Λατινικὴ) μὴ λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν καὶ τῆς ταχύτητος ἐν τῇ γραφῇ. Ἡ στρογγύλη γραφή.

Ἐν ἐκάστῳ ἑξαμῆνῳ 2 δοκιμαστικαὶ γραφαὶ ἐν τῇ σχολῇ.

B. ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ.

1. ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΠΙΤΟΠΙΟΣ ΓΛΩΣΣΑ.

ΣΚΟΠΟΣ. — Ἰκανότης νὰ διεξάγῃ εὐκόλον συνομιλίαν ἐν τῷ Καταστήματι μετὰ πελατῶν ἐν τῇ προκειμένῃ δευτέρᾳ γλώσσῃ καὶ νὰ συντάσῃ ἐν τῇ αὐτῇ γλώσσῃ εὐκόλους ἐμπορικὰς ἐπιστολάς. Ἡ διδασκαλία προϋποθέτει γνώσεις τινὰς τῶν μαθητῶν ἐν τῇ διδακτέᾳ ταύτῃ γλώσσῃ.

ΤΑΞΙΣ II (2 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

Φθογγολογία καὶ ἀνάγνωσις. Σηματοσμός τῶν κλιτῶν μερῶν τοῦ λόγου καὶ οἱ κυριώτατοι κανόνες τῆς συντάξεως. Προφορικαὶ καὶ γραπταὶ ἀσκήσεις χάριν ἐμπεδώσεως τῶν γραμματικῶν γνώσεων καὶ προσκλήσεως ἀντιστοίχου πλούτου λέξεων. Ἀπανήσεις εἰς εὐκόλους ἐρωτήσεις τοῦ διδασκάλου, ἀναφερομένας κατὰ τὸ δυνατόν εἰς ὄρατὰ ἀντικείμενα ἐκ τοῦ κύκλου τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν μαθητῶν καὶ εἰς τὴν διδασκομένην ὕλην.

Καθ' ἕκαστον ἑξάμηνον 2 ἐργασίαι ἐν τῇ σχολῇ. Ὑπαγορεύσεις ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης.

ΤΑΞΙΣ III (2 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

Ἐπανάληψις καὶ ἐπέκτασις τῆς διδασκαλίας τῶν κλίσεων καὶ τῆς συντάξεως. Ἐκθέσεις, ἀναγνώσεις καὶ διαλογικαὶ ἀσκήσεις ἐν τῇ σφαίρᾳ τοῦ ἐπαγγελματικοῦ λεξιλογίου. Ἐλευθέρᾳ μετάφρασις ἐκλελεγμένων ἐπιστολῶν.

Θρύλος
Hannibal

Αἴθουσα Λουτήριον ἐν τῷ Μεγάλῳ τῆς I Ἐπαγγελμ. Σχολῆς κ. λ. ἐν Mollardgasse 81 τῆς Βιέννης (ὄρ. σελ. 173 καὶ 175).

της «Πολιτειακής αγωγής». — Μετά συντομον επανάληψιν
πολιτικής γεωγραφίας της χώρας (Αυστροουγγαρίας) γίνεται μια ελλη-
νιστική εκπαίδευσις του πολιτεύματος, της διοικήσεως και της δικαιοσύνης των εν
τῇ Μοναρχίᾳ ἀντιπροσωπευομένων βασιλείων και χωρῶν.

7. ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ. — Εὐάρεστος και θέουσα γραφή διὰ τῆς ἀνάγκης τῆς
ΥΛΗ: Αὕτη καταμερίζεται οὕτω:

ΤΑΞΙΣ I (2 ὅροι τριετίας).

Ἐπιμελής ἀσκήσις εἰς τὴν τριζώναν (τὴν ἑλληνικήν) και τὴν Ἀστικὴν
γραφὴν.
Καθ' ἕκαστον ἑξάμηνον 3 διδασκαστικαὶ γραφαὶ ἐν τῇ σχολῇ.

ΤΑΞΙΣ II (2 ὅροι τριετίας).

Ἡ ἐμπορικὴ γραφὴ (κεντὴ και Ἀστικὴ) μὴ λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν
και τῆς ταχύτητος ἐν τῇ γραφῇ. Ἡ ἀπογγόλη γραφὴ.
Ἐν ἑκάστῳ ἑξάμηνῳ 2 διδασκαστικαὶ γραφαὶ ἐν τῇ σχολῇ.

Β. ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ.

1. ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΠΙΤΟΠΙΟΣ ΓΛΩΣΣΑ.

ΣΚΟΠΟΣ. — Ἐπιμελής καὶ διεξάγη εὐκόλον συνομιλίαν ἐν τῷ Κατα-
ματι μετὰ κλιταῶν ἐν τῇ προκειμένη δευτέρῳ γλώσσῃ και γὰ συντίθεσθαι
τῇ αὐτῇ γλώσσῃ πρὸς τὴν ἐμπορικὴν ἐπιστολῆς. Ἡ διδασκαλία προδίδω-
ται γνώσεως τῆς τῶν μαθητῶν ἐν τῇ διδασκαστικῇ γλώσσῃ.

ΤΑΞΙΣ II (2 ὅροι τριετίας).

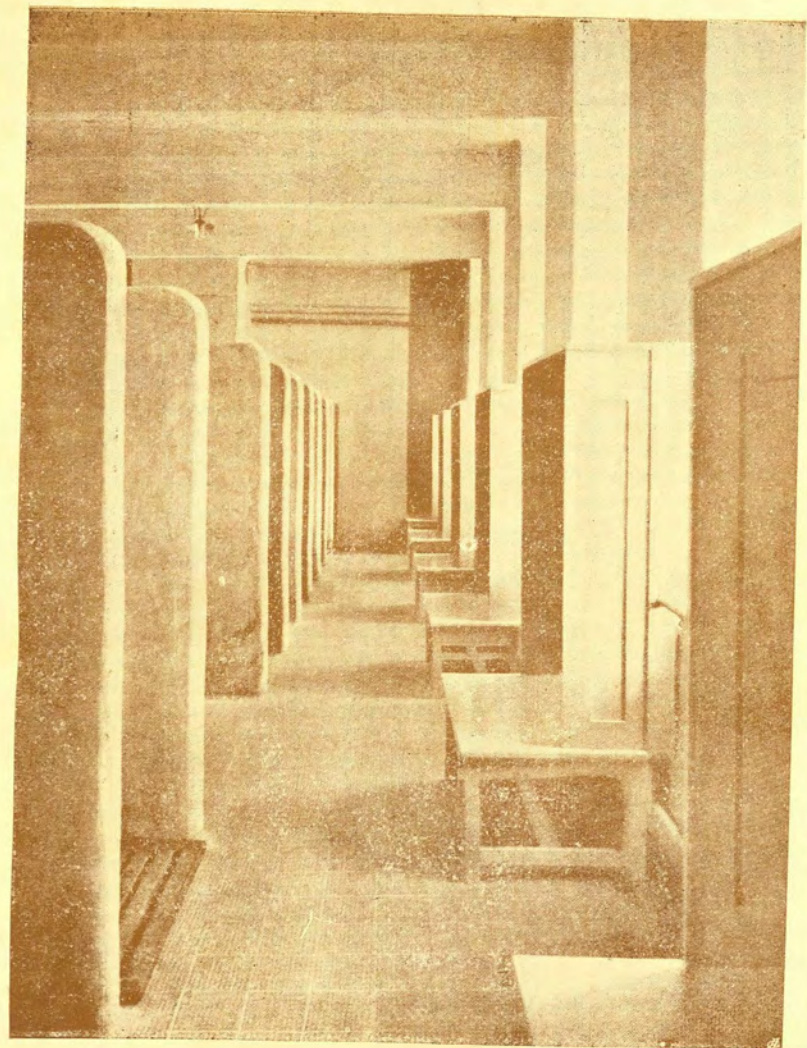
Φωνητικὴ και ἀνάγνωσις. Συγκριτικὰς τῶν κλιτῶν μερῶν τοῦ λέξι-
και αἱ κριτικαὶ κανόνες τῆς συντίθεως. Προφορικὴ και γραμμικὴ ἀκρίβεια
χάριν ἐπιμελείας τῶν γραμματικῶν γνώσεων και προσοχίας ἐν τῇ
πλοῦτον λέξει. Ἀκαντήσις εἰς εὐκόλους ἐρωτήσεις τοῦ
αφευμένου κατὰ τὸ δυνατόν εἰς ὁρατὰ ἀντικείμενα ἐκ τῶν
αφευμένων τῶν μαθητῶν και εἰς τὴν διδασκαστικὴν ὄψιν.

Καθ' ἕκαστον ἑξάμηνον 2 ἐργασίαι ἐν τῇ σχολῇ.
γως τῆς ἀνάγκης.

ΤΑΞΙΣ III (2 ὅροι τριετίας).

Ἐπανάληψις και ἐπέκτασις τῆς διδασκαστικῆς και ἀκρίβειας
ἕως. Ἐκθέσεις, ἀναγνώσεις και ἀκρίβειας ἐπιμελείας
ἐπαγγελματικῆς λεξιλογίᾳ.

Σχολῆς
Μολάρδ

Αἴθουσα Λουτήρων ἐν τῷ Μεγάλῳ τῆς I Ἐπαγγελμ. Σχολῆς κ. λ.
ἐν Mollardgasse 87 τῆς Βιέννης (ὄρ. σελ. 173 παῖ 175).

καὶ ἐμπορικῶν ἐγγράφων. Ἐν τῇ τάξει ταύτῃ ὁ διδάσκων μεταχειρίζεται κατὰ τὴν ὁμιλίαν καὶ τὰς ἐξηγήσεις τὴν δευτέραν ἐπιτόπιον ταύτην γλώσσαν. Καὶ οἱ μαθηταὶ ἐπίσης καθοδηγοῦνται εἰς τὸ νὰ διατυπώνωσιν ἐρωτήσεις ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ γλώσσῃ καὶ νὰ δίδωσιν ἀπαντήσεις, ὡς ἐν τῷ ἐμπορικῷ καταστήματι συνήθως πράττουσι.

Ἐν ἐκάστῳ ἑξαμῆνῳ 2 ἐργασίαι ἐν τῇ σχολῇ. Ἀσκήσεις ἀλληλογραφίας κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ διδάσκοντος.

Σημ.—Τὸ ἄνω πρόγραμμα ἐφαρμόζεται ἐπίσης καὶ κατὰ τὴν διδασκαλίαν ξένης ζώσης γλώσσης.

2. ΣΤΕΝΟΓΡΑΦΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ.—Ἰκανότης στενογραφίσεως 110—120 λέξεων κατὰ λεπτόν καὶ ἀσφαλοῦς ἀναγνώσεως τοῦ οἰκείου στενογραφήματος.

ΤΑΞΙΣ II (2 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

Σχηματισμὸς λέξεων καὶ συντόμευσις λέξεων. Εἰδικαὶ ἀσκήσεις ἐν τῇ γραφῇ ἐμπορικῶν ἐκφράσεων.

Κατὰ ἑξάμηνον 2 ἐργασίαι ἐν τῇ σχολῇ. Γραπταὶ ἀσκήσεις ἀναλόγως τῆς ὑφισταμένης ἀνάγκης.

ΤΑΞΙΣ III (2 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

Ἐπανάληψις τῶν ἀρχῶν τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῆς συντομεύσεως τῶν λέξεων. Τὰ σπουδαιότατα περὶ τῆς συντιμήσεως τῶν προτάσεων. Ἀσκήσεις ταχυγραφίας. Κατὰ τὰς σχετικὰς ὑπαγορεύσεις πρέπει νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ ἐμπορικὴ ἀλληλογραφία.

Ἐν ἐκάστῳ ἑξαμῆνῳ 2 ἐργασίαι ἐν τῇ σχολῇ. Γραπταὶ ἀσκήσεις κατὰ τὰς ἀνάγκας.

3. ΔΑΚΤΥΛΟΓΡΑΦΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ.—Προσοικείωσις τις πρὸς τὴν χρῆσιν γραφομηχανῶν διαφόρων συστημάτων ἐκ τῶν συνήθως παρουσιαζομένων εἰς τὰ καταστήματα καὶ γραφεῖα.

ΥΛΗ.—Αὕτη κατανέμεται, ὡς ἐξῆς:

ΤΑΞΙΣ III (2 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

Γενικὴ ἐξήγησις τοῦ τρόπου ἐργασίας (λειτουργίας) τῶν ἐν τῇ Σχολῇ ὑπαρχόντων συστημάτων γραφομηχανῶν μὲ τὴν συνήθη σειρὰν πλήκτρων. Ἐνθεσις τοῦ φύλλου χάρτου. Κίνησις τοῦ ἄρματος τῆς γραφομηχανῆς. Παρεμβολὴ τῶν γραμμῶν (σειρῶν γραφῆς). Κανονικὴ τῶν δακτύλων τοποθέτησις. Διδασκαλία περὶ τῆς ἐν καλῇ καταστάσει τηρήσεως γραφομηχανῆς.

Ἀσκήσεις εἰς συχνὰ ἐμφανιζόμενα συμπλέγματα γραμμάτων, λέξεων καὶ φράσεων. Σημεῖα στίξεως καὶ ἀραβικά ψηφία. Ἀσκήσεις δακτυλογραφίσεως ἐπιγραφῶν φακέλλων ἐπιστολῶν, ἐμπορικῶν ἐπιστολῶν, λογαριασμῶν καὶ ἀποδείξεων.

Οἱ μαθηταὶ καθοδηγοῦνται κατὰ ομάδας (ἐκ περιτροπῆς).

4. ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΓΝΩΣΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ.—Γνωσις τῶν ἐμπορευμάτων ἐκάστου σπουδαίου ἐμπορικοῦ κλάδου ἀπὸ ἀπόψεως προελεύσεως, παραγωγῆς καὶ χρησιμοποίησεως. Ἡ διδασκαλία στηρίζεται κατὰ τὸ δυνατὸν ἐπὶ τῆς ἐπιδείξεως καὶ ἐπὶ τῆς ἐπαγγελματικῆς (εἰδικῆς) ἐξετάσεως δι' ἀτλουστάτων βοηθητικῶν μέσων.

Σημ. Ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τούτου ἀποβαίνει καρποφόρος ἐν σχολείῳ, ὅπου τὸ σύνολον ἢ τὸ μείζον μέρος τῶν μαθητῶν ἀνήκουσιν εἰς ὠρισμένον τινὰ, ἐπιτοπίου σημασίας, ἐμπορικὸν κλάδον, οὔτινος τὰ εἶδη διδάσκονται, ὡς ἄνω, τοῖς μαθηταῖς. Ἐν περιπτώσει ὑπάρξεως περισσώτερων κατηγοριῶν, μαθητῶν, διαφόρων ἐμπορικῶν κλάδων, τότε εἰς ἐκάστην κατηγορίαν μαθητῶν, ἐν ἰδίᾳ ὥρᾳ, διδάσκονται τὰ εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ἀντιστοιχοῦντα εἶδη ἐμπορευμάτων.

ΥΛΗ: — Αὕτη κατανέμεται, ὡς ἑξῆς:

ΤΑΞΙΣ III (2 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

Ἡ καθορισμὸς τῆς διδασκαλίας ὕλης γίνεται ἐκάστοτε ἀνάλογως τῶν συνθηκῶν τῆς προκειμένης σχολῆς καὶ τῆς προκειμένης τάξεως ἐν τῇ σχολῇ.

Οὕτω λ. χ. ἐξετάζονται τὰ ἐμπορεύματα κατὰ καταλλήλους τινὰς κατηγορίας, ὡς λ. χ. 1) Σιδηρὰ καὶ μεταλλικὰ ἐμπορεύματα, 2) Ἀρώματα καὶ καρυκεύματα, 3) Ὑφάσματα, 4) Ἐμπορεύματα χάρτου καὶ διακοσμήσεως, 5) Φάρμακα καὶ χημικὰ οὐσίαι, 6) Τρόφιμα καὶ ἀπολαυστικά εἶδη, κ.ο.κ.

Β. ΕΙΔΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜ. ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

διὰ μαθητευομένων πωλητῶν ἢ πωλητριῶν.

§ 139.— Ἐν Βιέννῃ λειτουργοῦσι καὶ ὀλιγάριθμοι, πρὸς τὸ παρόν, εἰδικαὶ σχολαὶ συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως (§ 32 Β) διὰ μαθητευομένων πωλητῶν ἢ πωλητριῶν.

Παρὰ τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας τῶν αἰ σχολαὶ αὗται λειτουργοῦσιν ἀρχετὰ ἐπιτυχῶς, καθ' ἃ ἀντελήφθην ἐκ τῆς ἐπισκέψεως μιᾶς τούτων.

Ἐν τῇ τοιαύτῃ Σχολῇ τὸ ἐφαρμοζόμενον πρόγραμμα περιλαμβάνει τὰ ἑξῆς συνήθως μαθήματα.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΣΧΟΛΗΣ ΠΩΛΗΤΩΝ.

- 1) Μητρικὴ γλῶσσα.
 - 2) Ἀριθμητικὴ, ἰδίως ὑπολογισμοὶ ἀπὸ μνήμης.
 - 3) Ἐμπορολογία.
 - 4) Λογιστικὴ.
 - 5) Γεωγραφία καὶ Πολιτειακὴ ἀγωγή.
 - 6) Μία ζῶσα ξένη γλῶσσα.
 - 7) Ἐμπορευματογνωσία εἰδική, ἀναφερομένη εἰς τὸν κλάδον ἐμπορίου, ὅπου ἢ τὰξις τῶν πωλητῶν (ἢ πωλητριῶν) ὑπηρετεῖ.
 - 8) Γραφή.—Καλλιτεχνικαὶ εἰκόνες διαφημίσεως.—Καλαισθητικὴ διακόσμησις προθηκῶν κ. λ.
 - 9) Ἡ τέχνη τοῦ πωλεῖν (ἢ ἄλλως ψυχολογία τοῦ πελάτου καλουμένη).
- Ἐπισημαστέον ὅτι ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς ὡρῶν διδασκαλίας εἶναι ὁ συνήθως παρὰ Σχολεῖον ὑποχρεωτικῆς συμπληρωμ. μορφώσεως, ἥτοι ὁ τῶν 8 ὡρῶν καθ' ἑβδομάδα. Ἡ διδασκαλία ὕλης ἐξ ἐκάστου τῶν ἄνω μαθημάτων συμπίπτει περίπου πρὸς τὴν τῶν αὐτῶν μαθημάτων ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Λογιστῶν μαθητευομένων.
- Τὸ ὑπ' ἀριθ. 8 μάθημα, καλλιτεχνικοῦ χαρακτῆρος, διδάσκεται ὡς συνέχεια καὶ ἐπέκτασις ἐπὶ καλλιτεχνικοῦ πεδίου τοῦ μαθήματος τῆς Καλλιγραφίας. Ἡ γνωσις τούτου θεωρεῖται ἐκ τῶν χρησιμωτέρων καὶ εὐχεραίνει τὴν μονιποποίησιν καὶ προαγωγὴν τῶν ἀντιστοιχῶν μαθητευομένων.
- Τὸ ὑπ' ἀριθ. 9 εἶναι ἐπίσης χρησιμώτατον. Συνήθως τοῦτο διδάσκεται ἐν ἀμέσῳ συνδυασμῷ πρὸς τὸ ὑπ' ἀριθ. 7 ὑπὸ πεπειραμένου πωλητοῦ (ἢ πωλητριάς) ἐκ τῆς πράξεως προερχομένου καὶ διωρισμένου ὡς ἐκτάκτου διδασκάλου. Μετὰ τὴν θεωρητικὴν ἀνάπτυξιν τῶν κανόνων τῆς πωλήσεως διὰ τὴν περίπτωσιν ἀμέσου διαπραγματεύσεως μεταξὺ τῶν δύο ἐνδιαφερομένων, τοῦ πωλητοῦ ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ ἀγοραστοῦ ἢ πελάτου ἀφ' ἑτέρου, γίνεται ἐφαρμογὴ ἐπὶ ἀσκήσεων εἰκονικῶν πωλήσεων βάσει πραγματικῶν δειγμάτων ἐμπορευμάτων, ἐκ τῶν σχετικῶν τῆς Σχολῆς συλλογῶν. (1) Κατὰ τὰς ἀσκήσεις ταύτης λαμβάνουσι μέρος ἀνά δύο μαθηταί, ἕξ ὧ, ὁ εἷς ὡς πωλητῆς ὁ δ' ἕτερος ὡς ἀγοραστῆς καὶ μετὰ ἐπακόλουθον ἐναλλαγὴν τῶν ῥόλων, πάντοτε ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ διδάσκοντος. Μετὰ τὸ πέρας τῆς, ὡς ἄνω, ἀσκήσεως μεταξὺ δύο μαθητῶν ἐνεργεῖται, ἰδίᾳ εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις, ἐπίκρισις τῆς γενομένης συζητήσεως ἐκ μέρους τῶν λοιπῶν μαθητῶν, προκαλουμένων πρὸς τοῦτο διὰ καταλλήλων ἐρωτήσεων τοῦ διδάσκοντος.

(1) Αἱ συλλογαὶ αὗται εἶναι ἀρχετὰ πλούσιαι συγκροτηθεῖσαι ἐκ δωρηθέντων εἰδῶν παρὰ διαφόρων καταστημάτων καὶ πλουτίζονται συνεχῶς καθ' ὅμοιον τρόπον. Τὰ εἶδη εἶναι ταξινομημένα συστηματικῶς ἀποτελοῦντα ἀντιστοιχοῦς ἀκτίνας. Οὕτω ἡ αἰθουσα συλλογῶν παρέχει τὴν ὄψιν πραγματικοῦ ἐμπορ. καταστήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

ΔΙΤΑΞΙΟΙ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ ΣΧΟΛΑΙ. (Handelsschulen).

§ 140. Ἐν Αὐστρία λειτουργοῦσι κατώτερα διτάξιοι ἐμπορικαὶ σχολαί, μὲ προαιρετικὴν φοίτησιν καὶ ἐπὶ πληρωμῇ διδάκτρων: α) δι' ἄρρενας καὶ β) διὰ θήλεα.

Αἱ Σχολαὶ αὗται περιλαμβάνουσι πλὴν τῶν δύο εἰδικῶν τάξεων καὶ μίαν κατωτέραν προπαρασκευαστικὴν τάξιν συνήθως. Οὕτω δ' αὗται ἀποβαίνουσι κατ' οὐσίαν τριτάξιοι καὶ ἀντιστοιχοῦσι περίπου πρὸς τὰς ἐν Ἑλλάδι «**Πρακτικὰς τριταξίους ἐμπορικὰς σχολὰς**».

Εἰς τὴν πρώτην καὶ κατωτάτην τάξιν αὐτῶν ἐγγράφονται μετὰ εὐδόκιμον εἰσιτήριον ἐξετάσιν οἱ ἀπολελυμένοι ἐκ τοῦ κατωτέρου κύκλου Μέσης Σχολῆς γενικῆς μορφώσεως, συνελπῶς ἔχοντες θετῆ προπαίδευσιν.

Αἱ Σχολαὶ τοῦ τύπου τούτου διακρίνονται ἀπὸ διοικητικῆς ἀπόψεως εἰς:

1) Δημοσίας ἢ Κρατικὰς, καὶ

2) Εἰς Ἰδιωτικὰς ἀνεγνωρισμένας ὡς ἰσοτίμους πρὸς ὁμοταγεῖς δημοσίας.

Αἱ πρῶται συντηροῦνται δαπάναις τοῦ Κράτους. Αἱ δὲ δευτέραι ἰδρυόμεναι ὑπὸ σωματείων ἢ ὀργανώσεων διοικιοῦνται καὶ συντηροῦνται ὑπ' αὐτῶν, τοῦ Κράτους παρέχοντος μόνον μίαν ἐπιχορήγησιν.

Αἱ Σχολαὶ ἀμφοτέρων τῶν κατηγοριῶν ὀφείλουσι νὰ ἐφαρμῶζωσι τὸ αὐτὸ πρόγραμμα μαθημάτων, ἥτοι τὸ ὑπὸ τοῦ Κράτους κεκανονισμένον δι' αὐτάς. Τὸ πρόγραμμα δὲ τοῦτο ἰσχύει ἐξ ἴσου διὰ τὰς διταξίους ἐμπορικὰς σχολὰς τῶν ἄρρένων καὶ τὰς τῶν θηλέων.

Τὸ πρόγραμμα εἶναι οὕτω συντεταγμένον, ὥστε νὰ παρέχεται ἡ εὐχέρεια τῆς προσθήκης καὶ μαθημάτων, ὅπως τοπικῆς σημασίας δι' ἐκάστην Σχολήν.

§ 141. Τὸ ἀρχικὸν πρόγραμμα συνετάγη τῷ 1910 ἀλλὰ μετερρυθμίσθη κατὰ τὸ 1922. Ἐνταῦθα θὰ ἐξετασθῶσιν ἀμφοτέρω διαδοχικῶς.

1. ΑΡΧΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 2ΤΑΞΙΩΝ ΕΜΠ. ΣΧΟΛΩΝ.

(Διάταγμα τῆς 17 Μαΐου 1910, Ἐφημ. Νόμ. ἀριθ. 17.255).

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ἽΩραι διδασκαλίας καθ' ἑβδομάδα καὶ τάξεις	
	Προπαρ. τάξις	I II
Α') Ὑποχρεωτικὰ (γενικῶς).		
1) Θρησκευτικὰ	2	—
2) Μητρικὴ γλῶσσα	5	4 3
3) Ἐμπορικὴ Ἀριθμητικὴ	5	⁵ / ₃ 4
4) Πρακτικὴ Γεωμετρία	2	—
5) Ἐμποριολογία καὶ Συναλλαγματικαί	—	⁴ / ₂ 3
6) Ἀλληλογραφία καὶ ἔργασια Γραφείου	—	² / ₄ ³ / _—
7) Λογιστικὴ	—	² / ₄ ⁴ / _—
8) Πρακτικὸν Γραφεῖον	—	α β [—] / ₇
9) Γεωγραφία	3	3 3
10) Φυσικὴ Ἱστορία	4	—
11) Φυσικὴ Πειραματικὴ	4	—
12) Ἐμπορευματολογία	—	3 3
13) Πολιτειακὴ Ἀγωγή	—	— 1
14) Στενογραφία	—	2 2
15) Καλλιγραφία	2	2 1
	Ἐν ὅλῳ	27 27 27
Β') Ὑποχρεωτικὰ κατὰ τόπους ἀποφάσει τῆς οἰκείας Σχολ. Ἐφορείας:		
16) Δευτέρα τοπικὴ γλῶσσα	—	5ἢ6 5ἢ6
17) Ἀλληλογρ. εἰς τὴν γλῶσσαν ταύτην	—	0ἢ3 2ἢ3
18) Μία ξένη ζῶσα γλῶσσα καὶ σχετικὴ ἀλληλογραφία	—	5ἢ6 5ἢ6
Γ') Προαιρετικὰ.		
19) Δευτέρα τοπικὴ γλῶσσα	—	5ἢ6 5ἢ6
20) Ἀλληλογραφία ἐν αὐτῇ	—	0ἢ3 2ἢ3
21) Ξένη ζῶσα γλῶσσα καὶ σχετ. ἀλληλ/φία	—	4ἢ6 4ἢ6
22) Δακτυλογραφία	—	— 2
23) Ὄδικὴ	—	1 1
24) Γυμναστικὴ	2	2 2
Σημ. 1. Τὰ σύμβολα α καὶ β σημαίνουσιν ἐξάμηνα, πρῶτον καὶ δεύτερον.		
Σημ. 2. Τὰ ὑποχρεωτικὰ μαθήματα διδάσκονται εἰς πάντα τὰ ὁμοειδῆ καὶ ὁμοταγῆ σχολεῖα ὁμοιομόρφως. Τὰ προαιρετικὰ ὅμως ῥυθμίζονται ἐν ἐκάστη σχολῇ, τῆς προκειμένης κατηγορίας, ἀναλόγως πρὸς τὰς τοπικὰς ἀνάγκας καὶ		

συνθήκας ἐν τῇ ἔδρᾳ τῆς Σχολῆς, καὶ δὴ δι' ἀποφάσεως τῆς Ἐφορείας τῆς Σχολῆς.

§ 142. Ἀνάλυσις τοῦ ἄνω Προγράμματος.

Α'. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ.

1) ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ.

Τὸ μάθημα τοῦτο διδάσκεται μόνον ἐν τῇ προπαρασκευαστικῇ τάξει, ὡς ἐξῆς :

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΤΑΞΙΣ (2 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

Ὁ σκοπὸς καὶ ἡ διδακτικὴ μέθοδος τῶν θρησκευτικῶν ἐν τῇ προκειμένη τάξει ἔχουσι τεθῆ καθ' ὃν ἀκριβῶς τρόπον ἀντιστοιχῶς καὶ ἐν τῷ Δημοτικῷ Σχολείῳ. (Λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν τὸ δόγμα τοῦ μαθητοῦ καὶ ἡ διδασκαλία γίνεται ὑπὸ οἰκείου ἐφημερίου κ.λ.).

2) ΜΗΤΡΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ.

(ἡ γλῶσσα τῆς διδασκαλίας ἐν τῇ Σχολῇ).

ΣΚΟΠΟΣ.—Σαφῆς κατανόησις τῆς ἀνακινώσεως ἄλλων ἐν τῇ προκειμένη γλῶσσῃ. Ἰκανότης τοῦ ὀρθῶς ἐκφράζεσθαι προφορικῶς καὶ γραπτῶς. Ἐτοιμότης περὶ τὴν ἐκφραστικὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἀναγνωσθέντος.

Γνωριμία μὲ τὰ σπουδαιότατα γραμματολογικὰ φαινόμενα τῆς γλῶσσῃς ταύτης δι' ἰδιαίτερας ἐξετάσεως τῶν κυριωτάτων ἔργων τῶν σπουδαιότερων ἐκ τῶν συγγράφων.

ΥΛΗ.— Αὕτη καταμερίζεται, ὡς ἐξῆς :

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΤΑΞΙΣ (5 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

Ἀπρόσκοπος καὶ λογικὴ ἀνάγνωσις, λεκτικὴ καὶ πραγματικὴ ἀνάλυσις. Προφορικὴ καὶ ἀπηλλαγμένη διαλεκτικῶν ἰδιωτισμῶν ἀπόδοσις τοῦ περιεχομένου τοῦ ἀναγνωσθέντος κειμένου. Ὄρθογραφικαὶ ἀσκήσεις μὲ ἰδιαίτεραν προσοχὴν τῶν ὁμοίως προφερομένων λέξεων. Ἡ ἐπηυξημένη ἀπλῆ πρότασις. Διάκρισις τῆς ἀπλῆς ἀπὸ τῆς πολλαπλῆς προτάσεως. Πάντα τὰ μέρη τοῦ λόγου. Ἀσκήσεις εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν λέξεων. Γραπτὴ ἀπόδοσις ἀκουσθεῖσων διηγήσεων καὶ βραχειῶν περιγραφῶν. Σύνταξις ἀπλῶν ἰδιωτικῶν ἐπιστολῶν ἐπὶ τῇ βάσει σχετικῆς προπαρασκευῆς. Ἀπομνημόνευσις προσηκόντων ἀναγνωστικῶν τεμαχίων. Κατὰ πᾶν ἑξάμηνον 4 ἐν τῇ σχολῇ ἐργασίαι. Γραφὴ καθ' ὑπαγόρευσιν κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδασκάλου.

ΤΑΞΙΣ I (4 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

Ἐπαλήψις τῆς κλίσεως τῶν κλιτῶν μερῶν τοῦ λόγου. Ἀνάλυσις τῶν μερῶν τῆς προτάσεως ἐν ἀπλῆς προτάσει. Διδασκαλία τῆς στίξεως καὶ ὀρθογραφία. Αἱ εὐχρηστοὶ ξέναὶ λέξεις, ἰδίᾳ αἱ τοῦ ἐπαγγέλματος (ἐμπορίου). Ἡ σύνθετος πρότασις, ἀνάλυσις τῆς προτάσεως. Ἀνάγνωσις πεζῶν καὶ ποιητικῶν ἀναγνωστικῶν τεμαχίων. Ὄρθῃ ἀνάγνωσις καὶ ἀναδιήγησις τοῦ ἀναγνωσκομένου. Ἀπομνημόνευσις ἀξιολόγων τεμαχίων κειμένου.

Ἀνὰ πᾶν ἑξάμηνον 3 ἐν τῇ Σχολῇ ἐργασίαι καὶ 3 κατ' οἶκον. Γραφὴ καθ' ὑπαγόρευσιν κατ' ἐκτίμησιν τοῦ διδασκάλου.

ΤΑΞΙΣ II (3 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

Ἐπαλήψις τῶν περὶ κλίσεων καὶ προτάσεως. Προφορικὴ ἢ γραπτὴ ἀπόδοσις, μὲ ἰδίας λέξεις, τοῦ ἀναγνωσκομένου κειμένου. Ἐνδείξις τῶν κυρίων ἰδεῶν καὶ διάταξις ὑποδειγματικῶν τεμαχίων πεζοῦ λόγου. Προκειχρημέναι ὀρθογραφικαὶ ἀσκήσεις. Σύντομοι ἀνακινώσεις περὶ τῶν σπουδαιωτάτων γραμματολογικῶν ἔργων ἐν τῇ διδασκόμενῃ μητρικῇ γλώσσῃ μὲ παράθεσιν τῶν ἀντιστοιχῶν βιογραφικῶν χρονολογιῶν, ἐξεταζομένων ἰδίως τῶν σπουδαιότερων ἔργων ἐξόχων νεωτέρων ποιητῶν. Ἐπὶ τούτων στηριζομένη σύντομος ἐξήγησις τῶν κυριωτάτων σημείων ἐκ τῆς διδασκαλίας τῶν εἰδῶν τῆς ποιήσεως καὶ τῆς σιγουργίας. Ἐλευθέρα ἀπόδοσις ἀναγνωσκομένων τεμαχίων ποιητικοῦ λόγου. Ἀσκήσεις ἐλευθέρας ἀπαγγελίας. Αἱ γραπταὶ ἐργασίαι προχωροῦσιν ἀπὸ τῆς ἀπλῆς ἀναπαραγωγῆς μέχρι τῆς ἀπλῆς, ἀκόμη καὶ αὐτοσχεδίου, ἐκθέσεως περὶ θεμάτων ἐκ τοῦ κύκλου τῆς ἐμπειρίας τῶν μαθητῶν.

Ἀνὰ πᾶν ἑξάμηνον 3 ἐργασίαι ἐν τῇ σχολῇ καὶ 2 κατ' οἶκον. Γραφὴ καθ' ὑπαγόρευσιν κατ' ἐκτίμησιν τοῦ διδασκάλου.

3. ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ.

ΣΚΟΠΟΣ.— Ἀσφάλεια ἐν τῇ ἐκτελέσει πάντων τῶν σπουδαίων ὑπολογισμῶν, οἵτινες ἐνδιαφέρουν τὸν ἔμπορον, μὲ ἐξέτασιν τῆς σχετικῆς ἐν τῇ πράξει ἐφαρμοζομένης μεθόδου. Ἰκανότης πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν στοιχειωδῶν παρὰ ταῖς Τραπεζαῖς ὑπολογισμῶν κατὰ τὰς ἐν Βιέννῃ συνηθείας. Ἀσκήσεις εἰς τὸ ἀπὸ μνήμης ὑπολογίζειν.

ΥΛΗ.— Ἡ ἐξ αὐτῆς διδακτέα ὕλη καταμερίζεται ὡς ἐξῆς :

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΤΑΞΙΣ (5 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

Ἐξήγησις τοῦ δεκαδικοῦ ἀριθμητικοῦ συστήματος. Αἱ 4 πράξεις ἐπὶ ἀκεραίων καὶ δεκαδ. ἀριθμῶν ἀφρημένων. Ἰδιαίτεραι ἀσκήσεις ἀπὸ μνήμης ὑπολογισμῶν. Τὰ κοινὰ κλάσματα. Ὑπολογισμοὶ μὲ ἀφρημένα κοι-

νά κλάσματα, ὧν οἱ ὄροι εἶναι τὸ πολὺ διψήφιοι ἀριθμοί. Αἱ νομισμ. μονάδες τῆς Αὐστρίας, Γερμανίας, Ρωσσίας, Γαλλίας Ἰταλίας, Μ. Βρετανίας. Αἱ ὑποδιαίρέσεις τοῦ μετρικοῦ δεκαδικοῦ συστήματος, τοῦ Ἀγγλικοῦ καὶ τοῦ Ρωσσοικῶ συστήματος μονάδων βάρους ἐν τῷ ἔμπορίῳ. Ἀναγωγή καὶ τροπὴ τοιούτων. Αἱ τέσσαρες πράξεις ἐπὶ συμμιγῶν ἀριθμῶν. Ἐνδελεχῆς ἀσκήσεις εἰς τὸ ἀπὸ μνήμης ὑπολογίζειν, ὁσάκις παροσιάζεται σχετικὴ εὐκαιρία. Καθ' ἕκαστον δὲ ἑξάμηνον 4 ἐργασίαι ἐν τῇ Σχολῇ (ἑξετάσεις). Δις δὲ τῆς ἑβδομάδος σύντομοι ἀσκήσεις ὑπολογισμοῦ ἐκτελεστέαι κατ' οἶκον καὶ διορθωτέαι κατὰ τὸ δυνατόν ἐν τῇ Σχολῇ.

ΤΑΞΙΣ I

5 ὥραι τὴν ἑβδομάδα κατὰ τὸ α'. ἑξάμηνον
3 > > > > β'.

Βαθεῖα ἐπανάληψις τῶν ὑπολογισμῶν ἐπὶ ἀφηρημένων ἀριθμῶν ἀκεραίων καὶ δεκαδικῶν, ὡς καὶ κοινῶν κλασμάτων, ἐχόντων ὄρους τὸ πολὺ διψήφιοις ἀκεραίοις. Ἀσκήσεις εἰς ταχὺν καὶ ἀπταιστον ἀπὸ μνήμης ὑπολογισμόν. Αἱ ἐν τῷ ἔμπορίῳ συνήθως ἐφαρμοζόμεναι εὐκολίαι ἐν τῇ ἐκτελέσει ὑπολογισμῶν, ἐφ' ὅσον αὐταὶ ὄντως παρέχουν ἀληθῆ διευκόλυνσιν καὶ ταχύτητα, ἰδίᾳ δὲ αἱ συντομίαι πολ/σμοῦ καὶ διαιρέσεως.

Αἱ σπουδαιότεραι μονάδες μετρήσεως, βάρους νομισμάτων ἐν Εὐρώπῃ καὶ Β. Ἀμερικῇ. Ἀναγωγαὶ καὶ μετατροπαί. Ὑπολογισμοὶ ἐπὶ συμμιγῶν ἀριθμῶν. Σχετικαὶ πρακτικαὶ μέθοδοι. Λόγοι καὶ ἀναλογίαι. Δύσις δι' ἀναγωγῆς εἰς τὴν μονάδα. Μέθοδος Ἐταιρείας καὶ μέσου ὄρου. Συνεξευγμένη μέθοδος. Προβλήματα ποσοστῶν μὲ ἐφαρμογὸς ἐπὶ προσαιξήσεων καὶ ἐκπτώσεων ἐν τῷ ἔμπορίῳ. Προβλήματα τόκου. Στοιχεῖα τοῦ ὑπολογισμοῦ τοῦ τιμήματος (ἢ κόστους) ἐμπορευμάτων. Ἀπλοῖ τοιοῦτοι ὑπολογισμοὶ ἐπὶ παραλαμβανομένου ἐμπορευματοῦ. Προκεχωρημένα ἀσκήσεις εἰς τὸ ἀπὸ μνήμης ὑπολογίζειν μὲ ἀφηρημένους καὶ μὲ συγκεκριμένους ἀριθμούς.

Τέσσαρες γραπταὶ ἐργασίαι (ἑξετάσεις) ἐν τῇ Σχολῇ κατὰ τὸ α'. ἑξάμηνον καὶ τρεῖς κατὰ τὸ δεύτερον. Προσέτι κατὰ τὸ α'. ἑξάμηνον δις καὶ κατὰ τὸ β'. ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος σύντομοι ἀριθμητικαὶ ἀσκήσεις κατ' οἶκον ἐκτελεστέαι καὶ κατὰ τὸ δυνατόν ἐν τῇ Σχολῇ διορθωτέαι.

ΤΑΞΙΣ II (4 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

Ἐπανάληψις τῶν περὶ ποσοστῶν καὶ τόκου. Τὰ κυριώτατα ἐκ τῶν προβλημάτων κοινῆς λήξεως. Τὰ κυριώτατα ἐκ τῶν προβλημάτων τοῦ ἀνατοκισμοῦ ἄνευ χρησιμοποίησεως ἀλγεβρικῶν τύπων. Προεξόφλησις ἐν ταῖς Αὐστρ. Τοραπευτικαῖς ἀγοραῖς. Στοιχεῖα τοῦ ὑπολογισμοῦ ἐπὶ νομισμάτων, κατ' ἔξοχὴν εὗρεσις τῆς τιμῆς νομισμάτων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τρεχούσης τιμῆς τοῦ Δελτίου κατὰ τὰς ἐν Βιέννῃ συνηθείας. Ὑπολογισμοὶ πληρωτέου δα-

σμοῦ. Ὑπολ/σμοὶ ξένων τραπεζογραμματίων (χαρτονομισμάτων). Τὰ κυριώτατα ἐκ τοῦ ὑπολογισμοῦ τοῦ ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος ἐν ταῖς Αὐστρ. ἀγοραῖς μὲ παράλειψιν τῶν ἐπὶ Λονδίνου συν/κῶν σταθεροῦς λήξεως. Σύντομος ἐξήγησις τῶν διὰ τὸ Αὐστρ. ἐμπόριον κυριωτάτων τρεχ. τιμῶν ἐπὶ ξένων ἀγορῶν. Στοιχεῖα ὑπολογισμοῦ χρεωγράφων κατὰ τὰς ἐν Βιέννῃ συνηθείας. Ἀπλοὶ λογαριασμοὶ ἐκκαθαρίσεως χάριν τῆς ἐπαναλήψεως. Τρεχ. τοκοφ. λογαριασμοὶ μὲ ἀπλοῦν ἢ διπλοῦν ἐπιτόκιον, ἀμετάβλητον ἢ μεταβλητόν. Λεπτομερῆς ἐξετάσις τοῦ ἐπὶ ἐμπορευμάτων ὑπολογισμοῦ τιμήματος, ἐξεταζομένων καὶ περιπτώσεων παραλαβῆς ἐμπορ/των ἀγορασθέντων ἐν ὑπερωκεανείοις χώραις. Ἐν συναφεῖα πρὸς τούτους ἐξετάζονται καὶ τὰ ἐμπορικὰ γενικὰ ἔξοδα. Ὑπολογισμοὶ τῶν τιμῶν καὶ τῆς ἰσοτιμίας τῶν σπουδαιότερων εἰδῶν τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου (σιτηρῶν, ἀλεύρου, οἴνοπνεύματος, ζαχάρεως, πετρελαίου, βάμβακος, καφέ). Ἀπὸ μνήμης ὑπολογισμοὶ ὁσάκις δίδεται ἀφορμῆ.

Εἰς ἕκαστον ἑξάμηνον 4 ἐργασίαι ἐν τῇ Σχολῇ. Δις τῆς ἑβδομάδος σύντομοι ἀσκήσεις κατ' οἶκον ἐκτελεστέαι καὶ ἐν τῇ Σχολῇ διορθωτέαι κατὰ τὸ δυνατόν.

4. ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ.— Δι' ἐποπτείας βαθεῖα γνώσις τῶν σπουδαιωτάτων γεωμετρικῶν σχημάτων ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἔμπορίου καὶ τῆς τέχνης ἢ ἐπαγγέλματος. Ἰκανότης ὑπολογισμοῦ τῆς ἐκτάσεως καὶ τοῦ χώρου τῶν σχημάτων τούτων. [Ἀποδείξεις θεωρημάτων ὑπὸ ἀλγεβρικῆν μορφήν δὲν πρέπει νὰ παρέχωνται].

ΥΛΗ.— Ἡ διδακτεὰ ἐκ τῆς γεωμετρίας ὕλη καταμερίζεται ὡς ἑξῆς :

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΤΑΞΙΣ (2 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

Θεμελιώδεις γεωμετρικαὶ ἔννοιαι. Ἐποπτικὴ ἐξήγησις στοιχειωδῶν μορφῶν σωμάτων. Διασάφησις τῶν κυριωτάτων ἐπιπέδων γεωμετρικῶν σχημάτων καὶ τῶν ἀντιστοιχῶν χαρακτηριστικῶν στοιχείων τῇ βοηθεῖα ἐποπτικῶν μέσων. Ἰσότης τριγῶνων καὶ σπουδαῖα ἐπ' αὐτῆς στηριζόμενα θεωρήματα. Τὸ τετράπλευρον. Ὁ κύκλος. Ὑπολογισμὸς ἐμβαδοῦ. Ἀρχαὶ τῆς Στερεομετρίας. Ἐπιφάνεια καὶ ὄγκος τοῦ πρίσματος, τῆς πυραμίδος, τοῦ κυλίνδρου, τοῦ κώνου καὶ τῆς σφαίρας. Παραδείγματα ὑπολογισμοῦ βάρους ἀντικειμένων τοῦ ἐμπορίου τῇ βοηθεῖα τοῦ ὄγκου καὶ τοῦ εἰδικοῦ βάρους.

Κατὰ πᾶν ἑξάμηνον 2 ἐργασίαι ἐν τῇ σχολῇ. Συχνά κατ' οἶκον ἀσκήσεις κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδασκάλου.

5. ΕΜΠΟΡΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗΣ.

ΣΚΟΠΟΣ. Συνοπτικὴ γνώσις ἐκείνων τῶν συνθηκῶν καὶ ὀργανώσεων,

αἰτινες ἐνέχουν προκτικὴν σημασίαν διὰ τὴν ἐμπορικὴν ἐπικοινωνίαν. Κατανόησις τῆς οὐσίας τῆς συνολλαγματικῆς ἀπὸ τῆς τεχνικῆς πλευρᾶς, παραλειπομένης τῆς κυρίως νομικῆς ἀπόψεως.

Καὶ ἐν μὲν τῇ I τάξει ἐπιβάλλεται κυρίως ἡ ἐξήγησις ὄρων καὶ συνθηκῶν τοῦ ἐμπορίου, οὔτινες πρέπει νὰ εἶναι γνωστοὶ κατὰ τὴν τῶν ἄλλων μαθημάτων διδασκαλίαν, ἐν δὲ τῇ II τάξει τοῦναντίον ἀπαιτεῖται ἡ συμπλήρωσις τῆς τῶν ἐμπορικῶν διδασκαλίας δι' αὐτοτελοῦς διαπραγματεύσεως συνθηκῶν καὶ ὀργανώσεων, αἰτινες δὲν ἔχουν ἐξετασθῆ ἄλλαχού.

ΥΛΗ :—

ΤΑΞΙΣ I.

4 ὥραι ἐβδομαδιαίως κατὰ τὸ α'. ἐξάμηνον
καὶ 2 ὥραι ἐβδομαδιαίως κατὰ τὸ β'. ἐξάμηνον.

Εἰσαγωγή :—Οὐσία, γένεσις καὶ χρησιμότης τοῦ ἐμπορίου, εἶδη αὐτοῦ. Τὰ ἀντικείμενα τοῦ ἐμπορίου, τὸ ἐμπόριον ἐμπορευμάτων ἐν γένει καὶ αἱ συνήθειαι αὐτοῦ. Οἱ λογαριασμοὶ ἐν τῷ ἐμπορίῳ τῶν ἐμπορευμάτων. Μέτρα, σταθμὰ, χρῆμα, τιμὴ, νομισματικὸν σύστημα, νόμισμα, χαρτονόμισμα. Ἐπισκόπησις τῶν τρόπων μεταφορᾶς χρημάτων μεταξὺ τῶν ἐμπόρων.— **Πρῶται ἀρχαὶ περὶ συναλλαγματικῆς**, ἐν ᾧ μέτρῳ αὐταὶ εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν λοιπὴν εἰδικὴν διδασκαλίαν, καὶ ἰδίᾳ ἡ ἔννοια καὶ τὰ κύρια εἶδη συναλλαγματικῆς, χαρσκηριστικὰ καὶ χαρτόσημα αὐτῆς, ὀπισθογράφησις, ἀποδοχὴ, πληρωμὴ. (Αἱ ἐξηγήσεις αὐταὶ δέον νὰ παρέχωνται βάσει συναφῶν παραδειγμάτων συναλλαγματικῆς). Σύντομος περιγραφή τῆς χρηματικῆς ἐντολῆς καὶ τῆς τραπεζικῆς ἐπιταγῆς.— **Ταχυδρομικὸν Ταμιευτήριον**, σχετικὴ ἀποταμιευτικὴ καὶ δι' ἐπιταγῶν κινήσις, ὀργανώσις τῆς τελευταίας.— **Οἱ ἐμπορευόμενοι** : Ὁ ἐμπόρος, ἡ ἐμπορικὴ ἐπωνυμία καὶ τὸ Μητρώον τῶν ἐμπόρων, τὸ ἐμπορικὸν προσωπικόν. Τὰ κυριώτατα περὶ τῶν ἐμπορικῶν ἔταιρειῶν καὶ λοιπῶν ἐνώσεων χάριν ἐμπορικῶν σκοπῶν.— **Βοηθητικὰ τοῦ ἐμπορίου ἐπαγγέλματα** : Ἡ δρᾶσις τοῦ παραγγελιοδόχου, τοῦ πράκτορος, τοῦ ἐξαποστολέως, τοῦ μεταφορέως.— **Βοηθητικὰ μέσα τοῦ ἐμπορίου** : Σιδηρόδρομοι, ναυτιλία, Ταχυδρομεῖα (ὑπὸ ἀπόψεως διαβιβάσεως εἰδήσεων καὶ ἐμπορευμάτων), Τηλέγραφοι, Τηλέφωνα, Ἄγοραί, Ἐμπορικαὶ πανηγύρεις, Γενικαὶ Ἀποθῆκαι. Τὸ σύστημα πληροφοριῶν. Τὸ ἀσφαλιστικὸν σύστημα ἐν τῇ ἐξυληρητήσει τοῦ ἐμπορίου.

ΤΑΞΙΣ II (3 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

Ἐπανάληψις τῶν τρόπων διαβιβάσεως χρήματος μεταξὺ ἐμπόρων, τῆς δι' ἐπιταγῶν κινήσεως τοῦ Ταχυδρομικοῦ Ταμιευτηρίου, τῶν κυριωτάτων σημείων ἐκ τῶν περὶ βοηθητικῶν τοῦ ἐμπορίου ἐπαγγελμάτων καὶ μέσων.— **Δασμολογικὸν σύστημα** : Ἐκ τοῦ Αὐστριακοῦ δασμολογίου τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον ὡς καὶ ἐκ τῶν τελωνειακῶν ἐγγράφων.— **Ἐμπόριον**

τοῦ χρήματος καὶ τῆς πίστεως : Ἐμπόριον χρήματος, συναλλάγματος καὶ χρεωγράφων, τράπεζαι καὶ τραπεζικαὶ ἐργασίαι, Ταμιευτήρια καὶ ἐργασίαι τούτων, Χρηματιστήρια καὶ χρηματιστηριακαὶ πράξεις ἐν στενῇ ἐκτάσει.— **Ἐκ τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου καὶ τοῦ περὶ πτωχεύσεων** : Αἱ γενικαὶ διατάξεις περὶ τῆς συνάψεως καὶ ἐκπληρώσεως ἐμπορικῶν συναλλαγῶν ὡς καὶ περὶ τῶν κατ' αὐτὰς ἐξασφαλιστικῶν μέσων, μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τοῦ IV Βιβλίου τοῦ Αὐστρ. Ἐμπορ. Δικαίου. Τὰ κυριώτατα περὶ πτωχεύσεως.— **Ἐκ τῆς περὶ συναλλαγματικῆς νομοθεσίας** : Ἰκανότης πρὸς ἔκδοσιν συναλλαγματικῆς. Ἐπανάληψις καὶ συμπλήρωσις τῶν περὶ συναλλαγματικῆς, ὀπισθογραφήσεως, ἀποδοχῆς καὶ πληρωμῆς. Διαμαρτύρησις, ἀναγωγή. Ἐν ἀνάγκῃ παρὰ τῷ . . . παρέμβασις. Καθορισμὸς τοῦ τόπου πληρωμῆς. Ἐκδοσις συναλλαγματικῆς εἰς πολλὰ ἀντίτυπα. Συναλλαγματικὴ εἰς διαταγὴν τοῦ ἐκδότου. Πλαστὴ καὶ παραπεποιημένη συναλλαγματικὴ. Ἀπώλεια συναλλαγματικῆς. Ἀγωγή ἐπὶ περιπτώσεων συναλλαγματικῆς. Ἰδιορρυθμίαι τῆς περὶ συναλλαγματικῆς νομοθεσίας τῆς Οὐγγαρίας. Ἐπανάληψις καὶ ἐπέκτασις τῶν περὶ χρηματικῶν ἐντολῶν καὶ ἐπιταγῶν. (Οἱ ἐκ τῆς περὶ ἐπαγγελμάτων νομοθεσίας κανόνες, οἱ ἔχοντες μεγάλην ἐπιρροὴν διὰ τὸν ἐμπόρον, περιλαμβάνονται εἰς τὴν ὕλην τοῦ μαθήματος τῆς Πολιτειακῆς Ἀγωγῆς).

6. ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ.

ΣΚΟΠΟΣ.— Δεξιότης πρὸς σύνταξιν ὀρθῶν ἐπιστολῶν καὶ ἐμπορικῶν ἐγγράφων τοῦ ἐμπορίου κοινῶν ἐμπορευμάτων, ἀπὸ ἀπόψεως γλώσσης, ὕφους καὶ τυπικῆς.

ΤΑΞΙΣ I.

2 ὥραι ἐβδομαδιαίως τὸ α'. ἐξάμηνον
καὶ 4 ὥραι ἐβδομαδιαίως τὸ β'. ἐξάμηνον.

Α') **Ἐργασίαι Γραφείου** : Ὡς πρώτη εἰσαγωγή γίνεται ἀνάπτυξις τῶν τυπικῶν ἀπαιτήσεων, τῶν ἐμπορικῶν συνηθειῶν καὶ τῶν εἰδικῶν ἐκφράσεων, αἰτινες πρέπει νὰ λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν κατάρτισιν ἐγγράφων ἐν τῇ πράξει τοῦ ἐμπορίου, ἔπειτα δὲ πρὸς ἐφαρμογὴν σύνταξις διαφόρων ἐγγράφων, ἐκ τῶν συνηθεστάτων, λ.χ. σημειωμάτων, τιμολογίων, λογαριασμῶν ἀγορᾶς, λογαριασμῶν πωλήσεως, καταστάσεων ἐξόδων, ἀποδείξεων παραδόσεως, ἀποδείξεων παραλαβῆς, ἀποδείξεων καταθέσεως καὶ ἔξοφλητικῶν, φορτωτικῶν, τελωνειακῶν διασαφήσεων, τηλεγραφημάτων. Ἀφ' ἑτέρου ἐξηγεῖται ἡ τυπικὴ διάταξις τῆς συναλλαγματικῆς, τῆς χρηματικῆς ἐντολῆς καὶ τῆς ἐπιταγῆς, τῶν ἐντύπων τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας καὶ τοῦ ταχυδρομικοῦ ταμιευτηρίου.

β') **Ἀλληλογραφία**.— (Ἐν συναφείᾳ πρὸς τὴν ἐκάστοτε κατάρτισιν τῶν

πρὸς τὰς ἐπιστολὰς σχετικῶν ἐμπορικῶν ἐγγράφων). Εἰσαγωγή περὶ τῆς ση-
μασίας καὶ τοῦ τρόπου καταρτίσεως τῶν ἐπιστολῶν ἐν τῇ ἐμπορικῇ ἐπικοι-
νωνίᾳ. Μορφή τῶν ἐμπορικῶν ἐπιστολῶν, περιβλημάτων (φακέλλων) αὐτῶν
καὶ τῶν ταχυδρομικῶν δελταρίων. Χειρισμὸς τῆς εἰσερχομένης καὶ ἐξερχομέ-
νης ἀλληλογραφίας ἐν γένει. Ἐπιστολαὶ περὶ χρηματικῶν ἀποστολῶν καὶ
πληρωμῶν τοῖς μετρητοῖς. Ἀπλὴ ἀλληλογραφία ἐν τῷ ἐμπορίῳ, ἦτοι πα-
ραγγελία ἐμπορευμάτων, ἐκτέλεισις τοιαύτης ἐντολῆς, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν
τῶν διαφορῶν τρόπων διακανονίσεως τοῦ τιμολογίου, προσέτι ἀναγγελία
παραλαβῆς ἐμπορευμάτων, ἀνακλήσεις καὶ ἀναβολαί. Ἐλαφραὶ περιπτώσεις
τῆς ἐπὶ συναλλαγματικῶν ἀλληλογραφίας, καὶ δὴ εἰδοποιητήριον ἐπιστολαὶ
περὶ τραβηκτικῶν, περὶ ἀποστολῆς συναλ/κῶν πρὸς πίστωσιν μὲ λήξιν τὴν
ἡμέραν τῆς λήξεως ἐκάστης συναλ/κῆς, ἐπιστολαὶ ἐντολῆς πρὸς ἐπιμέλειαν
ὑπὲρ τῆς ἀποδοχῆς συναλ/κῆς εἴτε τῆς εἰσπράξεως συναλ/κῆς. Σύντομος ἐξέ-
τασις τῶν αἰτήσεων πληροφοριῶν περὶ ἐμπορικῶν οἴκων καὶ τῶν ἐπιστολῶν
παροχῆς τοιούτων. Ἐπιστολαὶ ὑπομνηστικαὶ χρέους.

Κατὰ τὸ α'. ἐξάμηνον 2 ἐργασίαι γραπταὶ ἐν τῇ Σχολῇ καὶ 2 κατ' οἶκον,
κατὰ τὸ β'. ἐξάμηνον 4 ἐν τῇ σχολῇ καὶ 3 κατ' οἶκον.

Αἱ κατ' οἶκον συνίστανται εἰς ἐπιστολὰς καὶ ἐμπορικὰ ἔγγραφα, ἅτινα ὁ
μαθητὴς ὀφείλει ὁ ἴδιος νὰ συντάξῃ. Αἱ ἐν τῇ Σχολῇ ἐργασίαι πρέπει ἀμέ-
σως νὰ ἐκτελῶνται καθαρὰ (ἐν ἀνάγκῃ μὲ βοήθειαν στενογραφικῶν σημειώ-
σεων) καὶ κατὰ κανόνα νὰ μὴ ἀντιγράφονται πάλιν κατ' οἶκον.

ΤΑΞΙΣ II (3 ὧραι ἐβδομαδιαίως κατὰ τὸ α'. ἐξάμηνον)

Ἐπανάληψις τῶν ἀπλῶν ἐπιστολῶν ἐπὶ ἐμπορευμάτων. Διακανονίσεις
τιμολογίων διὰ μεσολαβήσεως τοῦ Ταχυδρομ. Ταμειτηρίου. Προσφοραὶ
τοῦ πωλητοῦ. Αἰτήσεις τοῦ ἀγοραστοῦ. Ἀγοραὶ καὶ πωλήσεις ἐμπορευμά-
των διὰ παραγγελιοδόχου. Αἱ σπουδαιόταται ἐπιστολαὶ καὶ συναφῆ ἐμπορι-
κὰ ἔγγραφα περὶ ἐξαποστολῆς ἐμπορευμάτων. Ἡ κανονικὴ ἀλληλογραφία
ἐπὶ παραλαβῆς ἐμπορευμάτων ἐξ ὑπερωκεανείων χωρῶν. Συνέχισις τῆς ἐπὶ
συναλ/κῶν ἀλληλογραφίας, ἦτοι ἔμβασμα συναλ/κῶν πρὸς προεξόφλησιν,
ἐπιστολαὶ ἐπὶ περιπτώσεων γνωστοποιήσεως τοῦ τόπου πληρωμῆς συν/κῆς
καὶ ἐπὶ ἐν ἀνάγκῃ διατελουσῶν συναλ/κῶν. Ἀπλούσταται ἐπιστολαὶ ἐκ τῆς
τραπεζιτικῆς ἐπικοινωνίας, καὶ δὴ ἐπὶ ἀγορῶν καὶ πωλήσεων ἐπὶ προμηθεῖα
ἀξιών, συναλ/κῶν καὶ χρεωγράφων, ἐπὶ μεταβιβάσεως (ἢ ἐκχωρήσεως), ἐπὶ
τοκοφόρων τρεχ. λ/σμῶν. Συστατικαὶ καὶ πιστωτικαὶ ἐπιστολαὶ. Ἐγκύκλιοι.
Ὁμόλογα χρεωστικά. Πληρεξουσιότης. Αἰτήσεις ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἔγγρα-
φὴν εἰς τὸ Ἐμπορικὸν Μητρώον. Αἰτήσεις θέσεως. Πιστοποιητικὰ ὑπηρεσίας.

Κατὰ τὰς 4 τελευταίας ἐβδομάδας τοῦ β' ἐξαμήνου, διενεργεῖται, ἐντὸς
τῶν ὧρῶν τοῦ Πρακτικοῦ Γραφείου, μία συνοπτικὴ ἐπανάληψις τῆς ὅλης
τῆς Ἀλληλογραφίας καὶ τῶν Ἐμπορικῶν ἐγγράφων (ὡς καὶ τῆς Λογιστικῆς).

ἢ ὅποια παρέχει αὐτοχρόνως καὶ εὐκαιρίαν πρὸς βελτίωσιν καὶ καθορι-
σμόν τῆς τελικῆς καταστάσεως τῶν εἰς τὰ μαθήματα ταῦτα ἀδυνάτων μα-
θητῶν.

Κατὰ τὸ α'. ἐξάμηνον 2 ἐργασίαι ἐν τῇ Σχολῇ καὶ 2 κατ' οἶκον.

7. ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ.

ΣΚΟΠΟΣ.—Γνώσις τῆς θεωρίας καὶ δεξιότης πρὸς πρακτικὴν ἐφαρμο-
γὴν τῆς Ἐμπορικῆς Λογιστικῆς ἐν τῷ ἐμπορίῳ κοινῶν ἐμπορευμάτων.

ΥΛΗ.—Αὕτη καταμερίζεται ὡς ἑξῆς :

ΤΑΞΙΣ I (2 ὧραι κατὰ τὸ α'. καὶ 4 ὧραι κατὰ τὸ β'. ἐξάμ. ἐβδομαδιαίως).

Εἰσαγωγή.—Οὐσία, Σκοπὸς καὶ μέθοδος τῆς Λογιστικῆς, κυρίως ἐμπο-
ρικῶν καταστημάτων. Νομικαὶ διατάξεις περὶ τῆς Λογιστικῆς καὶ τῆς χαρ-
τοσημάνσεως τῶν ἐμπορικῶν βιβλίων. Ἐρμηνεῖα τῶν σπουδαιωτάτων γε-
νικῶν ἐννοιῶν καὶ εἰδικῶν ἐκφράσεων τῆς Λογιστικῆς.

Ἀπλογραφικὴ Λογιστικὴ: Αἱ ἀρχαὶ τῆς ἀπλογραφ. λογιστικῆς καὶ τὰ
κατὰ τὴν μέθοδον αὐτὴν χρησιμοποιούμενα βιβλία (Βιβλ. Ταμείου, Ἡμε-
ρολόγιον, Καθολικόν, Βιβλ. Ἀπογραφῶν). Τὸ πρόχειρον τοῦ Ταμείου καὶ
τὸ πρόχειρον τῶν Πελατῶν. Τὰ βοηθητικὰ βιβλία τῆς Ἀπλογραφ. Λογιστι-
κῆς. Ἡ κλείσις τῶν βιβλίων κατὰ τὴν μέθοδον αὐτὴν. Προκεχωρημένα
πρακτικὰ ἀσκήσεις εἰς τὴν καταχώρισιν διαφορῶν συναλλαγῶν ἐμπορικῶν,
τεχνικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων. Καταχώρισις μονογραφίας, με-
τρίας ἐκβάσεως, περιλαμβανούσης τὰς ἐργασίας ἐνὸς μηνὸς μιᾶς ἐπιχειρήσεως
ἀτομικῆς ἐμπορικῆς κλάδου, εἰς τὰ κύρια καὶ βοηθητικὰ βιβλία. Ἡ λογι-
στικὴ ἐργασία ἐν καταστήματι λιανικῆς πωλήσεως, ἐπεξηγουμένη δι' ἐνὸς
ἐπεξεργαστέου παραδείγματος.

Διπλογραφικὴ Λογιστικὴ:—Αἱ ἀρχαὶ τῆς Διπλογρ. Λογιστικῆς καὶ τὰ
κατὰ τὴν μέθοδον αὐτὴν χρησιμοποιούμενα κύρια βιβλία (Καθολικόν, Τα-
μεῖον, Πρόχειρον, Ἀπογραφῶν). Πρακτικὴ ἐπεξεργασία ἐγγραφῶν εἰς τὰ
βιβλία ταῦτα διπλογραφικῶς.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἐξάμηνον 2 ἐργασίαι ἐν τῇ Σχολῇ καὶ κατὰ τὸ δεύτε-
ρον 4 ἐργασίαι ἐν τῇ Σχολῇ. Ἀσκήσεις δὲ κατ' οἶκον κατ' ἐκτίμησιν τοῦ
διδάσκοντος. Αἱ ἐν τῇ Σχολῇ ἀμέσως καὶ καθαρὰ ἐκτελούμεναι γραπταὶ
αὐταὶ ἐργασίαι δὲν πρέπει νὰ ἀντιγράφονται καὶ πάλιν κατ' οἶκον.

ΤΑΞΙΣ II (4 ὧραι ἐβδομαδιαίως κατὰ τὸ α'. ἐξάμηνον).

Διπλογραφικὸν Λογιστικὸν σύστημα (συνέχεια).—Ἐπανάληψις καὶ ἐπέ-
κτασις τῆς διδασκαλίας περὶ λογαριασμῶν ἐν τῷ διπλογραφικῷ λογιστικῷ
συστήματι καὶ περὶ τῶν κανόνων ἐγγραφῆς εἰς τὰ λογιστικὰ βιβλία κατὰ

τὸ σύστημα τοῦτο. Τὸ Συγκεντρωτικὸν Ἡμερολόγιον. Θεωρία τῆς κλείσεως καὶ τοῦ νέου ἀνοίγματος τῶν βιβλίων κατὰ τὴν διπλογραφικὴν μέθοδον. Ἐξήγησις τοῦ ὅρου «Ἴσολογισμός». Προκεχωρημένοι ἀσκήσεις ἐπὶ τῆς καταχωρίσεως εἰς τὰ λογιστικὰ βιβλία, τῆς κλείσεως καὶ τοῦ ἀνοίγματος αὐτῶν βάσει ἀπλῶν καὶ συντομωτάτων θεμάτων ἐκ κατὰστημάτων ἐμπορικῶν, βιοτεχνικῶν, βιομηχανικῶν καὶ τραπεζικῶν.—Ἐξήγησις τοῦ Ἀμερικανικοῦ Καθολικοῦ καὶ σχετικῆς ἐφαρμογῆς.—Αἱ σπουδαιόταται ἀρχαὶ τῆς Βιομηχανικῆς Λογιστικῆς.—Ἰδιορρυθμίαι κατὰ τὴν κλείσιν τῶν βιβλίων Ὀμορρυθμοῦ Ἐταιρείας.

Κατὰ τὰς τέσσαρας τελευταίας ἑβδομάδας τοῦ β'. ἑξαμήνου καὶ ἐντὸς τῶν διὰ τὸ Πρακτικὸν Γραφεῖον καθωρισμένων ὥρων πρέπει νὰ διενεργῆται συνοπτικὴ ἐπανάληψις καὶ ἐξέλεξις τῆς δεδιδαγμένης ὕλης ἐκ τῆς Λογιστικῆς ὡς καὶ ἐκ τῆς Ἀλληλογραφίας καὶ τῶν Ἔργασιων Γραφείου. Διὰ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας ἐπιτυγχάνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ κατὰ τὸ δυνατόν βελτίωσις τῶν χωλαιόντων εἰς τὰ μαθήματα ταῦτα μαθητῶν.

Κατὰ τὸ α'. ἑξάμηνον γίνονται 4 ἐν τῇ Σχολῇ ἔργασίαι (ἐξέτασεις). Προτείνονται καὶ ἀσκήσεις κατ' οἶκον ἐκτελεστέαι, ἐφ' ὅσον κρίνεται τοῦτο ἀναγκαῖον ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος, ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀποφυγῆς κατὰ τὸ δυνατόν τῆς μηχανικῆς ἀντιγραφῆς.

8. ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ.

ΣΚΟΠΟΣ.—Κατανόησις τῆς ἀλληλουχίας τῶν διαφορῶν ὑπηρεσιῶν τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ συνοπτικὴ ἐπανάληψις τῶν κυριωτάτων σημείων τῆς διδαχθείσης ὕλης ἐξ ἀπάντων τῶν ἐμπορικῶν μαθημάτων. Ἀφ' ἑτέρου ἐπιδιώκεται ὅπως, ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ, οἱ μαθηταὶ προσοικειωθῶσι τὴν ὀργάνωσιν Ἐμπορικοῦ Γραφείου ἀπὸ ἀπόψεως τῆς πρακτικῆς αὐτοῦ ἐξυπηρετήσεως. Κατὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ Πρακτικοῦ Γραφείου λαμβάνεται φροντίς περὶ διαρκοῦς πάντων τῶν μαθητῶν ἀπασχολήσεως.

ΤΑΞΙΣ II (7 ὥραι ἑβδομαδιαίως τὸ β'. ἑξάμηνον).

Πλήρης ἐπεξεργασία μιᾶς ἢ πλειόνων μονογραφικῶν ἐκ τῆς σφαίρας χονδρικοῦ καὶ λιανικοῦ ἐμπορίου κοινῶν ἐμπορευμάτων ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἐκτελέσεως πασῶν τῶν ὑφ' ἑκάστης πράξεως ἐπιβαλλομένων λογιστικῶν ἐνεργειῶν, ὡς καταρτίσεως ἐμπορικῶν ἐγγράφων, ἐπιστολῶν καὶ τῶν ἐγγραφῶν ἐν τοῖς βιβλίοις. Ἐν εὐθέτῳ στιγμῇ δὲ παρεμβάλλονται καὶ οἱ ἀναγκαῖοι ἀριθμητικοὶ ὑπολογισμοί, οἱ σχετικοὶ πρὸς τὴν θεωρουμένην πράξιν (συναλλαγὴν), ὡς ἐπίσης παρέχονται καὶ αἱ δέουσαι ἐρμηνεῖαι τῆς ἐμποροτεχνικῆς καὶ τῆς νομικῆς πλευρᾶς τῆς ὑπὸ ἐξέτασιν πράξεως. Μεταξὺ τῶν ἐπεξεργαστέων πράξεων πρέπει νὰ περιλαμβάνωνται καὶ τοιαῦται παραγγελιοδοχικαί, ἐξαποστολῆς καὶ τραπεζικαί.

Αἱ ἔργασίαι τοῦ Πρακτικοῦ Γραφείου κανονίζονται οὕτως ὥστε νὰ περατοῦνται ἕνα μῆνα πρὸ τοῦ τέρατος τοῦ β'. ἑξαμήνου, ἵνα οὕτω κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον αἱ ἀντίστοιχοι ὥραι τοῦ Πρακτικοῦ Γραφείου διατίθενται διὰ τὴν συνοπτικὴν ἐπανάληψιν τῆς ὕλης τῶν ἐμπορικῶν μαθημάτων.

Κατὰ τὸ δεύτερον ἑξάμηνον ἐνεργοῦνται ἐν τῇ Σχολῇ 2 ἔργασίαι (ἐξέτασεις γραπταί), ἑκάστη διαρκείας δύο ὥρων. Ἀφ' ἑτέρου γίνονται κατ' οἶκον προπαρασκευαί διὰ τὸ κατὰ τὸ ἀμέσως προσεχὲς μάθημα ἐπεξεργαστέον θέμα.

9. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ.—Ἐπὶ τῆς Γενικῆς Γεωγραφίας στηριζομένη γνῶσις τῶν διαφορῶν Κρατῶν ὡς τόπων παραγωγῆς καὶ ἐμπορίου καὶ τῆς θέσεως τούτων ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἐπικοινωνίᾳ ὑπὸ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τῆς Αὐστρίας. Κατανόησις τοῦ χάρτου τῆς χώρας, ὅστις πάντοτε πρέπει νὰ ἀποτελῇ τὴν βάσιν τῆς διδασκαλίας.

ΥΛΗ.—Ἡ σχετικὴ ὕλη καταμερίζεται ὡς ἑξῆς :

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΤΑΞΙΣ (3 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

Αἱ κυριώταται γεωγραφικαὶ ἔννοιαι πρὸς κατανόησιν τῆς γῆνης σφαίρας καὶ τοῦ χάρτου χώρας. Γενικὴ ἐπισκόπησις τῶν Ἠπείρων κατὰ ὀριζόντιον καὶ κάθετον διαμελισμόν, κατὰ τὰ ὕδατα, τὸ κλίμα, τὰς συνθήκας πληθυσμοῦ, ὡς καὶ τὴν πολιτικὴν διαίρεσιν. Ἀεπιτομερεστέρα ἐξέτασις τῆς Αὐστρίας.

ΤΑΞΙΣ I (3 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

Τὰ σπουδαιότατα ἐκ τῆς μαθηματικῆς Γεωγραφίας διὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν χαρτῶν. Θεμελιώδη στοιχεῖα τῆς Φυσικῆς Γεωγραφίας ἐξυπνομένων ἐκείνων τῶν καταστάσεων, αἵτινες εἶναι σημαντικαὶ διὰ τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν συγκοινωνίαν.

Ἀεπιτομερῆς ἐξέτασις τῆς Αὐστρίας. Πολιτικὴ ταύτης κατάστασις. Εἰδικὴ ἐξέτασις τῆς μορφῆς τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν ὑδάτων αὐτῆς, ὡς ἐπίσης τοῦ κλίματος, τῶν συνθηκῶν πληθυσμοῦ, τῆς γεωργικῆς καὶ τῆς ὄρεινῆς παραγωγῆς, τῆς βιομηχανίας. Συνθηκαὶ συγκοινωνίας ἐν Αὐστρίᾳ, ἰδίᾳ τὰ σπουδαιότερα σιδηροδρομικὰ δίκτυα καὶ γραμμαὶ ναυσιπλοίας. Ἐξήγησις τοῦ εἰδικοῦ χάρτου τοῦ πατρίου ἐδάφους.

Ἡ Γερμανία μετὰ τῶν ἀποικιῶν της καὶ ἡ Ἑλβετία ἀπὸ ἀπόψεως τῆς μορφῆς τοῦ ἐδάφους, τῶν ὑδάτων, τῆς παραγωγῆς πρώτων ὑλῶν, τῆς βιομηχανίας, τῆς ἐμπορικῆς καὶ συγκοινωνιακῆς δράσεως μετ' ἐξέτασιν τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων τῶν χωρῶν τούτων πρὸς τὴν Αὐστρίαν.

ΤΑΞΙΣ II. (3 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

Αἱ λοιπαὶ πρὸς τὴν Αὐστρίαν γειτονικαὶ χῶραι μετ' ἐπιτομὴν εἰς τὰς

κυριωτάτας συνθήκας ἀπὸ γενικῆς γεωγραφικῆς ἀπόψεως καὶ εἰς τὰ διὰ τὸ διεθνῆς ἐμπόριον σπουδαιότερα εἶτε εἰδικῶς χαρακτηριστικὰ προϊόντα τῶν προκειμένων χωρῶν.

Τὰ λοιπὰ κράτη τῆς Εὐρώπης μετὰ τῶν ἀποικιῶν των καὶ τὰ αὐτοτελῆ (ἀνεξάρτητα) ἐξευρωπαϊκὰ κράτη ἀπὸ ἀπόψεως γενικῶς καὶ ἐμπορικῶς γεωγραφικῆς. Ἐξήγησις σιδηροδρομικοῦ δρομολογίου καὶ τιμολογίου. Τὰ σπουδαιότερα μέσα καὶ κέντρα τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας (Ἄτμοπλοϊκαὶ γραμμαί, καλώδια, παγκόσμιος ταχυδρομικὴ ἔνωσις).

10. ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ.— Συνοπτικὴ γνῶσις τῶν βασιλείων τῆς Φύσεως κατὰ τὰς ἐξωτερικὰς ιδιότητας (ἐξωτερ. χαρακτῆρας) τῶν φυσικῶν σωμάτων, κατὰ τὰς πρὸς ἄλληλα σχέσεις αὐτῶν καὶ κατὰ τὴν σημασίαν αὐτῶν διὰ τὸν ἄνθρωπον. Γνῶσις τῆς τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος διαπλάσεως καὶ τῶν θεμελιωδῶν κανόνων τῆς ὑγιεινῆς.

ΥΛΗ.— Αὕτη καταμερίζεται ὡς ἑξῆς :

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΤΑΞΙΣ (4 ὄραι ἐβδομαδιαίως).

Ὄρυκτολογία :— Περιγραφή τῶν λίαν διαδεδομένων ὄρυκτῶν μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τῶν ὑποκειμένων εἰς τεχνικὴν ἐκμετάλλευσιν. Αἱ γενικαὶ ιδιότητες, ἰδίᾳ αἱ μορφολογικαὶ συνθήκαι, ἐξάγονται ἀπὸ κατάλληλα παραδείγματα. Ἐπισκόπησις τῶν διὰ τὴν συγκρότησιν τοῦ στερεοῦ τῆς γῆς φλοιοῦ κυριωτάτων πετρωμάτων.

Ζωολογία :— Ἡ ἀνατομικὴ ὕψις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καὶ ἡ σημασία τῶν μερῶν αὐτοῦ εὐλήπτως παρισταμένων (ἀνευ ἐξετάσεως τῶν ἱστολογικῶν συνθηκῶν). Ἐν συναφείᾳ δὲ πρὸς ταῦτα αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τῆς ὑγιεινῆς καὶ κανόνες τινὲς περὶ παροχῆς πρώτης βοηθείας ἐν περιπτώσει ἀτυχήματος. Ἐπισκόπησις τοῦ βασιλείου τῶν ζῴων βάσει τῶν ἐν τῇ πατρίδι συχνοτάτων ἢ διὰ τὴν βραδυτέραν σπουδὴν τῆς Ἐμπορευματολογίας σημαντικῶν γενῶν καὶ εἰδῶν ζῴων. Συνοπτικὴ ἐξέτασις τοῦ συστήματος τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου.

Βοτανικὴ :— Περιγραφή μερικῶν διαδεδομένων σπερμογόνων φυτῶν, βάσει κατὰ τὸ δυνατόν προσφάτου φυτικοῦ ὕλικου. Ἐξήγησις συνοπτικὴ τῆς ἐξωτερικῆς ὕψις καὶ τῆς λειτουργίας τῶν διαφόρων ὀργάνων τῶν σπερματογόνων φυτῶν ἀποκλειομένης τῆς κυρίας τοῦ φυτοῦ ἀνατομίας. Συνοπτικὴ ἐξέτασις τοῦ συστήματος τοῦ φυτικοῦ βασιλείου μὲ συνεξέτασιν τῶν κυριωτάτων σπερματοφόρων φυτῶν, ἰδιαιτέρως δὲ τοῦ μήκτους, μὲ ὑπόδειξιν τῆς σημασίας τοῦ τελευταίου ὡς διεγερτικοῦ παράγοντος ζυμώσεως καὶ ἀσθενείας.

Ἄπανα ἢ τῆς Φυσ. Ἱστορίας διδασκαλία πρέπει κατὰ τὸ δυνατόν νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐποπτείας καὶ νὰ διαπνέεται ὑπὸ τῆς ἰδέας, ὅτι αὕτη

ἀποτελεῖ ἀπλὴν προπαρασκευὴν διὰ τὴν μεταγενεστέραν διδασκαλίαν τῆς Ἐμπορευματολογίας.

11. ΦΥΣΙΚΗ.

ΣΚΟΠΟΣ.— Γνωσις τῶν κυριωτάτων καὶ εὐληπτοτάτων φυσικῶν φαινομένων μὲ διαρκῆ ἐξέτασιν τῶν πρακτικῶν ἀναγκῶν τοῦ καθημερινοῦ βίου τῶν πολιτῶν. Ἡ σχετικὴ διδασκαλία πρέπει νὰ στηρίζεται, ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶναι ἐφικτόν, ἐπὶ τοῦ πειράματος.

ΥΛΗ.— Ἡ σχετικὴ ὕλη καταμερίζεται, ὡς ἑξῆς :

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΤΑΞΙΣ (4 ὄραι ἐβδομαδιαίως).

Γενικαὶ ιδιότητες τῶν σωμάτων. Καταστάσεις τῶν σωμάτων. Βάρος, Κέντρον βάρους, Μοχλός, Ζυγός, κεκλιμένον ἐπίπεδον, κίνησις καὶ ἐμπόδια αὐτῆς. Ἐπιφάνεια τῶν ὑγρῶν, μετάδοσις τῆς πίεσεως, ὑδραυλικὸν πιεστήριον, πίεσις τοῦ πυθμένου, ἄνωσις, πίεσις τῶν παρειῶν, ὑδραυλικοὶ στρόβιλοι, ὑδραυλικοὶ τροχοί, συγκοινωνοῦντα ἀγγεῖα. Ἀρχὴ τοῦ Ἀρχιμήδους. Προσδιορισμὸς τοῦ εἰδ. βάρους στερεῶν καὶ ὑγρῶν σωμάτων. Ἰδιότητες τοῦ ἀτμοσφαιρ. ἀέρος, ἀεραντλία, ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις, βαρόμετρα, σίφων, ὑδραντλία, πυροσβεστικὴ ὑδραντλία. Μανόμετρα.

Οὐσία τῆς θερμότητος, ἐνέργειαι τῆς θερμότητος ἐν γένει, διαστολὴ τῶν σωμάτων διὰ τῆς θερμότητος, θερμομέτρα, ἀεροκινητήρες, τῆξις, ἐξάτμισις, βράσμος, ἀτμομηχανή. Μετάδοσις τῆς θερμότητος, διὰ τῆς θερμότητος προκαλούμενα ρεύματα ἐν τῷ ἀέρι καὶ τῷ ὕδατι. Γενικοὶ νόμοι τοῦ ἤχου, ταχύτης τοῦ ἤχου, ἀνάκλασις τοῦ ἤχου, τόνος, παλλόμεναι χορδαί, ὁ αὐλός, ἀνθρώπινον ὄργανον τῆς φωνῆς καὶ τῆς ἀκοῆς, φωνογράφος, γραμμόφωνον. Γένεσις καὶ διάδοσις τοῦ φωτός, σκιά, ἀνάκλασις τοῦ φωτός ἐπὶ τῶν κατόπτρων. Διάθλασις τοῦ φωτός διὰ τοῦ πρίσματος, φωτογραφία. Διάθλασις τοῦ φωτός ἐν τοῖς ὑελίνοις φακοῖς. Μικροσκόπιον, τηλεσκόπιον, καλιδοσκόπιον, ἀνθρώπινος ὀφθαλμός, διόπτραι, στερεοσκόπιον.

Ἠλεκτρισμοῦ παραγωγή διὰ τριβῆς. Ἠλεκτροσκόπιον. Διανομὴ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Ἠλεκτρικαὶ μηχαναὶ διὰ τριβῆς. Ἐνέργειαι τοῦ στατικοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Ἀτμοσφαιρικὸς ἠλεκτρισμὸς, θύελλα.

Θεμελιώδη μαγνητικὰ φαινόμενα καὶ νόμοι θεμελιώδεις. Διανομὴ τοῦ μαγνητισμοῦ. Φυσικοὶ καὶ τεχνητοὶ μαγνήται. Γήινος μαγνητισμὸς. Ἀπόκλισις, Πυξίς.

Γαλβανικὸν στοιχεῖον. Ἠλεκτρικὸν ρεῦμα. Θερμαντικὰ καὶ φωτεινὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, ἠλεκτρικὴ λυχνία, ἠλεκτρικὸν τόξον. Χημικὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος ἐν γένει, ἠλεκτρόλυσις τοῦ ὕδατος. Μαγνητικὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, ἠλεκτρομαγνητισμὸς, ἠλεκτρικὸς κώδων, τηλεγράφος, μικρόφωνον καὶ τηλέφωνον. Ἐπα-

γωγῆ. Ἀποτελέσματα τοῦ ἐξ᾽ἐλαγωγῆς ἡλ. οὐμάτος, δυναμομηχαναί, ἡλεκτρικαὶ μηχαναί.

12. ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ.—Γνωσις τῶν κυριωτάτων πρώτων ὑλῶν ἐκ τῶν τριῶν τῆς Φύσεως βασιλείων κατὰ τὰς χαρακτηριστικὰς τῶν ιδιότητας, τοὺς τόπους καὶ τρόπους παραγωγῆς τῶν, τὴν σημασίαν τῶν διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς χρήσεις αὐτῶν.

Προσοικείωσις μὲ τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς χημείας ἐν συναφείᾳ πρὸς τὴν χημικὴν σύνθεσιν καὶ τὴν κατεργασίαν τῶν πρώτων ὑλῶν. Γνωσις τῶν σπουδαιοτέρων ἐκ τῶν χημικῶν καὶ τεχνολογικῶν μεθόδων πρὸς παραγωγήν τῶν ἐτοιμῶν ἢ ἡμικατεργασμένων βιομηχανικῶν προϊόντων.

ΥΛΗ.—Αὕτη κατανέμεται, ὡς ἑξῆς :

ΤΑΞΙΣ I (3 ὥραι ἐβδομαδιαίας).

Εἰσαγωγή.—Διαίρεσις τῶν ἐμπορευμάτων βάσει τῆς φυσικῆς τῶν προελεύσεως. Αἱ διὰ τὴν Ἐμπορευματολογίαν ἀπαραίτητοι πρῶται ἔννοιαι ἐκ τῆς Χημείας. Διαίρεσις τῶν ἐμπορευμάτων ἀναλόγως τῆς χημικῆς τῶν συνθέσεως.

Ἀνόργανα ἐμπορεύματα.—(ἐμπορεύματα ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν ὀρυκτῶν) : Μέταλλα καὶ μεταλλουργικὰ προϊόντα· μέσα λειάνσεως καὶ ὀξύνσεως (ἀκόνισεως). Πολύτιμοι λίθοι. Γλυπτικαὶ καὶ δομικαὶ ὕλαι. Πρῶται ὕλαι τῆς χημικῆς βιομηχανίας καὶ χημικὰ προϊόντα. Ὑέλως καὶ ἐμπορεύματα ἐξ ὕλου. Πήλινα ἐμπορεύματα. Ὑλικὰ γραφῆς καὶ ἰχνογραφίας. Ὀρυκταὶ καύσιμοι καὶ φωτιστικαὶ ὕλαι. Συνοπτικὴ ἐπανάληψις τῶν κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἔτους ἐξετασθέντων στοιχείων καὶ χημικῶν ἐνώσεων.

ΤΑΞΙΣ II (3 ὥραι ἐβδομαδιαίας).

Ὄργανικὰ Ἐμπορεύματα.—Φυτικὰ τροφαί. Ζωϊκὰ τροφαί. Ἀπολαυστικὰ μέσα μετὰ τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν. Ἐλαια καὶ λίπη. Φυτικὰ ἐκχυλίσματα (αἰθέρια ἔλαια, ῥητῖναι, κόμμεα καὶ καουτσούκ). Ξύλον. Ὄργανικαί χρωστικαὶ καὶ δεψικαὶ ὕλαι. Προϊόντα ἐκ δέρματος ζῴου. Φυτικαὶ ἴνες καὶ προϊόντα ἐξ αὐτῶν. Ὄργανικαὶ πρῶται ὕλαι τῆς τορνευτικῆς. Τὰ σπουδαιότατα φάρμακα. Περιληπτικὴ ἐπανάληψις τῶν ἐξετασθειῶν ὀργανικῶν ἐνώσεων.

Εἰς προσφόρους θέσεις (σημεῖα τῆς διδασκαλίας) πρέπει νὰ παρεμβάλλονται τὰ κυριώτατα περὶ τῶν νοθεῶν ἐνίων ἐμπορευμάτων καὶ περὶ τῶν ἀπλουσιῶν μεθόδων ἀναγνώρισεως αὐτῶν, ἐπίσης ὑποδεικνύονται τὸ ἐπικίνδυνον ἐνίων ἐμπορευμάτων καὶ τὰ τῆς διαφυλάξεως τῶν εἰς φθορὰν ὑποκειμένων πρώτων ὑλῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων. Ἡ ὅλη διδασκαλία

τῆς ἐμπορευματολογίας δεόν νὰ διενεργῆται ἐποπτικῶς διὰ προσαγωγῆς πάντοτε χαρακτηριστικῶν δειγμάτων ἐμπορευματολογικῶν καὶ συναφῶν βαθμίδων ὡς καὶ δι' ἐπιδείξεως προσφόρων πινάκων τοῦ τοίχου καὶ προτύπων. Τέλος δι' ἐπισκέψεων εἰς ἐργοστάσια παρέχεται εἰς τὸν μαθητὴν εὐκαιρία νὰ ῥίψη ἐν βλέμμα εἰς τὰς τεχνικὰς λειτουργίας. Αἱ ἐπισκέψεις ὅμως πρέπει νὰ διοργανῶνται, κατὰ τὸ δυνατόν, ἐν συναφείᾳ πρὸς τὸ ἤδη ἀνεπτυγμένον ὕλικόν ἐκ τῆς ἐμπορευματολογίας.

Ἡ διδασκαλία τῆς ἐμπορευματολογίας, προκειμένου νὰ ἀνταποκριθῆ κατὰ τὸ δυνατόν πρὸς τὰς πρακτικὰς ἀνάγκας, ὀφείλει νὰ κάμνη καὶ εἰδικὴν ἐξέτασιν τοῦ ἐπιτοπίου ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας τῆς οἰκείας περιφερείας, ἐν ἣ ἔδρευει ἡ ἐμπορικὴ σχολή.

13. ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΗ ΑΓΩΓΗ.

ΣΚΟΠΟΣ.—Γνωσις τῶν διὰ τὸν πρακτικὸν βίον σπουδαιοτέρων στοιχείων ἐκ τοῦ Καταστατικοῦ χάρτου, τῆς Διοικήσεως καὶ τῆς Δικαιοσύνης ἐν τῇ πατρίᾳ χώρᾳ.

Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ὕλης γίνεται μᾶλλον ὑπὸ διηγηματικὴν καὶ ἐπεξηγηματικὴν μορφήν παρὰ ὑπὸ τὸν τύπον συστηματικῆς νομικῆς προσφορᾶς.

ΥΛΗ.—Ἡ σχετικὴ ὕλη κατανέμεται, ὡς ἑξῆς :

ΤΑΞΙΣ II (1 ὥρα ἐβδομαδιαίας).

Σύντομος εἰσαγωγή εἰς τὰ περὶ Πολιτείας καὶ Δημοσίου Δικαίου καθόλου. Ἡ ὀμοσπονδία κρατῶν ἐν τῇ Αὐστροουγγαρίᾳ. Οἱ νομοθετικοὶ παράγοντες ἐν Αὐστρίᾳ. Αἱ τοπικαὶ Βουλαι. Ἡ νομοθεσία καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ διατάττειν. Αἱ Δημόσιαι Διοικητικαὶ καὶ Δικαστικαὶ Ἀρχαί μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τοῦ κύκλου συμφερόντων τῶν Ἐμπόρων. Αἱ ἀρχαὶ τῶν διαφόρων χωρῶν τῆς Μοναρχίας. Ἡ αὐτοδιοίκησις. Τὰ γενικὰ δικαιώματα τῶν πολιτῶν Ἡ κρατικὴ σχέσις πρὸς τὴν Οὐγγαρίαν. Θεμελιώδης προσανατολισμὸς περὶ τῶν σπουδαιοτάτων μερῶν τοῦ Αὐστριακοῦ Ἰδιωτικοῦ Δικαίου. Τὰ σπουδαιότατα εἰδικὰ Ἰδρύματα ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς πολιτικῆς διοικήσεως, τῆς δικασίας, τοῦ στρατοῦ, τῆς παιδείας, τῶν φόρων καὶ δασμῶν, τοῦ μονοπωλιακοῦ συστήματος, τῶν ἐπαγγελμάτων καὶ τῆς κοινωνιοπολιτικῆς νομοθεσίας τῆς Αὐστροουγγρικῆς Μοναρχίας. Ἐν τῇ ἀλληλουχίᾳ ταύτῃ ἐξεταστέα ἐπίσης καὶ τὰ ἑξῆς : Τὰ κύρια σημεῖα τῶν περὶ ἐπαγγελμάτων διατάξεων (Διαίρεσις τῶν ἐπαγγελμάτων, ὅροι τῆς αὐτοτελοῦς ἀσκήσεως ἐπαγγέλματος, ἀποδεικτικὰ ἱκανότητος, ἐπαγγελματικὸν βοηθητικὸν προσωπικόν, πρόνοια ὑπὲρ τῶν ἐπαγγελματικῶν ἐργατῶν, ἐπαγγελματικοὶ συνεταιρισμοί), αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τῆς προστασίας τοῦ προνομίου εὐρεσιτεχνίας, τοῦ σήματος καὶ τοῦ δεῖ-

γματος, ἢ ἐκθέσεις πεπραγμένων τῶν Ἐμπορικῶν καὶ Ἐπαγγελματικῶν Ἐπιμελητηρίων καὶ αἱ ἔμπορικαὶ ἐκθέσεις τῶν Προξενείων.

14. ΣΤΕΝΟΓΡΑΦΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ.— Ἰκανότης γραφῆς 110—125 συλλαβῶν ἐντὸς ἐνὸς λεπτοῦ τῆς ὥρας καὶ ἀσφαλοῦς ἀναγνώσεως τοῦ ἰδίου στενογραφήματος. Ἡ διδασκαλία στηρίζεται εἰς τὸ σύστημα τοῦ Gabelsberger (ὄπερ ἐσχάτως ἐξετοπίσθη ὑπὸ νεωτέρου τελειότερου στενογραφικοῦ συστήματος).

ΥΛΗ :— Αὕτη καταμερίζεται, ὡς ἑξῆς :

ΤΑΞΙΣ I (1 ὥρα ἐβδομαδιαίως).

Σχηματισμὸς λέξεων καὶ σύντμησις λέξεων. Εἰδικαὶ ἀσκήσεις περὶ τὴν γραφὴν ἔμπορικῶν φράσεων.

Ἐν ἐκάστῳ ἑξαμῆνῳ 2 ἐν τῇ Σχολῇ ἐργασίαι. Γραπταὶ ἀσκήσεις ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης.

ΤΑΞΙΣ II (2 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

Σύντμησις προτάσεων καὶ ἀσκήσεις ταχυγραφίας. Κατὰ τὰς ἀσκήσεις δέον νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ ἔμπορικὴ ἀλληλογραφία.

Κατὰ πᾶν ἑξάμηνον 2 ἐν τῇ Σχολῇ ἐργασίαι. Γραπταὶ ἀσκήσεις κατὰ ὑφισταμένην ἀνάγκην.

15. ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ :— Διαμόρφωσις μιᾶς εὐαρέστου καὶ τρεχούσης γραφῆς διὰ τῆς χειρὸς.

ΥΛΗ :— Αὕτη καταμερίζεται ὡς ἑξῆς :

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΤΑΞΙΣ (2 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

Ριζικὴ ἀσκήσις ἐν τῇ συνήθει καὶ τῇ Λατινικῇ γραφῇ.

Κατὰ πᾶν ἑξάμηνον 3 δοκίμια γραφῆς ἐν τῇ Σχολῇ. Κατ' οἶκον γραπταὶ ἀσκήσεις κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ διδασκάλου.

ΤΑΞΙΣ I (2 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

Ριζικὴ ἀσκήσις εἰς τὴν συνήθη, τὴν Λατινικὴν καὶ τὴν στρογγύλην γραφὴν, εἰς διάφορα μεγέθη.

Κατὰ πᾶν ἑξάμηνον 3 δοκίμια γραφῆς ἐν τῇ Σχολῇ. Κατ' οἶκον ἀσκήσεις, ὅσας κρίνη ὁ διδάσκαλος ἀναγκαίας.

ΤΑΞΙΣ II (1 ὥρα ἐβδομαδιαίως).

Ἡ ἔμπορικὴ γραφὴ ἀπὸ ἀπόψεως μεθόδου ἐν τῇ ταχυγραφίᾳ. Ἐμπορικὰ ὑπογραφαί.

Ἐν ἐκάστῳ ἑξαμῆνῳ 2 δοκίμια γραφῆς ἐν τῇ Σχολῇ. Κατ' οἶκον ἀσκήσεις, ἐν ᾧ μέτρῳ κρίνη ἀναγκαῖον ὁ διδάσκαλος.

16. ΞΕΝΗ·ΖΩΣΑ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ.

Ὅσακις ἡ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς, τοῦ τύπου τοῦτου, ἔχει καθορίσει ὡς ὑποχρεωτικὴν τὴν διδασκαλίαν μιᾶς ξένης ζώσεως γλώσσης, τότε τὰ κατ' αὐτὴν διατίθενται, ὡς ἑξῆς :

ΣΚΟΠΟΣ :— Ἐπαρκὴς γνῶσις τοῦ τυπικοῦ καὶ τῆς συντάξεως. Κατανόησις εὐκόλων κειμένων. Ἀσκήσις τις περὶ τὴν προφορικὴν ἔκφρασιν. Ἰκανότης συντάξεως ἐπιστολῶν τοῦ ἔμπορίου.

Ὅς ἀφετηρία τῆς διδασκαλίας τῆς γραμματικῆς καὶ τῆς συνδιαλέξεως χρησιμεύουν τὰ ἀναγνωστικὰ κείμενα.

ΥΛΗ : Αὕτη κατανέμεται, ὡς ἑξῆς :

ΤΑΞΙΣ I (5 ἢ 6 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

Φθογγολογία καὶ ἀνάγνωσις. Τυπικὸν καὶ οἱ σπουδαιότατοι κανόνες τῆς συντάξεως. Προφορικὰ καὶ γραπταὶ ἀσκήσεις πρὸς ἐμπέδωσιν τῶν γραμματικῶν γνώσεων καὶ προσοικειώσις ἀναλόγου ποσοῦ λέξεων. Ἀπάντησις εἰς εὐκόλους ἐρωτήσεις τοῦ διδασκάλου, ἀναφερομένας εἰς ὄρατὰ ἀντικείμενα καὶ εἰς τὸ περιεχόμενον τοῦ ἀναγινωσκομένου κειμένου.

Κατὰ τὸ δεῦτερον δὲ ἑξάμηνον ἀρχίζει ὁ διδάσκαλος κατὰ τὰς συνηθεστάτας πρὸς τοὺς μαθητὰς ὀμιλίας τοῦ νὰ χρησιμοποιοῖ τὴν προκειμένην ξένην γλῶσσαν.

Κατὰ πᾶν ἑξάμηνον 3 ἐργασίαι ἐν τῇ Σχολῇ καὶ 3 κατ' οἶκον.

Γραφὴ κατ' ὑπαγόρευσιν κατ' ἐκτίμησιν τοῦ διδασκόντος.

ΤΑΞΙΣ II (5 ἢ 6 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

Ἐπανάληψις καὶ ἐπέκτασις τῆς τοῦ Τυπικοῦ διδασκαλίας, ἰδίᾳ τῆς κλίσεως τῶν ἀνωμάτων. Συμπλήρωσις τῶν περὶ συντάξεως κανόνων. Προκχωρημένα προφορικὰ καὶ γραπταὶ ἀσκήσεις. Ἀνάγνωσις, μετάφρασις καὶ ἐρμηνεῖα ἔκτενεστέρων ἀναγκαστικῶν τεμαχίων, αἵτινα πρέπει νὰ χρησιμεύσιν ὡς βάσις, κατὰ τὸ δυνατόν, τῶν εἰς συνδιαλέξεις ἀσκήσεων. Εἰς εὐθέτους δὲ περιστάσεις γίνονται βραχεῖαι μετάφρασις ἐκ τῆς μητρικῆς γλώσσης εἰς τὴν διδασκομένην ξένην γλῶσσαν. Συμπλήρωσις τοῦ λεξιλογικοῦ πλοῦτου διὰ χρησιμοποίησεως ἐποπτικῶν πινάκων (τοῦ τοίχου) καὶ ἐξετάσεως τῶν ἰδιορρυθμιῶν τῆς ἐπαγγελματικῆς (ἔμπορικῆς) γλώσσης. Ἐρωτήσεις ὑπὸ μαθητῶν προτεινόμεναι καὶ προσπᾶθειαι πρὸς συνεχῆ περιγραφὴν καὶ ἀφήγησιν ἐν τῇ προκειμένῃ ξένη γλώσσῃ.

Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἔμπορικὴν ἀλληλογραφίαν διὰ προσφορᾶς προσήκοντος

πλούτου φράσεων διὰ τὰς εὐκολωτέρας ἐμπορικὰς ἐπιστολάς καὶ τὰς πρὸς τὸ κοινὸν ἐμπόριον σχετιζομένας ἐπιστολάς τῶν Τραπεζῶν. Ἐν προκειμένῳ πρέπει νὰ τηρῆται, ὅσον εἶναι [δυνατόν, ἢ αὐτὴ σειρά κατηγοριῶν ἐπιστολῶν, ἧς ἐτηρήθη καὶ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀλληλογραφίας ἐν τῇ μητρικῇ γλώσσῃ. Ἀντὶ μεταφράσεων δέον νὰ γίνηται, ὅσον τὸ δυνατόν ἐνωρίτερον, μετάβασις εἰς αὐτοτελῆ σύνταξιν τῶν ἐπιστολῶν ἐν τῇ ξένη γλώσσῃ ἐπὶ τῇ βάσει δεδομένων ἐκ τῶν προτέρων θεμάτων ἐκ τῆς πράξεως τοῦ ἐμπορίου.

Ἐν τῇ δευτέρῃ τάξει προσφέρονται τὰ κυριώτατα σημεῖα τῶν ἐξηγήσεων καὶ περιγραφῶν ἐν τῇ ξένη ταύτῃ γλώσσῃ.

Κατὰ πᾶν ἐξάμηνον γίνονται 3 ἔργασίαι ἐν τῇ Σχολῇ καὶ 3 κατ' οἶκον. Ἀσκήσεις ἐπὶ ἐπιστολῶν καὶ ὑπαγορεύσεις κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδάσκοντος.

Β'. ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ.

17. ΔΑΚΤΥΛΟΓΡΑΦΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ.—Προσοικειώσις τῆς χρήσεως γραφομηχανῶν διαφόρων συστημάτων.

ΥΛΗ.—Αὕτη κατανέμεται οὕτω :

ΤΑΞΙΣ II (2 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

Γενικὴ ἐξήγησις τοῦ τρόπου λειτουργίας τῶν ὑπαρχουσῶν γραφομηχανῶν μὲ τὴν συνήθη σειράν πλήκτρων. Στάσις τοῦ σώματος κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν δακτυλογραφήσεως διὰ γραφομηχανῶν. Τοποθέτησις τοῦ φύλλου χαρτοῦ ἐν τῇ γραφομηχανῇ, κινήσις τοῦ ἄρματος τῆς γραφομηχανῆς πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ μὲ ταυτόχρονον παρεμβολὴν τῶν σειρῶν γραφῆς. Κανονικῶν δακτύλων τοποθέτησις ἐπὶ τῶν πλήκτρων. Κρότος προειδοποιήσεως ἐπὶ τῆς ἐπικειμένης συμπληρώσεως τῆς ἀκολουθουμένης σειρᾶς γραφῆς. Ἀσκήσεις δακτυλογραφήσεως συνηθεστάτων συμπλεγμάτων γραμμάτων ἐν τῇ μητρικῇ γλώσσῃ. Σχηματισμὸς λέξεων καὶ φράσεων. Γραφὴ κεφαλαίων γραμμάτων (ἀπ' εὐθείας ἢ διὰ παρεμβολῆς). Σημεῖα στίξεως καὶ ἀριθμητικὰ ψηφία. Ἡ ὑπογράμμισις λέξεων καὶ προτάσεων. Εἰσαγωγικαὶ καὶ τελικαὶ φράσεις τῶν ἐμπορικῶν ἐπιστολῶν. Ἀσκήσεις δακτυλογραφήσεως τῶν ἐπιγραφῶν ἐπὶ τῶν φακέλλων ἐπιστολῶν, ἐν αὐταῖς ταῖς ἐπιστολαῖς καὶ ἐν φύλλοις λογαριασμῶν (ἐν τοῖς τελευταίοις διὰ χρησιμοποίησεως τοῦ τυχόν ὑπάρχοντος πινακορρυθμιστοῦ). Γραφὴ καθ' ὑπαγόρευσιν καὶ βάσει στενογραφημάτων.

Οἱ μαθηταὶ διδάσκονται καθ' ὁμάδας.

18. ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΑΙ.

ΣΚΟΠΟΣ.—Προαγωγή τῆς σωματικῆς ἰσχύος. Δεξιότης καὶ ἀσφάλεια

τῶν μαθητῶν περὶ τὴν κίνησιν. Διέγερσις τοῦ αἰσθήματος τῆς τάξεως. Τήρησις τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς δροσερότητος διὰ σωματικῶν ἀσκήσεων προκαλουσῶν χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν.

ΥΛΗ :

ΕΝ ΕΚΑΣΤῃ ΤῶΝ ΤΡΙῶΝ ΤΑΞΕῶΝ (2 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

Τακτικαὶ καὶ ἐλεύθεραι γυμναστικαὶ ἀσκήσεις. Ἀφ' ἐτέρου ἀνάλογοι πρὸς τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν σωματικὴν διάπλασιν τῶν μαθητῶν ἀσκήσεις ἐκ τῆς ἐνοργάνου γυμναστικῆς. Κινητικαὶ παιδιαί.

19. ΩΔΙΚΗ.

ΣΚΟΠΟΣ.—Διέγερσις τοῦ αἰσθήματος τοῦ τόνου. Προαγωγή τῆς ἐμφύτου πρὸς τὴν μουσικὴν κλίσεως τῶν μαθητῶν διὰ καλλιέργειας τῆς μουσικῆς ἐν τῷ κύκλῳ τῶν συναναστροφῶν.

ΥΛΗ :

ΤΑΞΙΣ I ΚΑΙ II. (1 ὥρα ἑβδομαδιαίως ἐν ἐκάστη τάξει).

Ἀσκήσεις ἀκοῆς. Μουσικαὶ ἀσκήσεις γραφῆς καὶ ἀναγνώσεως βάσει τοῦ συστήματος τῶν μουσικῶν συμβόλων (νότας). Ἀσκήσεις διαπλάσεως τῆς φωνῆς καὶ ἀρμονίας, ἐφ' ὅσον ἡ τῶν μαθητῶν πρὸς τὸ ψάλλειν ἱκανότης ἐπιτρέπει τοῦτο. Μόρφωσις τοῦ ρυθμικοῦ αἰσθήματος. Ἀσκήσεις εἰς πολύφωνα ἐν χορῶ ἄσματα. Μερικὰ τέλος λαϊκὰ ἄσματα (κυρίως δὲ καὶ πατριωτικὰ) πρέπει νὰ ἐντυπώνωνται εἰς τὴν μνήμην τῶν μαθητῶν.

II. ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤῶΝ ΔΙΤΑΞΙῶΝ ΕΜΠΟΡΙΚῶΝ ΣΧΟΛῶΝ.

§ 143. Τὸ ἀνωτέρω πρόγραμμα τῶν διταξίων ἐμπορικῶν σχολῶν ὑπέστη κατὰ τὸ 1922 μεταρρυθμίσιν διὰ Διατάγματος τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου, τῆς 26 Φεβρουαρίου 1922 (Ἐφημ. Νόμων 8466).

Ὑπὸ τὴν νέαν μορφήν τὸ πρόγραμμα τῶν δύο εἰδικῶν ἐμπορικῶν τάξεων ἔχει οὕτω :

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ὥραι καθ' ἑβδομάδα καὶ τάξεις		
	I	II	Σύνολον
Α') ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΓΕΝΙΚΩΣ	1	1	2
1) Γερμανικὴ γλῶσσα	4	3	7
2) Ἐμπορικὴ Ἀριθμητικὴ	4	4	8
3) Ἐμποριολογία	3	3	6
4) Ἀλληλογραφία καὶ ἔργασίαι Γραφείου	3	3/2	4 1/2
5) Λογιστικὴ	3	1/2	5
6) Πρακτικὸν Γραφεῖον	—	1/7	3 1/3
7) Γεωγραφία	3	3	6
8) Πολιτικαὶ ἀγωγὴ καὶ φορολογικὰ	—	1	1
9) Στενογραφία	2	2	4
10) Καλλιγραφία	2	1	3
	<u>24</u>	<u>24</u>	<u>48</u>

Β') ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ κατά τόπους :

11) Μία ξένη ζῶσα γλῶσσα καὶ σχετ. ἀλ/φία 3ῆ5	3ῆ5
12) Στοιχεῖα Πολιτ. Οἰκ/μίας καὶ Ὑγιεινῆς	2 2
13) Ἐμπορευματολογία	3 3
14) Δακτυλογραφία	— 2
Γ') ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ :	
15) Σωματικαὶ ἀσκήσεις	2 2
16) Μία ξένη ζῶσα γλῶσσα καὶ σχετ. ἀλ/φία 3ῆ5	3ῆ5
17) Στοιχεῖα Πολ. Οἰκ/μίας καὶ Ὑγιεινῆς	2 2
18) Δακτυλογραφία	— 2
19) Ὀδική	1 1

Σημ. 1. Τὰ σύμβολα α καὶ β δηλοῦσι ἐξάμηνα, πρῶτον καὶ δεύτερον.

» 2. Τὰ ὑπ'ἀριθ. 16, 17, 18, 19 ἰσχύουσιν ἰδίᾳ διὰ τὰς Σχολὰς θηλέων.

» 3. Ἡ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκάστης Σχολῆς δύναται νὰ προσθέσῃ καὶ ἄλλα μαθήματα, ἰδίᾳ τοπικῆς σημασίας.

» 4. Ἡ προπαρασκευαστικὴ τάξις δὲν λειτουργεῖ πάντοτε, διότι οἱ νέοι εἰσαγόμενοι μαθηταὶ δὲν εἶναι ἀπόφοιτοι τῆς ἄλλοτε τριταξίου Ἀστικῆς Σχολῆς ἀλλὰ τῆς Κατωτέρας Μέσης Σχολῆς (Hauptschule), ἐκ 4 τάξεων, εἴτε τοῦ 8ετοῦς Δημοτικοῦ Σχολείου.

III. ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.

§ 144. Σύγκρισις τῶν δύο προγραμμάτων.— Παραβάλλοντες τὸ νέον τοῦτο πρόγραμμα πρὸς τὸ παλαιότερον διαπιστοῦμεν τὰς ἐξῆς οὐσιώδεις διαφοράς: 1) Ἐκ τῶν ὑπὸ στοιχείον (Α) ὑποχρεωτικῶν μαθημάτων τοῦ παλαιοῦ προγράμματος τὰ Θερησκευτικά, ἡ Φυσικὴ Ἱστορία καὶ ἡ Φυσικὴ Πειραματικὴ παραλείπονται ἐν τῷ νέῳ, τὰ δὲ λοιπὰ ἐμφανίζονται καὶ ἐν τῷ νέῳ μὲ τὰς αὐτὰς ἢ καὶ ἡλαττωμένας ὥρας διδασκαλίας καὶ ἐν, τὸ τῆς Ἐμπορευματολογίας, ἀναγράφεται εἰς τὸν ὑπὸ στοιχείον (Β) πίνακα ὑποχρεωτικῶν μαθημάτων τοῦ νέου προγράμματος. 2) Τὰ ἐν τῷ πίνακι (Β) καὶ τῷ πίνακι (Γ) τοῦ παλαιοῦ προγράμματος ὑποχρεωτικὰ καὶ προαιρετικὰ μαθήματα δὲν ἐμφανίζονται ὁμοίως ἐν τῷ νέῳ προγράμματι, διότι τινὰ μὲν τελείως παραλείπονται ἄλλα δὲ ἀναγράφονται μὲ ἡλαττωμένας ὥρας καὶ ἐπὶ πλέον προστίθενται νέα τινὰ μαθήματα, μὴ ὑπάρχοντα ἐν τῷ παλαιῷ. 3) Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τῆς ἐξ ἐκάστου μαθήματος διδασκτέας ὕλης, τοῦτο παραμένει περίπου τὸ αὐτὸ εἰς τὰ κοινὰ μαθήματα ἐν τοῖς δύο προκειμένοις τύποις προγραμμάτων. Παραλλαγὴ ἐπαισθητῆ ἐμφανίζεται εἰς τὸ κεφάλαιον τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὸ μάθημα τῆς «Πολιτειακῆς ἀγωγῆς», ὡς συνέπεια τῶν ἐκ τοῦ Πανερωπαϊκοῦ Πολέμου τοῦ 1914 ἐπελθουσῶν πολιτικῶν μεταβολῶν ἐν τῇ τέως Αὐστροουγγρικῇ Μοναρχίᾳ. Διὰ τοῦτο παραθέτομεν ἐνταῦθα τὰς γενικὰς γραμμὰς τοῦ κεφαλαίου τούτου τοῦ ἀναλυτ. προγράμματος:

ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΗ ΑΓΩΓΗ

(μετὰ τοῦ φορολογικοῦ συστήματος).

ΣΚΟΠΟΣ:— Γνωσίσις τῶν διὰ τὸν πρακτικὸν βίον σπουδαιοτάτων σημείων τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου, τῆς Διοικήσεως καὶ τῆς Δικαιοσύνης ὡς καὶ τοῦ ἰσχύοντος φορολογικοῦ συστήματος. Ἡ διδασκαλία παρέχεται κατὰ τὸν τρόπον ἀφηγηματικὸν καὶ ἐπεξηγηματικόν, ἀποφευγομένης ἀπολύτως τῆς καθαρᾶς νομικῆς διδακτικῆς μεθόδου, ἐν δὲ τῇ διαπραγματεύσει φορολογικῶν θεμάτων καὶ μὲ χρῆσιν τῶν ἐπισήμων σχετικῶν ἐντύπων φύλλων καὶ πινάκων.

ΥΛΗ.— Αὕτη καθορίζεται οὕτω:

ΤΑΞΙΣ II (1 ὥρα ἐβδομαδιαίας).

Γενικά:— Σύντομος εἰσαγωγή εἰς τὰ περὶ Κράτους ἐν γένει καὶ εἰς τὰ τῆς Δημοκρατίας εἰδικῶς. Αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τοῦ Αὐστριακοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου. Ἡ νομικὴ θέσις τῆς Ὁμοσπονδίας καὶ τῶν χωρῶν ταύτης. Τὰ νομοθετικὰ σώματα καὶ τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα. Νομοθεσία καὶ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία. Αἱ σπουδαιοτάται Δημόσιαι Ἀρχαὶ τῆς Ὁμοσπονδίας καὶ τῶν διαφόρων χωρῶν τῆς Ὁμοσπονδίας καὶ πάσης ἄλλης κατηγορίας. Ἀνάπτυξις τῶν περιστάσεων, καθ' ἃς ὁ πολίτης ἔρχεται εἰς συνάφειαν πρὸς τὰς Ἀρχὰς ταύτας. Τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντα τῶν πολιτῶν. Θεμελιώδεις ἀρχαὶ τοῦ Ἰδιωτικοῦ καὶ τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου καὶ τὰ κυριώτατα κοινωνιοπολιτικά Ἰδρύματα.

Φορολογία:— Ἐννοία καὶ σκοπὸς τῶν δημοσίων φόρων. Διαίρεσις εἰς κρατικούς φόρους, εἰς τοπικούς φόρους ἐκάστης τῶν ὁμοσπόνδων χωρῶν, καὶ εἰς κοινοτικούς τοιοῦτους. Εἰσφοραὶ ὑπὲρ δημοσίων Σωματείων, ὡς Ἐμπορικῶν, Ἐπαγγελματικῶν καὶ Βιομηχανικῶν Ἐπιμελητηρίων, τῶν Ἐπιμελητηρίων τῶν ἐργατῶν καὶ ὑπαλλήλων καὶ τῶν παραπλησίων. Οἱ κυριώτατοι κρατικοὶ φόροι, καὶ δὴ:

1) Ἀμесоὶ: α') Πραγματικοὶ ἄμεσοι φόροι, ὡς ἐπὶ τῶν ἀκινήτων (γαίων, οἰκοδομῶν). β') Προσωπικοὶ φόροι, (γενικοὶ καὶ εἰδικοί φόροι ἐπὶ τῶν κληρονομιῶν, φόροι ἐπὶ τῶν προσόδων καὶ τῶν τοκομεριδίων).

2) Ἐμμεσοὶ: Τέλη χαρτοσήμου καὶ ἄλλων κατηγοριῶν, φόροι καταναλώσεως καὶ ἄλλοι παρόμοιοι.

3) Φόροι ἐπὶ τῆς κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων, χρήματος, κερδῶν κεφαλαίων καὶ ἄλλων παρομοίων.

Φορολογικαὶ Ἀρχαὶ καὶ ὄργανα βεβαιώσεως τῶν φόρων. Ἐνστάσεις, ἐντολαὶ καὶ ἐποχαὶ πληρωμῆς τῶν φόρων. Συνέπεια ὑπερημερείας ἐν τῇ πληρωμῇ τῶν φόρων καὶ τὰ λοιπὰ σχετικὰ σημεῖα. Ἐπίσης πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν βεβαίωσιν καὶ εἰσπραξίν καὶ τῶν λοιπῶν φόρων (τοπικῶν καὶ κοινο-

τικῶν). Λεπτομερῆς ἀνάπτυξις τῆς ἐπὶ τῶν ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν ἰσχυροῦς φορολογίας. Σύνταξις τῶν φορολογικῶν καταλόγων μὲ πρακτικὰ παραδείγματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄

ΑΝΩΤΕΡΑΙ ΜΕΣΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ ΣΧΟΛΑΙ (ἢ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ ΑΚΑΔΗΜΙΑΙ)

§ 145. Ἐμπορικαὶ Ἀκαδημίαι. — Ἐν Αὐστρίᾳ παραλλήλως πρὸς τὰς προαναφερθείσας «*Διταξίους Ἐμπορικὰς Σχολὰς*», τὰς κατωτέρας μέσας ταύτας ἔμπορικὰς σχολὰς, λειτουργοῦσι καὶ ἀνώτεραι μέσαι τετρατάξιοι ἔμπορικαὶ σχολαί, φέρουσαι συνήθως τὸ ὄνομα «*Ἐμπορικῆ Ἀκαδημία*». (1)

Αἱ Σχολαὶ αὗται εἶναι ἢ ἀρρένων ἢ θηλέων.

Ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ θὰ γίγη ὁ προσήκων λόγος περὶ τούτων.

1. ΣΚΟΠΟΣ.

§ 146. Ἡ Ἐμπορικὴ Ἀκαδημία ἔχει ὡς σχολὸν, νὰ παρέχη εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς τοιαύτης ἀνωτέρας γενικῆς καὶ ἔμπορικῆς μόρφωσιν, οἷαν ὀφείλει νὰ κατέχη πᾶς νέος καὶ συγχρονισμένος ἔμπορος.

2. ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ.

§ 147. Ἡ Ἐμπορικὴ Ἀκαδημία περιλαμβάνει ἑτέσσαρα ἐπάλληλα εἶη σπουδῶν, ἕκαστον τῶν ὁποίων συνίσταται ἐκ δύο ἑξαμήνων, τοῦ χειμερινοῦ, ἀρχομένου περὶ τὰ μέσα Σεπτεμβρίου καὶ περατομένου κατὰ τὸν Φεβρουάριον, καὶ τοῦ θερινοῦ, ἀρχομένου τὴν 1ην Μαρτίου καὶ λήγοντος κατὰ τὰ τέλη Ἰουνίου.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ χειμερινοῦ ἑξαμήνου ἕκαστος σπουδαστὴς λαμβάνει ἐν ἀποδεικτικὸν σπουδῶν τοῦ λήξαντος ἑξαμήνου.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ θερινοῦ ἑξαμήνου, ὁπότε συμπληροῦνται καὶ τὸ ὅλον σχολικὸν ἔτος, ὁ σπουδαστὴς λαμβάνει ἐν ἐτήσιον πιστοποιητικόν, ἐμφαίνον, ὅτι εὐδόκιμος διήνησε τὸ λήξαν ἔτος σπουδῶν.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ θερινοῦ ἑξαμήνου τοῦ τετάρτου ἔτους σπουδῶν ὁ σπουδαστὴς λαμβάνει μετὰ εὐδόκιμον ἀπολυτήριον δοκιμασίαν ἐν ἀπολυτήριον ἐκ τῆς Ἐμπορ. Ἀκαδημίας.

(1) Αἱ διτάξιοι Ἐμπορικαὶ Σχολαὶ ἀντιστοιχοῦσι περίπου πρὸς τὰς ἐν Ἑλλάδι Πρακτικὰς τριταξίους ἔμπορικὰς σχολὰς, αἱ δὲ Ἐμπορ. Ἀκαδημίαι πρὸς τὰς Μέσας τετραταξίους ἔμπορικὰς σχολὰς.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν δικαιοῦνται, ὅσοι ἐπιθυμοῦσι τοῦτο ἐκ τῶν ἐπιτυχῶς ὑποστάντων τὴν, ὡς ἄνω, ἀπολυτήριον ἐξέτασιν, νὰ ὑποστῶσι παραλλήλως καὶ ἑτέραν ἐξέτασιν τὴν λεγομένην *ἐξέτασιν ὠριμότητος* (Reifeprüfung) παρὰ τῇ αὐτῇ Ἐμπορ. Ἀκαδημίᾳ (εἴτε καὶ παρὰ ἄλλῃ ἰσοτίμῳ). Οἱ κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἐπιτυχάνοντες λαμβάνουσι τὸ λεγόμενον «*Πιστοποιητικὸν ὠριμότητος*» (Reifezeugnis).

3. ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΣΥΜΠΑΡΟΜΑΡΤΟΥΝΤΑ ΕΙΣ ΤΟ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΝ ΕΜΠΟΡ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ.

§ 148. Τὸ ἀπολυτήριον ἐκ Κρατικῆς Ἐμπορικῆς Ἀκαδημίας ἢ ἰδιωτικῆς ἀνεγνωρισμένης ὡς ἰσοδυνάμου πρὸς τὴν πρώτην ἀντικαθιστῶ τὸ κατὰ τὰς κειμένας περὶ ἐπαγγελματιῶν νομικὰς διατάξεις ἀπαιτούμενον «*Ἀποδεικτικὸν κανονικῆς ἀποπερατώσεως τῆς μαθητείας*» ἐν τινὶ ἔμπορικῷ ἐπαγγέλματι καὶ συνεπῶς παρέχει τὸ δικαίωμα εἰς τὸν κάτοχον αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον συνυπάρχουσι καὶ αἱ λοιπαὶ σχετικαὶ νόμιμοι συνθήκαι ὡς καὶ πιστοποιητικὸν ὑπηρεσίας ἐνὸς τοῦλάχιστον ἔτους ἐν τινὶ ἔμπορικῷ ἐπαγγέλματι, νὰ ἀναλάβῃ τὴν αὐτοτελῆ ἀσκήσιν ἐνὸς ἔμπορικοῦ ἐπαγγέλματος, δι' ὃ κατὰ τὸν νόμον ἀπαιτεῖται «*ἀποδεικτικὸν ἱκανότητος*».

Τὸ αὐτὸ ἀπολυτήριον παρέχει ἐπίσης τὸ δικαίωμα εἰς τὸν κάτοχον αὐτοῦ, ἂν ἐπιθυμῇ, νὰ ὑποστῇ τὴν ἐξέτασιν ὠριμότητος παρὰ Ἐμπορικῆς Ἀκαδημίας, ὅπως ἀποκτήσῃ καὶ τὸ «*Πιστοποιητικὸν ὠριμότητος*».

4. ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΑ ΥΠΟ ΤΟΥ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ὠΡΙΜΟΤΗΤΟΣ ΕΜΠ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ.

§ 149. Τὸ πιστοποιητικὸν τοῦτο παρέχει εἰς τὸν κάτοχον αὐτοῦ τὰ ἑξῆς δικαιώματα :

- 1) Δικαίωμα πρὸς φοίτησιν εἰς τὸ Ἐμπορικὸν Πανεπιστήμιον.
- 2) Δικαίωμα πρὸς φοίτησιν εἰς τὴν Ἀνωτάτην Γεωπονικὴν Σχολὴν (ἑμοταγῇ πρὸς Πανεπιστήμιον), κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἐκτάκτου σπουδαστοῦ, μετὰ παρέλευσιν δὲ ἐνὸς ἔτους (τοῦ πρώτου) τοιοῦτων σπουδῶν, καὶ κατόπιν πληρώσεως εἰδικῶν τιμῶν ὄρων, καὶ ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ τακτικοῦ σπουδαστοῦ. Οἱ εἰδικοί δὲ ὅροι οὗτοι συνίστανται εἰς τὰ ἑξῆς :
 - α) Ὁ ἑκτακτος σπουδαστὴς ὀφείλει νὰ διακούσῃ ἀνελλιπῶς τὰ μαθήματα τοῦ πρώτου ἔτους, καὶ διὰ τοῦ κλάδου ἐκείνου, ὃν οὗτος ἐξέλεξε. β) Νὰ ὑποστῇ ἐπιτυχῶς κατὰ τὸ τέλος τοῦ πρώτου ἔτους σπουδῶν τὰς κανονισμένας ἐξετάσεις, τοῦθ' ὅπερ δηλοῦται διὰ τῶν ἀπονεμομένων ἀντιστοιχῶν πιστοποιητικῶν. Εἰς τὸν πληρώσαντα πάντας τοὺς ὄρους τούτους σπουδαστὴν ἀναγνωρίζεται καὶ τὸ δισυνηθὲν πρῶτον ἔτος σπουδῶν ὡς ἔτος κανονικῶν σπουδῶν μὲ τὰ συμπαρομαρτοῦντα δικαιώματα.
 - 3) Δικαίωμα πρὸς φοίτησιν εἰς τὰ λοιπὰ Πανεπιστήμια (Universität,

Technische Hochschule κ.λ.) ὑπὸ τὴν ιδιότητα τακτικοῦ σπουδαστοῦ, ἐφ' ὅσον ὁ ὑποψήφιος οὗτος ἔχει ἤδη ὑποστῆ παραλλήλως μετ' ἐπιτυχίας καὶ τὴν ἐπὶ ὀριμότητι ἐξέτασιν παρὰ τινι Γυμνασίῳ ἢ Λυκείῳ.

Ἡ δευτέρα αὕτη ἐξέτασις ὀριμότητος διὰ τὸν ἀπόφοιτον τῆς Ἐμπορικῆς Ἀκαδημίας περιορίζεται εἰς ὀλίγα μόνον μαθήματα τοῦ προγράμματος τοῦ Γυμνασίου ἢ Λυκείου :

Α') Ἐν ἀνθρωπιστικῷ Γυμνασίῳ : — Μία πρώτη δοκιμασία εἰς τὰ Ὄρθοκευτικά, Φιλοσοφικά καὶ Μαθηματικά (περιοριζομένη εἰς τὴν Ἀναλυτικὴν Γεωμετρίαν καὶ τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τοῦ Ὀλοκληρωτικοῦ Λογισμοῦ) καὶ μία δευτέρα (ἢ κυρία) ἐξέτασις εἰς τὰ Ἑλληνικά καὶ τὰ Λατινικά.

Β') Ἐν Πραγματικῷ Γυμνασίῳ, οἰουδήποτε τύπου : — Μία πρώτη ἐξέτασις εἰς τὴν Παραστατικὴν Γεωμετρίαν, τὴν Γενικὴν Γεωγραφίαν, τὰ Φιλοσοφικά καὶ τὰ Μαθηματικά (καὶ δὴ εἰς τὴν Ἀναλυτικὴν Γεωμετρίαν καὶ τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς ταῦ Ὀλοκληρωτικοῦ Λογισμοῦ) καὶ μία δευτέρα (ἢ κυρία) ἐξέτασις εἰς τὰ Λατινικά.

Γ') Ἐν Μετεργυθμισμένῳ Γυμνασίῳ : — Πρώτη δοκιμασία εἰς τὴν Γεν. Γεωγραφίαν, τὰ Φιλοσοφικά, τὴν ἐλευθέραν Ἰχνογραφίαν καὶ τὰ Μαθηματικά (καὶ δὴ εἰς τὴν Ἀναλ. Γεωμετρίαν καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ὀλοκληρωτικοῦ Λογισμοῦ) καὶ δευτέρα (ἢ κυρία) τοιαύτη εἰς τὰ Λατινικά.

Δ') Ἐν Πρακτικῷ Λυκείῳ : — Πρώτη ἐξέτασις εἰς τὸ Γεωμετρικὸν μέρος τῆς Μαθηματικῆς ὕλης, εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Ὀλοκληρωτικοῦ Λογισμοῦ, τὴν ἐλευθέραν Ἰχνογραφίαν, τὴν Γεν. Γεωγραφίαν καὶ τὴν Φυσικὴν, καὶ δευτέρα τοιαύτη (ἢ κυρία) εἰς τὴν Παραστατικὴν Γεωμετρίαν.

Σημειωτέον ὅτι ὁ πρὸς τοιαύτην ἐξέτασιν ὑποψήφιος ὑποχρεοῦται νὰ ἐτοιμάσῃ καὶ μίαν κατ' οἶκον πραγματείαν, ἣς τὸ θέμα ἀναφέρεται εἰς ἓν ἐκ τῶν μαθημάτων, ἐν οἷς κατὰ τοὺς, ὡς ἄνω, ὄρους (Α, Β, Γ, Δ) δεφίλει οὗτος νὰ ἐξετασθῆ (κατὰ τὴν κυρίαν δοκιμασίαν). Ἡ εἰς τὸ μάθημα τοῦτο ἐπακολουθοῦσα προφορικὴ ἐξέτασις ἀποτελεῖ δι' αὐτὸν καὶ τὴν κυρίαν ἐξέτασιν.

4) Τὸ δικαίωμα πρὸς φοίτησιν εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Νομικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Πανεπιστημίου (Universität) ὑπὸ τὴν ιδιότητα τακτικοῦ σπουδαστοῦ, ἀφοῦ ὅμως ὁ ὑποψήφιος πληρώσῃ καὶ τοὺς ἐξῆς προσθέτους ὄρους, ἦτοι : α) Νὰ ἔχη διανύσει δύο ἐξάμηνα σπουδῶν ὡς τακτικὸς σπουδαστὴς ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ τοῦ αὐτοῦ Πανεπιστημίου καὶ β) νὰ ἔχη ὑποστῆ ἐπιτυχῶς τὴν κεκανονισμένην δοκιμασίαν δι' ἀπολελυμένους ἐκ Πρακτικοῦ Λυκείου.

5. ΟΡΟΙ ΠΑΡΑΔΟΧΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΜΠΟΡΙΚΗΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΝ.

§ 150. Ὅροι παραδοχῆς εἰς τὴν Ἐμπορ. Ἀκαδημίαν : — Εἰς τὴν πρώτην καὶ κατωτάτην τάξιν τῆς Ἐμπορικῆς Ἀκαδημίας κατατάσσονται αἱ κάτωθι κατηγορίαι μαθητῶν :

Α.) Ἄνευ εἰσιτηρίου ἐξετάσεως οἱ ἐξῆς :

1) Οἱ ἀπολελυμένοι ἐκ τῆς τετάρτης τάξεως τοῦ κατωτέρου κύκλου Μέσης Σχολῆς (Γυμνασίου ἢ Λυκείου) κρατικῆς εἴτε ἰδιωτικῆς ἀνεγνωρισμένης ὡς ἰσοτίμου πρὸς κρατικὴν, ἐφ' ὅσον ὁ ἀπολελυμένος χαρακτηρίζεται ἐν τῷ ἀπολυτηρίῳ του μὲ τὴν διάκρισιν «ἐν γένει πρὸς προαγωγὴν ἱκανός».

2) Οἱ ἀπολελυμένοι ἐκ τῆς προσηρητημένης τετάρτης τάξεως Δημοσίας Ἀστικῆς τριταξίου Σχολῆς οἱ τυχόντες τοῦλάχιστον τοῦ κατωτάτου προβιβαστικοῦ βαθμοῦ.

Β'. Κατόπιν εἰσιτηρίου ἐξετάσεως οἱ ἐξῆς :

1) Οἱ ἀπολελυμένοι ἐκ τῆς προσηρητημένης τετάρτης τάξεως ἐν Ἀστικῇ τριταξίῳ Δημοσίᾳ Σχολῇ, οἱ μὴ τυχόντες ἱκανοποιητικοῦ βαθμοῦ εἰς τὰ Γερμανικά καὶ Μαθηματικά.

2) Οἱ ἀπολελυμένοι ἐκ τῆς τρίτης τάξεως Ἀστικῆς τριταξίου Σχολῆς καὶ τυχόντες τοῦ βαθμοῦ «καλῶς» εἰς τὰ Γερμανικά, Μαθηματικά, Γεωγραφίαν, Φυσιογνωσίαν καὶ Φυσικὴν.

3) Οἱ ἄγοντες ἀνάλογον ἡλικίαν καὶ κεκτημένοι προπαίδευσιν γενικὴν ἰσὺν δύναμον πρὸς τὴν παρεχομένην ἐν τετραξίῳ Μέσῃ Σχολῇ κατωτέρα ἢ τριταξίῳ Ἀστικῇ Σχολῇ, κατόπιν σχετικῆς προτάσεως τῆς Διευθύνσεως τῆς Ἐμπορικῆς Ἀκαδημίας καὶ συμφώνου γνωμοδοτήσεως τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου, ἐν ἣ καθορίζεται καὶ εἰς τίνα μαθήματα ὁ ὑποψήφιος δεφίλει νὰ ἐξετασθῆ εἴτε καὶ τοῦναντίον κηρύσσεται ἀπηλλαγμένος εἰσιτηρίου ἐξετάσεως.

Γ'. Εἰδικοὶ ὄροι :

1) Πάντες οἱ ὑποψήφιοι διὰ τὴν πρώτην τάξιν τῆς Ἐμπορ. Ἀκαδημίας δεόν νὰ πληρῶσιν ἐπιπροσθέτως καὶ τοὺς ἐξῆς ὄρους : α) πρέπει νὰ ἔχωσι συμπληρωμένον τοῦλάχιστον τὸ 14ον ἔτος ἡλικίας. β) Οἱ αὐτοὶ ὑποψήφιοι δὲν πρέπει νὰ ἔχωσι βαθμὸν διαγωγῆς κακόν.

Δ'. Ἐκτασις τῆς ἐνδεχομένης εἰσιτηρίου δοκιμασίας : — Ἡ εἰσιτηρίου ἐξέτασις εἶναι γραπτὴ καὶ προφορικὴ εἰς τὴν Μητρικὴν γλῶσσαν καὶ εἰς τὴν Ἀλγεβρῶν, ἐκτεινομένη εἰς τὰ ἐξῆς :

1) Ἐν τῇ μητρικῇ γλώσσῃ ἀπαιτεῖται προφορικὴ καὶ ἔγγραφος ἀπόδοσις ἑνὸς τεμαχίου κειμένου Ἀναγνωστικοῦ Βιβλίου, ὑπὸ μορφὴν εὐάρεστον, ἀνευ γραμματικῶν καὶ ὀρθογραφικῶν σφαλμάτων, γνῶσις τῶν θεμελιωδῶν γραμματικῶν ἐννοιῶν, ἱκανότης ἀναλύσεως λέξεων καὶ προτάσεων.

2) Ἐν τῇ Ἀλγέβρᾳ : Αἱ τέσσαρες θεμελιώδεις πράξεις εἰς ἀνεκρίτους γενικοὺς ἀριθμοὺς μὲ ἓνα ἢ πλείονας ὄρους, τετραγωνισμὸς καὶ κυβισμὸς ἀλγεβρικῶν παραστάσεων καὶ δεκαδικῶν ἀριθμῶν, μονάδες μετρήσεως καὶ πολλαπλάσια, πράξεις ἐπὶ κλασματικῶν ἀριθμῶν.

Ε'. Παραδοχὴ ἀλλοδαπῶν : — Αἴτησις, συνοδευομένη μὲ τὸ πιστοποιητικὸν προγενεστέρων σπουδῶν καὶ τὸ πιστοποιητικὸν γεννήσεως, ὑποβλητέα εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῆς Ἀκαδημίας κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ «Σχολικοῦ Συμβουλίου» τῆς πόλεως (ἢ περιφερείας) (§ 70).

ΣΤ'. Ἐποχὴ εἰσιτηρίων ἐξετάσεων :

Αί τυχόν απαιτούμενοι εισιτήριοι εξετάσεις ενεργούνται ή α) την 3^η Ιουλίου ή β) την 16 Σεπτεμβρίου, την 8 π.μ.

§ 152. Είς μίαν τῶν ἀνωτέρων τάξεων τῆς Ἐμπορ. Ἀκαδημίας κατατάσσονται ἐν γένει οἱ προηγμένοι ἐκ τῆς ἀμέσως κατωτέρας τάξεως τῆς αὐτῆς ἢ καὶ ἐτέρας ἰσοδυνάμου Ἐμπορικῆς Ἀκαδημίας.

6. ΣΧΟΛΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΡΑ.

§ 153. Σχολικὰ δικαιώματα :— Ἄμα τῇ ἐγγραφῇ του εἰς τινὰ τάξιν τῆς Ἐμπορ. Ἀκαδημίας ὁ μαθητὴς ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸ «δικαίωμα ἐγγραφῆς» ἀφ' ἐτέρου δὲ τὴν «εἰσφορὰν χάριν τῶν διδασκικῶν μέσων». Ἀμφότερα ταῦτα τὰ ποσὰ συμποσοῦνται εἰς 40 σελ. Ἀυστρ.

§ 154. Δίδακτρα :— Ἐκαστος μαθητῆς, Αὐστριακῆς ὑπηκοότητος, ὑποχρεοῦται νὰ πληρῶνῃ κατ' ἔτος καὶ ποσὸν ἐτησίων διδάκτρων ἀνερχόμενον συνήθως εἰς 420 σελίνια Αὐστριακά.

Τὸ ποσὸν τοῦτο καταβάλλεται εἰς δύο δόσεις, ἐξ ὧν ἡ πρώτη ἅμα τῇ ἐγγραφῇ ἢ δὲ δευτέρα τὴν 1 Φεβρουαρίου.

Κατ' αἴτησιν τοῦ ἐνδιαφερομένου ἐπιτρέπεται ἡ πληρωμὴ καὶ εἰς πλείονας δόσεις.

Διὰ τὴν παρακολούθησιν προαιρετικῶν μαθημάτων καταβάλλονται ἰδιαίτερα δίδακτρα.

Ἡ τυχόν πρόωρος ἀποχώρησις τοῦ μαθητοῦ δὲν ἀπαλλάσσει αὐτὸν τῆς ὑποχρεώσεως πρὸς πληρωμὴν ὀλοκλήρου τοῦ ποσοῦ τῶν ἐτησίων διδάκτρων.

§ 155. Οἱ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς προερχόμενοι μαθηταὶ καταβάλλουσιν α) 60 σελ. λόγῳ «δικαιώματος ἐγγραφῆς» καὶ «εἰσφορᾶς χάριν διδασκικῶν μέσων», καὶ β) σελ. 550 δι' ἐτήσια δίδακτρα.

§ 156. Ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ τῆς Ἐμπορ. Ἀκαδημίας παρέχει ἐξαιρετικῶς μειώσεις ἢ ἀπαλλαγὰς τῶν ἀνω ὑποχρεώσεων εἰς ἱκανοὺς καὶ ἐνδεεῖς μαθητάς. Ἀφ' ἐτέρου δὲ τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον, ὁ Δῆμος τῆς Βιέννης, τὰ διάφορα Ἐπιμελητήρια παρέχουν ἀνάλογα βοηθήματα εἰς ἱκανοὺς καὶ ἀπόρους μαθητάς διὰ τὴν κάλυψιν τῶν διαφόρων σχολικῶν δικαιωμάτων.

§ 157. Ἡ προσέλευσις μαθητῶν ἐξ ἰδιωτικῶν ἐμπορικῶν σχολῶν γίνεται κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ σχολικοῦ ἔτους. Διὰ τούτους ἰσχύουσιν οἱ αὐτοὶ ὅροι παραδοχῆς, ὡς καὶ διὰ τοὺς ἐκ δημοσίων σχολῶν προερχομένους. Οἱ αὐτοὶ μαθηταὶ ὑπόκεινται εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν αὐτῶν, ὡς ἀνωτέρω, δικαιωμάτων καὶ διδάκτρων. Ἐπιπροσθέτως ὅμως οὗτοι καταβάλλουν καὶ ποσόν τι, λόγῳ ἐξετάσεων, πρὸ τῆς ἐνεργείας τῆς κεκανονισμένης εἰσιτηρίου δοκιμασίας.

7. ΚΑΝΟΝΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΜΠ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

§ 158. Τὸ τοιοῦτο πρόγραμμα καθωρίσθη διὰ Διατάγματος τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου (τῆς Παιδείας καὶ Ἐσωτερικῶν), τῆς 19^{ης} Ιουλίου 1921,

δημοσιευθέντος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 9505 φύλλον τῆς Ἐπισήμου Ἐφημερίδος.

Κατωτέρω παρατίθεται ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸ ὠρολόγιον ἀφ' ἐτέρου δὲ τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα, περὶ οὗ ὁ λόγος.

Α'. ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Ἔτη διδασκαλίας κατὰ τάξεις καὶ ἐβδομάδα.				
Α') ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ :	I	II	III	IV	Σύνολον
1. Γερμανικὴ γλῶσσα	4	4	3	3	14
2. Πρῶτη ξένη γλῶσσα (Γαλλικὴ ἢ Ἰταλικὴ)	4	4	4	3	15
3. Δευτέρα ξένη γλῶσσα (Ἀγγλικὴ ἢ Γαλλικὴ ἢ Ἰταλικὴ ἢ Σερβοκροατικὴ)	—	4	4	4	12
4. Οἰκονομικὴ Γεωγραφία	2	2	2	2	8
5. Γενικὴ καὶ οἰκονομικὴ Ἱστορία	2	2	2	2	8
6. Μαθηματικὰ (Ἄλγεβρα, Γεωμετρία καὶ Πολιτικὴ Ἀριθμητικὴ)	4	2	2	2	10
7. Ἐμπορικὴ Ἀριθμητικὴ	4	2	3	2	11
8. Ἐμποριολογία (γενικὴ καὶ διεθνῆς)	3	2	2	—	7
9. Ἐμπορικὴ Ἀλληλογραφία	—	2	2	5	} 14
10. Λογιστικὴ	—	2	3	—	
11. Φυσικὴ Ἱστορία	2	2	—	—	4
12. Χημεία καὶ Χημικὴ Τεχνολογία	3	2	—	—	5
13. Ἐμπορευματολογία καὶ Μηχ. Τεχνολογία	—	—	2	2	4
14. Φυσικὴ	—	—	3	2	5
15. Ἐμπορικὸν Δίκαιον καὶ Πολ./κὴ ἀγωγή	—	—	—	3	3
16. Πολιτικὴ Οἰκονομία	—	—	—	2	2
17. Στενογραφία	2	2	—	—	4
18. Καλλιγραφία	2	—	—	—	2
Ἄθροισμα	32	32	32	32	128

Β'. ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ :

1. Σωματικαὶ ἀσκήσεις	2	2	2	2	8
2. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Ἄλγεβραν διὰ μαθητὰς προερχομένους ἐξ Ἀστικῆς Σχολῆς Ζαζιέου διὰ τὸ ἀ'. ἐξάμηνον	2	—	—	—	2 ἢ 4
3. Τρίτη ξένη γλῶσσα	—	3	3	3	9
4. Ἀσκήσεις ἐκ τῆς ἀναλυτ. χημείας	—	2	2	—	4
5. Ἀσκήσεις ἐν τῷ ἐμπορ./κῷ ἐργαστηρίῳ	—	—	2	2	4
6. Καλλιγραφία	—	—	—	1	1
7. Δακτυλογραφία	—	—	—	2 ἢ 3	2 ἢ 3
8. Ἀσκήσεις εἰς τὴν στενογραφίαν	—	—	—	1 ἢ 2	1 ἢ 2

Β'. ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΝ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ.

α) ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ.

1. ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ.

ΣΚΟΠΟΣ :—¹Από λογικῆς καὶ λογοτεχνικῆς ἀπόψεως ὀρθῆ καὶ εὐχερῆς τῆς γλώσσης χρῆσις ἐν τε τῷ προφορικῷ καὶ τῷ γραπτῷ λόγῳ. Δι' ἀναγνώσεως πρόσκτησις γνωριμίας πρὸς τὰ σπουδαιότερα ἔργα τῆς Γερμανικῆς λογοτεχνίας. Κατανόησις τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ποιητικοῦ καὶ τοῦ πεζοῦ λόγου. Συνοπτικὴ γνῶσις τῆς ἐξελίξεως τῆς Γερμανικῆς φιλολογίας μέχρι τῶν ἡμερῶν μας μετὰ ἰδιαίτερας ἐξετάσεως τῶν κλασικῶν συγγραφέων.

ΥΛΗ.—²Ἡ σχετικὴ διδακτέα ὕλη καταμερίζεται, ὡς ἐξῆς :

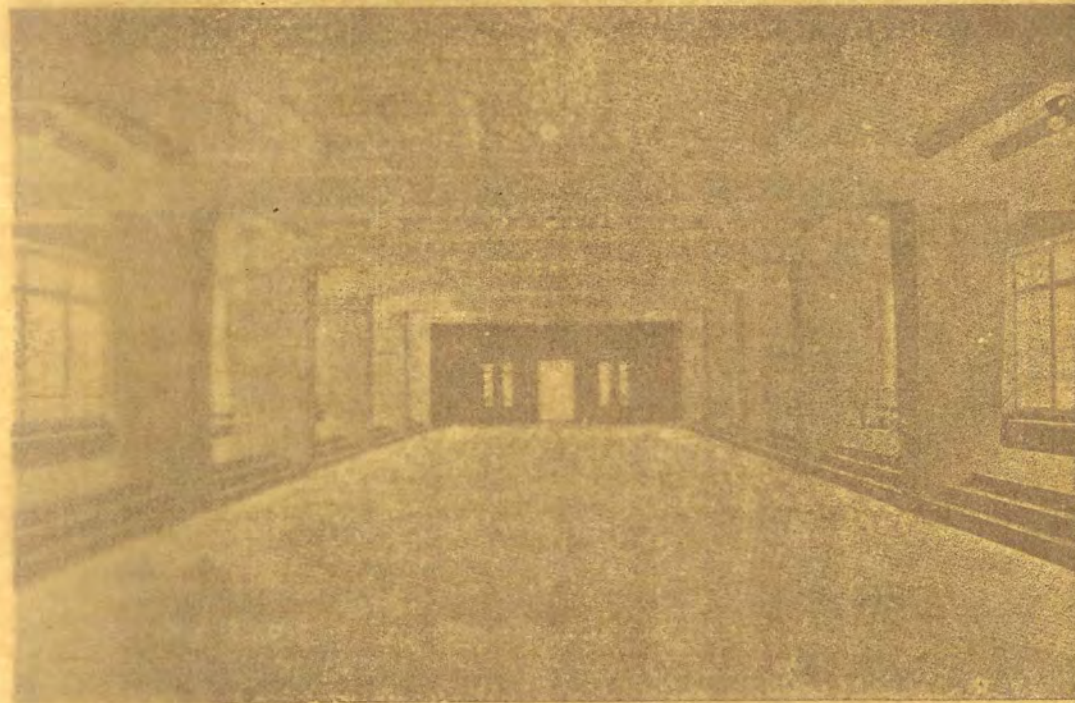
ΤΑΞΙΣ I (4 ὄραι εβδομαδιαίως).

³Ἐξήγησις τῆς ἰσχυοῦσης ὀρθογραφίας καὶ ἐνάσκησις εἰς αὐτὴν ἀπὸ ἀπόψεως τῆς πράξεως μετὰ ἰδιαίτερας ἐξετάσεως τῶν κρατούντων ἐπιχωρίων σφαλμάτων. ⁴Ἀνάπτυξις τῶν γλωσσικῶν νόμων. Διαπραγματεύσεις τοῦ φθολογικοῦ, τοῦ τυπικοῦ καὶ τοῦ συντακτικοῦ μετὰ ἰδιαίτερας ἐξετάσεως τῶν γλωσσικῶν σφαλμάτων ἐν τῇ κοινῇ τῆς γλώσσης χρήσει. ⁵Ἐν συναφεείᾳ δὲ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς συντάξεως διασαφηνισμὸς τῆς στίξεως. ⁶Ἐξήγησις μονίμως καθιερωμένων ῥητῶν καὶ ξενικῶν λέξεων. ⁷Ἀναγνώσματα κατ' ἐκλογὴν μυθολογικῶν ποιημάτων, ἔσμάτων, ποιητικῶν διηγημάτων καὶ λυρικῶν ποιημάτων ἐκ τῆς νεωτέρας Γερμαν. Φιλολογίας ὡς καὶ ὑποδειγματικῶν κειμένων τοῦ νεωτέρου πεζοῦ λόγου. ⁸Ἐν συναφεείᾳ δὲ πρὸς ταῦτα τὰ περὶ ποιήσεως, κατ' ἄρχας μόνον τὰ τοῦ ἔπους, εἶτα τὰ τῆς λυρικῆς καὶ τῆς διδακτικῆς ποιήσεως. Βιογραφικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ζωῆς καὶ τῶν ἔργων τῶν ἀναγινωσκομένων κειμένων. ⁹Ἀνάγνωσις ἑνὸς ἀπλοῦ θεατρικοῦ ἔργου (π. χ. τοῦ Raimund «Οἱ σπάταλοι») μὲ καταμερισμένα πρόσωπα.

¹⁰Ἀσκήσεις ἀπαγγελίας ἀποστηθισθέντων ὑποδειγματικῶν τεμαχίων πεζοῦ καὶ ποιητικοῦ λόγου. Διαλεκτικαὶ ἀσκήσεις ὑπὸ μορφήν συντόμων ἀφηγήσεων περὶ ἀναγνωσθέντων ἀντικειμένων καὶ περὶ γεγονότων, τῆς καθημερινῆς ζωῆς.

¹¹Ἀσκήσεις ἐν τῇ γραπτῇ τῆς γλώσσης χρήσει ὑπὸ μορφήν ἐκθέσεως γεγονότων τῆς ζωῆς καὶ τῆς περιγραφῆς ἀντικειμένων ὑπ' αὐτοῦ τοῦ μαθητοῦ παρατηρηθέντων. Κατὰ δεύτερον ὅμως λόγον δέον ἐν τῇ βαθμίδι ταύτῃ νὰ θεραπεύηται καὶ ἡ αὐστηρῶς λογικὴ ἐκθεσις, καὶ δὴ κατ' ἄρχας ἐπὶ τῇ βάσει ἀπὸ κοινοῦ καθορισθείσης διατάξεως τῆς ὕλης (σχεδίου).

¹²Ἀνὰ πᾶν ἐξάμηνον 3 ἐν τῇ σχολῇ καὶ 2 κατ' οἶκον γραπταὶ ἐργασίαι. ¹³Ἀσκήσεις γραφῆς καθ' ὑπαγόρευσιν ἀναλόγως τῆς ἐκτιμήσεως τοῦ διδάσκοντος.

Αἰθουσα τελετῶν ἐν τῷ Μεγάρῳ τῆς Π' Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς ἐν Hütteldorferstrasse 7-17 τῆς Βιέννης (σελ. 174).

Β'. ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΝ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ.

α) ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ.

1. ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ.

ΣΚΟΠΟΣ :— Ἀπὸ λογικῆς καὶ λογοτεχνικῆς ἀπόψεως δοθῆ καὶ εὐχερῆς τῆς γλώσσης χρῆσις ἐν τῷ προφορικῷ καὶ τῷ γραπτῷ λόγῳ. Δι' ἀναγνώσεως πρόσκτησις γνωριμίας πρὸς τὰ σπουδαιότερα ἔργα τῆς Γερμανικῆς λογοτεχνίας. Κατανόησις τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ποιητικοῦ καὶ τοῦ πεζοῦ λόγου. Συνοπτικὴ γνώσις τῆς ἐξελίξεως τῆς Γερμανικῆς φιλολογίας μέχρι τῶν ἡμερῶν μας μετὰ ἰδιαίτερας ἐξετάσεως τῶν κλασικῶν συγγραφέων.

ΥΛΗ.— Ἡ σχετικὴ διδακτέα ὕλη καταμερίζεται, ὡς ἑξῆς :

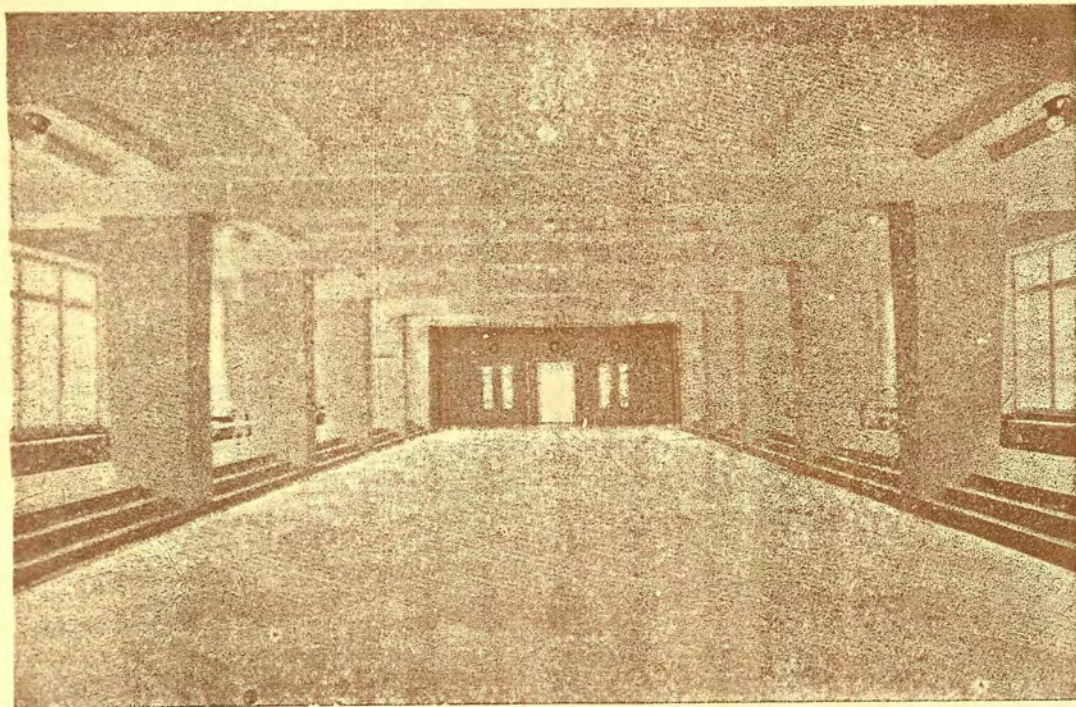
ΤΑΞΙΣ I (4 ὥραι εβδομαδιαίας).

Ἐξήγησις τῆς ἰσχυροῦς ὀρθογραφίας καὶ ἐνδοκησίας εἰς αὐτὴν ἀπὸ ἀπόψεως τῆς πράξεως μετὰ ἰδιαίτερας ἐξετάσεως τῶν χρησιμῶν ἰσχυρίων σφαλμάτων. Ἀνάπτυξις τῶν γλωσσικῶν νόμων. Διαπραγματεύσεσις τοῦ φθολογολογικοῦ, τοῦ τυπικοῦ καὶ τοῦ συντακτικοῦ μετὰ ἰδιαίτερας ἐξετάσεως τῶν γλωσσικῶν σφαλμάτων ἐν τῇ κοινῇ τῆς γλώσσης χρήσει. Ἐν συναφεείᾳ δὲ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς συντακτικῆς διασηφισμοῦς τῆς στίξεως. Ἐξήγησις μονήμιαις καθιερωμένων ὀνητῶν καὶ ἑνικῶν λέξεων. Ἀναγνώσματα κατ' ἐκλογὴν μυθολογικῶν ποιημάτων, ἡραμάτων, ποιητικῶν διηγημάτων καὶ λυρικῶν ποιημάτων ἐκ τῆς νεωτέρας Γερμαν. Φιλολογίας ὡς καὶ ὑποδειγματικῶν κειμένων τοῦ νεωτέρου πεζοῦ λόγου. Ἐν συναφεείᾳ δὲ πρὸς ταῦτα τὰ περὶ ποιήσεως, κατ' ἀρχὰς μόνον τὰ τοῦ ἔπους, εἰς τὰ τῆς λυρικῆς καὶ τῆς διδακτικῆς ποιήσεως. Εἰσηγητικαὶ παρατηρήσεις εἰς τῆς ζωῆς καὶ τῶν ἔργων τῶν ἀναγνωσκαιμένων κειμένων. Ἀνάγνωσις ἑνὸς ὁλοῦ θεατρικοῦ ἔργου (π. χ. τοῦ Raimund «Οἱ σπάταλοι») μετὰ καταμερισμένῃ πρόσωπα.

Ἀσκήσεις ἀπαγγελίας ἀποστειθεμένων ὑποδειγματικῶν τεμαχίων πεζοῦ καὶ ποιητικοῦ λόγου. Διαλεκτικαὶ ἀσκήσεις ὑπὸ μορφῆν συντόμων ἀφηγήσεων περὶ ἀναγνωσθέντων ἀντικειμένων καὶ περὶ γεγονότων, τῆς καθημερινῆς ζωῆς.

Ἀσκήσεις ἐν τῇ γραπτῇ τῆς γλώσσης χρήσει ἑκὸς μορφῆν ἐκθέσεως γεγονότων τῆς ζωῆς καὶ τῆς περιγραφῆς ἀντικειμένων ἢ κατὰ τοῦ μαθητοῦ παρατηρηθέντων. Κατὰ δεύτερον ὅμιλος λόγου δίδωται ἐν τῇ βαθμίδι ταύτῃ νὰ θεραπευθῆται καὶ ἡ αὐστηρῶς λογικὴ ἐπιπέδου, καὶ δὲ κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τῇ βάρσει ἀπὸ κοινοῦ καθορισθείσης διατάξεως τῆς ὕλης (σχολίου).

Ἐνὰ πᾶν ἑξάμηνον 3 ἐν τῇ σχολῇ καὶ 2 κατ' οἶκον γραφαὶ ἐργασίαι. Ἀσκήσεις γραφῆς κατ' ὑπαγορεύσειν ἀναλόγως τῆς ἐκτιμήσεως τοῦ διδάσκοντος.

Αἴθουσα τελετῶν ἐν τῷ Μεγάρῳ τῆς Π' Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς ἐν Hütteldorferstrasse 7—17 τῆς Βιέννης (σελ. 174).

ΤΑΞΙΣ II (4^{οι} ὄροι ἐβδομαδιαίως).

Διδομένης ἀφορμῆς ἐπανάληψις τῶν θεμελιωδῶν γραμματικῶν κανόνων. Διδασκαλία τῶν κυριωτάτων ἐκ τοῦ ἐτυμολογικοῦ, διδομένης δὲ ἀφορμῆς ἱστορικαὶ καὶ ἐτυμολογικαὶ ἐνδείξεις μετ' ἀναφορᾶς πρὸς τὴν γαλλικὴν καὶ ἀγγλικὴν γλῶσσαν. Διαπραγματεύσεις τῆς λογοτεχνίας (τοῦ γλωσ. ὕφους) μέσφ τῶν προφορικῶν ἀφηγήσεων καὶ τῶν γραπτῶν ἐκθέσεων, ὡς ἐν τῇ I τάξει. Ἐπισκόπησις περὶ τοῦ ποιητικοῦ μέτρου. Ἀνάπτυξις τῆς δραματικῆς τέχνης ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰ ἀναγνώσματα.

Εἰς τὰ ἀναγνώσματα περιλαμβάνονται καὶ δείγματα ἐκ τῆς παλαιᾶς κλασικῆς φιλολογίας. Οὔτω λ. χ. «Minna von Barnhelm», «Die Räuber», «Wilhelm Tell», «Götz von Berlichingen», «Julius Cäsar» δέον νὰ ἀναγινώσκωνται ἐν τῇ Σχολῇ ἢ νὰ ἐπιβάλληται ἢ κατ' οἶκον ἀνάγνωσις αὐτῶν.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν δὲ τοῦ δευτέρου ἑξαμήνου τὰ ἐξῆς: Ἱστορία τῆς Γερμανικῆς φιλολογίας μέχρι τοῦ Λουθήρου (ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τὴν διδασκομένην ὕλην ἐκ τῆς Ἱστορίας), εἰς τὰ κυριώτατα σημεῖα, τονουμένη δι' ἀναγνώσεως ἐκλεκτῶν ἀποσπασμάτων ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων ἔργων.

Διαλογικαὶ ἀσκήσεις καὶ ἀπαγγελίας ἀσκήσεις ἀπομνημονευθέντων τεμαχίων κειμένου.

Ἐν ἐκάστῳ ἑξαμῆνῳ 2 ἐν τῇ σχολῇ καὶ 2 κατ' οἶκον ἐργασίαι ὁμοειδεῖς πρὸς τὰς τῆς πρώτης τάξεως μετ' τὴν μόνην διαφορὰν, ὅτι ἡ λογικῶς διατεταγμένη ἐκθεσις ἀποβαίνει βαθμηδὸν ἰσχυροτέρα.

ΤΑΞΙΣ III (3 ὄροι ἐβδομαδιαίως).

Γραμματολογικὴ ἱστορία τοῦ 16ου, 17ου καὶ 18ου αἰῶνος (παρὰλλήλως πρὸς τὴν ἀντίστοιχον ὕλην τῆς Ἱστορίας). Klopstock, Wieland, Lessing, Herder, Goethe, Schiller, καὶ ἡ κοινὴ τούτων δρᾶσις μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Schiller. Πρὸς τούτοις ὡς σχολικὰ ἢ κατ' ἰδίαν ἀναγνώσματα τὰ ἐξῆς: «Emilia Galotti», «Fiesco», «Kabale und Liebe» (=ἐπιβουλὴ καὶ ἀγάπη), «Don Carlos», «Egmont», «Iphigenie auf Tauris», πάντως «Torquato Tasso», ὡς καὶ ἐν δρᾶμα τοῦ Σαίξπηρ (ὁ «Μάβεθ» ἢ ὁ «βασιλεὺς Λήρ»).

Ἀσκήσεις εἰς ἐκτενεστέρας ἀπαγγελίας ἐλευθέρως περὶ, τῆς ἰδίας ἐκλογῆς, ὕλικου ἐκ τῆς σφαιράς τῆς διδασκαλίας.

Γράπται ἐργασίαι, ἰδίᾳ περὶ θεμάτων ἐκ τῶν ἀναγνωσμάτων ἢ ἐκ τῆς γεωγραφικῆς εἴτε τῆς ἱστορικῆς διδασκαλίας.

Ἀνὰ πᾶν ἑξάμηνον 2 ἐν τῇ σχολῇ καὶ 2 κατ' οἶκον ἐργασίαι.

ΤΑΞΙΣ IV (3 ὄροι ἐβδομαδιαίως).

Ἡ Γερμανικὴ φιλολογία ἀπὸ τοῦ 1805 μέχρι τῆς παρούσης ἐποχῆς. Πρὸς τούτοις ὡς ἀναγνώσματα ἐν τῇ Σχολῇ ἢ κατ' οἶκον τὰ ἐξῆς: «Wal-

lenstein», «Maria Stuart», «Die Jungfrau von Orleans». «Die Braut von Messina», «Nathan der weise», «Faust» I μέρος, «Hamlet», πολλά δράματα τοῦ Grillparzers, ἐν δράμα τοῦ Hebel ἢ τοῦ Otto Ludwig, ἐν δράμα τοῦ Ibsen.

Ἐλεύθεραι ἀπαγγελίαι καὶ γραφαὶ ἐργασίαι ὡς ἐν τῇ III τάξει.
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (διὰ τὸν διδάσκοντα).

Α'. τάξις. — Γραμματικὴ. Οἱ μαθηταὶ δεόν νὰ ἐννοήσουν, ὅτι ἡ γλῶσσα εἶναι ἐν μέσον πρὸς συνεννόησιν, ἐν ἀναπτύξει διατελοῦν καὶ προσαρμοζόμενον πρὸς τὰς ἐκάστοτε συνθήκας καὶ σκοπούς. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης δεόν κατ' ἀρχὰς νὰ σαφηνηθῇ τὸ τυπικόν, ἢ κλίσις τῶν μερῶν τοῦ λόγου. Ἡ σύνταξις πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ εἰς τοὺς μαθητὰς ἐν συσχείσει πρὸς τὸν ἑσωτερικὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ διανοεῖσθαι (dem Denken), τοῦτ' ἔστιν, οἱ μαθηταὶ πρέπει νὰ ἐννοήσουν, ὅτι μόνον ἐκεῖνα τὰ εἶδη προτάσεων δύνανται νὰ ἀναπτυχθῶν, ἅτινα εἶναι ἀναγκαῖα καὶ κατάλληλα πρὸς τὴν συνεννόησιν. Ἡ στίξις δὲν πρέπει νὰ ἐπεξηγητῆ ὡς καὶ τὸ ἑξωτερικὸν ἀλλ' ὡς καὶ ἀπολύτως ἀναγκαῖον διὰ τὸ περιεχόμενον καὶ τὴν ἑσωτερικὴν ἀλληλουχίαν ἐν τῇ προτάσει, ἐν τῷ λόγῳ.

Β'. τάξις. — Κατὰ τὴν ἐπανάληψιν τῆς Γραμματικῆς συσχείσις πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Γαλλικῆς καὶ τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης καὶ διαρκῆς ἐνδειξις τῶν ἐν τῇ Ἐμπορικῇ Ἀλληλογραφίᾳ διαπραγματευθέντων κεφαλαίων, Καθοδήγησις τῶν μαθητῶν πρὸς πλουτισμὸν τοῦ ἰδίου λεξιλογίου των καὶ πρὸς ἀπόκτησιν ἐνὸς ἀνεξαρτήτου καὶ προσωπικοῦ τρόπου ἐκφράσεως. Τὸ δράμα ἂς ἐμφανίζηται ὡς καλλιτεχνικὴ ἀπεικόνισις τῆς πραγματικότητος. Ἐν τῇ Γραμματολογίᾳ δὲ διαρκῆς συσχείσις πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἱστορίας.

Γ'. τάξις. — Ἐνταῦθα ἐφιστᾶται ἀπαραιτήτως εἰς τοῦτο ἢ προσοχή, δηλ. ὅπως οἱ μαθηταὶ μὴ λησμονήσωσι πᾶν ὅ,τι ἐξέμαθον εἰς τὰς δύο κατωτέρας τάξεις ἐκ τῆς γραμματικῆς, τῆς ὀρθογραφίας καὶ τῆς στίξεως.

Δ'. τάξις. — Γενικὴ ἐπανάληψις τῶν ἐν ταῖς προηγουμέναις τάξεσι μεμαθημένων, ἐπειδὴ ταῦτα τώρα εἶναι δυνατόν νὰ συνοψισθῶσι καὶ πρὸς ἄλλα συναφθῶσι.

2 ΓΑΛΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ: — Ἀσφαλῆς γνώσις τοῦ τυπικοῦ καὶ τῆς συντάξεως. Κατανόησις ὅχι λίαν δυσκόλων πεζῶν κειμένων. Ἰκανότης τοῦ ἐννοεῖν τὴν γλῶσσαν τῶν συναναστροφῶν καὶ τοῦ ἐκφράζεσθαι ἐν αὐτῇ εὐλήπτως. Γνωριμία μὲ μίαν ἐκλογὴν ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων φαινομένων τῆς Γαλλικῆς φιλολογίας ἀπὸ τοῦ Λουδοβίκου 14ου μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τοῦ 19ου αἰῶνος.

Δεξιότης ποδὸς σύνταξιν ἐν τῇ γλώσσῃ ταύτῃ τῶν συνηθεσιῶν ἐμπορικῶν ἐπιστολῶν.

ΥΛΗ. — Ὁ καταμερισμὸς τῆς διδακτικῆς σχετικῆς ὕλης ἔχει οὕτω:

ΤΑΞΙΣ I (4 ὄραι ἐβδομαδιαίως).

Προσφορὰ τοῦ θησαυροῦ λέξεων, αἵτινες εἶναι ἀναγκαιόταται διὰ τὸν καθημερινὸν βίον, καὶ χρησιμοποίησις αὐτῶν εἰς συντόμους ἀπλᾶς φράσεις. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀποτελεῖ ἰδιαιτέρον διδακτικὸν καθήκον καθ' ὅλον τὸ σχολικὸν ἔτος ἐν τῇ τάξει. Παρὰλλήλως δὲ τὰ ἐξῆς.

Εἰσαγωγικὴ ἐπεξεργασία τοῦ φθολογικοῦ καὶ τῶν βοηθητικῶν ῥημάτων. Ἐναρξίς ἀναγνώσεως εὐκόλων κειμένων, ὧν τὸ γλωσσικὸν ὕλικόν ἔχει ἀντληθῆ ἐκ τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Ριζικὴ ἀσκήσις περὶ τὰ ἀριθμητικὰ ἐν συνδυασμῷ πρὸς καταλλήλους φράσεις καὶ εὐκόλους ὑπολογισμούς. Τὸ γλωσσικὸν ὕλικόν τῶν ἀναγινωσκομένων κειμένων πρέπει νὰ καθίσταται πνευματικὸν κτῆμα τῶν μαθητῶν, ἐπιδιώκεται δὲ τοῦτο διὰ συνεχῶν ἐρωτήσεων καὶ ἀπαντήσεων δι' ὧν ἐπίσης ἐξασφαλίζεται ἡ ἀπόκτησις ἀναλόγου λεξιλογικοῦ θησαυροῦ. Μερικὰ βραχέα διηγήματα μετὰ τὴν ἐπεξεργασίαν των δεόν νὰ ἀπομνημονεύωνται, ἵνα οὕτω παρέχεται εἰς τὸν μαθητὴν εὐκαιρία πρὸς ἀναπαραγωγὴν μακροτέρων καὶ ἐν λογικῇ συναφείᾳ φράσεων.

Πρὸς ἀσκήσιν δὲ φωνητικὴν τοῦ ὁτός, ἧτις εἶναι μεγάλης σημασίας, συνιστᾶται ἀμέσως ἀπὸ τῆς ἐναρξέως τῆς διδασκαλίας ἡ τακτικὴ πολυαριθμῶν λεκτικῶν ἀσκήσεων καταλλήλων, ὡς ἐν χορῷ ἀπαγγελία τῶν ἀναγινωσκομένων λέξεων κειμένων, καὶ διηγεσίαι πρὸς τῆς ἐπεξεργασίας τοῦ κειμένου, ἵνα οὕτω ὁ μαθητὴς, ἀπερίσπαστος ἀπὸ τὴν ἐν ἀρχῇ τόσον διαταράσσουσαν αὐτὸν ὀρθογραφίαν, μάθῃ νὰ ἀνταποκρίνηται καὶ πρὸς τὴν καθαρῶς ἀκουστικὴν χάριν.

Εἰσαγωγή εἰς τὴν Γραμματικὴν, ἰδίᾳ εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ ῥήματος. Τὸ βοηθητικὸν ῥῆμα, αἱ ὀμαλαὶ συζυγίαι, ἀπαραίτητα τινὰ ἀνώμαλα ῥήματα, ἅτινα, εἰ δυνατόν, πρέπει νὰ μανθάνωνται εἰς πάντα τὰ πρόσωπα τοῦ ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ἐξεταζομένου χρόνου. Ἐκ τοῦ λοιποῦ δὲ τυπικοῦ τὰ ἐξῆς: τὸ ἄρθρον, ὁ πληθυντικὸς τοῦ οὐσιαστικοῦ, κλίσις, ἐπίθετον, τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου, ἀντωνυμία ἐπίρρημα τοποθέτησις τῶν λέξεων, ἐρωτηματικὴ μορφή, μετοχὴ ἐνεργητικὴ καὶ παθητικὴ.

Γραφαὶ ἐργασίαι: Κατὰ τὸ α'. ἐξάμηνον 4 ὑπαγορεύσεις ἐν στενωτάτῃ συναφείᾳ πρὸς τὸ ἐπεξεργαζόμενον ἀναγνωστικὸν ὕλικόν. Κατὰ τὸ β'. ἐξάμηνον 2 ὑπαγορεύσεις καὶ τρεῖς ἐν τῇ Σχολῇ ἐργασίαι. Ὡς πρὸς τὰς σχολικὰς ἐργασίας ταύτας: Καταγραφή ἐνὸς δεδιδαγμένου καὶ καλῆς τυχόντος ἐπεξεργασίας κειμένου. Ἀπαντήσεις εἰς ἀπλᾶς γαλλικὰς ἐρωτήσεις προσαρμοζόμενας πρὸς τὸ τῆς ἀσκήσεως ὕλικόν. Μετασχηματισμοὶ ἀπλῶν φράσεων (Ἀλλαγὴ χρόνου, ἐρωτηματικὴ καὶ προστακτικὴ πρότασις).

α) **Ἰδιαίτερον διδακτικὸν καθήκον διαρκούντος τοῦ σχολικοῦ ἔτους :**

Ἐπέκτασις τοῦ θησαυροῦ λέξεων καὶ φράσεων, κυρίως δὲ καὶ διὰ σπουδαίων ἀφηρημένων. Ἰκανότης σχηματισμοῦ μακροτέρων φράσεων ἐκ τοῦ ἤδη μαθημένου ὕλικου. Συμπλήρωσις τοῦ τυπικοῦ τῆς γραμματικῆς.

β) **Κύριον ἔργον.**— Ἐπεξεργασία καταλλήλων ἀναγνωσμάτων, πρὸ παντὸς διηγηματικοῦ περιεχομένου. Αἱ πρὸς αὐτὰ σχετικαὶ ἐρωτήσεις καὶ ἀντιστοιχοὶ ἀπαντήσεις δύνανται νῦν νὰ διατυπώνωνται εἰς μακροτέρας προτάσεις. Καθοδήγησις τῶν μαθητῶν εἰς τὸ νὰ ἀποδίδωσιν ἀπερίττως συνήθη ἀτομικὰ συμβάντα τῆς ζωῆς των. Συχναὶ ἀσκήσεις ἐπὶ ἐποπτικῶν πινάκων τοῦ τοίχου, κινούντων τὸ ἐνδιαφέρον, ὡς ἐπίσης ἐπὶ γεωγραφικῶν χαρτῶν καὶ ἄλλων ἐποπτικῶν μέσων ἐν συνομιλίᾳ ἐλευθέρως ἀναπτυσσομένη ἐντὸς μετρίου πλούτου λέξεων χάριν ἐξυψώσεως τῆς περιεσκεμμένης διαλεκτικῆς δράσεως τῶν μαθητῶν, ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρὸν ἀσκήσεις μεταφράσεως.

Διδασκαλία τῶν μῆτω περατωθέντων κεφαλαίων τοῦ τυπικοῦ καὶ συνοπτικαὶ περιλήψεις τῶν ἄχρι τοῦδε δεδιδαγμένων. Ἐνταῦθα πρέπει νὰ γίνῃ λόγος περὶ τοῦ ῥήματος συστηματικὸς ἐν συναφείᾳ καὶ πρὸς τοὺς φθογγολογικοὺς νόμους. Οἱ κυριώτατοι κανόνες περὶ τῆς χρήσεως τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ τῆς παθητικῆς μετοχῆς. Ἰδιαίτερα ἐξέτασις τῶν διὰ τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν σπουδαιοτάτων συντομιῶν τῶν δευτερευουσῶν προτάσεων (Gerondif und Participialkonstruktion). Ἀπὸ δὲ τοῦ β' ἐξαμήνου ἀφιεροῦνται ἴδιαι ὥραι διὰ τὴν γραμματικὴν.

γ) **Γραπταὶ ἐργασίαι :**— 4 ὑπαγορεύσεις καὶ 4 σχολικαὶ ἐργασίαι καθ' ὄλον τὸ σχολ. ἔτος. Ὑπαγορεύσεις : Ποικίλαι μεταβολαὶ τοῦ ἀναγνωσθέντος μέχρι τῆς ἐλευθέρως ὑπαγορεύσεως. Ἀσκήσεις κατ' οἶκον καὶ ἐργασίαι ἐν τῇ σχολῇ : Ἐρωτήσεις καὶ ἀπαντήσεις στηριζόμεναι εἰς τὸ ἀναγνωσθὲν ὕλικόν. Γραμματικοὶ μετασχηματισμοί. Μεταφράσεις ἐκ τῆς μητρικῆς γλώσσης εἰς τὴν Γαλλικὴν.

α) **Ἰδιαίτερον διδακτικὸν ἔργον :**— Συμπλήρωσις τοῦ θησαυροῦ λέξεων καὶ φράσεων μέσῳ σπουδῆς συγγενῶν τὴν σημασίαν ὁμάδων λέξεων, τόνωσις καὶ ἐξύψωσις τῆς περὶ τὸ ὁμιλεῖν ἐτοιμότητος, ὀρθότης ἐν τῇ ἐγγραφῇ διατυπώσει ἁπλῶν σκέψεων, εἰσαγωγή εἰς τὴν ἐμπορικὴν ἀλληλογραφίαν. Αἱ ὥραι τῆς ἀναγνώσεως κειμένων χωρίζονται ἀπὸ τὰς τῆς γραμματικῆς. Εἰς τοὺς μαθητὰς δίδεται μία συνοπτικὴ γραμματικὴ.

β) **Ὁραὶ ἀναγνωσμάτων :**— Αὐταὶ χρησιμοποιοῦνται ἐν πρώτοις πρὸς ἐπεξεργασίαν τοῦ ἐν τῷ κειμένῳ περιεχομένου γλωσσικοῦ ὕλικου διὰ συνδιαλέξεως, ἀναδιηγήσεως ὑπὸ ἁπλῆν διόρθωσιν τῶν τυχόν διαπραττομένων σφαλμάτων ἀνευ μακρῶν γραμματικῶν διασαφίσεων. Τὸ ἀναγνωστικὸν κεί-

μενον πρέπει νὰ συνίσταται εἰς ἀποσπάσματα κατ' ἐξοχὴν περιγραφικοῦ, ἱστορικοῦ καὶ διδακτικοῦ πεζοῦ λόγου.

γ) **Γραμματικὴ :**— Ἐπανάληψις τῶν ἀνωμάτων ῥημάτων καὶ ἐπικαιροὶ ἀσκήσεις ἐκ τοῦ λοιποῦ τυπικοῦ.

Τὰ κυριώτατα κεφάλαια τοῦ Συντακτικοῦ βάσει συγκεκριμένων παραδειγμάτων ἐκ προτάσεων. Εἰς καταλλήλους περιστάσεις ἀνάλυσις προτάσεων ἐν τῷ ἀναγινωσκομένῳ κειμένῳ. Ἰδιαιτέρως δὲ τὰ ἐξῆς : Ἡ Γαλλικὴ πρότασις. Χρήσις τοῦ ἄρθρου καὶ ἰδίᾳ τρόποι χρήσεως ἐν ταῖς φράσεσι τῶν προθέσεων de καὶ à (ἀφεταιρία καὶ τέρμα). Τοποθέτησις τοῦ ἀντικειμένου κατὰ τὸ οὐσιαστικὸν (γένος, ἀριθμὸς), τὸ ῥῆμα (μεταβατικόν, ἀμετάβατον καὶ ἀντωνυμικὸν ῥῆμα). Χρήσις τῶν διαφόρων χρόνων. Ἐξαρσις τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τοῦ τρόπου διατυπώσεως τῆς γερμανικῆς προτάσεως καὶ τοῦ τῆς γαλλικῆς προτάσεως.

δ) **Ἀλληλογραφία** (ἐν μιᾷ αὐτοτελεῖ ὥρᾳ τῆς εβδομάδος) :— Προσφορὰ τῶν τεχνικῶν ἐκφράσεων καὶ μετατροπῶν ἐν ταῖς γαλλικαῖς ἐμπορικαῖς ἐπιστολαῖς. Ἐπεξήγησις καὶ συμπλήρωσις ἐντύπων καὶ αὐτοτελῆς σύνταξις ἐπιστολῶν, αἵτινες ἐμφανίζονται κατὰ ἁπλᾶς παραγγελίας ἐμπορευμάτων δι' ἴδιον λογαριασμόν. Ἐμπορικὰ ἔγγραφα εἴτε σχετικαὶ ἐπιστολαὶ ἐπὶ πληρωμῶν τοῖς μετρητοῖς καὶ χρηματικῶν ἀποστολῶν, ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς, ἐπιστολῆς ἐγκλειούσης χρήματα, πληρωμῆς διὰ λογ/σμὸν τρίτου κ.λ. Ἐκλογή ἁπλῶν ἐπιστολῶν ἐκ τῆς τραπεζιτικῆς συναλλαγῆς ἐπὶ ἐμπορικῶν γραμματίων καὶ χρηματογράφων.

ε) **Ἐγγραφοὶ ἐργασίαι :**— Καθ' ἕκαστον ἐξάμηνον 4 ἐργασίαι ἐν τῇ Σχολῇ, καὶ δὴ μεταφράσεις ἐκ τῆς μητρικῆς γλώσσης εἰς τὴν γαλλικὴν, μετασχηματισμοὶ κειμένων, ἐλεύθεραι ἐκθέσεις, ἀναφερόμεναι εἰς ἀναγνωσθέντα κείμενα, ἐπιστολαί.

α) **Ἰδιαίτερον διδακτικὸν ἔργον τοῦ σχολ. τούτου ἔτους :**— Διαμόρφωσις τῆς διαλεκτικῆς εὐχερείας καὶ τῆς γραπτῆς ἐκφράσεως, γραμματολογικαὶ γνώσεις, συμπλήρωσις τῆς Ἐμπορ. Ἀλληλογραφίας.

Ἐναλλὰξ ἀναλυτικαὶ ἀναγνώσεις πρὸς μελέτην τῆς Γραμματικῆς καὶ ταχεῖαι τοιαῦται μὲ διαλεκτικὰς καὶ ἀναδιηγηματικὰς ἀσκήσεις. Τὰ κείμενα δέον νὰ ἀσχολῶνται καὶ ἐξοχὴν μὲ τὸν πολιτισμὸν καὶ τὸν οἰκονομικὸν βίον τῆς Γαλλίας ὡς καὶ μὲ τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα αὐτῆς. Ἀνάγνωσις κειμένων ἐκ τῶν συγχρόνων γαλλικῶν ἐφημερίδων, ἰδίᾳ οἰκονομικοῦ περιεχομένου, πρὸς ἀόκησις λεκτικοῦ θησαυροῦ τῆς θεμελιώδους ὀρολογίας.

β) **Συνοπτικὴ ἐπανάληψις** ὁλοκλήρου τοῦ Τυπικοῦ καὶ Συντακτικοῦ. Ἀναλόγως δὲ τοῦ διαθέσιμου χρόνου : Ἐλεύθεραι διαλέξεις (ὁμιλίαι) τῶν μαθητῶν ἐν τῇ γαλλικῇ γλώσσῃ.

γ) **Γραμματολογία :**— Σύντομος εἰσαγωγή εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς γαλλικῆς

φιλολογίας ἀπὸ τοῦ Λουδοβίκου τοῦ 14ου μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τοῦ 19ου αἰῶνος καὶ ἀνάγνωσις μερικῶν δοκιμῶν ἐξ ἔργων τῶν ἑξοχωτέρων συγγραφέων. Ἐκ μέρους τοῦ διδασκάλου ἐπισκόπησις, ἐν τῇ ξένη ταύτῃ γλώσση διατυπωτέα, τῶν κυριωτάτων φιλολογικῶν ῥευμάτων ἀπὸ τοῦ 17ου αἰῶνος (Κλασσικοί, Ρωμαντικοί, ἑξαρσις τῆς μυθιστορηματικῆς φιλολογίας καὶ τοῦ ἐπικρατοῦντος ψυχολογικοῦ χαρακτήρος).

δ) **Ἐμπορικὴ ἀλληλογραφία** :— Ἐπιστολαὶ καὶ ἐμπορικὰ ἔγγραφα ἐν τῷ παραγγελιοδοτικῷ ἐμπορίῳ, ἀνακλήσεις καὶ ἀναβολαί, ἀπαιτήσεις χρεῶν. Αἰτήσεις πληροφοριῶν, παροχὴ τοιούτων, Συστατικαὶ ἐπιστολαὶ καὶ πιστωτικά. Ἐγκύκλιοι. Ζήτησις θέσεως.

ε) **Ἐγγραφοὶ ἐργασίαι**, ὡς ἐν τῇ III τάξει. Τοῦλάχιστον 2 τῶν σχολικῶν ἐργασιῶν πρέπει νὰ εἶναι ἐκ τῆς ἐμπορικῆς ἀλληλογραφίας.

2α. ΔΕΥΤΕΡΑ ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ (λ. χ. Ἀγγλικά).

ΣΚΟΠΟΣ.— Ἀσφαλὴς γνώσις τοῦ τυπικοῦ καὶ τῆς συντάξεως. Κατανόησις ὄχι καὶ πολὺ δυσκόλων πεζῶν κειμένων, ἴδια δὲ ἐκ τῆς σφαιράς τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Ἰκανότης πρὸς κατανόησιν τῆς γλώσσης τῆς συναναστροφῆς καὶ πρὸς συνεννόησιν καταληπτὴν καὶ ὀρθὴν ἐν αὐτῇ. Ἐπισκόπησις τῆς ἐξελικτικῆς πορείας τῆς Ἀγγλικῆς φιλολογίας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σαίξπηρου. Δεξιότης πρὸς σύνταξιν τῶν συνηθεστάτων ἐμπορικῶν ἐπιστολῶν.

ΥΛΗ :— Ἡ διδασκαλία σχετικῆ ὕλη κατανέμεται εἰς τρία ἐπ'ἀλληλα ἔτη σπουδῶν, ὡς ἑξῆς, ἀνὰ 4 ὥρας ἑβδομαδιαίως.

ΤΑΞΙΣ II (4 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

α) **Ἰδιαιτέρος διδασκτικὸς σκοπὸς** τοῦ ἔτους τούτου : Παροχὴ λεκτικοῦ θησαυροῦ ἐκ τοῦ κύκλου τῆς ἐποπτείας τοῦ μαθητοῦ καὶ χρησιμοποίησις αὐτοῦ πρὸς σχηματισμὸν κατ' ἀρχὰς μὲν συντόμων βραδύτερον δὲ μακροτέρων προτάσεων.

β) **Ἀνάγνωσις** :— Διδασκαλία τῶν ἰδιορρυθμιῶν τῆς Ἀγγλικῆς προφορᾶς, ἀποδιδομένης μεγάλης σημασίας εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῆς ὀρθῆς προφορᾶς. Ἐναρξίς μὲ ἀναγνώσματα εὐκόλα, ὧν τὴ γλωσσικὸν ὕλικὸν προέρχεται ἐκ τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Ἡ μεθοδικὴ δὲ ἐπεξεργασία τοῦ ἀναγινωσκομένου ὕλικου γίνεται, ὡς καὶ ἐν τῇ Γαλλικῇ γλώσση.

γ) **Γραμματικὴ** :— Τὰ σπουδαιότατα ἐκ τοῦ τυπικοῦ μετὰ τῶν ἀπαρατήτων ἀνωμάτων ῥημάτων.

δ) **Γραπτὰ ἐργασίαι** :— Ἀπὸ τῶν Χριστουγέννων μέχρι τοῦ Πάσχα 3 σύντομοι ὑπαγορεύσεις στενωῶς σχετιζόμεναι πρὸς τὸ ἐπεξεργασμένον ἀναγνωστικὸν ὕλικόν. Ἐν τῷ β' ἑξαμήνῳ 2 ὑπαγορεύσεις καὶ 3 ἐργασίαι ἐν τῇ Σχολῇ, καὶ δὴ : Ἐρωτήσεις καὶ ἀπαντήσεις βασιζόμεναι ἐπὶ τοῦ ἀναγινω-

σκομένου ὕλικου, γραμματικοὶ μετασχηματισμοί, μεταφοραὶ ἐκ τῆς μητρικῆς γλώσσης εἰς τὴν Ἀγγλικήν.

ΤΑΞΙΣ III (4 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

α) **Ἰδιαιτέρον διδασκτικὸν καθήκον τοῦ ἔτους τούτου** :— Ἐπέκτασις τοῦ θησαυροῦ λέξεων καὶ προτάσεων, ἐπίτευξις κάποιας ἰκανότητος πρὸς προφορικὴν ἔκφρασιν, ὀρθότης ἐν τῇ ἐγγράφῳ διατυπώσει ἀπλῶν σκέψεων. Συμπλήρωσις τοῦ τυπικοῦ. Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἐμπορικὴν ἀλληλογραφίαν.

β) **Ἀνάγνωσις** :— Αἱ ὥραι τῆς ἀναγνώσεως χρησιμοποιοῦνται τὸ πρῶτον πρὸς ἐπεξεργασίαν τοῦ ἐν τῷ ἀναγνωστικῷ κειμένῳ περιεχομένου γλωσσικοῦ ὕλικου διὰ συνδιαλέξεως, ἀναδιηγήσεως, μετασχηματισμῶν κ.λ. Ἀσκήσεις ἐν συναφείᾳ πρὸς ἐνδιαφέροντας τοῦ τοίχου ἐποπτικὸς πίνακας καὶ πρὸς ἄλλα ἐποπτικά μέσα. Καθοδήγησις τοῦ μαθητοῦ πρὸς ἀπλὴν ἀφήγησιν συμβεβηκότων τῆς ἰδίας αὐτοῦ ζωῆς. Ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρὸν ἀσκήσεις μεταφράσεως.

γ) **Γραμματικὴ** : Συμπλήρωσις τοῦ τυπικοῦ. Συστηματικὴ ἐπεξεργασία παντὸς σημαντικοῦ καὶ τῆς συντάξεως τῶν μερῶν τοῦ λόγου.

δ) **Ἐμπορ. ἀλληλογραφία**, (εἰς ἴδιας ὥρας ἀπὸ τοῦ β' ἑξαμήνου) :— Προσφορὰ τῶν ἐμπορικῶν ἐκφράσεων καὶ μετατροπῶν διὰ καλῶν ὑποδειγματικῶν ἐπιστολῶν ὡς καὶ καθοδήγησις πρὸς αὐτοτελῆ σύνταξιν ἐπιστολῶν καὶ ἴδια περὶ παραγγελιῶν ἐμπορευμάτων, δι' ἴδιον λογαριασμὸν, καὶ τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν, περὶ πληρωμῶν τοῖς μετρητοῖς καὶ χρηματικῶν ἐμβασμάτων, τῆς δι' ἐπιταγῶν συναλλαγῆς, καὶ τῆς κανονικῆς κυκλοφορίας ἐμπορικῶν γραμματίων (Ἐπιστολαὶ περὶ ἐμβασμάτων, περὶ ἐκδόσεως τραβηκτικῶν, περὶ ἀποδοχῶν, περὶ καθορισμοῦ τόπου πληρωμῆς συναλ/κῶν, συναλ/κῶν παραγγελιοδόχων), ἐπιστολαὶ ἀναφερόμεναι εἰς τρεχ. λογ/σμούς. Ἐκλογή ἀπλῶν ἐπιστολῶν ἐκ τῶν ἀναφερομένων εἰς τραπεζικὰς συναλλαγὰς ἐπὶ γραμματίων καὶ χρηματογράφων.

ε) **Γραπτὰ ἐργασίαι** :— Καθ' ἕκαστον ἑξάμηνον 3 ἐργασίαι ἐν τῇ σχολῇ, καὶ δὴ μεταφοραὶ ἐκ τῆς μητρικῆς εἰς τὴν ἀγγλικὴν γλώσσαν, μετασχηματισμὸς κειμένων ἐκ τοῦ ἀναγνωστικοῦ, ἐλεύθεραι ἐκθέσεις, ἀναφερόμεναι εἰς δεδιδαγμένα κείμενα. Ἐμπορικαὶ ἐπιστολαί.

ΤΑΞΙΣ IV (4 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

α) **Ἰδιαιτέρον διδασκτικὸν ἔργον** τοῦ ἔτους τούτου :— Διαμόρφωσις τῆς ἰκανότητος πρὸς προφορικὴν καὶ γραπτὴν διατύπωσιν. Γραμματολογικὰ διδάγματα. Περάτωσις τῆς ἐμπορικῆς ἀλληλογραφίας.

β) **Ἀναγνώσματα** :— Ἀσκήσεις συνδιαλέξεως καὶ ἀποδόσεως περιεχομένου. Τὰ κείμενα δεόν νὰ ἀναφέρονται εἰς τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τοῦ πολιτισμοῦ ἐν γένει καὶ εἰς τὸν οἰκονομικὸν βίον τῆς Ἀγγλικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἀνάγνωσις ἐφημερίδων μὲ ἐκλογὴν ἀντίστοιχον τοῦ ἀναγνωστέου ὕλικου.

γ) **Γραμματική** :— Συμπλήρωσις τῶν περὶ συντάξεως καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἐπίκαιρος ἐπανάληψις διαφορῶν κεφαλαίων ἐκ τῆς ὅλης Γραμματικῆς.

δ) **Γραματολογία** :— Ὑπόδειξις τῶν σπουδαιότερων φαινομένων τῆς Ἀγγλικῆς Φιλολογίας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς βασιλείσης Ἐλισάβετ μεῖν ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τοῦ 19ου αἰῶνος καὶ ἀνάγνωσις μερικῶν ἀποσπασμάτων ἐξ ἔργων τῶν ἐξοχωτέρων συγγραφέων.

ε) **Ἐμπορικὴ ἀλληλογραφία** :— Ἐπιστολαὶ καὶ ἐμπορικὰ ἔγγραφα ἐν τῷ παραγγελιοδοτικῷ κλάδῳ ἔμπορίου καὶ ἐν τῇ ὑπερωκεανείῳ συγκοινωνίᾳ, ἀνακλήσεις καὶ ἀναβολαί, ἀπαιτήσεις χρέους, ἀνωμαλίαι ἐν ταῖς συναλλαγαῖς ἐπὶ συναλλαγματικῶν. Αἰτήσεις πληροφοριῶν καὶ παροχαὶ τοιούτων. Συστατικαὶ πιστωτικαὶ ἐπιστολαί, ἐγκύκλιοι, αἰτήσεις θέσεως.

ς) **Γραπταὶ ἐργασίαι** :— Γίνονται τοιαῦται, ὡς καὶ ἐν τῇ προηγουμένῃ τάξει, τῇ III. Τὸ ἡμῖν δ' αὐτῶν ἐκ τῆς ἐμπορικῆς ἀλληλογραφίας.

3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ :— Γνώσις τῆς γῆς ἀπὸ πασῶν τῶν γεωγραφικῶν ἀπόψεων, ἰδίᾳ ὡς κατοικητηρίου καὶ ὡς πεδίου οἰκονομικῆς δράσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἀναγνώρισις τῆς συναφείας τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς οἰκονομίας πρὸς τὸν γεωγραφικὸν χῶρον.

ΥΛΗ :— Ἡ σχετικὴ διδασκτέα ὕλη καταμερίζεται ὡς ἑξῆς :

ΤΑΞΙΣ I (2 ὥραι εβδομαδιαίως).

α) **Γενικὴ γεωγραφία** :— Οὐσία καὶ σκοπὸς τῆς Γεωγραφίας ὡς ἐπιστήμης, αἱ συγγενεῖς καὶ βοηθητικαὶ πρὸς αὐτὴν ἐπιστήμαι. Μαθηματικο-ἀστρονομικὴ γεωγραφία. Μέτρησις τοῦ χρόνου, ἡμερολόγιον. Αἱ μέθοδοι παραστάσεως τῆς γῆς ἄνευ διδασκαλίας τῆς προβολῆς (Γῆνῃ σφαῖρα, τοπογραφ. χάρτης, χάρτης κοινός), φυσικὴ γεωγραφία, Βιογεωγραφία, Ἀνθρωπογεωγραφία. Λεπτομερὲς παράστασις τῆς γενικῆς, πολιτικῆς, οἰκονομικῆς καὶ συγκοινωνιακῆς γεωγραφίας.

β) **Γεωγραφία τῶν χωρῶν** :— Ἐπισκόπησις τῆς Εὐρώπης (θέσις, ὄριζόντιος καὶ κάθετος διαμελισμὸς, καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους, κλίμα, ὑδραυλικαὶ ἐγκαταστάσεις, φυτικὸς καὶ ζωϊκὸς κόσμος. Ὁ εὐρωπαϊὸς ἀνθρώπος, ὁ πνευματικὸς καὶ ὕλικὸς πολιτισμὸς αὐτοῦ).

ΤΑΞΙΣ II (2 ὥραι εβδομαδιαίως).

Ἐιδικὴ οἰκονομικὴ γεωγραφία τῆς Αὐστρίας, τῆς Γερμανίας, τῆς Πολωνίας, τῆς Τσεχοσλοβακίας, τῆς Οὐγγαρίας, τῆς Ρωμανίας, τῆς Ἑλβετίας καὶ τοῦ Λίχτενστάιν.

ΤΑΞΙΣ III (2 ὥραι εβδομαδιαίως).

Αἱ ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης οἰκονομικαὶ χῶραι. Αἱ ἀποικίαι πρέπει νὰ ἐξετά-

ζῶνται μετὰ τοῦ οἰκείου γεωγραφικοῦ χώρου. Κατὰ τὴν ἐξέτασιν δὲ τῆς Μητροπόλεως γίνεται μνεία τῆς διὰ τὴν Μητρόπολιν οἰκονομικῆς σημασίας τῶν διαφορῶν ἀποικιῶν. Συνολικὴ ἐπισκόπησις τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς (στατιστικὴ τῶν κυριωτάτων εἰδῶν αὐτῆς), τοῦ παγκοσμίου ἔμπορίου καὶ τῆς διεθνοῦς συγκοινωνίας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΔΙΑ ΤΟΝ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑ.

Ὁ φυσιογνωστικὸς χαρακτὴρ τῆς Γεωγραφίας πρέπει νὰ τηρηθῆται. Ἡ ἀνθρωπογεωγραφικὴ ἀποψις πρέπει νὰ ἐπικρατῆ κατὰ τὴν διδασκαλίαν. Ὁ ἀνθρώπος πρέπει νὰ ἐπιδεικνύηται ὡς προϊὸν τοῦ γεωγραφικοῦ τοῦ περιβάλλοντος καὶ ὡς εἷς τῶν παραγόντων, οἵτινες ἐπηρεάζουν τὸν γεωγραφικὸν χῶρον καὶ τὸν μετασηματίζουν. Τὰ παγκόσμια οἰκονομικὰ φαινόμενα δεόν νὰ ἐξαίρωνται πάντοτε. Ἡ διδασκαλία πρέπει νὰ ἀποβαίη ζωηροτέρα δι' ἀπλῶν σχεδιάσεων, διὰ προβολῆς εἰκόνων καὶ διὰ κινηματογραφικῶν ταινιῶν. Ἀναλόγως τῶν τοπικῶν καὶ χρονικῶν συνθηκῶν πρέπει νὰ ἐπιχειρῶνται συστηματικαὶ ἐπισκέψεις Δημοσίων Συλλογῶν, ἐκδρομαὶ καὶ μαθητικὰ ταξείδια. Κατὰ τὰς ἐξετάσεις δὲ πρέπει νὰ ἀποδίδηται μείζων βαρῦτης εἰς τὴν κατανόησιν, εἰς τὴν περιληπτικὴν γνῶσιν καὶ τὴν πνευματικὴν διεύθυνσιν παρὰ εἰς τὴν ἀπομνημόνευσιν λεπτομερειῶν.

Ἡ συνεργασία τοῦ μαθητοῦ πρέπει νὰ διεγείρηται καὶ προάγηται. Διὰ γραμματολογικῶν ἐνδείξεων πρέπει νὰ κινῆται τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ μαθητοῦ πρὸς γεωγραφικὰς μελέτας, αἱ ὁποῖαι εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις θὰ ἠδύναντο νὰ χρησιμοποιῶνται ἐποφελῶς δι' ὁμιλιῶν καὶ συζητήσεων.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ ἀριθμητικὸν ὕλικὸν ἐπιβάλλεται, καὶ κυρίως ἔναντι μεταβλητῶν ἄξιῶν (ὡς στατιστικῶν στοιχείων), μία συνετὴ περιστολή, ὡς καὶ ἐν σύστημα συγκριτικῆς παραστάσεως διὰ χρησιμοποιήσεως διαγραμμάτων καὶ παρομοίων βοηθητικῶν μέσων.

Τὰ γεωγραφικὰ φαινόμενα δεόν νὰ ἐξετάζωνται, κατὰ τὸ δυνατόν, ἀπὸ ἀπόψεως τῆς ἀρχικῆς πραγματικῆς των συναφείας, καὶ ἰδίᾳ πρέπει νὰ ἐξαίρωνται ἐκεῖνα, ἅτινα καθορίζουσι τὴν οἰκονομίαν εἴτε ἐπηρεάζουσιν αὐτὴν οὐσιαστικῶς. Ὡσαύτως καὶ ἡ διδασκαλία τῶν διαφορῶν χωρῶν πρέπει κυριώτατα νὰ διέπηται ὑπὸ τῶν ἀπόψεων τῆς οἰκονομικῆς γεωγραφίας μετὰ ἀνάλογον ἐξέτασιν τῆς πολιτικῆς γεωγραφίας. Ἐπίσης πρέπει νὰ ἀπαιτῶμεν μίαν ἐπαρκῆ τοπογραφικὴν γνῶσιν τῶν διαφορῶν γεωγραφικῶν τμημάτων.

Αἱ ἀποικίαι πρέπει νὰ ἐξετάζωνται, ἐὰν μὴ μετὰ τῶν ἀντιστοίχων μητροπόλεων, πάντως ὅμως κατὰ τὴν ἰδίαν ἐκάστης τῶν ἀποικιῶν τούτων διαπραγματεύσιν.

Ἡ γεωγραφικὴ διδασκαλία πρέπει νὰ διενεργῆται πάντοτε μετὰ χρησιμοποίησιν χαρτῶν καὶ τῶν λοιπῶν προσφόρων ἐποπτικῶν μέσων (πινάκων τοῦ τοίχου, προβολικῶν εἰκόνων καὶ ἄλλων) καὶ μετὰ ὑπόδειξιν πανταχοῦ, ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶναι ἐφικτόν, τῆς παραγωγῆς καὶ χρησιμοποίησεως προϊόντων.

Ἐπίσης πρέπει, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ὀργανώσεως μαθητικῶν ἐκδρομῶν, νὰ προκαλῆται ἢ κατανόησις γεωγραφικῶν φαινομένων, ἢ ἀνάγνωσις χαρτῶν καὶ ἢ εἰς ταῦτα, κατὰ τὸ δυνατόν, ἐμβάθυνσις (ἰδίᾳ τῆς πατρίου χώρας).

Ἡ κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης μνημονευομένη συνοπτικὴ παράστασις ἀπὸ ἀπόψεως φυσικῆς, πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς πρέπει νὰ ἐφαρμόζεται ἐπίσης ἐπὶ τῶν ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης χωρῶν.

4. ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ:— Γνώσις τῶν κυριωτάτων γεγονότων τῆς Γενικῆς Ἱστορίας ἐξεταζομένων ἐν τῇ ἐσωτερικῇ σχέσει τῶν ἀπὸ ἀπόψεως τῆς ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τῶν νέων χρόνων καὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου.

ΤΑΞΙΣ I (2 ὥραι ἐβδομαδιαίας).

Συνοπτικὴ ἐξέτασις τῆς Ἱστορίας τῆς Ἀρχαιότητος. Ἰδιαιτέρα ἐκτίμησις τῶν Φοινικικῶν ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων, τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιακῶν τάσεων, τῆς σημασίας τῆς Ἀλεξανδρινῆς περιόδου καὶ τῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τέχνης, ὡς καὶ τῆς ἀνυψώσεως καὶ τῆς καταπτώσεως τῆς Καρχηδόνας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους.

ΤΑΞΙΣ II (2 ὥραι ἐβδομαδιαίας).

Γενικὴ Ἱστορία τοῦ Μέσου Αἰῶνος. Ἐμπόριον καὶ συγκοινωνία ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους. Σημασία τῆς εἰσδύσεως τῶν Ἀράβων εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην. Τὸ ἐμπόριον τῆς Ἀνατολῆς. Αἱ συνέπειαι τῶν Σταυροφοριῶν. Ἡ ἀνάπτυξις τῶν Ἰταλικῶν πόλεων καὶ τῆς Χάνσας. Ἡ ἐν τῇ Κεντρικῇ Εὐρώπῃ μεσάζουσα ζώνη τοῦ ἐμπορίου. Ἐπαγγέλματα καὶ Σωματεῖα ἐπαγγελματικά. Τὸ τραπεζικὸν σύστημα, ἡ ἀνάπτυξις τῶν μέσων συγκοινωνίας. Ἐμπορικαὶ Ἐταιρεῖαι καὶ πανηγύρεις κατὰ τὸν Μέσον Αἰῶνα. Ἐξάπλωσις τῶν Ὄθωμανῶν. Ἀνάπτυξις καὶ ἀκμὴ τῆς Πορτογαλικῆς θαλασσίας δυνάμεως. Κοινωνικαὶ, πολιτικοῖστορικαὶ ἀνατροπαὶ κατὰ τὴν μετάβασιν ἀπὸ τοῦ Μέσου Αἰῶνος εἰς τὴν Νεωτέραν περίοδον. Ἐφευρέσεις καὶ ἀνακαλύψεις κατὰ τὰ τέλη τοῦ μέσου Αἰῶνος.

ΤΑΞΙΣ III (2 ὥραι ἐβδομαδιαίας).

Γενικὴ Ἱστορία τῶν Νεωτέρων χρόνων μέχρι τοῦ 1789 μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τῆς ἀντιθέσεως μεταξὺ τῶν Γαλλικῶν καὶ Βρετανικῶν ἐνωτικῶν τάσεων καὶ τῆς Γερμανικῆς διαιρέσεως κατὰ τὴν χρονικὴν ταύτην περίοδον. Ὁργάνωσις τοῦ ἀποικιακοῦ ἐμπορίου. Τὰ νέα κέντρα τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου. Κατάπτωσις τοῦ Ἰταλικοῦ Ἐμπορίου καὶ τοῦ τῆς Γερμανικῆς Χάνσας.

Ἐμπορικὴ πολιτικὴ τῆς Ἐλισάβετ τῆς Ἀγγλίας. Ἀνάπτυξις τοῦ συστήματος τῶν προνομίων καὶ τοῦ ἐμποροκρατικοῦ (Merkantilismus), Κολβέρτ. Αἱ μεγάλα ἐμπορικὰ εἰταιρεῖαι. Γένεσις τῆς Ἀγγλικῆς ἀποικιακῆς κυριαρχίας. Ἡ ἐμπορικὴ πολιτικὴ Καρόλου τοῦ VI, Μαρίας Θηρεσίας καὶ Ἰωσήφ τοῦ II. Ἡ ἀνύψωσις τοῦ Κράτους τῶν Χοεντσόλλερν καὶ ἡ ἐκπολιτιστικὴ δράσις Φρειδερίκου τοῦ Μεγάλου τῆς Πρωσίας. Ὁ Βορειοαμερικανικὸς ἀπελευθερωτικὸς ἀγών. Ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας, τῶν Τραπεζῶν, τῶν Χρηματιστηρίων καὶ τῶν μέσων συγκοινωνίας. Νέα οἰκονομικὰ συστήματα.

ΤΑΞΙΣ IV (2 ὥραι ἐβδομαδιαίας).

Πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἱστορία τῶν Νεωτάτων χρόνων ἀπὸ τῆς ἐκρήξεως τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τῶν τυχῶν τοῦ Γερμανικοῦ Ἔθνους (πόλεμοι τοῦ 1866 καὶ 1870, ἴδρυσις τῆς Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας). Ἀπελευθέρωσις τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς. Δόγμα τοῦ Μονροε. Εὐρωπαϊκὴ πολιτικὴ τῆς ἰσορροπίας. Ἡ ἀρχὴ τῶν ἐθνικοτήτων. Ἡ κεντρικὴ Εὐρωπαϊκὴ τριπλῆ συμμαχία. Ἡ τριπλῆ συνεννόησις. Ἀποικιακὴ πολιτικὴ καὶ ἀποικιακαὶ δυνάμεις. Τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα. Ὁ Παγκόσμιος πόλεμος 1914-1918 καὶ ἡ συνθήκη τῆς εἰρήνης. Πολιτεία καὶ μεταβολαὶ καὶ οἰκονομικαὶ συνέπειαι τοῦ πολέμου.

Ἀνάπτυξις τῆς μεγάλης παραγωγῆς καὶ τῶν συγκοινωνιακῶν μέσων, τοῦ νομισματικοῦ καὶ τοῦ πιστωτικοῦ συστήματος.

Τελωνειακαὶ ἐνώσεις καὶ ἐμπορικαὶ συμβάσεις. Παγκόσμιαι ἐκθέσεις. Τὸ κοινωνικὸν ζήτημα κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα.

Ἀναλόγως δὲ τοῦ διαθεσίμου χρόνου ἱστοριοεμπορικὰ περιλήψεις.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (διὰ τὸν διδάσκοντα).

Κατὰ τὴν διαπραγματεύσιν τῆς ἱστορικῆς ὕλης, ἡ ὁποία πρέπει νὰ ἐπιτελῆται ἐλευθέρως καὶ μὲ χρησιμοποίησιν πάντων τῶν προσφόρων ἐποπτικῶν μέσων, πρέπει νὰ ἀποχωρίζεται πᾶν ὅ,τι εἶναι σημαντικὸν ὡς ἱστορικὸν πολεμικὸν γεγονὸς ἀπλῶς, νὰ ἐξαιρηται δὲ ἰδιαιτέρως πᾶν τὸ ἐνέχον ἱστορικὴν οἰκονομικὴν σημασίαν καὶ νὰ ἐξετάζεται κατὰ τὸ δυνατόν, ἐν τῇ ἐξαρτήσει τοῦ ἀπὸ τῶν φυσικῶν, ἐκπολιτιστικῶν καὶ κοινωνικῶν συνθηκῶν.

Ἐνταῦθα φαίνονται ἰδιαιτέρως σημαντικαὶ αἱ περιληπτικαὶ πραγματεῖαι. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἱστορικῆς περιόδου τῶν Νέων καὶ Νεωτάτων χρόνων δέον ἢ Γερμανία νὰ τίθεται εἰς τὸ κέντρον τῆς σχετικῆς ἐξετάσεως. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς χρονολογικοὺς ἀριθμούς, συνιστᾶται ὁ περιορισμὸς εἰς τοὺς σπουδαιστάτους.

Ἡ διδασκαλία πρέπει νὰ ζωηρεύηται δι' ἀναγνώσεως ἱστορικῶν πηγῶν καὶ νὰ ὑποστηρίζηται διὰ γραμματολογικῶν ἐνδείξεων.

β. ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ.

(*Άλγεβρα, Γεωμετρία και Πολιτική Αριθμητική*).

ΣΚΟΠΟΣ :— Βαθεία γνώσις και ένασκησις εις αυτήν τής Στοιχειώδους Μαθηματικής (έξαιρέσει τής Αναλ. Γεωμετρίας) και τής Πολιτικής Αριθμητικής, αντίληψις και εφαρμογή τής έννοιαις τής συναρτήσεως.

ΤΑΞΙΣ I (4 ώραι εβδομαδιαίως).

1. **Αριθμητική** :— Αί πράξεις τής πρώτης και δευτέρας βαθμίδος, Έξήγησις τών νόμων αυτών και συνάφεια αυτών. Άσκησις εις μετασχηματισμούς και έξαγωγήν τών αριθμητικών ή άλγεβρικών όριζών προσδιοριστικών έξισώσεων. Μέτρον και πολλαπλάσια. Κλάσματα. Πρωτοβάθμιοι έξισώσεις με μίαν και με πλείονας άγνωστους. Λόγοι και αναλογίαι. Καθαρά έξισώσεις δευτέρου βαθμού, έφ' όσον αυται αναγκαιοϋσι δια την διδασκαλίαν τής Έπιπεδομετρίας.

2. **Έπιπεδομετρία και Στερεομετρία** :— Έξήγησις τής Εϋκλειδείου προσδιοριστικής και άποδεικτικής παραστατικής μορφής δια χαρακτηριστικών παραδειγμάτων. Προσφορά τοϋ ύπολοίπου διδακτικού ύλικου έκ τής Έπιπεδομετρίας, κατά τό δυνατόν, υπό μορφήν προβλημάτων. Ός προάσκησις δια την Στερεομετρίαν ίχνογραφική παράστασις άπλουστάτων σωμάτων (κατ' έξοχήν δέ και κρυσταλλικών σχημάτων) έν πλαγιά προβολή. Τά θεμελιώδη και τυπικά θεωρήματα επί τής άμοιβαίας θέσεως εϋθειών και επιπέδων με διαρκή ένδειξιν τών έποπτεϊών. Υπολογισμοί επιφανειών και όγκων πρισματών και κυλίνδρων, πυραμίδων και κώνων, σφαιρας.

3. **Γραπται έργασίαι** :— Καθ' όλον τό σχολικόν έτος 8 έργασίαι (έξετάσεις) έν τή Σχολή. Πρός τούτοις από μαθήματος εις μάθημα σύντομοι άσκήσεις κατ' οίκον λυτέαι και έν τή Σχολή διορθωτέαι.

ΤΑΞΙΣ II (2 ώραι εβδομαδιαίως).

1. **Αριθμητική** :— Αί πράξεις τής τρίτης βαθμίδος. Τετραγωνικαι έξισώσεις με μίαν άγνωστον ως και άπλουστάται με περισσοτέρας άγνωστους. Ασύμμετροι, φανταστικοί και μιγάδες αριθμοί, έφ' όσον ή λύσις τών τοιούτων έξισώσεων άγει εις αυτούς. Έκθετικαι έξισώσεις.

2. **Γωνιομετρία και Τριγωνομετρία** :— Γραφική παράστασις τών συναρτήσεων χρησιμοποιουμένη προς αντίληψιν τών ιδιοτήτων και τών σχέσεων αυτών. Τά τριγωνομετρικά θεωρήματα και μέθοδοι με συνεχή αναφοράν προς την αντίστοιχον ύλην έκ τής Έπιπεδομετρίας και Στερεομετρίας.

3. **Γραπται έργασίαι** :— Κατά τό σχολ. έτος 4 έργασίαι έν τή Σχολή. Άσκήσεις κατ' οίκον, ως έν τή I τάξει.

ΤΑΞΙΣ III (3 ώραι εβδομαδιαίως).

1. **Αριθμητική** :— Αριθμητικαι και Γεωμετρικαι σειραι.

2. **Τριγωνομετρία** :— Πολυμερής εφαρμογή επί προβλημάτων Τοπογραφίας, Γεωγραφίας, Φυσικής και Άστρονομίας.

3. **Γραπται έργασίαι** : Κατά τό σχολ. έτος 4 έργασίαι έν τή Σχολή. Άσκήσεις κατ' οίκον, ως έν τή I τάξει.

ΤΑΞΙΣ IV (2 ώραι εβδομαδιαίως).

1. **Πολιτική Αριθμητική** :— Προβλήματα άνατοκισμού. Σχετικόν και ίσοδύναμον επιτόκιο. Μέση λήξις. Προβλήματα παροχών. Δεξιότης εις την χρήσιν τών σχετικών πινάκων. Αποσβεσις δανείων. Χρεώλυσιοι, άπλοι πίνακες άποσβέσεως. Τρέχ. τιμή δανείου. Τιμή εις τό άρτιον. Θεμελιώδεις άρχαι τοϋ ύπολογισμού τών πιθανοτήτων. Πίνακες θνησιμότητος. Πιθανότης ζωής και θανάτου. Υπολογισμός τών έφάπαξ και τών ετησίων καθαρών ασφαλίσεων τών άπλουστάτων ειδών ασφαλείας. Μαθηματικόν άπόθεμα.

2. **Γραπται έργασίαι** :— Όπως έν τή III τάξει.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

δια τόν διδάσκοντα τά ως άνω μαθηματικά.

1. Το άνωτέρω πρόγραμμα στηρίζεται κατ' άρχήν επί τοϋ διδακτικού σκοπού τοϋ κατωτέρου μέσου σχολείου. Έπειδή νϋν αί Έμπορ. Ακαδημαίαι δέχονται προς τοίς άπολελυμένοις έκ τής 4ταξίου κατωτέρας μέσης σχολής και άπολελυμένους έκ τής Αστικής Σχολής, με 3 τάξεις, ό διδάσκαλος εύρίσκειται ένώπιον τοϋ δυσκόλου προβλήματος να καθοδηγήση μαθητάς με οϋσιωδώς διάφορον προπαιδευσιν προς τόν αυτών διδακτικόν σκοπόν. Η λύσις τοϋ προβλήματος τούτου διευκολύνεται δια τοϋ μέτρου τής διδασκαλίας κατά τό πρώτον έτος τοϋ μαθήματος «Είσαγωγή εις την Άλγεβραν» προωρισμένης δια τοϋς έκ τής Αστικής Σχολής προερχομένους νέους σπουδαστάς, επί 2 ώρας καθ' έβδομάδα μέχρι τέλους τοϋ α' εξαμήνου, διδασκαλίας γινομένης επιπροσθέτως ως προς την κανονικήν διδασκαλίαν τών λοιπών μαθηματικών κλάδων, τών αναγεγραμμένων δια την α' τάξιν, επί 4 ώρας εβδομαδιαίως. Τήν κανονικήν ταύτην διδασκαλίαν ύποχρεοϋνται, φυσικά, να παρακολουθοϋν και οι έκ τής Αστικής Σχολής προερχόμενοι σπουδασταί, αλλά δέν προσκαλοϋνται προς ενεργόν έν αυτῃ δρασιν είμή, άφοϋ χάρις εις την ιδιαίτεραν βοηθητικήν διδασκαλίαν κατορθώσουσιν πρώτον να μάθουν καλώς την κυρίαν σχετικήν μαθηματικήν ύλην, τοϋθ' όπερ άτομικώς είναι διάφορον δια τοϋς διαφόρους μαθητάς. Έφ' όσον οϋτοι δέν έχουν φθάσει εις τό σημείον τοϋτο ή πρόδοός των κρίνεται έκ τής επιδόσεώς των έν τή ιδιαίτερά διδασκαλία.

2. Μεγίστη σημασία αποδίδεται εἰς τοῦτο, ἥτοι ἡ διδασκαλία τῶν Μαθηματικῶν νὰ προσαρμύζηται πρὸς τοὺς συγγενεῖς διδασκομένους κλάδους, ἰδίᾳ τὴν Ἐμπορ. Ἀριθμητικὴν, καὶ πρὸς τὰ πεδία εφαρμογῆς ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ. Ἡ διδασκομένη ὕλη ὅθεν πρέπει νὰ προσφέρηται ὄχι χάριν τῆς σημασίας της ὡς ἐπιστημονικῆς ἀλλ' ὡς βσηθητικὸν μέσον πρὸς λύσιν προβλημάτων ἀβιάστως παρουσιαζομένων καὶ νὰ ἀξιοῖ παρὰ τῶν μαθητῶν ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγωτέρας θεωρίας.

3. Ἡ κατανόησις τῆς σχέσεως τῶν πράξεων δύναται εὐληπτότερον νὰ ἐπιτευχθῆ διὰ τῶν προσδιοριστικῶν ἰσοτήτων παρὰ διὰ θεωρητικῶν ἀναπτύξεων, εἰὰν κατὰ τὴν ἐπίλυσιν αὐτῶν κατὰ πρῶτον ἐπανερχοῦνται τὶς εἰς τὰς ἀντιστρόφους πράξεις καὶ μετὰ τοῦτο ἐπιδεικνύη τὴν μηχανικὴν μετάθεσιν.

4. Αἱ ἀναλογίαι ἐξετάζονται ἀπλούστατα ὡς ἰσότητες λόγων.

5. Ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν δυνάμεων, ῥιζῶν καὶ λογαρίθμων ἀρκεῖ νὰ ἐξεῖρωνται αἱ θεμελιώδεις ἔννοιαι. Ἡ ἔκτενῆς τυπικὴ διάρθρωσις τῶν ἀποδείξεων εἶναι περιττή. Ἐκ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν δυνάμεων, μετὰ τὸ 10 συνάγεται ἀβιάστως καὶ ἐν γενικὸν βλέμμα εἰς τὸν καθορισμὸν ἀνωτέρων θέσεων ψηφίων καὶ γενικώτερον εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ συστήματος τῆς θέσεως τῶν ψηφίων.

6. Ἐν τῇ Πολιτικῇ Ἀριθμητικῇ πρέπει ἰδιαιτέρως νὰ τονίσωμεν τοῦτο, ὅτι μικρὸς εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν τύπων, οἵτινες ἐπαρκοῦσι διὰ τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων αὐτῆς.

Τῷ ὄντι κατορθώνει τις νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ ὑπολογιστικὸν του ἔργον ἐπὶ παρασχῶν, ἰσοβίων προσόδων καὶ ἀσφαλειῶν κατὰ τοῦ θανάτου μὲ τὰς τρεῖς παραστάσεις :

$$\frac{r-1}{r-1}, \frac{Nx + m - Nx + m + n}{Dx} \text{ καὶ } \frac{Mx + m - Mx + m + n}{Dx}$$

καὶ τὰς εἰδικεύσεις των. Ὁ πρῶτος τύπος δίδει τὴν τιμὴν (n) περιοδικῶν καταθέσεων 1 νομισμ. μονάδος, κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς τελευταίας καταθέσεως (καὶ χρειάζεται πρὸς προσαρμογὴν εἰς τὰ εἰδικὰ προβλήματα μόνον νὰ τοκισθῆ ἢ νὰ προεξοφληθῆ).

Ὁ δεῦτερος τύπος παρέχει τὴν ἀξίαν τοῖς μετρητοῖς (n) ἐτησίων πληρωμῶν 1 νομισμ. μονάδος, αἱ ὁποῖαι γίνονται μόνον, εἰὰν ἄτομον ἡλικίας σημερινῆς x ἐτῶν ζῆ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς λήξεως, καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἡ πρώτη λήγει μετὰ m ἐτη [ἀδιαφόρως ἂν αἱ πληρωμαὶ καταβάλλονται ὡς ἀσφάλιστρα ὑπὸ τοῦ ἀτόμου, τοῦ ἔχοντος σήμερον ἡλικίαν x ἐτῶν, ἢ τοῦναντίον δίδονται εἰς τοῦτο ὡς παροχαί].

Ὁ τρίτος τύπος παρέχει τὴν ἀξίαν τοῖς μετρητοῖς τῆς ὑποχρεώσεως ἐνὸς ἀσφαλιστοῦ, κατὰ τὸ τέρμα τοῦ ἔτους τοῦ θανάτου ἐνὸς ἀτόμου, ὅπερ σήμερον εἶναι ἡλικίας x ἐτῶν, νὰ πληρώσῃ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦτο 1 νομισμ.

μονάδα, ἐν ἣ περιπτώσει ὁ θάνατος ἐπέλθῃ μετὰ πάροδον m ἐτῶν καὶ πρὸ τῆς παρελεύσεως n ἐτῶν ἐπέκεινα.

Πρὸς τῇ χρησιμοποιοῦν τῶν ὀλίγων τούτων τύπων δέον, εὐκαιρίας παρουσιαζομένης, πάντοτε νὰ γίνηται πάλιν δοκιμὴ, ἂν ὁ μαθητὴς δύναται νὰ λύσῃ τὰ προβλήματα καὶ ἄνευ ἰδίων τύπων ἀλλ' ἀπλῶς ἐφαρμοζῶν τοὺς γενικοὺς νόμους τοῦ ὑπολογισμοῦ τοῦ ἀνατοκισμοῦ καὶ τῶν πιθανοτήτων δι' ἐξιώσεως τοῦ ἀθροίσματος ὄλων τῶν παροχῶν καὶ τοῦ τοιούτου τῶν ἀντιπαροχῶν (μὲ τοὺς διαφόρους ἀριθμοὺς τῶν προβλημάτων).

7. Ἐν τῇ Ἐπιπεδομετρίᾳ αἱ αὐστηραὶ ἀποδείξεις πρέπει νὰ προσάγῃνται μόνον εἰς μερικὰ θεωρήματα ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ καὶ δι' αὐτῶν νὰ καθίσταται εἰς τὸν μαθητὴν συνειδητὴ ἡ ἀνάγκη τῶν τοιούτων τρόπων ἀποδείξεως. Τοῦναντίον δὲ ἀρκεῖ διὰ τὰ πλεῖστα ἄλλα θεωρήματα ἢ ἕξαρισις τοῦ ἀποδεικτικῦ λόγου, καὶ ἰδίᾳ ὁσάκις τὰ θεωρήματα φαίνονται ὡς ἀφ' ἑαυτῶν φανερά, ὡς εὐνόητα τρόπον τινα, (ὡς π.χ. ἡ σχέσις μεταξὺ ἐπικέντρου γωνίας καὶ τοῦ ἀντιστοίχου τόξου). Ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει ἐπιτρέπεται ὅπως ὁ ἐξωτερικὸς τύπος ἐν τῇ παραστάσει γεωμετρικῶν ἀληθειῶν συσκοτίσῃ τὸ κύριον περιεχόμενον καὶ τὸν λόγον τῆς ἀναγνωρίσεως αὐτῶν.

8. Ἐν τῇ Στερεομετρίᾳ δέον νὰ ἀποφεύγωμεν τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ καθιστῶμεν χολὴν τὴν τοῦ μαθητοῦ συμμετοχὴν διὰ ὑπερμέτρου παραμονῆς ἐν τῇ ἐξετάσει τῶν σχέσεων μεταξὺ μεμονωμένων στοιχείων, (ὡς λ.χ. θέσις εὐθειῶν πρὸς εὐθείας, πρὸς ἐπίπεδα κ. ἄ.). Πολλῶ δὲ μᾶλλον συνιστᾶται, ὅπως ἐπισυνάπτηται ἡ διδασκαλία πρὸς γνωστὰς μορφὰς τοῦ χώρου, π.χ. πρὸς κανονικὰ κρυσταλλικὰ σχήματα, ὅποτε κατὰ τὴν λεπτομερῆ τούτων ἐξέτασιν καταφαίνεται ἡ ἀνάγκη πρὸς ἀκριβῆ καθορισμὸν τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν στοιχείων των.

9. Ἡ ἔννοια τῆς συναρτήσεως πρέπει νὰ σαφηνίζηται εἰς τοὺς μαθητὰς ὄχι μόνον κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐν τῇ μαθηματικῇ διδασκαλίᾳ ἐμφανιζομένων συναρτήσεων ἀλλὰ καὶ κατὰ πᾶσαν παρουσιαζομένην εὐκαιρίαν νὰ γίνηται ἐνδείξεις τῶν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν φυσικῶν ἰδίᾳ ἐμφανιζομένων ἐμπειρικῶν συναρτήσεων καὶ τῆς γραφικῆς αὐτῶν παραστάσεως.

10. Πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν πράξεις μὲ πολυπλόκους ἐκφράσεις, κατασκευὰς καὶ ὑπολογισμοὺς τριγώνων ἐκ μεμακρυσμένων προσδιοριστικῶν στοιχείων, λύσιν περιτέχνων ἐξιώσεων, ὡς καὶ τὰ ἀπλῶς τυπικὰ παραδείγματα ἐν παντὶ κεφαλαίῳ τῶν Μαθηματικῶν.

6. ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ.

ΣΚΟΠΟΣ :— Ἐπὶ καθαρῶς κατανοήσεως στηριζομένη ἀσφάλεια ἐν τῇ ἐκτελέσει πάντων τῶν εἰς τὸν ἔμπορον ἀναγκαίων ὑπολογισμῶν τοῦ ἐμπορικοῦ καὶ τραπεζιτικοῦ ἐπαγγέλματος. Κατὰ τὸ δυνατόν μεγαλυτέρα τεχνικὴ εὐχέρεια περὶ τὴν γραπτὴν καὶ τὴν ἀπὸ μνήμης ἐκτέλεσιν ὑπολογισμῶν.

ΥΛΗ :— Ἡ ἀντίστοιχος διαδακτέα ὕλη καταμερίζεται ὡς ἑξῆς :

ΤΑΞΙΣ Ι (4 ὥραι εβδομαδιαίως).

Ἐπανάληψις τῶν τεσσάρων θεμελιωδῶν πράξεων ἐπὶ ἀκεραίων, δεκαδικῶν καὶ κοινῶν κλασματικῶν ἀριθμῶν. Ἐνδελεχεῖς ἀσκήσεις εἰς τὸ ἀπὸ μνήμης ὑπολογίζειν μὲ ἀκεραίους καὶ κλασματικούς ἀριθμούς. Αἱ κυριώτεροι συντομιαί ἀριθμητικῶν πράξεων μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τοῦ συντόμου πολλαπλασιασμοῦ καὶ τῆς συντόμου διαιρέσεως. Ὑπολογισμὸς μὲ συμμιγεῖς ἀριθμούς, ἀνάλυσις καὶ ἀναγωγή, αἱ 4 θεμελ. πράξεις ἀναφερόμεναι εἰς τὰ κυριώτερα νομισματικά συστήματα, μέτρα καὶ σταθμά. Ἡ ἀπλῆ καὶ ἡ σύνθετος μέθοδος τῶν τριῶν. Ἡ μέθοδος τῆς ἀναλύσεως (ἢ ἀναγωγῆς εἰς τὴν 1). Μέθοδος ὑπολογισμοῦ ποσοστῶν ἐπὶ τοῖς % ἢ τοῖς ‰ εἰς πάσας τὰς μορφὰς καὶ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς ἐν τῇ ἐμπορικῇ πράξει (συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ εἰς σελίνια ὑπολογισμοῦ ποσοστῶν τοῖς ‰). Ἡ συνεξευγμένη μέθοδος καὶ ὁ σύντομος ὑπολογισμὸς αὐτῆς. Ἀπλοὶ ὑπολογισμοὶ ἐμπορευμάτων (κοστολογῆσεις), ὡς λογ/σμοὶ παραδόσεως, τιμολόγια, λογαριασμοὶ ἔξόδων. Ὑπολογισμὸς τόκων ὑπὸ πάσας τὰς μορφὰς μὲ τὴν βοήθειαν τῆς ἀναγωγῆς τοῦ ἐπιτοκίου καὶ μὲ θεώρησιν τῆς μεθόδου τῆς ἀναλύσεως. Οἱ Ἀγγλικοὶ τόκοι. Μικραὶ ὑποδείξεις ἐπὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν τόκων ἐν Ταμειυτηρίοις καὶ ἰδίᾳ ἐν τῷ Ταχυδρομικῷ Ταμειυτηρίῳ. Ἡ προεξόφλησις ἐν ταῖς ἀγοραῖς τοῦ Ἐσωτερικοῦ καὶ ταῖς κυριώτεραις τοῦ Ἐξωτερικοῦ μὲ ἐξέτασιν τῶν συνθηθειῶν παρὰ ταῖς Αὐστρ. καὶ Γερμαν. Ἐκδοτικαῖς Τραπεζαῖς.

Ἐν ἐκάστῳ ἑξαμῆνῳ 4 σχολικαὶ ἐργασίαι. Σύντομοι ἀσκήσεις ὑπολογισμῶν κατ' οἶκον ἐκτελεστέαι καὶ κατὰ τὸ δυνατόν ἐν τῇ Σχολῇ διορθωτέαι.

ΤΑΞΙΣ ΙΙ. (2 ὥραι εβδομαδιαίως).

Ἐπανάληψις τῆς ὕλης τῆς Ι τάξεως. Ὑπολογισμὸς καὶ κλεῖσις τοκοφόρου τρεχ. λογαριασμοῦ μὲ ἀτλοῦν ἐπιτόκιον κατὰ τὰς 3 μεθόδους.

Ὑπολογισμὸς τῆς ἀξίας ξένων τραπεζογραμματίων καὶ τοκομεριδίων.

Ὑπολογισμὸς ἑξωτερικῶν συναλλαγμάτων ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Βιέννης (συναλλαγὴ εἰς τὸ ἄρτιον, Ἀξία εἰς ἔγγ. νόμ. ἔξωτ. συναλλάγματος, ὄνομ. ἄξια ἑξωτερ. συναλλάγματος, ἀναγωγή τρεχ. τιμῆς). Ὑπολογισμὸς χρεωγράφων ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Βιέννης. (Ὑπολογισμὸς τῆς εἰς ἐθνικὸν νόμισμα τιμῆς, προσδιορισμὸς τῆς ὄνομαστ. ἀξίας, ὑπολογισμὸς τοῦ τοκομεριδίου, ἔντοκα γραμμάτια). Καθαρὸν προῖδον τραπεζικῶν ἐπὶ ἀγορῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ. Ὑπολογισμὸς τῆς ἀξίας τιμολογίων πάσης κατηγορίας τοῦ ἐσωτερικοῦ ἢ τοῦ ἑξωτερικοῦ. Ὑπολογισμὸς δασμῶν. Ἀπλοὶ ὑπολογισμοὶ ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως.

Συνέχεια τῶν ἀπὸ μνήμης ὑπολογισμῶν.

Καθ' ἕκαστον ἑξάμηνον 2 σχολικαὶ ἐργασίαι. Κατ' οἶκον ἀσκήσεις, ὡς ἐν τῇ Ι τάξει.

μορφῇ τῶν ἐμπορικῶν ἐπιστολῶν καὶ τῶν φακέλλων. Διάταξις καὶ ὕφος τῶν ἐμπορικῶν ἐπιστολῶν ἐν γένει. Ἐξήγησις τῶν τρόπων χειρισμοῦ τῆς εἰσερχομένης καὶ τῆς ἐξερχομένης ἀλληλογραφίας καὶ συναφῆς πρώτη ἐπισκόπησις τῆς ὀργανώσεως μεγάλων καταστημάτων.

2. Ἐπιστολαὶ καὶ ἐμπορικὰ ἔγγραφα σχετικὰ πρὸς πληρωμὰς τοῖς μετρητοῖς ἢ διὰ χρηματικοῦ ἐμβάσματος εἴτε δι' ἴδιον λογ/σμὸν εἴτε διὰ λογαριασμὸν τρίτου, καλύψεις καὶ μεταφοραὶ (ἢ ἐντολαὶ πιστώσεως). Ἐπιστολαὶ ἀναφερόμεναι εἰς ἐντολὰς πιστώσεως ὡς καὶ εἰς κίνησιν ἐπιταγῶν τῶν Ταχυδρομικῶν Ταμειυτηρίων. Ἐπιστολαὶ ἀναφερόμεναι εἰς ζητήματα συναλλαγματικῆς (εἰδοποίησις περὶ τῆς ἐκδόσεως συναλ/κῆς, ἀποδοχὴ, ἐμβιβαστικαὶ εἴτε πρὸς πίστωσιν, ὑπὸ λῆξιν τὴν τῆς συναλ/κῆς, εἴτε πρὸς εἴσπραξιν εἴτε πρὸς προεξόφλησιν, τραπεζικαὶ παραγγελιοδόχων, ἐμβιβαστικαὶ παραγγελιοδόχων, ὄρισμὸς τόπου πληρωμῆς).

3. Ἐπιστολαὶ καὶ ἐμπορικὰ ἔγγραφα ἐν ἐμπορικῇ ἐπιχειρήσει, διεξαγομένη δι' ἴδιον λογ/σμὸν: (Δελτία παραγγελίας καὶ δελτία παραδόσεως, ἐπιστολαὶ παραγγελίας καὶ ἐπιστολαὶ μὲ τιμολόγιον, ἔγγραφα μετακομίσεως καὶ ἔγγραφα τελωνειακά, διακανονίσεις τιμολογίων). Ἀνταλλαγὴ ἐπιστολῶν πρὸς ταξειδεύοντας ὑπαλλήλους καὶ πρὸς πράκτορας.

4. Ἐπιστολαὶ αἰτήσεως καὶ παροχῆς πληροφοριῶν.

5. Καθ' ἕκαστον ἑξάμηνον δύο ἐν τῇ Σχολῇ ἐργασίαι (ἐξετάσεις). Προσέτι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδάσκοντος προτείνονται ἀσκήσεις ἐκτελεστέαι κατ' οἶκον.

ΤΑΞΙΣ ΙΙΙ. (2 ὥραι εβδομαδιαίως).

1. Ἐπανάληψις τῆς ἐπὶ ἐμπορευμάτων ἀλληλογραφίας μετὰ παραλλήλου ὑποδείξεως τῆς διαιρέσεως τῶν οἰκῶν τοῦ μεγάλου ἐμπορίου.
2. Προτάσεις τοῦ πωλητοῦ καὶ τοῦ ἀγοραστοῦ. Ἀπλᾶ συμφωνητικαὶ ἐπιστολαί. Ἀνακλήσεις. Παράπονα. Ἀποκρούσεις. Καθυστερήσεις πληρωμῶν. Παροχαὶ προθεσμίας.
3. Ἐπιστολαὶ ἀναφερόμεναι εἰς πράξεις ἐπὶ ξένων νομισμάτων, ἔξ. συναλλάγματος, χρεωγράφων καὶ λοιπῶν τίτλων ἐν συσχετίσει πρὸς τὴν γενομένην ἐν τῇ Ἐμποριολογίᾳ ἀνάπτυξιν περὶ τῆς ὀργανώσεως τῶν Τραπεζῶν. Ἐπιστολαὶ σχετικαὶ πρὸς τρεχ. λογ/σμούς.
4. Ἐπανάληψις τῆς ἀλληλογραφίας ἐπὶ συναλλαγματικῶν. Διαμοιβὴ ἐπιστολῶν ἐπὶ παραλείψεων εἰς συμψηφισμοὺς διὰ πιστώσεων, ἐπὶ διαμαρτυρήσεων συνοδευομένων μὲ λογ/σμούς ἔξόδων ἐπιστροφῆς, ἐπὶ ὀρισμοῦ διευθύνσεων ἐν ἀνάγκῃ, ἐπὶ παρεμβάσεων, ἐπὶ ἀνανεώσεων, αἰτήσεων πρὸς ἀπόβεισιν ἀπολεσθείσης συναλ/κῆς, ἐπὶ πιστώσεων δι' ἀποδοχῆς.
5. Συστατικαὶ καὶ πιστωτικαὶ ἐπιστολαί.
6. Γραπταὶ ἐργασίαι, ὅπως ἐν τῇ ΙΙ τάξει.

ΤΑΞΙΣ IV.

(ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Λογιστικῆς).

1. Ἐπιστολαὶ ἐν ἐμπορίῳ διὰ ξένον λογ/σμὸν ἐνεργουμένῳ :— (Προσφοραὶ τοῦ παραγγελιοδόχου καὶ ἐρωτήσεις τοῦ παραγγελέως, παραγγελίαι ἀγορᾶς, παρακαταθήκη πρὸς πώλησιν, ἐκτέλεσις τοιούτων ἐντολῶν). Ἐκλογή ἐπιστολῶν ἐκ τῶν ἐργασιῶν οἰκῶν ἑξαποστολῆς καὶ ἀσφαλίσεως. Ἀλληλογραφία ἐπὶ τῆς Εἰσαγωγῆς καὶ τῆς Ἐξαγωγῆς. Δελτία τῶν τιμῶν τῆς Ἀγορᾶς.
2. Αἱ σπουδαιότεραι ἐπιστολαὶ ἐπὶ συμμετοχικῶν πράξεων.
3. Ἐγκύκλιοι ἐπιστολαί, αἰτήσεις θέσεως, ἀναφοραὶ πρὸς Ἀρχάς.
4. Γραπτὰ ἐργασίαι ὡς ἐν τῇ δευτέρῃ τάξει. Ὡς θέμα κατ' οἶκον ἐκτελεστέας ἐργασίας οἱ μαθηταὶ ὀφείλουσι νὰ ἔχουν καὶ τοῦτο, ἥτοι αἰτήσιν περὶ παραδοχῆς ἐν πιστωτικῷ Καθιδρύματι καὶ προσφορὰν ὑπηρεσίας παρὰ Ἐμπορικῷ οἴκῳ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (διὰ τὸν διδάσκοντα).

1. Αἱ, ὡς ἄνω, ἀναφερόμεναι κατηγορίαι ἐπιστολῶν δὲν εἶναι ἕξ ἴσου σπουδαῖαι διὰ τὴν πράξιν τοῦ ἐμπορίου. Ἡ διδασκαλία τῆς Ἀλληλογραφίας πρέπει νὰ ἔχη ὑπ' ὄψει τὴν διαφορὸν τούτων σπουδαιότητα ἐξετάζουσα ἐκτενέστερον τὰ σπουδαιότερα σημεῖα τῆς διδακτέας ὕλης, ὧν ἡ πλήρης γνῶσις δέον κατὰ πρῶτον λόγον νὰ ἐξασφαλισθῇ.
2. Αἱ εἰς ὁμάδα τινὰ ἀνήκουσαι ἐπιστολαὶ δέον νὰ τίθενται εἰς ἐπεξεργασίαν ἐπὶ τῇ βάσει συναφῶν θεμάτων ἐκ τῆς πράξεως λαμβανομένων. Ἐν ἑκάστη ἐπιστολῇ δέον νὰ συντάσσωνται καὶ τὰ οἰκεία ἐμπορικὰ ἔγγραφα, καθ' ὃ δέον νὰ χρησιμοποιῶνται τὰ τυχὸν χρησιμοποιούμενα ἔντυπα ἐν τῇ τοῦ ἐμπορίου πράξει.
3. Αἱ πρὸς ἐπεξεργασίαν ἐμφανιζόμεναι περιπτώσεις συναλλαγῶν πρέπει κατὰ πρῶτον λόγον συντόμως νὰ ἐξετάζωνται ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς τοῦ ἐμπορίου τεχνικῆς καὶ τῆς τῶν ἐπιχειρήσεων ὀργανώσεως, ἐπὶ τῇ προϋποθέσει, ὅτι εἶναι ἤδη γνωστὰ τοῖς μαθηταῖς τὰ ἀντίστοιχα Ἰδρύματα τῆς οἰκονομικῆς ἐπικοινωνίας, καὶ νὰ ἀποφεύγεται ἡ παρέκβασις πρὸς τὴν κυρίαν τῆς Ἐμποριολογίας διδασκαλίαν.
4. Μεγαλυτέρα προσοχὴ δέον νὰ ἀποδίδεται ἐπὶ μιᾶς σαφοῦς πάντα τὰ κυριώτατα σημεῖα περιλαμβανούσης διατάξεως καὶ τῆς λεκτικῆς ὀρθότητος τῆς ἐκφράσεως. Πᾶσα οὕτω συντακτικὰ ἐπιστολῇ ὡς καὶ τὰ πρὸς αὐτὴν συναφῆ ἔγγραφα δέον κατὰ κανόνα νὰ καθαρογραφῶνται ἀμέσως (μὲ βοήθειαν ἐν ἀνάγκῃ καὶ στενογραφικῶν σχεδίων). Εἶναι δὲ ἀνάγκη νὰ ἐπιζητηθῇ ἐπιμόνως μία ἀμεμπτος ἐξωτερικὴ μορφή πασῶν τούτων τῶν ἔγγράφων ἐργασιῶν.

5. Ἀναφορικῶς πρὸς τὰ ἐπὶ πλέον ἐνεργητέα παραπέμπομεν εἰς τὰς ἀντιστοίχους διδακτικὰς παρατηρήσεις τοῦ μαθήματος τῆς Λογιστικῆς.

9. ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ.

ΣΚΟΠΟΣ :— Θεωρητικὴ κατανόησις καὶ πρακτικὴ ἐκμάθησις τῶν διαφορῶν μεθόδων λογιστικῆς ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων. Βαθεῖα ἐξέτασις τῶν ἰδιορρυθμιῶν σπουδαίων μορφῶν τοῦ διπλογραφικοῦ λογιστικοῦ συστήματος καὶ τῆς προσαρμογῆς τούτων εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους ἐπιχειρήσεων.

ΤΑΞΙΣ II (2 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

1. **Εἰσαγωγή** :— Ἐννοια καὶ σκοπὸς τῆς Λογιστικῆς. Ἡ λογιστικὴ καταχώρησις τῶν ὑπαρχόντων (περιουσιακῶν στοιχείων). Τὸ Βιβλίον τοῦ Ταμείου, τὸ Βιβλίον Χρεωστῶν καὶ Πιστωτῶν, τὰ Βιβλία κινήσεως Ὑλικῶν Ἀξιῶν. Ἡ ἀπογραφή. Ἡ χρονολογικὴ καταχώρησις κατὰ τὸ ἀπλογραφικὸν λογιστικὸν σύστημα. Ἐγγραφαὶ κλείσεως τῶν βιβλίων. Ἐν συνδυασμῷ δὲ πρὸς τὴν θεωρητικὴν διδασκαλίαν δέον νὰ φέρονται πρὸς ἐπεξεργασίαν πολλὰ παραδείγματα λογιστικῶν ἔγγραφῶν ἐκ τῆς πράξεως ἀντλούμενα (ἰδίᾳ ἐκ τῆς σφαίρας τοῦ κοινοῦ ἐμπορίου). Ἡ καταχώρησις πράξεων λιανικοῦ ἐμπορίου. Λογιστικαὶ ἔγγραφαὶ τῶν ἐργασιῶν ἑνὸς μηνός, μετρίας ἐκτάσεως, κατὰ ἀπλογραφικὴν μέθοδον εἰς πάντα τὰ ἀναγκαῖα βιβλία καὶ ἐν τέλει κλείσις τῶν βιβλίων τούτων. Νομικαὶ διατάξεις περὶ τῆς Λογιστικῆς. Ὑποχρεωτικὴ θεώρησις καὶ χαρτοσήμανσις τῶν ἐμπορικῶν βιβλίων.

2. **Διπλογραφικὸν σύστημα** (ἀπὸ τοῦ β' ἑξαμήνου) :— Οὐσία καὶ ἀξία τοῦ διπλογραφικοῦ λογιστικοῦ συστήματος. Οἱ λογαριασμοὶ (χωρὶς νὰ εἰσέλθῃ τις εἰς συστηματικὴν θεωρίαν). Συνοπτικὴ καὶ εὐληπτος ἐκτέλεσις τῆς λογιστικῆς καταχωρήσεως τῶν ὑπαρχόντων, τοῦ κεφαλαίου καὶ ἀποτελεσμάτων, τῶν μικτῶν λογαριασμῶν καὶ τῆς κλείσεως τούτων. Τὰ θεμελιώδη βιβλία τοῦ διπλογραφικοῦ συστήματος : Καθολικόν, Πρόχειρον καὶ Βιβλία Ταμείου. Ἐπεξεργασία πολυαριθμῶν ἀπλῶν παραδειγμάτων.

3. Καθ' ἑξάμηνον 2 ἐργασίαι ἐν τῇ Σχολῇ (δοκιμασίαι). Αἱ ἐργασίαι αὗται πρέπει νὰ ἐκτελῶνται ἀμέσως καθαρὰ καὶ κατὰ κανόνα νὰ μὴ ἀντιγράφωνται κατόπιν κατ' οἶκον. Ἐπὶ πλέον κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδάσκοντος προτείνονται καὶ ἀσκήσεις κατ' οἶκον ἐκτελεστέαι.

ΤΑΞΙΣ III. (2 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

1. Ἐπανάληψις τῶν κανόνων λειτουργίας τῶν λογαριασμῶν κατὰ τὸ διπλογραφικὸν σύστημα. Ἐκτενεστέρα ἀνάπτυξις περὶ τῶν ἐμπορικῶν βιβλίων, ἰδίᾳ δὲ περὶ τῶν σκοπῶν ἀναλυτικῶν βιβλίων τῶν ἀξιῶν καὶ τῶν βοηθητικῶν βιβλίων ἐν τῷ διπλογραφικῷ συστήματι. Συστηματικαὶ ἀσκήσεις λογι-

στικῶν ἔγγραφῶν πράξεων ἀναφερομένων εἰς ἔμπορεύματα, συναλλαγματικὰς, χρηματιόγραφα. Βαθεῖα ἀνάπτυξις τῶν ἔγγραφῶν τῆς κλείσεως μὲ κοινὸν ἀποτιμήσεως καὶ προσωρινῆς τακτοποιήσεως κατὰ τὸ διπλογραφικὸν σύστημα (ἀνάπτυξις τῶν τελικῶν λογιστικῶν ἔγγραφῶν) καὶ ἀσκήσεις πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν κανόνων τῆς τοιαύτης κλείσεως εἰς πολλά, ὅπως διόλου σύντομα, παραδείγματα. Χειρισμὸς τῶν ἀμφιβόλων ἀπαιτήσεων. Συνέχεις τῆς τραπεζιτικῆς λογιστικῆς. Τὰ βοηθητικὰ βιβλία τῶν Τραπεζῶν. Καταχώρησις καὶ κλείσις τῶν βιβλίων Ὁμορρύθμου Ἐταιρείας, Ἐτερορρύθμου καὶ ἀφανοῦς (συμμετοχικῆς ἐπιχειρήσεως). Ἡ μυστικὴ λογιστικὴ. Ἐπεξεργασία μιᾶς λογιστικῆς μονογραφίας, ἀναφερομένης εἰς τὰς ἐργασίας ἑνὸς μηνὸς ἐκ τοῦ χονδρικοῦ ἔμπορίου (μὲ ἐπικαίρους τραπεζικὰς πράξεις), καὶ κλείσις ταύτης μὲ ὅλα τὰ κύρια καὶ βοηθητικὰ βιβλία.

2. Σχολικαὶ ἐργασίαι καὶ κατ' οἶκον ἐκτελεστέαι ἀσκήσεις, ὅπως ἐν τῇ II τάξει.

ΤΑΞΙΣ IV.

(5 ὥραι τὴν ἑβδομάδα μετὰ τῆς Ἀλληλογραφίας).

1. Συμπλήρωσις τῆς θεωρίας διὰ συντόμου ἀναπτύξεως τῶν συστημάτων καὶ τῶν μορφῶν τῆς Λογιστικῆς. Αἱ σπουδαιόταται μορφαὶ τῆς Λογιστικῆς τίθενται ὡς βάσις κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν γραπτῶν παραδειγμάτων τῶν ἐπακολουθούντων μερῶν τῆς διδακτέας λογιστικῆς ὕλης μὲ παράλληλον ὑπόδειξιν τῆς προσαρμογῆς τῶν μορφῶν τούτων τῆς Λογιστικῆς πρὸς τοὺς ἐκάστοτε ἐξεταζομένους κλάδους ἐπιχειρήσεων. Λογιστικαὶ ἔγγραφα ἀναφερόμενα εἰς παραγγελιοδοχικὰς πράξεις (ἐπὶ κοινῶν ἔμπορευμάτων), εἰς πράξεις ἔξαποστολῆς ἔμπορευμάτων καὶ εἰς συμμετοχικὰς. Λογιστικαὶ ἔγγραφα χρηματιστηριακῶν πράξεων καὶ προεξοφλήσεως ἀπαιτήσεων. Ἡ βιομηχανικὴ λογιστικὴ μὲ παράλληλον ἀνάπτυξιν τῆς συνήθους ὀργανώσεως βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεως.

2. Τὰ κυριώτατα περὶ ἰδιορρυθμιῶν τῆς Λογιστικῆς καὶ τῶν Ἴσολογισμῶν Ἄνων. Ἐταιρειῶν, τῶν μὲ περιορισμένην εὐθύνην Ἐταιρειῶν, καὶ δὴ τῶν διεξαγουσῶν βιομηχανικὰς τραπεζικὰς ἐπιχειρήσεις.

3. Τὰ κυριώτατα ἐκ τῆς φορολογίας τοῦ εισοδήματος (προσόδων ἐξ ἔμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων). Ἡ χρησιμοποίησις τῆς Ἀπλογραφίας καὶ τῆς Διπλογραφίας διὰ τὸν προσδιορισμὸν τοῦ φόρου.

4. Σχολικαὶ ἐργασίαι γραπταὶ καὶ κατ' οἶκον ἐκτελεστέαι ἀσκήσεις, ὅπως ἐν τῇ II τάξει.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (διὰ τὸν διδάσκοντα).

1. Κεφαλαιώδους σημασίας πρέπει νὰ θεωρῆται ἡ ἀποψις τῆς πλήρους κατανοήσεως τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ διπλογραφικοῦ συστήματος. Ἡ

ΤΑΞΙΣ III (3 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

Ἐπανάληψις τῆς ὕλης τῆς II τάξεως. Τὰ κυριώτατα παραδείγματα ἐκ τοῦ ὑπολογισμοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου (τίτλος καθαρότητος, βάρος περιεχομένου καθαρῶν μετάλλου, μικτὸν βάρος, ὑπολογισμὸς τῆς ἀξίας κατὰ τὰς ἐκάστοτε ἰσχυοῦσας ἐσωτερικὰς διατάξεις καὶ κατὰ τὰ δελτία τιμῶν πολυτίμων μετάλλων ἐν ταῖς ἀγοραῖς τοῦ Λονδίνου καὶ Παρισίων) καὶ ἐκ τοῦ ὑπολογισμοῦ νομισμάτων (εὐρεσις ἀξίας νομισμάτων, τιμὴ εἰς τὸ ἄριον, κέρδος (agio) καὶ ζημία (disagio)).

Ἐπολογισμὸς συναλλάγματος ἐν ἐξωτερικαῖς ἀγοραῖς (Πράγα, Βουδαπέστη, Βερολίνω, Φραγκφούρτη, Παρισίαις, Ἀμβούργω, Ἀμστελδάμω, Λονδίνω κ. λ.) Ἐπολογισμὸς χρεωγράφων ἐν ταῖς ἐξωτερικαῖς ἀγοραῖς (Πράγα, Βουδαπέστη, Βερολ. Παρισ. Λονδ.). Ἐπολογισμοὶ ἐπὶ τραπεζικῶν πράξεων ἐπὶ προμηθεῖα μεταξὺ τῆς Βιέννης καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐντεῦθεν προκύπτοντος καθαρῶν ποσοῦ.

Τοκοφ. τρεχ. λογ./σμοὶ μὲ διπλοῦν ἐπιτόκιον κατὰ τὰς 3 μεθόδους. Δυσκολώτεραι περιπτώσεις τῶν ἀπλῶν ὑπολογισμῶν ἐπὶ ἔμπορευμάτων. Σύνθετος ὑπολογισμὸς ἐπὶ ἔμπορευμάτων.

Ἐν ἐκάστῳ ἑξαμῆνῳ 3 σχολικαὶ ἐργασίαι, κατ' οἶκον δὲ ἀσκήσεις, ὡς ἐν τῇ II τάξει.

ΤΑΞΙΣ IV (2 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

Ἐπανάληψις τῶν περὶ καθαρῶν προϊόντος (ἢ καθ. ἀξίας).

Προκρίσεις ἐπὶ συναλ/τος καὶ χρεωγράφων, πίνακες προκρίσεως, πράξεις ἐπὶ δώρῳ καὶ μεταφορᾷ ἐν Χρηματιστηρίοις Ἀξιών ἀπὸ ἀριθμητικῆς ἀπόψεως. Νύξεις πρὸς μεταφορὰς προκρίσεως.

Τοκοφ. τρεχ. λογ./σμοὶ μὲ μεταβλητὸν ἐπιτόκιον.

Ἐπολογισμοὶ τῆς ἀξίας εἰδῶν τοῦ παγκοσμίου ἔμπορίου.

Ἐπολογισμὸς τιμήματος ἐν τῇ ὑπερωκεανείῳ ἐπικοινωνίᾳ, κατάρτισις πινάκων.

Ἐπανάληψις τῶν κυριωτάτων ὑπολογισμῶν τοῦ ἐν γένει ἔμπορικοῦ καὶ τραπεζικοῦ ἔμπορίου.

Ἐν ἐκάστῳ ἑξαμῆνῳ 2 σχολικαὶ ἐργασίαι, κατ' οἶκον δὲ ἀσκήσεις, ὡς ἐν τῇ III τάξει.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

διὰ τὸν διδάσκοντα τὴν Ἐμπορ. Ἀριθμητικὴν.

Ἡ διδασκαλία ἐν τῇ Ἐμπορ. Ἀριθμητικῇ ἔχει δύο διδακτικούς σκοπούς :

1) Νὰ μεταδώσῃ εἰς τὸν μαθητὴν μίαν ταχεῖαν καὶ ἀσφαλῆ ὑπολογιστικὴν μέθοδον βάσει μιᾶς προσφόρου ὑπολογιστικῆς τέχνης, καὶ

2) νὰ καταστήσῃ αὐτὸν οἰκείον πρὸς τὴν διεξαγωγὴν ὑπολογισμῶν τοῦ τραπεζιτικοῦ καὶ κοινοῦ ἐμπορίου βάσει τῶν ὑφισταμένων συνηθειῶν.

Ὁ πρῶτος σκοπὸς ἀποτελεῖ ἀντικείμενον τῆς I τάξεως, ὅστις κυρίως εἶπεν πρέπει νὰ λαμβάνηται πάντοτε ὑπ' ὄψιν καὶ κατὰ τὴν διαπραγματεύσιν τῆς ὕλης τῶν ἀνωτέρων τάξεων.

Ὁ δεῦτερος σκοπὸς ἐπιδιώκεται διὰ τῆς διδασκαλίας σχετικῆς ὕλης εἰς τὰς τρεῖς ἀνωτέρας τάξεις.

Ἡ προσοικειώσεις τῆς ἐμπορικῆς ὑπολογιστικῆς τέχνης δέον νὰ τοποθετηθῇ εἰς τὴν σφαιρὰν τῶν θεμελιωδῶν πράξεων (σχόλιμος τῶν ἀριθμῶν ἀναγραφή, ἐφαρμογὴ συντομιῶν ὑπολογισμοῦ, πρακτικαὶ μέθοδοι τοῦ συντόμου πολλαπλασιασμοῦ καὶ τῆς συντόμου διαιρέσεως, ὑπολογισμὸς μὲ κοινὰ κλάσματα) καὶ νὰ συνεχίζηται περαιτέρω ἐν ἀπάσαις ταῖς ἐπομέναις ὑπολογιστικαῖς ἐργασίαις. Οὕτω λ.χ. ἔξεν τῆ μεθόδῳ τῶν ποσοστῶν κατ' ἔξοχὴν (μέθοδος ἀναλύσεως εἰς ἀπλᾶ μέρη, ἀπλᾶ μέρη τοῦ 100), ἐν τῇ συνεξευγμένη μεθόδῳ (σύντομος ὑπολογισμὸς) καὶ ἐν τῇ μεθόδῳ τοῦ τόκου.

7. ΕΜΠΟΡΙΟΛΟΓΙΑ (γενικὴ καὶ διεθνῆς).

ΣΚΟΠΟΣ :— Γνωσὶς τῶν σπουδαιωτάτων τοῦ Ἑσωτερικοῦ καὶ Ἐξωτερικοῦ Ὁργανώσεων τῆς οἰκονομικῆς ἐπικοινωνίας καὶ τῆς τεχνικῆς ταύτης.

ΤΑΞΙΣ I (3 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

1) **Γενικὴ Ἐμποριολογία** :— Ἀνταλλαγὰ καὶ ἐμπόριον, αἷτια καὶ σημασία τούτου. Τὰ εἶδη τοῦ ἐμπορίου. Τὸ ἐμπορικὸν ἐπάγγελμα.

2) **Τὰ ἐμπορεύματα** :— Κατάταξις τούτων. Καθορισμὸς τῆς ποσότητος. Τὰ κυριώτατα συστήματα μέτρων καὶ σταθμῶν ἐν Εὐρώπῃ. Μέτρα τῆς ποιότητος. Καθορισμὸς τῆς τιμῆς.

3) **Τὸ χρῆμα** :— Ἐννοία, εἶδη, νομισματικὸν σύστημα. Αἱ χρηματικαὶ συνθῆκαι τῶν κυριωτέρων εὐρωπαϊκῶν ἐμπορικῶν κρατῶν. Χρηματογράφα.

4) **Ἡ πίστις** :— Εἰσαγωγή. Ἡ συναλλαγματικὴ καὶ ἡ τεχνικὴ αὐτῆς (δρισμὸς, νομικοὶ ὅροι, δευτερεύοντα στοιχεῖα, ἀποδοχὴ, τόπος πληρωμῆς, κυκλοφορία, ἔκδοσις εἰς πλείονα τοῦ ἐνός ἀντίτυπα). Γραπτὴ ἐπεξεργασία πολυαριθμῶν παραδειγμάτων ἐκ τῆς πράξεως εἰλημμένων. Ἡ συναλλαγματικὴ ὡς μέσον ἐμβάσματος (ἐμβιβαστικὴ). Εἴσπραξις καὶ ὑφαίρεσις. Ἐντολαὶ πρὸς πίστωσιν. Ἡ τεχνικὴ τῶν ἐπιταγῶν. Τὰ κυριώτερα Ἰδρύματα τοιούτων πράξεων ἐν Αὐστρίᾳ. Συμψηφιστήρια. Ἐξωτερικὸν συνάλλαγμα (ἐννοία, χρησιμοποίησις, τρέχ. τιμὴ συναλλάγματος). Χρηματογράφα (διαίρεσις ὀνομαστικῆ ἀξίας, τρέχουσα ἢ ἀγοραία τιμὴ, Χρηματογράφα πρὸς προσοδοφόρον τοποθέτησιν καὶ πρὸς κερδοσκοπίαν, ἔκδοσις καὶ ἐξόφλησις, κέρδη ἐκ λαχῶν, τοκομερίδια καὶ μερισματαποδείξεις).

5) **Εἰσαγωγή εἰς τὴν διαβίβασιν τῶν εἰδήσεων καὶ εἰς τὴν μετακό-**

μισιν τῶν ἐμπορευμάτων :— Ταχυδρομεῖα, Τηλέγραφοι, Τηλέφωνα, ὁ Σιδηρόδρομος καὶ τὸ σιδηροδρομικὸν Τιμολόγιον, τὰ ὀχήματα, ἡ ἐπιτόπιος καὶ ἡ θαλασσία ἀτμοπλοικὴ ἐπικοινωνία. Γραφεῖον ἐξαποστολῶν.

6) **Ἡ ἐμπορικὴ ἐπιχειρήσις** :— Ἡ διοργάνωσις τῆς ἐπιχειρήσεως (Κεφάλαιον, ἔκτασις τῶν συναλλαγῶν, κέρδος, ἀποδοτικότης). Αἱ διάφοροι νόμιμοι μορφαὶ τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἡ ἐπωνυμία καὶ τὸ Μητρώον τῶν ἐμπόρων. Τὰ βοηθητικὰ πρόσωπα. Τὰ κυριώτατα περὶ διαλύσεως Συμβιβασμὸς καὶ πτώχευσις.

ΤΑΞΙΣ II (2 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

1) Ἐπανάληψις τῶν κυριωτάτων σημείων τῆς ὕλης τῆς πρώτης τάξεως.

2) **Ἡ τεχνικὴ τῆς ἀνωμάλου κυκλοφορίας συναλλαγματικῆς** :— Παράτασις, ἀναγωγή, παρέμβασις, τριτεγγύησις, ἐπεξεργασία σχετικὴ καὶ παραδείγματα.

3) **Τὸ ἐμπόριον ἐμπορευμάτων** :— Τὸ ἐπάγγελμα ἐν γένει. Πρῶχειρος ἐξέτασις τῶν βοηθητικῶν Ἰδρυμάτων πρὸς τὸ ἐμπόριον ἐμπορευμάτων. Αἱ μορφαὶ τοῦ μικρομπορίου. Τὸ χονδρικὸν ἢ μέγα ἐμπόριον. Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ παραγγελιοδόχου καὶ τοῦ πράκτορος. Ἡ ἀγορὰ ἐμπορευμάτων. Σημείωμα καὶ τιμολόγιον (τύποι τούτων).

4) **Ἡ Τραπεζικὴ ἐπιχειρήσις** :— Ἐννοία τῶν Τραπεζῶν. Αἱ τραπεζικαὶ ἐπιχειρήσεις. Διαίρεσις τῶν Τραπεζῶν.

5) **Διοργάνωσις τῶν ἀγορῶν** :— Ἐμπορικαὶ Ἀγοραί, Ἐμπορικαὶ πανηγύρεις, Δημοπρασίαι, Πρατήρια (ἢ Ἀποθῆκαι δειγμάτων), Μεσίται ἐμπορευμάτων, Χρηματιστήρια καὶ χρηματιστηριακαὶ πράξεις, Χρηματιστηριακὰ δαιτηρικὰ δικαστήρια.

6) **Βοηθητικὰ Ἰδρύματα πρὸς τὸ ἐμπόριον** :— Γενικαὶ Ἀποθῆκαι, Ἀσφαλιστικὸν σύστημα, Γραφεῖα ἐμπορικῶν πληροφοριῶν, διαφήμισις.

7) **Ἐπιρροὴ τοῦ Κράτους ἐπὶ τοῦ ἐμπορίου** :— Ἐσωτερικὴ ἐμπορικὴ πολιτικὴ, Ἐξωτερικὴ ἐμπορικὴ πολιτικὴ. Δασμολογία.

ΤΑΞΙΣ III (2 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

α) Λεπτομερὲς ἐπανάληψις τῆς ἀκρι τοῦδε διδασθείσης ὕλης.

β) Διεθνῆς ἐμποριολογία. Τὰ σπουδαιότερα μέτρα μετρήσεως τῆς ποσότητος ἐν ταῖς ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης χώραις. Χαρακτηριστικοὶ προσδιορισμοὶ τῆς ποιότητος ἐν τῷ διεθνεί ἐμπορίῳ.

γ) Τὰ κυριώτερα ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης νομισματικὰ συστήματα καὶ αἱ τρέχ. τιμαὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ συναλ/τος. Τὰ κυριώτατα ἐκ τῆς διὰ πιστώσεων διακανόνισεως τῶν συναλλαγῶν ἐν Γερμανίᾳ, Ἀγγλίᾳ καὶ ταῖς Ἠνωμ. Πολιτ. τῆς Β. Ἀμερικῆς.

δ) Ἐνδείξεις χαρακτηριστικῶν μορφῶν ἐπιχειρήσεων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

ε) Τὸ ὑπερωκεάνειον ἐμπόριον : Εἰσαγωγή εἰς τὴν τεχνικὴν αὐτοῦ. Ἡ ἄμεσος εἰσαγωγή καὶ ἔξαγωγή διὰ τῶν ὠκεανῶν. Διαμετακόμισις.

ς) Ἡ ὀργάνωσις τῶν σπουδαιωτάτων Χρηματιστηρίων ἐμπορευμάτων καὶ χρεωγράφων τοῦ Ἐξωτερικοῦ καὶ αἱ τυπικαὶ τούτων διαφοραί.

ζ) Τὰ κυριώτατα εἶδη πράξεων τῶν ἄνω Χρηματιστηρίων καὶ αἱ ἀντίστοιχοι ἀσφάλεια. Πράξεις ἐπὶ προθεσίμῃ, πράξεις νομίμου παραδόσεως, παραδείγματα τύπων συμβολαίων καὶ συμφωνητικῶν ἐπιστολῶν, πράξεις ἐπὶ δῶρῳ, Ταμεία ἐκκαθαρίσεων ἐμπορευμάτων καὶ σύστημα περιθωρίων.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ διὰ τὸν διδάσκοντα.

1. Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τὸ μάθημα τῆς Ἐμποριολογίας ἔχει ὡς κύριον σκοπὸν τὴν προπαρασκευὴν καὶ διευκόλυνσιν τῶν ἄλλων ἐμπορικῶν μαθημάτων καὶ ἐπιδιώκει αὐτὸν διὰ μεταδόσεως θεμελιωδῶν ἐμπορικῶν ἐννοιῶν.

2. Κατὰ τὰ δύο ὅμως ἐπόμενα ἔτη (II καὶ III τάξ.) ἡ διδασκαλία τῆς Ἐμποριολογίας ἀφιεροῦται εἰς τὸν ἀποκλειστικὸν σκοπὸν τῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὴν τεχνικὴν τῆς οἰκονομικῆς ἐπικοινωνίας. Ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τούτου δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐξαντλήται κατ' οὐδένα τρόπον εἰς μίαν καθαρὰν διδασκαλίαν καὶ ἀπομνημόνευσιν ὀρισμῶν καὶ ὑποδιαίρέσεων, ἀλλὰ πρέπει διὰ συνεχῶν ἐνδείξεων τῆς ἐμπορικῆς πραγματικότητος δι' ἐπιδείξεων καὶ ἐπεξηγήσεων ἐποπτικῶν μέσων ἐκ τῆς πράξεως εἰλημμένων καὶ διὰ γραπτῶν ἀσκήσεων (εἰ δυνατὸν μὲ χρησιμοποίησιν ἀντιστοιχῶν ἐντύπων) νὰ καθίσταται ἐν ζωντανῶν σύνολον. Τὸν ὄρον τοῦτον δύναται ὁ διδάσκων νὰ ἐκπληρῶσιν καὶ διὰ τοῦ ἐξῆς μέσου, δηλ. φροντίζων διὰ μιᾶς κατ' ἐξοχὴν ἀναλυτικῆς μεθόδου κατὰ τὴν ἐπανάληψιν καὶ τὴν δοκιμασίαν (τῶν μαθητῶν) νὰ συμπληρώσῃ τὴν συστηματικὴν δημιουργίαν τῆς παραστάσεως καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν γνῶσιν τῆς Τεχνικῆς τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν διαφόρων οἰκονομικῶν ὀργανώσεων, ὡς ἀπαιτεῖ ταύτην ἢ πρακτικὴ τοῦ ἐμπορίου. Κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν δὲ τῶν ὀργανώσεων τῆς ἀλλοδαπῆς πρέπει νὰ προηγήται πάντοτε μία λεπτομερὴς ἐπανάληψις τῶν ἀντιστοιχῶν σημείων τοῦ ἑσωτερικοῦ ἐμπορίου.

8. ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ :— Ἀπόκτησις δεξιότητος περὶ τὴν κατάρτισιν τῶν κατὰ τὴν οἰκονομικὴν ἐπικοινωνίαν ἐμφανιζομένων ἐγγράφων. Ἰκανότης πρὸς ἐνσυνείδητον καὶ γλωσσικῶς ὀρθὴν σύνταξιν ἐμπορικῶν ἐπιστολῶν λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς διοργανώσεως τῶν ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων.

ΤΑΞΙΣ II. (2 ὄραι ἐβδομαδιαίως).

1. Ἐννοια καὶ ἀντικείμενον τῆς ἐμπορικῆς ἐπικοινωνίας : Ἐξωτερικὴ

μὴ παραπέμπηται κανὲν κεφάλαιον εἰς τὴν συγγενῆ ἐπιστήμην, τὴν Ἐμποροεμματολογίαν, ὅπερ ἀπὸ οὐσιαστικῆς ἀπόψεως ἐμπίπτει εἰς τὴν σφαῖραν τῆς Χημείας. Πολλὰ λοιπὸν πρέπει καὶ ἡ μετέπειτα ἐρχομένη διδασκαλία τῆς Ἐμποροεμματολογίας νὰ προϋποθέτῃ ὡς ἤδη ἀναπτυχθέντα ἐν τῇ Χημείᾳ.

3. Ἡ διδασκαλία τῆς Χημείας δεόν προσέτι νὰ ἐνισχύηται καὶ διὰ συκνής ἐπισκέψεως ἐργαστηρίων τῆς βιομηχανικῆς Χημείας.

12. ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ :— Γνώσις τῶν σπουδαίων ἐμπορευμάτων τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου, καὶ δὴ τῶν πρώτων ὑλῶν καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ἢ ἐκ προϊόντων τῆς χημικῆς βιομηχανίας διὰ μετασχηματισμῶν (μηχανικὸ τεχνολογικὰ φαινόμενα) παραγομένων ἡμικατεργασμένων ἢ πλήρως κατεργασμένων βιομηχανικῶν προϊόντων, ἐν στενῇ ἐπαφῇ πρὸς τὴν προηγηθεῖσαν διδασκαλίαν τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας καὶ τῆς Χημείας. Κατανόησις τῶν προεχουσῶν βιομηχανιῶν καὶ τῶν σχέσεων αὐτῶν πρὸς ἀλλήλας ὡς καὶ τῆς σημασίας τῶν προϊόντων τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου διὰ τὴν διεθνῆ ἐπικοινωνίαν καὶ τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν. Ἐξέτασις τῶν συχνοτέρων προσμίξεων καὶ νοθειῶν τῶν ἐμπορευμάτων μετὰ τῆς ἀναγνωρίσεως (ἢ ἐξελέγξεως) τούτων, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἐν τῷ μεγάλῳ ἐμπορίῳ συνηθιζομένων μεθόδων δοκιμασίας τῶν ἐμπορευμάτων ἀπὸ ἀπόψεως ποιότητος καὶ καθαριότητος, μὲ παράλληλον ὑπόδειξιν τῶν σχετικῶν νομικῶν διατάξεων καὶ ἐμπορικῶν ἐθίμων.

ΤΑΞΙΣ III (2 ὄραι ἐβδομαδιαίως).

1. Ἀνόργανα ἐμπορεύματα :— Τὰ τεχνικῶς σπουδαῖα μέταλλα, πρὸ πάντων δὲ ὁ σίδηρος, καὶ τὰ συνηθέστατα κράματα ἀναλόγως πρὸς τὰς ἰδιότητας τῆς χρησιμότητος αὐτῶν καὶ τῶν ἀντιστοιχῶν ἐν τῷ ἐμπορίῳ εἰδῶν μετὰ τῆς μηχανικο-τεχνικῆς κατεργασίας αὐτῶν (χυτήρια, ἐπιφανειακὴ ἐπεξεργασία, παραγωγή ἐλασμάτων, σύρματος, σωλῆνων κ.ο.κ.). Ἡ ἐπεξεργασία τῶν δομικῶν καὶ τῶν διακοσμητικῶν λίθων, ὡς καὶ τῶν κυριωτάτων πολυτίμων λίθων, ἀκονιστικῶν καὶ λειαντικῶν μέσων ὑλικά γραφῆς καὶ ἰχνογραφίας.

2. Ὄργανικὰ ἐμπορεύματα : 1) Φυτικαὶ θρεπτικαὶ ὕλαι :— Δημητριακὰ καὶ ὄσπρια· προϊόντα ἀλέσεως καὶ παραγωγή τούτων (Μύλοι)· εἶδη ἀρτοποιίας καὶ φυραματοποιίας (ζυμαρικὰ)· κόλλα· ζάχαρις (ὡς εἶδος τοῦ ἐμπορίου). 2) Ζωικαὶ θρεπτικαὶ ὕλαι :— Κρέατα καὶ διατετηρημένα κρέατα (κονσέρβαι)· ἰχθύες καὶ διατετηρημένοι ἰχθύες (ἀντίστοιχοι κονσέρβαι)· γάλα καὶ προϊόντα τῆς γαλακτοκομίας· φά· μέλι.

ΤΑΞΙΣ IV (2 ὄραι ἐβδομαδιαίως).

3. Συνέχεια περὶ ὀργανικῶν ἐμπορευμάτων : Ἀπολαυστικὰ μέσα :

καφές, κακάον, τέιον και καπνός, ὡς και τὰ σπουδαιότατα ἄρτύματα. Λίπη και ἔλαια· κηροῦ εἶδη· αἰθέρια ἔλαια· βάλσαμον· ῥητίναι και κόμμεα· φυσι- και χρωστικαὶ οὐσίαι· ξύλον και ἡ τούτου κατεργασία· φελλός· ὕφαντικαὶ ὕλαι και ἡ τούτων κατεργασία (Νηματοουργία και Ὑφαντουργία). Παραγωγή και εἶδη τοῦ χάρτου. Δεψικαὶ ὕλαι, παραγωγή και ἐμπορικὰ εἶδη τοῦ δέρματος· ἐν συναφείᾳ δὲ σπουδαῖα εἶδη μηλωτῶν (γουνναρικῶν).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (διὰ τὸν διδάσκοντα).

1. Ἡ Ἐμπορευματολογία δέον νὰ διδάσκηται ὑπὸ τὴν ἔννοιαν, ὅτι αὕτη στηρίζεται ἐπὶ τῶν ἤδη ἐκ τῆς διδασκαλίας τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας και τῆς Χημείας κεκτημένων θεμελίων και ὅτι ἐμφανίζεται ὡς κλάδος συγγενῆς τῆς Φυσιογνωσίας. Οἱ τρεῖς κλάδοι, ἡ Φυσικὴ Ἱστορία, ἡ Χημεία και ἡ Ἐμπορευματολογία, πρέπει νὰ φέρονται εἰς ὅσον τὸ δυνατόν στενωτέραν ὀργανικὴν συνάφειαν· ἐπίσης πρέπει ἡ διδασκαλία τῆς Ἐμπορευματολογίας νὰ συσχετίζεται και πρὸς τὴν τῆς Ἐμπορικῆς γεωγραφίας, τοῦθ' ὅπερ θὰ ἐπιτευχθῆ δι' ἀντιστοίχου συνεργασίας τῶν οἰκείων καθηγητῶν, οἵτινες διδάσκουσιν αὐτάς.

2. Ἡ διδασκαλία τῆς ἐμπορευματολογίας πρέπει ἐπίσης πρὸς τῆ γνώσει τῶν ἐμπορευμάτων νὰ ἐπιδιώκη και τοὺς ἐπομένους εἰδικωτέρους σκοπούς, ἤτοι νὰ διεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον και νὰ μεταδίδῃ τὴν κατανόησιν τεχνικῶν μεθόδων (ὡς και κατανόησιν ἀπλῶν τεχνικῶν σχεδίων) και ἰδιαιτέρως τῶν βιομηχανικῶς σπουδαίων μεθόδων ὡς και τῆς σημασίας και τῶν πρὸς ἀλλήλας σχέσεων τῶν μεγάλων βιομηχανιῶν, και τοιουτοτρόπως νὰ εὐρύνῃ τὸ βλέμμα και νὰ ὑψώνῃ τὴν γενικὴν μόρφωσιν.

3. Πρὸς τὸν νέον και ἀρχαίον διδάσκαλον τοῦ μαθήματος τῆς Ἐμπορευματολογίας δέον νὰ τονισθῆ και τὸ ἔξῃς: Οὗτος ὀφείλει ὄχι μόνον νὰ διδάσκη και νὰ ἐξετάζῃ τοὺς μαθητὰς συμφώνως πρὸς τὸ οἰκείον διδακτικὸν βιβλίον ἀλλὰ πρὸ παντὸς και διὰ τῆς εὐρυτάτης χρησιμοποίησεως τῶν ἀντιστοιχῶν ἐποπτικῶν μέσων νὰ καθιστᾷ τὸ προσφερόμενον ὕλικὸν μόνιμον ἀπόκτημα τῶν μαθητῶν του. Συνεπῶς εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἐπιδεικνύονται αἱ ὑπὸ ἐξέτασιν πρῶται ὕλαι και τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα πρὸς τοὺς μαθητὰς ὑπὸ μορφὴν προσφόρων δειγμάτων και ταῦτα πάλιν κατὰ βαθμοὺς και ἐν προσηκούσῃ κλίμακι. Πρὸς τούτοις πρέπει νὰ ἐπιδεικνύωνται καλαὶ εἰκόνες, εἰ δυνατόν δέ, και προβολικαὶ εἰκόνες διὰ χρησιμοποίησεως προβολικῆς συσκευῆς.

4. Ἀφ' ἐτέρου πρέπει διαρκῶς νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν ἐπιδιώξιν τῆς βαθμιαίας σὺν τῷ χρόνῳ συμπληρώσεως τῆς συλλογῆς τῶν ἐμπορευματολογικῶν δειγμάτων και ἐν προκειμένῳ νὰ προσέχωμεν εἰς τοῦτο, ὅτι ἡ συλλογὴ αὕτη πρέπει νὰ ἀποδώσῃ ὄχι ἀπλῶς ἐν Μουσείῳ ἀλλὰ ἐν ἐντατικώτατα χρησιμοποιοῦμενον διδακτικὸν μέσον.

5. Εἰς τὴν Ἐμπορευματολογίαν ἀνήκει ἐπίσης τὸ καθήκον τῆς ἐπιμελεστάτης ἐξετάσεως τῆς μηχανικῆς τεχνολογίας, ἐν ᾧ μέτρῳ τοῦτο εἶναι δυνατόν ἐν ἀνωτέρῳ μέσῳ ἐμπορικῆς σχολῆς. Κατὰ τὴν τοιαύτην δὲ ἐξέτασιν ἐπιδιώκεται μία ἐποπτικὴ κατανόησις τῶν σχετικῶν παραγωγικῶν μεθόδων δι' ἐπιδείξεως ὑποδειγμάτων και μεγάλων (τοῦ τοίχου) πινάκων. Ἡ τοιαύτη δὲ ἐν τῇ Σχολῇ ἐπιτελουμένη διδασκαλία πρέπει κατὰ τὸ δυνατόν νὰ συμπληρῶνται διὰ συχνῆς ἐπισκέψεως προσφόρων ἐργοστασιῶν.

13. ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΦΥΣΙΚΗ.

ΣΚΟΠΟΣ:— Γνώσις και κατανόησις τῶν κυριωτάτων φαινομένων και νόμων ἐκ τῆς σφαίρας τῆς Φυσικῆς. Ὁ μαθητὴς πρέπει νὰ μάθῃ νὰ παρατηρῆ ὀρθῶς και τὸ παρατηρούμενον νὰ περιγράψῃ ὀρθῶς και νὰ ἀποκτήσῃ σαφῆ ἰδέαν τῆς κατὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους ἀλληλουχίας τῶν φαινομένων και τῆς σημασίας τῶν φυσικῶν νόμων διὰ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν.

ΤΑΞΙΣ III (3 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

α) **Εἰσαγωγή.**— Σύντομοι παρατηρήσεις περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς Πειραματικῆς Φυσικῆς.

β) **Μηχανικὴ στερεῶν σωμάτων:**— Κινητικὴ τοῦ σημείου· ταχύτης· ἐπιτάχυνσις· κίνησις σωμάτων ἐλευθέρως πιπτόντων και τῶν διπτομένων σωμάτων· κεντρομολικὴ ἐπιτάχυνσις. **Δυναμικὴ τοῦ σημείου:**— Δυνάμεις και μᾶζαι· σύνθεσις και ἀνάλυσις δυνάμεων· ἐφαρμογὴ ἐπὶ τοῦ κεκλιμένου ἐπιπέδου και ἡ ἀναγκαστικὴ κίνησις ἐπὶ καμπυλογραμμίου τροχιᾶς· φυγόκεντρος δύναμις. Μηχανικὸν ἔργον και κινητικὴ ἐνέργεια· μηχανικὴ στερεῶν συστημάτων· κέντρον βάρους· στατικὴ ῥοπή· αἱ ἀπλαῖ μηχαναί. Κυκλικὴ κίνησις και αἰώρησις· τὸ ἀπλοῦν ἐκκρεμές. Περιστροφὴ στερεῶν συστημάτων· ἡ ἀδράνεια· ἐλαστικότης. Θεμελιώδεις ἔννοιαι τῆς περὶ στερεῶν διδασκαλίας. Ὁμοίως.

γ) **Ὑδρομηχανικὴ:**— Διάδοσις τῆς πίεσεως· ὑδροστατικὴ πίεσις· συγκοινωνοῦντα ἀγγεῖα· ἀρχὴ τοῦ Ἀρχιμήδους· ἡ ἐπίπλευσις τῶν σωμάτων· ἀραιόμετρα· τριχοειδῆ φαινόμενα· κινητικὰ φαινόμενα ἐν τοῖς ὑγροῖς.

δ) **Ἀεριομηχανικὴ:**— Ἰσοβαρόμετρα και μανόμετρα· νόμος τοῦ Boyle· ὑδραντλία και ἀεραντλία· κινητικὰ φαινόμενα ἐν τοῖς ἀερίοις· ἀπορρόφησις.

ε) **Θερμότης:**— Μέτρησις τῆς θερμότητος (θερμόμετρα)· νόμος τοῦ Boyle-Charles· θερμότητος ποσότης, εἰδικὸν θερμαντικὸν (θερμῖς). Τῆξις και βρασμός· ἀτμοὶ και ἀέρια· ὑδροποίησης τῶν ἀερίων. Θερμότης και ἔργον. Πρῶτον και δευτέρον θεώρημα ἐνεργείας. Ἀτμομηχανή, ἀεριομηχανή. Διάδοσις τῆς θερμότητος, πηγαὶ θερμότητος, θερμαντικὰ φαινόμενα ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ.

ς) **Ἡ περὶ κυμάτων διδασκαλία:**— Τὰ διάφορα εἶδη κυμάτων (προχωρητικά, πλάγια και κατὰ μῆκος κύματα· ἰστάμενον κύμα, τὰ πάντα πρὸ

παντός γραφικῶς καὶ πειραματικῶς ἐξεταζόμενα). Ἀρχὴ τοῦ Huyghens.

ζ) Ἀκουστική :— Αἱ φυσικαὶ βάσεις τῆς μουσικῆς. Σχέσις μεταξύ ὕψους τοῦ τόνου καὶ ἀριθμοῦ παλμῶν. Νόμοι παλλομένων χορδῶν, ἐλασμάτων καὶ στρωμάτων ἀέρος. Μετάδοσις τοῦ ἤχου κατὰ τὴν θεωρίαν τῶν κυμάνσεων. Ἀντανάκλασις τοῦ ἤχου.

ΤΑΞΙΣ IV (2 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

α) Ὀπτική :— Γεωμετρικὴ ὀπτικὴ ὀπτικὰ ὄργανα· τὸ φάσμα· φωτεινὴ, θερμαντικὴ καὶ χημικὴ ἐνέργεια τῶν ἀκτίνων· φασματικὴ ἀνάλυσις. Χρώματα καὶ ἀπορρόφησις. Φθορισμὸς καὶ φωσφορισμὸς. Ταχύτης μεταδόσεως τοῦ φωτός. Φωτομετρία. Στοιχεῖα τῆς περὶ κυμάνσεων θεωρίας ἐπὶ τοῦ φωτός. Διάθλασις. Πόλωσις.

β) Μαγνητισμὸς καὶ Ἡλεκτρισμὸς :— Θεμελιώδη φαινόμενα· ὁ περὶ μαγνητικῶν δυνάμεων (ἐλξεως καὶ ἀπώσεως) νόμος τοῦ Coulomb. Ἴσχύς τῶν πόλων· δυναμικαὶ γραμμαί. Γήϊνος μαγνητισμὸς. Θεμελιώδη πειράματα τοῦ διὰ τριβῆς ἠλεκτρισμοῦ. Ἡλεκτρικὴ μηχανή. Ὁ περὶ ἐλξεων καὶ ἀπώσεων νόμος τοῦ Coulomb. Ἡλεκτρικὴ τάσις. Φορτίον ἠλεκτρισμοῦ καὶ χωρητικότης. Συμπυκνωταί. Διαφορὰ τάσεως ἐν ἀνοικτῷ γαλβανικῷ στοιχείῳ. Ἡλεκτρισμὸς διὰ χημικῆς δράσεως. Γαλβανικαὶ στήλαι. Μαγνητικὸν πεδίον τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος· ἠλεκτρομαγνητικὸν μέτρον τῆς ἐντάσεως τοῦ ρεύματος. Ἀγωγιμότης τοῦ ρεύματος. Μέτροις τῆς ἀντιστάσεως. Ἔργον τοῦ ρεύματος καὶ θερμότης· θερμαντικὸν μέτρον τῆς ἐντάσεως τοῦ ρεύματος. Ἡλεκτρικὸς φωτισμὸς. Χημικὸν ἔργον τοῦ ρεύματος. Χημικὸν μέτρον τῆς ἐντάσεως τοῦ ρεύματος. Ἡλεκτρόλυσις. Γαλβανικὴ πόλωσις, σταθερὰ στοιχεῖα. Συσσωρευταί. Ἡλεκτρομαγνητικὴ ἐπαγωγή. Ἡλεκτρομαγνηταί (Ἐφαρμογαί). Μετασχηματισταὶ ρεύματος. Ἀριθμηταί. Μεταφορὰ ἐνεργείας. Τηλέφωνον καὶ μικρόφωνον. Σχέσεις μεταξύ ἠλεκτρισμοῦ καὶ φωτός. Καθοδικαὶ ἀκτῖνες καὶ ἀκτῖνες Röntgen. Ἀσύρματος τηλεγράφος. Ραδιενέργεια.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (διὰ τὸν διδάσκοντα).

1) Ἡ ἀνωτέρω σημειουμένη διαίρεσις τῆς διδακτέας ὕλης δὲν πρέπει οὔτε δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐξαντλητικὴ οὐδὲ ἡ ἐν ἐκάστῳ τμήματι διάταξις ὡς δεσμευτικὴ. Ἄφ' ἐτέρου δὲν πρέπει νὰ νομισθῇ, ὅτι ὁ διδάσκων ὀφείλει νὰ διδάξῃ ἀπαρεγκλίτως πάντα τὰ μνημονευόμενα κεφάλαια. Τὸ τοιοῦτο ἀποβαίνει ἄλλως τε ἀδύνατον καὶ ἐκ τοῦ προσθέτου λόγου, ὅτι πᾶν φυσικὸν φαινόμενον πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ διδάσκηται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ σχετικοῦ πειράματος· συνεπῶς θὰ παραλειφθῶσι κατ' ἀνάγκην τὰ κεφάλαια, διὰ τὰ ὁποῖα ἡ Σχολὴ δὲν διαθέτει τὰ ἀπαραίτητα τοῦ πειραματισμοῦ ὄργανα. Καὶ ἐν προκειμένῳ δέον νὰ ἰσχύσῃ ἡ ἀρχή : «Ὅτι ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ ἄλλ' ἐν τῷ εὖ τὸ πολὺ».

πλήρης γνώσις τῆς λειτουργίας καὶ τῆς κλείσεως τῶν λογ/σμῶν καὶ βιβλίων δέον νὰ ἐξασφαλίζηται πάντοτε διὰ συντόμων παραδειγμάτων. Λογιστικαὶ ἰδιορρυθμίαι μεμονωμένων κλάδων καὶ ἐπιχειρήσεων ἐξετάζονται μόνον ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦ περιορισμοῦ εἰς τὸ ἀπαραίτητον. Τοῦναντίον δὲ συνιστᾶται, ὅπως κατὰ τὴν ἀνωτάτην καὶ τελευταίαν τάξιν ὁ μαθητὴς ἀποκτῆσιν συνείδησιν τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ ὀργάνωσις τῶν βιβλίων ἐν τοῖς καθέκαστα δὲν εἶναι τί τὸ πάγιον καὶ ἀμετάβλητον, ἀλλ' ὅτι θὰ ἀλλάσῃ ἀναλόγως τῶν πρακτικῶν ἀναγκῶν ἐκάστου ἐπαγγελματικοῦ κλάδου ἢ ἐκάστου τύπου ἐπιχειρήσεως.

2. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Λογιστικῆς δέον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ ἀναπτύσσεται εἰς τοὺς μαθητὰς τὸ πνεῦμα τῆς τάξεως καὶ τὸ ἀξιόπιστον τῆς ἐργασίας.

3. Ἡ διδασκαλία τῆς Ἀλληλογραφίας καὶ τῆς Λογιστικῆς ἐν τῇ Δ' τάξει (τῇ ἀνωτάτῃ καὶ τελευταίᾳ) πρέπει νὰ ἀνατίθεται εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν διδάσκαλον, εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ὁποῖου ἀφίενται αἱ ἐν τῷ προγράμματι σημειούμεναι ἀντίστοιχοι 5 ὥραι ἐβδομαδιαίας διδασκαλίας. Εἰς τὸν αὐτὸν διδάσκαλον ἐπαφίεται κατὰ τὴν κρίσιν του, λαμβάνοντος ὑπ' ὄψιν τὸ μέτρον τῆς ἤδη κεκτημένης μορφώσεως καὶ τοῦ ποιοῦ τοῦ μαθητικοῦ ὕλικου, νὰ κανονίξῃ τὸν τρόπον παροχῆς τῆς διδασκαλίας τῶν δύο τούτων κλάδων, ἥτοι κατὰ πόσον εἶναι προτιμότερον νὰ διδάσκωνται τὰ μαθήματα ταῦτα χωριστά, εἰς ἰδίας ὥρας ἕκαστον, ἢ ἀπὸ κοινοῦ ἀμφοτέρω, πρὸς ἄλληλα συνηωμένα, ὁπότε ἡ κοινὴ ἐπεξεργασία τῶν σημείων τῆς ὕλης προτιμᾶται πανταχοῦ, ὅπου αὕτη ὡς δυνατὴ φαίνεται, καὶ τοῦτο χάριν οἰκονομίας χρόνου καὶ τῆς πρακτικῆς ἀντιλήψεως.

Κατὰ τὴν προκεχωρημένην δὲ ἀπὸ κοινοῦ ἐπεξεργασίαν τῶν ἐπιστολῶν, τῶν συναφῶν ἐγγράφων καὶ τῶν λογιστικῶν ἐγγραφῶν ἐν τοῖς βιβλίοις ἐπὶ τῇ βάσει σχεδίου πράξεων (μονογραφίας), ἔχοντος ὑπ' ὄψιν τὰ προγενέστερα σημεῖα τῆς διδασκομένης ὕλης, ἀπαιτεῖται, ὅπως ἐπιδιώκηται παραλλήλως, ἐν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον μείζονι μέτρῳ, καὶ ἡ διαφώτισις τῶν ἐμφανιζομένων πράξεων ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ πρακτικοῦ χειρισμοῦ καὶ τῆς ἐμποροτεχνικῆς καὶ ὀργανωτικῆς ἀπόψεως, τῆς ἐσωτερικῆς συναφείας καὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἀλληλεξαρτήσεως τῶν διαφόρων ἐμπορικῶν ἐργασιῶν, ὡς καὶ ἡ ὑπόμνησις ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον διὰ λεπτομεροῦς ἐπαναλήψεως συγγενῶν μερῶν τῆς διδασκομένης ὕλης ἐξ ὅλων τῶν ἐμπορικῶν εἰδικῶν γνώσεων (ἢ ἐπιστημῶν) χάριν τῆς συγκεντρώσεως, τοῦ συνειρμοῦ.

Ἐὰν ἡ τοιαύτη συγκέντρωσις τῆς ὕλης κατὰ τοὺς δύο τελευταίους μῆνας τοῦ σχολικοῦ τούτου ἔτους θὰ πραγματοποιηθῇ μὲ πάντας τοὺς μαθητὰς ὁμοῦ (Κοινὸν Πρακτικὸν Γραφεῖον) ἢ μὲ καταμεμερισμένην ἐργασίαν εἴτε μὲ τοὺς μαθητὰς κεχωρισμένους εἰς ομάδας (Πρακτικὸν Γραφεῖον ομάδων), τοῦτο θὰ ἐξαρτηθῇ ἐκ τῆς ἀτομικότητος τοῦ Διδασκάλου, ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τοῦ ποιοῦ τῶν μαθητῶν καὶ ἐξ ἄλλων διδακτικῶν παραγόντων. Ἐν πάσῃ

περιπτώσει δέον ὁ διδάσκων νὰ ἔχη πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν ἐν πρακτικῶν τὸν ἐξαίρετον σκοπὸν τῆς τελικῆς ταύτης διδασκαλίας, δηλ. τὴν μετὰ τῶν μαθητῶν διενεργητέαν ὀριζικήν καὶ εὐρείαν ἐπανάληψιν τῶν οὐσιωδῶν σημείων τῆς καθόλου διδακτέας ὕλης.

10. ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ :— Γνωσις τῶν κυριωτάτων ἀντιπροσώπων τῶν τριῶν βασιλείων τῆς φύσεως μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τῶν διὰ τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου ἐνεχόντων μεγάλην ἐπιρροήν.

Σωματολογία καὶ Ὑγιεινή.

ΤΑΞΙΣ I (2 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

Α'. **Ἐξάμηνον.**—**Ὄρυκτολογία** :— Μορφολογικαί, φυσικαὶ καὶ χημικαὶ ἰδιότητες τῶν ὀρυκτῶν, ἅτινα ἔχουσι σπουδαιότητα ἀπὸ ἀπόψεως πρώτης ὕλης, ποῦ ἀπαντῶσι καὶ χρησιμότης τούτων. Τὰ μᾶλλον διαδεδομένα πετρώματα· συνεξέτασις γεωλογικῶν γεγονότων ἐπὶ τοσοῦτον μόνον, ὅσον χρειάζεται πρὸς κατανόησιν τῆς γενέσεως σπουδαίων ὀρυκτῶν καὶ πετρωμάτων (π.χ. γαιάνθρακος, ὀρυκτοῦ ἄλατος καὶ ἄλλων).

Β'. **Ἐξάμηνον.**—**Βοτανική** :— Ἡ ἐξωτερικὴ μορφολογικὴ σύστασις τῶν φυτῶν, ἢ λεπτοτέρα κατασκευὴ τοῦ σώματος τοῦ φυτοῦ (κύτταρα, ἰστοί), ἐφ' ὅσον μόνον εἶναι σημαντικὴ διὰ τὰς μικροσκοπικὰς παρατηρήσεις. Περιγραφή τῶν κυριωτάτων σπέρων καὶ σπερματογόνων φυτῶν, καθ' ἣν ἐξαιρούνται τὰ σημαντικὰ διὰ τὴν ἀνθρωπίνην συντήρησιν.

ΤΑΞΙΣ II (2 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

Α'. **Ἐξάμηνον.**—**Σωματολογία** (Ἀνθρωπολογία) :— Διδασκαλία περὶ τῆς συστάσεως καὶ τῆς λειτουργίας τῶν ὀργάνων τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ὁμοῦ μὲ τὰ σπουδαιότατα γεγονότα τῆς ὑγιεινῆς.

Β'. **Ἐξάμηνον.**—**Ζωολογία** :— Αἱ τάξεις τῶν ζώων βάσει τοιούτων ἀντιπροσώπων, οἱ ὅποιοι εἶναι ἀξιοσημεῖοι λόγῳ τυπικῆς συστάσεως ἢ ἰδιορρυθμῶν βιολογικῶν σχέσεων (παράσιτα). Πρῶται ὕλαι ἐκ τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ διὰ τὸν διδάσκοντα.

Ἡ διδασκαλία τῆς Φυσιολογίας ἐν ταῖς Μέσαις Ἐμπορικαῖς Σχολαῖς (Ἐμπορ. Ἀκαδημαῖαις) ἔχει δύο σκοποὺς νὰ ἐκπληρώσῃ.

1) Δοθέντος τοῦ εἰδικοῦ χαρακτῆρος τῆς Σχολῆς ἢ Φυσιολογίας ὀφείλει νὰ παρασκευάσῃ τὴν μεταγενεστέραν διδασκαλίαν τῆς Ἐμπορευματολογίας· πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον θὰ τονίζονται ἐν γένει ἐκεῖνα τὰ φυσικὰ σώματα ἰδιαι-

τέρως, ἅτινα ἔχουσι σημασίαν ὡς πρώτη ὕλη τῆς βιομηχανίας, ὡς ἐδώδιμα ἢ ἀπολαυστικά μέσα ἢ ὡς φάρμακα. Πρὸ τοῦ πρακτικοῦ μᾶλλον τούτου σκοποῦ ὀφείλει νὰ ὑποχωρῇ ἢ ἀξιώσις περὶ μιᾶς αὐστηρῶς συστηματικῆς ἐπιστημονικῆς παραστάσεως τῶν βασιλείων τῆς φύσεως.

2) Εἰς δεύτερος σπουδαῖος σκοπὸς γεννᾶται ἐν τούτοις διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Φυσιολογίας καὶ ὡς μαθήματος γενικῆς μορφώσεως. Δι' αὐτῆς δέον ὁ μαθητὴς νὰ καταστῇ ἐπίσης ἱκανὸς νὰ ἀντιλαμβάνηται, μετὰ πλήρους συνειδήσεως, ἀντικειμένων τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος καὶ ὀρθῶς νὰ περιγράψῃ αὐτὰ, προσέτι δὲ νὰ ἀναπτυχθῇ ἢ πρὸς τοῦτο δύναμις τῆς σκέψεως καὶ κρίσεως αὐτοῦ. Ὑπὸ τὸ πνεῦμα ὅθεν τῆς ἀξιώσεως ταύτης ἢ περιγραφικῆς τῆς διδακτέας ὕλης ἐπεξεργασία θὰ συμπληρώνηται δι' ἀντιστοίχου βαθείας ἀναπτύξεως. Σημειωτέον ὅμως ὅτι κατὰ τὴν διδασκαλίαν δέον ἔκείναι μόνον αἱ ἐπιστημονικαὶ ἐμβαθύνσεις νὰ προσάγονται, αἵτινες ἀβιάστως συνάγονται καὶ ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως ὡς ἀσφαλεῖς τυγχάνουσι. Οὕτω λ.χ. ἐν τῷ βασιλείῳ τῶν ἐνοργάνων ὄντων παρέχεται διὰ συγκριτικῶν ἀνατομικῶν, ὡς καὶ ἐν καταλλήλῳ τόπῳ διὰ ἱστορικῶν περὶ τῆς ἐξελίξεως παρατηρήσεων, εὐκόλως εὐκαιρία νὰ ὑπαγάγωμεν ὀλόκληρον πλῆθος πολυαρίθμων μεμονωμένων γεγονότων ὑπὸ μίαν ὑψηλοτέραν ἄποψιν.

Ὡσαύτως ἐν τῇ **Ὄρυκτολογία** δέον ἐν ἐπικαίρῳ τόπῳ καὶ στιγμῇ νὰ καταδεικνύονται ὀρυκτογενετικαὶ σχέσεις, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν βεβαίως αὐταὶ νὰ γίνωσι καταληπταὶ ἄνευ προκεκτημένων λεπτομερῶν χημικῶν γνώσεων, καὶ τοῦτο τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον διὰ τοῦ μέσου τούτου ἀποσβεῖται ἢ ἐπιβάρυνσις τῆς μηχανικῆς μνήμης διὰ μεγάλης πληθύσεως μεμονωμένων γεγονότων καὶ ἀντὶ τούτου προάγεται ἢ μετὰ κρίσεων ἀντίληψις τῶν γεγονότων.

Τέλος ἡ διδασκαλία πρέπει, ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶναι δυνατόν, νὰ καθίσταται γονιμωτέρα δι' ἐπιδείξεως φυσικῶν ἀντικειμένων, ὑποδειγμάτων, παρασκευασμάτων, καλῶν πινάκων (τοῦ τοίχου) καὶ προβολῆς εἰκόνων.

11. ΧΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΧΗΜΙΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ :— Κατανόησις χημικῶν φαινομένων ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πειράματος. Γνωσις τῶν σπουδαιότερων στοιχείων καὶ τῶν ἐνώσεων αὐτῶν, αἵτινες ἐνέχουσι σημασίαν διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, ὡς καὶ τῶν χημικοτεχνικῶν μεθόδων παραγωγῆς καὶ χρησιμοποίησεως τῶν ὑλῶν τούτων.

ΤΑΞΙΣ I (3 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

Ἀνόργανος Χημεία :—1) Αἱ θεωρητικαὶ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τῆς Χημείας. Μεταλλοειδῆ καὶ ἐνώσεις τούτων. Ἐν προσφόρῳ δὲ συναφεῖα : Βιομηχανικὴ παραγωγή ὀξέων ἐξ ὀρυκτῶν. Τεχνικὰ λιπάσματα. Παραγωγή πυρρῶν. Φυσικοὶ καὶ τεχνητοὶ ἀνθρακες (λιθάνθρακες, λιγνίται, τύρφη, ξυλάν-

θρακες, άνθρακίτης). Παραγωγή θερμότητος και Ίδρύματα τοιαύτης παραγωγής. Ξηρά απόσταξις και συστήματα φωτισμοῦ.

2) Τὸ περιοδικὸν σύστημα τῶν στοιχείων. **Μέταλλα και ἐνώσεις τούτων.** Διὰ καταλλήλου τρόπου παρεμβάλλονται και τὰ ἑξῆς : Παραγωγή μαγειρικοῦ ἄλατος· βιομηχανικὴ παραγωγή σόδας· χλωριοῦχος ἄσβεστος· μεία τῶν ἠαδιοενεργῶν σωμάτων· ἠλεκτρολύσεις και σημασία τῆς ἠλεκτροχημείας διὰ τὴν βιομηχανίαν· παραγωγή τῆς ἄσβέστου· ἄμμοκονίαμα και τοιμέντον· παραγωγή ἐμπόρευμάτων ἑξ ὑέλου και πηλοῦ· παραγωγή σιδήρου και χάλυβος, ὡς και τῶν λοιπῶν τεχνικῶς σημαντικῶν μετάλλων· ὄρυκτὰ χρώματα· οὐσία τῆς φωτογραφίας. Ἀρχαί τῆς φασματικῆς ἀναλύσεως.

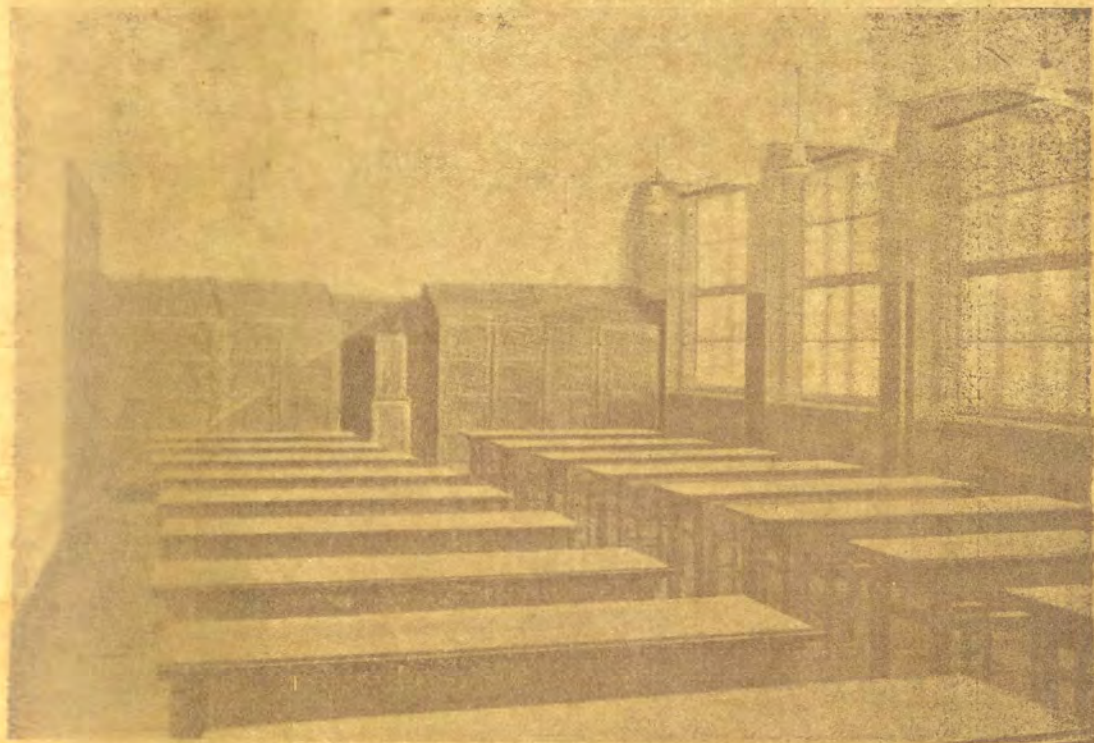
ΤΑΞΙΣ II (2 ὄραι ἐβδομαδιαίως).

Ὀργανικὴ Χημεία.—Αἱ θεμελιώδεις ἀρχαί τῆς Χημείας τῶν ἐνώσεων τοῦ ἀνθρακος. Ὑδρογονάνθρακες (ἀλιφατικὴ σειρά) : Πετρέλαιον και ἡ βιομηχανία τούτων, ὄρυκτὸς κηρός, παραφίνη και ἄσφαλτος· παράγωγα τῶν ὑδρογονανθράκων (ἀλκοόλη, ἀλδεΰδη, κετόνη, δξέα)· ἐνώσεις κυανίου, ἀνθρακοῦδροξύλια. Ἐν καταλλήλῳ δὲ συναφεία τὰ ἑξῆς : βιομηχανικὴ παραγωγή σακχάρους· παραγωγή κυτταρίνης, τεχνητῶν ἰνῶν κ.λ., βιομηχανία ζυμώσεων (οἶνος, ζῦθος, οἰνόπνευμα, ὄξος)· βιομηχανία λιπαρῶν σωμάτων· βερνίκια και κόμμεα· ἑκκρηκτικαὶ ὕλαι **κυκλικαὶ ἐνώσεις**· βενζόλη και τὰ κυριώτατα παράγωγα αὐτῆς· ἐπεξεργασία τῆς λιθανθρακικῆς πίσεως· κυριώτατα χρώματα ἀνιλίνης (ἰδία ἀλιζαρίνη και τεχνικὸν λουλάκιον)· ἡ βαφικὴ και ἑγχρους ἀποτύπωσις ὑφασμάτων· μελάνη· τερεβινθέλαιον και καφουρά· ἀρώματα· καουτσούκ· ἀλκαλοειδῆ· Λευκωματώδεις οὐσίαι· παρασκευὴ κόλλας και βυρσοδειψία.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (διὰ τὸν διδάσκοντα).

1. Ἡ διδασκαλία τῆς Χημείας ἐν ἀνωτέρῳ μέσῳ ἐμπορικῇ σχολῇ δέον νὰ προσαρμόζηται πρὸς τοὺς εἰδικοὺς σκοποὺς τῆς σχολῆς ταύτης, χωρὶς νὰ ἀποκλείηται ποιά τις θεωρητικὴ ὀλοκλήρωσις. Θέτων εἰς δευτερεύουσαν μοῖραν ὁ διδάσκων τὰ μόνον ἐπιστημονικῶς σπουδαῖα σημεῖα τῆς ὕλης ὀφείλει νὰ διαπραγματεύηται ἐκτενῶς ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα κυρίως, ὡς και τὰς ἐνώσεις τούτων, τὰ ὀποῖα ἐνέχουν ἰδιάζουσας σημασίας διὰ τὸ ἐμπόριον και τὴν βιομηχανίαν. Ἐν συναφεία δὲ πρὸς αὐτὰ πρέπει και ἡ χημικὴ τεχνολογία νὰ καταλαμβάνῃ ἐπαρκῆ θέσιν, ἀνάλογον πρὸς τὰ διὰ τοῦ προγράμματος τεθειμένα ὄρια.

2. Ὡς ἰδιαίτερον καθῆκον δὲ τοῦ τὴν Χημείαν διδάσκοντος ἀποβαίνει και τοῦτο, δηλ. νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τὴν ὕλην και τὰς ἀνάγκας τοῦ μαθήματος τῆς Ἐμπορευματολογίας, και δὴ τοιοῦτοτρόπως, ὥστε ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ ἀποφεύγηται ἡ περιττὴ διπλῆ ἐξέτασις τοῦ αὐτοῦ ὕλικου ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ

σχολιαστήριον τῆς II Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς, ἐν Hütteldorferstrasse (7—17) τῆς Βιέννης (ὄρ. σελ. 177).

θρακες, άνθρακίτης). Παραγωγή θερμότητας και Ίδρώματα τοιαύτης παραγωγής. Ξηρά απόσταξις και συστήματα φωτισμού.

2) Τὸ περιοδικὸν σύστημα τῶν στοιχείων. **Μέταλλα και ἐνώσεις τούτων.** Διὰ καταλλήλου τρόπου παρεμβάλλονται και τὰ ἑξῆς: Παραγωγή μαγειρικοῦ ἁλατος· βιομηχανικὴ παραγωγή σόδας· γλωριούχος ἄσβεστος· μεία τῶν ραδιοενεργῶν σωμάτων· ἠλεκτρόλυσις και σημασία τῆς ἠλεκτροχημείας διὰ τὴν βιομηχανίαν· παραγωγή τῆς ἄσβέστου· ἄμμοκονίαμα και τοιμέντον· παραγωγή ἐμπορευμάτων ἔξ ὑέλου και πηλοῦ· παραγωγή σιδήρου και χάλυβος, ὡς και τῶν λοιπῶν τεχνικῶς σημαντικῶν μετάλλων· ὄρυκτὰ χρώματα· οὐσία τῆς φωτογραφίας. Ἄρχαι τῆς φασματικῆς ἀναλύσεως.

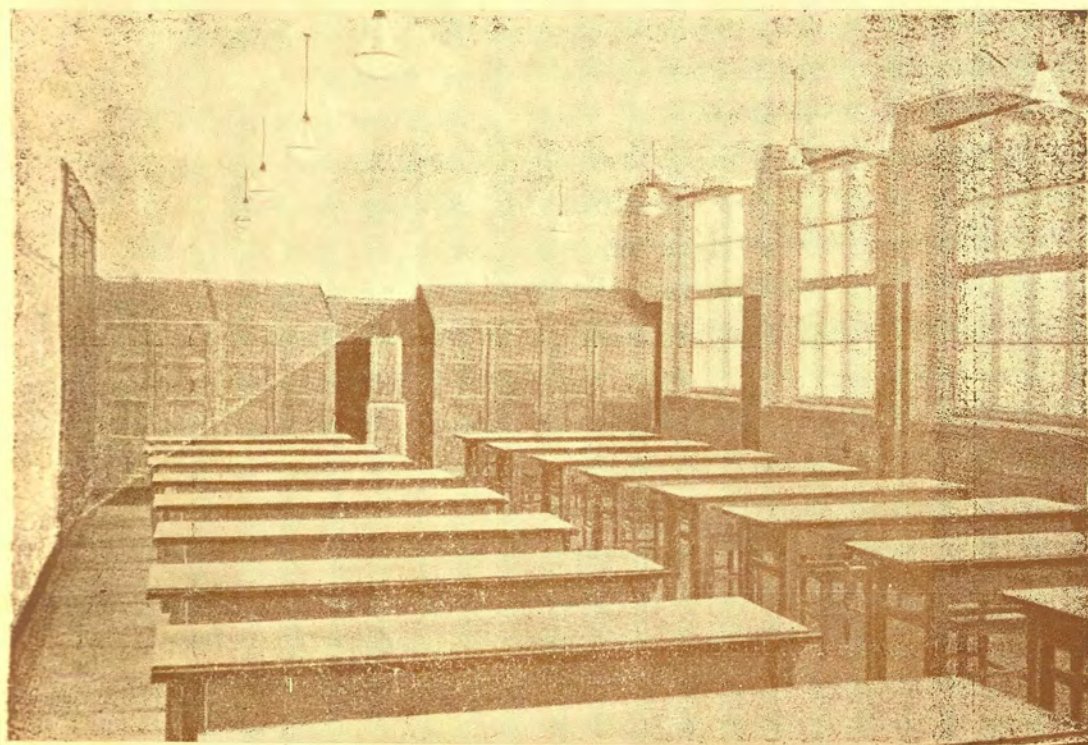
ΤΑΞΙΣ II (2 ὄραι ἐβδομαδιαίως).

Ὀργανικὴ Χημεία. — Αἱ θεμελιώδεις ἀρχαι τῆς Χημείας τῶν ἐνώσεων τοῦ ἄνθρακος. Ὑδρογονάνθρακες (ἀλιφανικὴ σειρά): Πετρέλαιον και ἡ βιομηχανία τούτων, ὄρυκτὸς κηρός, παραφίνη και ἄσφαλτος· παράγωγα τῶν ὑδρογονανθράκων (ἀλκοόλη, ἄλδεϋδη, κετόνη, δέξα)· ἐνώσεις κυανίου, ἀιθρακοῦδροξύλια. Ἐν καταλλήλῳ δὲ συναφεῖα τὰ ἑξῆς βιομηχανικὴ παραγωγή σακχάρους· παραγωγή κυτταρίνης, τεχνητῶν ἰνῶν κ. λ., βιομηχανία ζυμώσεων (οἶνος, ζύθος, οἰνόπνευμα, ὄξος)· βιομηχανία λιπαρῶν σωμάτων· βερνίκια και κόμματα· ἐκρηκτικαὶ ὕλαι· **κυνλικαὶ ἐνώσεις**· βενζόλη και τὰ κυριώτατα παράγωγα αὐτῆς· ἐπεξεργασία τῆς λιθανθρακικῆς πίσσης· κυριώτατα χρώματα ἀνιλίνης (ἰδίᾳ ἀλιζαρίνη και τεχνικὸν λουλάκιον)· ἡ βαφικὴ και ἔγχρους ἀποτύπωσις ὑφασμάτων· μελάνη· ιερβινθέλαιον και καφουρά· ἀρώματα· καουτσούκ· ἀλκαλοειδῆ· Λευκοματώδεις οὐσῖαι· παρασκευὴ κόλλας και βυρσοδεψία.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (διὰ τὸν διδάσκοντα).

1. Ἡ διδασκαλία τῆς Χημείας ἐν ἀνωτέρῳ μέρει ἐμπορικῆ σχολῆ δέον νὰ προσομοιάζεται πρὸς τοὺς εἰδικούς σκοπούς τῆς σχολῆς ταύτης, χωρὶς νὰ ἀποκλείεται πρὸς τὰ θεωρητικὴ ἀπολήρῳσις. Θέτων εἰς δευτερεύουσαν μοῖραν ὁ διδάσκων τὰ μόνον ἐπιστημονικῶς σπουδαία σημεῖα τῆς ὕλης ὀφείλει νὰ διαπραγματεύηται ἔκτενῶς ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα κυρίως, ὡς και τὰς ἐνώσεις τούτων, τὰ ὁποῖα ἐνέχουν ἰδιάζουσαν σημασίαν διὰ τὸ ἐμπόριον και τὴν βιομηχανίαν. Ἐν συναφεῖα δὲ πρὸς αὐτὰ πρέπει και ἡ χημικὴ τεχνολογία νὰ καταλαμβάνῃ ἐπιτοκὴ θέσιν, ἀνάλογον πρὸς τὰ διὰ τοῦ προγράμματος τεθειμένα ὄρια.

2. Ὡς ἰδιαίτερον καθήκον δὲ τοῦ τὴν Χημείαν διδάσκοντος ἀποβαίνει και τοῦτο, δηλ. νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ἄψιν τὴν ὕλην και τὰς ἀνάγκας τοῦ μαθηματος τῆς Ἐμπορευματολογίας, και δὴ τοιουτοτρόπως, ὥστε ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἀποφεύγηται ἡ περιττὴ διπλῆ ἐξέτασις τοῦ αὐτοῦ ὕλικου ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ

Αἴθουσα σχεδιαστηρίου τῆς II Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς, ἐν Hütteldorferstrasse (7—17) τῆς Βιέννης (ὄρ. σελ. 177),

2. Ἡ διδασκαλία τῆς Φυσικῆς ἐν Μέσῃ Ἐμπορικῇ Σχολῇ (ὡς ἡ ἔμπορικὴ Ἀκαδημία) πρέπει νὰ προσαρμώζηται πρὸς τὸν χαρακτήρα τῆς Σχολῆς, ὡς εἰδικῆς, ἐπὶ τοσοῦτο, ὥστε νὰ συμπληρώνη τὴν τῆς Ἐμπορευματολογίας, τῆς Τεχνολογίας ὡς καὶ τὴν τῶν λοιπῶν διδασκομένων κλάδων τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν, ἐπομένως νὰ εἰσέρχεται εἰς τὴν ἐξέτασιν, εὐκαιρίας παρουσιαζομένης, τῶν πρακτικῶν ἐφαρμογῶν τῶν φυσικῶν νόμων ἐν τῇ τέχνῃ καὶ τῇ βιομηχανίᾳ. Κατὰ τὰ λοιπὰ ὁ διδάσκων παραπέμπεται, ἀπὸ ἀπόψεως διδακτικῆς μεθόδου, εἰς τὰς ἀντιστοίχους παρατηρήσεις τοῦ προγράμματος τῶν Πραγματικῶν Γυμνασίων καὶ Πρακτικῶν Λυκείων, (Διάτ. Ὑπουργείου Παιδείας, τῆς 8 Αὐγούστου 1908, ὑπ' ἀριθ. 34180). Παράβαλε § 14—12, καὶ ἀντίστοιχα ἀναλ. προγράμματα.

14. ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ.

ΣΚΟΠΟΣ :— 1. Προσθήκουσα ἐκμάθησις τῶν διὰ τὸ ἐμπόριον σημαντικωτέρων νομικῶν ὁρισμῶν.

2. Γνώσις τῶν κυριωτάτων διατάξεων ἐκ τῆς σφαίρας τοῦ Συντάγματος, τῆς Διοικήσεως καὶ τῆς Δικαιοσύνης, μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τοῦ φορολογικοῦ συστήματος.

ΤΑΞΙΣ IV (3 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

1. Ἐκ τῆς *Πολιτειακῆς ἀγωγῆς* :— Ἡ πολιτεία ἐν γένει· τὸ σύνταγμα καὶ ἡ διοίκησις τῆς Αὐστρίας, ἰδίᾳ αἱ Αὐστριακαὶ Διοικητικαὶ καὶ Δικαστικαὶ Ἀρχαί· γενικὰ δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις τοῦ πολίτου, Ἐννοια καὶ σκοπὸς τοῦ Δικαίου· πηγὰὶ τοῦ Δικαίου· ἰκανότης τοῦ ἔχειν δικαιώματα καὶ ἰκανότης τοῦ δικαιοπρατεῖν. Διασάφησις τῶν ἐννοιῶν «Νόμος» καὶ «Διάταγμα». Οἱ δὲ ὅροι «*ιδιοκτησία*» καὶ «*νομή*», «*συμβάσεις*» κ.ἄ. ἐρμηνεύονται διὰ παραδειγμάτων.

2. Ἐκ τοῦ *Ἐμπορικοῦ Δικαίου* :— α) Ἐννοια τοῦ ἐμπόρου κατὰ τὸ ἐμπορικὸν δίκαιον. Ἀπόλυτοι καὶ σχετικαὶ ἐμπορικαὶ πράξεις. Διατάξεις περὶ ἐνάρξεως ἐπιχειρήσεως ἀπὸ ἀπόψεως ἐπαγγελματικοῦ, φορολογικοῦ καὶ ἐμπορικοῦ δικαίου. Διάκρισις τῶν ἐμπόρων. Ἐμπορικὰ Μητρώα. Ἐπωνυμία (εἶδη, ἀπόκτησις, προστασία τῆς ἐπωνυμίας). Ἐμπορικὰ βιβλία, ἰδιαιτέρως δὲ ἡ ἀποδεικτικὴ δύναμις τῶν βιβλίων τούτων κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου ὡς καὶ τοῦ φορολογικοῦ. Ἀντιπρόσωποι, πληρεξούσιοι. Βοηθοί. β) Ἐννοια τῶν ἐμπορικῶν πράξεων, κλείσις τούτων, προσφορά, ἀνάκλησις, ἐκτέλεσις καὶ ἀσφάλεια (ἄρραβῶν, ποινικαὶ ὀήτραι, ἐγγύησις). Ἐμπορικοὶ τόκοι. Ἀγοραπωλησία. Ὑποχρεώσεις καὶ δικαιώματα τῶν δύο συμβαλλομένων (ἀγοραστοῦ καὶ πωλητοῦ). Ἐμπορικὰ ἔγγραφα εἰς διαταγὴν καὶ τοιαῦτα τῷ φέροντι. Δικαίωμα ἐνεχύρου καὶ παρακρατήσεως.

γ) Διατάξεις περὶ συναλλαγματικῆς καὶ σχετικαὶ ἰδιορρυθμίαι. Ἰκανότης ἐκδόσεως συναλλαγματικῆς, ἀποδοχῆ, πληρωμῆ, διαμαρτύρησις, ἀναγωγή,

παρέμβασεις, τριτεγγύησις, υπερημερία, παραγραφή, ψευδής και παραπεποιημένη συναλλαγματική, απώλεια συναλλαγματικής. Αί σπουδαιότεραι αποκλίσεις των περι συναλλαγματικής ξένων νομοθεσιών από του Αυστριακού Δικαίου. Διαδικασία επί συναλλαγματικών. Σύγκρισις του περι επιταγών Δικαίου προς τὸ ἐπὶ συναλλαγματικῶν τοιοῦτο.

δ) Παραγγελιοδόχος. Παραγγελιοδόχος εξαποστολῆς. Σιδηροδρομικαὶ μεταφομίσεις. Γενικαὶ ἀποθῆκαι. Αἱ κυριώταται θεμελιώδεις διατάξεις περι ἐμπορικῶν ἐταιρειῶν ἢ ἀφανῆς ἐταιρεία και ἡ ἔνωσις προς διενέργειαν ἐμπορικῆς ἐπιχειρήσεως διὰ κοινὸν λογαριασμόν.

ε) Τὰ οὐσιωδέστερα ἐκ τοῦ Ἐπαγγελματικῶν Δικαίου και τοῦ περι προστασίας προνομίου εὐρεσιτεχνίας, σήματος και δείγματος.

ς) Σύντομος διασάφισις τῆς διαδικασίας (μὲ ἔνδειξιν τῶν μέσων προς ἀποφυγῆν, εἰ δυνατόν, δικαστικῶν ἀγῶνων και προς ἐξασφάλισιν, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, εὐμενοῦς θέσεως ὡς διαδίκου). Ἐκτέλεσις. Διαιτησία. Πτώχευσις και συμβιβασμός.

3. **Συνέχεια τῆς Πολιτικῆς ἀγωγῆς** :— Ἐπισκόπησις τοῦ ἀντικειμένου τῶν κυριωτέρων νόμων, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν βᾶσιν τοῦ Αυστριακοῦ Ἰδιωτικοῦ Δικαίου. Ἐξέτασις τῶν θεσμῶν, τῶν ἀσκούντων μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ κύκλου τῶν ἐμπορικῶν συμφερόντων, ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Πολιτικῆς Διοικήσεως, τῆς Δικαιοσύνης, [τοῦ φορολογικοῦ και δασμολογικοῦ συστήματος και τῆς Κοινωνιολογικῆς νομοθεσίας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (διὰ τὸν διδάσκοντα).

α) Ὡς προς τὸ **Ἐμπορικὸν Δίκαιον** :— Ὡς ἀφετηρία τῆς διδασκαλίας τοῦ κλάδου τούτου πρέπει νὰ χρησιμεύσωσιν αἱ ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν και συναλλαγματικῶν σχέσεων ἀποκτηθεῖσαι γνώσεις ἐκ τῆς προηγηθείσης διδασκαλίας τῆς Ἐμποριολογίας ἐν ταῖς τριῶν κατωτέραις τάξεσι τῆς Σχολῆς. Ἡ διδασκαλία ὅθεν τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου ὀφείλει νὰ ἀπασχολῆται μὲ τὴν νομικὴν ἀποψιν τῆς ὕλης, πάντως ὅμως χωρὶς και νὰ περισπᾶται εἰς θεωρητικὰς λεπτομερείας. Ἰδιαιτέρως δὲ συνιστᾶται, ὅπως ἐκάστοτε ὁ διδάσκων ἀναφέρεται εἰς συγκεκριμένα παραδείγματα, τῶν ὁποίων ἡ συζήτησις δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν κατανόησιν τῶν ἐννοιῶν και τῶν διατάξεων τῆς ἐμπορικῆς νομοθεσίας.

β) Ὡς προς τὴν **Πολιτικὴν ἀγωγήν** :— Ἡ προσφορὰ τῆς σχετικῆς ὕλης δέον νὰ διενεργῆται κατὰ τρόπον, ὃχι αὐστηρῶς νομικόν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀφηγηματικόν, στηριζόμενον πάντοτε εἰς περιπτώσεις τῆς πραγματικότητος, ἐνδεχομένως δὲ και εἰς εἰδήσεις τῶν ἐφημερίδων.

15. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ :— Κατανόησις τῶν τυπικῶν φαινομένων τοῦ ἡμετέρου οἰκονομικοῦ βίου και τῶν αἰτιωδῶν σχέσεων τούτων ἐπὶ τῇ βᾶσει τῆς νῦν ὑφι-

σταμένης κοινωνικῆς τάξεως. Γνώσις τῶν κυριωτάτων θεσμῶν τῆς Δημοσίας Οἰκονομίας.

ΤΑΞΙΣ IV (2 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

α) **Εἰσαγωγή**.— Θεμελιώδεις ἐννοιαὶ. Βαθμοὶ ἐξέλιξεως τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας.

β) **Πολιτικὴ Οἰκονομία** :— Ἡ βᾶσις τῆς νεωτέρας Οἰκονομίας. (Ἡ πληθυσμός, ἡ πολιτεία, ἡ πολιτειακὴ ἔννομος τάξις, ἡ ἰδιωτικὴ ἰδιοκτησία, κληρονομικὸν δικαίωμα, ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία, ἡ ἐλευθερία τῶν συμβάσεων, τὰ αἷτια τῆς οἰκονομικῆς δράσεως). Ἡ πορεία τῆς ὑπὸ τὸ σημερινὸν καθεστὼς διεξαγομένης οἰκονομικῆς λειτουργίας (παραγωγή και συντελεσταὶ τῆς παραγωγῆς, κτῆσις, κατανάλωσις, νομισματικὸν και πιστωτικὸν σύστημα, εἰσόδημα και κατηγορίαί τούτου). Τυπικὰ φαινόμενα τοῦ νεωτέρου οἰκονομικοῦ βίου (ἡ ἐπιχειρήσις και τὰ εἶδη αὐτῆς, μεγάλη και μικρὰ ἐπιχειρήσις, κατ' ἔκτασιν και κατ' ἔντασιν τοιαύτη, ἐλεύθερος συναγωνισμός και φραγμοὶ αὐτοῦ, διακυμάνσεις τῆς ἀξίας και τῆς τιμῆς, ἡ διὰ τὴν ἰδιωτικὴν και ἔθνικὴν οἰκονομίαν σημασία τῶν τραπεζῶν και τῶν τραπεζιτικῶν ἐργασιῶν, κρίσις). Αἱ τάσεις προς μεταβολὴν τῆς παρούσης οἰκονομικῆς τάξεως (συνοπτικὴ ἐξέτασις τῶν οἰκονομικῶν κομμάτων τῆς συγχρόνου ἐποχῆς).

γ) **Πολιτικὴ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας** :— Στοιχεῖα τῆς ἀγροτικῆς, ἐπαγγελματικῆς, ἐμπορικῆς και συγκοινωνιακῆς πολιτικῆς (Ἱστορικὴ ἐξέλιξις, ἀγροτικὸν και ἐπαγγελματικὸν καθεστὼς, ἐμπόριον και συγκοινωνία, προαγωγικὰ μέσα τῆς παραγωγῆς τῶν πρώτων ὑλῶν, ἐπαγγεμάτων, ἐμπορίου και συγκοινωνίας). Πολιτικὴ ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ και στοιχεῖα τῆς κοινωνιολογικῆς πολιτικῆς, μὲ ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν τῆς νεωτέρας Αυστριακῆς νομοθεσίας. Συνοπτικὴ ἐξέτασις τοῦ συστήματος τῶν ἀσφαλίσεων και τῆς σημασίας τούτων διὰ τὴν Ἐθνικὴν Οἰκονομίαν.

δ) **Δημοσία Οἰκονομία** :— Στοιχεῖα τῆς ἐπιστήμης τῆς Δημοσίας Οἰκονομίας. (Εἶδη τῶν δημοσίων προσόδων και γενικὴ ἐπισκόπησις τοῦ τρόπου τῆς χρησιμοποίησεως τούτων, προϋπολογισμός, σχετικαὶ διατάξεις, δημόσια χρῆσις, ἄμεσοι και ἔμμεσοι φόροι).

ε) **Ἱστορία τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας** :— Ἀνάπτυξις ταύτης εἰς συντομωτάτας γραμμὰς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (διὰ τὸν διδάσκοντα).

1. Εἰς τὸν μαθητὴν πρέπει νὰ παρασχεθῇ μία γενικὴ ἰδέα περι τοῦ συνολικοῦ πεδίου τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας χωρὶς νὰ ἐξαίρηται μονομερῶς τὸ ἐμπόριον.

2. Αἱ περι τοῦ ἐμπορίου και τῆς συγκοινωνίας κτηθεῖσαι ἤδη πολλαπλαῖ γνώσεις ἐκ τῆς προηγηθείσης διδασκαλίας τοῦ μαθήματος ἐν ταῖς τριῶν κα-

τωτέραις τάξεσι, πρέπει να υποτίθενται εντάυθα ως γνωσταί και συνεπώς να συμπληρώνονται μόνον από θεωρητικής απόψεως.

3. Το σπουδαιότερον μέσον μεθόδου, όπως ο διδάσκων καθιστᾷ καρποφόρον τὴν διδασκαλίαν τῆς Πολιτ. Οικονομίας, ἔγκειται εἰς τὸ νὰ ἀναφέρηται πάντοτε οὗτος πρὸς τὰ ἐν τῇ πράξει συμβαίνοντα. Κατὰ ταῦτα οἱ ὄρισμοί, αἱ κατατάξεις καὶ ἡ ἐπ' αὐτῶν κριτικὴ δέον νὰ διασαφηνίζονται πάντοτε διὰ συγκεκριμένων παραδειγμάτων.

16. ΣΤΕΝΟΓΡΑΦΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ:— Ἰκανότης τῆς ἀνευ δυσχερειῶν γραφῆς 125 περίπου συλλαβῶν ἐντὸς ἐνὸς πρώτου λεπτοῦ τῆς ὥρας, καὶ δὴ εὐαναγνώστου διὰ πάντα γνώστην τοῦ προκειμένου στενογραφικοῦ συστήματος.

ΤΑΞΙΣ I (2 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

Σχηματισμὸς λέξεων καὶ συντόμευσις τοιούτων. Εἰδικαὶ ἀσκήσεις περὶ τὴν γραφὴν εἰδικῶν ἐμπορικῶν ἐκφράσεων.

ΤΑΞΙΣ II (2 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

Συντομίαι προτάσεων καὶ ἐφαρμογαὶ τούτων εἰς τὴν συντόμευσιν ὀριζῶν, τύπου καὶ εἰς μικτὴν τοιαύτην. Ὑπαγορεύσεις ταχυγραφίας καὶ ἀνάγνωσις τούτων. Κατὰ τὰς ἀσκήσεις πρέπει νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ ἐμπορικὴ ἀλληλογραφία.

17. ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΙΑ.

ΣΚΟΠΟΣ:— Ἀπόκτησις δεξιότητος πρὸς μίαν εὐάρεστον καὶ ὀρεοσαν γραφὴν.

Διδακτέα ὕλη:

ΤΑΞΙΣ I (2 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

Κανονικὴ στάσις τοῦ σώματος καὶ ὀρθὸς χειρισμὸς τῆς γραφίδος. Ἀσκήσεις ἀποβλέπουσαι εἰς τὸν εὐχερῆ καὶ ἀσφαλῆ χειρισμὸν τῆς γραφίδος. Ἀσκήσεις εἰς τὴν κοινὴν καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν γραφὴν. Ἀσκήσεις εἰς τὸ ταχέως καλλιγραφεῖν.

Σημ.— Ἐπιπροσθέτως ὅσοι μαθηταὶ προήχθησαν ἐκ τῆς I τάξεως μὲ χαμηλὸν βαθμὸν καὶ ἐν γένει ὅσοι ὑστεροῦσιν εἰς τὰς δύο ἐνδιαμέσους τάξεις, II καὶ III, ἀπὸ γραφικῆς ἀπόψεως, ὑποχρεοῦνται νὰ παρακολουθῶσι καὶ ἐν τῇ IV τάξει τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῆς Καλλιγραφίας, ἐπὶ 1 ὥραν καθ' ἑβδομάδα, ὡς ὑποχρεωτικοῦ μαθήματος. Ἐπιτρέπεται ὁμως, ὅπως καὶ πᾶς ἄλλος μαθητῆς τῆς IV τάξεως παρακολουθῇ τὴν διδασκαλίαν ταύτην

τοῦ μαθήματος τῆς Καλλιγραφίας, ὑπὸ τὸν χαρακτῆρα προαιρετικοῦ μαθήματος.

Β'. ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ.

1. ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ.

ΣΚΟΠΟΣ:— Καθολικὴ καὶ ἁρμονικὴ διάπλασις τοῦ σώματος.

Διδακτέα ὕλη:—

Ἐν ἐκάστη τῶν τεσσάρων τάξεων, I, II, III καὶ IV (ἀνὰ 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα).

Α'. Διὰ τὰ ἄρρενα.

1. Ἀσκήσεις κάμψεως καὶ λοιπαὶ ἀσκήσεις τοῦ σώματος προαγωγικαὶ τῆς εὐξίας καὶ τονώσεως αὐτοῦ. Ἀσκήσεις εἰς τὴν φυσικὴν ἀναπνοήν. Σωματικαὶ ἀσκήσεις ἀναφερόμεναι πρὸς τὰς συνθήκας τοῦ μέλλοντος ἐπαγγελματικοῦ βίου.

2. Ἐκτέλεισις ἀσκήσεων βηματισμοῦ καὶ δρόμου ὑπὸ τὴν μορφήν ἄλματος, δισκοβολίας, σφαιροβολίας κ.λ. μετὰ τῶν ἀντιστοίχων προπαρασκευαστικῶν ἀσκήσεων.

ΔΡΟΜΟΣ.....	14—16 ἐτῶν ἡλικ.	17 καὶ 18 ἐτ. ἡλικίας
α) Ταχύς	80—150 μέτρων.....	100 ἕως 200 μέτρων.
Διάρκεια	μέχρι 5 λ. τῆς ὥρ.	μέχρι 8 λ. τῆς ὥρας.
β) Μετ' ἐμποδίων...		1) ἐν ἐλευθέρῳ μορφῇ.
		2) ὑπὸ περιορισμοῦ καὶ ὑπὲρ πάγια ἐμπόδια.
ΑΛΜΑ:	Εἰς ἕψος καὶ εἰς μῆκος.....	ἄλμα ἐπὶ κοντῷ.
ΡΙΨΕΙΣ:	διαφόρων εἰδῶν σφαιρας.....	Ἀκοντίου—Δίσκου.
	Σφαιρας μέχρι 5 χιλιογράμ.	Σφαιρας μέχρι 7 χιλιογράμ.

3. Ἀσκήσεις ἀντοχῆς καὶ δεξιότητος:— Ἀσκήσεις ἰσορροπίας, ἀγῶνες σκοπευτικοί, ἐπικαίρωσις δέ, καὶ ὄχι ἀθλητικοί, ἀγῶνες πάλης ὑπὸ διαφόρους στάσεις τοῦ σώματος: ἀναρρίχσεις ἐπὶ κλίμακος, δοκοῦ καὶ ἰδία ἐπὶ κάλα. Ἀσκήσεις δεξιότητος καὶ ἀντοχῆς μετὰ τὰ ὄργανα τῆς Γερμανικῆς γυμναστικῆς.

4. Παίγνια διάφορα, ἐν οἷς καὶ ἀγῶνες ποδοσφαίρου, καὶ ἕτεροι συγγενεῖς τοιοῦτοι.

5. Πορείαι, κολύμβησις, παγοδρομία, ἐφ' ὅσον αἱ τοπικαὶ συνθήκαι ἐπιτρέπουσι τοῦτο.

Β'. Διὰ τὰ θήλεα.

7. Γενικῶς αἱ ὑπὸ στοιχεῖα 1 καὶ 2 σωματικαὶ ἀσκήσεις τῶν ἀρρένων, λαμβανομένης ὁμως ὑπ' ὄψιν καὶ τῆς ἀσθενεστέρας ἰκανότητος τῶν θηλέων, καὶ ἰδία εἰς τὰς περιπτώσεις τοῦ δρόμου καὶ ἀναπτύξεως δυνάμεως.

Συνεπῶς ἐπιτρέπεται δρόμος ἀπὸ 60 ἕως 80 μ. διὰ κοράσια ἡλικίας 14 ἕως 16 ἐτῶν, καὶ μέχρι 100 μέτρων διὰ κοράσια 17 καὶ 18 ἐτῶν. Αἱ σφαι-

ροβολία ενεργοῦνται κλιμακηδόν, γινομένης ἀρχῆς με σφαίρας, βάρους 2 χιλιογρ. μέχρι 5 χιλιογρ.

2. Αἱ ἀσκήσεις πάλης ἀποφεύγονται. Ὅμοίως καὶ αἱ ἄλλαι ἀσκήσεις ἐξαιρετικῆς ἀντοχῆς.

3. Ὡς πρὸς τὴν ἐνόργανον γυμναστικὴν ἐφαρμόζεται τὸ διὰ τὰ κοράσια πρόγραμμα γυμναστικῆς τῶν Μέσων σχολῶν θηλέων.

4. Ἰδιαιτέρως καλλιεργοῦνται ὁ χορός, ἡ ὄδική, καὶ ἰδίᾳ οἱ ἐθνικοὶ χοροί.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (διὰ τὸν διδάσκοντα).

1. Αἱ ἀσκήσεις πρέπει νὰ γίνωνται, ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶναι δυνατόν, ἐν ὑπαίθρῳ.

2. Ὡς πρὸς τὰ ἄρρενα αἱ γυμναστικαὶ ἀσκήσεις γίνονται κατὰ κανόνα με γυμνὸν τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ σώματος (Κοντὴ περισκελῖς, κολυμβητικὴ περισκελῖς).

3. Ὡς πρὸς τὰ θήλεα ἐν κλειστῷ μὲν χώρῳ με περιβολὴν κολυμβήματος, ἐν ὑπαίθρῳ δὲ με σκοτεινόχρουν εἰδικὴν περιβολήν.

4. Ὁ μέλλων ἔμπορος πρέπει νὰ ἐθισθῆ εἰς κανονικὰς σωματικὰς ἀσκήσεις καὶ ἐπιμέλειαν τοῦ σώματος πρὸς διατήρησιν τῆς ὑγείας καὶ τῆς πρὸς ἐργασίαν ἱκανότητος. Ἡ διδασκαλία ὅθεν δέον νὰ κατευθύνηται αὐστηρῶς πρὸς πᾶν ὅ,τι συντελεῖ πρὸς καταπολέμησιν τῶν ἐκ τῆς ἐπαγγελματικῆς δράσεως προερχομένων βλαβῶν τοῦ σώματος.

5. Ἡ διδασκαλία πρέπει νὰ ἔχη τὸν χαρακτῆρα προτροπῆς καὶ νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένη τοῦ αὐστηρῶς ἐπιβλητικοῦ χαρακτῆρος, τοῦ πρὸς στρατιώτας προσιδιάζοντος.

6. Ἡ συνεργασία δὲ τῶν μαθητῶν πρὸς διοργάνωσιν πορειῶν, ἐκδρομῶν, ὡς καὶ ἀγωνισμάτων, ἀποτελεῖ ἐν τῶν ἀρίστων μέσων διὰ τὴν ἔμπνευσιν ἐνδιαφέροντος πρὸς τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις.

7. Κατὰ τὰς γυμναστικὰς ἀσκήσεις τῶν θηλέων λαμβάνονται μετὰ μεγάλῃς προσοχῆς ὑπ' ὄψιν αἱ κατὰ τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν ἐμφανιζόμεναι ἰδιαίτεροι συνθήκαι. Ἡ συχνάκις κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην παρουσιαζομένη ἀτονία ἢ χαλαρότης ἐπιβάλλουσι τὴν ἐκλογὴν καταλλήλων ἀσκήσεων, αἱ ὁποῖαι ἄνευ ὑπερκοπώσεως ἐπιτρέπουν μίαν καλὴν ἀνάπτυξιν τοῦ σώματος. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐμμῆνου ὁρῆς ἀπαγορεύεται ἡ συμμετοχὴ εἰς τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις, ἀμέσως δὲ μετ' αὐτὴν πρέπει νὰ ἀποφεύγωνται τὰ ἄλλα καὶ ἄλλα βαρύτεραι ἀσκήσεις ἀντοχῆς.

2. ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΝΑΛΥΤ. ΧΗΜΕΙΑΣ.

(ἀνὰ 2 ὥραι καθ' ἑβδομάδα, ἐν τῇ II καὶ III τάξει).

Ἄπλῃ ποιοτικὴ ἀνάλυσις, ἐλαφρὰ δὲ συνθετικὴ ἀνάλυσις. Ὄγκομετρικὴ μέθοδος.

3. ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΝ Τῷ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚῷ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙῳ.

ΤΑΞΕΙΣ III καὶ IV (ἀνὰ 2 ὥραι ἑβδομαδιαίως).

α) Ἀσκήσεις εἰς ἀπλᾶς φυσικὰς δοκιμασίας ἐμπορευμάτων. Μέτρησις καὶ στάθμησις. Προσδιορισμὸς τοῦ εἰδικοῦ βάρους. Προσδιορισμὸς τῆς ποιότητος ἐμπορευμάτων κατὰ τὰς ἐν τῷ ἐμπορίῳ συνήθεις μεθόδους.

β) Χρῆσις τοῦ μικροσκοπίου. Ἀπλαῖ μικροσκοπικαὶ ἐργασίαι χάριν εἰσαγωγῆς εἰς τὴν τεχνικὴν τῶν μικροσκοπικῶν ἐξελέγξεων ἐμπορευμάτων. Ἐρευνα τῶν κυριωτάτων πρώτων ὑλών, ὡς κοκκωδῶν, ἰνωδῶν κ.λ., καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων ὡς καὶ τῶν νοθειῶν αὐτῶν.

8. ΕΙΔΙΚΑΙ ΤΑΞΕΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚῶΝ ΣΠΟΥΔῶΝ ΕΝ ΕΜΠΟΡ. ΑΚΑΔΗΜΙΑ.

§ 159. Εἰδικαὶ τάξεις ἐμπορικῶν σπουδῶν.—Ἡ περὶ ἐμπορικῆς ἐκπαιδεύσεως νομοθεσία ἐν Αὐστρίᾳ ἐπιτρέπει τὴν λειτουργίαν παρ' ἐκάστη Ἐμπορικῇ Ἀκαδημίᾳ εἰδικῶν τάξεων ἐμπορικῶν σπουδῶν χάριν ὄρισμένων κατηγοριῶν σπουδαστῶν. Ὁ κύκλος τῶν οὕτω παρεχομένων σπουδῶν εἶναι συνήθως μονοετής καὶ σπανιώτερον διετής.

Ἐνταῦθα γίνεται λόγος περὶ τινῶν κατηγοριῶν, τῶν κυριωτέρων.

I ΕΙΔΙΚΗ ΤΑΞΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚῶΝ ΣΠΟΥΔῶΝ ΔΓ' ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ ΓΥΜΝΑΣΙῶΝ ΚΑΙ ΛΥΚΕΙῶΝ, ΚΑΤΟΧΟΥΣ ΗΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΩΡΙΜΟΤΗΤΟΣ.

§ 160. Παρ' ἐκάστη Ἐμπορ. Ἀκαδημίᾳ λειτουργεῖ μία τάξις ἰδιαίτερα ἐμπορικῶν σπουδῶν, με πρόγραμμα μαθημάτων διδασκομένων ἐντὸς ἐνὸς σχολικοῦ ἔτους, χάριν τῶν ἀπολελυμένων ἐκ τοῦ ἀνωτέρου τετρατάξιου κύκλου Γυμνασίου ἢ Λυκείου καὶ ἐχόντων ἤδη ὑποστῆ εὐδοκίμως τὴν ἐξέτασιν τῆς ὀριμότητος, τῆς παρεχούσης τὸ δικαίωμα τῆς εἰς Πανεπιστήμιον φοιτήσεως, καὶ ἐπιθυμούντων ἐπιπροσθέτως νὰ τύχῃσι καὶ ποσοῦ τινος ἐμπορικῆς μορφώσεως.

Ἡ σύστασις καὶ λειτουργία τῆς τοιαύτης τάξεως, καλουμένης Abiturientenkurs, στηρίζεται ἐπὶ σχετικοῦ Διατάγματος τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου, τῆς 21 Ἀπριλίου 1913, δημοσιευθέντος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 14833 φύλλον τῆς Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως, καὶ τῶν μεταγενεστέρων τοιούτων, ὡς λ.χ. τῆς 4 Μαΐου 1916, (ἀριθ. 11376 φύλλον Ἐφημ. Κυβερ.). Ἴδου αἱ κυριώτεραι διατάξεις τούτων :

A. Ὁργανικαὶ διατάξεις.

§ 1.

Ἡ παρ' Ἐμπορ. Ἀκαδημίᾳ λειτουργοῦσα εἰδικὴ τάξις τῶν ἀπολελυμένων Μέσων Σχολῶν ἔχει ὡς σκοπὸν τὴν παροχὴν, ἐντὸς ἐνὸς ἔτους, κατὰ ποσὴν κοντα τρόπον προσφοράς, μίᾳς κατὰ τὸ δυνατόν βαθείας ἐμπορικῆς μορφώσεως εἰς σπουδαστάς, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ὑποστῆ τὴν ἐξέτασιν ὀριμότητος παρὰ τινι Μέσῃ Σχολῇ.

Ἡ ἐν τῇ τάξει ταύτῃ διδασκαλία δέον νὰ παρέχῃ τὴν εὐκαιρίαν καὶ εἰς Νομικοὺς καὶ Τεχνικοὺς, ὅπως γνωρίσωσι τὰ τῆς ὀργανώσεως τοῦ ἔμπορίου, τῆς συγκοινωνίας καὶ τῶν ἔμπορικῶν ἐπαγγελματικῶν ἐργασιῶν.

§ 2.

Ἡ διάρκεια τῶν σπουδῶν τούτων ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς 3 Ὀκτωβρίου μέχρι τῆς 30 Ἰουνίου ἐκάστου ἔτους καὶ διαιρεῖται εἰς δύο ἐξάμηνα.

§ 3.

Ἡ διδασκαλία γίνεται συμφώνως πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου (Παιδείας καὶ Ἐσωτερικῶν) ἐγκεκριμένον πρόγραμμα καὶ εἰς τὴν ἐπιχώριον γλῶσσαν.

§ 4.

Ἡ διεύθυνσις τῶν σπουδῶν τούτων ἀνήκει εἰς τὸν Διευθυντὴν τῆς Ἐμπορ. Ἀκαδημίας καὶ ἡ διδασκαλία τῶν μαθημάτων εἰς τὸ Διδακτικὸν Προσωπικὸν τῆς αὐτῆς Ἀκαδημίας.

§ 5.

Ὡς σπουδασταὶ γίνονται δεκτοὶ μόνον ἐκεῖνοι, οἵτινες ἔχουν ὑποστῆ ἐπιτυχῶς τὴν ἐξέτασιν τῆς ὀριμότητος παρὰ Μέσῃ Σχολῇ τοῦ Ἐσωτερικοῦ.

§ 6.

Ἡ ἐξαιρετικὴ παραδοχὴ σπουδαστῶν, οἵτινες ἔχουν ἀποκτήσει τὴν ἐν § 5 προβλεπομένην προπαιδεύσιν ἐν ἰσοτίμῳ Μέσῃ Σχολῇ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐπιτρέπεται μόνον κατόπιν ἐιδικῆς ἐγκρίσεως τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καὶ ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσι διαθέσιμοι θέσεις.

Ἄλλοι ἰδιῶται δὲν γίνονται δεκτοί.

§ 7.

Ὁ ἀνώτερος ἐπιτρεπόμενος ἀριθμὸς σπουδαστῶν εἶναι 45.

§ 8.

Οἱ σπουδασταί, οἱ ὅποιοι ἔχουσιν ὑποστῆ ἐπιτυχῶς τὰς κεκανονισμένας ἐξετάσεις ἐπὶ πάντων τῶν (διδασκομένων) ὑποχρεωτικῶν μαθημάτων, λαμβάνουσι κατὰ τὸ τέλος τοῦ σχολ. ἔτους ἐν πιστοποιητικῶν σπουδῶν (Studienzeugnis) ἐμφαίνον τοὺς ἀπονηθέντας βαθμοὺς ἐπὶ τῶν διαφόρων μαθημάτων.

Ἀποφάσει δὲ τοῦ Καθηγ. Συλλόγου δύναται νὰ χορηγηθῇ εἰς τοὺς σπουδαστάς, οἱ ὅποιοι μετ' ἐπιμελείας παρηκολούθησαν τὴν διδασκαλίαν πάντων τῶν μαθημάτων ἀλλὰ δὲν ὑπέστησαν τὰς κεκανονισμένας ἐξετάσεις, μίᾳ γραπτῇ βεβαίωσιν τῆς τοιαύτης φοιτήσεως, ἐν ἣ ὁμοῦς ῥητῶς ἀναφέρεται, ὅτι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος σπουδαστῆς δὲν ὑπέστη τὰς κεκανονισμένας ἐξετάσεις.

§ 9.

Διὰ πάντας τοὺς σπουδαστάς ἰσχύουσιν οἱ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας ἐγκεκριμένοι κανονισμοὶ σπουδῶν καὶ πειθαρχίας.

§ 10.

Διὰ σπουδαστάς ἐκ τοῦ Ἐσωτερικοῦ τὸ ποσὸν τῶν ἐτησίων διδάκτρων ἀνέρχεται εἰς 420 σελίνια, διὰ δὲ τοὺς ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰς 550 σελ. Τὸ ποσὸν τοῦτο καταβάλλεται εἰς δύο δόσεις, μίαν κατὰ τὴν ἐγγραφὴν καὶ τὴν ἄλλην τὴν 16 Φεβρουαρίου.

Ὑπὸ ὄρους δύναται νὰ χορηγηθῇ ὀλικὴ ἢ μερικὴ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τῆς πληρωμῆς διδάκτρων εἰς ἀπόρους καὶ ἐπιμελεῖς σπουδαστάς.

Ἐπίσης καταβάλλοντα καὶ σελ. 30 ὡς ἐξέταστρα. Οὐδεμίᾳ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τούτων παρέχεται.

§ 11.

Εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, περὶ ἧς ἐνταῦθα δὲν γίνεται μνεῖα, ἐφαρμόζονται αἱ ἀντίστοιχοι διατάξεις περὶ τῆς Ἐμπορικῆς Ἀκαδημίας.

§ 12.

Πᾶσα τροποποίησις τῶν ἀνωτέρω διατάξεων ὑπόκειται εἰς τὴν ἐγκρίσιν τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας.

Β'. Πρόγραμμα διδασκτέων μαθημάτων.

Ι. Ὁρολόγιον προγράμμα.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΩΡΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
Α'. Ὑποχρεωτικά :	καθ' ἑβδομάδα.
1) Ἐμπορικὴ Ἀριθμητικὴ	5
2) Ἐμπορολογία	3
3) Ἀλληλογραφία καὶ ἔμπορ. ἔγγραφα	2
4) Λογιστικὴ καὶ Πρακτικὸν Γραφεῖον	3
5) Ἐμπορικὸν καὶ Ἐπαγγελματικὸν Δίκαιον	2
6) Πολιτικὴ Οἰκονομία	2
7) Ἐμπορευματολογία	2
8) Ἐμπορικὴ Γεωγραφία καὶ Στατιστικὴ	3
9) Πολιτικὴ Ἀριθμητικὴ (Οἰκονομ. Ἀλγεβρα)	2
	<hr/> 24

Β'. Ὑποχρεωτικά δυνάμει ἐιδικῆς ἀποφάσεως τῆς Σχολ. Διοικητ. Ἐπιτροπῆς :

- 1) Δευτέρα ἐπιτόπιος γλῶσσα ἀπὸ 3 ἕως 5 ὥρας
- 2) Ἀλληλογραφία ἐν τῇ αὐτῇ γλώσσῃ 0 ἕως 3^α καὶ 2 ἕως 3^β

Γ'. Προαιρετικά :

- 1) Γνώσεις τοῦ Συνταγματ. καὶ Διοικητ. Δικαίου 1
 - 2) Πρακτικαὶ ἔμπορευματολογικαὶ ἀσκήσεις 2
 - 3) Στενογραφία 2
 - 4) Καλλιγραφία 1
 - 5) Δακτυλογραφία 2
 - 6) Γλῶσσα, ἐν ἣ παρέχεται ἡ διδασκαλία διὰ τοὺς ξενοφώνους σπουδαστάς 4
 - 7) Δευτέρᾳ ἐπιτόπιος γλῶσσα καὶ σχετ. ἀλληλογραφία 3 ἕως 6
- Σημ.**—Τὰ σύμβολα α καὶ β δηλοῦν πρῶτον καὶ δεύτερον ἐξάμηνον.

II. Ἀναλυτικὸν πρόγραμμα.

§ 161. Ἡ ἑξ ἐκάστου τῶν ἀναγραφόμενων μαθημάτων διδασκτέα ὕλη

ταυτίζεται περίπου πρὸς τὴν ἀντίστοιχον τῆς 4ταξίου Ἀκαδημίας, πάντως συνεπτυγμένη εἰς τὰ κύρια σημεῖα αὐτῆς. Χάριν οἰκονομίας χώρου παρατίθεται, ὅπως ἐνδεικτικῶς, ἡ ὕλη μερικῶν μόνον μαθημάτων.

1. ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ.

(5 ὥραι καθ' ἑβδομάδα).

Εἰσαγωγικὴ ἐπανάληψις τῶν στοιχειωδῶν μεθόδων ὑπολογισμοῦ, τῆς τῶν ποσοστῶν καὶ τῆς τῶν τόκων. Ἡ ὑφαίρεσις εἰς τὰ κυριώτατα Χρημαστήρια. Ὑπολογισμοὶ ἐπὶ συναλλαγματικῶν, ξένων νομισμάτων καὶ χρηματογράφων κατὰ τὰς ἐν Βιέννη κρατούσας συνηθείας. Τὰ τῶν τοκοφόρων τρεχουμένων λογ/σμῶν συνοπτικῶς. Τὰ τοῦ ὑπολογισμοῦ ἐπὶ συναλ/κῶν, χρηματογράφων κ.λ. ἐν ταῖς κυριωτέραις ἀγοραῖς τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὡς Βερολίνου, Φραγκφούρτης, Ἀμβούργου, Ἀμστελλοδάμου, Παρισίων καὶ Λονδίνου, συμφώνως πρὸς τὰς ἀντιστοίχους συνηθείας. Ἀσκήσεις εἰς ὑπολογισμοὺς ἔκκαθαρίσεων ἐν ἀγοραῖς τοῦ Ἐσωτερικοῦ καὶ Ἐξωτερικοῦ. Ἀπλοῦς καὶ σύνθετος ὑπολογισμὸς τιμήματος (κόστους) ἐμπορεύματος. Ὑπολογισμοὶ προκρίσεως ἐπὶ ἐξωτερικῶν συναλ/των, χρεωγράφων καὶ ἐν γένει κινητῶν ἀξιῶν. Ὑπολογισμοὶ ἐπὶ εἰσαγωγῆς χρυσοῦ εἰς Αὐστρίαν. Ἀριθμητικὴ ἐξήγησις τῶν πράξεων μεταφορᾶς καὶ ἐπὶ δώρω.

2. ΕΜΠΟΡΙΟΛΟΓΙΑ.

(3 ὥραι κατὰ τὸ α'. ἐξάμ. καὶ 1 ὥρα κατὰ τὸ β'. ἐξάμ. ἐβδομαδιαίως).

α) **Εἰσαγωγή** :— Ἐννοια, γένεσις καὶ χρησιμότης τοῦ ἐμπορίου. Εἶδη τοῦ ἐμπορίου. Τὰ ἀντικείμενα τοῦ ἐμπορίου καὶ μέτρησις αὐτῶν. Τιμὴ καὶ χρῆμα. Τὰ νομισματικὰ καὶ μετρικὰ συστήματα τῶν κυριωτάτων χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Τὸ ἐμπόριον τῶν ἐμπορευμάτων καὶ οἱ τρόποι διεξαγωγῆς αὐτοῦ.

β) **Οἱ διάφοροι τρόποι πληρωμῆς** :— Θεωρητικὴ ἀνάπτυξις καὶ πρακτικὴ ἐπεξεργασία τῶν συναλλαγματικῶν καὶ τὰ διάφορα αὐτῆς εἶδη καὶ τύποι. Τὰ στοιχεῖα τῆς συναλλαγματικῆς, ὀπισθογράφησις, ἀποδοχὴ, πληρωμὴ, εἰς πλείονα ἀντίτυπα καὶ ἀντίγραφον, συναλ/κὴ πληρωτέα εἰς ὄρισμένον τόπον. Διαμαρτύρησις ἐπὶ μὴ ἀποδοχῇ καὶ ἐπὶ μὴ πληρωμῇ, ἀναγωγὴ, ἐν ἀνάγκῃ καὶ παρέμβασις. Διαδοχικὴ ἀπόσβεσις. Καθυστερήσις καὶ ὑπερημερία. Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐκδεδομέναι συναλλαγματικά. Ἰκανότης τοῦ συναλλάττεσθαι. Τέλη συναλ/κῆς. Ἐξήγησις τῶν ἐντολῶν πληρωμῆς καὶ τῶν ἐπιταγῶν. Ἡ κυκλοφορία ἐπιταγῶν τοῦ Ταχυδρ. Ταμειτηρίου. Ἄλλα ἴδρυματα πρὸς διευκόλυνσιν τῶν πληρωμῶν. γ) **Οἱ διεξάγοντες τὸ ἐμπόριον**, αἱ ἐμπορικαὶ ἐπωνυμίαι καὶ τὸ προσωπικὸν ἐνὸς Καταστήματος. Συνοπτικὴ ἐξέτασις τῶν διαφόρων τρόπων ἐνώσεως πρὸς ἀπὸ κοινοῦ διεξαγωγὴν ἐμπορικῆς ἐπιχειρήσεως. δ) Τὰ βοηθητικὰ τοῦ ἐμπορίου ἐπαγγέλματα ἐν συντομίᾳ.

ε) Ἡ συγκοινωνία. Ταχυδρομεῖα, Τηλέγραφοι, Τηλέφωνα ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἐξυπηρετήσεως τοῦ ἐμπορίου. Ἡ μετακομιστικὴ ὑπηρεσία ἐν γένει. Τιμολόγια σιδηροδρομικῶν μεταφορῶν καὶ τὰ ἀπαραίτητα ἔγγραφα ἐπὶ θαλασσίας μεταφορᾶς. Τὰ κυριώτατα περὶ ἀσφαλίσεων κατὰ τῶν κινδύνων τῆς μεταφορᾶς. Ἐξαποστολὴ καὶ δασμοί. ς) Τὸ ἐμπόριον τοῦ χρήματος καὶ τῆς πίστεως. Τὸ ἐμπόριον τῶν χρηματογράφων. Αἱ Τράπεζαι καὶ τὰ Ταμεινητήρια καὶ αἱ ἐργασίαι τούτων. ζ) **Προαγωγικὰ τοῦ ἐμπορίου μέσα** :— Χρηματιστήρια, Ἀγοραί, ἐμπορικαὶ πανηγύρεις, Ἐκθέσεις, Γεν. Ἀποθῆκαι, ἐνεχυρόγραφον κατὰ τὸ Αὐστριακὸν σύστημα, Γραφεῖα πληροφοριῶν, Ἐμπορικὰ ἐπιμελητήρια, ἐμπορικὸν σύλλογον, Προξενεῖα, ἐμπορικὰ συμβάσεις. η) Αἱ χρηματιστηριακαὶ ἐμπορικαὶ πράξεις καὶ ἡ διεξαγωγὴ αὐτῶν. θ) Τὸ διεθνὲς ἐμπόριον (ἐπὶ κοινῶν ἐμπορευμάτων). Τρόποι προσδιορισμοῦ τῆς ποιότητος, συνήθειαι ἐπὶ πωλήσεων καὶ τρόποι ἀναγραφῆς τῶν τιμῶν ἐν τῷ διεθνεῖ ἐμπορίῳ σιτηρῶν, ἀλεύρων, ἐλαιωδῶν σπόρων, οἴνοπνεύματος, πετρελαίου, βάμβακος, καφφέδων καὶ ζαχάρους. Ὑπολογισμοὶ ἰσοτιμίας ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τιμῶν τῶν κυριωτάτων ἐμπορικῶν ἀγορῶν.

3. ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΕΓΓΡΑΦΑ.

(2 ὥραι καθ' ἑβδομάδα).

α) Εἰσαγωγικαὶ ἀσκήσεις ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν ἐμπορικοῦ γραφείου : Ἐξήγησις καὶ πρακτικὴ ἐπεξεργασία (κατάρτισις) σημειωμάτων, τιμολογίων, λογ/σμῶν ἀγορᾶς, πωλήσεως καὶ ἐξαποστολῆς ὑπὸ παραγγελιοδόχου, ἀποδείξεων παραδόσεως καὶ παραλαβῆς, ἀποδείξεων πληρωμῆς καὶ ἐξοφλήσεως, φορτωτικῶν καὶ τελωνιακῶν διασαφήσεων. Τὸ τυπικὸν ἐν τῇ καταρτίσει συναλλαγματικῆς, χρηματικῆς ἐντολῆς καὶ ἐπιταγῆς. Συμπλήρωσις ἐντύπων Ταχυδρομείου καὶ Ταχ. Ταμειτηρίου.

β) **Ἀλληλογραφία** (μὲ τὴν κατάρτισιν τῶν ἐκάστοτε πρὸς τὰς ἐπιστολάς συναφῶν ἐγγράφων) :— Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἐμπορικὴν ἐπιστολογραφίαν, μορφή τῆς ἐπιστολῆς, χειρισμὸς τῆς εἰσερχομένης καὶ ἐξερχομένης ἀλληλογραφίας καθόλου. Ἐπιστολαὶ ἐπὶ πληρωμῶν καὶ ἐπὶ ἐμβάσματος μετρητῶν. Ἐπιστολαὶ ἐπὶ ὑποθέσεων ἀναφερομένων εἰς συναλλαγματικάς. Ἐπιστολαὶ εἰς πράξεις ἐπὶ ἐμπορευμάτων δι' ἴδιον λογ/σμόν. Ἀλληλογραφία ἐν σχέσει πρὸς τὴν κυκλοφορίαν συναλ/κῶν. Ἐπιστολαὶ ἀναφερόμεναι εἰς πράξεις ἐπὶ ἐξωτερικοῦ συναλ/τος, ξένων τραπεζογραμμάτων, τίτλων καὶ χρεωγράφων. Ἐπιστολαὶ ἀναφερόμεναι εἰς τρεχ. λογ/σμούς. Ἐπιστολαὶ παραπόνων. Ἐπιστολαὶ ἀναφερόμεναι εἰς παραγγελιοδοχικὰς ἐργασίας. Ἐπιστολαὶ ἐπὶ ἐξαποστολῶν, ἐπὶ αἰτήσεως καὶ ἀνακοινώσεως πληροφοριῶν. Πιστωτικά ἐπιστολαὶ, ἐγκύκλιοι, ἐπιστολαὶ προσφορᾶς ὑπηρεσιῶν, αἰτήσεως θέσεως. Ἀπλαῖ αἰτήσεις πρὸς Ἀρχάς.

4. ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ.

(Κατὰ τὸ α'. ἐξάμηνον 3 ὄραι, κατὰ τὸ β'. 5 ὄραι ἐβδομαδιαίως).

α) **Εἰσαγωγή καὶ Ἀπλογραφία** (κατ' Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον):— Σκοπὸς τῆς Λογιστικῆς. Διατάξεις τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου περὶ ἐμπορικῶν βιβλίων. Ἐξήγησις τῶν κυριωτάτων εἰδικῶν ὄρων (ἢ ἐκφράσεων) τῆς Λογιστικῆς. Ἀρχαὶ τοῦ Ἀπλογραφικοῦ Λογιστικοῦ συστήματος. Ἐξήγησις καὶ τήρησις τοῦ Βιβλίου Ταμείου, τοῦ Ἡμερολογίου, τοῦ Καθολικοῦ καὶ τοῦ Βιβλίου τῆς Ἀπογραφῆς. Τὰ ἐν τῷ κοινῷ ἐμπορίῳ ἐμφανιζόμενα βοηθητικὰ βιβλία. Ἐπεξεργασία μιᾶς συντόμου λογιστικῆς μονογραφίας μετὰ τῆς κλείσεως πάντων τῶν κυρίων καὶ τῶν βοηθητικῶν βιβλίων.

β) **Διπλογραφικὸν σύστημα** (ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου μέχρι 15 Ἀπριλίου). Οὐσία καὶ θεμελιώδεις κανόνες τοῦ διπλογραφικοῦ συστήματος. Ἐξήγησις τῶν κυριωτάτων λογ/σμῶν. Ἐξήγησις καὶ τήρησις τοῦ Βιβλίου Ταμείου, τοῦ Προχείρου, τοῦ Καθολικοῦ, τοῦ τῆς Ἀπογραφῆς καὶ τοῦ Ἰσολογισμοῦ. Οἱ προσωπικοὶ λογ/σμοί. Ἐπαναληπτικὴ ἐξέτασις τῶν βοηθητικῶν βιβλίων τῶν ἐμπορικῶν οἰκῶν καὶ ἐξήγησις τῶν ἐν Τραπεζῇ ἐμφανιζομένων ἀναλυτικῶν ἡμερολογίων. Τὸ Συνθετικὸν Ἡμερολόγιον. Σκοπὸς καὶ τρόπος ἐκτελέσεως τῆς κλείσεως τῶν βιβλίων ἐν τῷ Διπλογραφικῷ συστήματι. Ἐπεξεργασία πολλῶν μικρῶν παραδειγμάτων λογιστικῶν ἔγγραφῶν καὶ μιᾶς ἐκτενεστέρας πῶς μονογραφίας μετὰ κλείσειν ἀπάντων τῶν βιβλίων, κυρίων καὶ βοηθητικῶν. Ἐπεξεργασία μιᾶς συντόμου μονογραφίας βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεως κατὰ τὸ Ἀμερικανικὸν σύστημα. Σύντομος ἐξήγησις τοῦ λογ/σμοῦ $\pi i o$, τῶν λογιστικῶν ἔγγραφῶν παραγγελιοδοχικῶν πράξεω καὶ τοῦ λογ/σμοῦ $\frac{1}{2}$ ἐν ἐμπορικῷ καὶ τραπεζικῷ οἰκῷ. Τὰ κυριώτατα περὶ Ἰσολογισμῶν ἐπιχειρήσεων ὑποχρεομένων νὰ δημοσιεύουν τοιοῦτους.

γ) **Πρακτικὸν Γραφεῖον** (ἀπὸ 15 Ἀπριλίου μέχρι 30 Ἰουνίου):— Ἡ λειτουργία τούτου ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ, ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ, εἰς τοὺς μαθητὰς ἐμφανῆ τὴν ἐν τῇ πράξει παρουσιαζομένην ἀλληλουχίαν τῶν διαφόρων λειτουργιῶν ἐν ἐκάστῳ καταστήματι. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον διενεργεῖται ἐν τῷ Πρακτικῷ Γραφεῖῳ ἡ ἐπεξεργασία μιᾶς λογιστικῆς μονογραφίας, περιλαμβανούσης τὰς ἐργασίας μιᾶς περιόδου, διὰ τῆς καταχωρήσεως τῶν προσηκουσῶν λογιστικῶν ἔγγραφῶν ἐν τοῖς σχετικοῖς βιβλίοις καὶ τῆς ἐκπληρώσεως πασῶν τῶν συναφῶν ἔγγράφων διατυπώσεων, ἤτοι συντάξεως καὶ διεκπεραιώσεως ἐμπορικῶν ἔγγράφων, ἐπιστολῶν, ἐκκαθαρίσεων κ.λ. καὶ τῆς ἐξηγήσεως τῶν ἐν προκειμένῳ ἐφαρμοζομένων μεθόδων. Ὅσάκις δὲ παρουσιάζεται πρόσφορος περίστασις, γίνεται ὁ προσήκων λόγος καὶ περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς Ὄργανώσεως ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων, περὶ τῶν συστημάτων Ἐλέγχου καὶ τῶν βοηθητικῶν μέσων τῆς διαχειριστικῆς τῶν ἐπιχειρήσεων. Δευτερεύων δὲ σκοπὸς τοῦ Πρακτικοῦ Γραφείου τυγχάνει καὶ

ἡ δι' αὐτοῦ πραγματοποιουμένη ἐπανάληψις τῶν κυριωτάτων σημείων τῆς διδαχθείσης ὕλης ἐκ τῶν ἐμπορικῶν γνώσεων.

5. ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ.

(2 ὄραι καθ' ἐβδομάδα).

Εἰσαγωγή εἰς τὴν περὶ ἐμπορίου καὶ ἐπαγγελμάτων νομοθεσίαν καθόλου.

α) Ἐννοία τοῦ «Ἐμπόρου» κατὰ τὸ Ἐμπορικὸν Δίκαιον, δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις τῶν ἐμπόρων. Νομικαὶ διατάξεις περὶ τοῦ Μητρώου τῶν Ἐμπόρων, περὶ ἐμπορ. ἐπωνυμιῶν, περὶ ἐξουσιοδοτήσεως, περὶ πληρεξουσίων ἢ ἐξουσιοδοτημένων καὶ περὶ βοηθῶν τοῦ ἐμπόρου. Ὑπὸ ὄρους καὶ ἄνευ ὄρων ἐμπορικαὶ πράξεις (ἐξαιρέσει τῶν χρηματιστηριακῶν). Πρώτασις μεταξὺ παρόντων καὶ ἀπόντων. Οὐσία τῆς συμβάσεως. Ἀγοροπωλησία. Ἀνάκλησις. Εἶδη ἀγοροπωλησιῶν. Ἰδιαιτέρα ἐξασφάλισις τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἀγοραπωλησίας. Ἀρραβῶν. Ποινικὴ ῥήτρα. Διατάξεις ἐν σχέσει πρὸς τὴν παράδοσιν, τὴν πληρωμὴν καὶ τὸν χρόνον τῆς ἐκτελέσεως. Ὑποχρεώσεις καὶ δικαιώματα τοῦ πωλητοῦ καὶ τοῦ ἀγοραστοῦ. Ἐμπορικὸς τόκος. Ἐμπορικὰ ἔγγραφα εἰς διαταγὴν καὶ τοιαῦτα τῷ φέροντι. Ἐμπορικὸν ἐνέχυρον καὶ παρακράτησις. Νομικαὶ διατάξεις ἐν σχέσει πρὸς τὰς παραγγελιοδοχικάς, ἐξαποστολῆς καὶ μετακομιστικὰς ἐργασίας. Σχετικὰ δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις. Αἱ κυριώτατα νομικαὶ διατάξεις περὶ ἐμπορικῶν ἐταιρειῶν. Ἰδιαιτερά διατάξεις ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἔγγραφὴν εἰς τὸ Μητρώον τῶν ἐμπόρων. Ὁμόρρυθμος Ἐταιρεία (σύστασις, ἔννομος σχέσις τῶν ἐταίρων πρὸς ἀλλήλους, ἔννομος σχέσις πρὸς τρίτα πρόσωπα, διάλυσις, ἀποχώρησις ἐνίων ἐταίρων, ἐκκαθάρισις, παραγραφή τῶν ἀγωγῶν). Ἡ ἑτερόρρυθμος Ἐταιρεία. Ἡ ἀφανὴς ἑταιρεία (συμμετοχικὴ) καὶ ἡ ἔνωσις πρὸς ἐκτέλεσιν μεμονωμένων ἐργασιῶν διὰ κοινὸν λ/σμόν.

β) Ἡ ἑταιρεία μετὰ περιορισμένην εὐθύνην. Τὰ κυριώτατα περὶ συνεταιρισμῶν προμηθευτικῶν καὶ παραγωγῆς.

γ) Ἡ πτώχευσις καὶ αἱ νομικαὶ ταύτης συνέπειαι. Αἱ ἀπαιτήσεις ἐν τῇ πτωχεύσει. Ἡ διαδικασία τῆς πτωχεύσεως καὶ ἡ περὰ τὴν αὐτῆς. Ἡ ἐμπορικὴ πτώχευσις. Ἡ περὰ τὴν αὐτῆς τῆς τελευταίας δι' ἐξαναγκαστικῶν συμβιβασμοῦ.

δ) Οἱ κυριώτατοι νόμοι καὶ διατάγματα, οἱ ἀναφερόμενοι πρὸς τὸ Ἐπαγγελματικὸν Δίκαιον. Ἐννοία καὶ διαίρεσις τῶν ἐπαγγελμάτων. Ἐκτασις καὶ ἐνάσκησις τῶν ἐπαγγελματικῶν δικαιωμάτων. Ἡ προστασία σημάτων, δειγμάτων καὶ προνομίου εὐρεσιτεχνίας. Τὰ σπουδαιότατα περὶ ἐπαγγελματικοῦ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ (ἀμοιβή, λύσις τῆς ὑπαλληλικῆς σχέσεως, ἐπαγγελματικὰ δικαστήρια). Ἐπαγγελματικὰ ἀδικήματα, ποινά. Ἐπαγγελματικοὶ ἐπόπται κ.λ. κ.λ.

6. ΔΑΚΤΥΛΟΓΡΑΦΙΑ.

(2 ὥραι τὴν ἐβδομάδα κατὰ τὸ ἕτερον ἐξάμηνον).

Ἀσκήσεις πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ἀσφαλοῦς καὶ εὐχεροῦς γραφῆς διὰ γραφομηχανῆς ἀπὸ χειρογράφου καὶ καθ' ὑπαγόρευσιν. Μετάδοσις πρακτικῆς γνώσεως τῆς συγκροτήσεως διαφόρων τύπων γραφομηχανῶν ἐκ τῶν συνήθως χρησιμοποιουμένων ἐν τῇ πράξει. Καὶ οὕτω καθεξῆς.

Γ'. Διατάξεις περὶ φοιτήσεως καὶ σπουδῶν.

§ 162. Ὡς πρὸς τὴν φοίτησιν καὶ τὰς σπουδὰς ἰσχύουσιν αἱ κάτωθι διατάξεις.

I. ΦΟΙΤΗΣΙΣ.

§ 1.

Πάντες οἱ μαθηταὶ ὑποχρεοῦνται νὰ παρακολουθῶσιν ἀνελλιπῶς τὴν διδασκαλίαν τῶν ὑποχρεωτικῶν μαθημάτων.

§ 2.

Τηρεῖται ἀκριβῆς σημειώσις τῶν ἀπουσιῶν τῶν μαθητῶν, τῶν τε δεδικοιολογημένων καὶ τῶν ἀδικοιολογητῶν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπουσιῶν ἔχει τὴν πρώτην βαρῦτητα διὰ τὸν ἀναγραφόμενον ἐν τῷ «πιστοποιητικῷ σπουδῶν» βαθμὸν φοιτήσεως.

Σημ.—Ἐπειτα καθορίζονται τὰ τοῦ τρόπου δικαιολογήσεως τῶν ἀπουσιῶν καὶ αἱ συνέπειαι τῶν μὴ δεδικοιολογημένων τοιούτων.

§ 3.

Τοῦτο ἀναγράφει τοὺς ὅρους τῆς παρακολουθήσεως προαιρετικοῦ μαθήματος.

§ 4.

Οἱ ἐν τῷ «Πιστοποιητικῷ σπουδῶν» ἀναγραφόμενοι βαθμοὶ φοιτήσεως ἔχουσι τὴν ἐξῆς σημασίαν :

Ὁ 1=ἐπιμελέστατος· ὁ 2=ἐπιμελής· ὁ 3=ἤκιστα ἐπιμελής· ὁ 4=ἀμελής.

§ 5, 6, 7.

Ταῦτα καθορίζουσι τὰ τῆς διαρκείας τοῦ σχολικοῦ ἔτους, ἡμέρας ἀργίας καὶ τὰ παραπλήσια.

§ 8.

Τοῦτο καθορίζει τὸ τῆς χορηγήσεως εἰς ἕκαστον μαθητὴν, ἅμα τῇ ἐγγραφῇ του, ἐνὸς «Δελτίου ταυτότητος» (ἢ Εἰσιτηρίου). Δι' αὐτοῦ ὁ σπουδαστὴς δύναται νὰ εἰσέρχεται εἰς τὰς αἰθούσας παραδόσεων καὶ ἐν γένει νὰ διευκολύνηται εἰς πλείστας περιπτώσεις.

§ 9—10.

Ἐν αὐτοῖς καθορίζονται τὰ τῶν διειρησίων τμηματικῶν ἐγγράφων δοκιμασιῶν (διαγωνισμῶν) εἰς τὰ διάφορα μαθήματα τοῦ προγράμματος, τὰ ὑποχρεωτικὰ καὶ προαιρετικά.

§ 11 καὶ 12.

Ἐὰν μαθητὴς τις κατὰ τὴν δοκιμασίαν εἰς ὑποχρεωτικόν τι μάθημα κατὰ τὸ τέλος τοῦ σχολικοῦ ἔτους τύχη βαθμοῦ μὴ προβιβαστικοῦ, τότε δύναται νὰ ἐπιτραπῇ αὐτῷ

ἀνεξέτασις κατὰ τὸν πρῶτον μῆνα τοῦ ἐπομένου σχολικοῦ ἔτους (τὸν Σεπτέμβριον). Ἀναφέρονται καὶ ἄλλαι τινὲς περιπτώσεις ἀνεξετάσεως.

§ 13.

Οἱ τελικοὶ βαθμοὶ καθορίζονται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν βαθμῶν τῶν, ὡς ἄνω, ἐπὶ μέρους δοκιμασιῶν ὡς καὶ τῆς τυχόν κατὰ τὸ τέλος τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἐνεργηθείσης τοιαύτης.

Ἡ κλίμαξ τῶν τελικῶν βαθμῶν ὀρίζεται οὕτω :

1=ἄριστα· 2=πάνυ καλῶς· 3=καλῶς· 4=σχεδὸν καλῶς· 5=μετρίως.

§ 14.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ σχολικοῦ ἔτους ὁ ἐπιτυχὸν κατὰ τὰς ἐπὶ μέρους δοκιμασίας μαθητὴς «Πιστοποιητικὸν σπουδῶν» (Zeugnis), ἐμφαῖον τὴν ἐπιτυχίαν του εἰς τὰ διάφορα μαθήματα καὶ τοὺς βαθμοὺς φοιτήσεως καὶ διαγωγῆς αὐτοῦ.

Οἱ τυχόν ἀνεξεταστοὶ λαμβάνουν τοιοῦτο μετὰ τὴν ἐπιτυχή ἀνεξέτασιν των.

§ 15—21

Αὗται ἀφορῶσι τὰ ζητήματα πειθαρχίας τῶν μαθητῶν. Οἱ χαρακτηρισμοὶ τῆς διαγωγῆς ἐν τῷ «Πιστοποιητικῷ σπουδῶν» γίνονται, ὡς ἐξῆς :

1=κοσμιωτάτῃ· 2=κοσμία· 3=καλή· 4=ὄχι καλή.

Αἱ ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ εἶναι οἱ ἐξῆς :

α) Ἐπίπληξις παρὰ τοῦ οἰκείου καθηγητοῦ.

β) > > > Διευθυντοῦ.

γ) > > > ἐνώπιον τοῦ Καθ. Συλλόγου μετὰ τὴν ἀπειλὴν τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἐκ τῶν μαθημάτων δι' ἀποφάσεως τοῦ Καθ. Συλλόγου.

δ) Ὁ ἀποκλεισμὸς ἐκ τῶν μαθημάτων ἀποφάσει τοῦ Καθ. Συλλόγου.

II. ΜΟΝΟΕΤΕΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ ΣΠΟΥΔΑΙ ΔΙΑ ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ ΜΕΣΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΜΗ ΚΕΚΤΗΜΕΝΟΥΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΝ ΩΡΙΜΟΤΗΤΟΣ.

§ 163. Ἡ τάξις τῆς κατηγορίας ταύτης νέων καὶ νεανίδων ἐπιδιώκει σκοπὸν ἀνάλογον πρὸς τὴν ἀντίστοιχον εἰδικὴν τάξιν τῶν κεκτημένων τὴν ὠριμότητα ἀποφοίτων.

Αἱ διατάξεις αἱ διέπουσαι τὴν νέαν ταύτην εἰδικὴν τάξιν ἐμπορικῶν σπουδῶν εἶναι ἀνάλογοι πρὸς τὰς τῆς προμνησθείσης τάξεως τῶν μετ' ὠριμότητα σπουδαστῶν.

Ὅργανωτικαὶ διατάξεις.

§ 1—4.

Αὗται ὀρίζουσι διαφόρους διατυπώσεις ὀργανωτικὰς τῆς τάξεως ταύτης.

§ 5.

Ὡς μαθηταὶ (ἢ μαθήτριά) γίνονται δεκτοί : α) Τελειόφοιτοι Μέσων Σχολῶν μὴ ὑποστάντες τὴν ἐξέτασιν τῆς ὠριμότητος, β) Ἀπολελυμένοι ἐκ μέσων ἐπαγγελματικῶν σχολῶν, γ) Ἀπολελυμένοι ἐκ Λυκείου Θελέων, μὴ ὑποστάσαν τὴν ἐξέτασιν τῆς ὠριμότητος, δ) Νεοὶ ἢ Νεάνιδες, ἡλικίας 16 ἐτῶν τοῦλάχιστον, οἵτινες δὲν ἔχουσι μὲν το-

σαύτην προπαίδευσιν ἀλλὰ κατωτέρα, θεωρουμένην πάντως ἐπαρκῆ διὰ τὴν καρποφόρον παρακολούθησιν τοῦ κύκλου τῶν προκειμένων ἐμπορικῶν σπουδῶν.

Ἐπὶ ὅρους τινὰς γίνονται δεκτοὶ καὶ ἄλλοδαποὶ μαθηταί.

§ 6.

Ἄτομα μὴ πληροῦντα τοὺς ἄνω ὅρους ἀποκλείονται.

§ 7.

Ὁ ἀνώτερος ἀριθμὸς εἰσακτέων μαθητῶν ἐν τῇ τάξει ταύτῃ εἶναι 70.

§ 8.

Οἱ ὑποστάντες ἐπιτυχῶς τὰς κεκανονισμένας ἐπὶ μέρους δοκιμασίας λαμβάνουσι «Πιστοποιητικὸν σπουδῶν», ἐμφαίνον τὴν εἰς τὰ διάφορα μαθήματα ἐπίδοσίν των καὶ τοὺς βαθμοὺς φοιτήσεως καὶ διαγωγῆς κ.λ. κ.λ.

Β'. Πρόγραμμα μαθημάτων.

I. Ὁρολόγιον πρόγραμμα.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΩΡΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ καθ' ἑβδομάδα.
Α'. Ἐμπορευματικά :	
1) Ἐμπορικὴ Ἀριθμητικὴ	5
2) Ἐμπορολογία	3
3) Ἀλληλογραφία καὶ ἔγγραφα	2
4) Λογιστικὴ καὶ Πρακτικὸν Γραφεῖον	5
5) Πολιτικὴ Ἀγωγή	2
6) Ἐμπορευματολογία	2
7) Ἐμπορ. Γεωγραφία καὶ Στατιστικὴ	3
8) Στενογραφία	2
	Ἐν ὅλῳ 24

Β'. Προαιρετικά : (ἐναντι ἰδ. διδάκτρων).

- 1) Ἐμπορευματολογικαὶ ἀσκήσεις ἐν τῷ Ἐργαστηρίῳ 2
- 2) Καλλιγραφία 1
- 3) Δακτυλογραφία 2 κατὰ τὸ α'. ἐξ.
- 4) Γερμαν. γλῶσσα διὰ τοὺς ξενοφώνους μαθητὰς 4 β' 2
- 5) Σωματικαὶ ἀσκήσεις 2

Σημ. 1.—Τὰ σύμβολα α καὶ β δηλοῦν πρῶτον καὶ δεύτερον ἑξάμηνα.

» 2.—Ἡ διδασκαλία παρέχεται συνήθως ἀπὸ 8 ἕως 12 π.μ.

II. Ἀναλυτικὸν πρόγραμμα.

Τοῦτο εἶναι ἀνάλογον πρὸς τὸ ἀντίστοιχον τῆς εἰδικῆς τάξεως τῶν ἀποφοιτῶν Μέσων Σχολῶν, τῶν κεκτημένων πιστοποιητικὸν ὠριμότητος. Δι' ὃ περιτεύει ἢ ἀναγραφῆ αὐτοῦ ἐνταῦθα.

III. ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΕΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΤΙΘΕΜΕΝΟΥΣ ΝΑ ΥΠΟΣΤΩΣΙΝ ΕΞΕΤΑΣΙΝ ΩΡΙΜΟΤΗΤΟΣ ΠΑΡ' ΕΜΠΟΡΙΚῆ ΑΚΑΔΗΜΙΑ.

§ 164. Διὰ τὴν κατηγορίαν ταύτην νέων καὶ νεανίδων λειτουργοῦσι δύο ἐπάλληλοι εἰδικαὶ τάξεις ἐμπορικῶν σπουδῶν, ἐν αἷς ἡ διδασκαλία παρέχεται συνήθως κατὰ ἑσπερινὰς ὥρας, λ.χ. 6—9 μ.μ.

Τὸ σχολ. ἔτος ἀρχεταὶ τὴν 3 Ὀκτωβρίου.

Τὸ ἀντίστοιχον πρόγραμμα μαθημάτων ὑψιμίζεται ἀναλόγως πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν καὶ πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον διδασκαλίας.

IV. ΕΣΠΕΡΙΝΑ ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ.

§ 165. Ὁργανοῦνται παρὰ ταῖς Ἐμπορ. Ἀκαδημίαις καὶ προαιρετικὰ ἑσπερινὰ ἐμπορικὰ μαθήματα χάριν διαφόρων κατηγοριῶν σπουδαστῶν, ἐπιθυμούντων νὰ εἰδικευθῶσιν εἰς διαφόρους γνώσεις, ὡς λ.χ. τὰ φορολογικὰ, τὴν οἰκονομικὴν γεωγραφίαν, τὴν ὀργανωτικὴν ἐπιχειρήσεων, εἰς τὰς ἰσχυρῶς διεθνεῖς διατάξεις διὰ περιοδεύοντας ἐμπόρους ἢ ἐμποροῦπαλλήλους, εἰς ἐκμάθησιν ξένων γλωσσῶν κ.ἄ.

Πάντα ταῦτα διέπονται ὑπὸ ἀντιστοίχων κανονισμῶν.

9. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΩΡΙΜΟΤΗΤΟΣ ΕΝ ΕΜΠΟΡΙΚῆ ΑΚΑΔΗΜΙΑ.

§ 166. Τὸ Ἐπιτελεῖον, εἰς ὃ ὑπάγονται αἱ μέσαι ἐμπορικαὶ σχολαί, ἔχει καθιερώσει τὰς διατάξεις, αἵτινες διέπουσι τὰς ἐξετάσεις ὠριμότητος παρ' Ἐμπορ. Ἀκαδημία, διὰ Διατάγματος τοῦ 1919.

Ἡ συμμετοχὴ εἰς ταύτας εἶναι προαιρετικὴ καὶ ἐπιτρέπεται μόνον εἰς τοὺς μαθητὰς τοὺς ἀπολελυμένους ἐκ 4ταξίου Ἐμπορ. Ἀκαδημίας καὶ λαβόντας τὸ οἰκεῖον ἀπολυτήριον.

Τοῦ κανονισμοῦ τούτου, ὄντος ἐκτενεστάτου, παραθέτομεν τὴν κάτωθι περίληψιν τῶν οὐσιωδεδεστάτων σημείων.

§ 1.

Τοῦτο ἀναγράφει τὰ προσόντα, αἵτινα παρέχει τὸ «Πιστοποιητικὸν ὠριμότητος» ἐξ Ἐμπορ. Ἀκαδημίας (ὄρα καὶ § 149).

§ 2.

Ἡ ἐξέτασις τῆς ὠριμότητος παρ' Ἐμπορ. Ἀκαδημία γίνεται ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἐπιτελεῖου τῆς Παιδείας καὶ Ἐσωτερικῶν ὀρισθέντος Ἐπιθεωρητοῦ εἴτε καὶ ἄλλου Δημοσίου Ἐπαλλήλου ὡς Προέδρου.

§ 3.

Τοῦτο ὁρίζει τὰ καθέκαστα τῆς δηλώσεως τῶν ὑποψηφίων περὶ τῆς συμμετοχῆς των εἰς τὰς ἐξετάσεις ὠριμότητος, καὶ τοὺς ὅρους, ὑφ' οὓς ἐγκρίνεται ἡ συμμετοχὴ αὕτη.

Ἡ κυρία ἐποχὴ ἐνεργείας τῶν ἐξετάσεων τούτων εἶναι ὁ Ἰούνιος. Μετ' αὐτήν, καὶ ἰδίᾳ διὰ τὴν ἀνεξέτασιν, ἔρχεται ἡ τοῦ Ὀκτωβρίου καὶ τρίτη, ἀπωτέρα, ἡ τοῦ Φεβρουαρίου ἐπομ. ἔτους.

§ 4--5.

Αὗται καθορίζουσι τοὺς ὅρους, ὑφ' οὓς ὁ ἀπολελυμένος ἐκ τινος Ἐμπορ. Ἀκαδημίας δύναται νὰ ὑποστῇ τὴν ἐξέτασιν ὠριμότητος παρ' ἄλλῃ Ἀκαδημίᾳ, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ προερχόμενος τυχὸν ἐξ Ἀκαδημίας τῆς ἀλλοδαπῆς.

§ 6.

Πᾶσα καταδολιεύσις, ὡς λ. γ. διὰ ψευδῶν δηλώσεων ἢ δι' ἀποκρύψεως σχετικῶν γεγονότων ἢ ἄλλως πως διαπραττομένη ὑπὸ ὑποψηφίου μετασχόντος εἰς τὴν ἐξέτασιν ὠριμότητος, συνεπάγεται τὴν ἀκύρωσιν τοῦ ἀποτελέσματος δι' αὐτὸν καὶ τὸν ἀποκλεισμὸν αὐτοῦ ἀπὸ πάσης μεταγενεστέρας δοκιμασίας.

§ 7.

Ἡ τῆς ὠριμότητος δοκιμασία συνίσταται εἰς γραπτὴν καὶ προφορικὴν ἐξέτασιν.

§ 8.

Αὕτη ὁρίζει τὸν χρόνον τῶν γραπτῶν καὶ προφορικῶν ἐξετάσεων ὠριμότητος τῆς θερινῆς περιόδου (Ἰουνίου), εἶτα δὲ τοὺς ἀντιστοίχους τῶν δύο ἐπομένων ἐξετάσεων ὠριμότητος (Φθινοπώρου καὶ Φεβρουαρίου). Ἐπίσης ὁρίζεται, πότε ὁ ὑποψήφιος παραπέμπεται εἰς συμπληρωματικὴν μερικὴν ἀνεξέτασιν καὶ πότε εἰς ὀλικὴν (μετὰ ἐν ὀλόκληρον ἔτος).

§ 9.

1. Ἡ γραπτὴ ἐξέτασις περιλαμβάνει τὰς ἑξῆς ἐργασίας :

α) Ἐκθεσιν εἰς τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν μὲ ἐλευθέραν ἐκλογὴν ἐκ τριῶν προτεινομένων θεμάτων, διαφερόντων ἀπ' ἀλλήλων.

β) Ἐκθεσιν ἐν ξένη γλώσσῃ, διδαχθεῖσθ ὡς ὑποχρεωτικῶ μαθήματι διὰ τὸν ἐξεταζόμενον, ἢ ἐλευθέραν μετάφρασιν ἐκ τῆς ξένης ταύτης γλώσσης εἰς τὴν γερμανικὴν, ἔτι δὲ καὶ ἐν θέμα ἐκ τῆς ἐμπορικῆς ἀλληλογραφίας ἐν τῇ ξένη ταύτη γλώσσῃ.

γ) Δοκιμασίαν εἰς τὰ Γενικά Μαθηματικά.

δ) » εἰς τὴν Ἐμπορικὴν Ἀριθμητικὴν.

ε) » εἰς τὰς Ἐργασίας Πρακτικοῦ Γραφείου.

2. Ἀφιερῶνται 4 ὥραι διὰ τὴν ἐκθεσιν, ὑπὸ στοιχεῖον (α) καὶ διὰ τὴν

δοκιμασίαν ὑπὸ στοιχεῖον (β), 3 δὲ ὥραι δι' ἐκάστην τῶν λοιπῶν ἐργασιῶν καὶ δοκιμασιῶν κ.λ.

§ 10—11.

Αὗται καθορίζουσι τὸν τρόπον, καθ' ὃν καταρτίζονται τὰ θέματα τῶν ἐξετάσεων ἐξ ἐκάστου τῶν ἐξεταστῶν μαθητῶν.

§ 12.

Αὕτη καθορίζει, πότε καὶ πῶς πρέπει νὰ προτείνωνται τὰ ζητήματα εἰς τοὺς ἐξεταζόμενους μαθητὰς, καὶ πῶς τοποθετοῦνται οὗτοι ἀραιῶς καὶ ὑπὸ ἐπίβλεψιν αὐστηρὰν εἰς τὰς αἰθούσας ἐξετάσεων.

§ 13.

Ἐν αὐτῷ γίνεται λόγος περὶ τῶν συνεπειῶν ἐν περιπτώσει καταδολιεύσεως τῆς ἐξετάσεως ὑπὸ τοῦ ὑποψηφίου, τοῦ μετέχοντος τῆς ἐξετάσεως.

§ 14.

Ἐκάστη γραπτὴ ἐργασία ἐξελέγχεται καὶ βαθμολογεῖται ὑπὸ τοῦ καθητοῦ, ὅστις εἶχε προτείνει τὰ ἀντίστοιχα ζητήματα τῆς ἐξετάσεως, χωρὶς νὰ ἐπηρεασθῇ ἐκ τῶν βαθμῶν, οὓς ὁ μαθητὴς εἶχε λάβει κατὰ τὸ β' ἐξάμηνον.

Τὰ οὕτω ἐξελεγχθέντα γραπτὰ ὑπογράφονται καὶ ὑπὸ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς Ἐξεταστικῆς Ἐπιτροπῆς, πρωτοκολλῶνται καὶ ἐν τέλει παραδίδονται εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐξεταστικῆς Ἐπιτροπῆς, τὸ ταχύτερον.

§ 15.

Τὸ δυσμενὲς ἀποτέλεσμα τῆς ἐξετάσεως εἰς οἰονδήποτε μάθημα δὲν ἀποτελεῖ κώλυμα διὰ τὴν συνέχισιν αὐτῆς εἰς τὰ λοιπὰ μαθήματα.

§ 16.

1. Αἱ ὥραι τῶν προφορικῶν ἐξετάσεων ὁρίζονται ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Ἐξεταστικῆς Ἐπιτροπῆς.

2. Ἡ Ἐξεταστικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπαρτίζεται συνήθως ἐκ τοῦ Προεδρεύοντος, ἐκ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀκαδημίας καὶ ἀπάντων τῶν Καθηγητῶν, τῶν διδασκάντων κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος εἰς τὴν Δ' τάξιν τῆς Ἀκαδημίας.

§ 17.

Κατ' ἀρχὴν ἐνεργεῖ τὴν ἐξέτασιν ἐν ἐκάστῳ μαθήματι ὁ τὸ μάθημα τοῦτο διδάσας εἰς τὸν ἐξεταζόμενον ὑποψήφιον κατὰ τὸ λῆγον σχολ. ἔτος εἰς τὴν Δ' τάξιν τῆς Ἀκαδημίας. Ὁ Προεδρεύων δικαιούται νὰ ἀπευθύνῃ ἐρωτήσεις κατὰ τὴν προφορικὴν ἐξέτασιν κατὰ τρόπον κατάλληλον μὴ θίγοντα τὸν ἐξεταζόμενον μαθητήν.

§ 18.

Εἰς τὰς προφορικὰς ἐξετάσεις παρίστανται πάντα τὰ μέλη τῆς Ἐξεταστι-

κῆς Ἐπιτροπῆς. Δύνανται δὲ νὰ παρευρίσκωνται τὰ Μέλη τῆς Ἐφορείας τῆς Ἐμπορ. Ἀκαδημίας, ὡς καὶ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἐπιμελητηρίων τῆς Περιφερείας. Πρὸς τούτους ἀποστέλλει ἐγκαίρως προσκλήσεις σχετικὰς ὁ Διευθυντῆς τῆς Ἐμπορ. Ἀκαδημίας.

§ 19.

1. Ἡ προφορική ἐξέτασις γίνεται εἰς τὰ ἐξῆς μαθήματα : Γερμανικά, τὴν ὑποχρεωτικὴν ξένην γλῶσσαν, εἰς ἣν δὲν ἐγένετο γραπτὴ δοκιμασία, καὶ εἰς τὰς ἐργασίας Πρακτικοῦ Γραφείου.

2. Ἐπιτρέπεται ἡ ἐξέτασις καὶ εἰς ἄλλα μαθήματα προαιρετικῶς, κατ'ἐπιθυμίαν τοῦ ὑποψηφίου.

3. Ὁ ὑποψήφιος, ὁ λαβὼν ἀνεπαρκῆ βαθμὸν εἰς τὴν γραπτὴν ἐξέτασιν μαθήματός τινος, ὑποχρεοῦται νὰ ἐξετασθῆ προφορικῶς καὶ εὐρύτερον εἰς τὸ μάθημα τοῦτο.

4. Ἐὰν ὑποψήφιος παραπεμφθῆ εἰς ἀνεξέτασιν, ἰσχύουσιν πάντες οἱ ἱκανοποιητικοὶ βαθμοί, οὓς οὗτος ἔλαβε κατὰ τὴν ἀρχικὴν ἐξέτασιν.

§ 20.

Ἐν αὐτῇ γίνεται λόγος περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐξεταστικῆς Ἐπιτροπῆς καθορίζει τὴν σειρὰν διεξαγωγῆς τῶν προφορικῶν ἐξετάσεων, τὴν διάρκειαν τῆς ἐξετάσεως εἰς ἕκαστον μάθημα (ἀπὸ 15' ἕως 25'). Τὰ ζητήματα τῶν προφορικῶν ἐξετάσεων καταχωρίζονται ἐν εἰδικῷ πρωτοκόλλῳ ὑπὸ τινος τῶν νεωτέρων Καθηγητῶν ἀνευ ἀναγραφῆς καὶ ἀντιστοίχου βαθμοῦ.

§ 21.

Ὡς μέτρον ἐκτιμήσεως τοῦ ἀποτελέσματος τῆς γραπτῆς ἐξετάσεως χρησιμεύει κατὰ πρῶτον ὁ διδακτικὸς σκοπὸς τῆς Ἐμπορ. Ἀκαδημίας καὶ κατὰ δεύτερον ἡ διὰ τῆς 4ετοῦς διδασκαλίας πραγματοποιουμένη μόρφωσις ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ.

§ 22.

Κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῆς ὠριμότητος δέον νὰ ἀποδίδηται ἡ πρώτη σημασία ὄχι τόσον εἰς τὰς ἐπὶ μέρους γνώσεις τῶν μαθητῶν ἀλλὰ κυρίως καὶ μόνον εἰς τὴν ἐπιτευχθεῖσαν γενικὴν καὶ εἰδικὴν μόρφωσιν καὶ εἰς τὴν τυπικὴν ἐκείνην τοῦ πνεύματος ἀσκήσιν, ἣτις ἀποτελεῖ τὴν ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν πρὸς ἐπιστημονικὰς μελέτας, οἷα ἐκτελοῦνται ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ.

§ 22^α

Ἐν αὐτῇ καθορίζονται αἱ διατυπώσεις, καθ' ἃς ὁ ἐξ ἄλλης Ἀκαδημίας προερχόμενος ὑποψήφιος ὑφίσταται ἐν τῇ προκειμένῃ Ἀκαδημίᾳ τὴν ἐξέτασιν τῆς ὠριμότητος. Οὗτος κατ' ἀρχὰς ὑφίσταται μίαν προεξέτασιν (Vorprüfung) γραπτὴν καὶ προφορικὴν εἰς πάντα τὰ μαθήματα, τὰ μὴ περιλαμβανόμενα

νόμω εἰς τὴν κυρίως ἐξέτασιν ὠριμότητος, καὶ ἂν ἐπιτύχη γίνεται δεκτὸς κατόπιν καὶ εἰς τὴν κυρίαν ἐξέτασιν τῆς ὠριμότητος.

§ 23.

1. Ἐν αὐτῇ καθορίζονται τὰ τῆς βαθμολογίας ἐκάστου ἐξετασθέντος ὑποψηφίου ἐπὶ ὠριμότητι.

2. Ὁ τελικὸς βαθμὸς ἐν ἐκάστῳ μαθήματι ἐξαρθᾶται κυρίως ἐκ τοῦ βαθμοῦ ἐπιτυχίας κατὰ τὴν ἔγγραφον καὶ προφορικὴν ἐξέτασιν τοῦ ὑποψηφίου εἰς τὸ μάθημα τοῦτο. Οὐχ ἦττον ἐν τῷ καθορισμῷ τοῦ βαθμοῦ τούτου λαμβάνεται παραλλήλως ὑπ' ὄψιν καὶ ὁ βαθμὸς ἐπιδόσεως τοῦ ὑποψηφίου ἐν τῷ αὐτῷ μαθήματι καθ' ὅλον τὸ διαρροῦσαν σχολ. ἔτος ἐν τῇ Δ'. τάξει, εἰς ἣν οὗτος εἶχε φοιτήσῃ. Κατ' ἀνάλογον τρόπον καθορίζεται καὶ ὁ βαθμὸς διαγωγῆς τοῦ ὑποψηφίου.

3. Ἀφ' ἑτέρου καθορίζεται τελικὸς βαθμὸς τοῦ ὑποψηφίου καὶ εἰς ἕκαστον τῶν ἄλλων μαθημάτων τοῦ προγράμματος, ἅτινα δὲν συμπεριλαμβάνονται εἰς τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων τῆς ἐξετάσεως ὠριμότητος. Τοῦτο γίνεται μόνον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς σχετικῆς τοῦ ὑποψηφίου ἐπιδόσεως ἐν τῷ μαθήματι τούτῳ κατὰ τὴν φοίτησίν του ἐν τῇ Δ'. τάξει.

4. Ἐὰν διὰ τινος ὑποψηφίου ἐξάγονται πάντοτε ἐπαρκεῖς βαθμοί, δηλ. τοῦλάχιστον «σχεδὸν καλῶς» εἰς τὰ ὑποχρεωτικὰ μαθήματα, τότε ἀναγνωρίζεται δι' αὐτὸν τὸ «Πιστοποιητικὸν ὠριμότητος».

5. Ἐὰν δὲν σημειώνηται ὁ βαθμὸς «Σχεδὸν καλῶς» εἰς κανὲν ὑποχρεωτικὸν μάθημα καὶ ἂν ἐπὶ πλεον οἱ βαθμοὶ διὰ τὸ ἡμῖς τοῦλάχιστον τῶν ὑποχρεωτικῶν μαθημάτων εἶναι τοῦλάχιστον «Πάνυ καλῶς», ὁπότε ὁ βαθμὸς εἰς τὸ μάθημα τοῦ Πρακτικοῦ Γραφείου λαμβάνεται διπλοῦς (μὲ συντελεστὴν 2), τότε, ἐὰν καὶ ὁ βαθμὸς τῆς διαγωγῆς εἶναι τοῦλάχιστον «καλῶς», ὁ ὑποψήφιος θεωρεῖται ὡς ἀριστεύσας καὶ τὸ «Πιστοποιητικὸν ὠριμότητος» ἐκδίδεται δι' αὐτὸν μὲ τὴν μνείαν «Ἄριστα» (Mit Auszeichnung).

6. Ἐν περιπτώσει ἀνεπαρκῶς βαθμολογίας ἢ ἀποχωρήσεως κατὰ τὴν προφορικὴν ἐξέτασιν, ὁ ὑποψήφιος, ἀναλόγως τῶν σχετικῶν συνθηκῶν κρίνεται ἀνεξεταστέος κατὰ ὠρισμένην περίοδον καὶ ὠρισμένα μαθήματα.

§ 24.

1. Ὁ Καθηγητῆς, ὅστις ἦτο προϊστάμενος τῆς τετάρτης τάξεως, καταρτίζει τὸ «πιστοποιητικὸν ὠριμότητος» δι' ἕκαστον τῶν ἐπιτυχόντων βάσει τοῦ οἰκείου Πρωτοκόλλου βαθμολογίας.

2. Εἰς τὸ πιστοποιητικὸν τοῦτο δέον νὰ ἀναγράφωνται αἱ ἐξῆς ἐνδείξεις : α) Ἐπώνυμον καὶ ὄνομα, β) ἐθνικότης, γ) ἡμέρα, ἔτος καὶ τόπος γεννήσεως, δ) πατρίς, ε) θρησκεία τοῦ ἐξετασθέντος, ς) τὸ ὄνομα τῶν Σχολείων, ἐν οἷς οὗτος εἶχε μαθητεύσει, ζ) πάντες οἱ ὑπὸ τῆς Ἐξεταστικῆς Ἐπιτροπῆς καθορισθέντες βαθμοί, η) ὁ βαθμὸς τῆς διαγωγῆς, ὅστις ὅμως ἀνπαραλείπεται,

ὁ ὑποψήφιος προέρχεται ἔξ ἄλλης Σχολῆς, θ) τέλος ὁ ὑπὸ τῆς Ἐξ. Ἐπιτροπῆς καθορισθεὶς γενικὸς βαθμὸς «Ἄριστα».

3. Τὰ «Πιστοποιητικὰ ὠριμότητος» ὑπογράφονται ὑπὸ τοῦ α) Προέδρου τῆς Ἐξ. Ἐπιτροπῆς, β) τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἐμπορ. Ἀκαδημίας, γ) τοῦ Προϊσταμένου τῆς Δ' τάξεως τῆς Ἀκαδημίας. Τὰ δὲ πρωτόκολλα τῆς βαθμολογίας ὑπὸ πάντων τῶν μελῶν τῆς Ἐξ. Ἐπιτροπῆς.

§ 25—26.

Ἐν αὐταῖς καθορίζονται λεπτομερῶς αἱ περιπτώσεις παραπομπῆς τῶν ὑποψηφίων εἰς ἀνεξέτασιν καὶ τὰ τῆς ἐξαγωγῆς τῶν ἀποτελεσμάτων κατ' αὐτήν.

§ 27.

Ἐν ταύτῃ καθορίζονται τὰ ἐξέταστρα, ἅτινα ὁ ὑποψήφιος προπληρώνει, καὶ ὁ τρόπος τῆς διανομῆς αὐτῶν μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ἐξ. Ἐπιτροπῆς.

Ὁ ἐκ τῆς Ἐμπορ. Ἀκαδημίας, ὅπου γίνεται ἡ ἐξέτασις, προερχόμενος ὑποψήφιος πληρώνει 22,50 σελίνια, λόγῳ ἐξετάστρον, ὁ δ' ἔξ ἄλλης Σχολῆς πληρώνει 60 σελίνια. Ἐν περιπτώσει ἀνεξετάσεως γίνεται ἕτερον πληρωμὴ ἐξετάστρον.

§ 28.

Ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶναι δυνατόν, διοργανοῦται σχολικὴ ἐορτή, καθ' ἣν γίνεται πανηγυρικὴ ἢ ἀπόλυσις τῶν ἐξετασθέντων καὶ ἐπιτυχόντων τελειοφοίτων τῆς Ἐμπορ. Ἀκαδημίας ταύτης παρισταμένων καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἐξ. Ἐπιτροπῆς.

§ 29.

Ὁ πρόεδρος τῆς Ἐξ. Ἐπιτροπῆς ὀφείλει νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὴν ἀμέσως προϊσταμένην ἐπὶ τῆς Ἐμπορ. Ἀκαδημίας Σχολικὴν Ἀρχὴν σύντομον ἔκθεσιν περὶ τῆς διεξαγωγῆς καὶ τῆς ἐπιτυχίας τῶν ἐνεργηθειῶν «ἐξετάσεων ὠριμότητος». Ἡ ἔκθεσις αὕτη ἀνακοινοῦται καὶ εἰς τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΜΕΣΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ, ΣΧΕΤΙΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ.

§ 167. Μετὰ σχετικὴν προσυνεννόησιν μετὰ τοῦ κ. Hofrat Dr. Oskar Freund, Γεν. Ἐπιθεωρητοῦ τῶν Σχολείων τῆς Βιέννης, ἐπεσκέφθη μίαν τῶν κάλλιον ὀργανωμένων Ἐμπορικῶν Ἀκαδημιῶν τῆς πόλεως ταύτης, ἥτοι τὴν Νέαν Ἐμπορικὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Σωματείου τῶν Ἐμπόρων (Neue

Wiener Handelsakademie des Gremiums der Kaufmannschaft), ἐν Hammerlingplatz, ἀρ. 5—6, VIII Bez., Wien., καὶ παρηκολούθησα ἐπὶ τινὰς ἡμέρας τὴν λειτουργίαν αὐτῆς.

Ἴδου τὰ κυριώτατα σημεῖα τῶν σχετικῶν ἐντυπώσεών μου.

I. ΣΥΝΤΗΡΗΣΙΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ.

§ 168. Τὸ ἐν λόγῳ Ἐκπαιδευτικὸν Ἴδρυμα ἐμπορικῶν σπουδῶν συστάθην τῷ 1858 ὑπὸ «Ἐνώσεως Ἐμπόρων» κατέστη ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1926/27, καὶ δὴ ἀπὸ τῆς 1 Ἰουλίου 1926, ἰδιοκτησία τοῦ Σωματείου τῶν Ἐμπόρων τῆς Βιέννης (Gremium der Kaufmannschaft) δυνάμει εἰδικῆς συμβάσεως καὶ ἐγκρίσει τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου.

Τὸ Σωματεῖον τοῦτο φέρει τὰς δαπάνας συντηρήσεως καὶ λειτουργίας τοῦ Ἰδρύματος ἢ δὲ «Ἐνωσις Ἐμπόρων», ἡ ἰδρύτρια, ἀσχολεῖται μὲ τὴν διοίκησιν καὶ προαγωγὴν αὐτοῦ.

Ἡ Διοίκησις τῆς Ἀκαδημίας ἀσκεῖται ὑπὸ αἵρετοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, (Verwaltungsrat), δεκαπενταμελοῦς.

Κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1929/30 τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἀπερτίζετο ἐκ τῶν ἑξῆς :

- 1) τοῦ κ. Dr. Schey, Hofrat καὶ τακτικοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, ὡς **Προέδρου**.
- 2) τοῦ κ. Felix Stransky, Διευθυντοῦ τῆς N. Ö. Exempte-Gesellschaft, ἀντιπροέδρου τοῦ Χρηματιστηρίου τῆς Βιέννης, ὡς **Ἀντιπροέδρου**, καὶ τῶν ἑξῆς, ὡς **Συμβούλων** τοῦ Διοικ. Συμβουλίου.
- 3) τοῦ κ. Rudolf Bittmann, Ἀντιπροέδρου τοῦ Gremiums der Wiener Kaufmannschaft.
- 4) τοῦ κ. Dr. Siegm. Brosche, Τμηματάρχου a.D., Προέδρου τοῦ Κεντρικοῦ Συνδέσμου τῶν Βιομηχάνων τῆς Αὐστρίας, κ.λ.
- 5) τοῦ κ. Dr. Hugo Fürth, Ἀντιπροέδρου Ἄνω. Μετοχ. Βιομηχανικῆς Ἐταιρείας κ.λ.
- 6) τοῦ κ. Dr. Max Gutmann, Μεταλλειολόγου κ.λ., ἑταίρου τοῦ Οἴκου «Ἀδελφοὶ Gutmann».
- 7) τοῦ κ. Franz Markl, μέλους τοῦ Διοικητ. Συμβουλίου τοῦ Ἐπιμελητηρίου, ἑταίρου τοῦ Οἴκου «Markl & Kaiser», ὡς ἀντιπροσώπου τοῦ ἐν Βιέννῃ Ἐπιμελητηρίου Ἐμπορίου, Ἐπαγγελμάτων καὶ Βιομηχανίας.
- 8) τοῦ κ. Klem. Ottel, ἐπιθεωρητοῦ τῆς ἐμπορικῆς ἐκπαιδεύσεως, ὡς **μονίμου ἀντιπροσώπου** τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ Ἐσωτερικῶν.
- 9) τοῦ κ. Vikt Em. Pollak, μεγαλεμπόρου, ἐν Βιέννῃ.
- 10) τοῦ κ. Max Simon Χρηματιστηριακοῦ Συμβούλου, Συμβούλου τοῦ Ἐπιμελητηρίου κ.λ.
- 11) τοῦ κ. Dr. Otmar Spann, τακτ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου.

12) τοῦ κ. Josef Vinzl, Συμβούλου τοῦ Ἐπιμελητηρίου κ.λ. Ἀντιπροέδρου τοῦ Gremiums der Kaufmannschaft.

13) τοῦ κ. Dr. Let. Weiss, Ἀντιπροέδρου τοῦ αὐτοῦ Gremiums,

14) τοῦ κ. Leopold Langer, Τραπεζίτου, Συμβούλου τοῦ Χρηματιστηρίου, κ.λ. Προέδρου τοῦ αὐτοῦ Gremiums.

15) τοῦ κ. Haus Zellhofer, Συμβούλου τοῦ Ἐπιμελητηρίου, Ἀντιπροέδρου τοῦ Gremiums.

Διεύθυνσις τῆς Ἀκαδημίας.

Κατὰ τὸ 1929/30 Διευθυντὴς τῆς Ἀκαδημίας ἦτο ὁ κ. Rudolf Barta, Inverturskommisär und ständig beeideter Buchsachverständiger des Handelsgerichtes in Wien.

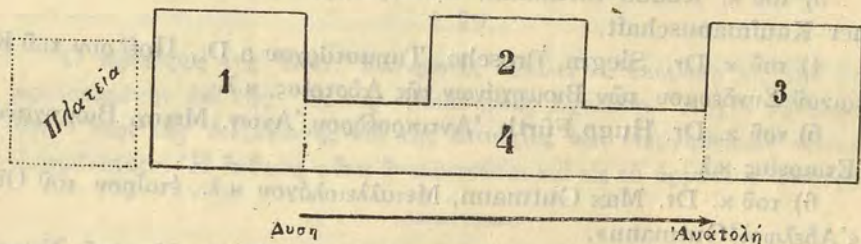
Γραμματεία τῆς Ἀκαδημίας.

Ὡς τοιοῦτος ἦτο ὁ Regierungsrat Karl Kunczitzky.

II. ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ.

§ 169. Κατὰ τὸ σχολ. ἔτος 1929/30, καθ' ὃ ἐπεσκέφθη τὴν Ν. Ἐμπορ. Ἀκαδημίαν, αὕτη ἦτο ἐγκατεστημένη εἰς ἓν νεόδμητον πελώριον τριώροφον Μέγαρον, ἐν σχήματι διπλοῦ Π., κείμενον παρὰ τὴν πλατεῖαν Hammerling, δενδροφυτευμένην, ἀποτελοῦσαν οἶονεὶ καὶ προαύλιον τῆς Σχολῆς.

Τὸ σχέδιον τοῦ Σχολικοῦ τούτου μεγάρου παριστᾶ προχείρως διὰ τοῦ κάτωθι σκιαγραφήματος :

Διακρίνω τὰς κυρίας πτέρυγας τούτου διὰ τῶν ἀριθμῶν 1, 2, 3, 4. Ἡ ὑπ' ἀριθ. 1 πτέρυξ, κείμενη ἀμέσως παρὰ τὴν Δυτικὴν Πλατεῖαν Hammerling, περιλαμβάνει τὴν κυρίαν εἰσοδὸν τῆς Ἀκαδημίας καὶ ἀποτελεῖ τὴν κυρίαν πρόσοψιν τῆς Ἀκαδημίας. Πᾶσαι αἱ πτέρυγες εἶναι ἰσοῦ μείρι καὶ ἐπικοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας διὰ διαδρόμων εὐρυχώρων, διαδρόμων διευθυνομένων ἐκ Δυσμῶν πρὸς Ἀνατολὰς κατὰ μῆκος τῆς ὑπ' ἀριθ. 4 σημειουμένης πτέρυγος. Πρὸς Νότον τὸ Μέγαρον συνέχεται πρὸς ἄλλα ἰδιωτικὰ κτίρια. Πρὸς Βορρᾶν συνορεύει πρὸς ὁδόν. Ὁμοίως πρὸς Ἀνατολὰς.

Ἡ δαπάνη τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ Διδακτηρίου τούτου ἀνῆλθεν εἰς πολὺ σημαντικὸν ποσόν.

Ἐπίσης πολλὰ ἐδαπανήθησαν διὰ τὸν ἐφοδιασμὸν τῶν ἐν αὐτῷ λειτουργουσῶν Σχολῶν μὲ τὰ ἀναγκαιοῦντα ἐπιπλα, σκευή, ἐποπτικὸς πίνακας, χάρτας, ὄργανα Φυσικῆς, Χημείας, ἐμπορευματολογικὰ εἶδη καὶ λοιπὰ διδακτικὰ μέσα.

III. ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΣΑΙ ΣΧΟΛΑΙ.

§ 170. Ἐν τῷ Μεγάλῳ τούτῳ τῆς Νέας Ἐμπορικῆς Ἀκαδημίας λειτουργοῦσι διάφορα σχολεῖα ἐμπορικῆς μορφώσεως, διαφόρων τύπων καὶ βαθμῶν, τὰ ἑξῆς :

1) Τετρατάξιος Ἐμπορικὴ Ἀκαδημία δι' ἄρρενας.

2) » » » » διὰ θήλεα.

3) Μονοτάξιον τμήμα ἐμπορικῆς μορφώσεως τελειοφοίτων Σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως (Γυμνασίων ἢ Λυκείων) ἐχόντων ὑποστὴ ἐπιτυχῶς τὴν ἐξέτασιν ὠριμότητος.

4) Μονοτάξιον τμήμα ἐμπορικῆς μορφώσεως διὰ τελειοφοίτους Σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως μὴ ὑποστάντας τὴν ἐξέτασιν ὠριμότητος.

5) Διτάξιος ἐμπορικὴ Σχολὴ ἄρρένων.

6) » » » » θηλέων.

7) Σχολὴ τριτάξιος συμπληρωματικῶν ἐμπορικῶν σπουδῶν διὰ μαθητευομένους ἐν ἐμπορ. καταστήμασι (ἄρρένων καὶ θηλέων). (Fortbildungshandelschule).

8) Σχολὴ τριτάξιος συμπληρωματικῆς διακοσμητικῆς μορφώσεως (Fortbildungsdekorationsschule).

9) Σχολὴ τριτάξιος συμπληρωματικῆς μορφώσεως εἰδικῆς διὰ μαθητευομένους πωλητὰς καὶ πωλητριάς. (Fortbildungsverkäuferchule).

Ἐκ τούτων αἱ δι' ἄρρενας λειτουργοῦσιν εἰς διαμερίσματα τῶν πτερῶν, ὑπ' ἀριθ. 1 καὶ 2 αἱ δὲ διὰ τὰ θήλεα εἰς τοιαῦτα τῆς πτέρυγος, ὑπ' ἀριθ. 3, καὶ ἐν μέρει τῆς ὑπ' ἀριθ. 2.

Ἡ ἐπικοινωνία τῶν πτερῶν (1), (2) καὶ (3) πρὸς ἀλλήλας ἐν ἐκάστῳ ὁρόφῳ γίνεται μέσῳ διαδρόμων, τῶν τῆς ὑπ' ἀριθ. 4 πτέρυγος, εὐρυχώρων καὶ ἐπιμήκων. Τὰ δυτικὰ διαμερίσματα, τὰ κατεχόμενα ὑπὸ τῶν τάξεων τῶν ἄρρένων, χωρίζονται ἀπὸ τῶν ἀνατολικῶν τῶν προωρισμένων διὰ τὰς τάξεις τῶν θηλέων, διὰ θυρῶν περὶ τὸ μέσον τῶν διαδρόμων. Αἱ θύραι αὗται εἶναι πάντοτε κλεισμέναι, αἱ δὲ ἀντίστοιχοι κλεῖδες εὐρίσκονται πάντοτε εἰς χεῖρας τῆς Διευθύνσεως τῆς Ἀκαδημίας καὶ παραδίδονται ὡσάκις παρίσταται ἀνάγκη ἐπικοινωνίας, ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἐν καιρῷ ἐπιστροφῆς αὐτῶν εἰς τὴν αὐτὴν Διεύθυνσιν.

IV. ΔΙΑΣΚΕΥΗ ΑΙΘΟΥΣΩΝ.

§ 171. Τὸ Μέγαρον τῆς Νέας Βιενναίας Ἐμπορ. Ἀκαδημίας ἔχει τρεῖς ὀρόφους, ἐξ ὧν ὁ χαμηλότερος περιλαμβάνει τὰ ἰσόγεια διαμερίσματα. Ἐν ἑκάστῳ ὀρόφῳ ὑπάρχουσι πολυάριθμοι αἴθουσαι, ἐξ ὧν ἄλλαι εἶναι παραδόσεως ἄλλαι δὲ διαφόρων ἐιδικῶν προορισμῶν.

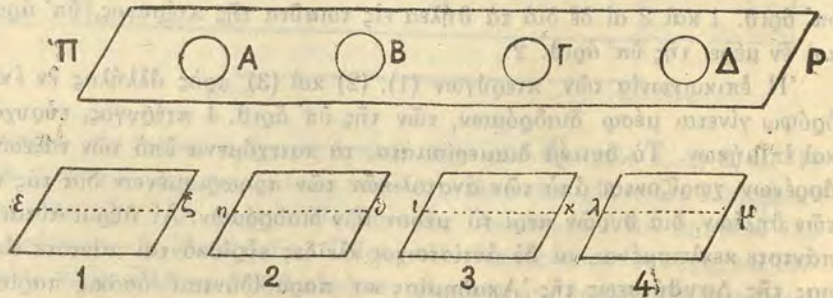
Ἐπειδὴ ἑκάστη τῶν 4 τάξεων τῆς Ἀκαδημίας ὑποδιαιρεῖται εἰς πολλὰ μῆματα, συνήθως 3 ἢ 4, καὶ ἐπειδὴ λειτουργοῦσι καὶ πολλὰ ἄλλαι εἰδικαὶ τάξεις, ἔχουσι διασκευασθῆ πάμπολλαι αἴθουσαι μὲ προορισμὸν τὸν τῆς παραδόσεως.

α) Ἐκάστη τῶν αἰθουσῶν τούτων παραδόσεως εἶναι συνήθως εὐρύχωρος, εὐάερος καὶ ἐπαρκέστατα φωτιζομένη, χάρις εἰς τὰ παράθυρα τὰ εἰδικῶς πρὸς τοῦτο κατασκευασμένα. Διὰ τὴν θέρμανσιν ἔχει ληφθῆ ἢ προσήκουσα πρόνοια δι' ἐγκαταστάσεως συστήματος κεντρικῆς θερμάνσεως.

Τὸ δάπεδον, ἢ ὄροφῆ καὶ οἱ τοῖχοι τῶν αἰθουσῶν ἔχουν κατασκευασθῆ μὲ ἄκραν ἐπιμέλειαν καὶ συμφῶνως πρὸς τοὺς ὄρους τῆς υγιεινῆς.

Ἄκρα καθαριότητος ἐπικρατεῖ πανταχοῦ καὶ εἶναι ἀπολύτως ἐξησφαλισμένη ἢ συνεχῆς τήρησις αὐτῆς διὰ τῆς προσφόρου κατασκευῆς τῶν αἰθουσῶν.

Ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν παραδόσεων ὑπάρχουσι ξύλινα θρανία διὰ τόσας θέσεις, ὅσας ἐπιτρέπει ὁ χώρος τῆς αἰθούσης κατὰ τὰς ἀξιώσεις τῆς Ὑγιεινῆς. Τὰ ἐν αὐτῇ θρανία εἶναι συνήθως τετράεδρα. Εἶναι δὲ ταῦτα παγίως κοχλιωμένα ἐπὶ τοῦ δαπέδου. Περιέχουν δὲ ταῦτα μόνον τὰς ἐπιφανείας γραφείου, καλῶς κατασκευασμένας καὶ μὲ ὅπας ἐπιτρεπούσας πάγιον τοποθέτησιν μελανοδοχείου, ἐνὸς δι' ἑκάστον μαθητὴν. Ἀπέναντι ἑκάστου τετραέδρου θρανίου εὐρίσκονται τέσσαρα μεμονωμένα καθίσματα ξύλινα, ἐν δι' ἑκάστον μαθητὴν, παγίως τοποθετημένα, καὶ αὐτὰ. Ἡ ἀνωτέρα ἐπιφάνεια τοῦ καθίσματος εἶναι ξυλίνη ὡς καὶ τὸ ἀντίστοιχον ἐπινώτιον. Τὸ ἐπινώτιον ἑκάστου καθίσματος εἶναι οὕτω τοποθετημένον, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ περιστροφή του περὶ ὀριζόντιον ἄξονα κατὰ 180 μοίρας. Οἱ πόδες τῶν γραφείων τῶν θρανίων καὶ τῶν καθισμάτων εἶναι σιδηροῖ. Προχέριως σκιαγραφοῦμεν κάτωθι τὴν ἀνωτέραν ἐπιφάνειαν ἐνὸς θρανίου καὶ ἀντιστοίχως τὰ ἐπινώτια τῶν καθισμάτων μετὰ χαράξεως τοῦ ἄξονος τῆς περιστροφῆς.

ΠΡ=ἐπιφάνεια γραφείου, Α, Β, Γ, Δ, εἶναι αἱ θέσεις μελανοδοχείων, 1, 2, 3, 4, εἶναι τὰ ἐπινώτια καθισμάτων, εζ, ηθ, ικ, λμ οἱ ὀριζόντιοι ἄξονες περιστροφῆς.

Ἡ καθηγητικὴ ἔδρα εἶναι ἐπίσης ξυλίνη καὶ τοῦ συνήθους τύπου στηριζομένη εἰς ἐπίμηκες βάρθρον παρά τινα ἐκ τῶν τοίχων τῆς αἰθούσης. Ἐπὶ τοῦ τοίχου τούτου καὶ ὀπισθεν τῆς καθηγητικῆς ἔδρας ὑπάρχει παγίως τοποθετημένος ὁ μαυροπίναξ, διπλοῦς καὶ μεγάλης ἐκτάσεως. Ὑπάρχει παρὰ τὸν πίνακα ἰδιαιτέρα θήκη διὰ τὸν σπόγγον καὶ ἰδιαιτέρα διὰ τὸ πανίον καθαρισμοῦ τοῦ πίνακος μετὰ τὴν διὰ τοῦ σπόγγου διάβρξιν αὐτοῦ. Ἀπαραιτήτως ἑκάστη αἴθουσα παραδόσεως ἔχει ὑδραυλικὴν ἐγκατάστασιν καταλήγουσαν εἰς μίαν κρήνην, τοποθετημένην ἐπὶ ἐνὸς τοίχου τῆς αἰθούσης, φέρουσαν στρόφιγγα καὶ κάτωθεν αὐτῆς μικρὰν λεκάνην ἐπικοινωνουσαν μὲ ἀποχευτικὸν σωλῆνα. Παρὰ τὴν κρήνην κρέματα πάντοτε καθαρὸν χειρόμακτρον. Οἱ τοῖχοι τῶν αἰθουσῶν παραδόσεων εἶναι συνήθως γυμνοί, καθόσον οἱ ἐποπτικοὶ πίνακες, ὁσάκις παρίσταται ἀνάγκη, προσάγονται καὶ τοποθετοῦνται ἐπὶ προσφόρων στηριγμάτων. Πλὴν τούτου ἡ διδασκαλία τῶν Φυσικῶν μαθημάτων διενεργεῖται εἰς εἰδικὰς αἰθούσας παραδόσεων, ὅπου καὶ τοποθετοῦνται προσηκόντως οἱ διάφοροι ἐποπτικοὶ πίνακες.

β) Οὕτω λ. χ. Ἡ Χημεία διδάσκεται εἰς ἰδίαν ἀμφιθεατρικῶς διασκευασμένην αἴθουσαν, ἐπικοινωνουσαν μὲ εὐρύχωροτέραν αἴθουσαν περιέχουσαν τὰ ἀντίστοιχα ὄργανα πειρατισμοῦ καὶ τὰς συλλογὰς χημικῶν οὐσιῶν.

γ) Ομοίως ἡ διδασκαλία τῆς Πειραματικῆς Φυσικῆς γίνεται ἐν ἄλλῃ ἰδίᾳ αἰθούσῃ ἀμφιθεατρικῶς διασκευασμένη ἐπίσης, ἐπικοινωνουσα δὲ πρὸς παράπλευρον αἴθουσαν, περιέχουσαν τὰ ἀντίστοιχα ὄργανα πειρατισμοῦ. Πλουσία εἶναι ἡ συλλογὴ τῶν ὀργάνων τούτων, πάσης κατηγορίας, ἰδίᾳ δὲ πλεονάζουσι τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν ἠλεκτρισμὸν καὶ τὰς ἐφαρμογὰς αὐτοῦ. Ἐν τῇ ὀργανοθήκῃ ὑπάρχει καὶ εἰδικὴ βιβλιοθήκη πρὸς χρῆσιν τοῦ καθηγητοῦ ὡς καὶ εἰδικὸν γραφεῖον καὶ τράπεζα προπαρασκευῆς πρὸς χρῆσιν τοῦ ἰδίου. Ἀνάλογον ἰσχύει καὶ διὰ τὸ Ἔργαστήριο τῆς Χημείας.

Εἰς τὸ ἀμφιθέατρον Φυσικῆς ὑπάρχουν πάντα τὰ ἀναγκαίουσιν διὰ τὸν σχηματισμὸν σκοτεινοῦ θαλάμου καὶ τὴν διενέργειαν προβολῶν διὰ τελείου προβολέως.

δ) Ἡ διδασκαλία τῆς Ἐμπορευματολογίας γίνεται ἐπίσης, εἰς ἰδίαν αἴθουσαν ἀμφιθεατρικῶς διασκευασμένην καὶ πεποικισμένην μὲ ἐγκαταστάσιν προβολέως, δι' οὗ προβάλλονται ἰδίᾳ εἰκόνες ἀπεικονίζουσαι τμήματα τεχνικῶν ἐγκαταστάσεων διαφόρων βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων καὶ τὰς φάσεις τῆς κατεργασίας διαφόρων πρώτων ὑλῶν. Ἡ αἴθουσα αὕτη παραδόσεως ἐπικοινωνεῖ ἐπίσης μὲ παράπλευρον εὐρύχωροτάτην, περιέχουσαν τὴν συλλογὴν τῶν ἐμπορευματολογικῶν εἰδῶν. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει καὶ μικροσκόπιον διὰ τὰς σχετικὰς μικροσκοπικὰς ἐπὶ ἐμπορευμάτων ἐργασίας. Τὰ πλεῖστα εἶδη τῆς Ἐμπορευματολογικῆς συλλογῆς προέρχονται ἐκ δωρεῶν διαφόρων ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν οἰκῶν. Ὁ βαθμιαῖος πλουτισμὸς καὶ ἡ ἐνδεικνυομένη ἀνακαίνισις διαφόρων εἰδῶν ἐπιδιώκονται συστηματικῶς καὶ ἀνελλιπῶς ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος.

ε) Ἡ διδασκαλία τῶν κλάδων τῆς *Φυσικῆς Ἱστορίας* διευκολύνεται δι' εἰδικῆς συλλογῆς τῶν ἀναγκαιούτων δειγμάτων καὶ λοιπῶν ἐποπτικῶν μέσων. Ἡ συλλογὴ αὕτη εἶναι τοποθετημένη ἐν ἰδιαιτέρῃ αἰθούσῃ. Ἡ συλλογὴ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας εἶναι ἀκόμη πενιχρά πως ἀλλ' ἐπιδιώκεται καὶ ταύτης ὁ βαθμιαῖος πλουτισμός.

ς') Ἡ διδασκαλία τῆς *Γεωγραφίας* διευκολύνεται ἐπίσης δι' ἀντιστοίχου συλλογῆς τῶν ἀναγκαιούτων ἐποπτικῶν μέσων. Ἡ συλλογὴ αὕτη εἶναι τοποθετημένη ἐπίσης ἐν ἰδιαιτέρῃ αἰθούσῃ. Εἰς τὴν συλλογὴν αὐτὴν βλέπει τις διαφόρους χάρτας, φυσικῆς, πολιτικῆς, οἰκονομικῆς κ.λ. γεωγραφίας διαφόρων ἡπείρων καὶ χωρῶν καὶ ἄλλα σχετικὰ μέσα. Ταῦτα δὲ συμπληροῦνται καὶ διὰ κινηματογραφικῶν παραστάσεων σχετικῶν, αἵτινες ὅμως προβάλλονται ἐν ἄλλῃ αἰθούσῃ, τῇ τῶν σχολικῶν ἐορτῶν, ὅπου εἶναι μονίμως τοποθετημένη ἡ σχετικὴ κινηματογραφικὴ συσκευή, δυναμένη νὰ χρησιμοποιηθῇ καὶ δι' ἐτέρους σχολικοὺς σκοποὺς.

Τὰ μαθήματα τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας καὶ τῆς Γεωγραφίας διδάσκονται συνήθως εἰς τὰς κοινὰς αἰθούσας παραδόσεων τῶν ἀντιστοιχῶν τάξεων. Ἐξαιρετικῶς ὅμως γίνεται πρὸς τοῦτο χρῆσις καὶ τῶν προμηθευσθῶν ἀμφιθεατρικῶν αἰθουσῶν, ὅσας παρίσταται ἀνάγκη προβολῆς σχετικῶν εἰκόνων.

ζ) Διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῆς *Δακτυλογραφίας* ἔχει διατεθῆ μία ἰδιαιτέρα αἰθουσα μετρίων διαστάσεων. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι 50 γραφομηχαναί, ἐκάστη μὲ τὰ ἀντίστοιχα ἐξαρτήματά της. Αἱ μηχαναὶ αὗται εἶναι τοποθετημέναι εἰς παραλλήλους σειράς, οὕτως ὥστε οἱ γράφοντες νὰ προσδέχωνται τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἐξ ἀριστερῶν. Ἡ μικρὰ τράπεζα, ἐφ' ἧς τοποθετεῖται ἐκάστη γραφομηχανή, εἶναι μονίμως τοποθετημένη, ἥτοι στηρίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους διὰ σιδηρῶν ποδῶν, κοχλιωμένων ἐπὶ τοῦ δαπέδου, παρουσιάζουσα ἐν συνόλῳ ὄψιν ἀνάλογον πρὸς τὴν τῆς ποδοκινήτου ὄρατομηχανῆς Singer. Ἐνεκα λόγων ὑγιεινῆς καὶ πρὸς ἐπίτευξιν μεζζονος δεξιότητις ἐφαρμόζεται κατὰ τὴν διδασκαλίαν τὸ λεγόμενον σύστημα τῆς τυφλῆς γραφῆς, καθ' ὃ τὰ πλήκτρα τῆς γραφομηχανῆς εἶναι κεκαλυμμένα διὰ κηροχάρτου ἀδιαφανοῦς, οὕτως ὥστε ὁ γράφων νὰ μὴ ἐπιδιώκῃ κατὰ τὴν δακτυλογράφησιν τὴν ἀνάγνωσιν τῶν γραμμάτων τῶν πλήκτρων ἀλλὰ γνωρίζων ταῦτα ἀπὸ μνήμης καὶ ἔξεως νὰ ἐκτελῇ τὴν γραφὴν μηχανικῶς. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἀνακουφίζονται οἱ ὀφθαλμοί, μὴ ὄντες ἠναγκασμένοι νὰ προσηλώνωνται διαρκῶς ἐπὶ τῶν πλήκτρων, καὶ ἀφ' ἐτέρου ἀποσοβεῖται ἡ διαρκῆς κύψις τοῦ κορμοῦ τοῦ σώματος, ἦν συνεπάγεται ἡ συνεχὴς ἐπὶ τῶν πλήκτρων προσήλωσις τῶν ὀφθαλμῶν. Χάρις εἰς τόν, ὡς ἄνω, ἐπαρκῆ ἀριθμὸν διαθέσιμων γραφομηχανῶν ἀποβαίνει δυνατὴ ἡ συνδιδασκαλία καὶ συνάσκησις πάντων τῶν μαθητῶν ἐκάστης διδασκομένης τάξεως. Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ ταχεῖα ἀπόκτησις τῆς προσηκούσης δεξιότητις. Συνήθως διδάσκονται ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ οἱ μαθηταὶ ἐκάστου τμήματος τῆς ἀνωτάτης τάξεως, τῆς Δ', ἐκατέρας τῶν δύο Ἀκαδημιῶν (ἀρρένων, θηλέων),

καὶ δὴ ἐπὶ 2 ὥρας μόνον καθ' ἑβδομάδα. Εἶναι ἀξιόλογος ἡ ἐντὸς ἐνὸς ἔτους ὑπὸ τοὺς ὄρους τούτους πραγματοποιουμένη δεξιότητις δακτυλογραφίσεως. Εἰς τὴν ἰδίαν αἰθουσαν ἀσκοῦνται καὶ οἱ σπουδασταὶ τῶν παρ' ἐκάστη Ἀκαδημίᾳ λειτουργουσῶν εἰδικῶν τάξεων ἐμπορικῶν σπουδῶν, ὡς καὶ οἱ μαθηταὶ τῆς κατωτέρας διταξίου ἐμπορικῆς σχολῆς. Κατὰ μῆκος δὲ ἐνὸς τῶν μεγαλυτέρων τοίχων τῆς αἰθούσης ταύτης εἶναι τοποθετημένη σειρὰ ἐργασθῶν, ἐν οἷς φυλάσσονται συστηματικῶς ταξιθετημένοι αἱ ἐκάστοτε ἐκτελούμεναι δακτυλογραφημέναι ἐργασίαι τῶν μαθητῶν, τὰ πρὸς τὴν δακτυλογραφίαν σχετικὰ εἰδικὰ βιβλία καὶ ὁδηγίαι, ὡς καὶ ἀπόθεμα τῆς ἀναγκαιούσης γραφικῆς ὕλης.

η) Τέλος εἰς αἰθούσας ἐν τῷ ὑπογεῖῳ ὀρόφῳ τοῦ Σχολικοῦ Μεγάρου, εὐρυχώρους καὶ καλῶς διεσκευασμένας, λειτουργοῦσι καὶ αἱ φιλοξενούμεναι κατώτεροι σχολαὶ συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως, ὡς λ.χ. ἡ *τῆς Διακοσμητικῆς, τῆς τῶν πωλητῶν καὶ πωλητριῶν, τῆς κατασκευῆς γυναικείων πύλων, τῆς κατασκευῆς ἀσπρορροῦχων* (γυναικείων καὶ ἀνδρικών) κ.λ.

θ) Πλὴν τῶν, ὡς ἄνω, μνημονευθεισῶν διαφορῶν αἰθουσῶν ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι εἰδικῆς χρήσεως τοιαῦται. Ἐκ τούτων ἀναφέρομεν τὰς ἑξῆς: *Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως τῆς Σχολῆς, Γραφεῖον τῆς Γραμματείας τῆς Σχολῆς, Γραφεῖον τῶν κ.κ. Καθηγητῶν, αἰθουσαι συνεδριάσεων κ.λ.* Πάντα ταῦτα εἶναι εὐρύχωρα, φωτεινά, εὐάερα, προσφόρως ἐπιπλωμένα καὶ μὲ ἐγκαταστάσεις φωτισμοῦ, θερμάνσεως κ. λ. Ἐν μερικαῖς τῶν αἰθουσῶν τούτων ὑπάρχουσι καὶ *ἀντίστοιχοι βιβλιοθήκαι* πρὸς χρῆσιν τοῦ Διδάσκοντος Προσωπικοῦ.

ι) Κατὰ τὰ διαλείμματα οἱ μαθηταί, ἑλλείψει ἐσωτερικοῦ προαυλίου, περιφέρονται ἐν τῷ διαδρόμῳ ἐκάστου ὀρόφου. Ὁ διάδρομος οὗτος ἔχει πλάτος 4 μέτρων περίπου καὶ μῆκος ἴσον πρὸς τὸ τῆς ἐν τῷ σκιαγραφίματι σημειουμένης διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 4 μεσημβρινῆς πτέρυγος. Τὸ δάπεδον τοῦ διαδρόμου ἔχει στρώμα τοιοῦτον, ὥστε ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ μὴ παράγῃται θόρυβος ἐκ τοῦ βηματισμοῦ τῶν μαθητῶν ἀφ' ἐτέρου δὲ νὰ εἶναι εὐκόλος καὶ ταχεῖα ἡ ἐργασία τοῦ καθαρισμοῦ καὶ τῆς πλύσεως αὐτῆς.

Ἐν τῷ διαδρόμῳ ἐκάστου ὀρόφου λειτουργεῖ καθαρώτατον κυλικεῖον (buffet), ὅπου πᾶς βουλόμενος μαθητῆς δύναται κατὰ τὰ διαλείμματα νὰ προμηθευθῇ πᾶν εἶδος ἐδέσματος κρύου καὶ μικρῶν ἄρτων. Τὰ εἶδη ταῦτα πωλοῦνται πολὺ εὐθηνὰ εἰς τοὺς μαθητάς.

ια) Παρὰ τὴν πύλην τῆς εἰσόδου τοῦ Σχολικοῦ τούτου Μεγάρου ὁ θυρωρὸς ἔχει μικρὸν ἐσωτερικὸν χαρτοπωλεῖον, ὅπου οἱ μαθηταὶ δύναται εὐκόλως νὰ προμηθευθοῦν πᾶν εἶδος ἀναγκαιῶν αὐτοῖς διὰ τὰς γραφικὰς τῶν ἐργασιῶν.

ιβ) Εἰς ἕκαστον ὄροφον ὑπάρχουν τὰ ἀναγκαιούτα ἀποχωρητήρια καὶ οὐρητήρια μὲ ἀφθονον ὕδωρ. Τὰ πρῶτα εἶναι ἐκ πορσελάνης, συστηματικὰ καὶ εὐκόλως καὶ ἀφθόνως πλυνόμενα. Τὰ δεύτερα ἔχουσι στρώμα ἐξ ἀσφαλ-

του και πλύνονται εύκολως και αφθόνως. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας οὐδεμία δυσσομία εἶναι αισθητή.

ιγ) Αἱ κλίμακες τῆς κυρίας εἰσόδου τοῦ Μεγάλου τούτου τῶν δύο Ἀκαδημιῶν εἶναι μεγαλοπρεπέσταται και καθαρώταται, καταλαμβάνουσαι ἄρκετὰ μέγαν χώρον. Οἱ τοῖχοι τῆς εἰσόδου ταύτης καλύπτονται μὲ πλάκας κυανοχρόους σιλιπνάς.

Ὁ θυρωρὸς ἐπιτρέπει τὴν εἴσοδον εἰς τοὺς μαθητὰς κατὰ τὴν πρωϊνὴν προσέλευσίν των τὴν δὲ ἔξοδον μόνον κατὰ τὸ πέρασ τῶν μαθημάτων τῆς ἡμέρας. Ἡ δι' ἔξαιρετικὸς λόγους ἔξοδος ἐπιτρέπεται μόνον κατόπιν ἀδείας τῆς Διευθύνσεως τῆς Ἀκαδημίας.

ιδ) Πᾶσαι αἱ αἴθουσαι τοῦ Σχολικοῦ τούτου Μεγάλου τόσον αἱ τῶν παραδόσεων ὅσον και αἱ λοιπαὶ εἰδικαὶ κλείονται πάντοτε διὰ ἀντιστοίχων κλειθρῶν. Τὰς κλειδας τούτων κρατεῖ ἡ Διεύθυνσις τῆς Ἀκαδημίας και ἑκάστοτε παραδίδει εἰς τὸν ἀρμόδιον τὴν κλεῖδα, προκειμένου νὰ ἀνοιχθῇ αὐτὴ ἢ ἐκεῖνη ἢ αἴθουσα. Ὁ παραλαβὼν τὴν κλεῖδα ὀφείλει βραδύτερον νὰ ἀποδώσῃ αὐτὴν εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῆς Ἀκαδημίας.

V. ΣΥΛΛΟΓΑΙ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΑΙ.

§ 172. Ἡ Ν. Β. Ἐμπορ. Ἀκαδημία, ἰδρυθεῖσα τῷ 1858 και ἀνακαινισθεῖσα τῷ 1926, διέθετε τὰς ἑξῆς Συλλογὰς διδακτικῶν μέσων κατὰ τὸ 1929:

1. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.

(Βιβλιοθηκάριος ὁ καθηγητὴς Dr. Egon Komorzynsky).

Α'. Διὰ τοὺς διδάσκοντας.

Τὸ τμήμα τοῦτο τῆς Βιβλιοθήκης μέχρι τοῦ 1928 περιελάμβανε 6271 τόμους. Κατὰ τὸ σχολ. ἔτος 1928/29 ἐπλουτίσθη μὲ 17 νέα ἔργα, ὡς ἑξῆς:

1) Δαπάναις τοῦ Σωματείου τῶν Ἐμπόρων τῆς Βιέννης.

Ἀριθ. 6272. Brandes G.: Hauptströmungen der Literatur des 19. Jahrhunderts—Berlin, 1924, 3 Bände.

Ἀριθ. 6273. Schmidt Dr. J.:—Kurzes Lehrbuch der Organischen Chemie. 3 Aufl. Stuttgart, 1922.

Ἀριθ. 6274. Hielscher K.:—Österreichische Landschaft und Baukunst. Berlin o.J.

Ἀριθ. 6279. Wagner H.:—Lehrbuch der Geographie 10. Aufl. I Band, 1, 2, 3 Teil., Hannover 1923, 3 Bände.

Ἀριθ. 6280. Liefmann R. und Angelberger F.:—Mineralölgwirtschaft, Breslau, 1927.

2) Ἐκ δωρεᾶς τοῦ Διοικ. Συμβουλίου τῆς Ἀκαδημίας.

Ἀριθ. 6275. Herzog R.:—Die vom Niederrein—Stuttgart un Berlin, 1923.

Ἀριθ. 6276. Τοῦ αὐτοῦ:—Die Wiskottens-Stuttgart u. Berlin 1923.

Ἀριθ. 6277. » :—Die Burgkinder. » » 1923.

Ἀριθ. 6278. Kaufmann Dr. M.:—Die Abzugsrentensteuer und die Fondsbeiträge—Wien 1928.

Ἀριθ. 6281. Minialow E.:—Bilanzgeheimnisse—Leipzig und Wien, 1928.

Ἀριθ. 6282. Handbuch der Wirtschaftsorganisationen Österreichs, Wien, o. J.

Ἀριθ. 6283. Schneider A.:—Führer durch die Börse in Berlin, 1926.

Ἀριθ. 6284. Stern R.:—Buchhaltungslexikon. Supplement Lieferg. 42/43.—Berlin, Leipzig, Wien, 1928.

Ἀριθ. 6287. Cekota A.:—Bata. Neue Wege. Brünn, Prag, 1928.

Ἀριθ. 6288. Berdach Dr. O. und Himmer Prof. Dr. J.G.:—Taschenbuch des Wirtschaftslebens. Wien, 1929.

3) Ἐπίσης ἐκ δωρεᾶς τοῦ Ἐπιμελητηρίου Βιέννης.

Ἀριθ. 6285. Bericht über die Industrie, den Handel und die Verkehrsverhältnisse in Wien und Niederösterreich während des Jahres 1927.—Wien, 1928.

4) Ἐκ δωρεᾶς τῆς Πανευρωπαϊκῆς Ἐνώσεως.

Ἀριθ. 6286. Coudenhove—Kalergi R. N.:—Panneuropa.—Wien und Leipzig, 1926.

Β'. Βιβλιοθήκη διὰ τοὺς μαθητὰς.

Εἰς τοὺς προϋπάρχοντας πολυαριθμούς τόμους αὐτῆς προσετέθησαν, κατὰ τὸ σχολ. ἔτος 1928/29, 150 νέα βιβλία, ἐκ δωρεᾶς τοῦ Gremiums der Kaufmannschaft. Ἐκ τούτων σημειοῦμεν ἐνδεικτικῶς μερικά, ἐν τῇ γερμανικῇ ἐκδομένῃ, τὰ ἑξῆς:

1) Hauff W.:—Lichtenstein.

2) Menschen, Völker, Zeiten. Ferrero: Julius Cäsar. Schöffler: Homer.

3) Keller G.:—Züricher Novellen.

4) Barbuse H.:—Das Feuer.

5) Bierbaum O. J.:—Stilpe.

- 6) Björnson :— Novellen.
- 7) Scherr J.:—Geschichte der Weltliteratur.
- 8) Brunn L.:—Van Zantes Abenteuer.
- 9) » » » glückliche Zeit.
- 10) Conrad J.:—Spiel des Zufalls.
- 11) Dahn F.:—Ein Kampf um Rom.
- 12) Sven Hedin.:—Von Pol zu Pol.
- 13) » :—Von Peking nach Moskau.
- 14) » :—Transhimalaia.
- 15) » :—Durch Asiens Wüsten κ.λ. κ.λ.

Κατὰ τὸ 1929 ἡ μαθητικὴ βιβλιοθήκη περιελάμβανε :

- α) Τὸ Γαλλικὸν τμήμα : 78 ἔργα εἰς 91 τόμους.
- β) Τὸ Ἀγγλικὸν τμήμα : 170 ἔργα εἰς 212 τόμους.
- γ) Τὸ Γερμανικὸν τμήμα : Πολὺ ἀνώτερον ἀριθμὸν.

2. GEOGRAPHISCHES KABINETT.

(Προϊστάμενος ὁ καθ. Dr. Jos. Stoiser).

Ἡ συλλογὴ τῶν διδασκτικῶν μέσων τῆς Γεωγραφίας εἶναι ἀρκετὰ πλουσία. Κατὰ τὸ 1928/29 οὐδεμία προσθήκη ἐγένετο.

3. LICHT BILDER SAMMLUNG.

(Συλλογὴ προβαλλομένων εἰκόνων).

(Προϊστάμενος ὁ καθ. Dr. Alfred Schwetter).

Καὶ αὕτη εἶναι ἀρκετὰ πλουσία. Κατὰ τὸ 1928/29 οὐδεμία προσθήκη ἐγένετο.

4. PHYSIKALISCHES KABINETT.

(Προϊστάμενος ὁ καθ. Dr. Arnold Chazel).

Καὶ αὕτη ἡ συλλογὴ εἶναι πλουσία. Κατὰ τὸ 1928/29 προσετέθησαν τὰ ἑξῆς :

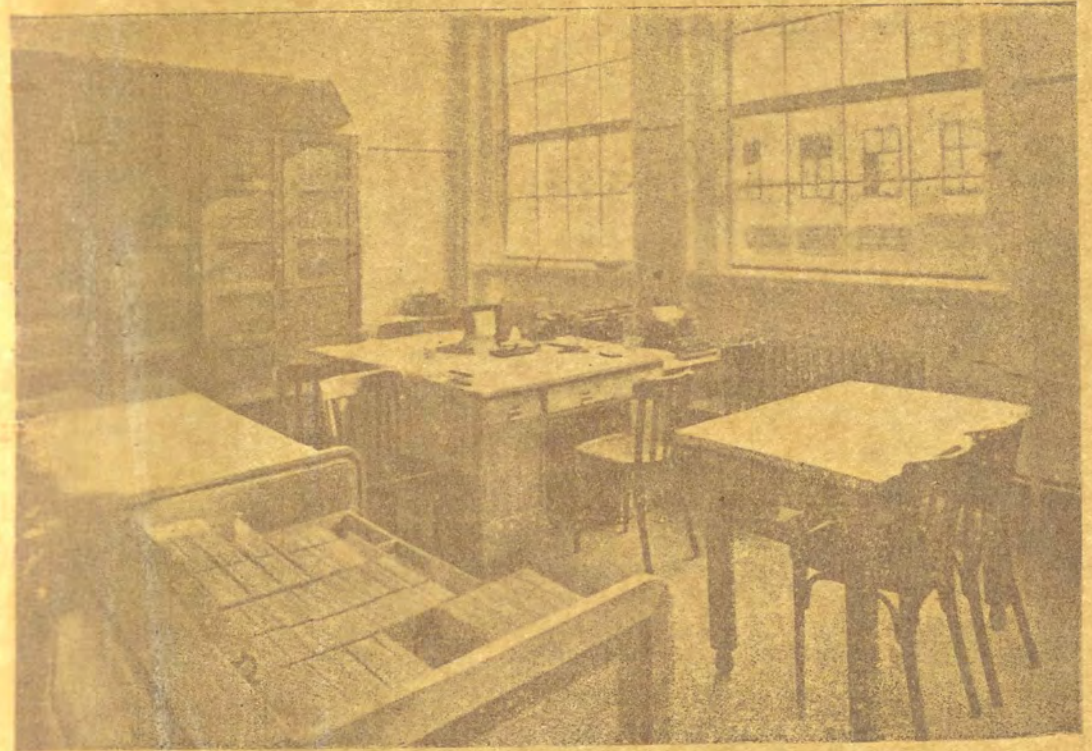
1. Kathodenstrahlrohr mit umklappbarem Aluminiumkreuz.

1. Wandtafel : «Drehstrommaschine».

1. » : «Dynamoelekt. Maschine».

1. » : «Mehrphasige Wechselstrommaschinen».

1. » : «Hochdruckdampfmaschinen».

II Ἐπαγγελματ. Σχολὴ ἐν Hütteldorferstrasse 7—17 Γραφεῖον Διευθυντοῦ αὐτῆς (δρ. σελ. 177).

- 6) Björnson :— Novellen.
- 7) Scherr J.:—Geschichte der Weltliteratur.
- 8) Brunn L.:—Van Zantes Abenteuer.
- 9) » » » glückliche Zeit.
- 10) Conrad J.:—Spiel des Zufalls.
- 11) Dahn F.:—Ein Kampf um Rom.
- 12) Sven Hedin.:—Von Pol zu Pol.
- 13) » :—Von Peking nach Moskau.
- 14) » :—Transhimalaja.
- 15) » :—Durch Asiens Wüsten κ.λ. κ.λ.

Κατὰ τὸ 1929 ἡ μαθητικὴ βιβλιοθήκη περιελάμβανε :

- α) Τὸ Γαλλικὸν τμήμα : 78 ἔργα εἰς 91 τόμους.
- β) Τὸ Ἀγγλικὸν τμήμα : 170 ἔργα εἰς 212 τόμους.
- γ) Τὸ Γερμανικὸν τμήμα : Πολὺ ἀνώτερον ἀριθμὸν.

2. GEOGRAPHISCHES KABINETT

(Προϊστάμενος ὁ καθ. Dr. Jos. Steiner)

Ἡ συλλογὴ τῶν διδακτικῶν μέσων τῆς Γεωγραφίας εἶναι ἀρκετὰ πλουσία. Κατὰ τὸ 1928/29 οὐδεμία προσθήκη ἐγένετο.

3. LICHT BILDER SAMMLUNG

(Συλλογὴ προβολομένων εἰκόνων).

(Προϊστάμενος ὁ καθ. Dr. Alfred Schwitter).

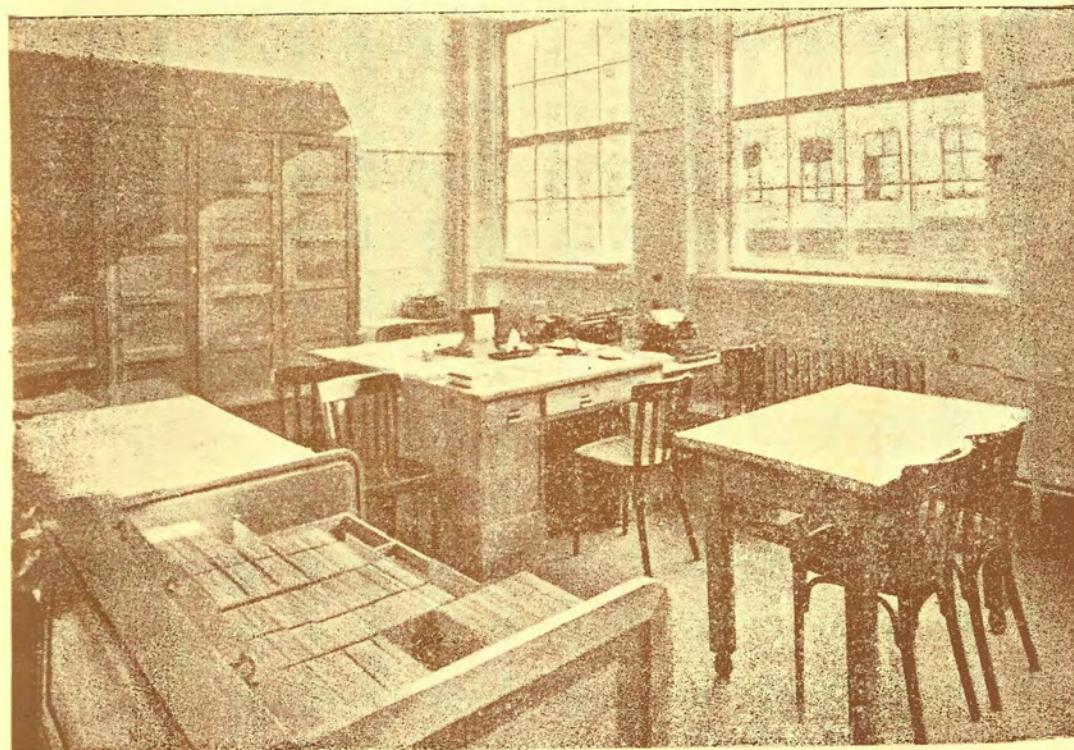
Καὶ αὕτη εἶναι ἀρκετὰ πλουσία. Κατὰ τὸ 1928/29 προστέθηκα ἐγένετο.

4. PHYSIKALISCHES KABINETT.

(Προϊστάμενος ὁ καθ. Dr. Arnold Chazot).

Καὶ αὕτη ἡ συλλογὴ εἶναι πλουσία. Κατὰ τὸ 1928/29 προστέθησαν τὰ ἑξῆς :

1. Kathodenstrahlrohr mit umklappbarem Aluminiumkreuz.
1. Wandtafel : «Drehstrommaschine».
1. » : «Dynamoelektr. Maschine».
1. » : «Mehrphasige Wechselstrommaschinen».
1. » : «Hochdruckdampf maschinen».

Ἡ Ἐπαγγελματ. Σχολὴ ἐν Hütteldorferstrasse 7-17 Γραφεῖον Διευθυντοῦ αὐτῆς (ὄρ. σελ. 177).

5. DAS KOMMERZIELLE KABINETT.

(Προϊστάμενος ὁ καθ. *Rudolph Krencioch*).

Κατὰ τὸ 1928/29 οὐδεμία προσθήκη ἐγένετο εἰς τὴν ὑπάρχουσαν ἀξιόλογον σχετικὴν συλλογὴν.

6. Η ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ.

(Προϊστάμενος ὁ καθ. *Rudolph Henke*).

Εἰς τὴν ὑπάρχουσαν τοιαύτην οὐδεμία προσθήκη ἐγένετο κατὰ τὸ 1928/29.

7. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ.

(Προϊστάμενος ὁ καθ. *Dr. Julius Haas*).

Εἰς τὴν συλλογὴν τῶν ἱστορικῶν χαρτῶν καὶ ἄλλων σχετικῶν ἀντικειμένων οὐδεμία προσθήκη ἐγένετο τῷ 1928/29.

8. ΤΟ ΧΗΜΙΚΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ.

(Προϊστάμενος ὁ καθ. *Dr. Moriz Kohn*).

Εἰς τὴν ὑπάρχουσαν πλουσίαν συλλογὴν οὐδεμία προσθήκη ἐγένετο κατὰ τὸ 1928/29 εἰς συσκευάς. Ἠγοράσθησαν δὲ μόνον αἱ ἀναγκαῖαι διὰ τὴν διδασκαλίαν χημικαὶ οὐσίαι.

9. Η ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ.

(Προϊστάμενος ὁ καθ. *Ing. Johann Kajetinnsky*).

Εἰς τὴν ὑπάρχουσαν ἀξιόλογον συλλογὴν ταύτην προσετέθησαν κατὰ τὸ 1928/29 διάφορα στοιχεῖα ἐκ δωρεῶν. Ἐδώρησαν :

1. Οἱ κ.κ. Joseph Olah, Wien III., Rudolfs v. Altplatz 6 : μίαν πλουσιωτάτην συλλογὴν ἡφαινωδῶν.
2. Ὁ οἶκος Heinrich Löwy und Bruder, Wien, I, καὶ 27 : μίαν καθ' ὑπερβολὴν πλουσίαν συλλογὴν von Linoleum.
3. Ὁ κ. Huba v. Eleöd, σπουδαστῆς ἐιδικῆς τάξεως, — πίνακα τῆς βαθμιαίας παραγωγῆς τῆς ὑέλου.
4. Ὁ οἶκος Wollgarn — Spinnerei Schöller, Wien-Bregenz : ἓνα πολύτιμον πίνακα ἐμφαίνοντα τὰ διαδοχικὰ στάδια παραγωγῆς τοῦ νήματος.
5. Διάφοροι ἄλλοι διάφορους μικρὰς δωρεάς.

10. Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΣΤΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ.

(Προϊστάμενος αὐτῆς ὁ καθ. Ing. Ernst Remenovsky).

Εἰς τὴν ὑφισταμένην συλλογὴν, μετρίως περιεκτικότητος, οὐδεμία προσθήκη ἐγένετο κατὰ τὸ σχολ. ἔτος 1928/29.

VI. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ.

§ 173. Ὁ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ ταύτῃ ἰσχύων κανονισμὸς ἐσωτερικῆς λειτουργίας ἐνεκρίθη δι' ὑπουργικῆς ἀποφάσεως τῆς 3/10/1903 καὶ ἐτέρας τῆς 23/9/1909.

Παραθέτομεν περίληψιν τῶν διατάξεων αὐτοῦ.

§ 1.

Ἡ διδασκαλία τῶν ὑποχρεωτικῶν μαθημάτων γίνεται μόνον τὴν πρωτῆν, ἥτοι ἀπὸ τῆς 8 π.μ. μέχρι τῆς 1 μ.μ. ἐκάστης ἐργασίμου ἡμέρας.

§ 2—3.

Ἐν αὐταῖς καθορίζονται τὰ καθήκοντα τῶν μαθητῶν ἀπὸ ἀπόψεως συμπεριφορᾶς : α) πρὸς τὰ μέλη τοῦ Διδακτικοῦ Προσωπικοῦ, β) πρὸς ἀλλήλους, γ) ἀπέναντι τῶν σχολικῶν σκευῶν καὶ γενικῶς τῶν σχολικῶν πραγμάτων, δ) ἀπέναντι τῶν ἀτομικῶν των πραγμάτων (βιβλίων, τετραδίων κ.λ.).

§ 4.

Αὐστηρότατα ἀπαγορεύεται πᾶσα βλάβη, καθ' οἷονδήποτε τρόπον ἐπιφερομένη, ἐπὶ τῶν σχολικῶν πραγμάτων καὶ μερῶν τοῦ Σχολικοῦ Κτιρίου, διδακτικῶν ὀργάνων κ.λ.

Διὰ πᾶσαν προξενουμένην βλάβην ὑποχρεοῦται ὁ ὑπαίτιος νὰ καταβάλῃ πλήρη ἀποζημίωσιν καὶ ἐν περιπτώσει κακῆς προθέσεως ἐπιβάλλεται καὶ πρόσθετος ποινή.

§ 5—6.

Ἀπαγορεύεται τὸ ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας ἀνοίγμα τῶν παραθύρων ἢ ἀνεμιστήρων εἰς τοὺς μαθητάς. Ἐπίσης ἡ ἀπόρριψις ἐπὶ τοῦ δαπέδου τεμαχίων χάρτου, ὑπολειμμάτων τροφῆς κ.λ. Πάντα ταῦτα ὀπίπτονται μετὰ πρόσοχῆς εἰς τοὺς πρὸς τοῦτο τοποθετημένους καλὰθους ἀχρήστων πραγμάτων.

§ 7—8.

Ἀπαγορεύεται ἡ συγκέντρωσις τῶν μαθητῶν πρὸ τοῦ Μεγάρου τῆς Ἀκαδημίας, ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων καὶ πρὸ τῶν τροχιοδρομικῶν γραμμῶν εἴτε πρὸ τῆς ἐνάρξεως εἴτε μετὰ τὸ πέρας τῶν μαθημάτων. Ἐν δὲ τῇ στοᾷ τῆς εἰσόδου, ἐπὶ τῶν κλιμάκων καὶ ἐν τοῖς διαδρόμοις ὀφείλου νὰ φέρονται οἱ μαθηταὶ ἀθορύβως, εὐπρεπῶς καὶ ἐπὶ πλέον εὐγενῶς ἀπέναντι τῶν Καθηγητῶν καὶ τῶν Ἐπισκεπτῶν.

§ 9—10—11.

Ἡ πρώτη καθυστέρησις προσελεύσεως εἰς τὴν Σχολὴν θεωρεῖται βαρεῖα παράβασις τῆς προσηκούσης τάξεως.

Κατὰ τὴν ἐναρξίν τοῦ μεγάλου διαλείμματος ὑποχρεοῦνται πάντες οἱ μαθηταὶ νὰ ἐξέρχωνται τῶν αἰθουσῶν παραδόσεως ἀλλὰ νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὰς θέσεις των ἅμα τῇ δευτέρᾳ κρούσει τοῦ κώδωνος.

Ὁ μαθητὴς δὲν ἔχει τὴν ἄδειαν νὰ ἀλλάσῃ ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας τὴν ἀπαξ καθορισθεῖσαν ἐν τοῖς θρανίοις θέσιν του ὑπὸ τοῦ Προϊσταμένου τῆς τάξεως.

§ 12—13—14.

Καθορίζουσι τὰ καθήκοντα τοῦ μαθητοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ μαθήματος, τὰ τῆς ἐξόδου ἐκ τῆς αἰθούσης παραδόσεως κ.λ.

§ 15.

Αὕτη καθορίζει ὑπὸ ποίας περιστάσεις δύναται ὁ μαθητὴς νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ Μεγάρου τῆς Ἀκαδημίας.

§ 16.

Καθορίζει τὰ τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ μαθητοῦ, ὅπως μετέχῃ παντὸς προβλεπομένου διαγωνισμοῦ καὶ τὰς συνεπείας ἐν περιπτώσει ἀποχῆς.

§ 17.

Καθορίζει τὰ τῆς παρακολουθήσεως τῆς διδασκαλίας προαιρετικοῦ μαθήματος, ὅπερ ἐξέλεξεν ὁ μαθητὴς συναινέσει τοῦ κηδεμόνου του.

§ 18—19—20—21—22—23.

Αὗται καθορίζουσι τὰς συνεπείας ἐξ ἀπουσίας δεδικαιολογημένης ἢ ἀδικαιολογήτου ἢ ὀριστικῆς ἀποχωρήσεως τοῦ μαθητοῦ.

§ 24—25.

Αὕτη καθορίζει τὰ τῆς ὑποχρεωτικῆς χορηγήσεως εἰς ἕκαστον μαθητὴν, ἅμα τῇ ἐγγραφῇ του εἰς τὴν Ἐμπορικὴν Ἀκαδημίαν, τοῦ κεκανονισμένου Δελτίου ταυτότητος, φέροντος τὴν φωτογραφίαν αὐτοῦ κ.λ.

§ 26.

Καθορίζεται τίνι τρόπῳ δύναται μαθητὴς νὰ γίνῃ μέλος Ἐνώσεως. Ἡ παράβασις τῆς διατάξεως ταύτης συνεπάγεται βαρεῖας ποινὰς μέχρι τοῦ ἀποκλεισμοῦ του ἐκ τῆς Ἀκαδημίας.

§ 27.

Ἀπαγορεύεται τὸ καπνίζειν ἐντὸς καὶ πρὸ τοῦ Καταστήματος τῆς Ἀκαδημίας αὐστηρότατα.

§ 28.

Ἀπαγορεύεται ἡ διοργάνωσις ἐκδρομῶν ὡς καὶ πᾶσα συγκέντρωσις πολ-

λῶν μαθητῶν ἄνευ ἐγκρίσεως τοῦ Διευθυντοῦ καὶ ἄνευ παρουσίας ἑνὸς μέλους τοῦ Διδάσκοντος Προσωπικοῦ.

§ 29.

Ἀπαγορεύεται τὸ δημοσιογραφεῖν ἄνευ ἐγκρίσεως τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀκαδημίας.

§ 30.

Συλλογὴ ἐράνων χρηματικῶν πρὸς οἰονδήποτε σκοπὸν ἐπιτρέπεται μόνον ἐγκρίσει τῆς Διευθύνσεως τῆς Ἀκαδημίας.

§ 31—32.

Ὅριζονται τὰ καθήκοντα τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων ἔναντι τῆς Σχολῆς.

§ 33.

Πᾶσα παράβασις τοῦ παρόντος κανονισμοῦ συνεπάγεται τιμωρίαν, ἡ ὅποια εἶναι ἀνάλογος τῆς βαρύτητος τῆς παραβάσεως.

Αἱ ἐπιτρεπόμεναι ποιναὶ εἶναι :

- α) Ἐπίπληξις παρὰ τοῦ Προϊσταμένου (Καθηγητοῦ) τῆς τάξεως.
- β) » αὐστηροτάτη » » »
- γ) » παρὰ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἐμπορ. Ἀκαδημίας.
- δ) » αὐστηρὰ παρὰ τοῦ αὐτοῦ.
- ε) » » » μετὰ τῆς ἀπειλῆς τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἐκ τῶν μαθημάτων.
- ς) Ἀποκλεισμός ἐκ τῆς Ἐμπορ. Ἀκαδημίας.

VII. ΟΡΟΙ ΠΑΡΑΔΟΧΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ.

§ 174. Ἡ παραδοχὴ μαθητῶν ἐν τῇ Νέᾳ Βιεν. Ἐμπορ. Ἀκαδημίᾳ γίνεται ὑφ' οὗς ὄρους καὶ παρὰ πάσῃ ἄλλῃ Ἐμπορ. Ἀκαδημίᾳ (§ 150).

VIII. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ.

§ 175. Εἰς τὰς 4 τάξεις τῆς Νέας Βιεν. Ἐμπορ. Ἀκαδημίας ἐφαρμόζεται τὸ κανονικὸν πρόγραμμα διὰ πᾶσαν Ἐμπορ. Ἀκαδημίαν (§ 158).

IX. ΚΡΙΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.

§ 176. Γενομένης συζητήσεως μεταξὺ τοῦ κ. Διευθυντοῦ τῆς ἐν λόγῳ Ἀκαδημίας καὶ ἐμοῦ ἐπὶ τοῦ, ὡς ἄνω, ἐφαρμοζομένου προγράμματος συζητήσαν τὰ ἑξῆς πορίσματα :

1. Τὰ μαθήματα γενικῆς μορφώσεως (ὡς λ.χ. Γερμανικά, Ἱστορία, Γεν. Μαθηματικά, Φυσικαὶ Ἐπιστήμαι κ.λ.) ἐν τῷ προγράμματι τῆς Ἐμπορικῆς Ἀκαδημίας ἔχουσι περίπου τὴν αὐτὴν ἔκτασιν, οἷαν καὶ ἐν τῷ προγράμματι (τοῦ ἀνωτέρου κύκλου) Πρακτ. Λυκείου. Ἡ μόνη οὐσιώδης διαφορὰ συνίσταται εἰς τὰ εἰδικὰ μαθήματα. Δύναται τις ὅθεν νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν 4τά-

ξιον Ἐμπορ. Ἀκαδημίαν ὡς μίαν παραλλαγὴν ἢ παραφυάδα Πρακτικοῦ Λυκείου ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης.

Καὶ πράγματι ἡ ἱστορία τῆς ἐξελιξέως τῆς ἐμπορικῆς ἐκπαιδεύσεως, καὶ δὴ ἐν Αὐστρίᾳ, ἀναγράφει, ὅτι αἱ πρῶται ἀπόπειραι συγκροτήσεως ἰδρύματος παρέχοντος ἐμπορικὴν μόρφωσιν ἐγένοντο ἐν Πρακτικῷ Λυκείῳ διὰ προσθήκης ὀλίγων εἰδικῶν ἐμπορικῶν μαθημάτων καὶ ἀναλόγου περιστολῆς ἢ παραλείψεως μερικῶν ἐκ τῶν μαθημάτων τοῦ Λυκείου.

2. Εἰς τὸ γεγονός τῆς συγγενείας ταύτης στηρίζεται καὶ ἡ καθιέρωσις τοῦ θεσμοῦ τῶν ἐξετάσεων ὠριμότητος παρ' Ἐμπορ. Ἀκαδημίας μὲ τὰ συμπαρομοτοῦντα δικαιώματα τῆς ἐγγραφῆς τῶν ἀπολελυμένων καὶ ὑποστάντων τὴν ἐξέτασιν ταύτην πρὸς ἐγγραφὴν εἰς ὠρισμένας Πανεπιστημιακὰς Σχολὰς.

3. Τὸ πρόγραμμα τοῦτο τῆς Ἐμπορ. Ἀκαδημίας θεωρῶ ὡς πολὺ βαρὺ διὰ τοὺς μαθητὰς αὐτῆς καὶ συνεπῶς ἐπιβλαβές διὰ τὴν ὑγείαν τῶν σπουδαστῶν. Εἰς τὴν ἀποψιν ταύτην συνεφώνησε καὶ ἡ Διεύθυνσις τῆς Ἀκαδημίας ταύτης.

4. Ἡ Διεύθυνσις τῆς Ἀκαδημίας εὐηρεστήθη νὰ ἐξηγήσῃ ὡς ἑξῆς τὸ γεγονός τῆς καθιερώσεως τοῦ ἐν λόγῳ προγράμματος, ὡς καὶ τὸ σύστημα τῶν μονοετῶν εἰδικῶν ἐμπορικῶν σπουδῶν.

Πολλοὶ μαθηταὶ εἰσερχόμενοι εἰς τὴν Ἐμπορ. Ἀκαδημίαν δὲν ἀποβλέπουσι πάντοτε εἰς τὴν ἐν τῷ ἔμπορίῳ ἢ βιομηχανίᾳ κ.λ. μετασχολικὴν δρασίαν, ἀλλὰ συνήθως ἀλλάσσουν τὴν ἀρχικὴν πρόθεσιν των καὶ ἀποφασίζουσι νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς ἐπιστημονικὰς σπουδὰς εἴτε θεωρητικῆς εἴτε καὶ τεχνικῆς φύσεως. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἔχουσι ἀνάγκην ἐπαρκεστέρως πως γενικῆς μορφώσεως, ἥτις μόνον διὰ τοῦ ἐν λόγῳ ὑπερφορτωμένου προγράμματος μαθημάτων εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξασφαλισθῇ καὶ ὁ βαθμὸς τῆς ἐπιτυχίας ταύτης διαπιστοῦται διὰ τῶν ἐξετάσεων ὠριμότητος.

Ἀφ' ἐτέρου δ' ὁ κ. Διευθυντὴς τῆς Νέας Βιεν. Ἐμπορικῆς Ἀκαδημίας προσέθεσε καὶ τὸ ἑξῆς ἀντίθετον γεγονός, ὅτι δηλ. καὶ πολλοὶ τελειόφοιτοι Μέσων Σχολῶν (ὡς Γυμνασίων, ἀνθρωπιστικῶν καὶ πραγματικῶν, Πρακτικῶν Λυκείων) συμβαίνει νὰ ἀλλάσωσιν ἀπόφασιν ὡς πρὸς τὴν μετασχολικὴν ἀπασχόλησίν των. Οὕτω παραιτοῦνται οὗτοι τοῦ ἀρχικοῦ σχεδίου των περὶ ἐπιστημονικῶν σπουδῶν καὶ λαμβάνουσι τὴν ἀπόφασιν νὰ τραπῶσιν εἰς οικονομικὴν δρασίαν παρὰ διαφόροις ἐπιχειρήσεσιν εἴτε διότι μετεβλήθησαν οἱ ἀρχικοὶ ὅροι τῆς οἰκογενειακῆς των καταστάσεως, ὥστε νὰ μὴ εἶναι ὑλικῶς δυνατὴ πλέον εἰς αὐτοὺς ἡ ἀρτία ἐπιστημονικὴ των κατάρτισις, εἴτε διότι παρουσιάζεται ἐκ τῶν ὑστέρων εὐκαιρία εἰς αὐτοὺς ἐπωφελοῦς δράσεως ἐν ἐπιχειρήσεσι. Διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν ἀκριβῶς τῆς κατηγορίας ταύτης τῆς νεολαίας ἔχουσι θεσπισθῆ καὶ αἱ προμνησθεῖσαι τάξεις μονοετῶν ἐμπορικῶν σπουδῶν παρ' ἐκάστη Ἐμπορικῇ Ἀκαδημίᾳ.

X. ΟΡΟΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.

§ 177. Εἶναι πολλοὶ καὶ ποικίλοι οἱ λόγοι οἱ ἐξασφαλίζοντες τὴν καρποφόρον ἐφαρμογὴν ἑνὸς σχολικοῦ προγράμματος μαθημάτων, οἷον τὸ τῆς Ἐμπορ. Ἀκαδημίας. Οἱ κυριώτατοι τούτων εἶναι οἱ ἑξῆς, οἵτινες εὐτυχῶς καὶ πληροῦνται παρὰ τῇ προκειμένῃ Ἀκαδημίᾳ :

- α) Ἐγκατάστασις εἰς κατάλληλον διδασκῆριον.
- β) Ὑπαρξίς τῶν ἀναγκαίων διδασκτικῶν ὀργάνων καὶ λοιπῶν μέσων διὰ φωτίσεως καὶ ἐφαρμογῶν.

γ) Κατάταξις μαθητῶν, περίπου ἰσοδυνάμων, ἐν ἑκάστη τάξει καὶ ἐν λογικῷ ἀριθμῷ. Ἐν τῇ προκειμένῃ Ἀκαδημίᾳ ἔχει ὁρισθῆ ὡς ἀνώτατον ὅριον τοῦ ἀριθμοῦ μαθητῶν ὁ 35. Συνέπεια τῆς τηρήσεως τῆς ἀρχῆς ταύτης εἶναι ἡ δημιουργία πολλῶν παραλλήλων τάξεων (ἢ τμημάτων ἑκάστης τῶν 4 τάξεων).

δ) Ὑπαρξίς ἐπαρκοῦς ἀριθμοῦ διδασκάλων.

ε) Οἱ διδάσκοντες τὰ διάφορα μαθήματα νὰ εἶναι ἀρτίας μορφώσεως ἐπιστημονικῆς καὶ εἰδικῆς, ὅσον ἀφορᾷ τὰ εἰδικώτερα τῶν διδασκομένων μαθημάτων, καὶ κάτοχοι ἐπαρκοῦς πρακτικῆς πείρας ὅσοι διδάσκουν τὰ κυρίως ἐμπορικὰ μαθήματα. Τέλος νὰ εἶναι πάντες οὗτοι καὶ παιδαγωγικῶς κατηρητισμένοι.

Πάντες οἱ ὅροι οὗτοι πληροῦνται ἐν τῇ Νέᾳ Βιεν. Ἐμπορικῇ Ἀκαδημίᾳ. Ἐν μεταγενεστέρῳ Κεφαλαίῳ θὰ κάμωμεν λόγον περὶ τῶν μέτρων, δι' ὧν ἐπιδιώκεται ἡ ἐξασφάλισις τοῦ ὑπὸ στοιχείου (ε) ὅρου.

† XI. ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΜΑΘΗΜ. ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.

§ 178. Κατὰ τὸ πρῶτον δεκαπενθήμερον τοῦ Ἰουνίου 1930 ἔσχομεν ἐπανειλημμένως τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρακολουθήσωμεν τὸν τρόπον διεξαγωγῆς τῆς διδασκαλίας διαφόρων μαθημάτων ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τάξεις τῆς Ἐμπορικῆς Ἀκαδημίας δι' ἄρρενας καὶ τῆς τοιαύτης διὰ θήλεα ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τάξεις τῶν λοιπῶν φιλοξενουμένων ἐν τῷ Μεγάλῳ τῶν Ἀκαδημιῶν τούτων ἐμπορικῶν σχολείων. Ἴδου ἐν συντόμῳ αἱ ἐντυπώσεις αἱ ἐντεῦθεν ἀπεκομίσασαμεν.

Ἐν τῇ ἀφηγήσει ταύτῃ ἀκολουθοῦμεν τὴν χρονολογικὴν σειρὰν τῶν ἐπισκέψεών μας.

Α'. Ἐν τῇ Ἐμπορικῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀρρένων.

1. **Τὴν 6 Ἰουνίου** παρέστημεν εἰς τὸ μάθημα τῆς Ἐμποριολογίας, τῆς I τάξεως, (ἢτοι εἰς ἐν ἐκ τῶν τμημάτων I τάξεως). Κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ὁ οἰκείος Καθηγητὴς ἐξήτασε προφορικῶς διαφόρους μαθητὰς ἐπὶ κυρίων τινῶν σημείων δεδιδασμένης ὕλης. Ἡ ἐξέτασις αὕτη ἐγένετο κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Ὁ καθηγητὴς ἀπέτεινε ἑκάστοτε τὴν κατάλληλον ἐρώτησιν ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸ σύνολον τῶν καθημένων μαθητῶν. Οἱ μαθηταὶ ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ προσέχωσι πάντες καὶ ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἀπαντήσωσιν ἐπὶ τῆς τεθείσης ἐρωτήσεως ὠφείλουσαν νὰ σημάνωσι τοῦτο δι' ἀνατάσεως τῆς δεξιᾶς χειρὸς καὶ νὰ ἀναμείνωσιν ἐν ἄκρα σιωπῇ τὴν περαιτέρω ἐνέργειαν τοῦ καθηγητοῦ. Ὁ καθηγητὴς ὠρίζεν ἀκολουθῶς κατὰ βούλησιν τὸν μαθητὴν, ὅστις θὰ ἔδιδε τὴν ἀπάντησιν. Ἐὰν ἡ δοθεῖσα ἀπάντησις ἦτο ἀστοχος, τότε ὠρίζετο ἕτερος μαθητὴς ὅπως δώσῃ πληρεστέραν ἀπάντησιν καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Πολλάκις ὁ καθηγητὴς ὠρίζε καὶ ἓνα ἐκ τῶν μαθητῶν, οἵτινες δὲν εἶχον ὑψώσει τὴν δεξιάν. Ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐνεργείᾳ τοῦ καθηγητῆς ἐφρόντιζεν ἐν τῇ σειρᾷ τῶν διαδοχικῶν ἐρωτήσεων νὰ ὁρίξῃ διαφόρους μαθητὰς, ὅπως δώσωσι τὴν προσδοκωμένην ἀπάντησιν, ποτὲ δὲ τοὺς ἰδίους, ὡς λ.χ. τοὺς ἱκανωτέρους τῆς τάξεως καὶ μόνον. Αἱ κατὰ τὴν παρουσίαν μου τεθεῖσαι διαδοχικῶς ἐρωτήσεις ἀφεώρων σημεῖα ἐκ τῆς ὕλης

περὶ συγκοινωνίας καθόλου καὶ περὶ μεταφορᾶς ἐμπορευμάτων εἰδικώτερον, καὶ δὴ περὶ τῶν ἰσχυρόντων τιμολογίων κομίστρων (tarif). Ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως οἱ περισσότεροι ἔδιδον εὐστόχους ἀπαντήσεις ὀλίγοι δὲ ἀνεπαρκεῖς τοιαύτας. Ἡ διδακτικὴ αὕτη μέθοδος τοῦ καθηγητοῦ ἦτο φυσικὰ ὀρθὴ καὶ τυγχάνει καλῶς γνωστὴ εἰς πάντα πεπειραμένον καὶ προσεκτικὸν ἐκπαιδευτικὸν λειτουργόν. Τινὰ ἐκ τῶν κυριωτέρων πλεονεκτημάτων αὐτῆς εἶναι ἡ ἐξασφάλισις τῆς ἀδιαπτώτου πάντων τῶν μαθητῶν προσοχῆς καὶ ἡ ἀσκησις αὐτῶν εἰς τὸ αὐτενεργεῖν, ἡ διέγερσις τῆς ἀμίλλης καὶ ἡ ὠθησις τῶν ἀδυνάτων μαθητῶν εἰς σοβαρωτέραν κατ' οἶκον προπαρασκευὴν εἰς τὰ διάφορα μαθήματα, τέλος δὲ ἡ εὐκαιρία διαφωτίσεως τυχόν μὴ ὀρθῶς κατανοηθεισῶν γνώσεων. Ἡ διδακτικὴ αὕτη μέθοδος ἐφαρμόζεται γενικῶς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ ταύτῃ, ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ καὶ ἐφ' ὅσον ἡ φύσις τοῦ μαθήματος ἐπιτρέπει αὐτό.

2. **Παρέστημεν εἰς τὸ μάθημα τῶν Γαλλικῶν** ἐν τμηματί τινι τῆς III τάξεως τῆς αὐτῆς Ἀκαδημίας. Ἐπρόκειτο περὶ μαθήματος Ἀλληλογραφίας ἐμπορικῆς. Οἱ μαθηταὶ εἶχον συντάξει τὰς πρὸς ἐξέτασιν γαλλικὰς ἐμπορικὰς ἐπιστολάς ἐν εἰδικοῖς τετραδίοις, συνήθους τύπου. Ὁ καθηγητὴς ἐνήργησε τὴν ἐξέτασιν διαφόρων μαθητῶν ἐπὶ τῶν ἐπιστολῶν τούτων κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Ὁ ἐξεταστέος μαθητὴς ἀνεγίνωσκε κατὰ πρῶτον τὸ ἐν τῷ τετραδίῳ κείμενον τῆς γαλλικῆς ἐπιστολῆς. Μετὰ τοῦτο ὁ καθηγητὴς ἠρώτα αὐτὸν περὶ τῆς σημασίας διαφόρων λέξεων ἢ καὶ φράσεων τοῦ κειμένου, ἰδίᾳ ὅρων ἐμπορικῶν καὶ εἰδικῆς ἐμπορικῆς φρασεολογίας. Ἀφ' ἑτέρου ὁ καθηγητὴς διὰ καταλλήλων ἐρωτήσεων ἐξηνάγκαζε τὸν μαθητὴν νὰ μεταφράσῃ φράσεις τῆς ἐπιστολῆς ἐκ τῆς γερμανικῆς γλώσσης εἰς τὴν γαλλικὴν, τοῦθ' ὅπερ ὁ μαθητὴς δὲν θὰ ἦτο εἰς θέσιν νὰ πράξῃ, ἐὰν μὴ εἶχε καλῶς ἀναλύσει κατ' οἶκον καὶ ἐπαρκῶς ἀπομνημονεύσει τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς. Ἐλλείψει χρόνου ὁ διδάσκων δὲν ἔδιδε τὴν ὕλην τοῦ νέου μαθήματος. Ἀπεκόμισα τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ὁ μὲν καθηγητὴς εὐμεθόδως διδάσκει οἱ δὲ μαθηταὶ τῆς τάξεως ταύτης προφέρουν πλημμελῶς τὰς γαλλικὰς λέξεις, ὅτι μανθάνουν δυσχερῶς τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν καὶ ὅτι ἡ ἐν αὐτῇ ἐπίδοσις των δὲν εἶναι ἐξαιρετικὴ. Οἱ καλοὶ μαθηταὶ τῶν ἀντιστοίχων τάξεων τῶν ἐν Ἑλλάδι ὁμοταγῶν Ἐμπορικῶν Σχολῶν συγκρινόμενοι πρὸς τοὺς ὁμοταξίους των ἐν τῇ Νέᾳ Βιεν. Ἐμπορικῇ Ἀκαδημίᾳ δὲν ὑπολείπονται, ἴσως δ' ἐν τισὶ καὶ ὑπεροουσι.

3. **Τὴν 11 Ἰουνίου 1930, 9—9 1/2 π.μ.,** παρέστην εἰς τὸ μάθημα τῆς Γεν. Ἱστορίας ἐν τῷ πρώτῳ τμηματί τῆς III τάξεως, τῆς αὐτῆς Ἀκαδημίας. Κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ὁ οἰκείος καθηγητὴς κατὰ τὸ διαλογικὸν σύστημα ἐξήτασε διαφόρους μαθητὰς ἐπὶ τῆς δεδιδασμένης ὕλης τοῦ σημερινοῦ πρὸς ἐξέτασιν ἱστορικοῦ μαθήματος. Ἡ ὕλη αὕτη ἀνεφέρετο εἰς γεγονότα τοῦ 18ου αἰῶνος, καὶ δὴ ἐκ τῶν σχετιζομένων τοιούτων πρὸς τὰ Γερμανικὰ Κράτη, πρὸς τὴν Γαλλίαν καὶ πρὸς τὴν Ἀγγλίαν. Αἱ ἀπαντήσεις τῶν μαθητῶν ἦσαν μέτρια. Ὁ Καθηγητὴς εἶναι ἱκανός. Κατὰ τὴν γενομένην δὲ ταύτην ἐξέτασιν δὲν ἐγένετο χρῆσις ἱστορικῶν ἢ γεωγραφικῶν χαρτῶν σχετιζομένων πρὸς τὴν ὕλην τοῦ σημερινοῦ μαθήματος, καίτοι ἡ Ἀκαδημία δὲν στερεῖται τοιούτων. Ἴσως τοῦτο ἐθεωρήθη περιττόν, διότι κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν ἀνάπτυξιν τῆς ὕλης ταύτης ἐν τῷ προηγουμένῳ ἱστορικῷ μαθηματί διεφωτίσθησαν, ὅσα ἐχρηζον διαφωτίσεως σημεία τῆς ὕλης.

4) **Αὐθήμερόν, 9 1/2—10 π.μ.,** παρέστην εἰς τὸ μάθημα τῆς Λογιστι-

κῆς ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι τῆς III τάξεως. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ὁ κ. καθηγητῆς ἐξήτασε δύο ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως ταύτης ἐπὶ τῆς ὕλης τοῦ σημερινοῦ ὑπὸ διαπραγμάτευσιν θέματος, ἦτοι τῆς κλεισεως τοκοφόρου λογ/σμοῦ κατὰ τὴν ἀντίστροφον μέθοδον ὑπολογιζομένων τῶν τόκων πρὸς ἀπλοῦν μὲν ἀλλὰ μεταβλητὸν ἐπιτόκιον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς χρονικῆς περιόδου, καθ' ἣν ἐλειτούργησεν ὁ λογ/σμός. Οἱ μαθηταὶ οὗτοι ἔκαμον τὸ διάγραμμα τοῦ λογ/σμοῦ ἐπὶ τοῦ εὐρυχωροτάτου μαυροπίνακος, ἀνέγραψαν τὰ ποσὰ τοῦ λογ/σμοῦ, ὑπελόγησαν τοὺς τόκους, τὰς διαφόρους προμηθείας καὶ τὰ σχετικὰ μικρὰ ἔξοδα συμφώνως πρὸς τὰς ἐν Βιέννῃ ἐπικρατούσας συνηθείας καὶ ἐν τέλει ἔκλεισαν τὸν προκείμενον λογ/σμόν. Ὁ καθηγητῆς φροντίζει εἰς διάφορα σημεῖα τῆς οὕτω ἐξεταζομένης ὕλης νὰ διακόπῃ τὸν κυρίως ἐξεταζόμενον μαθητὴν καὶ νὰ ἐρωτᾷ ἓνα ἐκ τῶν καθημένων μαθητῶν, κατὰ τύχην, περὶ τοῦ ἀμέσως ἐρχομένου σημείου τῆς ὕλης, συνήθως περὶ ἐξαγομένου τινὸς μερικοῦ. Τοῦτο δὲ εἶναι εὐκόλον, ἐπειδὴ ἐπικρατεῖ ἡ τακτικὴ, ἵνα καὶ πάντες οἱ καθημένοι μαθηταὶ ἀπασχολῶνται συνεχῶς μὲ τὴν λύσιν τοῦ ἐξεταζομένου θέματος, ἕκαστος εἰς ἴδιον τετραδίον ἀσκήσεων. Παρετήρησα, ὅτι οἱ δύο κυρίως ἐξετασθέντες μαθηταὶ ἦσαν πολὺ δυνατοὶ μαθηταί. Εἰργάσθησαν ὀρθῶς, ἐξετέλουν εὐχερῶς τὰς ἐκάστοτε παρουσιαζόμενας ἀριθμητικὰς πράξεις καὶ ἀπταιστῶς ἐπὶ πλέον δὲ καὶ συντόμως δι' ἐφαρμογῆς ἀντιστοίχων κανόνων συντομιῶν πράξεων. Ὁ διδάσκων φροντίζει διὰ τῆς καθιερωμένης τακτικῆς νὰ ἐξασφαλίζῃ τὴν συνεχῆ προσοχὴν ὀλοκλήρου τῆς τάξεως, ὑποχρεουμένης νὰ συνεξετάζηται ἐπὶ τοῦ ὑπὸ διαπραγμάτευσιν θέματος μετὰ τῶν ἐν τῷ μαυροπίνακι ἐργαζομένων μαθητῶν καὶ νὰ εἶναι ἕτοιμος ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν ἕκαστος τῶν καθημένων μαθητῶν νὰ συνεχίζῃ ἀπὸ τῆς θέσεώς του τὸ ἔργον τοῦ ἐν τῷ μαυροπίνακι ἐργαζομένου μαθητοῦ, διακοπτομένου αἰφνιδίως.

5) *Ἀυθήμερόν*, 10—11 π.μ., ἐν τῷ τρίτῳ τμήματι τῆς III τάξεως, παρέστην εἰς τὸ μάθημα τῶν *Μαθηματικῶν*. Τὸ ὑπὸ διαπραγμάτευσιν θέμα ἦτο ἐκ τῆς Τριγωνομετρίας. Ὁ οἰκείος καθηγητῆς ἐξήτασε μερικοὺς ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως ἐπὶ τῆς λύσεως ἐξισώσεων, οἷαι αἱ ἑξῆς :

α) $5^{\eta\mu} \cdot x + \eta\mu\psi = 4$. ὅπου $x + \psi = 75^\circ$,
 β) $x^\circ = 1$ καὶ γ) $x^\circ = -1$.

Οἱ ἐξετασθέντες μαθηταὶ ἐπέδειξαν ἀξιόλογον εὐχέρειαν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑπολογισμῶν. Ἦσαν εἰς θέσιν νὰ ἀναγράφουν ἀπὸ μνήμης τοὺς ἐμφανιζομένους λογοριθμοὺς βασιζόμενοι εἰς ἰδιότητας τῶν λογαριθμῶν καὶ λαμβάνοντες ὡς βοηθητικοὺς λογαριθμοὺς τοὺς λ/ους τοῦ 2, τοῦ 3 κ.λ., οὓς εἶχον ἀπομνημονεύσει. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐπιτυγχάνετο ἐπαισητὴ συντομία. Καὶ ἐνταῦθα οἱ καθημένοι μαθηταὶ ἠσχολοῦντο εἰς τὴν λύσιν τῶν λυτέων ζητημάτων, ἐν τετραδίοις, συγχρόνως πρὸς τοὺς ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος ἐργαζομένους πρὸς λύσιν αὐτῶν.

Τὴν 11—11 1/2 π.μ., τῆς αὐτῆς ἡμέρας, παρέστην εἰς τὸ μάθημα τῆς *Στενογραφίας*, ἐν τμήματι τῆς II τάξεως. Εἶναι τὸ δεύτερον ἔτος, τὸ τρέχον, καθ' ὃ οἱ μαθηταὶ τῆς τάξεως ταύτης διδάσκονται τὴν Στενογραφίαν, καὶ δὴ ἐπὶ 2 ὥρας ἑβδομαδιαίως. Συνεπῶς οὗτοι εἶχον ἤδη προοδεύσει ἐπαρκῶς εἰς τὸ μάθημα τοῦτο. Ὁ οἰκείος καθηγητῆς ἐν ἀρχῇ ὑπηγόρευσε τὸ κείμενον μιᾶς ἀδιδάκτου ἐμπορικῆς ἐπιστολῆς ἀναφερομένης εἰς ὀπτικά εἶδη. Πάντες οἱ μαθηταὶ ἐστενογράφησαν ἐν εἰδικοῖς τετραδίοις διὰ μολυβδίδος τὸ ὑπαγορευθὲν κείμενον. Ἡ ἐργασία αὕτη ἐξετελέσθη μὲ μέσῃ ταχύτητι 130

συλλαβῶν εἰς τὸ πρῶτον λεπτὸν τῆς ὥρας. Μετὰ τοῦτο ὁ καθηγητῆς ἐκάλεσεν ὀκτώ, κατὰ τύχην, ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως ταύτης καὶ ἐξήτασεν αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ ἐστενογραφημένου κειμένου. Ἡ ἐξέτασις συνίστατο κυρίως εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ὑφ' ἐκάστου μαθητοῦ τοῦ ἀντιστοίχου δοκιμίου του. Διεπιστώθη ὅτι οἱ πλείστοι εἶχον καλῶς στενογραφῆσει τὸ κείμενον καὶ οὕτω δὲν προσέκοπον κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν. Τινὲς ὅμως, ὀλίγοι πάντως, εἶχον παραλείπει διαφόρους λέξεις τοῦ κειμένου ἀλλ' ἐκ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων ἠδυνήθησαν νὰ ἐξεύρουν ταύτας. Σημειωτέον δέ, ὅτι ἐπιτρέπεται κατὰ τὴν στενογράφησιν ἢ παράλειψις εὐνοήτων τινῶν λέξεων, ὡς λ. χ. τῶν ἄρθρων κ. λ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ.

Τὸ Κράτος δὲν ἔχει ἰδρύσει εἰδικὸς σχολὰς πρὸς μόρφωσιν στενογράφων. Ὑπάρχουσι ὅμως τοιαῦτα ἰδιωτικά. Ἡ σπουδαιότερα τούτων εἶναι ἡ ἐν Βιέννῃ ὑπὸ τῆς Ἐνώσεως τῶν Στενογράφων συσταθεῖσα καὶ συντηρουμένη. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην καταρτίζονται καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν θέσιν διδασκάλου τῆς Στενογραφίας, ἐν ἐμπορικαῖς σχολαῖς.

7. *Τὴν 11 1/2—12 π.μ.*, τῆς αὐτῆς ἡμέρας, παρευρέθη, ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι τῆς III τάξεως, κατὰ τὸ μάθημα τῆς *Ἐμπορευματολογίας*, διδασκόμενον ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Frank. Οἱ μαθηταὶ εἶχον συγκεντρωθῆ εἰς τὴν οἰκίαν ἀμφιθεατρικὴν αἴθουσαν παραδόσεως. Ἐν ἀρχῇ ὁ κ. καθηγητῆς ἐδίδαξε περὶ «*σιτηρῶν*» καὶ τῶν «*ξυζανίων*» τῶν σιτηρῶν. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ θέματος ἐγένετο μετὰ ἄκρας σαφηνείας καὶ καλῆς μεθόδου χάρις εἰς τὰ διαθέσιμα ἀντίστοιχα ἐποπτικά μέσα διδασκαλίας. Ὁ καθηγητῆς ἔχον ἀνὰ χεῖρας τὸν σχετικὸν ἐποπτικὸν ἐμπορευματολογικὸν πίνακα προέβαιεν εἰς τὴν προσήκουσαν σύντομον ἀνάπτυξιν τοῦ ἀπεικονιζομένου εἴδους καὶ εὐθὺς κατόπιν κατερχόμενος τῆς καθηγητικῆς του ἕδρας μετέβαινε διαδοχικῶς εἰς τὰς διαφόρους κερκίδας καὶ ἐκεῖθεν ἐπεδείκνυεν τὸν πίνακα εἰς τοὺς μαθητὰς ἐκάστης σειρᾶς. Μετὰ τὴν τοιαύτην προσφορὰν τῆς ὕλης τοῦ νέου μαθήματος ὁ καθηγητῆς προέβη εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ὕλης τοῦ μαθήματος τῆς ἡμέρας, ὡς ἑξῆς. Ὁ καθηγητῆς καλέσας διαφόρους μαθητὰς, κατὰ τύχην, ἐξήτασεν αὐτοὺς διαδοχικῶς ἐπὶ διαφόρων σημείων τῆς ὕλης ταύτης, ἀφοῦ ὅμως ἔθετε προηγουμένως ἐνώπιον τοῦ ἐρωτωμένου μαθητοῦ φιαλίδιον ὕελινον, περιέχον τὸ προκείμενον εἶδος, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐπιγραφὴν ἀποκεκρυμμένην. Τὰ θέματα τῆς τοιαύτης ἐξετάσεως ἦσαν ἐπίσης εἶδη δημοτικῶν, ὡς οἰκαλίας, ὄρουζα, κ.λ. Ἐν τῇ ἐξετάσει ἐκάστου εἴδους ὁ καθηγητῆς ἔθιγε πάσας τὰς σχετικὰς ἀπ΄ αὐτοῦ, ὡς λ. χ. τὸν τρόπον τῆς συντηρήσεως, τὸν τόπον τῆς ἀποθηκεύσεως, τοὺς τόπους τῆς μεγάλης παραγωγῆς τοῦ εἴδους, τὰς ἐν τῷ ἐμπορίῳ διακρινόμενας ποιότητας, τοὺς καθιερωμένους τύπους τῶν ποιοτήτων τούτων, ὡς λ. χ. ὄρουζα F, ὄρουζα 3F, κ.λ., ὄρουζα Καρολίνα κ.λ., τὸ βάρος ἐκάστης ποιότητος τοῦ εἴδους, ὡς λ. χ., οἶτος τόσων χιλιογρ. κατὰ ἐκτόλιτρον, ὁμοίως κριθῆ ἢ βρώμη κ.ο.κ. τόσων χιλιογράμμων. Ἐπίσης ἐξήτει καὶ τὸν τρόπον τοῦ προσδιορισμοῦ τοῦ τοιούτου βάρους (ζύγισις 1 λίτρας τοῦ σιτηροῦ καὶ πολ/σμός τοῦ εὕρισκομένου βάρους ἐπὶ 100, ὅπότε λάθος τι κατὰ τὴν σιάνθμισιν τῆς 1 λίτρας μεγεθύνεται ἀναλόγως διὰ τοῦ γινομένου πολ/σμοῦ). Ἐπίσης ὁ καθηγητῆς ἠρώτα καὶ περὶ τῶν γεωγραφικῶν ἀπόψεων, ὡς λ. χ. ποῦ εἶναι ἡ Καρολίνα; καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Ἐπίσης ἐξήτει καὶ τὰς βιταμῖνας ἐκάστου τῶν ἐξεταζομένων εἰδῶν καὶ τέλος τὰς

κυριωτέρας ἐμπορικᾶς ἀγορᾶς ἐκάστου εἴδους κ.λ. Ἐκ τῶν ἐρωτηθέντων μαθητῶν ἐπὶ τῶν διαφόρων, ὡς ἄνω, σημείων ὀλίγοι τινὲς ἠδυνήθησαν νὰ ἀπαντήσουν εὐχερῶς καὶ ὁρθῶς, οἱ δὲ λοιποὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον ἀνεπαρκῶς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Ἡ Ἐμπορευματολογικὴ Συλλογὴ τῆς προκειμένης Ἀκαδημίας, πολὺ πλουσία καὶ ἀξιόλογος, κατηρτίσθη βαθμηδόν, καὶ δὴ διὰ δωρεῶν (Spenden) διαφόρων ἐμπόρων. Κατὰ τὸ ἔτος 1930 ὁ καθηγητὴς κ. Frank ἠδυνήθη νὰ ἐπιτύχη τὴν ἀνανέωσιν διαφόρων πεπαλαιωμένων δειγμάτων. Ἀφ' ἑτέρου διαρκῶς μεριμᾷ οὗτος περὶ τῆς προσθήκης νέων εἰδῶν. Οὕτω ἐξασφαλίζεται ὁ συνεχὴς πλουτισμὸς καὶ ἡ ἀναγκαιούσα ἀνακαινίσις, καὶ ταῦτα πάντα κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ δωρεῶν. Ἡ αὐτὴ Συλλογὴ προμηθεύεται ἐπίσης πολλὰ ἐμπορευματολογικὰ εἶδη ἐκ τοῦ ἐν Βιέννῃ (ὁδ. Sowering 9, IX Bez.) Κρατικοῦ Καταστήματος κατασκευῆς διδακτικῶν μέσων διὰ Σχολεῖα.

Αἱ δὲ ἐμπορευματολογικαὶ ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν τῆς Ἀκαδημίας γίνονται ἐν ἰδίαις ὥραις καὶ κατὰ μικρὰς ομάδας τῶν μαθητῶν ἐν εἰδικῷ ἐργαστηρίῳ, συνεχομένῳ πρὸς τὸ ἀμφιθέατρον τῆς παραδόσεως. Καθ' ἃ δὲ ἦδη ἐλέχθη αὐταὶ εἶναι προαιρετικαὶ καὶ ἐνεργοῦνται ἐπὶ ἰδιαίτερα πληρωμῇ.

Οἱ μαθηταὶ τῆς ἀνωτάτης τάξεως, τῆς IV, τῆς Ἀκαδημίας ταύτης δὲν ἐδιδάσκοντο μαθήματα κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἐπισκέψεώς μου (τοῦ Ἰουνίου 1930), διότι ἦσαν ἀπησχολημένοι μὲ τὰς ἐξετάσεις ὠριμότητος, εἰς ἃς μετείχον.

8. Τὴν 12 Ἰουνίου 1930, 9—9 1/2 π.μ., ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι τῆς III τάξεως, παρευρέθη ἐν τῷ μάθηματι τῆς Δογιστικῆς. Ἡ προκειμένη τάξις ἐσυνέχισε τὰς ἐργασίας τοῦ ἀπὸ πολλοῦ παρ' αὐτῇ λειτουργοῦντος Πρακτικοῦ Γραφείου, ἀναφερομένου εἰς τραπεζικὴν ἐπιχείρησιν. Ἡ τάξις ἀπησχολήθη κατὰ τὴν ὥραν ταύτην εἰς τὴν ἐνέργειαν λογιστικῶν ἐγγραφῶν τῶν ἐξῆς πράξεων: Ἡ φανταστικὴ Τράπεζα, ἧς τὰ βιβλία τηρεῖ ἡ τάξις, προέβη εἰς ἀγορὰν χρεωγράφων τοῖς μετρητοῖς παρὰ πελάτου. Ἡ τάξις συνέταξε τὴν σχετικὴν εἰδοποιητήριον ἐπιστολὴν, τὴν περιλαμβάνουσαν καὶ τὸ ἀντίστοιχον πινάκιον ἀγορᾶς, καὶ διεβίβασεν αὐτὴν εἰς τὸν ἀντίστοιχον πελάτην. Παρὰ τὴν ὥραν ταύτην οἱ μαθηταὶ, πάντες ἀνεξαιρέτως, κατεχώρισαν τὴν γενομένην εἰσαγωγὴν τῶν προκειμένων τίτλων εἰς τὰ ἀντίστοιχα ἀναλυτικὰ βιβλία (Skontri) ὡς καὶ εἰς τοὺς οἰκείους περιληπτικοὺς λογ/σμοὺς τοῦ Συνθετικοῦ Καθολικοῦ. Περὶ ἡμερολογιακῶν ἐγγραφῶν οὐδεὶς ἐγένετο λόγος. Τὰ, ὡς ἄνω, χρησιμοποιοθέντα βιβλία ἀπρητίζοντο ἐκ μεμονωμένων φύλλων χάρτου, ἐν οἷς δημιουργοῦνται αἱ ἀναγκαῖαι ἀναλυτικαὶ στήλαι. Μετὰ ταῦτα ἐγένετο ἡ ἀποκοπὴ τῶν τῆς ἀμέσως προσεχοῦς λήξεως τοκομεριδίων τῶν, ὡς ἄνω, ἀγορασθέντων τίτλων καὶ ἡ καταχώρισις τῶν ἀντιστοιχῶν λογιστικῶν ἐγγραφῶν. Οὕτω λ.χ. ἐν τῷ τηρουμένῳ «Ἀναλυτικῷ Καθολικῷ Τοκομεριδίων» ἐχρεώθησαν οἱ ἀντίστοιχοι εἰδικοί λογ/σμοὶ τῶν ἀποκοπέντων τοκομεριδίων διὰ πιστώσεως τῶν ἀντιστοιχῶν λογ/σμῶν ἐν τῷ Ἀναλυτ. Καθολ. Χρεωγράφων, οἵτινες εἶχον ἀρχικῶς χρεωθῆ καὶ μὲ τὸ ποσὸν τῶν δεδουλευμένων ἀντιστοιχῶν τόκων. Ὁ καθηγητὴς ἐξήγησε συντόμως τὰς γενομένας ταύτας ἐγγραφὰς καὶ προσέθεσεν, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἄλλος τρόπος ἰσοδυναμοῦ λογιστικῆς ἐνεργείας ἐκτενέστερος. Τέλος ἡ τάξις ἀπησχολήθη καὶ μὲ τὰς ἐγγραφὰς τῶν ἐξόδων εἰς προμήθειαν καὶ μεσιτείαν ἐν τοῖς τηρουμένοις σχετικοῖς ἀναλυτ.

βιβλίαις, ὡς καὶ ἐν τῷ Συνθετ. Καθολικῷ, εἰς τὸν λογ/σμὸν «Προμήθειαι ἐκ χρεωγράφων». Ἀνάλογος ἐργασία ἐγένετο καὶ ὡς πρὸς τοὺς ἀντιστοιχοὺς φόρους, δι' οὓς λειτουργεῖ ὁ λογ/σμὸς «Φόροι κ.λ.». Εἰς ταῦτα περιόριστη ἢ σημερινὴ ἐργασία τῆς τάξεως. Ὁ διδάσκων ἐπέδειξε πλήρη ἐνημερότητα καὶ δεξιότητα. Πρὸς εὐκολίαν τοῦ ἔχει κατατάξει πάντας τοὺς μαθητὰς τῆς τάξεως εἰς μίαν ὁμάδα ἐνιαίαν ἐνεργοῦσαν πάσας τὰς παρουσιαζόμενας λογιστικὰς ἐργασίας τῆς προκειμένης Τραπεζῆς.

9. Τὴν 8—9 π.μ., τῆς 13/6/1930, παρόντην εἰς τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας, ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι τῆς II τάξεως. Ἐν ἀρχῇ ὁ οἰκείος καθηγητὴς ἀνέπτυξε τὴν ὕλην τοῦ νέου μαθήματος, ἀναφερομένην εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ θέματος τούτου ἐγένετο ἐπὶ τῇ βάσει ἀντιστοιχοῦ μεγάλου γεωγραφικοῦ χάρτου ἀνηρητημένου, ἀπεικονίζοντος τὴν ἐξεταζομένην χώραν. Ἐν τῇ γενομένῃ ἀναπτύξει, διενεργουμένη διὰ τρόπου προκαλοῦντος, κατὰ τὸ δυνατόν, τὴν τῶν μαθητῶν αὐτενέργειαν, ἐγένετο λόγος πρῶτον περὶ τῆς γεωγραφικῆς θέσεως τῆς χώρας, ἔπειτα περὶ τῶν ὁρέων, τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς γεωλογικῆς τούτων συστάσεως, περὶ τῶν ποταμῶν, περὶ τοῦ κλίματος κ.λ., οὕτως ὥστε ἀκολουθῶς νὰ συνάγῃται εὐκόλως καὶ ἀβιάστως τὸ κυριώτατον εἶδος παραγωγῆς ἐκάστης περιοχῆς. Μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας ἐξητάσθη καὶ ἡ βιομηχανικὴ τῆς χώρας ἀνάπτυξις. Ἐγένετο ἐπίσης ἐπιτυχίας λόγος περὶ τῶν ἱαματικῶν τῆς χώρας πηγῶν καὶ τῶν κυριωτάτων κέντρων αὐτῆς. Ἀπὸ ἱστορικῆς ἀπόψεως ἐλάχιστα ἐλέχθησαν τοῦ καθηγητοῦ ἀρκεσθέντος νὰ ἀναφέρῃ μόνον τὸ μέρος, ὅπου ἀπέθανεν ὁ Βαλλενστάιν, οὗτινος ἡ οἰκία, διασφωζομένη ἀκόμη, ἔχει μετατραπῆ εἰς Μουσεῖον.

Μετὰ τὴν, ὡς ἄνω, διδασκαλίαν ὁ κ. καθηγητὴς ἐξήτασε ὁμάδα τινὰ ἀδυνάτων μαθητῶν, ὅπως οὕτω λάβωσιν οὗτοι νέους βαθμοὺς εἰς τὴν Γεωγραφίαν, χάριν ἐνδεχομένης βελτιώσεως τῆς θέσεώς των. Ἡ ἐξετάσις ἐγένετο ἐπὶ σημείων τινων δεδιδασμένης ὕλης, ἀναφερομένης εἰς τὴν Γερμανίαν. Κατὰ τὴν ἀντίληψίν μου αἱ ἀπαντήσεις τῶν μαθητῶν τούτων ἦσαν καὶ πάλιν ἐλάχιστα ἱκανοποιητικαί.

10. Εἰς διάφορα ἄλλα μαθήματα, περὶ ὧν χάριν συντομίας δὲν γίνεται ἐνταῦθα μνεῖα.

Β'. Ἐν τῇ Ἐμπορ. Ἀκαδημίᾳ τῶν Θηλέων.

1. Τὴν 9 1/2—10 12/6/1930 ἐν τινι τμήματι τῆς II τάξεως τῆς Ἐμπορ. Ἀκαδημίας Θηλέων κατὰ τὸ μάθημα τῆς Δακτυλογραφίας:— Τὸ μάθημα τοῦτο διεξήχθη ἐν τῇ εἰδικῇ αἰθούσῃ τῶν γραφομηχανῶν. Παρευρέθησαν 50 μαθήτρια, ὅσαι ἀκριβῶς εἶναι καὶ αἱ γραφομηχαναί. Πᾶσαι αἱ μαθήτρια εἰργάζοντο ταυτοχρόνως, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς οἰκείας Διδασκαλίσεως. Ἐκάστη μαθήτρια ἐδακτυλογράφει κείμενον ἐκ βιβλίου εἴτε ἐξ ἐμπορικοῦ τινος ἐγγράφου. Μερικαὶ ἐδακτυλογράφησαν πίνακας. Ἐξαιρέτως ἦτο τοῦ κειμένου περιεῖχον καὶ διαφόρους στήλας ἀριθμητικὰς. Ἐκάστη μαθήτρια τοποθετεῖ ἐν εἰδικῷ ὀνομαστικῷ τῆς φακέλλῳ τὰς διαφόρους ἐργασίας, τὰς ὁποίας ἐκάστοτε ἐκτελεῖ. Οἱ τοιοῦτοι φακέλλοι φυλάσσονται ἐν ἀντιστοιχῷ Ἀρχεῖῳ, ἐντὸς τῆς αἰθούσης τῶν γραφομηχανῶν. Ἀναδιφῶν τις τὸν φακέλλον ἐκάστης μαθητριάς σχηματίζει γνώμην περὶ τῆς πραγματοποιηθείσης βαθμιαίας

προόδου αὐτῆς ἐν τῷ μαθήματι τῆς Δακτυλογραφίας. Ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ πράξω τοῦτο ἐπὶ ἀριθμοῦ τινος τοιοῦτων φακέλων καὶ ἀπεκόμισα ἀρίστην ἐντύπωσιν. Μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἢ διδασκάλισσα, θέλουσα νὰ καταδείξῃ τὸν βαθμὸν δεξιοτεχνίας τῶν μαθητριῶν, προέβη εἰς τὴν ἐξῆς ἐνέργειαν: Λαβοῦσα βιβλίον τι ὑψηλότερον πέντε περιόπου σειρᾶς κειμένου, ἀδιδάκτου, ταχέως μᾶλλον ἢ βραδέως. Αἱ μαθήτριά, μὲ κεκαλυμμένα διὰ χόρτου ἀδιαφανοῦς τὰ πλῆκτρα τῶν γραφομηχανῶν, ἔδακτυλογράφησαν ἀπταιστίως τὸ ὑπαγορευθὲν καὶ μὲ θαυμαστὴν ταχύτητα. Κατὰ τὴν τοιαύτην ἐργασίαν αἱ μαθήτριά ἐτήρουν εἰς κανονικὴν στάσιν τὸν κορμὸν τοῦ σώματος καὶ εἶχον τελείως ἐλεύθερον τὸ βλέμμα ἀνενίζουσαι συνήθως τὴν ὑπαγορεύουσαν διδασκάλισσαν ἢ καὶ ἄλλα κατὰ τύχην σημεῖα. Ὁ τοιοῦτος τρόπος γραφῆς ἀποσοβεῖ τὴν ἀνάγκην τῆς κύψεως τοῦ σώματος καὶ δὲν καταπονεῖ τὴν ὄρασιν. Εἶναι ἐν γενικῇ ἐφαρμογῇ εἰς τὰς Ἐμπορικὰς Σχολὰς.

Ἡ προκειμένη τάξις εἶχε διδαχθῆ τὸ μάθημα τῆς Δακτυλογραφίας καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον σχολ. ἔτος. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ μαθήματος ἐκάστη μαθήτρια ἐκαθάρισέ διὰ ψήκτρας τὴν ἀντίστοιχον γραφομηχανὴν καὶ ἐτακτοποίησε τελείως ταύτην μέχρι καὶ τῆς καλύψεώς της διὰ τοῦ οἰκείου καλύμματος. Ἐκάστη γραφομηχανὴ συνοδεύεται μὲ πάντα τὰ ἀπαραίτητα ἔξαρτήματα. Ἡ διδάσκουσα δὲ τὸ μάθημα τοῦτο ἔχει ἀποκτήσει τοιαύτην πείραν, ὥστε ἐκ τοῦ ἤχου ἐκάστης λειτουργούσης γραφομηχανῆς νὰ ἀντιλαμβάνηται, ἂν αὕτη λειτουργῇ κανονικῶς ἢ μὴ. Μικρὰ παραλλαγὴ τοῦ συνήθους κρότου ὑποσημαίνει ἐπελθοῦσαν βλάβην καὶ ἐντεῦθεν ὀδηγουμένη ἢ διδασκάλισσα σπεύδει εἰς τὴν ἀντίστοιχον γραφομηχανὴν καὶ ἐπιφέρει τὴν δέουσαν διόρθωσιν. Εἰδικὰ βιβλία παρέχουν ὀδηγίας περὶ τοῦ χειρισμοῦ τῶν μηχανῶν τῶν διαφόρων συστημάτων, γραφῆς καὶ ὑπολογισμοῦ.

2. *Τὴν 11—12 π.μ.*, τῆς αὐτῆς ἡμέρας, παρευρέθη ἐν τὸ μάθημα τῆς *μητρικῆς γλώσσης* (τῆς Γερμανικῆς) ἐν ἐνὶ τμήματι τῆς IV τάξεως.— Ἐν ἀρχῇ ἡ οἰκεία Καθηγήτρια ἀπηύθυνεν ἐρωτήσεις τινὰς πρὸς διαφόρους μαθητρίδας περὶ σημείων τινῶν ἐκ τῆς Γερμανικῆς γραμματολογίας, τοῦ 17ου καὶ 18ου αἰῶνος, καὶ τῶν τότε κατοβληθειῶν προσπαθειῶν πρὸς βαθμιαίαν ἀποκάθαρσιν τῆς γλώσσης ἀπὸ τῶν ξένων λέξεων καὶ τελειοποιῆσιν αὐτῆς μέχρι τοῦ σημείου, εἰς ὃ αὕτη σήμερον ἔχει φθάσει. Μετὰ ταῦτα ἡ καθηγήτρια συμπληρωματικῶς ἐδίδαξεν περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος μέχρι πέρας τῆς διὰ τὸ μάθημα καθωρισμένης ὥρας. Ἡ γενομένη ἀνάπτυξις ἦτο ἀρτία καὶ ἀνεφέρετο ἰδίᾳ εἰς τὴν ἐπὶ τῆς γερμανικῆς φιλολογίας ἐπίδρασιν τῆς Ἀγγλικῆς φιλολογίας καὶ τῆς Γαλλικῆς τοιαύτης. Ἡ τῆς Ἀγγλικῆς ἐπιρροὴ ἦτο σπουδαιότερα. Ἐμνημόνευσε διαφόρους κλασσικοὺς συγγραφεῖς, ὡς τοὺς Klopstock, Lessing, Goethe κ.ἄ. καὶ τέλος τὸν Nitsche, χαρακτηρίσας τὰς ἀρχὰς καὶ τὸ ἔργον ἐκάστου καταλλήλως. Ἡ προσφορὰ τῆς ὕλης ταύτης ἐγένετο κατ' Ἀκαδημαϊκὸν ὄλως τρόπον. Ἐκ τῶν μαθητριῶν ὀλίγαι τινὲς ἐκράτησαν σημειώσεις τινὰς σχετικὰς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γενικῶς εἰς πάντα τὰ σχολεῖα, κλασσικὰ καὶ μὴ, διδάσκειται ἢ καθαρεύουσα γερμανικὴ γλώσσα καὶ μὲ ἄκραν λεπτομέρειαν καὶ μεγάλην ἔκτασιν. Προξενεῖ κατάπληξιν, ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο τηρεῖται καὶ εἰς τὰ Πρακτικὰ Σχολεῖα, ὡς Λύκεια, Ἐμπορικὰς Σχολὰς κ.λ. Πᾶσα λέξις ἐκ γλωσσικοῦ ἰδιώμα-

τος, τυχὸν ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ ἐκστομιζομένη, ἀμέσως ἐπικρίνεται ὑπὸ τοῦ οἰκείου καθηγητοῦ καὶ ὑποδεικνύεται ἢ ἀντικατάστασις αὐτῆς διὰ τῆς προσήκουσης λέξεως ἐκ τῆς καθαρευούσης. Ἡ δὲ ἀποκάθαρσις τῆς γερμανικῆς γλώσσης ἀπὸ τῶν ξένων λέξεων, Λατινικῶν, Ἑλληνικῶν κ.λ., συνεχίζεται ἀκόμη καὶ σήμερον μετὰ ἄκραν ἐπιμονῆς καὶ συστηματικῶς.

3) *Κατ' ἄλλην ἡμέραν* παρέστη ἐν τμήματι τῆς III τάξεως, κατὰ τὸ μάθημα τῆς *Χημείας*.—Τοῦτο διεξήχθη ἐν τῷ εἰδικῷ ἀμφιθεάτρῳ τῆς Ἐμπορικῆς Ἀκαδημίας.—Ὁ οἰκείος καθηγητὴς ἐξήτασε διαφόρους μαθητρίδας ἐπὶ τῆς δεδιδαγμένης ὕλης τοῦ μαθήματος τῆς ἡμέρας ταύτης, ὡς λ.χ. περὶ φρονόλης καὶ ἄλλων συναφῶν. Αἱ ἐξεταζόμεναι ἀνέπτυσσον τὸ θέμα βάσει καὶ τῶν σχετικῶν χημικῶν τύπων καὶ ἐξισώσεων, ὡς ἀνεγγραφον ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος. Πειράματα σχετικὰ δὲν ἐξετελέσθησαν. Τοιαῦτα γίνονται εἰς ἰδίᾳ ὥρας συνήθως.

Γ. ἘΝ Τῇ ΔΙΤΑΞΙῒ ΕΜΠΟΡΙΚῆ ΣΧΟΛῆ ΑΡΡΕΝῶΝ.

Ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ παραστῶ εἰς τὰ ἐξῆς μαθήματα.

1) *Τὴν ὅρην Ἰουνίου 1930*, εἰς τὸ μάθημα τοῦ *Ἐμπορικοῦ Δικαίου* ἐν τῇ II τάξει. Ὁ οἰκείος καθηγητὴς ἐδίδαξε τὴν ὕλην τοῦ νέου μαθήματος, ἥτοι τὰ περὶ ἐμπορικοῦ ἢ βιομηχανικοῦ σήματος. Ἡ ἀνάπτυξις ἐγένετο διαλογικῶς, τοῦ καθηγητοῦ προτεινόντος τοῖς μαθηταῖς προσφόρους ἐρωτήσεις καὶ τοῦτοι διδόντων τὰς ἀνιστοίχους ἀπαντήσεις. Ἐν συνόλῳ ἡ ἀνάπτυξις ἐγένετο κατὰ τρόπον ἀπλοῦν, εὐνόητον καὶ μὲ ἄκραν σύνοψιν τῆς προκειμένης ὕλης. Μετὰ τοῦτο ὁ καθηγητὴς ἐξήτασε διαφόρους μαθητὰς ἐπὶ τῆς ὕλης τοῦ μαθήματος τῆς ἡμέρας ταύτης, ἥτοι περὶ πτωχεύσεως, συμβιβασμοῦ καὶ συναφῶν. Ἡ ἐξέτασις ἐγένετο κατὰ τὸν αὐτὸν, ὡς ἀνωτέρω τρόπον. Ἄξιοθαύμαστος εἶναι ἡ διδακτικὴ ἐμπειρία τοῦ διδάσκοντος, ἐπιτυχάνοντος νὰ σαφηνίξῃ καὶ συστηματικῶς νὰ συνοψίξῃ τὰ κυριώτατα καὶ χρησιμώτατα διὰ τὸν μαθητὴν σημεῖα τοῦ ὑπὸ διαπραγματέυσιν θέματος, μὲ ἀποφυγὴν πάσης θεωρητικῆς ἐξετάσεως καὶ λεπτεπιλέπτων νομικῶν ἀπόψεων. Τὰ πάντα ἠρμήνευε διὰ παραδειγμάτων προσφόρων ἐκ τῆς πράξεως.

2) *Τὴν 11/6/1930 8—9 π.μ.*, ἐν τῇ I τάξει, κατὰ τὸ μάθημα τῆς *Δογιστικῆς*.—Κατὰ τὴν ὥραν ταύτην πάντες οἱ μαθηταί, ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν καὶ ὀδηγίαν τοῦ οἰκείου καθηγητοῦ, ἐνήργησαν ἐν τοῖς ἀντιστοίχοις λογιστικοῖς βιβλίοις, συνισταμένοις εἰς συνήθη τετράδια, σειρὰν λογιστικῶν ἐγγραφῶν ἀναφερομένων εἰς διαφόρους ἀπλουστέρως πράξεις, ὡς χρεώσεις καὶ πιστώσεις λ/μῶν τοῦ Συνθετικοῦ Καθολικοῦ καὶ τῶν ἀντιστοίχων ἀτομικῶν λ/μῶν Ἀναλυτ. Καθολικῶν. Ἰδίᾳ ἐνηργήθησαν ἐγγραφαί εἰς τοὺς λ/σμούς: «Τράπεζαι», «Προμηθευταί», «Ἐμπορεύματα», «Ἀποδοχαί», «Κεφάλαιον» κ.λ. Οἱ ἐκάστοτε ἐρωτώμενοι μαθηταί ἐπὶ τῶν ἐνεργητέων ἐγγραφῶν ἔδιδον ὀρθὰς ἀπαντήσεις. Τὰ ποσὰ τὰ ἀναφερόμενα εἰς δαπάνας, εἰς τόκους ἢ ἄλλα στοιχεῖα ζημιῶν καὶ κερδῶν οἱ μαθηταί κατεχώρουν, πρὸς τὸ παρόν, ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν λ/σμὸν «Κεφάλαιον». Ὁ καθηγητὴς ἐν ἰδιαιτέρῳ συνομιλία ἐξήγησέ μοι τὴν διδακτικὴν πορείαν, ἣν ἀκολουθεῖ εἰς τὴν τάξιν ταύτην τῶν ἀρχαρίων. Ἐν τέλει ἐδήλωσέ μοι, ὅτι εἶχε τὴν πρόθεσιν εἰς προσεχῆ μαθήματα νὰ μεταφέρῃ τὰ ποσὰ ζημιῶν καὶ κερδῶν εἰς ἰδίους λ/σμούς ἀποτελεσματικούς, κατὰ τὰ κρατοῦντα ἐν τῇ πράξει.

Δ'. Εἰς τάξεις εἰδικῶν ἐμπορικῶν σπουδῶν.

Τὴν 6ην Ἰουνίου 1930 παρευρέθη ἐν τῷ μάθημα τῆς Ἑμπορικῆς Ἀριθμητικῆς ἐν τῇ εἰδικῇ τάξει τῶν ἐκ Σχολείων τῆς Μέσης Ἐκπαιδευσεως ἀπολελυμένων μαθητῶν, τῶν ἐπιτυχῶς ὑποστάντων τὴν ἐξέτασιν τῆς ὠριμότητος. Κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ὁ οἰκείος καθηγητὴς ἐπανέλαβε τὴν λύσιν προβλήματος ἀναφερομένου εἰς τὴν πώλησιν ἐπὶ δῶρῳ χρηματογράφων. Ἡ διδασκαλία τοῦ ἤτο ἀριτία καὶ μεθοδικῶς τοιαύτη, οἷα ἐνὸς πεπειραμένου καὶ ἱκανοῦ καθηγητοῦ.

Ε'. Εἰς τάξεις συμπληρωματικῶν ἐμπορικῶν σπουδῶν.

Καθ' ἃ ἐν τοῖς προηγουμένοις ἀνεφέραμεν, αἱ τάξεις αὗται εἶναι προωρισμένοι διὰ τὴν συμπληρωματικὴν μόρφωσιν, (γενικὴν καὶ ἐπαγγελματικὴν), νέων καὶ νεανίδων μαθητευομένων ἐν ἐμπορικοῖς καταστήμασι.

Ἐδόθη μοι εὐκαιρία νὰ παρακολουθῆσω κατὰ διαφόρους ἡμέρας καὶ ὥρας ἐνια τῶν ἐν αὐταῖς διδασκόμενων μαθημάτων, ὡς λ. χ. τῶν ἐξῆς:

1) **Μαθήματα τοῦ Τμήματος τῶν πωλητῶν ἢ πωλητριῶν.** — Τὸ Τμήμα τοῦτο εἶναι ἀριστύτερον, λειτουργοῦν μόλις ἀπὸ διμήνου. Οἱ οἰκείοι καθηγηταὶ ἵσκουν τοὺς μαθητὰς ἢ μᾶλλον τὰς μαθητριάς, αἵτινες εἶναι καὶ πολυπληθέστεραι, περὶ τὰ ἐξῆς ἴδια σημεῖα:

α) **Τὴν ψυχολογίαν τοῦ πελάτου,** ἧτοι περὶ τοῦ τρόπου προσελκύσεως τοῦ πελάτου, β) **τὴν τέχνην τοῦ τοποθετεῖν τὰ ἐμπορευμάτα** τοῦ οἴκου εἰς τὰς ἀντιστοιχοὺς θέσεις τῶν οἰκείων ἀκρίνων, τὴν τέχνην τῆς διακοσμῆσεως τῶν προθηκῶν, τὴν τέχνην τοῦ παρουσιάζειν εἰς τὸν προσερχόμενον πελάτην τὸ ὑπ' αὐτοῦ ζητούμενον εἶδος, τὸν τρόπον τοῦ περιτυλίσειν τὸ ἐμπόρευμα, γ) τὴν εἰδικὴν ἐμπορευματολογικὴν ἐξέτασιν ἐκάστου πωλουμένου εἴδους, ὡς λ. χ. τὸν τρόπον τῆς παραγωγῆς τοῦ εἴδους, τὰς ιδιότητας αὐτοῦ, τὴν χρῆσιν αὐτοῦ, τὸν ἀντιστοιχόν συρμόν καὶ τὰς λοιπὰς συμπαραμορφώσεως ἀπόψεις τοῦ εἴδους, δ) περὶ τὸν ἀπὸ μνήμης ὑπολογισμὸν τῆς τιμῆς πωλουμένου εἴδους, περὶ τὴν κατάρτισιν ἀντιστοιχῶν σημειωμάτων πωλήσεων (notes) κ. λ., ε) περὶ τὴν **πρακτικὴν ἐφαρμογὴν πωλήσεων** ἐν εἰδικῷ πρατηρίῳ, ἐγκατεστημένῳ ἐντὸς τοῦ Μεγάρου τῆς Ἑμπορικῆς Ἀκαδημίας. Κατ' αὐτὴν οἱ μαθηταὶ ἀνὰ δύο παίζουσι τὸν ὅλον ἀγοραστοῦ καὶ πωλητοῦ, ἐναλλάξ, πρὸς ἀλλήλους. Διεξάγουσιν οὗτοι καταλλήλως καὶ μετὰ σοβαρότητος τὴν ἐμφανιζομένην προφορικὴν διαπραγμάτευσιν μέχρι κλείσεως τῆς προκειμένης ἀγοραπωλησίας εἴτε τυχὸν ματαιώσεως αὐτῆς. Μετὰ τοῦτο γίνεται ὑπὸ τοῦ οἰκείου διδασκάλου, ἐν συνεργασίᾳ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους παρευρισκομένους μαθητὰς, ἐπίκρισις τῆς διεξαχθείσης, ὡς ἄνω, διαπραγματεύσεως μετὰξὺ ἀγοραστοῦ καὶ πωλητοῦ, καὶ ἐλέγχονται τὰ κατ' αὐτὴν διαπραχθέντα τυχὸν σφάλματα, ἐνῶ τὸνναντίον τονίζονται θεόντως τὰ τυχὸν ἐπιτυχῆ σημεῖα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ.

Τό, ὡς ἄνω, εἰδικὸν τῆς Σχολῆς πρατήριον περιλαμβάνει πληθὺν ποικίλων ἐμπορευμάτων, τοποθετημένων προσφόρως ὡς ἐν ἀληθινῷ Καταστή-

ματι. Τὰ διάφορα ταῦτα εἶδη ἔχει ἀποκτήσει τὸ Πρατήριον ἐκ σχετικῶν δωρεῶν διαφόρων ἐμπόρων, μελῶν τοῦ Gremiums, τοῦ πάτρωνος τῆς Ἑμπορικῆς ταύτης Ἀκαδημίας. Συνεχῶς δὲ τοῦτο πλουτίζεται διὰ νεωτέρων δωρεῶν.

2) **Τὴν 8—9 π. μ.,** τῆς 12/6/1932, εἰς τὸ μάθημα τῆς Ἑμπορικῆς Ἀριθμητικῆς ἐν τῇ **III τάξει** τῆς τριταξίου σχολῆς συμπληρωματικῶν ἐμπορικῶν σπουδῶν (διὰ μαθητευομένους). Δύο μαθηταὶ ἐξετάσθησαν ἐπὶ τῆς λύσεως δύο προβλημάτων ἀναφερομένων εἰς τὴν ἀγορὰν τίτλων (καὶ δὴ μετοχῶν). Ἐλυσαν οὗτοι ὀρθῶς ταῦτα καὶ κατέταξαν συστηματικῶς ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος τὰ κύρια στοιχεῖα τῆς λύσεως. Μετὰ ταῦτα ὁ καθηγητὴς ἐδίδαξε τὴν λύσιν παρομοίων προβλημάτων, ἀναφερομένων εἰς τὴν διαπραγμάτευσιν ὁμολογιῶν, καθ' ἣν συνυπολογίζεται καὶ ὁ δεδουλευμένος τόκος, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ συναφῆ ἐξοδα εἰς μεσιτείαν, προμήθειαν κ. λ. Ἡ ἀνάπτυξις ὑπῆρξεν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως τελεία, τοῦ διδάσκοντος γινώσκοντος πλήρως τὰ ἐν τῇ πράξει κρατοῦντα καὶ δυναμένου νὰ ἐφαρμόζη εὐμεθόδως ταῦτα κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἐνώπιον μαθητῶν τῆς προκειμένης κατηγορίας.

3) Κατ' ἄλλας ὥρας ἕτερα μαθήματα τοῦ προγράμματος. Πάντα ταῦτα διδάσκονται εὐμεθόδως καὶ τελεσφόρως. Ὁ διδάσκων ἐπιδιώκει πάντοτε νὰ σαφηνίσῃ ἕκαστον σημεῖον τῆς ὑπὸ διαπραγμάτευσιν ὕλης διὰ καταλλήλων ἐκ τῆς πράξεως εἰλημμένων παραδειγμάτων καὶ ἐν τέλει τὴν συστηματικὴν σύνταξιν τοῦ ἀναπτυχθέντος θέματος.

XII. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ.

§ 179. Κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1928/29 ἐσημειώθη ἐν τῇ Νέᾳ Ἑμπορικῇ Ἀκαδημίᾳ τῆς Βιέννης ἡ ἀκόλουθος κίνησις σπουδαστῶν:

Α'. Ἐν τῇ 4ταξίῳ Ἑμπορικῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἀρρένων.

Ἡ πρώτη τάξις, ἡ δευτέρα καὶ ἡ τρίτη εἶχον ὑποδιαιεθῆ, ἐκάστη, εἰς τρία τμήματα, ἡ δὲ τετάρτη εἰς τέσσαρα.

Εἰς τὰ 13 ταῦτα τμήματα τάξεων εἶχον ἐγγραφῆ 560 μαθηταί. Ἐκ τούτων ἀπεχώρησαν 24 καὶ παρέμεινον κατὰ τὸ τέλος τοῦ σχολικοῦ ἔτους 536.

Ἀπὸ ἀπόψεως μητρικῆς γλώσσης οἱ 535 οὗτοι μαθηταὶ κατανέμονται οὕτω: 500 Γερμανοί, 6 Τσέχοι, 1 Σλοβένος, 2 Πολωνοί, 4 Σέρβοι, 4 Ρῶσοι, 12 Οὐγγροὶ, 1 Ἰταλός, 1 Γάλλος, 3 Ἰσπανοί, 1 Ὀλλανδὸς καὶ 1 Τοῦρκος.

Ἀπὸ ἀπόψεως ἐπαγγέλματος τῶν γονέων ἔχομεν τὴν ἐξῆς κατανομήν: 65 υἱοὶ δημοσίων ὑπαλλήλων, 103 υἱοὶ ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων, 19 τέκνα γονέων ἀσκούντων πνευματικὰ ἐπαγγέλματα, 11 υἱοὶ ἔργατῶν, 42 υἱοὶ μικροεπαγγελματιῶν, 139 υἱοὶ ἐμπόρων, 21 υἱοὶ βιομηχάνων, 22 υἱοὶ μεγαλεμπόρων, 4 υἱοὶ Τραπεζιτῶν, 33 υἱοὶ Ἰδιωτῶν, 51 τέκνα συνταξιούχων καὶ 26 τέκνα ἄλλων ἐπαγγελματιῶν.

Ἡ μέση ἡλικία τῶν μαθητῶν τούτων εἶναι 17,1 ἐτῶν ἐναντι 17,3 ἐτῶν τοῦ προηγουμένου σχολικοῦ ἔτους.

Οἱ προαχθέντες μὲ βαθμὸν ἀριστα ἀποτελοῦσι τὰ 4,7% οἱ δὲ μὲ βαθμὸς κατωτέρους τὰ 84,5%: ἄρα ὁμοῦ τὰ 89,2%.

Τὰς ἐξετάσεις ὠριμότητος ὑπέστησαν 124 ὑποψήφιοι. Ἐκ τούτων ἐπέτυχον 106 καὶ παρεπέμφθησαν εἰς συμπληρωματικὴν ἐξέτασιν 18.

Κατὰ τὸ 1927/28 διωργανώθη ἐν τῇ αὐτῇ Ἀκαδημίᾳ σειρά ἔλευθέρων

μαθημάτων, προσιτών εις πάντας. Έκ τούτων σημειούμεν ένδεικτικώς τὰ εξής : 1) Έσπερινὰ έμπορικὰ μαθήματα, 2) Μαθήματα περί τής νεωτέρας διαφημίσεως, 3) Η γραφή έν τή εκθέσει τών έμπορευμάτων (έν τή προθήκη κ.λ.), 4) «Η καλή προθήκη», 5) «Μεταχειρίσις του πελάτου έν τῷ λιανικῷ έμπορίῳ», 6) «Η οικονομική σημασία τών μεγάλων έφημερίδων», 7) «Προνόμιον εύρεσιτεχνίας, άθέμιτος συναγωνισμός, τὸ σύγχρονον σύστημα προσελκύσεως τής πελατείας», 8) Πτώχευσις και συμβιβασμός, 9) Μαθήματα διατάξεως τής προθήκης, 10) Ο φόρος επί του κύκλου τών πωλήσεων, 11) Τὸ τιμολόγιον τών κομιστρων τών έν Αυστρία σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, 12) Τί πρέπει νὰ γνωρίζη ὁ έμπορος περί του σιδηροδρομικοῦ καθεστώτος έν Αυστρία, 13) Καλλιγραφίας μαθήματα, 14) Μαθήματα Άγγλικῆς γλώσσης δι' αρχαρίους, 15) Όμοια διὰ προκεχωρημένους κ.λ.

Πάντα ταῦτα έσχον πολυαριθμους έλευθέρους σπουδαστάς, προαιρετικῶς παρακολουθήσαντας αὐτά.

Κατόπιν προσκλήσεως τής Νέας Βιεν. Άκαδημίας ὁ Dr. Erwin Paschkis έδίδαξε 12 μαθήματα περί τής σημασίας τής Άεροπλοίας διὰ τὸ Έμπόριον. Ταῦτα παρηκολούθησαν οἱ μαθηταί τής Άκαδημίας μετά ζωνηροτάτου ένδιαφέροντος. Παραλλήλως πρὸς ταῦτα έγένετο μαθητικὴ εκδρομὴ εις τὸ Άεροδρόμιον τής Βιέννης και εις τὸ Τεχνικὸν Μουσεϊον.

Τὴν Νέαν Βιεν. Έμπορ. Άκαδημίαν έπιθεώρησεν ὁ άρμόδιος Landes-schulinspektor Hofrat, Oskar Freund, παρακολουθήσας τὰ μαθήματα μερικῶν τμημάτων τάξεων.

Ο δὲ κ. Leopold Langer, Πρόεδρος του Gremiums der Wiener Kaufmannschaft, έσχε τὴν εύκαιρίαν νὰ παρευρεθῆ κατά τὴν διδασκαλίαν μαθημάτων τινῶν, ὡς τής Έμπορευματολογίας, τής Γαλλικῆς γλώσσης και τής Ιστορίας

Τὸν Οκτώβριον 1927 έπεσκέφθησαν τὴν Νέαν Βιεν. Έμπορ. Άκαδημίαν οἱ εξής τρεις Διευθυνταί Έλβετικῶν Έμπορικῶν Σχολῶν, έν Saint Gallen και έν Ζυρίχη, κ.κ. Öttili, Bernet και Fischer. Οὗτοι άπεκόμισαν άρίστως έντυπώσεις.

Τὸν Νοέμβριον 1927 έπεσκέφθησαν τὴν αὐτὴν Άκαδημίαν 6 καθηγηταί διαφόρων Σχολῶν του Βερολίνου, συνοδευόμενοι ὑπὸ του Έπιθεωρητοῦ κ. Freund.

Υπὸ τὴν οδηγίαν δὲ διαφόρων Καθηγητῶν έγέγοντο μαθητικαί έπισκέψεις περί τὰς 20 εις διάφορα Ιδρύματα τής Βιέννης και άλλων κέντρων τής Αυστρίας.

Παρεσχέθησαν εις 34 μαθητάς ὑποτροφία: εκ διαφόρων πηγῶν. Έπίσης έχορηγήθησαν βοηθήματα εις διαφόρους ένδεεις μαθητάς, άνελθόντα εις σελ. 11500 περίπου (ἦτο δραχ. 126.500 στεθεροποίησεως του 1928 ὡς έγγιστα).

Η Διοικητικὴ Έπιτροπὴ τής Νέας Βιεν. Έμπορ. Άκαδημίας διέθεσε κατά τὸ 1927/28 σελ. 2100 πρὸς τὸν σκοπὸν τελειοποιήσεως Καθηγητῶν τής Άκαδημίας ταύτης διὰ σπουδῶν έν τῇ Άλλοδαπῇ.

Δαπάναις τής αὐτῆς Έπιτροπῆς έπραγατοποιήθη ἡ εγκατάστασις έν τῷ Μεγάλῳ τής Άκαδημίας κινηματογραφικῆς συσκευῆς χάριν διδακτικῶν σκοπῶν. Η έντευθεν ώφέλεια ὑπῆρξε μεγάλη.

Β. Έν ταῖς ειδικαῖς τάξεσι μονοετῶν έμπορ. σπουδῶν.

1) *Εἰς τὴν τῶν ἀποφοίτων μέσων σχολῶν, τῶν ἐχόντων ὑποστῆ τὴν δοκιμασίαν ὠριμότητος.*— Εἰς ταύτην ένεγράφησαν 173. Έκ τούτων παρέμειναν μέχρι τέλους του έτους 169. Έξ αὐτῶν κατά τὰς τελικὰς άπολυτηρίους εξέτασεις έντυχον οἱ 24 του βαθμοῦ «Άριστα», 52 του βαθμοῦ «Καλῶς», 53 του βαθμοῦ «Σχεδὸν καλῶς». Οἱ λοιποὶ σπουδασταί άπέοχον έν μέρει ἢ ὀλικῶς τῶν τοιούτων εξέτάσεων.

Έκ τῶν 173 οἱ 84 ἦσαν εκ διαφόρων μερῶν τής Αυστρίας οἱ δὲ 89 εκ του Έξωτερικοῦ.

Ο μέσος ὅρος ηλικίας τούτων ἦτο 19,1 ετῶν.

2) *Εἰς τὴν ἐτέραν ἐιδικὴν τάξιν έμπορ. σπουδῶν δι' ἀποφοίτους μὴ ὑποστάντας τὴν εξέτασιν ὠριμότητος.*— Εἰς ταύτην ένεγράφησαν 45 μαθηταί. Έκ τούτων οἱ 14 εξ Αυστρίας και οἱ 30 εκ τής άλλοδαπῆς.

Κατὰ τὰς άπολυτηρίους εξέτασεις των έπέτυχον μόνον οἱ 27.

Ο μέσος ὅρος ηλικίας τούτων εἶναι 19,3 ετῶν.

Γ. Διδακτικὸν προσωπικόν.

Τούτο περιελάμβανε κατά τὸ 1928/29 :

α) Τὸν κ. R. Barta, Διευθυντὴν τής Άκαδημίας, διδάξαντα τὴν Λογιστικὴν εις τμημάτα τινὰ τάξεων.

β) 20 έσωτερικοὺς ἢ τακτικοὺς καθηγητάς.

γ) 10 έξωτερικοὺς ἢ εκτάκτους καθηγητάς. Έκ τούτων πολλοὶ εἶναι Καθηγηταί του Πανεπιστημίου τής Βιέννης.

Δ. Πίναξ διδακτικῶν βιβλίων.

Κατὰ τὸ σχολικὸν έτος 1929/30 εἶχον εἰσαχθῆ εις τὴν τετρατάξιον Νέαν Έμπορικὴν Άκαδημίαν τής Βιέννης τὰ εξής διδακτικὰ βιβλία :

1) Διὰ τὴν διδασκαλίαν τής Γερμανικῆς γλώσσης.

α) Mayr-Pischek Hilfsbuch für den deutschen Unterricht ((Grammatik, Stilistik, Metrik und Poetik), 7η εκδοσις.

β) Dr Richard Mayr und Dr Haus Pischek, Deutsches Lesebuch für höhere Handelsschulen, 6η εκδοσις.

γ) Dr Richard Mayr, Literarhistorisches Lesebuch, 5η εκδοσις.

2) Διὰ τὴν διδασκαλίαν τής Γαλλικῆς γλώσσης.

α) Übe Müller-Schmitz : Lehrbuch der franz. Sprache für höhere Handelsschulen, I Teil, 3. Aufl., 1925, II Teil, 2. Aufl., 1924.

β) Zingg: Lectures françaises pour Écoles Supérieures de Commerce.

γ) Achille Decker: Correspondance commerciale avec modèles, exercices et vocabulaire, 2. Aufl.

δ) A. Bechtel und Dr Ch. Glauser : Französisches Lese- und Übungsbuch, Satzlehre (mit Abrégé de Grammaire), 4. Auflage.

ε) Armand Rey, «La France industrielle et littéraire» 2. Auflage.

3) Διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης.

- α) Swoboda-Grohmann, «Junior Book».
- β) » » » «Senior Boob» I.
- γ) » » » «Schulgrammatik» der modernen englischen Sprache.

4) Διὰ τὴν Οἰκονομικὴν Γεωγραφίαν.

- α) Zehden-Sieger-Stoiser, «Handelsgeographie», 16. Aufl., 15. Aufl.
- β) Peukers «Atlas», Ausgabe für höhere Handelsschulen 8. Anfl.
- γ) » » » » » 7. Aufl.
- δ) » » » » » 5. Aufl.

5) Διὰ τὴν Γενικὴν καὶ Οἰκονομ. Ἱστορίαν.

- α) Sinwel-Eicher, «Lehrbuch der Geschichte», I Teil «Das Altertum» 4. Auflage, ὁμοίως II Teil «Das Mittelalter», 3. Aufl.—III Teil «Die Neue Zeit», 2. Auflage—IV Teil : «Die Neueste Zeit».
- β) F. W. Putzgers «Historischer, Schulatlas», 35 Auflage.

6) Διὰ τὴν Ἀλγεβραν.

- α) M. Dolinski-Franke, «Algebra und Politische Arithmetik», 5. Aufl.

7) Διὰ τὴν Γεωμετρίαν.

- α) Karl Pfarr, «Lehrbuch der Geometrie».

8) Διὰ τὴν Ἐμπορ. Ἀριθμητικὴν.

- α) J. K. Kreibitz—K. Kunczitzky, «Lehrbuch der Kaufmännischen Arithmetik», I Teil, 9. Auflage—II Teil, 9. Aufl.—III Teil, 9. Aufl.—IV Teil, 7. Auflage.

9) Διὰ τὴν Ἐμπορολογίαν.

- α) Klemens Ottel, «Lehrbuch der Handelskunde» für höhere Handelsschulen, I Teil, «Allgemeine Handelskunde», 9. Aufl.—II Teil «Internationale Handelskunde».
- β) Rud. Schiller—R. Barta, «Kontorarbeiten», 11. Auflage.

10) Διὰ τὴν Ἐμπορ. Ἀλληλογραφίαν.

- α) Vinz. Sedlak, «Lehrbuch der Handelskorrespondenz», I Teil, 8 Auflage—II Teil, 8. Auflage—III Teil, 8. Auflage.

11) Διὰ τὴν Δογιστικὴν.

- α) R. Schiller—R. Barta, «Lehrbuch der Buchhaltung», I Teil, 10. Auflage, II Teil, 10. Auflage, III Teil, 8. Auflage.

12) Διὰ τὴν Φυσιογνωσίαν.

- α) Karl Hassack, «Leitfaden der Naturgeschichte», 7. Auflage.

13) Διὰ τὴν Ἐμπορευματογνωσίαν.

- α) Hassack—Kojetinsky, «Lehrbuch der Warenkunde und Abriss der mechanischen Technologie», 12. Auflage.

14) Διὰ τὴν Χημείαν.

- α) Arnold Chazel, «Lehrbuch der Chemie und chemischen Technologie», I Teil—II Teil.

15) Διὰ τὴν Στενογραφίαν.

- α) Ewald Brabbée, «Lehr- und Übungsbuch der deutschen Einheitskurzschrift», I Teil, 4. Aufl., II Teil, 2. Auflage.

16) Διὰ τὸ Ἐμπορ. Δίκαιον καὶ Πολιτειακὴν Ἀγωγὴν.

- α) E. Stolz, «Lehrbuch des österr. Handels- und Gewerberechts», 5. Auflage — Allgemeine Wechselordnung — Das Allgemeine Handelsgesetzbuch (Schulausgabe, 7. Auflage).

17) Διὰ τὴν Πολιτ. Οἰκονομίαν.

- α) Grunzel, «Grundriss der Wirtschaftspolitik», I Band, 1922.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄.

ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΒΙΕΝΝΗΣ.

Hochschule für Welthandel, Franzkleingasse 1, XIXB. Wien.
 § 180. Τὸ ἀνώτατον τοῦτο Ἴδρυμα ἐμπορικῶν σπουδῶν ἀποτελεῖ τὴν Ἀνωτάτην Βαθμίδα τῆς ἐμπορικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Αὐστρίᾳ. Τοῦτο συνεχίζει τὸ ἔργον τῆς ἀρχαίας καὶ ὀνομαστῆς «Export-Akademie» τῆς Βιέννης.

I. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΟΥΤΟΥ.

§ 181. Ἡ Export Akademie ἰδρύθη τὸ 1898 ταυτοχρόνως πρὸς τὸ Ἐμπορικὸν Πανεπιστήμιον (Handelshochschule) τῆς Λειψίας.
 Ἡ ἐξέλιξις τῆς Export Akademie ἔχει ἐν συντόμῳ οὕτω :

A'. Ἡ πρὸ τοῦ 1898 περίοδος

§ 182. Ἐν Αὐστρίᾳ ἐγεννήθη πολὺ ἔνωρις ἢ σκέψις περὶ τῆς θεωρητικῆς μορφώσεως τοῦ ἐμπόρου. Καὶ ἐνῶ ἀλλαχοῦ βλέπει τις τοὺς ἐμπορευομένους λαμβάνοντας τὴν πρωτοβουλίαν περὶ ἰδρύσεως καὶ συντηρήσεως

σχολείων ἐμπορικῆς μορφώσεως, τοῦναντίον ἐνταῦθα κατὰ τοὺς παλαιότερους χρόνους βλέπει τις τὰς Κυβερνήσεις ἐπιλαμβανόμενας τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ τοιοῦτου σκοποῦ.

Ἡ ἱστορία τῆς ἐμπορικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Αὐστρίᾳ ἀναφέρει, ὅτι ἐπὶ τῆς μεγάλης αὐτοκρατείας Μαρίας Θηρεσίας ἰδρύθη ἡ ἐν Βιέννῃ «Real—und Handelsakademie» ὡς κρατικὸν ἴδρυμα. Αὕτη ἦτο βαθμίδος ἀνωτάτης ὑπεράνω τῶν Σχολείων τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καὶ προσηγορήθη βραδύτερον εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον τῆς αὐτῆς πόλεως.

Εἰς τὸ ἐν ἔτει 1815 ἰδρυθὲν Πολυτεχνεῖον τῆς πόλεως ταύτης προσετέθη ἴδιον Ἐμπορικὸν Τμήμα (Kommerzielle Abteilung). Τὸ Τμήμα τοῦτο ὅμως ἐναντι τῶν λοιπῶν τεχνικῶν τμημάτων τοῦ Πολυτεχνείου, ἔβαινε ὀσημέραι ὀπισθοχωροῦν καὶ συνεπεῖα τοῦ συνεχῶς μειουμένου ἀριθμοῦ σπουδαστῶν ἀπεφασίσθη ἡ διάλυσις αὐτοῦ κατὰ τὸ 1865.

Δευτέρα ἀπόπειρα ἀνάλογος ἐγένετο τῷ 1873 διὰ τῆς προσθήκης παρὰ τῆς Βιενναίας Ἐμπορικῆς Ἀκαδημίας (Μέση Ἐμπορικὴ Σχολῆ) τοῦ πρώτου αὐτοτελοῦς Ἐμπορικοῦ Πανεπιστημίου (Erste selbständige Handelshochschule). Τὸ Πανεπιστήμιον τοῦτο περιελάμβανε τρία τμήματα (Ἐμπορικὸν —Τραπεζικὸν—Μετακομιστικῆς) μὲ διεικὸς σπουδᾶς. Συνεπεῖα ὅμως τῆς τότε οικονομικῆς κρίσεως καὶ τῆς ἀνεπαρκείας πόρων ἐδέησε καὶ τὸ Πανεπιστήμιον τοῦτο νὰ διακόψῃ τὴν λειτουργίαν του κατὰ τὸ 1877.

Κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ ἔτος 1877 ἰδρύθη, βάσει εἰδικοῦ κληροδοτήματος τοῦ βαρῶνου Pasquale Revoltella, ἡ ἐν Τεργέστη «Scuola Superiore di Commercio Fondazione Revoltella», ἡ ὁποία ὄφειλε νὰ παρέχῃ εἰς τοὺς σπουδαστὰς τῆς κυρίως ἐπαρκῆ εἰδικὴν μόρφωσιν διὰ τὴν δρᾶσιν ἐν τῷ ὑπερωκεανείῳ ἐμπορίῳ. Τὸ ἴδρυμα τοῦτο παρὰ τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ, τὸ μέτριον τῶν διδασκτρων, τὴν καταλληλότητα τῆς ἔδρας τῆς καὶ ἐν γένει τὰς εὐμενεῖς συνθήκας, ἃς παρείχε, δὲν ἠδυνήθη νὰ προσελκύσῃ εἰ μὴ ἐλάχιστον ἀριθμὸν σπουδαστῶν.

Περὶ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἐσχηματίσθη καὶ ἐν Βιέννῃ μία Ἐπιτροπὴ ἐξ ἐμπόρων, ἐμπορομένη ὑπὸ τῶν αὐτῶν τοῦ Revoltella ἰδεῶν καὶ προσελθούσα ἐκ τοῦ «*Ἀνατολικοῦ Κύκλου*» τῆς *Παγκοσμίου ἐκθέσεως τοῦ 1873*, ἡ ὁποία ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ προαγωγὴν τοῦ μετὰ τῆς Ἀνατολῆς ἐμπορίου τῆς Αὐστρίας. Πρὸς τοῦτο ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη προσέβη εἰς τὴν ἰδρυσιν ἐν Βιέννῃ ἐνὸς Ἀνατολικοῦ Μουσείου (Orientalisches Museum) καὶ τὴν ὀργάνωσιν ἐν αὐτῷ σειρᾶς διαλέξεων καταλλήλων διὰ τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν. Τὸ Μουσεῖον τοῦτο ἠνοιξε τὰς πύλας του τὴν 21 Ὀκτωβρίου 1874.

Τὸ Ἀνατολικὸν τοῦτο Μουσεῖον, ὅπερ εἶχεν ὡς κύριον προορισμὸν τὴν προαγωγὴν τῶν ἐμπορικῶν τῆς χώρας σχέσεων μετὰ τῆς Ἑγγύς καὶ τῆς Ἀπὼ Ἀνατολῆς, ἠδρύνθη καὶ μετεγράφη κατὰ τὸ 1887 εἰς τὸ «*Καίσαροβασιλικὸν Αὐστριακὸν Ἐμπορικὸν Μουσεῖον*» (K. K. Österreichisches Handelsmuseum), εἰς ὃ ἐτέθη ὡς σκοπὸς ἡ προαγωγὴ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας πρὸς πάσας τὰς ξένας χώρας, ἡ κατάρτισις μουσειακῶν συλλογῶν, ἡ παροχὴ πληροφοριῶν παντὸς εἶδους, ἡ ἀνάληψις μεσολαβήσεων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καὶ τέλος ἡ ὀργάνωσις διαλέξεων καὶ σειρῶν μαθημάτων περὶ διαφόρων θεμάτων τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου.

Ταχέως ὅμως ἐπείσθησαν, ὅτι αἱ, ὡς ἄνω, ἐλεύθεραι διαλέξεις καὶ σειρὴ μαθημάτων, καίτοι προσεῖλκον οὐ μικρὸν ἀριθμὸν ἀκροατῶν, δὲν ἠδύναντο

ὑπὸ τὸν τύπον τοῦτον τῆς προαιρετικῆς φοιτήσεως, νὰ καταλήξωσιν εἰς σοβαρὰ πρακτικὰ ἀποτελέσματα. Τὸ γεγονός τοῦτο διεπιστώθη καὶ διὰ τῆς ἐν ἔτει 1896 ἐνεργηθείσης ἐξετάσεως ἐπὶ τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας. Πολλοὶ ὀρθότεροι ἀπεφάνθησαν ὑπὲρ τῆς ἰδρύσεως αὐτοτελοῦς Ἐκπαιδευτικοῦ Καταστήματος πρὸς μόρφωσιν στελεχῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου. Τὴν δὲ 18 Αὐγούστου 1896 ὁ Dr Johann Zapf, Γραμματεὺς τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου τῆς Βιέννης, ὑπέβαλεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τοῦ Ἐμπορίου ὑπόμνημα, δι' οὗ προέτεινε τὴν ἰδρυσιν μιᾶς Exportakademie, ἡ ὁποία θὰ εἶχεν ὡς προορισμὸν «*νὰ στρέψῃ τὴν προσοχὴν τῶν νέων πρὸς τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον, ὡς πηγὴν πλούτου, νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν πρακτικὴν τούτων μόρφωσιν πρὸς τὴν κατευθύνσιν ταύτην καὶ τέλος νὰ παρακολουθῇ τὴν δρᾶσιν τῶν τροφίμων τῆς καὶ ἐκτὸς τῆς Σχολῆς καὶ κατὰ τὸ ἐνὸν νὰ ἐνισχύῃ αὐτήν*».

Παραλλήλως ἐσχηματίσθη Ἐπιτροπὴ συλλογῆς ἐράνων πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ ἐν λόγῳ σχεδίου.

Ἡ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ προμνησθέντος «*Ἐμπορικοῦ Μουσείου*» ἔσπευσε νὰ ἔλθῃ εἰς συνάφειαν πρὸς τὴν ἀνωτέρω Ἐπιτροπὴν καὶ νὰ συνεργασθῇ μετ' αὐτῆς. Οὕτω ἀπεφασίσθη ἡ συγκρότησις μιᾶς εὐρυτέρας «*Γενικῆς Ἐπιτροπῆς*», ἡ ὁποία ἀνέλαβε νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸν τεθέντα θεμελιώδη σκοπὸν. Οὕτω τὴν 10 Μαρτίου 1898 ὑπεβλήθη ἡ πρότασις περὶ ἰδρύσεως τῆς Exportakademie εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τοῦ Ἐμπορίου. Τὸ Ὑπουργεῖον τοῦτο ἐν συνεννοήσει καὶ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ἐνέκρινε τὴν 4 Μαΐου 1898 τὸ καταρτισθὲν προσωρινὸν καταστατικὸν τῆς Ἀκαδημίας ταύτης καὶ ἀνέλαβε νὰ ἐπιχορηγῇ εἰς αὐτὴν κατ' ἔτος ποσὸν 20.000 φλωρινίων. Ἀφ' ἐτέρου ἡ ἐπὶ τῶν ἐράνων Ἐπιτροπὴ ἠδυνήθη νὰ συλλέξῃ, ἐντὸς ἐνὸς ἔτους, ποσὸν 200.000 Κορωνῶν. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἀφ' ἐνὸς καὶ ἡ ἐκ τοῦ Ἐμπορικοῦ Μουσείου ἐτησίᾳ εἰσφορὰ ἀφ' ἐτέρου, ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς τὴν Κρατικὴν ἐπιχορήγησιν, ἐθεωρήθησαν ἐπαρκῆ διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ Ἰδρυματος κατὰ τὰ ἀμέσως προσεχῆ ἔτη.

Τὴν 2 Ἰουλίου 1898 ἡ ἐπὶ τῶν σπουδῶν Ἐπιτροπὴ τῆς Exportakademie ἀπεφάσισε τὴν ἀνέργεσιν μιᾶς πτέρυγος ἐν τῷ κτιρίῳ τοῦ Ἐμπορικοῦ Μουσείου πρὸς στέγασιν τῆς Exportakademie καὶ προσέλαβεν εἰς αὐτὴν ὡς Διδακτικὸν Προσωπικὸν τὸ τέως ἐν τῷ «*Ἐμπορικῷ Μουσείῳ*» ἐκπληροῦν τὸ τοιοῦτον καθήκον.

Ὑπὸ τὰς συνθήκας δὲ ταύτας ἤρξατο ἡ λειτουργία τῆς Exportakademie τὴν 1ην Ὀκτωβρίου 1898.

Β'. Περίοδος 1898—1915.

§ 183. Ἡ Exportakademie ἐλειτούργησεν, ὡς προσηγορημένη εἰς τὸ Ἐμπορικὸν Μουσεῖον, συνεχῶς μέχρι τοῦ 1915. Ὁ ἐκπαιδευτικὸς σκοπὸς τῆς παρέμεινε ἀναλλοίωτος τὰ δὲ ἐν αὐτῇ διδασκόμενα μαθήματα ἦσαν περίπου, ὅσα καὶ τὴν σήμερον, ἦτοι αἱ ἐξῆς ἐξ ὁμάδων εἰδικῶν κλάδων. α) Volkswirtschaftslehre. β) Wirtschaftsgeographie, γ) Warenkunde, δ) Rechtsfächer, ε) Fremde Sprachen καὶ ζ) ἡ μεγάλη ὁμάς τῶν ἐμπορικῶν μαθημάτων (Ἐμπορικῶν Μαθηματικῶν, Λογιστικῆς, κ.λ.). Ἡ διδασκαλία δὲν ἦτο μόνον θεωρητικὴ ἀλλὰ συνεδυάζετο καὶ πρὸς ἀντίστοιχον ἐπαρκῆ πρακτικὴν ἄσκησιν καὶ ἐπιστημονικὰς ἐρεῦνας. Ὁ περιορισμὸς τῶν

ἄλλοτε πολυαριθμῶν καὶ ποικίλων διαλέξεων τοῦ «Ἐμπορικοῦ Μουσείου» εἰς τοὺς, ὡς ἄνω, οὐσιώδεις καὶ ὀλιγαριθμούς κλάδους ἐπέτρεψεν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐντατικῶς τῶν σπουδαστῶν μελέτας ἀφ' ἑτέρου δὲ εὐρυτέρας εἰδικῶς ἐρεῦνας εἰς τὸ Διδακτικὸν προσωπικὸν τῆς Ἀκαδημίας, ὧν τὰ ἀξιόλογα ἀποτελέσματα περιέχονται εἰς πλείστας δημοσιεύσεις.

Κατὰ τὸ ἀρχικὸν καταστατικὸν τοῦ 1898 ἡ Εχ. Akademie περιελάμβανε α) ἐν ἔτος προπαρασκευαστικῶν σπουδῶν καὶ β) δύο ἔτη εἰδικῶν τοιούτων. Ἀπὸ τοῦ ἔτους ὅμως 1899—1900 ἡ Ἀκαδημία ἐπεξέτεινε τὴν δρασίην της διὰ τῆς παραλλήλου ἰδρύσεως καὶ λειτουργίας πολλῶν *ειδικῶν σειρῶν μαθημάτων*, ἃς προέβλεπεν ἄλλως τε τὸ ἀρχικὸν καταστατικὸν της, ὡς καὶ *σειρῶν ἐσπερινῶν μαθημάτων* χάριν τῶν ἐν τῇ πράξει ἤδη ἀπασχολουμένων νέων.

Τέλος τὸ 1900—1901 προσετέθη καὶ *σειρὰ μαθημάτων πρὸς μόρφωσιν διδασκάλων διὰ τὰς κατωτέρας ἐμπορικῶν σχολῶν*, προσελκύνουσα πάντοτε ἱκανὸν ἀριθμὸν σπουδαστῶν.

Κατὰ τὸ 1902/03 ἐπῆλθεν ἡ ἐξῆς μετατροπὴ. Ἡ πρώτη προπαρασκευαστικὴ τάξις, ἣτις ἐσχόπει τὴν τῶν σπουδαστῶν προπαρασκευὴν διὰ τὰς ἐπακολουθούσας διετεῖς εἰδικῶς σπουδᾶς, προσέλαβε γενικώτερον χαρακτήρα, ἦτοι σὺν τῷ ἀνωτέρῳ εἰδικῷ σκοπῷ ἀνέλαβεν ἐπιπροσθέτως καὶ τὴν παροχὴν αὐτοτελοῦς τινος γενικῆς ἐμπορικῆς μορφώσεως, στενωτέρας φυσικᾶ ἀπὸ τῆν τῶν μετέπειτα διετῶν σπουδῶν. Κατόπιν τοῦ ἀνακαινιστικοῦ τούτου μέτρου ἤρξατο μία συνεχῆς αὐξήσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σπουδαστῶν τῆς Exportakademie.

Κατὰ τὸ 1903/04, συνεπείᾳ σχετικῆς αἰτήσεως τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου, ὠργανώθη καὶ *εἰδικὴ σειρὰ ἐμπορικῶν μαθημάτων διὰ τοὺς Νομικοὺς* ἐν τῇ αὐτῇ Ἀκαδημίᾳ. Ὁμοίως κατόπιν σχετικῆς αἰτήσεως προσετέθη καὶ ἕτερα *σειρὰ μαθημάτων διὰ τοὺς ὑπαλλήλους τῶν Γραφείων Ἐξαποστολῆς* (Speditionenbeamte), ἅτινα βααδύτερον ἐπεξετάθησαν καὶ διεργουθμισθησαν πληρέστερον.

Μετὰ ἐν ἔτος ὠργανώθησαν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ ταύτῃ κατόπιν σχετικῶν αἰτήσεων καὶ *σειρὰ παραδόσεων* ἐν ταῖς διδασκομέναις *ξέναις γλώσσαις*. Εἰς τὰς τοιαύτας παραδόσεις ἐγίνοντο δεκταὶ ομάδες ἐξ ὀλιγαριθμῶν μαθητῶν, ἵνα οὕτω ἐξασφαλιζῶνται ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα. Εἰς ἐκάστην ομάδα κατετάσσοντο ἴσης δυνάμεως μαθηταὶ καὶ ἡ παρεχομένη διδασκαλία ἦτο ἀνάλογος πρὸς τὴν δύνανμιν τῶν μαθητῶν τῆς ομάδος.

Ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ της, ὅπως διευκολύνῃ τὴν συμπληρωματικὴν μόρφωσιν τῶν ἀνθρώπων τοῦ καθόλου ἐμπορίου, ἡ Exportakademie διαρκῶς διωργάνου νέας εἰδικῶς σειρᾶς ἐμπορικῶν μαθημάτων. Οὕτω κατὰ τὸ 1904/905 ὠργάνωσε τοιαύτην διὰ τοὺς ὑπαλλήλους τῶν Τραπεζῶν, καὶ ἕτεραν διὰ τοὺς ὑπαλλήλους τοῦ ἐμπορίου ὑφασμάτων τῷ δὲ 1905/906 ἄλλην διὰ τοὺς νομικοὺς ὑπαλλήλους τοῦ Δήμου τῆς Βιέννης.

Κατὰ τὸ 1907/908 ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας εἰδικὴ *σειρὰ μαθημάτων ἐν τῇ Exportakademie πρὸς μόρφωσιν τῶν ὑποψηφίων διὰ τὴν θέσιν Καθηγητοῦ ἐν ταῖς μέσαις ἐμπορικαῖς Σχολαῖς*. Πρὸς προαγωγὴν δὲ τῆς εἰδικῆς ταύτης μορφώσεως διωργανώθη ἐν εἰδικῶν Παιδαγωγικῶν Φροντιστηρίων καὶ μία ἀντίστοιχος Βιβλιοθήκη.

Ἀπὸ τοῦ 1912/13 ὠργανώθη καὶ εἰδικὴ *σειρὰ παραδόσεων διὰ τοὺς ὑπαλλήλους Ἀσφαλιστικῶν Ἐταιρειῶν*.

Ἡ πρώτη γενικὴ τάξις (ἢ προπαρασκευαστικὴ) τῆς Exportakademie διηρρέθη ἀπὸ τοῦ 1907/908 Ἀκαδ. ἔτους, λόγῳ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ σπουδαστῶν, εἰς δύο παράλληλα τμήματα, καὶ βραδύτερον εἰς περισσότερα τοιαῦτα.

Ἡ Exportakademie διωργάνου ἐπίσης ἐκάστοτε καὶ ἐκτάκτους εἰδικῶς διαλέξεις περὶ ἐπικαίρων ζητημάτων ἐμπορικῶν, τοπικῆς ἢ διεθνοῦς σημασίας, ἵνα οὕτω τηρῇ τοὺς σπουδαστὰς τῆς ἐνημέρους τῶν σημειουμένων μεταβολῶν ἐν τῷ καθόλου ἐμπορίῳ, τῷ ἐσωτερικῷ καὶ τῷ παγκοσμίῳ. Μεταξὺ τῶν θεμάτων τούτων περιλαμβάνοντο τὰ τῶν δασμολογιῶν, ἐμπορικῶν συμβάσεων, νέων ἐμπορικῶν μεθόδων ἢ οργανωτικῶν μορφῶν ὡς καὶ εἰδικὰ σημεῖα ἐκ τῆς σφαίρας τῆς Πολιτ. Οἰκονομίας, τῆς Οἰκονομικῆς Πολιτικῆς, τῆς Οἰκονομικῆς Γεωγραφίας, τῆς Ἐμπορευματολογίας καὶ τῶν κυρίως ἐμπορικῶν ἐπιστημῶν. Αἱ εἰδικαὶ αὗται διαλέξεις προσείλκουν πάντοτε πολυπληθῆς ἀκροατήριον.

Ἡ διοργάνωσις τῶν σπουδῶν τῶν σπουδαστῶν τῆς Exportakademie ἐστηρίζετο πάντοτε εἰς τὴν Φροντιστηριακὴν μέθοδον (Seminaristische Methode), ἡ ὁποία ἀπεδείχθη ἀποτελεσματικὴ εἰς ὅλους τοὺς διδασκομένους ἐπιστημονικοὺς κλάδους, ὡς ἐπίσης λίαν διευκολυντικὴ εἰς τὴν προπαρασκευὴν τῶν σπουδαστῶν διὰ τὰς διαφόρους προβλεπομένας ἐξετάσεις. Ἡ αὕτη μέθοδος ἐξυψώνει τὰ ἀποτελέσματα τῶν σπουδῶν καὶ τὴν τῶν σπουδαστῶν εὐχρηστότητα διὰ τὴν χρησιμοποίησιν των ἐν τῇ πράξει.

Τὸ πρόγραμμα τῶν ἐτησίων παραδόσεων ἐν τῇ Exportakademie ὑπόκειται κατ' ἔτος εἰς ἀναθεώρησιν χάριν προσαρμογῆς αὐτοῦ πρὸς τὰς ἐκάστοτε σημειουμένας προόδους ἐν τῇ καθόλου ἐπιστήμῃ, ἐν τῇ Οἰκονομίᾳ καὶ τῷ Ἐμπορίῳ.

Τὰ διδασκόμενα ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ ταύτῃ μαθήματα δύνανται νὰ καταταχθῶσι εἰς τὰς ἐπομένας ἐξ ομάδας.

1. *Οἰκονομικοὶ κλάδοι* : (Πολιτικὴ Οἰκονομία καὶ Οἰκονομικὴ Πολιτικὴ, Δασμολογικὰ (Zolltarifkunde), Δημοσιονομικὰ (Finanzwissenschaft), Οἰκονομικὴ Ἱστορία, Στατιστικὴ).

2. *Οἰκονομικὴ Γεωγραφία*.

3. *Ἐμπορευματολογία*.

4. *Νομικαὶ ἐπιστήμαι* : (Ἀστικόν, Ἐμπορικόν, Ἐπαγγελματικὸν Δίκαιον.—Συναλλαγματικὸν καὶ ἐπὶ τῶν ἐπιταγῶν Δίκαιον.—Συγκοινωνιακὸν Δίκαιον.—Ναυτικὸν Δίκαιον.—Συνταγματικὸν καὶ Διοικητικὸν Δίκαιον.—Οἰκονομία ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ καὶ τῇ ἀλλοδαπῇ).

5. *Ζῶσαι γλώσσαι* : (Ἀγγλική, Γαλλικὴ, Ἰταλική, Ἰσπανικὴ, Πορτογαλικὴ, Ρωσικὴ, Σερβοκροατικὴ καὶ ἀντίστοιχοι τεχνικαὶ δεξιότητες, ὡς λ.χ. Γερμανικὴ, Γαλλικὴ καὶ Ἀγγλικὴ στενογραφία).

6. *Ἐμπορικαὶ γνώσεις* : (Ἐμπορικὴ Ἀριθμητικὴ, Λογιστικὴ, Ἀλληλογραφία, Ὁργανωτικὴ ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ Τεχνικὴ τούτων, Ἐμπορευματολογία τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, συστήματα μεταφορῶν καὶ δασμολογικὰ, ἐπιχειρήσεις θαλασσίων μεταφορῶν, ἀσφαλιστικαὶ ἐπιχειρήσεις, Οἰκονομικὴ Ἀλγεβρα (ἢ Πολιτικὴ Ἀριθμητικὴ), κρυπτογραφικαὶ κώδικες, ἀσκήσεις Πρακτικοῦ Γραφείου καὶ ἄλλαι δεξιότητες τεχνικαί, ὡς δακτυλογραφίας, καλλιγραφίας κ.λ.).

Πρὸς περαιτέρω τόνωσιν τῶν ἀποτελεσμάτων ὠργανοῦνται ἐκάστοτε ἐπισκέψεις εἰς ἐμπορικὰ, βιομηχανικὰ ἢ ἄλλα ἀξιόλογα ἰδρύματα, ὡς καὶ ταξείδια σπουδῶν, πάντοτε ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν οἰκείων καθηγητῶν. Τὰ τα-

ξείδια σπουδῆς ἐκτείνονται ὄχι μόνον εἰς τὸ ἔσωτερικὸν τῆς χώρας ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς γειτονικὰς τοιαύτας, μελετῶνται δὲ τοιαῦτα καὶ δι' ἀπωτέρας χώρας.

Ἡ Ἀκαδημία ἐπιδιώκει νὰ παράσχη εἰς τοὺς σπουδαστάς της πρὸς τῇ εἰδικῇ καὶ γενικῇ μόρφωσιν ἐπαρκῆ, οὕτως ὥστε ὁ σπουδαστὴς νὰ ἐννοῇ καὶ νὰ αἰσθάνηται ἐνδιαφέρον διὰ πᾶν σύγχρονον ζήτημα, εἴτε τῆς εἰδικότη- τὸς του εἴτε κοινωνικὸν ἢ κρατικὸν καθόλου, ὡς ἀρμόζει εἰς τὸν σύγχρονον ἔμπορον.

Ἡ αὐτὴ Ἀκαδημία μετὰ ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ ἔξαιρετικοῦ ἐνδιαφέ- ροντος μεριμνᾷ ὑπὲρ τῆς ἀριστετέρας δυνατῆς εἰδικῆς μορφώσεως τῶν ὑπο- ψηφίων διὰ τὸ ἐπάγγελμα διδασκάλου ἐν μέσαις ἐμπορικαῖς σχολαῖς.

Ἡ κίνησις τῶν σπουδαστῶν αὐτῆς κατὰ τὴν προκειμένην περίοδον 1898 — 1916 ἐμφαίνεται ὑπὸ τοῦ ἐπομένου πίνακος.

Ἀκαδημ. ἔτος	Γενικὸν τμήμα	I καὶ II ἔτη σπουδῶν	Ἐπισημ. διὰ θέσιν καθηγητοῦ ἐν Μέσῃ Ἐμπ. Σχολῇ.	Μαθήματα ἐμπορικὰ διὰ νομικοῦς	Εἰδικὰ τμή- ματα σπουδῶν διὰ τραπεζιτικοῦς Γραφ. ἐξαποστ., ἀσφαλ. ἐπιχ. κ.λ.	Σύνολον
1898/99	17	26	—	—	—	43
1899/1900	18	51	—	—	—	69
1900/01	18	54	—	—	—	72
1901/02	17	43	—	—	—	60
1902/03	45	56	—	85	78	264
1903/04	56	78	—	47	464	645
1904/05	82	83	—	62	282	509
1905/06	114	81	—	101	338	634
1906/07	134	87	—	69	263	553
1907/08	195	86	8	124	361	774
1908/09	223	107	22	105	281	738
1909/10	236	101	21	94	293	745
1910/11	290	130	33	132	342	927
1911/12	376	134	39	118	1366	2033
1912/13	497	165	48	141	1370	2221
1913/14	465	160	24	132	897	1678
1914/15	205	82	17	—	30	334(*)
1915/16	117	61	13	—	49	240(*)

Γ'. Περίοδος ἀπὸ τοῦ 1915 — 1918.

§ 184. Μέχρι τοῦ 1915 ἡ «Export-Akademie» συνετηρεῖτο, ὡς προεί- ρηται, ἐκ τῶν ἰδίων της πόρων καὶ ἐκ τῆς ἐπιχορηγίας τοῦ «Ἐμπορικοῦ Μουσείου». Ἀπὸ τοῦ 1915 ὅμως συνεπήχθη ἰδίᾳ αὐτοτελὴς Ἐνωσις, ὑπὸ τὸ ὄνομα «Export Akademie», ἡ ὁποία ἐπεφορτίσθη μετὰ τὴν διοίκησιν, συντήρησιν καὶ περαιτέρω βελτίωσιν τῆς ὁμωνύμου ταύτης Ἀκαδημίας, χει- ραφετηθείσης πλέον ἀπὸ τῆς Ἐνώσεως τοῦ «Ἐμπορικοῦ Μουσείου».

Ἡ Ἐνωσις «Exportakademie», τῇ συνδρομῇ τοῦ Ὑπουργείου τοῦ Ἐμ- πορίου καὶ δι' ἄλλων σχετικῶν ἐνεργειῶν, ἠδυνήθη νὰ συνεχίσῃ καὶ συμπλη-

(*) Κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη, τὰ πρῶτα τοῦ παγκοσμίου πολέμου τοῦ 1914, τὸ μέγιστον μέρος τῶν σπουδαστῶν ἐστρατεύθη.

ρῶσιν τὸ νέον Μέγαρον τῆς Ἀκαδημίας ταύτης, οὗτινος ἡ ἀνέγερσις ἤρξατο τῷ 1914. Οὕτω ἡ Ἀκαδημία αὕτη ἠντύχησε τὴν 1 Αὐγούστου 1915 νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς τὸ νέον Μέγαρόν της, ἐν XIX Bez. Franzkleingasse 1, τῆς Βιέννης. Τὸ σχέδιον τοῦ ὅλου Μεγάρου τῆς Ἀκαδημίας προβλέπει τὴν ἀνέγερσιν δύο περυσίων πολυωρόφων καὶ εὐρυχωροτάτων. Ἐκ τούτων πρῶ- τη συνεπληρώθη μία, ἡ νότιος, κατὰ τὸ 1915.

Ἡ Ἐνωσις «Exportakademie» ἐτιμήθη ἀπὸ τῆς 14 Νοεμβρίου 1915 διὰ τοῦ τίτλου «Καισαροβασιλική». Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως ταύτης ἀπῆλ- θυνεν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς νέας ἐγκαταστάσεως ταύτης, πρὸς πάσας τὰς Οἰκονο- μικὰς τάξεις τῆς Αὐστρίας ἀνακοινῶσιν περὶ τῆς ἐπελθούσης μεταβολῆς καὶ ταυτοχρόνως θεορμὴν ἐκκλήσιν πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς «Exportakademie».

Ἐκ τοῦ περιεχομένου τῆς ἐκκλήσεως ταύτης ἐμφαίνεται τὸ πνεῦμα, ὑφ' ὃ τὸ Ἴδρυμα τοῦτο μέλλει νὰ δράσῃ ἐν τῇ νῆα της ταύτη ἑστία. Ἐκ τοῦ ἱστο- ρικοῦ τούτου ἐγγράφου παραθέτομεν τὸ κάτωθι πρῶτον αὐτῆς μέρος.

Πρὸς πάντας τοὺς φίλους τοῦ Αὐστριακοῦ Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου.
«Ἡ ἐν ἔτει 1898 ἰδρυθεῖσα Export Akademie μετεβιβάσθη, τὴν 1 Αὐγού- στου 1915, ἀπὸ τῆς Ἐνώσεως τοῦ Καισαροβασιλικῶν Ἐμπορικοῦ Μουσείου, εἰς ἣν ἄχρι τοῦδε ἀνήκεν, μεθ' ἀπάντων τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν ὑποχρεώ- σεων εἰς τὴν ἀριστέστατον Ἐνωσιν K. K. Exportakademie.

Ἡ Ἀκαδημία εἶναι Ἀνώτατον Ἴδρυμα εἰδικῆς μορφώσεως ἰστάμε- νον ὑπὲρ τὰ σχολεῖα μέσης ἐκπαιδεύσεως, τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς σκοπὸν, καθ' ὅμοιον τρόπον πρὸς τὰ Ἐμπορικὰ Πανεπιστήμια τῆς ἀλλοδαπῆς, νὰ παρά- σχη εἰς τοὺς ἀποφοίτους Μέσων σχολῶν (Γυμνασίων, Λυκείων κ.λ.) ἢ ὁμο- ταγῶν ἐμπορικῶν σχολῶν ἀριτάν ἐμπορικὴν μόρφωσιν, ἰδιαιτέρως δὲ νὰ καταστήσῃ τούτους ἱκανοὺς νὰ ἀποδυσθῶσι μετ' ἐπιτυχίας εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐμπορικῶν καθηκόντων, ἅτινα παρουσιάζονται ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἔμπο- ρίῳ, τόσον ἐντὸς τῆς χώρας ὅσον καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὰς πέραν τῶν Ὁκεανῶν ἀγοράς. Συνεπῶς ὁ θεμελιώδης προορισμὸς τοῦ Ἰδρύματος εἶναι πρὸς τῇ γενικῇ ἐμπορικῇ μορφώσει, οἷα συνήθως παρέχε- ται καὶ ἐν τοῖς Ἐμπορικοῖς Πανεπιστημίοις τῆς ἀλλοδαπῆς, ἡ εἰδικὴ κατάρ- τισις τῶν σπουδαστῶν αὐτοῦ πρὸς ἐπιτυχήν πρακτικὴν ἐπαγγελματικὴν δρα- σιν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐμπορίῳ.

Ἀπευθύνεται ὅθεν πρὸς πάντας τοὺς εἰλικρινῶς ἐνδιαφερομένους διὰ τὴν οἰκονομικὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς Αὐστρίας ἡ ἐπιτακτικὴ παρὰ- κλησις, ὅπως ἐμπράκτως μετάρχωσιν εἰς τὰ καθήκοντα τῆς Ἐνώσεως καὶ νὰ παρασχῶσιν εἰς αὐτὴν πρὸς τοῦτο τὴν συμβολὴν των ὑπὸ τὴν ἰδιότητα δια- θέτου, ἰδρυτοῦ ἢ τακτικοῦ μέλους».

Τὸ Προεδρεῖον τῆς Ἐνώσεως K. K. Exportakademie :
Ὁ Πρόεδρος Ὁ Ἀντιπρόεδρος
Paul Ritter von Schöller Ferdinand Neureiter.

Ἡ ἀνωτέρω ἐκκλήσις, παρὰ τὴν δυσχερεστάτην οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς χώρας, ἐν πολέμῳ διατελούσης, εὖρεν εὐμενῆ ἀπήχησιν παρὰ τῇ Κοινω- νίᾳ. Ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν προσεχώρησαν εἰς τὴν Ἐνωσιν ὑπὲρ τὰς 600 βιο- μηχανικαὶ καὶ ἐμπορικαὶ ἐπιχειρήσεις, Τράπεζαι καὶ Ἀσφαλιστικαὶ Ἐταιρεῖαι, Κοινότητες, Ἐμπορικὰ Ἐπιμελητήρια, δημόσια σωματεῖα καὶ ἐνώσεις καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν διαφόρων οἰκονομικῶν ἐπαγγελμάτων.

Χάρις εἰς τὴν πρόθυμον ταύτην ἀρωγὴν τοῦ Κοινοῦ τὸ Ἴδρυμα ἠδυνήθη νὰ συνεχίσῃ ἀποτελεσματικῶς τὴν κοινωφελῆ δράσιν αὐτοῦ.

Δ'. Περίοδος 1919 — 1930.

§ 185. Ἡ Κ. Κ. Exportakademie ἀπὸ τοῦ 1919, ἥτοι εὐθὺς μετὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον, τὸν ἐπενεγκόντα πλείστας ὄσας μεταβολάς, ἔλαβε νέαν ὀνομασίαν, τὴν τοῦ «*Πανεπιστημίου διὰ τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον*»

«Hochschule für Welthandel»

ἀνευ μεταβολῆς τῶν ὄρων διοικήσεως, συντηρήσεως καὶ λειτουργίας αὐτῆς.

Ἡ μεταβολὴ αὕτη ἐγένετο διὰ σχετικοῦ νόμου, τῆς 21 Ὀκτωβρίου 1919, δημοσιευθέντος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 494 φύλλον τῆς Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ Διοικητικὴ Ἐνωσις «Κ. Κ. Exportakademie» μετωνομάσθη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης εἰς Ἐνωσιν «Hochschule für Welthandel» in Wien.

II. ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ.

«Hochschule für Welthandel», ἐν Βιέννῃ.

§ 186. Τὸ καταστατικὸν τῆς Ἐνώσεως ταύτης, ἣτις ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα τῆς συντηρήσεως καὶ προαγωγῆς τοῦ Ἀνωτάτου τούτου Ἐκπαιδευτικοῦ Ἰδρύματος, ἐνεκρίθη ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου Ἐμπορίου, Βιομηχανίας καὶ Συγκοινωνίας δι' ὑπουργικῆς πράξεως, τῆς 30/3/1922, (φύλ. Ἐφημ. Κυβερ. ἀριθ. 4127—13, τοῦ 1922) καὶ δι' ἀποφάσεως τοῦ Δήμου Βιέννης, τῆς 2/5/1922.

Τοῦ ἱστορικοῦ τούτου ἐγγράφου παρατίθεται ἐνταῦθα περίληψις.

§ 1.

Ἡ Ἐνωσις φέρει τὸ ὄνομα «Hochschule für Welthandel» καὶ ἔδρευει ἐν Βιέννῃ.

§ 2.

Ἡ Ἐνωσις ἔχει ὡς σκοπὸν τὴν συντήρησιν, διοίκησιν, ἐγκατάστασιν κ.λ. τῆς ἐν ἔτει 1898 ἰδρυθείσης Exportakademie καὶ κατὰ τὸ 1915 εἰς τὴν Ἐνωσιν μεταβιβαθείσης ὑπὸ τὸν τίτλον «Hochschule für Welthandel». Ἐν προκειμένῳ ὁμοῦς ὑποχρεοῦται αὕτη νὰ συμμορφώνηται πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἐκάστοτε ἰσχύοντος Ὄργανισμοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τούτου.

§ 3.

Ἡ Ἐνωσις πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἀνωτέρω σκοποῦ ἀντλεῖ τοὺς πόρους ἐκ τῶν :

α) ἐπιχορηγήσεων τοῦ Κράτους· β) εἰσφορῶν οἰκονομικῶν Ὄργανώσεων· γ) συνδρομῶν τῶν μελῶν (τῆς Ἐνώσεως)· δ) εἰσπράξεων τοῦ Πανεπιστημίου τούτου καὶ ε) προσόδων τῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦτο ἀνηκούσης περιουσίας (τῆς σχηματισθείσης ἐκ τῆς δωρεᾶς τοῦ Αὐστριακοῦ «Ἐμπορικοῦ Μουσείου»), εἰσφορῶν διαφόρων ιδιωτῶν καὶ ἄλλων τινῶν στοιχείων.

Τὰ κεφάλαια τῆς πανεπιστημιακῆς ταύτης περιουσίας δὲν δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσι διὰ δαπάνας τῆς λειτουργίας τοῦ Πανεπιστημίου. Ὑπὲρ

ἄλλης ὁμοῦς χρησιμοποίησεως, ὡς καὶ περὶ καταθέσεως αὐτῶν, ἀρμοδίᾳ νὰ λάβῃ ἀποφάσεις εἶναι ἡ *Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ* (Kuratorium) τῆς Ἐνώσεως.

§ 4.

Τὰ μέλη τῆς Ἐνώσεως ἀπαρτίζονται ἐκ : 1) Διαθετῶν, 2) Ἰδρυτῶν, 3) Τακτικῶν μελῶν καὶ 4) Ἐπιτίμων μελῶν.

Διαθέται θεωροῦνται ὅσοι (ἄτομα, σωματεῖα, ἐνώσεις, τράπεζαι καὶ καταστήματα) καταβάλλουσιν ἐφάπαξ ποσὸν καθοριστέον ὑπὸ τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐπίσης τοιοῦτοι θεωροῦνται οἱ ἄχρι τοῦδε παρὰ τῆς «*Ἐπιτροπῆς Σπουδῶν*» ἀντιπρόσωποι τῆς Γεν. Ἐπιτροπῆς τῆς ἰδρύσεως τῆς Exportakademie καὶ οἱ ὑπὸ τοῦ «*Ἐμπορικοῦ Μουσείου*» διωρισμένοι ἀντιπρόσωποι.

Ἰδρυταὶ θεωροῦνται ὅσοι καταβάλλουσιν ἐφάπαξ κλασματικόν τι μέρος, ὑπὸ τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς καθοριστέον, τοῦ διὰ τοὺς Διαθέτας καθορισθέντος ποσοῦ.

Τακτικὰ μέλη θεωροῦνται οἱ καταβάλλοντες κατ' ἔτος ἀνάλογον πρὸς τὰς οἰκονομικὰς τῶν δυνάμεις *συνδρομὴν*, πάντως οὐχὶ μικροτέραν τοῦ ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῆς Ἐνώσεως καθορισθέντος ἐλαχίστου ποσοῦ ἐτησίως συνδρομῆς.

Ἐπίτιμα μέλη θεωροῦνται οἱ παρασχόντες ἐξαιρετικὰς ἐκδουλεύσεις πρὸς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ἀνακηρύσσονται ὡς τοιοῦτοι ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως βάσει σχετικῆς προτάσεως τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς.

§ 5.

Ὁργανα τῆς Ἐνώσεως εἶναι : 1) τὸ *Πρόεδρετον*, 2) ἡ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ (Kuratorium) καὶ 3) ἡ Γενικὴ Συνέλευσις.

§ 6.

Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἐνώσεως ἴστανται ὁ Πρόεδρος καὶ δύο Ἀντιπρόεδροι, διοριζόμενοι ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας.

Ὁ Πρόεδρος ἢ ὁ νόμιμος ἀναπληρωτὴς αὐτοῦ, εἰς τῶν Ἀντιπροέδρων, ἀντιπροσωπεύει τὴν Ἐνωσιν εἰς πάσας αὐτῆς τὰς σχέσεις, διεξάγει τὰς ὑποθέσεις αὐτῆς κ.λ.

§ 7.

Ἡ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ (Kuratorium) ἀπαρτίζεται ἐκ :

1) Τοῦ Προέδρου τῆς Ἐνώσεως ὡς προεδρεύοντος.

2) Δύο Ἀντιπροσώπων τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου, Βιομηχανίας κ.λ. ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν καὶ Παιδείας ἀφ' ἑτέρου.

3) Τῶν Διαθετῶν. Ἐὰν ὁ διαθέτης τυγχάνῃ νομικὸν πρόσωπον τότε τοῦτο ὀρίζει τὸν ἀντιπρόσωπόν του.

4) Πέντε προσώπων ἐκλεγομένων, διὰ περίοδον δύο ἐτῶν, ὑπὸ τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ἐνώσεως.

Ἡ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ διευθύνει τὴν Ἐνωσιν καὶ διαχειρίζεται τὴν περιουσίαν αὐτῆς. Ἐπὶ σχολικῶν ζητημάτων, διοικητικῆς φύσεως, ἡ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ ἀσκεῖ τὴν ἀμεσον διοίκησιν καὶ ἐπαγρῦπνησιν.

Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς Διοικ. Ἐπιτροπῆς ἀνήκει ἡ λήψις ἀποφάσεων περὶ χορηγήσεως τῶν ἀναγκαιούτων μέσων, ὁ καθορισμὸς τοῦ ἐτησίου

προϋπολογισμού, ή έγκρισις τυχόν υπερβάσεων, ή έγκρισις τής προς την Γενικήν Συνέλευσιν υποβλητέας έκθέσεως πεπραγμένων και του άπολογισμού, ή άποφασίς περί πάσης άλλης, επίσης εις την Γεν. Συνέλευσιν υποβλητέας, προτάσεως εκ μέρους τής Διοικ. Επιτροπής και ο καθορισμός τής ήμερησίας διατάξεως δια την Γεν. Συνέλευσιν.

§ 8. Η ένεργεια τής Ένώσεως, τής Διοικ. Επιτροπής και τής Γεν. Συνελεύσεως επί ζητημάτων διοικήσεως του Πανεπιστημίου ρυθμίζεται κατά τας διατάξεις του Οργανισμού του Πανεπιστημίου. Ο οργανισμός δ' ούτος κυροῦται δι' άποφάσεως του Υπουργείου Έμπορίου κ. λ. μετά συνεννόησιν προς το Υπουργείον Έσωτερικών και Εκπαιδεύσεως.

Τα μέλη τής Διοικητικής Επιτροπής συνέρχονται εις συνεδρίασιν κατά τας διατάξεις του καταστατικού τετράκις τουλάχιστον κατ' έτος.

Αί άποφάσεις λαμβάνονται καιά πλειοψηφίαν των παρόντων. Έν περιπτώσει ίσοψηφίας ύπερισχύει ή ψηφος του Προεδρεύοντος.

§ 8.

Η τακτική Γεν. Συνέλευσις συνέρχεται άπαξ του έτους, το βραδύτερον την 31 Μαρτίου. Η πρόσκλησις γίνεται υπό του Προέδρου, δι' ειδικού προσκλητηρίου, έν φ διαλαμβάνονται και τα προς συζήτησιν θέματα.

Είς την Γεν. Συνέλευσιν άνήκει το δικαίωμα:

- α) να έγκρίνη τον έτήσιον άπολογισμόν,
- β) όμοίως την έτησιαν έκθεσιν πεπραγμένων,
- γ) να εκλέγη δύο Έλεγκτάς προς εξέλεξιν του άπολογισμού,
- δ) να άποφασίξη επί προτάσεων τής Διοικητικής Επιτροπής,
- ε) » » περί τροποποιήσεως του Καταστατικού,
- ς) να καθορίξη το μέγεθος των εισφορών των μελών.

Ίνα έλθωσιν ένώπιον τής Γεν. Συνελεύσεως προς συζήτησιν προτάσεις μελών, πρέπει αύται να υποβληθώσιν εις το Προεδρείον τής Ένώσεως 8 τουλάχιστον ήμέρας προδ τής ήμέρας, δι' ήν ώρίσθη ή συνεδρίασις τής Γενικής Συνελεύσεως.

Προς συγκρότησιν άπαρτίας τής Γεν. Συνελεύσεως άπαιτείται ή παρουσία του 1/5 τουλάχιστον των έν Βιέννη κατοικούντων μελών. Έν περιπτώσει μη άπαρτίας τής κανονικώς συγκληθείσης Γεν. Συνελεύσεως, δύναται ή Γεν. Συνέλευσις να συνέλθη κατ' άλλην μεταγενεστέραν ήμέραν, πάντως όριζομένην έν τή άρχική προσκλήσει, όποτε θεωρείται έν άπαρτία, όσοιδήποτε και άν είναι οι παρόντες. Αί άποφάσεις έν τή Γεν. Συνελεύσει λαμβάνονται κατά πλειοψηφίαν.

Προς λήψιν άποφάσεως περί τροποποιήσεως του Καταστατικού άπαιτείται ή πρόσκλησις ειδικής προς τοῦτο Γεν. Συνελεύσεως, ώς και ή συναίνεσις του Υπουργείου του Έμπορίου και Βιομηχανίας.

§ 9.

Πάσαι αί επί των υποθέσεων τής Ένώσεως προκύπτουσαι διαφωνίαί λύνονται όριστικώς δια διαιτησίας. Προς τοῦτο εκλέγει εκάστη των διαφωνουσών μεριδων ένα διαιτητήν μεταξύ των μελών τής Ένώσεως και οὔτοι έπειτα ένα επιδιαιτητήν. Έάν οι δύο διαιτηταί δέν συμφωνώσιν ώς προς το πρόσωπον του επιδιαιτητου, τότε οὔτος όρίζεται υπό του Προέδρου ή του πρώτου Αντιπροέδρου.

§ 10

Προς διάλυσιν τής Ένώσεως άπαιτείται σύγκλησις ειδικής Γενικής Συνελεύσεως και ή λήψις άποφάσεως δια πλειοψηφίας των 2/3 των παρόντων.

Έν περιπτώσει διαλύσεως λαμβάνεται συγχρόνως άποφασίς και περί τής περιουσίας τής Ένώσεως. Η τελευταία δέ αύτη άποφασίς λαμβάνεται έν συνεννόησει προς το Υπουργείον Έμπορίου και Βιομηχανίας

III. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΒΙΕΝΝΗΣ.

§ 187. Ο οργανισμός οὔτος ένεκρίθη υπό του Υπουργείου Έμπορίου και Βιομηχανίας δια πράξεως τής 22/11/1919, (έφημ. Κυβ. 32910—IV/τ.), έν συνεννόησει με το Υπουργείον Έσωτερικών και Παιδείας. Τροποποιήσεις τούτου ένεκρίθησαν δια πράξεως τής 25/7/1920, (έφ. Κυβ. 14020/IV-τ.), και όμοίας τής 11/5/1922 (έφ. Κ. 4126—13).

A. Γενικαί διατάξεις.

§ 1.

Η από του 1898 ύφισταμένη Exportakademie, έν Βιέννη, μετετράπη έγκρίσει τής Κυβερνήσεως κατά την άρχην του ακαδημαϊκου έτους 1919/20 εις την Hochschule für Welthandel.

§ 2.

Το Πανεπιστήμιον τοῦτο όφείλει να άποτελέση έστιαν έπιστημονικής διδασκαλίας και έρευνής έν τή σφαίρα του Έμπορίου και τής Οικονομίας και επί πλέον τής θεωρίας του έξωτερικου έμπορίου.

Έχει υποχρέωσιν να παρέχη εις τους σπουδαστάς του άρτίαν έμπορικην μόρφωσιν και ιδιαιτέρως την ικανότητα, όπως μετ' επιτυχίας άποδυσθώσιν εις την έξυπνότερησιν του έξωτερικου έμπορίου, έντός ή εκτός τής χώρας και κυρίως εις τας ύπερωκεανείους άγοράς.

Προς τούτοις όφείλει να χρησιμεύση προς μόρφωσιν των ύποψηφίων δια θέσεις καθηγητών έν ταίς μέσαις έμπορικαίς σχολαίς. Τούναντίον δέν άνήκει εις αύτο το καθήκον μορφώσεως ύπαλλήλων δια δημοσίας ύπηρεσίας.

§ 3.

Η όργάνωσις του Πανεπιστημίου στηρίζεται επί τής άρχής τής έλευθερίας έν τή διδασκαλία και τή σπουδῃ, πάντως όμως έντός των περιορισμών, των τεθειμένων δια των περι σπουδών και έξετάσεων ειδικών διατάξεων.

Ός προς την έγγραφην σπουδαστών, την πληρωμήν των διδάκτρων, την διαίρεσιν των έξαμήνων, την άδειαν συμμετοχής των σπουδαστών εις τας έτησιας έξετάσεις και εις τας πτυχιακάς, ίσχύουσι προς ταίς διατάξει ταύταις και αί ειδικαί περι των σπουδών και των πτυχιακών έξετάσεων.

Ο Κανονισμός των σπουδών και αί διατάξεις περι πτυχιακών έξετάσεων χρήζουσι τής έγκρίσεως του Υπουργείου του Έμπορίου και Βιομηχανίας, όπερ συνεννοείται έν προκειμένω μετά του Υπουργείου Έσωτερικών και Παιδείας.

§ 4.

Τὸ Ἐμπορικὸν Πανεπιστήμιον ὑπάγεται εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας, ὅπερ συνεννοεῖται μετὰ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ Παιδείας ἐπὶ παντὸς ζητήματος οὐσιώδους ἀφορῶντος τὴν ὀργάνωσιν τοῦ Ἰδρύματος.

Πᾶσαι αἱ ἐκθέσεις καὶ ἀναφοραὶ τοῦ Πρυτάνεως καὶ τοῦ Καθηγητικοῦ Σώματος ὑποβάλλονται κατὰ πρῶτον εἰς τὴν Διοικ. Ἐπιτροπὴν (Kuratorium). Ἡ διαβίβασις ἐκθέσεων καὶ ἀναφορῶν, χρηζουσῶν τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου τοῦ Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας, ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν τῆς Διοικ. Ἐπιτροπῆς.

§ 5.

Ὁ κύκλος τῶν σπουδῶν περιλαμβάνει ἕξ ἔξάμηνα.

Τὰ δύο πρῶτα ἔξάμηνα χρησιμεύουσι κυρίως πρὸς ἐμπορικὴν ἐπιστημονικὴν προπαρασκευὴν τῶν ἕξ ἀνωτέρων μέσων σχολείων προερχομένων σπουδαστῶν διὰ τὰς μετέπειτα ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τούτῳ εἰδικὰς σπουδὰς, πρὸς αἷς ἀποβλέπουσι.

Τὰ ἀκόλουθα τέσσαρα ἔξάμηνα ἔχουν ἀφιερωθῆ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν οικονομικῶν, νομικῶν καὶ ἐμπορικῶν ἐπιστημῶν πρὸς ἀρτίαν μόρφωσιν τῶν σπουδαστῶν διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν τραπεζικὴν, τὰς μετακομιστικὰς καὶ ἀσφαλιστικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ τὴν ἐμπορικὴν ὑπηρεσίαν παρὰ βιομηχανία.

Ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδάσκονται προσέτι αἱ σπουδαιόταται ἐμπορικαὶ γλῶσσαι μὲ πνεῦμα τῆς πληρεστεράς δυνατῆς πρακτικῆς ἐκμαθήσεως αὐτῶν.

Τὸ Πανεπιστήμιον παρέχει, ἐφόσον περὶ τούτου δὲν λαμβάνεται ἄλλαχού μέρημα, τὰς κεκανονισμένας παραδόσεις πρὸς τοὺς ὑποψηφίους διὰ τὴν θέσιν καθηγητοῦ ἐν μέσαις ἐμπορικαῖς σχολαῖς.

Β'. Διοίκησις τοῦ Ἰδρύματος.

§ 6.

Τὸ Ἐμπορικὸν Πανεπιστήμιον διοικεῖται ὑπὸ τῆς Ἐνώσεως «Hochschule für Welthandel» καὶ συντηρεῖται ἐκ τῶν πόρων, οὓς πρὸς τοῦτο προβλέπει τὸ Καταστατικὸν τῆς Ἐνώσεως.

Ἡ ἄμεσος ὁμως διοίκησις ἀσκεῖται διὰ τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς (Kuratorium) ἡ ὁποία διαχειρίζεται πάντα τὰ ὑπὲρ τῶν σκοπῶν τοῦ Πανεπιστημίου διατιθέμενα περιουσιακὰ στοιχεῖα, φροντίζει ὑπὲρ τῆς συντηρήσεως τοῦ Σχολικοῦ Μεγάρου μεθ' ἀπασῶν τῶν ἐν αὐτῷ ἐγκαταστάσεων καὶ περὶ παντὸς ἐν γένει ὅ, τι ἀφορᾷ τὴν λειτουργίαν τοῦ Πανεπιστημίου, τῆς τηρήσεως τῶν διατάξεων τοῦ Ὁργανισμοῦ, κ. λ.

Κατὰ τὰς συζητήσεις δὲ τῆς Διοικ. Ἐπιτροπῆς περὶ ζητημάτων ἀναφερομένων εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων, τὸν κανονισμὸν τῶν σπουδῶν ἢ τὴν διδακτικὴν δρᾶσιν μετέχουσιν ὁ Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἐν ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Σώματος ἐλάχιστε ἐκλεγόμενον μέλος τούτου, μὲ συμβουλευτικὴν γνώμην.

Γ'. Διδακτικὸν Προσωπικόν.

§ 7.

Τὸ Διδακτικὸν Προσωπικὸν ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ Πρυτάνεως, τῶν τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων καθηγητῶν, τῶν ὑπὸ τοῦ Κράτους μισθοδοτούμενων ἐπιμελητῶν ὡς καὶ τῶν ἐπὶ συμβάσει διωρισμένων διδακτικῶν λειτουργῶν (ἐπιτίμων καθηγητῶν καὶ διδασκάλων).

§ 8.

Ὁ Πρύτανις ἐκλέγεται διὰ περίοδον δύο ἐτῶν ὑπὸ τῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ἐν τῇ κυρίᾳ ὑπηρεσίᾳ, διωρισμένων τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων καθηγητῶν.

Περαιτέρω καθορίζονται αἱ λεπτομέρειαι τοῦ τρόπου ἐνεργείας τῆς ἐκλογῆς τοῦ πρυτάνεως.

Ἐκλέξιμοι εἶναι μόνον οἱ ἐν τῇ κυρίᾳ ὑπηρεσίᾳ διωρισμένοι τακτικοὶ καθηγηταί. Ὁ ἀποχωρῶν δὲ πρύτανις δύναται νὰ ἐπανεκλεγῆ.

Ἡ τοῦ πρυτάνεως ἐκλογή ὑποβάλλεται ὑπὸ τῆς Διοικ. Ἐπιτροπῆς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας πρὸς ἐπικύρωσιν, ὅπερ συνεννοεῖται καὶ πάλιν πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας καὶ Ἐσωτερικῶν.

Ὁ νέος Πρύτανις διαδέχεται τὸν προκάτοχόν του κατὰ τὴν ὀγδόην, τὸ βραδύτερον, πρὸ τῆς ἐνάξεως τοῦ νέου ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους ἡμέραν.

§ 9—10—11—12.

Ὁ Πρύτανις ἀντιπροσωπεύει τὸ Πανεπιστήμιον εἰς πάσας αὐτοῦ τὰς σχέσεις πρὸς τρίτους, ἐφ' ὅσον τοῦτο δὲν ἐπιφυλάσσειται εἰς τὴν Διοικητικὴν Ἐπιτροπὴν.

Ὁ Πρύτανις κατὰ τὴν θητείαν του φέρει τὸν τιμητικὸν τίτλον «Magnifizenz».

Περαιτέρω καθορίζονται λεπτομερῶς τὰ καθήκοντα, αἵτινα βαρύνουσι τὸν Πρύτανιν ἐναντι τοῦ Καθηγ. Σώματος, τῆς Διοικ. Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου (ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας) καὶ διὰ τὴν καθόλου ἐσωτερικὴν λειτουργίαν τοῦ Πανεπιστημίου.

§ 13.

Ὅσακις πρόκειται περὶ διορισμοῦ τακτικοῦ ἢ ἐκτάκτου καθηγητοῦ, τὸ Καθηγητικὸν Συμβούλιον ἀπευθύνει διὰ τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς (Kuratorium) πρότασιν πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας, δι' ἧς προτείνονται τρία πάντοτε πρόσωπα.

Ὁ διορισμὸς καὶ ὁ μισθὸς τῶν τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων καθηγητῶν κανονίζονται ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῶν διατάξεων, αἵτινες ἀντιστοίχως ἰσχύουσι καὶ ἐφαρμόζονται διὰ καθηγητὰς Πανεπιστημίων Κρατικῶν (ὑπὸ τοῦ Κράτους συντηρουμένων).

Οἱ ἐπιμεληταί (τακτικοί, ἔκτακτοι καὶ βοηθητικοί) διορίζονται ὑπὸ τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς βάσει προτάσεως τοῦ Καθηγητικοῦ Συμβουλίου καὶ μετὰ συναίνεσιν τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου.

Ὁ διορισμὸς τῶν λοιπῶν λειτουργῶν (ἐπιτίμων καθηγητῶν καὶ διδασκάλων) γίνεται διὰ συμβάσεως ὑπὸ τῆς Διοικ. Ἐπιτροπῆς μετὰ πρότασιν τοῦ Καθηγ. Συμβουλίου καὶ ἔγκρισιν τοῦ αὐτοῦ Ὑπουργείου. Ὁ μισθὸς τούτων ἑυθιμίζεται συμφώνως πρὸς τὸ ὑπὸ τῆς Διοικ. Ἐπιτροπῆς κεκανονισμένον Γενικὸν Μισθολόγιον.

§ 14—15—16—17

Τὸ καθηγητικὸν Συμβούλιον ἀπαρτίζεται ἕξ τῶν τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων καθηγητῶν καὶ μερικῶν παλαιῶν καθηγητῶν ὑπηρετησάντων εἰς τὴν Exportakademie.

Οἱ λοιποὶ τιτλοῦχοι καθηγηταὶ δὲν εἶναι μέλη τοῦ Συμβουλίου τούτου. Περαιτέρω καθορίζονται τὰ δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις τοῦ Καθηγ. Συμβουλίου τούτου ἐν σχέσει πρὸς τὸν Πρύτανιν, Διοικ. Ἐπιτροπὴν, ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον, σπουδαστὰς κ. λ.

§ 18.

Οἱ ἐν τῇ κυρίᾳ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Πανεπιστημίου διορισμένοι τακτικοὶ καὶ ἐκτακτοὶ καθηγηταὶ καὶ οἱ ἐπιμεληταὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ διδάσκωσιν εἰς ἄλλο Ἐκπαιδευτικὸν Ἰδρυμα εἰ μὴ κατόπιν ἀδείας τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου (ἐμπορ. καὶ βιομηχ.). Κατὰ τὰ λοιπὰ ἐφαρμόζονται αἱ διάφοροι πειθαρχικαὶ διατάξεις, αἱ ἰσχύουσαι διὰ τοὺς ὑπὸ τοῦ Κράτους μισθοδοτούμενους ἐκπαιδευτικοὺς λειτουργοὺς.

Δ'. Προσωπικὸν Γραμματείας, Ὑπαλληλικὸν καὶ Ὑπηρετικόν.

§ 19.

Ἐν τῇ διατάξει ταύτῃ καθορίζονται οἱ ὅροι τῆς προσλήψεως, ἀντιμισθίας, ὑπηρεσίας κ.λ. τῶν μελῶν τῆς ὑπαλληλικῆς ταύτης κατηγορίας.

Ε'. Σπουδασταί.

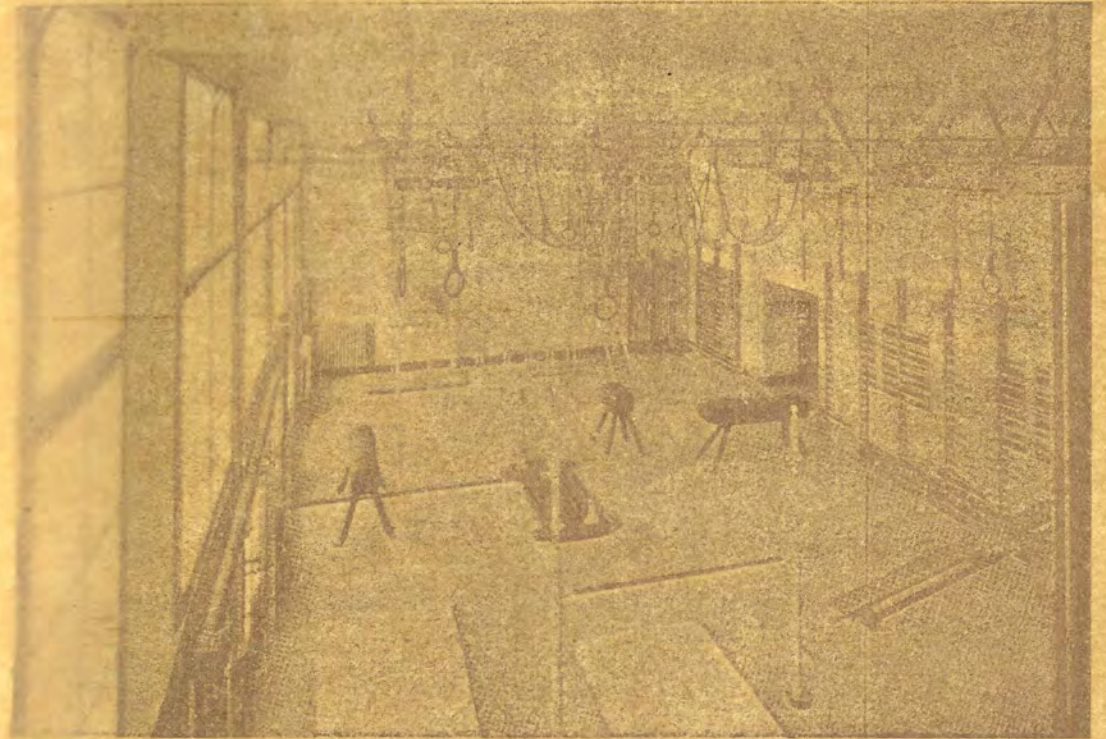
§ 20.

Οἱ σπουδασταὶ τοῦ Πανεπιστημίου εἶναι ἢ τακτικοὶ ἢ ἐκτακτοί. Γυναῖκες γίνονται δεκταί, ὑφ' οὗς καὶ οἱ ἄρρενες ὄρους.

§ 21.

Ὡς τακτικοὶ σπουδασταὶ γίνονται δεκτοί :

- 1) Οἱ κεκτημένοι πιστοποιητικὸν ὀριμότητος Αὐστριακῆς Μέσης τινὸς Σχολῆς (Γυμνασίου ἢ Λυκείου, παντὸς τύπου) ἢ μιᾶς Ἐμπορικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Ἑσωτερικοῦ.
- 2) Οἱ ἀπολελυμένοι ἐκ Μέσης Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς τοῦ ἔσωτερικοῦ, οἱ κεκτημένοι πιστοποιητικὸν ὀριμότητος μετὰ βαθμὸν «ἀριστα».
- 3) Ἀπολελυμένοι Μέσης Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς, τοῦ Ἑσωτερικοῦ, οἱ ὁποῖοι προσάγουσιν ἐπιπροσθέτως πιστοποιητικὸν ὀριμότητος, ἐπιτευχθέν ἁπλῶς μετὰ ὁμοφωνίαν ψήφων, καὶ εἶναι κάτοχοι πιστοποιητικοῦ ὀριμότητος ἐνὸς Διδασκαλείου τοῦ ἔσωτερικοῦ καὶ ἐπὶ πλέον ἀποδεικτικῶν, ὅτι βάσει τοῦ τελευταίου πιστοποιητικοῦ ὀριμότητος εἶχον ἐγγραφῆ ὡς ἐκτακτοὶ σπουδασταὶ κατὰ τὰ δύο πρῶτα ἐξάμηνα εἰς τὸ Ἐμπορικὸν Πανεπιστήμιον

Γυμναστηρίου αἴθουσα τῆς Π. Ἐπαγγελμ. Σχολῆς ἐν Hütteldorferstrasse 7—17 ἐν Βιέννῃ (ὄρα σελ. 177).

Ὁ διορισμὸς τῶν λοιπῶν λειτουργῶν (ἐπιτίμων καθηγητῶν καὶ διδασκάλων) γίνεται διὰ συμβάσεως ὑπὸ τῆς Διοικ. Ἐπιτροπῆς, μετὰ πρότασιν τοῦ Καθηγ. Συμβουλίου καὶ ἔγκρισιν τοῦ αὐτοῦ Ὑπουργείου. Ὁ μισθὸς τούτων ὑποβάλλεται συμφώνως πρὸς τὸ ὑπὸ τῆς Διοικ. Ἐπιτροπῆς κεκανονισμένον Γενικὸν Μισθολόγιον.

§ 14—15—16—17

Τὸ καθηγητικὸν Συμβούλιον ἀπαρτίζεται ἔκ τῶν τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων καθηγητῶν καὶ μερικῶν παλαιῶν καθηγητῶν ὑπηρετησάντων εἰς τὴν Exportakademie.

Οἱ λοιποὶ τιτουχοὶ καθηγηταὶ δὲν εἶναι μέλη τοῦ Συμβουλίου τούτου. Περαιτέρω καθορίζονται τὰ δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις τοῦ Καθηγ. Συμβουλίου τούτου ἐν σχέσει πρὸς τὸν Πρύτανιν, Διοικ. Ἐπιτροπὴν, ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον, σπουδαστὰς κ. λ.

§ 18.

Οἱ ἐν τῇ κυρίᾳ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Πανεπιστημίου διορισμένοι τακτικοὶ καὶ ἐκτακτοὶ καθηγηταὶ καὶ οἱ ἐπιμεληταὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ διδάσκωσιν εἰς ἄλλο Ἐκκαδευτικὸν Ἰδρυμα εἰ μὴ κατ'ἰδίαν ἀδείας τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου (ἡμωρ. καὶ βιωμωρ.). Κατὰ τὰ λοιπὰ ἐφαρμόζονται αἱ διάφοροι Παιδαγωγικαὶ διατάξεις, αἱ ἰσχύονσαι διὰ τοὺς ὑπὸ τοῦ Κράτους μισθοδοτούμετους Ἐκκαδευτικοὺς λειτουργοὺς.

3. Προσωπικὴν Γραμματείας, Ὑπαλληλικὸν καὶ Ὑπηρετικόν.

§ 19.

Ἐν τῇ ἑαυτοῦ ταύτῃ καθορίζονται οἱ ὅροι τῆς προσλήψεως, ἀντιμισθίας, ὑπηρεσίας κ. λ. τῶν μελῶν τῆς ὑπαλληλικῆς ταύτης κατηγορίας.

Ε' Σπουδασταί.

§ 20.

Οἱ σπουδασταὶ τοῦ Πανεπιστημίου εἶναι ἢ τακτικοὶ ἢ ἐκτακτοὶ. Γυναῖκες γίνονται δεκταὶ, ὡς καὶ οἱ ἄρρενες ὄρους.

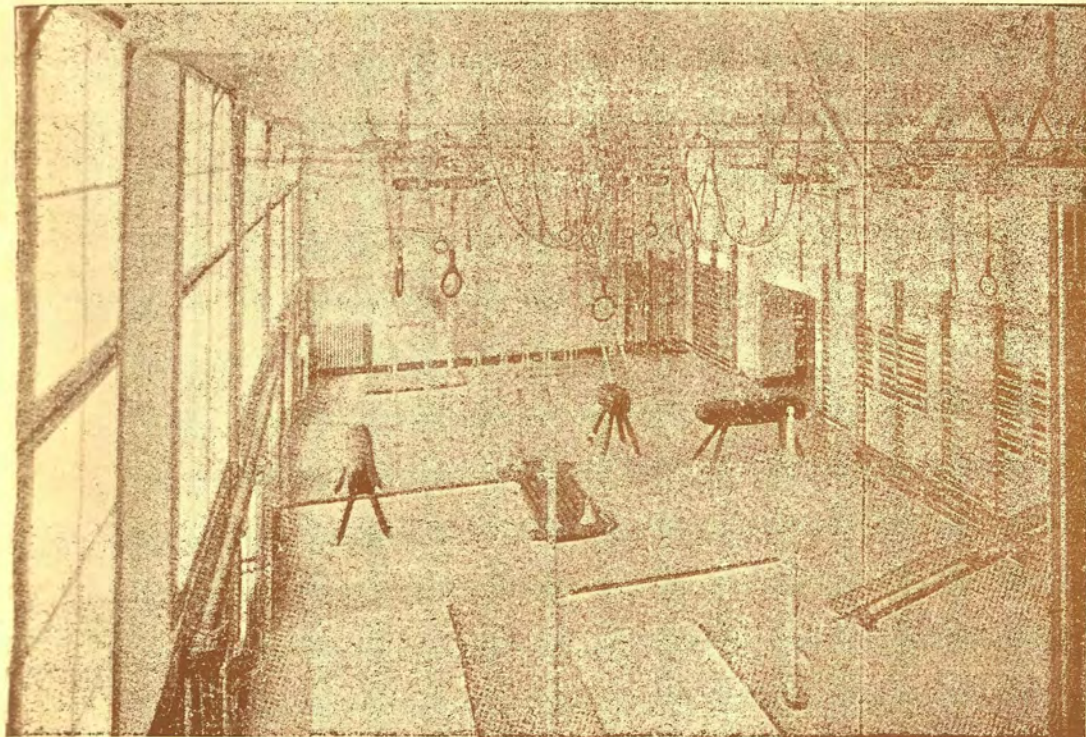
§ 21.

Ὡς τακτικοὶ σπουδασταὶ γίνονται δεκτοί :

1) Οἱ ἐκτεταμένοι σπουδασταὶ ὀριμότητος Αὐστριακῆς Μέσης τινὸς Σχολῆς (Γυμνασίου ἢ Λυκείου παντός τύπου) ἢ μιᾶς Ἐμπορικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Κρατοῦ.

2) Οἱ ἀπολυμένοι ἐκ Μέσης Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς τοῦ ἐσωτερικοῦ, οἱ ἐκτεταμένοι σπουδασταὶ ὀριμότητος μετὰ βαθμὸν «ἀρίστα».

3) Ἀπολυμένοι ἐκ Μέσης Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐσωτερικοῦ, οἱ ὅποιοι προσάρισιν ἐπιπροσθέτως πιστοποιητικὸν ὀριμότητος, ἐπιτευχθέν ἄλλως μὴ δημοφανεῖαν πρῆφον, καὶ εἶναι κάτοχοι πιστοποιητικοῦ ὀριμότητος ἐκδοθέντος ἀπὸ τοῦ διδασκαλείου τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐπὶ πλέον ἀποδεικτικῶν, ὅτι βάσει τοῦ τελευταίου πιστοποιητικοῦ ὀριμότητος εἶχον ἐγγραφῆ ὡς ἐκτακτοὶ σπουδασταὶ κατὰ τὰ δύο πρῶτα ἐξάμηνα εἰς τὸ Ἐμπορικὸν Πανεπιστήμιον.

Γυμναστηρίου αἴθουσα τῆς Π Ἐπαγγελμ. Σχολῆς ἐν Hütteldorferstrasse 7—17 ἐν Βιέννῃ (δρα σελ 177).

καὶ ὅτι μετὰ τοῦτο εἶχον ὑποστῆ ἐπιτυχῶς τὴν διὰ τοὺς τακτικούς σπουδαστὰς προβλεπομένην εἰδικὴν δοκιμασίαν. Ἐν περιπτώσει παραδοχῆς των ὡς τακτικῶν σπουδαστῶν, τότε ὁ ὑπ' αὐτῶν ὡς ἐκτάκτων σπουδαστῶν διανυσθεὶς χρόνος σπουδῶν ὑπολογίζεται ὡς χρόνος σπουδῶν τακτικοῦ σπουδαστοῦ.

Ὡς πρὸς τὴν παραδοχὴν ὡς τακτικῶν σπουδαστῶν προσώπων ἀπολελυμένων ἐξ ἄλλων μέσων εἰδικῶν σχολῶν τῆς Αὐστρίας, ὡς καλλιτεχνικῶν κ. λ. ἢ μέσων σχολῶν κλασικῶν ἢ ἐμπορικῶν ἢ Διδασκαλείων τῆς ἄλλοδαπῆς, ἀποφαίνεται μία **Εἰδικὴ Ἐπιτροπὴ κατατακτικῆρος** (Aufnahmskommission), ἀπαρτιζομένη ἐκ τριῶν μελῶν, τοῦ Πρωτάνεως, ἐνὸς ἀντιπροσώπου τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας καὶ ἐνὸς τοιοῦτου τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν καὶ Παιδείας.

Ἡ αὐτὴ Ἐπιτροπὴ ἀποφαίνεται ὀριστικῶς καὶ ἐπὶ αἰτήσεων τακτικῶν σπουδαστῶν περὶ ἀναγνωρίσεως τοῦ ἐν ἄλλῳ Ἐμπορικῷ Πανεπιστημίῳ χρόνου σπουδῶν αὐτῶν.

Ὡς ἑκτακτοὶ σπουδασταὶ γίνονται δεκτοὶ οἱ ἔχοντες ἡλικίαν τοῦλάχιστον 17 ἐτῶν καὶ κεκτημένοι ἀνάλογον προπαίδευσιν. Ἐν περιπτώσει ἀμφιβολίας ἀποφαίνεται τὸ Καθηγητικὸν Συμβούλιον ὀριστικῶς.

§ 22.

Ἡ παραδοχὴ τῶν σπουδαστῶν γίνεται ὑπὸ τοῦ Πρωτάνεως ἢ τοῦ ἀναπληρωτοῦ του συμφώνως πρὸς τὸν κανονισμόν τῶν σπουδῶν.

Τὰ ὑπὸ τακτικοῦ σπουδαστοῦ δηλωθέντα ὡς παρακολουθητέα μαθήματα ἀναγράφονται ἐν εἰδικῷ «Βιβλίῳ Δηλώσεων» τὰ δὲ ὑπὸ ἐκτάκτου ἐν εἰδικῷ «φύλλῳ δηλώσεως».

§ 23.

Ἡ ἐκλογὴ τῶν παρακολουθητέων διαλέξεων γίνεται ἐλευθέρως ὑφ' ἐκάστου σπουδαστοῦ. Ἡ ἄδεια ὅμως πρὸς συμμετοχὴν εἰς ἐξετάσεις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀποδείξεως, ὅτι ὁ τακτικὸς σπουδαστὴς εἰσήκουσε τὸ ἐν τῷ κανονισμῷ τῶν σπουδῶν καθωρισμένον ἐλάχιστον ποσὸν παραδόσεων.

Ἡ ἐγγραφὴ εἰς τὰ διάφορα μαθήματα γίνεται ἀναλόγως τῶν διαθέσιμων θέσεων. Ἐκτακτοὶ δὲ σπουδασταὶ γίνονται δεκτοὶ μόνον ἐφ' ὅσον μετὰ τὴν παραδοχὴν τῶν τακτικῶν σπουδαστῶν ὑπολείπονται ἐλεύθεραι θέσεις.

§ 24.

Αἱ σπουδαὶ τῶν τακτικῶν σπουδαστῶν περατοῦνται διὰ μιᾶς ἐξετάσεως πρὸς ἀλόκτησιν πτυχίου.

§ 25.

Τακτικοὶ σπουδασταί, ὅπως ἀποκτήσουν τὸ δικαίωμα συμμετοχῆς εἰς ἐξέτασιν ἐπὶ πτυχίῳ, εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ παρακολουθήσωσι κανονικῶς τὰς ἐν τῷ κανονισμῷ τῶν σπουδῶν προβλεπομένας παραδόσεις. Πρὸς ἀπόδειξιν τῆς κανονικῆς φοιτήσεως χρησιμεύει ἢ ἐν τῷ «Βιβλίῳ δηλώσεων» διαπίστωσις φοιτήσεως. Ὁ διδάξας δικαιούται νὰ ἀποκρούσῃ τὴν τοιαύτην διαπίστωσιν, ἐὰν γνωρίζῃ, ὅτι ὁ σπουδαστὴς οὐδὲν ἢ ἀνεπαρκῶς παρακολούθησε τὰς διαλέξεις του. Ἐν περιπτώσει ἀμφιβολίας ἀποφασίζει ὀριστικῶς τὸ Καθηγητικὸν Συμβούλιον.

§ 26.

Γνωστοποιήσεις τοῦ Πρυτάνεως, τοῦ Καθηγητικοῦ Συμβουλίου καὶ τῆς Γραμματείας ἐπικολλῶνται ἐπὶ τοῦ οἰκείου μαυρολίνακος καὶ τούτου γενομένου θεωροῦνται ὡς προσηκόντως κοινοποιηθεῖσαι καὶ ὡς δεσμευτικά δι' ἅπαντας τοὺς σπουδαστάς.

§ 27.

Σπουδασταί, οἵτινες ἐκουσίως ἀποχωροῦσιν ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου, ὀφείλουσι νὰ ἐμφανισθῶσι πρὸ τοῦ Πρυτάνεως προσηκόντως ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει στεροῦνται τοῦ δικαιώματος νὰ ζητήσωσι τὴν συμμετοχὴν εἰς ἐξετάσεις ἢ τὴν ἔκδοσιν πιστοποιητικοῦ ἢ βεβαιώσεων παρὰ τοῦ Πανεπιστημίου.

ΣΤ'. Δικαιώματα ἐγγραφῆς καὶ διδάκτρα.

§ 28.

Τὸ μέγεθος τοῦ δικαιώματος ἐγγραφῆς καὶ τοῦ καθ' ἕκαστον ἐξαμήνου καταβλητέου ποσοῦ διδάκτρων ὑπὸ τῶν τακτικῶν σπουδαστῶν καθορίζεται ὑπὸ τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἀπαξ πληρωθέντα ποσὰ διδάκτρων ἢ δικαιώματος ἐγγραφῆς δὲν ἐπιστρέφονται.

Ἀπαλλαγὰ ἀπὸ τῆς πληρωμῆς διδάκτρων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ δὲν ὑφίστανται, ἐξαιρέσει ἐιδικῶν περιπτώσεων. Εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτραπῇ, ὑφ' οὗς ἡ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ ἔχει καθορίσει ὅρους, εἰς τακτικούς σπουδαστάς ἢ κατὰ δόσεις καταβολὴ τῶν διδάκτρων, μέχρι τῆς λήψεως ἀντιστοίχου ἐμβάσματος.

Οἱ ἔκτακτοι σπουδασταὶ πληρώνουσι δικαίωμα ἐγγραφῆς καὶ τὰ ὑπὸ τῆς Διοικ. Ἐπιτροπῆς ἐκάστοτε καθοριζόμενα διδάκτρα κατὰ παραδόσεις ἢ σειρὰς μαθημάτων.

Ζ'. Πειθαρχία.

§ 29.

Διὰ πάντας τοὺς σπουδαστάς ἰσχύουσιν αἱ τῇ ἐγκρίσει τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας καθωρισμένοι πειθαρχικαὶ διατάξεις.

Η'. Ἐξετάσεις καὶ πιστοποιητικά.

§ 30.

Δικαίωμα συμμετοχῆς εἰς ἐξετάσεις παρέχεται μόνον εἰς τοὺς τακτικούς σπουδαστάς.

Διὰ τοὺς ἐκτάκτους σπουδαστάς ἰσχύουσι μόνον αἱ ἐν ἄρθρῳ 21 προβλεπόμενα εἰδικὰ δοκιμασία διὰ τοὺς ἀπολελυμένους ἐξ ἀνωτέρων τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐπαγγελματικῶν σχολῶν, τοὺς κατέχοντας πιστοποιητικὸν ὀριμότητος, ἐπιτευχθὲν δι' ὁμοφωνίας ψήφων.

Οἱ τακτικοὶ σπουδασταὶ ὑποχρεοῦνται νὰ ὑποστῶσι κατὰ τὸ τέλος τοῦ δευτέρου ἐξαμήνου ὡς καὶ τοῦ τετάρτου ἀνὰ μίαν ἐξέτασιν ἐπὶ τῶν ἐν τῷ «Κανονισμῷ τῶν Σπουδῶν» καθωρισμένων μαθημάτων. Εἰς τοὺς ἐπιτυχά-

νοντας χορηγεῖται ἀντίστοιχον πιστοποιητικόν, κατὰ τὰ ἐν τῷ Κανονισμῷ Σπουδῶν ὀριζόμενα.

§ 31.

Ἡ αὐστηρὰ δοκιμασία πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ πανεπιστημιακοῦ πτυχίου ἔχει ὡς σκοπὸν νὰ καταδείξη, ἂν ὁ ἐξεταζόμενος ὑποψήφιος διὰ τῶν σπουδῶν του ἀπέκτησε μίαν ἐμπορικὴν μόρφωσιν ἀνάλογον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ Πανεπιστημίου.

Ἡ πτυχιακὴ ἐξέτασις εἶναι δημοσία καὶ διενεργεῖται ὑπὸ Ἐξεταστικῆς Ἐπιτροπῆς, διοριζομένης ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας ἐν συνεννοήσει πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ Παιδείας.

Τὸν τρόπον τῆς διεξαγωγῆς τῆς ἐξετάσεως ταύτης καθορίζει ὁ ἀντίστοιχος περὶ τῶν τοιούτων ἐξετάσεων κανονισμός.

§ 32.

Κατὰ τὸ τέλος ἐκάστου ἐξαμήνου οἱ σπουδασταὶ δύνανται νὰ ὑποστῶσι προφορικὰς ἐξετάσεις, αἵτινες ἰσχύουσιν ὡς κατ' ἰδίαν ἐξετάσεις.

Δὲν ἐνεργοῦνται τοιαῦτα προφορικὰ ἐξετάσεις ἐπὶ τῆς ἐν Φροντιστηρίοις ἐπεξεργασθείσης ὕλης, ἐπὶ τῶν ἀσκήσεων καὶ τῶν ἐκτελεσθεισῶν ἐργασιῶν.

Περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν, ὡς ἄνω, προφορικῶν ἐξετάσεων ἐκδίδονται ἀποδείξεις, αἵτινες, ἵνα καταστῶσιν ἐγκυροί, πρέπει νὰ σφραγισθῶσι διὰ τῆς πανεπιστημιακῆς σφραγίδος.

§ 33.

Σπουδασταί, κανονικῶς συμμετασχόντες φροντιστηριακῶν ἀσκήσεων, λαμβάνουσι, τῇ αἰτήσει των, παρὰ τοῦ τὰς ἀσκήσεις ταύτας διεξαγαγόντος Καθηγητοῦ ἢ Διδασκάλου μίαν ἀπόδειξιν ἐμφαίνουσαν τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ποιότητα τῶν ἐργασιῶν ἐκάστου.

§ 34.

Ἐκτακτοὶ σπουδασταὶ λαμβάνουσι, τῇ αἰτήσει των, ἀποδείξεις φοιτήσεως εἰς τὰς διαλέξεις καὶ φροντιστηριακὰς ἀσκήσεις, τὰς ὁποίας κανονικῶς παρηκολούθησαν.

Ἐπίσης δύνανται οὗτοι νὰ λάβωσιν ἀποδείξεις προφορικῆς ἐξετάσεως ἢ φροντιστηριακῆς ἀσκήσεως συμφώνως πρὸς τὰς ἀνωτέρω διατάξεις (§ 32—33).

Θ'. Σειρὰ μαθημάτων τῶν ὑποψηφίων διὰ θέσιν καθηγητοῦ ἢ διδασκάλου μέσης ἐμπορικῆς σχολῆς.

§ 35.

Οἱ ὑποψήφιοι διὰ καθηγητικὴν θέσιν ἐν ἀνωτέρῳ μέσῃ ἐμπορικῇ σχολῇ ὑποχρεοῦνται νὰ συμπληρώσωσιν ἐν τῷ Ἐμπορικῷ Πανεπιστημίῳ διειεῖς σπουδὰς, ὡς αὗται καθορίζονται ἐν τῷ Διατάγματι τοῦ ἄλλοτε Ὑπουργείου τῶν Ὀρησκευμάτων καὶ Ἐκπαιδεύσεως, τῆς 24 Μαΐου 1907 (Ἐφ. Κυβ. ἀρ. 135), ἐφ' ὅσον διὰ μερικὰ μαθήματα δὲν λαμβάνεται μείμνα ἐν ἄλλοις Πανεπιστημίοις. Αἱ παραδόσεις καὶ αἱ ἐξετάσεις διὰ τοὺς τοιοῦτους ὑποψηφίους συγκεντροῦνται εἰς τὸν περιλήπτικὸν τίτλον «Handelslehrerkurs».

Εἰς τὴν σειράν ταύτην μαθημάτων δύνανται νὰ γίνουσι δεκτοὶ ἐπίσης καὶ ὑποψήφιοι διὰ διδασκαλικὴν θέσιν ἐν κατωτέρῳ μέσῳ ἐμπορικῆς σχολῆς. Οὐχ ἦτοσαν ἡ ἐγγραφή τούτων ὡς τακτικῶν σπουδαστῶν γίνεται ὑπὸ τὰς ἀντιστοιχοῦς διατυπώσεις τοῦ ἄρθρου (§ 21).

I. Σειρὰ μαθημάτων ἑνὸς ἔτους δι' ἀποφοίτους Μέσων Σχολῶν.

§ 36.

Ἐν αὐτῷ τῷ ἄρθρῳ καθορίζονται τὰ τῆς λειτουργίας ἐιδικῆς σειρᾶς μαθημάτων ἐν τῷ Ἐμπορ. Πανεπιστημίῳ χάριν ἀποφοίτων Μέσων Σχολῶν εἴτε καὶ Νομικῶν ἢ Ἑχνικῶν, οἱ ὅποιοι ἀποβλέπουσι εἰς τὴν ἀπόκτησιν ἀριστείας πῶς ἐμπορικῆς μορφώσεως ἐντὸς ἑνὸς Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους. Τὰ τῆς ἐιδικῆς ταύτης σειρᾶς μαθημάτων ἔχουσι ἐγκριθῆναι διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 21 Ἀπριλίου 1913 τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας (Ἐφημ. Κυβ. ἀριθ. 14883, VB N° 18) «περὶ τῶν μαθημάτων τούτων».

IA. Ἄλλαι σειραὶ μαθημάτων.

§ 37.

Ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν δύνανται ἐν τῷ Ἐμπορ. Πανεπιστημίῳ νὰ ὀργανωθῶσι ἐκ πασῶν τῶν ἐν αὐτῷ διδασκομένων ἐπιστημῶν ὠρισμέναι ἐιδικαὶ σειραὶ μαθημάτων καὶ μεμονωμέναι διαλέξεις, γενικῶς προσιταὶ εἰς τοὺς ἀνήκοντας εἰς ὠρισμένους τινὰς ἐπαγγελματικὸς κύκλους χάριν συμπληρωματικῆς μορφώσεως τῶν ἀντιστοιχῶν ἀρροιστῶν.

Περαιτέρω καθορίζονται οἱ ὅροι τῆς παραδοχῆς, τῶν διδάκτρων κ.λ.

IV. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ.

§ 188. Ἐν τῷ Ἐμπορικῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Βιέννης ἰσχύει ἐιδικὸς κανονισμὸς τῶν σπουδῶν. Οὗτος ἔχει ἐγκριθῆναι δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας, ἀπὸ 13 Σεπτεμβρίου 1919, δημοσιευθεῖσης εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 26819/IV φύλλον τῆς Ἐφημ. τῆς Κυβ. Ὑπέστη δὲ τροποποιήσεως διὰ μεταγενεστέρων ἀποφάσεων, τῆς 20 Μαΐου 1920 (Ἐφ. Κυβ. ἀριθ. 9265/IV Hand) καὶ τῆς 25 Ἰουλίου 1920 (Ἐφ. Κυβ. 14020/IV Hand) καὶ τῆς ἀπὸ 11 Μαΐου 1922 (Ἐφ. Κυβ. 4126-13).

Παραθέτομεν συντομωτάτην σχετικὴν περίληψιν.

§ 1.

Τὸ Ἐμπορ. Πανεπιστήμιον ἔχει ὡς σκοπὸν. . . . (τὸν γνωστὸν).

§ 2.

Ὁ κύκλος τῶν σπουδῶν περιλαμβάνει διὰ τοὺς τακτικοὺς σπουδαστὰς ἕξ ἑξάμηνα. Ἐκ τούτων τὰ δύο πρῶτα ἑξάμηνα ἔχουσι προπαρασκευαστικὸν χαρακτῆρα καὶ ἀποτελοῦσι τὴν λεγομένην *Γενικὴν Τάξιν* (Allgemeine Ab-

teilung). Εἶναι προωρισμένοι διὰ τοὺς ἐκ τῶν μέσων σχολῶν (τῶν μὴ ἐμπορικῶν) προερχομένους σπουδαστὰς.

Περαιτέρω καθορίζονται τὰ τῶν διδασκομένων ἐπιστημῶν, ξένων γλωσσῶν καὶ λειτουργούντων φροντιστηρίων κατὰ τὰ τὰ ἐπόμενα 4 ἑξάμηνα.

Ἐν τοῖς φροντιστηρίοις οἱ σπουδασταὶ ὀφείλουσι νὰ γίνωνται ἐνήμεροὶ τῶν νεωτάτων δημοσιευομένων ἐιδικῶν συγγραμμάτων καὶ πραγματειῶν, τῆς συγκρίσεως ἐκθέσεων καὶ γνωμοδοτήσεων, μελέτης ἐκ τῶν πηγῶν καὶ διαφόρων ἐιδικῶν μερῶν τοῦ ἀντιστοίχου ἐιδικοῦ κλάδου.

Διὰ τῶν ἀσκήσεων δὲ ἐπιδιώκεται ἀπ' ἑνὸς μὲν ἐμβάθυνσις εἰς τὰς θεωρητικὰς γνώσεις ἀπ' ἑτέρου δὲ δοκιμὴ πρακτικῶν ἐφαρμογῶν.

§ 3—4.

Ἐνταῦθα καθορίζονται τὰ τῆς διακρίσεως τῶν σπουδαστῶν εἰς τακτικοὺς καὶ ἐκτάκτους καὶ οἱ ὅροι παραδοχῆς αὐτῶν (ὄρ. καὶ § 21 ὀργανισμοῦ τοῦ Ἐμπορ. Πανεπιστημίου).

§ 5.

Οἱ τακτικοὶ σπουδασταὶ ὀφθεοῦνται νὰ ἐγγράφωνται καὶ νὰ παρακολουθῶσι ἀνελλιπῶς πανεπιστημιακὰς παραδόσεις καὶ ἀσκήσεις μέχρι 24 ὡρῶν τοῦλάχιστον καθ' ἑβδομάδα.

Τὸ Καθηγητικὸν Συμβούλιον ἔχει καθήκον νὰ συνιστᾷ εἰς τοὺς σπουδαστὰς ὠρισμένην τινὰ πορείαν σπουδῶν.

§ 6.

Ἐν αὐτῷ καθορίζονται τὰ τῆς ἐκλογῆς τῶν παραδόσεων ἐκ μέρους τῶν ἐκτάκτων σπουδαστῶν.

§ 7—8.

Ἐνταῦθα καθορίζονται αἱ λεπτομέρειαι τῆς παραδοχῆς καὶ ἐγγραφῆς τῶν σπουδαστῶν, τὰ τῆς χορηγήσεως τῶν οἰκείων «Βιβλιαρίων» παραδόσεων καὶ «Φυλλαδίων παραδόσεων», ὡς καὶ τὰ τῆς ἀνανεώσεως τῆς ἐγγραφῆς κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ δευτέρου ἑξαμήνου κ.λ.

§ 9.

Ἐκαστος σπουδαστῆς ὀφθεῖλει αὐτοπροσώπως κατὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ ἑξαμήνου νὰ ἐπιδείξῃ τὸ βιβλιάριον (ἢ φυλλάδιον) παραδόσεων εἰς τοὺς διαφόρους καθηγητὰς, ὧν τὰς παραδόσεις ἔχει δηλώσει ὅτι θὰ παρακολουθήσῃ, πρὸς βεβαίωσιν τῆς δηλώσεως ταύτης, ὡς ἐπίσης καὶ κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἑξαμήνου, πρὸς βεβαίωσιν τῆς γενομένης παρακολουθήσεως. Ἡ βεβαίωσις αὕτη γίνεται ὑπὸ τοῦ οἰκείου Καθηγητοῦ ἐγγράφως καὶ διὰ τῆς ὑπογραφῆς του. Ὁ καθηγητῆς, ἐὰν ἔχη ἀποχωρήσας λόγους, δύναται νὰ ἀρνηθῆ τὴν τοιαύτην βεβαίωσιν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ σπουδαστῆς δύναται νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ Καθηγ. Συμβούλιον διὰ τὰ περαιτέρω.

§ 10.

Ἐνταῦθα ὀρίζεται, ὅτι ἡ Γραμματεία τοῦ Πανεπιστημίου ὀφθεῖλει νὰ τηρῆ πιστὴν εἰκόνα τῆς καταστάσεως τῶν σπουδαστῶν, τηροῦσα ἴδιον φάκελον δι' ἕκαστον ἐξ αὐτῶν.

§ 11

Τὸ ποσὸν τῶν καταβλητέων ὑπὸ τῶν σπουδαστῶν τελῶν ἐγγραφῆς, διδάκτρων κ.λ. καθορίζεται ὑπὸ τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Πανεπιστημίου, ὡς καὶ αἱ ἐποχαὶ πληρωμῆς.

§ 12—13—14.

Ἐνταῦθα γίνεται λόγος περὶ τῶν ἐξαιρετικῶν διευκολύνσεων διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν διδάκτρων, ὡς καὶ τῶν ὄρων, ὑφ' οὓς παρέχονται ὑποτροφίαι.

§ 15

Οἱ σπουδασταὶ ὀφείλουσιν νὰ παρακολουθῶσι, πάντες, ἀνελλιπῶς τὰς παραδόσεις, τὰ φροντιστήρια, τὰς εἰδικὰς ἀσκήσεις καὶ τὰς ἐκάστοτε ἐπαγαλήψεις. Ἐπίσης συμμετέχουσι ὑποχρεωτικῶς εἰς τὰς ἐκδρομὰς. Ὁφείλουσιν ὡσαύτως νὰ ἐκτελοῦν πάσας τὰς διατασσομένας ἐργασίας.

§ 16—17.

Ἀφορῶσι τὰ τῆς ἀλλαγῆς τῆς κατοικίας καὶ τὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῆς Βιβλιοθήκης.

§ 18.

Τὸ χειμερινὸν ἐξάμηνον διαρκεῖ ἀπὸ τῶν ἄρχῶν Ὀκτωβρίου μέχρι τέλους Φεβρουαρίου, τὸ δὲ θερινὸν ἀπὸ 1 Μαρτίου μέχρι 15 Ἰουλίου.

Τὰ δύο ἐξάμηνα ὁμοῦ ἀποτελοῦν ἐν ἔτος σπουδῶν.

§ 19.

Κατὰ τὸ τέλος ἐκάστου ἐξαμήνου οἱ σπουδασταὶ δύνανται νὰ ὑποστῶσι προφορικὰς ἐξετάσεις, αἵτινες θεωροῦνται ὡς *ἰδιωτικαὶ δοκιμασίαι* (τιμηματικαὶ ἐξετάσεις).

Ἐπὶ τῆς ὕλης τῶν φροντιστηρίων καὶ εἰδικῶν ἀσκήσεων δὲν ἐνεργοῦνται προφορικαὶ ἐξετάσεις.

Περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν προφορικῶν ἐξετάσεων ἐκδίδονται ἀποδείξεις, αἵτινες σφραγίζονται διὰ τῆς πανεπιστημιακῆς σφραγίδος, ὅπως καταστῶσιν ἔγκυροι.

§ 20.

Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν δύο πρώτων ἐξαμήνων δύνανται οἱ τακτικοὶ σπουδασταὶ νὰ ὑποστῶσι *γραφτὴν εἰδικὴν ἐξέτασιν* (Fachprüfung), διενεργουμένην ἐνώπιον Ἐξεταστικῶν Ἐπιτροπῶν κατὰ *εἰδικὰς ομάδας*.

Μαθήματα, ἐν οἷς ἐνεργεῖται ἡ τοιαύτη ἐξέτασις, εἶναι τὰ ἑξῆς:

- 1) *Ἰδιωτικὴ Οἰκονομία* (οἰκονομία ἐπιχειρήσεων καὶ συγκοινωνιῶν), 2) *Γενικὴ Πολιτικὴ Οἰκονομία*, 3) *Ἐμπορικὸν Δίκαιον*, 4) *Γενικὴ Συγκριτικὴ Γεωγραφία*, 5) Γεν. Ἐμπορευματολογία καὶ 6) μία ξένη γλῶσσα (Ἀγγλικά ἢ Γαλλικά).

Ἡ κατανομὴ τῶν σπουδαστῶν κατὰ ομάδας ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ Καθ. Συλ/γου. Ἐκάστη εἰδικὴ ἔξεσις. Ἐπιτροπὴ ἐκλέγει μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς ἑνα Προεδρεύοντα, ὅστις καθορίζει τὸ πρόγραμμα τῆς ἀντιστοίχου ἐξετάσεως.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐξετάσεων ἐκάστης ομάδος χαρακτηρίζεται ὡς *ἐπι-*

τυχὲς ἢ ὡς *ἐξαιρετικόν*, ἐφ' ὅσον εἶναι ἱκανοποιητικόν, καὶ γνωστοποιεῖται ἀμέσως, ἀναγράφεται δὲ παραλλήλως καὶ εἰς τὰ *«Πρακτικὰ»* τῆς ἔξεσις. Ἐπιτροπῆς, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὸ «Βιβλιᾶριον παραδόσεων» ἐκάστου τῶν ἐξετασθέντων σπουδαστῶν.

Τὸ ἀποτέλεσμα χαρακτηρίζεται ὡς *ἐπιτυχὲς* ἢ ὡς *ἐξαιρετικόν*, ἂν πλείονες τοῦ 1/2 τῶν μελῶν τῆς ἔξεσις. Ἐπιτροπῆς τῆς προκειμένης ομάδος ἐψηφίσαν ὑπὲρ τῆς γνώμης ταύτης.

Ἐν περιπτώσει ἀποτυχίας δύνανται νὰ χορηγηθῆ ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἔξεσις. Ἐπιτροπῆς τὸ δικαίωμα τῆς ἀνεξετάσεως κατὰ τὴν ἀμέσως προσεχῆ περιόδον ἐξετάσεων.

Ἐν περιπτώσει δευτέρας ἀποτυχίας ὁ ὑποψήφιος δύνανται νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ Καθ. Συλλόγου τὸ δικαίωμα καὶ τρίτης ἀνεξετάσεως.

Εἰς τὸν ἐπιτυχόντα χορηγεῖται *«Πιστοποιητικόν»* (Zeugnis) ἐμφαῖνον τὸ γεγονός καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς γενομένης εἰδικῆς ἐξετάσεως.

Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν δύο ἀκόμη ἐξαμήνων σπουδῶν διενεργοῦνται διὰ τοὺς τακτικούς σπουδαστὰς ἑταραὶ γραπτὰ ἐξετάσεις, ἀλλὰ ἀτομικαὶ (Einzelprüfung). Ἡ ἐξέτασις αὕτη γίνεται ἐπὶ τῶν ἑξῆς μαθημάτων:

- 1) Ἰδιωτ. Οἰκονομίας, (καὶ δὴ συγκοινωνιῶν καὶ ἐπιχειρήσεων), 2) Οἰκονομικῆς Πολιτικῆς, (Μέρος I), 3) Ἰδιωτικοῦ Δικαίου (I μέρος), 4) Οἶκον. Γεωγραφίας, 5) Ἐμπορευματολογίας (ἀνόργανα εἶδη), 6) δύο ξένων γλωσσῶν τοὐλάχιστον, ἐξαιρέσει τῆς μητρικῆς τοῦ σπουδαστοῦ γλώσσης, ἤτοι εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἢ Γαλλικὴν εἴτε εἰς τὴν ἑτέραν τούτων καὶ εἰς μίαν ἀκόμη κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῶν ἑξῆς (Ρωσικῆς, Ἰταλικῆς, Ἰσπανικῆς).

Τὸ ἀντίστοιχον ἀποτέλεσμα, χαρακτηριζόμενον ὡς *ἐπιτυχὲς* ἢ *ἐξαιρετικόν*, ἀναγράφεται εἰς τὸ «Βιβλιᾶριον παραδόσεων» τοῦ οἰκείου σπουδαστοῦ. Διὰ τὴν τοιαύτην ἐξέτασιν δὲν ἐκδίδεται *πιστοποιητικόν*.

Περίοδοι τῶν ἄνω ἐξετάσεων εἶναι οἱ μῆνες Ἰούνιος, Ὀκτώβριος καὶ Φεβρουάριος. Περαιτέρω σημειοῦνται αἱ προκαταρκτικαὶ διατυπώσεις διὰ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὰς ἄνω ἐξετάσεις.

§ 21.

Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν δύο ἀκόμη ἐξαμήνων σπουδῶν ὁ τακτικὸς σπουδαστής, ἐφ' ὅσον ἔχει ἐπιτυχῶς ὑποστῆ τὰς ἄνωτέρω τιμηματικὰς ἐξετάσεις, δύνανται νὰ ὑποστῆ καὶ τὴν *ἐπιτυχίῳ ἐξέτασιν* συμφώνως πρὸς τὰς σχετικὰς περὶ αὐτῆς διατάξεις.

§ 22.

Ὁ ἔκτακτος σπουδαστής λαμβάνει, τῇ αἰτήσει του, ἀπλᾶς *«Ἀποδείξεις»* φοιτήσεως, ἐμφαινούσας τὰς παραδόσεις καὶ τὰς φροντιστηριακὰς ἀσκήσεις, ἂς οὗτος κανονικῶς παρηκολούθησε.

§ 23.

Ἐνταῦθα γίνεται λόγος ἀνάλογος περὶ τῶν φοιτῶντων εἰς τὰς εἰδικὰς σειρὰς μαθημάτων, δι' οὓς ἰσχύουσιν αἱ διατάξεις τῆς 21ης Ἀπριλίου 1913 (Ἐφημ. Κυβ. 14883.V.18).

§ 24.

Ἐνταῦθα καθορίζονται αἱ ἡμέραι ἀργίας τοῦ Ἐμπορ. Πανεπιστημίου.

V. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΤΥΧ. ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

§ 189. Ο κανονισμός, ο διέπων τὰς ἐπὶ πτυχίῳ ἐξετάσεις τῶν τακτικῶν σπουδαστῶν τοῦ Ἐμπ. Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης, ἔχει ἐγκριθῆ δι' ὑπουργικῆς πράξεως, τῆς 13 Σεπτ. 1919, (Ἐφημ. Κυβ. 26819/IV), καὶ τροποποιηθῆ διὰ δημοίων, τῆς 20 Μαΐου 1920 (Ἐφ. Κυβ. 9265/IV) καὶ τῆς 11 Μαΐου 1922 (Ἐφ. Κυβ. 4126—13).

Συντομωτάτη περίληψις παρατίθεται κατωτέρω :

§ 1.

Οἱ τακτικοὶ σπουδασταὶ τοῦ Ἐμπορ. Πανεπιστημίου δύνανται μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν των νὰ ὑποστῶσιν ἐξέτασιν πρὸς ἀπόκτησιν «Πτυχίου» τοῦ Ἐμπορικοῦ Πανεπιστημίου τούτου.

Διὰ τῆς τοιαύτης ἐξετάσεως πρόκειται νὰ καταδειχθῆ ἄφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ πρακτικὴ ἰκανότης τοῦ ὑποψηφίου διὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν ἀποστολὴν του ἄφ' ἑτέρου δὲ ἡ πλήρης προσοικειώσις τῶν εἰδικῶν γνώσεων, ἃς οὗτος ὀφείλει νὰ κατέχη.

§ 2.

Αἱ πτυχιακαὶ ἐξετάσεις ἐνεργοῦνται συνήθως κατ' ἔτος κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον ἢ τὸν Μάρτιον. Ἐν ἀνάγκῃ δύνανται νὰ καθορισθῶσι καὶ ἕκτακτοι περίοδοι τοιοῦτων ἐξετάσεων.

§ 3.

Τὰ μαθήματα, ἐφ' ὧν ἐνεργεῖται ἡ τοιαύτη ἐξέτασις, εἶναι :

- 1) Ἰδιωτικὴ Οἰκονομία (Συγκοινωνικὴ καὶ ἐπαγγελματικὴ Ὁργάνωσις),
- 2) Πολιτικὴ Οἰκονομία καὶ Οἰκονομικὴ Πολιτικὴ, 3) Ἰδιωτικὸν Δίκαιον, 4) Ἐμπορευματολογία, 5) Οἶκον. Γεωγραφία, 6) δύο ξέναι γλῶσσαι τοῦλάχιστον, ἕξ ὧν μία ἢ Ἀγγλικὴ ἢ Γαλλικὴ καὶ ἄλλη κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῶν ἐξῆς (Ἰταλικῆς, Ρωσικῆς, Ἰσπανικῆς).

Περαιτέρω σημειοῦνται οἱ ὅροι, οὓς πρέπει νὰ πληροῖ ὁ σπουδαστής, ἵνα τῷ ἐπιτραπῆ ἡ ὑποβολὴ εἰς ἐξέτασιν ἐπὶ πτυχίῳ.

§ 4.

Ἡ Ἐξεταστικὴ Ἐπιτροπὴ, ἐνώπιον τῆς ὁποίας διενεργεῖται ἡ πτυχιακὴ ἐξέτασις ἀπαρτίζεται 1) ἕξ ἐνὸς ἀντιπροσώπου τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας, ὡς Προεδρεύοντος, 2) ἐνὸς ἀντιπροσώπου τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καὶ Ἐσωτερικῶν, 3) δύο ἄλλων μελῶν, μὴ ἀνηκόντων εἰς τὸ Διδακτικτικὸν προσωπικόν, 4) ἐκ τοῦ Πρυτάνεως καὶ 5) ἐκ τοῦ εἰδικοῦ καθηγητοῦ τοῦ ἐξεταζομένου μαθήματος.

Τὰ ὑπ' ἀριθ. 1, 2, 3, μέλη ὁρίζονται διὰ μίαν τριετίαν ὑπὸ τῶν δύο μνησθέντων Ὑπουργείων.

Ὁ Πρόεδρος καλεῖ τὰ μέλη πρὸς ἐνέργειαν τῆς ἐξετάσεως καὶ μεριμνᾷ περὶ τῆς ἀναπληρώσεως τοῦ τυχόν κωλυμένου μέλους τῆς Ἐξ. Ἐπιτροπῆς.

§ 5.

Ἡ πτυχιακὴ ἐξέτασις διαιρεῖται εἰς μίαν γραπτὴν καὶ εἰς μίαν προφορικὴν ἐξέτασιν.

Ἡ γραπτὴ περιλαμβάνει: 1) τὰς δύο ἐκλεγείσας ξέναις γλώσσαις καὶ 2) θέματα τῆς Ἰδιωτικῆς Οἰκονομίας.

Ἡ προφορικὴ δὲ πάντα τὰ ἐξεταζόμενα μαθήματα.

Ἡ Ἐξ. Ἐπιτροπὴ, λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν προγενεστέρων τμηματικῶν ἐξετάσεων τοῦ ὑποψηφίου, δύναται νὰ περιορίσῃ τὰ μαθήματα εἰς 4 μόνον διὰ τὴν προφορικὴν ἐξέτασιν κατὰ τὴν κρίσιν της. Περὶ τούτου εἰδοποιεῖται ὁ ἐξεταζόμενος κατὰ τὸν χρόνον τῆς διενεργείας τῆς προφορικῆς δοκιμασίας.

§ 6.

Ἐνταῦθα ὁρίζονται αἱ λεπτομέρειαι τῆς διεξαγωγῆς τῆς γραπτῆς ἐξετάσεως.

Ἡ ἔγγραφος δοκιμασία συνίσταται εἰς γραπτὰς ἐργασίας, ἃς ὁ ἐξεταζόμενος ἐκτελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ Καθηγητοῦ.

Τὰ δοκίμια ἐξελέγχονται καὶ βαθμολογοῦνται ὑπὸ τοῦ ἐξετάζοντος καθηγητοῦ καὶ παραδίδονται ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐξ. Ἐπιτροπῆς πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς προφορικῆς δοκιμασίας, κ.λ. κ.λ.

§ 7.

Αἱ προφορικαὶ δοκιμασίαι γίνονται δημοσίαι.

Ἡ προφορικὴ ἐξέτασις ἐπὶ ἐκάστου μαθήματος διαρκεῖ 10 λεπ. τῆς ὥρας.

Ἡ σύσκεψις διὰ τὴν ἐξαγωγήν τοῦ ἀποτελέσματος γίνεται ἰδιαίτερος καὶ ὄχι δημοσίαι. Τὸ ἀποτέλεσμα ἀνακοινοῦται ἀμέσως.

§ 8.

Ἐνταῦθα αἱ συνέπειαι τῆς τυχόν ἀποχωρήσεως τοῦ ὑποψηφίου ἐκ τῶν ἐξετάσεων.

§ 9.

Ἐνταῦθα ὁρίζεται ὁ τρόπος τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ ἀποτελέσματος διὰ ψηφοφορίας τῶν μελῶν τῆς Ἐξεταστικῆς Ἐπιτροπῆς.

§ 10.

Εἰς τὸν ἐπιτυχόντα χορηγεῖται πτυχίον τοῦ Ἐμπορικοῦ Πανεπιστημίου (Diplom der Hochschule für Welthandel).

Ἐν τῷ πτυχίῳ τούτῳ ἐμφαίνεται τὸ ἐπιτευχθέν συνολικὸν ἀποτέλεσμα διὰ τινος τῶν ἐξῆς χαρακτηρισμῶν: 1) «Μετὰ πάνυ καλῆς ἐπιτυχίας», 2) «Μετὰ καλῆς ἐπιτυχίας», 3) «Μετὰ ἐπαρκοῦς ἐπιτυχίας».

Εἰς τὴν περιπτῶσιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 βαθμοῦ, ἐὰν συμβῆ ὁ ὑποψήφιος νὰ διακρίνηται ἐπὶ ἰδιαίτερον ἐπιστημονικῇ καὶ πρακτικῇ ἰκανότητι εἰς τὴν διάφορα μαθήματα (ἐκ τῶν ἐξετασθέντων), τότε ἀναγράφεται ἐν τῷ πτυχίῳ ἐπιπροσθέτως ἡ μνεῖα, ὅτι ὁ ὑποψήφιος ὑπέστη τὴν εἰς τὰ μαθήματα ταῦτα ἐξέτασιν μετὰ «ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν».

Ὑποψήφιοι ἀποτυχόντες εἰς ἓν ἢ πλείονα μαθήματα δὲν λαμβάνουν πτυχίον.

Τὰ πτυχία ὑπογράφονται ὑπὸ πάντων τῶν μελῶν τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς, τῶν παρασάντων κατὰ τὴν ἐξέτασιν.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐξετάσεως σημειοῦται ἐπίσης καὶ εἰς τὸ «Βιβλίον παραδόσεων» τοῦ ἐξετασθέντος σπουδαστοῦ.

§ 11—12.

Ἐνταῦθα καθορίζονται αἱ περιπτώσεις παραπομπῆς τοῦ ἀποτυχόντος ὑποψηφίου εἰς ἀνεξέτασιν μερικὴν ἢ ὀλικήν.

Ὁ τοιοῦτος ὑποψήφιος, ἐὰν ἐπιτύχῃ κατὰ τὴν ἀνεξέτασιν, οὐδέποτε λαμβάνει βαθμὸν ἀνώτερον τοῦ κατωτάτου βαθμοῦ ἐπιτυχίας. («Μετὰ ἐπαρκοῦς ἐπιτυχίας».)

§ 13—14.

Ἐντολῇ τοῦ Προέδρου καταρτίζει ἐν Μέλος τῆς ἔξερ. ἐπιτροπῆς πρακτικὸν περὶ τῆς διενεργηθείσης πτυχιακῆς ἐξετάσεως καὶ τοῦ ἐπιτευχθέντος ἀποτελέσματος. Δικαστικὰ μέτρα κατὰ τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως δὲν ἐπιτρέπονται.

§ 15.

Ἐνταῦθα καθορίζονται τὰ τοῦ ποσοῦ καὶ τρόπου καταβολῆς τῶν ἐξετάστρων καὶ τοῦ δικαιώματος ἐκδόσεως τοῦ Πτυχίου.

VI. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ.

§ 190.—Ὁ κανονισμός, ὅστις διέπει τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Ἐμπορικοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης, ἐνεκρίθη δι' ὑπουργικῆς ἀποφάσεως (Ἐπ. Ἐμ. κοί Βιομ.), τῆς 13 Σεπτ. 1919 (Ἐφημ. Κυβ 26819/IV) καὶ ἐτροποποιήθη δι' ἐτέρας τῆς 11 Μαΐου 1922 (Ἐφημ. Κυβ. 4126—13.)

Ἴδου σχετικὴ περίληψις :

§ 1.

Ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Ἐμπορ. Πανεπιστημίου ἔχει ὡς προορισμὸν κύριον νὰ παρέχῃ βοήθημα εἰς τοὺς διδάσκοντας καὶ εἰς τοὺς σπουδαστὰς διὰ τὰς μελέτας τῶν.

Περαιτέρω σημειοῦνται οἱ ὅροι, ὑφ' οἷς ἐπιτρέπεται ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Βιβλιοθήκην.

§ 2.

Δικαίωμα δανεισμοῦ βιβλίων ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης ἔχουν μόνον οἱ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδάσκοντες.

§ 3.

Τὸ Ἀναγνωστήριον εἶναι ἀνοικτὸν ἀπὸ τῆς Δευτέρας μέχρι τῆς Παρασκευῆς ἐκάστης ἑβδομάδος, ἀπὸ τῆς 9 π. μ. μέχρι τῆς 7 μ. μ., τὸ δὲ Σάββτον ἀπὸ τῆς 9 π. μ. μέχρι τῆς 5 1/2 μ. μ. Εἶναι κλειστὸν κατὰ τὰς Κυριακάς καὶ ἑορτάς καὶ κατὰ τὰς θερινὰς διακοπὰς.

§ 4—5—6—7—8—9—10.

Ἐν αὐτοῖς ἀναφέρονται λεπτομερῶς αἱ διατυπώσεις, ὑφ' ἧς παρέχονται βιβλία, περιοδικὰ κ.λ., ἐν τῷ Ἀναγνωστηρίῳ πρὸς μελέτην καὶ ἐπιστρέφονται, ὡς καὶ τοῦ τρόπου τῆς χρήσεως ἐκάστου βιβλίου καὶ τὰς συνεπειὰς ἐνδεχομένων παραβάσεων τῶν διατάξεων τοῦ κανονισμοῦ καὶ τῆς ἀπωλείας τυχόν τόμου τινός.

VII. ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΤΟΥΤΟΥ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΞ ΑΥΤΗΣ.

§ 191. Τὸ Μέγαρον τοῦ ἐν Βιέννῃ Ἐμπορικοῦ Πανεπιστημίου ἐπεσκέφθημεν τὴν 13 Ἰουνίου 1930.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ ταύτην τοῦτο διετέλει ὑπὸ ἐξαιρετικῆς συνθήκας, ἕνεκα τοῦ κατωτέρω γεγονότος.

Οὕτω δὲ ἠδυνήθημεν μόνον, νὰ περιεργασθῶμεν τὸ Πανεπιστημιακὸν Μέγαρον καὶ τὰς ἐν αὐτῷ ὑφισταμένας ἐγκαταστάσεις καὶ νὰ λάβωμεν ἀπλῶς γνῶσιν τῶν γενικῶν γραμμῶν τῆς λειτουργίας τοῦ Πανεπιστημίου τούτου.

A. ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ.

§ 192. Μέχρι τοῦ Ἰουνίου 1930 πάντα τὰ ἐμπορικὰ Πανεπιστήμια τῆς Εὐρώπης εἶχον καθιερώσει τὸν θεσμὸν τῆς ἀπονομῆς τοῦ ἀξιώματος τοῦ διδάκτορος τῶν ἐμπορικῶν καὶ οἰκονομικῶν ἐπιστημῶν, ἐξαιρέσει δύο μόνον, τοῦ ἐν Βιέννῃ ἐμπορικοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῆς ἐν Ἀθήναις «Ἀνωτάτης Σχολῆς Ἐμπορικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν».

Οἱ σπουδασταὶ τοῦ ἐν Βιέννῃ ἐμπορ. Πανεπιστημίου ἐθεώρουν μειωτικὴν τὴν θέσιν τοῦ Ἰδρύματος τούτου ἐκ τῆς παραλείψεως ταύτης καὶ ἑαυτοὺς ἐν ἴσσοι μοίρᾳ τεθειμένους ἀπέναντι τῶν συναδέλφων τῶν τῶν λοιπῶν ἐμπορ. Πανεπιστημίων. Ἐπειδὴ αἱ ὑποβληθεῖσαι αἰτήσεις περὶ καθιερώσεως τῶν διδακτορικῶν ἐξετάσεων καὶ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τούτῳ δὲν ἔτυχον εὐμενοῦς ὑποδοχῆς παρὰ τῷ ἀρμοδίῳ Ὑπουργείῳ (Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας), οἱ σπουδασταὶ ἀπεφάσισαν καὶ ἐκήρυξαν ἀπεργίαν, ὅπως οὕτω ἐκβιάσῃ τὴν ποθητὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου.

Ἐν τῇ διεκδικήσει τῶν ταύτη οἱ σπουδασταὶ εἶχον σύμφωνον καὶ τὴν γνώμην τοῦ τε πρυτάνεως καὶ τῶν λοιπῶν καθηγητῶν τῶν.

Ἡ ἀρμοδία ὅμως ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας ἦτο ἀντιθέτου γνώμης. Κατ' αὐτὴν ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ Ἐμπορ. Πανεπιστημίου εἶναι ἡ παροχὴ ἀριτίας γενικῆς καὶ ἐιδικῆς μορφώσεως εἰς τοὺς σπουδαστὰς, καθιστώσης αὐτοὺς ἱκανοὺς πρὸς ἐπιτυχὴ πρακτικὴν δράσιν ἐν τῷ συγχρόνῳ ἐμπορίῳ. Τὸ γεγονὸς τῆς ἀποκτίσεως τῆς τοιαύτης μορφώσεως βεβαιοῦται ἐπαρκέστατα διὰ τοῦ ἤδη παρεχομένου τοῖς σπουδασταῖς «Πτυχίου» τοῦ Πανεπιστημίου τούτου. Ἡ ἀξίωσις περὶ ἀπονομῆς καὶ τοῦ τίτλου τοῦ «διδάκτορος» δὲν δικαιολογεῖται καὶ ἀποτελεῖ ἀπλὴν ματαιοδοξίαν, οὕτως εἶπεν ζήτημα συρμοῦ. Ἡ εὐδοκίμησις ἐν τῇ πράξει τοῦ πτυχιούχου ἐμπορ. Πανεπιστημίου μας θὰ ἐξασφαλισθῇ περισσότερον ὄχι διὰ τοῦ πομπώδους δικτατορικοῦ τίτλου ἀλλὰ διὰ πλήρους ἀφοσιώσεως εἰς τὸ ἐμπορικὸν ἐπάγγελμα καὶ ἀναπτύξεως ἀδιαπτώτου δραστηριότητος καὶ διαχειριστικῆς συνέσεως ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ ἐπαγγέλματος.

Τὸ ἐπίμαχον τοῦτο ζήτημα ἔμμενεν ἐκκρεμὲς ἀκόμη τὴν 15 Ἰουνίου 1930, ὅπότε ἀνεχώρησα ἐκ Βιέννης διὰ τὸ Μόναχον. Πάντως ἐπεκράτει ἡ γνώμη, ὅτι θὰ ἐδίδετο ἐν κέλῃ λύσις σύμφωνος πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν σπουδαστῶν καὶ τῆς Συγκλήτου τοῦ ἐν λόγῳ Πανεπιστημίου, ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς προσθήκης δύο ἐπέκεινα ἑξαμήνων σπουδῆς καὶ καθορισμοῦ εἰδικῶν ἐξετάσεων.

Β'. ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ.

§ 193. 'Ο Πρύτανης κ. Beutel, άπερροφημένος πλήρως υπό τής παρακολούθησεως τής εξέλιξεως του άνωτέρω ζητήματος, ανέθεσεν ευμενέστατα εις ένα εκ των κ. κ. Καθηγητών να μοι παράσχη πάσαν επιθυμητήν πληροφορίαν περι τής οργανώσεως και λειτουργίας του προκειμένου Πανεπιστημίου.

'Ο άναπληρωτής ούτος του κ. Πρυτάνεως προθυμότατα άνταπεκρίθη εις τούτο κατά την ημέραν τής επισκέψεώς μου.

'Υπό την οδηγίαν αυτού περιεργάσθησαν τās διαφόρους αίθούσας και τās έν αυταίς εγκαταστάσεις.

'Απεκόμισα δέ την εντύπωσιν, ότι τά πάντα έχουνσιν εύστοχώτατα δυμιμισθή και συμφώνως προς τās ειδικās ανάγκας τής θεωρητικής και τής πρακτικής διδασκαλίας των έν τῷ Πανεπιστημίῳ τούτῳ διδασκόμενων επιστημονικῶν κλάδων.

'Ινα παράσχω άμυδράν ιδέαν περι πάντων τούτων, παραθέτω την κάτωθι συνοπτικήν περιγραφήν του Μεγάρου.

§ 194. Το Πανεπιστημιακόν Μέγαρον άπαρτίζεται εκ δύο πολυωρόφων πτερύγων, μιās ανατολικῆς και μιās μεσημβρινῆς, αίτινες σχηματίζουν προς άλλήλας ὀρθήν γωνίαν.

'Η κυρία πρόσοψις έμφανίζεται δια τής ανατολικῆς πτέρυγος. Δυτικῶς τής πτέρυγος ταύτης και έντός τής γωνίας των δύο Πτερύγων εκτείνεται ή αύλή του Πανεπιστημίου.

'Η αύλή αὕτη, κεκαλλωπισμένη άφθόνως δι' άνθῶν και δενδρυλλίων, είναι πολὺ εκτεταμένη και περιλαμβάνει άφ' ένδός μὲν τμήματα δια την άναψυχήν των σπουδαστῶν άφ' έτέρου δέ εκτασιν επαρκή δια τās σωματικās άσκήσεις, εφωδιασμένην με τās σχετικās αναγκαίās εγκαταστάσεις, και πέραν πάντων τούτων χώρους έλευθέρους προς άνέγερσιν έν τῷ μέλλοντι και άλλων πτερύγων, καθόσον αί δύο νῦν υπάρχουσαι δέν θεωροῦνται ὡς δυνάμεναι να επιτρέψωσι και περαιτέρω επέκτασιν τής σημερινῆς οργανώσεως του 'Ιδρύματος, επέκτασιν, ήν πάντοτε έχουνσιν υπ' ὄψει οί διεπόντες τὰ του Πανεπιστημίου.

Τὸ έσωτερικόν των δύο πτερύγων έχει περίπου οὔτω :

I. EN Tῶ ΥΠΟΓΕΙῶ.

A'. 'Ανατολική πτέρυξ.

§ 195. 'Εν αὕτῃ υπάρχουνσιν τὰ εξῆς διαμερίσματα :

1) Μία ίματιοθήκη, περι τὸ μέσον, χωρίζουσι τὸν πρόσθιον χῶρον τής πτέρυγος εις δύο τμήματα, βόρειον και νότιον.

α) 'Εν τῷ βορείῳ τμήματι είναι :

1) Δευτέρα ίματιοθήκη, μικροτέρα τής προηγουμένης.

2) Διάφορα μικρὰ διαμερίσματα κατοικίας του ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ.

3) 'Εν συνεχείᾳ προς ταῦτα και με επέκτασιν προς την δυτικήν πλευράν υπάρχουνσιν αί εγκαταστάσεις κεντρικῆς θερμάνσεως μετα των συναφῶν αποθηκῶν.

β) 'Εν τῷ νοτίῳ δὲ τμήματι είναι :

1) Μία αίθουσα άναψυχῆς.

2) Μία αίθουσα άναγνωστηρίου.

B'. Μεσημβρινή πτέρυξ.

§ 196. 'Εν αὕτῃ υπάρχουνσιν τὰ εξῆς :

1) Μία δευτέρα αίθουσα άναγνωστηρίου, συνεχομένη προς την προηγουμένην.

2) Μία αίθουσα βιβλιοθήκης, 830 μ². εκτάσεως, και έτέρα τοιαύτη, 415 μ². περίπου.

3) Διάφορα άλλα μικρότερα διαμερίσματα ειδικῶν άναγκῶν.

II. EN Tῶ ΙΣΟΓΕΙῶ ΟΡΟΦῶ.

A'. 'Ανατολική πλευρά.

§ 197. 'Η κυρία είσοδος, περι τὸ μέσον τής κυρίας πλευρῆς τής 'Ανατολικῆς πτέρυγος, άγει εις εύρύχωρον διάδρομον, ὅστις χωρίζει τὸν ὅλον χῶρον εις δύο ίσα μέρη, τὸ βόρειον και τὸ νότιον.

Εἰς τὸ βόρειον τμήμα υπάρχουνσιν τὰ εξῆς διαμερίσματα :

1) Δύο αίθουσαι παραδόσεων εύρύχωροι δια τούς σπουδαστὰς του Γεν. τμήματος, του προπαρασκευαστικοῦ.

2) Δύο μικρὰ αίθουσαι καθηγητῶν.

3) Μία μικρὰ αίθουσα ίατροείου.

Εἰς τὸ νότιον δὲ τὰ εξῆς :

1) Δύο μικρὰ αίθουσαι παραδόσεων.

B'. Μεσημβρινή πτέρυξ.

§ 198. 'Επὶ τής προς τὸ τμήμα τούτο συνεχομένης μεσημβρινῆς πτέρυγος τὰ εξῆς :

1) Μία μεγάλη αίθουσα παραδόσεων, 277 μ². και

2) Μία μικροτέρα αίθουσα δια τινα Συλλογήν.

3) 'Αλλα τινὰ διαμερίσματα δι' ειδικās ανάγκας.

III. EN Tῶ ΠΡῶΤῶ ΟΡΟΦῶ.

A'. 'Ανατολική πτέρυξ.

§ 199. 'Εν τούτῳ υπάρχουνσιν τὰ εξῆς διαμερίσματα.

1) 'Εν τῷ μέσῳ μία εύρύχωρος αίθουσα τελετῶν, επιφανείας 215 μ². Αὕτη χωρίζει την ανατολικήν πτέρυγα εις δύο τμήματα, τὸ βόρειον και νότιον.

'Εν τῷ βορείῳ τμήματι υπάρχουνσιν :

2) Μία εύρύχωρος αίθουσα, 147 μ², δι' τās άσκήσεις Πρακτικοῦ Γραφείου.

3) Παρ' αὕτην δ' ἄλλη μικροτέρα δια τὸ 'Εμποριολογικόν 'Ινστιτοῦτον.

4) Μία ἄλλη ὀλίγον μεγαλυτέρα τής προηγουμένης ὡς αίθουσα παραδόσεως δια τούς δευτεροετείς σπουδαστὰς.

Ἐν τῷ **νοτίῳ τμήματι** τὰ ἑξῆς :

- 1) Μία αἴθουσα ἑξατάσεων, 80 μ², μετὰ συνεχομένου μικροῦ Γραφείου, ὡς καὶ τοῦ τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς.

Β'. Μεσημβρινή πτέρυξ.

Καὶ ἐν τῇ μεσημβρινῇ πτέρυγι, τῇ ἀμέσως συνεχομένη πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἀνατολικὴν πτέρυγα, ὑπάρχουσι τὰ ἑξῆς :

- 1) Μία αἴθουσα ἀναμονῆς.
- 2) Μία αἴθουσα τῆς Διευθύνσεως.
- 3) Ἑπτὰ συνεχόμενα γραφεῖα τῆς Γραμματείας τοῦ Πανεπιστημίου.
- 4) Δύο συνεχόμενα μικρὰ διαμερίσματα κλητῶν.
- 5) Ἔτερα ἐιδικῶν ἀναγκῶν.

IV. EN TΩ ΔΕΥΤΕΡῶ ΟΡΟΦῶ.

§ 200. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι τὰ ἑξῆς :

Α'. Ἐν τῇ ἀνατολικῇ πτέρυγι.

- 1) Περὶ τὸ μέσον μία αἴθουσα διδασκαλίας ξένων γλωσσῶν, 82 μ². Αὕτη διαιρεῖ τὴν ὅλην πτέρυγα εἰς δύο τμήματα, βόρειον καὶ νότιον.

Ἐν τῷ **βορείῳ τμήματι** ὑπάρχουσι τὰ ἑξῆς :

- 1) Πέντε ἑφεξῆς ἀνατολικαὶ αἴθουσαι, μετρίας ἐκτάσεως, ἀφιερωμέναι διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Πολιτ. Οἰκονομίας, ὡς φροντιστήρια, ἐιδικὴν βιβλιοθήκην, γραφεῖα τοῦ Προϊσταμ. Καθηγητοῦ καὶ ἄλλων καθηγητῶν.

- 2) Μία μεγάλη αἴθουσα, 147 μ², παραδόσεως.

- 3) Μία μικροτέρα αἴθουσα συλλογῆς ἐιδικῆς.

Ἐν τῷ **νοτίῳ τμήματι** τὰ ἑξῆς :

- 1) Ἐν γραφεῖον, 41 μ², τοῦ γραμματέως.

- 2) Ἐν Γραφεῖον, ἴσης ἐκτάσεως, τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Γεωγραφίας.

Β'. Ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς πτέρυγος.

- 1) Ἐν Γραφεῖον τοῦ Ἐπιμελητοῦ καὶ γεωγραφικῆς συλλογῆς.

- 2) Ἐν διαμέρισμα τοῦ Φροντιστηρίου τῆς Γεωγραφίας.

- 3) Μία μεγάλη αἴθουσα, 144², παραδόσεως τῆς Οἰκονομικῆς Γεωγραφίας καὶ τῆς Οἰκονομικῆς Ἱστορίας.

- 4) Δύο ἄλλαι διὰ τοὺς ἀντιστοιχοὺς ἐκτάκτους καθηγητὰς καὶ σχετικὰς συλλογὰς.

V. EN TΩ ΤΡΙΤῶ ΟΡΟΦῶ.

§ 201. Ἐν τούτῳ ὑπάρχουσι τὰ ἑξῆς :

Α'. Ἀνατολική πτέρυξ.

- 1) Εἰς τὸ μέσον μία μεγάλη αἴθουσα 105 μ², παραδόσεως τῆς Ἐμπορευ-

ματολογίας. Αὕτη χωρίζει τὸν λοιπὸν χῶρον εἰς δύο τμήματα, βόρειον καὶ νότιον.

Ἐν τῷ **βορείῳ τμήματι** εἶναι :

- 1) Μία αἴθουσα, 63 μ², παραδόσεως τοῦ αὐτοῦ μαθήματος, συνεχομένη ἑκατέρωθεν μετὰ δύο μικρὰ διαμερίσματα, ὧν τὸ ἓν δι' ἐργαστήριον, τὸ δ' ἄλλο ὡς ἐιδικὴ βιβλιοθήκη.

- 2) Μία μεγάλη αἴθουσα, 210 μ², παραδόσεως.

Ἐν δὲ τῷ **νοτίῳ τμήματι** τὰ ἑξῆς :

- 1) Ἐν Γραφεῖον μετὰ βιβλιοθήκης τοῦ Προϊσταμένου Καθηγητοῦ τοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Ἐμπορευματολογίας.

- 2) Ἐν ἕτερον τοῦ Ἐπιμελητοῦ.

- 3) Ἐν ἕτερον διὰ τὰς προπαρασκευὰς.

Β'. Μεσημβρινή πτέρυξ.

- 1) Μία αἴθουσα, 284 μ², ἔμπορευματολογικῆς συλλογῆς.

- 2) Μία αἴθουσα, 90 μ², ἔμπορευματολογικῆς συλλογῆς ἐπίσης.

- 3) Ἄλλα διαμερίσματα ἐιδικῶν ἀναγκῶν.

VI. EN TΩ ΤΕΤΑΡΤῶ ΟΡΟΦῶ.

§ 202. Ἐν τούτῳ ὑπάρχουσι τὰ ἑξῆς :

Α'. Ἀνατολική πτέρυξ.

- 1) Διάφοροι ἀποθήκαι, ὑπ' ἀριθ. 1, 2, 3, 4, 5, 6.

- 2) Δύο αἴθουσαι συνεχόμεναι διὰ μικροσκοπικὰς ἀσκήσεις.

- 3) Εἰς σκοτεινὸς θάλαμος.

- 4) Ἐν Ἐργαστήριον διὰ μεγεθύνσεις καὶ μικροσκοπικὰς φωτογραφήσεις.

- 5) Ἐτερος σκοτεινὸς θάλαμος.

- 6) Δύο προθάλαμοι.

Β'. Μεσημβρινή πτέρυξ.

- 1) Δύο μεγάλαι αἴθουσαι ἔμπορευματολογικῶν συλλογῶν.

Γ'. ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ.

§ 203. Ὡς εὐκόλως συναγεται ἐκ τῆς ἄνω περιγραφῆς, λειτουργοῦσιν αὐτοτελῶς, εἰς ἴδια διαμερίσματα, ἐν τοῖς διαφόροις ὀρόφοις τοῦ Πανεπιστημιακοῦ Μεγάρου, ἐγκατεστημένα Τμήματα ἐιδικὰ (Ἰνστιτούτα) τῶν διδασκομένων ἐπιστημονικῶν κλάδων.

Ἐκαστον τῶν Τμημάτων τούτων ἔχει ὡς προϊστάμενον τὸν οἰκεῖον Τακτικὸν Καθηγητὴν, βοηθούμενον καὶ ὑπὸ τῶν ἀντιστοιχῶν ἐκτάκτων καθηγητῶν καὶ ἐπιμελητῶν.

Ἐκαστον τμήμα ἔχει ἀντίστοιχον ἐιδικὴν βιβλιοθήκην, ἀντιστοιχοὺς συλλογὰς, καὶ πάντα τὰ ἀναγκαζοῦντα διαμερίσματα διὰ παραδόσεις, ἀσκήσεις,

φροντιστηριακὰς ἐργασίας καὶ τὰ παραπλήσια. Οὕτω ἡ λειτουργία τούτου ἀποβαίνει ἀνετος καὶ καρποφόρος εἰς τὸ ἔπακρον.

Ἐκ τούτων σημειοῦμεν ἐνταῦθα τὰ ἑξῆς :

- 1) Τὸ τῆς Οἰκονομικῆς Γεωγραφίας.
- 2) Τὸ τῆς Ἐμπορευματολογίας.
- 3) Τὸ τῆς Οἰκονομίας (Γενικῆς καὶ Εἰδικῆς).
- 4) Τὸ τῶν ξένων γλωσσῶν.
- 5) Τὸ τῆς Στενογραφίας εἰς ξένας γλώσσας.
- 6) Τὸ τῶν διαφημίσεων.
- 7) Τὸ τῶν συνεταιρισμῶν.
- 8) Τὸ τῶν ἀσφαλειῶν.
- 9) Διάφορα ἄλλα.

Ἀπὸ ἀπόψεως ὀργανώσεως καὶ σημασίας καθόλου πρωτεύουσι τὰ τρία πρῶτα. Ἐκ τούτων τὸ πρῶτον, τὸ τῆς Γεωγραφίας, διευθύνεται ὑπὸ τοῦ εἰδικοῦ καθηγητοῦ κ. Dietrich, ἐκ Γερμανίας μετακληθέντος, τὸ δὲ δευτέρον, τῆς Ἐμπορευματολογίας, ὑπὸ τοῦ εἰδικοῦ καθηγητοῦ κ. Beutel καὶ πρυτάνεως κατὰ τὸ 1930, καὶ τὰ λοιπὰ ὑπὸ ἀντιστοίχων εἰδικῶν προσώπων.

Δ'. ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ.

§ 204. Ἡ ὀργάνωσις ἐκάστου Τμήματος εἶναι ἀρτία καὶ ἀνταποκρίνεται πλήρως πρὸς τὰς εἰδικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας. Οὕτω δι' ἕκαστον Τμήμα ὑπάρχουσι συνήθως ἴδιαι αἴθουσαι παραδόσεων, φροντιστηριακῶν ἐργασιῶν, ἐργαστηριακῶν ἀσκήσεων, κ.λ. Ἐπίσης ὑφίστανται Εἰδικαὶ Βιβλιοθήκαι πρὸς χρῆσιν τῶν διδασκόντων καὶ τῶν διδασκομένων, ἀντίστοιχοι Συλλογαὶ ὀργάνων, χαρτῶν καὶ λοιπῶν ἐποπτικῶν διδακτικῶν μέσων. Τέλος αἴθουσαι Γραφείων τοῦ Προϊσταμένου Καθηγητοῦ, τῶν λοιπῶν Καθηγητῶν τοῦ Τμήματος, τῶν Ἐπιμελητῶν καὶ βοηθῶν αὐτοῦ κ.ο.καθεξῆς.

Ἐνδεικτικῶς ὅπως παρατίθεται κατωτέρω συνοπτικώτατα ἡ τοιαύτη ὀργάνωσις ἐνίων ἐκ τῶν Τμημάτων τούτων, τῶν κυριωτέρων.

1. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ.

§ 205. Ἐν αὐτῷ βλέπει τις τὰ ἑξῆς στοιχεῖα : 1) Ἐν Γραφείον μετὰ βιβλιοθήκης τοῦ Διευθύνοντος αὐτὸ Καθηγητοῦ, 2) ἕτερον τοῦ βοηθοῦ αὐτοῦ περιέχον πολυάριθμον συλλογὴν χαρτῶν, 3) μίαν εὐρυχωροτάτην αἴθουσαν παραδόσεως.

Ἐν τῇ αἰθούσῃ παραδόσεως βλέπει τις τὰ ἑξῆς : Ἐπὶ τῶν τοίχων ἀνηρτημένους οἰκονομικοὺς χάρτας, μεγάλου μεγέθους κατὰ τὸ πλεῖστον, ἐμφαίνοντας τοὺς τόπους παραγωγῆς τῶν κυριωτέρων προϊόντων τοῦ διεθνοῦς ἔμπορίου (πρώτων ὑλῶν) καὶ τὰς ἀντιστοίχους ποσότητας ἐκάστου τούτων, ἀπεικονιζομένας καὶ δι' ἀξιολόγων ἐγχρώμων γραφικῶν παραστάσεων. Οἱ χάρται οὗτοι εἶναι ἔργα σπουδαστῶν ἐκτελεσθέντα κατὰ τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις τοῦ Τμήματος τούτου. Κατὰ τὰς ἀσκήσεις ταύτας καταρτίζονται ἐπίσης στατιστικοὶ πίνακες ἀξιόλογοι. Ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ ὑπάρχει ἐγκατάστασις προβολικῆς συσκευῆς, δι' ἧς προβάλλονται ποικίλαι εἰκόνες γεωγραφικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ περιεχομένου.

Σημ. Ἀπεκρίσθη ἐντύπωσιν, ὅτι ἐν αὐτῷ ἐπιτυγχάνεται ἀρτία καὶ

τάρτισις τῶν σπουδαστῶν εἰς τὴν Οἶκον. Γεωγραφίαν. Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον, ἂν ἀπεστέλλοντο εἰς Βιέννην καὶ ἐξ Ἑλλάδος οἱ ἀντίστοιχοι ἐκπαιδευτικοὶ λειτουργοὶ πρὸς τελειοποίησιν εἰς τὰ τῆς Γεωγραφίας, καὶ δὴ διαδοχικῶς καὶ διὰ μικρὸν σχετικῶς χρονικὸν διάστημα, ἔστω καὶ ἐνὸς ἑξαμήνου, ἐφ' ὅσον βέβαια γνωρίζουν τὰ Γερμανικὰ ἑπαρκῶς.

2. ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ

§ 206. Ἡ διαρρύθμισις τοῦ Τμήματος τούτου εἶναι ἀνάλογος. Οὕτω λ. χ. βλέπει τις : 1) Γραφείον τοῦ Διευθύνοντος τὸ Τμήμα καθηγητοῦ μετὰ βιβλιοθήκης, 2) παράπλευρον μικρὸν ἐργαστήριον διὰ τὰς προπαρασκευαστικὰς ἐργασίας τοῦ αὐτοῦ Καθηγητοῦ, 3) ἕτερον γραφείον μετὰ βιβλιοθήκης διὰ τὸν δευτέρον Καθηγητὴν καὶ τοὺς Ἐπιμελητὰς τοῦ Ἰνστιτούτου, 4) μίαν εὐρυχωροτάτην αἴθουσαν Ἐμπορευματολογικῆς Συλλογῆς, οὗσης ἀξιολογοτάτης διὰ τε τὸ πλῆθος καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν ἐκθεμάτων, ὡς καὶ διὰ τὴν συστηματικὴν τούτων κατάταξιν, (τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν εἰδῶν τούτων προέρχονται ἐκ τοῦ Ἐμπορικοῦ Μουσείου (Handelsmuseum), ὅπερ τὴν σήμερον λειτουργεῖ ὡς ἀπλοῦν Ἰνστιτούτον ἑξαγωγικοῦ ἔμπορίου), 5) μίαν ἄλλην παρακειμένην αἴθουσαν, τοῦ αὐτοῦ προορισμοῦ, εἰς ἣν τοποθετοῦνται τὰ ἐκάστοτε εἰσαγόμενα νέα εἶδη (τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν εἰδῶν τούτων προέρχεται ἐκ δωρεῶν διαφόρων οἴκων), 6) Διάφορα χημικὰ ἐργαστήρια ἀξιόλογα, 7) ὅμοια τῆς Φυσικῆς Πειραματικῆς, καὶ ἴδια τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰ τοῦ δυναμικοῦ ἠλεκτρισμοῦ, 8) ἀντίστοιχα ἀμφιθέατρα διὰ τὰς παραδόσεις, 9) δύο ἰδιαιτέρας αἰθούσας διὰ τὰς μικροσκοπικὰς ἀσκήσεις τῶν σπουδαστῶν (ἐν αὐτοῖς ἕκαστος σπουδαστῆς ἔχει εἰς τὴν διάθεσιν του ἴδιαν ὑελίνην τράπεζαν ἐργασίας μετὰ τοῦ οἰκείου καθίσματος. Ἐντὸς δὲ συρταρίου τῆς τραπεζῆς ταύτης ὑπάρχει ἐν μικροσκοπίον μετὰ τῶν ἑξαρτημάτων του. Μὲ πάντα ταῦτα ὁ σπουδαστῆς ἐκτελεῖ ἐκάστοτε τὰς προτεινομένας ἀσκήσεις ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν καθηγητοῦ ἢ ἀντιστοίχου βοηθοῦ. Ἐν ἐκάστῃ τῶν αἰθουσῶν τούτων ὑπάρχουσι 12 τοιαῦτα θέσεις. Διὰ τοῦτο καὶ αἱ ἀσκήσεις τῶν σπουδαστῶν γίνονται κατὰ ομάδας ἐξ ἀναλόγου ἀριθμοῦ σπουδαστῶν.

Σημ. Καὶ τούτου τοῦ Τμήματος ἡ λειτουργία εἶναι τελεία καὶ τελεσφόρος. Εἰς τοῦτο θὰ ἠδύναντο νὰ τελειοποιηθῶσι διαδοχικῶς καὶ οἱ ἐν Ἑλλάδι ἀντίστοιχοι καθηγηταὶ ἀποστελλόμενοι διὰ μικρὸν χρονικὸν διάστημα ἐπὶ ἀναλόγῳ ὑποτροφίᾳ.

3. ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ.

§ 207. Καὶ τὸ Τμήμα τοῦτο διατελεῖ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἐνὸς Τακτικοῦ Καθηγητοῦ καὶ περιλαμβάνει πολλοὺς καθηγητὰς καὶ Ἐπιμελητὰς.

Ἐν τῷ Τμήματι τούτῳ βλέπει τις παρομοίαν διαρρύθμισιν, ὡς γραφεῖα μετὰ βιβλιοθηκῶν, αἰθούσας παραδόσεων, φροντιστηριακῶν ἀσκήσεων καὶ ἄλλων εἰδικῶν σκοπῶν.

Κατὰ τὰς ὥρας τῶν ἀσκήσεων οἱ σπουδασταὶ ἀσχολοῦνται εἰς ἀξιολόγους ἐργασίας, ποικίλας. Ἐκ τούτων σημειοῦνται ἐνταῦθα ὅπως ἐνδεικτικῶς, αἱ ἑξῆς : 1) Σύνταξις στατιστικῶν πινάκων μὲ ἀριθμητικὰ δεδομένα, 2) Σύνταξις στατιστικῶν πινάκων ἐμφαινόντων τὰ ἀντίστοιχα δεδομένα διὰ γραφικῶν παρα-

στάσεων, 3) Κατάρτισις πινάκων εμφανόντων διὰ γραφικῶν ἐπίσης παραστάσεων τὰς εἰδικὰς ὑπηρεσίας (ἢ τμήματα) μεγάλης ἐπιχειρήσεως (Ἐμπορικῆς, βιομηχανικῆς, τραπεζικῆς κ.λ.), 4) Σύνταξιν ὁμοίων πινάκων ἀναφερομένων εἰς λογιστικὰ στοιχεῖα, κ.ο.κ.

Ἐν τῷ αὐτῷ Τμήματι ἐξετάζονται μετ' ἄκρας ἐμβραθύνσεως καὶ τὰ ζητήματα τῆς διαφημίσεως καὶ ἐκτελοῦνται ἀντίστοιχοι ἀσκήσεις.

Σημ.— Εἰς ἕκαστον Τμήμα λειτουργεῖ τὸ ἀντίστοιχον Φροντιστήριον ἀνελλιπῶς καὶ συστηματικῶς, ἐξ οὗ τὰ μέγιστα ὠφελοῦνται οἱ σπουδασταί.

VIII. ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΗ ΥΛΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ.

§ 208. Ἐν τοῖς ἐπομένοις παρέχεται συνοπτικὴ εἰκὼν τῆς διενεργουμένης ἐν τοῖς διαφόροις Τμήμασι διδασκαλίας, ἀπὸ ἀπόψεως περιεχομένου τῆς ὕλης ἐν γενικωτάταις γραμμαῖς, καὶ τοῦ πνεύματος, ὑφ' ὃ γίνεται ἡ διδασκαλία.

1. ΕΚ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ.

Α'. Σκοπός:— Διὰ τῆς διδασκαλίας τούτων ἐπιδιώκεται ἡ ἐπαρκὴς θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ μόρφωσις τῶν σπουδαστῶν εἰς τὰ τῆς ὁργανώσεως καὶ διεξαγωγῆς τῶν διαφόρων οἰκονομικῶν ἐπιχειρήσεων (ἐμπορικῶν, βιομηχανικῶν κ.λ.).

Β'. Διδακτέα ὕλη:— Λεπτομερὴς ἀναγραφή ταύτης ἐνταῦθα δὲν εἶναι δυνατὴ, ἐλλείψει χώρου. Ἀρκούμεθα εἰς τὴν ἔνδειξιν τῶν γενικῶν γραμμῶν αὐτῆς :

1) **Ἐμπορικὴ Οἰκονομία**, ἣτις ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἔρευναν, παράστασιν καὶ ἐξήγησιν τῆς «ὁργανώσεως τοῦ ἐμπορίου», ἥτοι μὲ τὰ γενικὰ μέτρα, διοργανώσεις καὶ τρόπους διεξαγωγῆς, αἰτινες ἰσχύουσι διὰ πάσας τὰς ἐπιχειρήσεις καὶ ἀναφέρονται εἰς τὴν ἀμοιβαίαν ἐπικοινωνίαν τῶν ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων.

2) **Συγκοινωνιακὴ οἰκονομία**. (Γενικὴ καὶ εἰδική).

3) **Ἀσφαλιστικὸν σύστημα**. (Γενικὸν καὶ εἰδικὸν μέρος).

4) **Διεθνῆς ἐμπορικὴ οἰκονομία**, ἣτις πραγματεύεται περὶ τοῦ συνόλου τῶν σχέσεων ἐν τῷ παγκοσμίῳ ἐμπορίῳ.

Αὕτη βασιζομένη ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς γεωγραφίας καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἱστορίας, τῶν οἰκονομικῶν καὶ νομικῶν σχέσεων, ἀπεικονίζει τὰς βάσεις καὶ συστήματα διοργανώσεως τοῦ Ἐμπορίου, τὰς εὐμενεῖς καὶ δυσμενεῖς ἐπιδράσεις ὡς καὶ τὴν Ὁργάνωσιν καὶ τὴν Τεχνικὴν τοῦ Ἐμπορίου τῶν διαφόρων χωρῶν ἢ τῶν καταστημάτων ἐν τοῖς διαφόροις τοῦ ἐμπορίου κλάδοις, καὶ τὸ διὰ τούτων προκύπτον διεθνὲς ἐμπόριον, καθορίζει τὰς ἐνιαίας ἀρχὰς καὶ οὕτω παρασκευάζει μίαν συνοπτικὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ κύκλου τούτου γνώσεων. Αἱ σπουδαιόταται βοηθητικαὶ ἐπιστήμαι ταύτης εἶναι αἱ ἐξῆς : (Οἶκον. Γεωγραφία, Οἶκον. Ἱστορία, Ἐμπορευματολογία, Δίκαιον).

5) «**Ἡ Ὁργανωτικὴ**» (Organisationslehre):— Αὕτη ἐξετάζει τὰ διάφορα εἶδη ὁργανώσεως καὶ μορφῶς τῆς ἐπιχειρήσεως καθ' ἑαυτήν, τὰς βάσεις αὐτῆς, τὴν δρᾶσιν, πλεονεκτήματα καὶ μειονεκτήματα, ὡς καὶ τὴν περαιτέρω συγκρότησιν, καὶ οὕτω προπαρασκευάζει μίαν ὀρθὴν διοργανωτικὴν πολιτικὴν. Τὸ γενικὸν μέρος αὐτῆς ἐκτείνεται εἰς πάντα τὰ εἶδη ἐπιχειρήσεων, ἐνῶ τὸ εἰδικὸν ἀσχολεῖται μὲ ὀρισμένην κατηγορίαν ἐπιχειρήσεων, ὡς λ.χ. ὁργανω-

τικῆ ἔργουστασίου, ὁργάνωσις τμημάτων ἐξαγωγῆς, διαφημίσεως κ.λ.

6) «**Ἡ Ἐκμετάλλευσις τῶν ἐπιχειρήσεων**»:— Τὸ μάθημα τοῦτο ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἔρευναν τῶν διαφόρων μεθόδων ἐκμεταλλεύσεως καὶ μορφῶν τῆς ἐπιχειρήσεως, καθ' ἑαυτήν, τῶν βάσεων τούτων, τῶν ἐπιδράσεων, πλεονεκτημάτων καὶ μειονεκτημάτων, τῶν μέσων πρὸς κατάρτισιν, εἰδίκευσιν καὶ ἐμβάθυνσιν τῆς ἐπιχειρήσεως, καὶ οὕτω καθιστᾷ δυνατὴν μίαν συνοπτικὴν ἀπεικόνισιν τῆς διεξαγωγῆς τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ μιᾶς ὀρθῆς πολιτικῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἐπιχειρήσεων.

7) «**Ἡ Τεχνικὴ τοῦ ἐμπορίου**»:— Αὕτη ἀσχολεῖται μὲ τὰς καθαρῶς τεχνικὰς ἐργασίας ἐν τῷ ἐμπορίῳ, αἰτινες στηριζόμεναι εἰς τὴν Ἐμπορικὴν Οἰκονομίαν, τὴν Ὁργανωτικὴν, καὶ τὴν ἐκμετάλλευσιν παριστῶσι τὴν πρακτικὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἐμπορίου. Τὰ κυριώτατα μέρη τῆς «Τεχνικῆς τοῦ Ἐμπορίου» ἀποτελοῦσιν ἡ Ἐμπορ. Ἀριθμητικὴ, ὁ ὑπολογισμὸς τοῦ κόστους, ἡ τήρησις τοῦ τοκοφ. τρεχ. λογ/σμοῦ, ὁ ὑπολογισμὸς τῶν ναύλων, τῶν κομίστρων μεταφορᾶς ἐν τῇ ἑρηρᾷ, τοῦ δασμοῦ, ἡ ἀλληλογραφία, ἡ λογιστικὴ. Ἡ «Τεχνικὴ τοῦ ἐμπορίου» δύναται προσέτι νὰ ἐξετάζη τὴν οἰκονομικὴν, νομικὴν καὶ ἐμπορικὴν βᾶσιν πάσης διενεργουμένης ἐμπορικῆς πράξεως.

8) **Φροντιστηριακὰ ἀσκήσεις** ἐν τῷ ἐμπορικῷ φροντιστηρίῳ. Αὗται ἀναφέρονται εἰς πάντας τοὺς προμνησθέντας κλάδους. Γίνεται ἐπεξεργασία θεμάτων ὁργανώσεως καὶ ἐκμεταλλεύσεως ἐπιχειρήσεων ὡς ἐπίσης καὶ τῆς τεχνικῆς τοῦ ἐμπορίου. Τὰ θέματα ταῦτα ἀναφέρονται εἰς πράξεις εἰσαγωγικοῦ ἢ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου καὶ ἡ ἐπεξεργασία τῶν γίνεται ἐν Πρακτικῷ Γραφείῳ. Ἐπίσης θίγονται ζητήματα τῆς οἰκονομικῆς στατιστικῆς ὡς καὶ τῆς στατιστικῆς λογιστικῆς, θεωρητικῶς τε καὶ πρακτικῶς. Διὰ τοῦ μέσου τούτου οἱ σπουδασταὶ λαμβάνουσι τὴν εὐκαιρίαν νὰ γνωρίσωσι τὴν σημασίαν μιᾶς προσφόρου στατιστικῆς, παρεχούσης ἐπαρκῆ συνοπτικὴν εἰκόνα τῆς πορείας τῆς θεωρουμένης ἐπιχειρήσεως. Ἡ τοιαύτη στατιστικὴ χρησιμεύει ὡς βᾶσις τῆς διατάξεως καὶ τοῦ ἐλέγχου τῆς ἐπιχειρήσεως. Οἱ σπουδασταὶ ἀσκοῦνται εἰς τὴν σύνταξιν σχετικῶν στατιστικῶν, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀριθμητικῶς, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ γραφικῶν παραστάσεων.

Παραλλήλως ἐξετάζονται αἱ διάφοροι μέθοδοι καὶ μορφαὶ τῆς Λογιστικῆς ὡς καὶ τῷ λογιστικοῦ ἐλέγχου μὲ ἰδιαιτέραν ἔξαρσιν τῶν νεωτέρων μορφῶν μὲ τὰ ἀντίστοιχα προτερήματα καὶ μειονεκτήματα διὰ τὰς διαφόρους ἐπιχειρήσεις καὶ γίνεται ἐφαρμογὴ ἐπὶ σχετικῶν παραδειγμάτων.

Ἐκτενῶς ἐξετάζονται ἐπίσης τὰ τῆς λογιστικῆς ὁργανώσεως τῶν Ἀνωνύμων Ἐταιρειῶν, τὰ τῆς διερευνησεως τῶν Ἰσολογισμῶν τοιούτων Ἐταιρειῶν, τὰ τῆς ἐξελέξεως διὰ πραγματογνωμόνων τῶν βιβλίων καὶ Ἰσολογισμῶν αὐτῶν. Ἡ ἐξαγωγή συμπερασμάτων ἐκ τῆς μελέτης τῶν στοιχείων τούτων. Ἀσκήσεις σχετικαὶ ἐπὶ πολλῶν παραδειγμάτων.

Μετὰ πολλῆς προσοχῆς ἐξετάζεται καὶ ἡ μέθοδος τῆς συστηματικῆς κατατάξεως τῶν ἑπωνυμιῶν τῶν διαφόρων ἐπιχειρήσεων βᾶσει «Ἐμπορικῶν Ὁδηγῶν» ἢ ἄλλων σχετικῶν βιβλίων.

Ἐπίσης, θίγονται ἐπαρκῶς καὶ θέματα διαφημίσεως. Γενικῶς ἐν τῷ Φροντιστηρίῳ ἐπιδιώκεται ἡ ἀσκήσις τῶν σπουδαστῶν εἰς πάντα τὰ ἐνέχοντα σημασίαν ζητήματα τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου.

9) **Συλλογαὶ διδακτικῶν μέσων**:— Πρὸς μείζονα διασάφησιν καὶ ἐμπέδωσιν τῆς ὡς ἄνω ποιικίλης ὕλης γίνεται χρῆσις τῶν ὑφισταμένων συλλογῶν διδακτικῶν μέσων. Ἐκ τούτων ἐνδεικτικῶς σημειοῦμεν τὰ ἐξῆς :

α) **Έγγραφα**, τὰ συνηθέστατα ἐν ἐπιχειρήσεσιν ἐμπορικαῖς, τραπεζικαῖς, μετακομιστικαῖς, βιομηχανικαῖς, ἀσφαλιστικαῖς καὶ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου.

β) **Πρωτότυπα ἐπιστολῶν** καὶ ἄλλων ἐμπορικῶν ἐγγράφων ἐκ τῶν αὐτῶν, ὡς ἄνω, ἐπιχειρήσεων ἐκ τοῦ εἰσαγωγικοῦ, ἐξαγωγικοῦ, διαμετακομιστικοῦ καὶ ὑπερωκεανείου ἐμπορίου.

γ) **Πρωτότυπα λογιστικὰ βιβλία** (βοηθητικά καὶ συνθετικά, ὡς καὶ ὀλόκληροι λογιστικὰ ὀργανώσεις μερικῶν ἐμπορ. ἐπιχειρήσεων).

δ) **Προβολικὰς συσκευὰς** (Diapositive) πρὸς ἐπίδειξιν διαφόρων μορφῶν ὀργανώσεως, ἐκμεταλλεύσεως καὶ λογιστικῆς, ὡς καὶ ἐντύπων, ἰσολογισμῶν, ἀπόψεων ἐμπορικῶν ἐγκαταστάσεων, ὡς λ. χ. Καταστημάτων πωλήσεως, Ἀποθηκῶν κ.λ.

ε) **Πρωτότυπα ὑπολογισμῶν** κόστους καὶ ἄλλων λογαριασμῶν ἐκ διαφορῶν κλάδων.

ς) **Γενικοὺς ἰσολογισμοὺς** καὶ **ἐκθέσεις πεπραγμένων** διαφορῶν Ἐταιρειῶν, Συνεταιρισμῶν, Ἐνώσεων, Δημοσίων Καταστημάτων κ.λ.

ζ) **Καταστατικὰ Ἐταιρειῶν, Συνεταιρισμῶν** κ.λ.

η) **Ἔθιμα**, χρηματιστηριακὰς καὶ ἐπαγγελματικὰς διατάξεις τῶν κυριωτάτων ἐμπορικῶν ἀγορῶν καὶ οἰκονομικῶν ἐπιχειρήσεων.

θ) **Δελτία τιμῶν** τῶν κυριωτάτων Διεθνῶν Χρηματιστηρίων.

ι) **Ἐμπορικὰς καὶ Προξενικὰς ἐκθέσεις** καὶ ἀξιοπίστους εἰδικὰς ἐκθέσεις περὶ ἐμπορικῶν συνθηκῶν, σχέσεων καὶ ἰδιορρυθμιῶν διαφορῶν ἐμπορικῶν κέντρων τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

ια) **Διεθνῶς σπουδαίους «Ὁδηγοὺς»** ἐμφαίνοντας τὰς διευθύνσεις καὶ ἐπωνυμίας ἐπιχειρήσεων.

ιβ) **Διεθνῶς σπουδαίας ἡμερησίας ἐφημερίδας** καὶ εἰδικὰς τοιαύτας.

ιγ) **Τὰ σπουδαιότερα τιμολόγια κομιστῶν** διὰ θαλασσίας καὶ σιδηροδρομικὰς μετακομίσεις, τιμὰς ἐξαποστολῆς μέσῳ παραγγελιοδόχου, λιμενικὰ δικαιώματα καὶ ἄλλα τιμολόγια σχετιζόμενα πρὸς τὰς μεταφορὰς.

ιδ) **Τὰ τιμολόγια τῶν κυριωτέρων Ἀσφαλιστικῶν Ἐταιρειῶν** διὰ τὰς διεθνεῖς μεταφορὰς.

ιε) **Τὰ σπουδαιότατα δασμολόγια** καὶ ἐμπορικὰς συμβάσεις.

ισ) **Τὰ πρωτότυπα νομίσματα** τῶν κυριωτέρων Ἐμπορικῶν Κρατῶν.

ις) **Τὰ σπουδαιότερα διαφημιστικὰ μέσα**, ἰδίᾳ συλλογὴν τοιχοκολλήσεων καὶ ἀγγελιῶν.

ιη) Τοὺς μᾶλλον διαδεδομένους **τηλεγραφικοὺς κώδικας** (Cable Codes and Condenser) καὶ μερικὰ τυπικὰ παραδείγματα ἰδιωτικῶν κωδίκων.

ιθ) **Τιμοκαταλόγους**, εἰκονογραφημένους καταλόγους καὶ προὔπολογισμοὺς ἐξόδων.

κ) **Ἐγκαταστάσεις ὀργανώσεως** καὶ **ἐκμεταλλεύσεως**, ὡς λ.χ. διατάξεις καταστήματος, κανονισμοὺς ἐργασίας, διατάξεις ὑπολογισμῶν κόστους καὶ λογιστικῶν ἐγγραφῶν, διαγράμματα ὀργανώσεων καὶ λογαριασμῶν, ἐντυπα ὀργανώσεων κ.λ. δι' ὧν πάντων ἔχει καταρτισθῆ ἐν «Ἀρχεῖον ὀργανωτικῆς καὶ ἐκμεταλλεύσεως».

κα) Ἐκ τῆς στατιστικῆς ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, **στατιστικοὺς πίνακας**, διαγράμματα καὶ ἄλλας γραφικὰς παραστάσεις.

κβ) **Εἰκόνας, φωτογραφίας** καὶ σχέδια ἐγκαταστάσεως ἐμπορικῶν οἰκῶν, ἀποθηκῶν, ἐξαγωγικῶν οἰκῶν, πρακτορείων, τραπεζῶν, τελωνειακῶν ἀποθηκῶν, τελωνειακῶν περιφραγμάτων, λιμενικῶν ἐγκαταστάσεων κ.λ.

κγ) **Τὰ σπουδαιότατα βοηθητικὰ μέσα εἰς τὰ Ἐμπορικὰ Γραφεῖα**,

ὡς πιστήρια ἀντιγραφῆς, γραφομηχανὰς, ὑπολογισμοῦ καὶ λογιστικῆς μηχανὰς, πολυγραφικὰς μηχανὰς, φωνητικὰς μηχανὰς δι' ὑπαγορεύσεις κ.λ.

κδ) Μίαν **εἰδικὴν βιβλιοθήκην**, περιέχουσαν βιβλία εἰδικὰ διὰ τοὺς σκοποὺς τοῦ προκειμένου ἐμπορικοῦ φροντιστηρίου.

10) **Ταξείδια μελέτης καὶ ἐπισκέψεις ἰδρυμάτων** :— Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς πρακτικῆς τῶν σπουδαστῶν μορφώσεως διοργανοῦνται καὶ ταξείδια μελέτης ὡς καὶ ἐπισκέψεις ἀξιολόγων ἰδρυμάτων εἴτε ἐν τῷ ἐσωτερικῷ εἴτε καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ. Τὰ μέτρα ταῦτα ἐφαρμόζονται ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς τὰς ἀναλόγους ἀνάγκας ἐτέρων μαθημάτων, ὡς λ.χ. Ἐμπορευματολογίας, Οἰκονομικῆς Γεωγραφίας καὶ Οἰκονομικῆς Πολιτικῆς, καὶ συνήθως κατὰ τὰς διακοπὰς τοῦ Πάσχα. Πρὸς τοῦτο συνεννοοῦνται οἱ ἀντίστοιχοι Καθηγηταὶ ἐγκαίρως πρὸς ἀλλήλους. Αἱ ἐκδρομαὶ εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν συνήθως γίνονται κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον. Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Ἐμπορ. Πανεπιστημίου ἐπιτυγχάνει τὴν μείωσιν κατὰ 50% τῶν ἐξόδων κινήσεως καὶ ἐξασφαλίζει βοηθήματα χρηματικὰ ἐξ ὑποτροφιῶν διὰ τοὺς ἀπόρους σπουδαστὰς.

2. ΕΝ Τῷ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤῳ ΠΟΛΙΤ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.

§ 209. Ὁ ἐπιστημονικὸς οὗτος κλάδος ἀποτελεῖ καὶ ἐν τῷ Ἐμπορ. Πανεπιστημίῳ τῆς Βιέννης, ὅπως καὶ εἰς τὰ τοῦ Ἐξωτερικοῦ τοιαῦτα, τὸ κυριώτατον μάθημα, τὸν πυρῆνα τῆς ὀργανώσεως τοῦ Ἰδρυματος. Ἄλλ' εἰς πάντα ταῦτα τὰ Ἰδρύματα ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀνάγκη, ὅπως ἡ διαπραγματεύσις τῆς ὕλης τοῦ κλάδου, ἀπὸ ἀπόψεως περιεχομένου καὶ μορφῆς, διεξάγῃται κατὰ τὸν τρόπον ὅλος διάφορον ἐκείνου, καθ' ὃν τὸ μάθημα τοῦτο ἐδιδάσκετο ἄλλοτε καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰ Πανεπιστήμια (τύπου Universität).

Αἱ δύο παλαιότεραι κατευθύνσεις, ἡ τῆς Ἀγγλογαλλικῆς Σχολῆς, ἡ ὁποία ἐπηρεαζομένη ἐκ τῆς τεραστίας ἐξελίξεως τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἐπίστευσεν, ὅτι ἡδύνατο νὰ ὑπαγάγῃ τὰ οἰκονομικὰ φαινόμενα εἰς νόμους ἀκριβεῖς, οἱοὶ οἱ τῶν φυσικῶν φαινομένων, μολοντί οὐδεὶς ἀρνεῖται τὴν ὑπαρξίν καὶ ποιᾶς τινος ἐλευθερίας βουλήσεως ἐν τοῖς πρώτοις, καὶ ἡ τῆς Γερμανικῆς Σχολῆς ἀφ' ἐτέρου, ἡ ὁποία ἐπεζήτησε νὰ ἐρμηνεύσῃ τὰ οἰκονομικὰ φαινόμενα δι' ἀφηρημένων ἱστορικῶν θεωριῶν (τοῦ ἱστορικοῦ ὕλισμοῦ) καὶ ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 19ου ἠρξάτο ὑποχωροῦσα, αἱ δύο αὐταὶ κατευθύνσεις οὐδεμίαν ἐπαφὴν πρὸς τὴν ζωὴν τηροῦσιν. Ἀντὶ τούτων τὴν σήμερον προτιμᾶται ἄλλη μέθοδος ἐξετάσεως τῶν φαινομένων, καθ' ἣν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ ζωὴ. Διὰ τῶν δύο παλαιωτέρων μεθόδων ἀποξενοῦνται τὶς τῶν σπουδαιωτάτων προβλημάτων τῆς ζωῆς. Ἐκ τῆς ἱστορίας δὲν δύναται τις νὰ συναγάγῃ ὀρισμένους κανόνας, οἷονεὶ συνταγὰς πρὸς ἐξέτασιν τοῦ σημερινοῦ οἰκονομικοῦ βίου, διότι ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία δὲν τυγχάνει μηχανισμὸς τις, ὅστις λειτουργεῖ ὁμοιομόρφως πάντοτε κατὰ ἀναλλοιώτους φυσικοὺς νόμους, ἀλλὰ ὀργανισμὸς τις, δι' ὃν τόσον ἡ θέλησις τῶν ἀτόμων ὅσον καὶ ἡ δύναμις τῶν κοινωνικῶν συστημάτων, ὡς τοῦ Κράτους, δημιουργεῖ καθ' ἑκάστην σχεδὸν νέους προκαταρκτικοὺς ὅρους.

Εἶναι δὲ ψευδὴς προσανατολισμὸς τῆς ἐπιστήμης, ἐὰν αὕτη θέτῃ ὡς σκοπὸν τῆς μόνον τὴν ἐξαγωγήν τῆς ἀναγνωρίσεως ἀρχῶν παραπέμπῃ δὲ τὴν πρακτικὴν καὶ ὠφέλιμον ἐφαρμογὴν τῶν ἀρχῶν τούτων, ὡς δῆθεν ἐξερχομένη τῶν ὀρίων τῆς ἐπιστήμης, εἰς τὴν Οἰκονομικὴν Πολιτικὴν, ἐκλαμβάνου-

μένην και ταύτην ὡς εἶδος τι δεξιτεχνίας. Πᾶσα τέχνη και ἐπιστήμη δέον νὰ ἐξυπηρετῇ τὴν ζωὴν, ἐπομένως οὐδέποτε ἀποτελεῖ αὐτοτελεῖ σκοπὸν.

Ὁ χαρακτήρ τῆς ὠφελιμότητος πρέπει νὰ κατέχη τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῇ θεωρίᾳ και τῇ πράξει πάσης ἐπιστήμης, πολλῶ δὲ μᾶλλον ἐπιβάλλεται τοῦτο εἰς τὴν Πολιτικὴν Οἰκονομίαν. Ὑπὸ τοιοῦτο λοιπὸν πνεῦμα διδάσκειται τὸ μάθημα τῆς Πολ. Οἰκονομίας ἐν τῷ προκειμένῳ Ἐμπορικῷ Πανεπιστημίῳ. Τοιοῦτοτρόπως ἡ διδασκαλία τῆς Πολιτ. Οἰκονομίας στηρίζεται κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν Οἰκονομικὴν Πολιτικὴν, ἡ ὁποία εἶναι οὐχὶ ἀπλῆ τις τέχνη ἀλλὰ ἀληθὴς ἐπιστήμη, ἀκόμη και ὅταν παραιτῆται γενικῶς ἰσχυρῶν νόμων, διότι ἡ οὐσία τῆς ἐπιστημονικότητος ἔγκειται οὐχὶ εἰς τὸν σκοπὸν ἀλλ' εἰς τὴν μέθοδον.

3. EN TΩ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝ. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ.

§ 210. Ὑπὸ πάντων ἀναγνωρίζεται, ὅτι δικαίως ἡ Γεωγραφία κατατάσσεται μεταξὺ τῶν Ἐπιστημῶν, και θεωρεῖται ὡς σημαντικὸν μάθημα γενικῆς μορφώσεως παρέχον πληθὺν ὄλην ἀπαραιτήτων γνώσεων, ποικίλης φύσεως.

Ἡ Γεωγραφία πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ στηρίζεται εἰς πολλὰς βοηθητικὰς ἐπιστήμας, ὡς τὴν Ἀστρονομίαν, τὴν Γεωλογίαν, τὴν Βιολογίαν, τὴν Ἐθνολογίαν, τὴν Ἱστορίαν και Πολιτικὴν Οἰκονομίαν.

Ἀπὸ τοῦ 1870 περίπου ὑφίστανται εἰδικαὶ ἔδραι τοῦ μαθήματος τῆς Γεωγραφίας ἐν τοῖς Γερμανικοῖς και Ἀυστριακοῖς Πανεπιστημίοις, παντὸς τύπου, ἐνῶ πρότερον τοῦτο συνέβαινε μόνον εἰς ὀλίγα τοιαῦτα.

Εἰς τὰ Σχολεῖα τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως ἡ Γεωγραφία πάντοτε ἐμφανίζεται με ἀρκετὸν ἀριθμὸν ὡρῶν διδασκαλίας, ἰδίως δὲ εἰς τὸ τῶν ἔμπορικῶν σχολῶν.

Ἐπειδὴ κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1914 κατεδείχθησαν σπουδαῖα κενὰ εἰς τὰς γεωγραφικὰς γνώσεις τῶν στρατευθέντων νέων, πολλαχῶς ἐπιζήμια, ἐπιζητεῖται ἡ τόνωσις τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῆς Γεωγραφίας δι' ἐπεκτάσεως τῆς διδασκαλίας και εἰς τὰς δύο ἀνωτέρας τάξεις τῶν Γυμνασίων και Πρακτικῶν Λυκείων.

Ἀναλόγως τῶν ἀπόψεων, ἀφ' ὧν ἡ Γεωγραφία ἐξετάζει τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς, ὡς κατοικίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς τόπον βλαστήσεως τῶν φυτῶν, διαβιώσεως τοῦ ζωικοῦ κόσμου κ.λ., διακρίνεται αὕτη, ὡς γνωστὸν, εἰς πλείονας εἰδικούς κλάδους, ὡς Φυσικὴν Γεωγραφίαν, Μαθηματικὴν Γεωγραφίαν, τὴν Βιογραφίαν, τὴν ἐξετάζουσαν τὴν ἐπὶ τῆς Γῆς ἐξάπλωσιν τῶν φυτῶν και ζώων, τὴν Ἀνθρωπογραφίαν (ἢ Πολιτικὴν Γεωγραφίαν), τὴν ἐξετάζουσαν τὴν Γῆν ὡς κατοικίαν τοῦ ἀνθρώπου, και ἐξηγοῦσαν τοὺς λόγους τῆς ἐπὶ τοῦ Πλανήτου μας ἐξάπλώσεως τοῦ ἀνθρώπου και τοῦ βαθμοῦ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ κ.λ.

Διὰ τοῦ ὄρου δὲ «*Οἰκονομικὴ Γεωγραφία*» δὲν νοεῖται ὠρισμένη τις ὕλη, μεταξὺ τῶν ὄρων τῆς Γεωγραφίας ἀφ' ἑνὸς και ἄλλων γειτονικῶν ἐπιστημῶν ἀφ' ἑτέρου, κειμένη και ὑπὸ τὴν μορφήν «*Ἐφηρμοσμένης Ἐπιστήμης*», ἐχούσης χαλαροὺς τινὰς δεσμοὺς πρὸς τὴν κυρίως Γεωγραφίαν, ἀλλὰ ὡς Γεωγραφία καθ' ἑαυτὴν και δὴ ὡς μέρος τῆς ὅλης περιοχῆς τῆς. Οὕτω ἡ «*Οἰκονομικὴ Γεωγραφία*» εἶναι κλάδος τῆς Γεωγραφίας, ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται με τὴν ἔρευναν τῶν οἰκονομικῶν φαινομένων ἀλλ' ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἄνωρον και

τὰς ἀντιστοιχοῦς πρώτας ὕλας και λοιποὺς συναφεῖς παράγοντας. Διὰ τοῦτο συνδέεται αὕτη και πρὸς τὴν Φυσικὴν και πρὸς τὴν Μαθηματικὴν, τὴν Βιολογικὴν και Πολιτικὴν Γεωγραφίαν, ὡς και τὴν Πολιτ. Οἰκονομίαν.

Ἡ διδασκαλία τῆς Οἰκον. Γεωγραφίας δὲν ἔχει μόνον τὸν ἀποκλειστικὸν χαρακτήρα τῆς ὠφελιμότητος, ὅστις φυσικὰ δὲν πρέπει νὰ παραβλέπηται, ἀλλὰ και τὸν γενικώτερον σκοπὸν τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ σπουδαστοῦ και τῆς διαπλάσεως αὐτοῦ εἰς χρηστὸν και πεφωτισμένον πολίτην, ἔχοντα σαφῆ συνείδησιν, ὅτι εἶναι μέλος τῆς Κοινωνίας και ὅτι ὡς τοιοῦτο ἔχει εὐθύναν τινὰς ἀπέναντι αὐτῆς, και ὅτι ἡ προαγωγή τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντός του κεῖται ἐν τῇ ἐξασφαλίσει τοῦ κοινού συμφέροντος.

Ἡ ἐκ τῆς οἰκον. γεωγραφίας διδασκομένη ὕλη και διὰ τῶν καταλλήλων χαρτῶν και λοιπῶν ἐποπτικῶν μέσων διασαφηνιζομένη συμπληροῦται και ἐμπεδοῦται δι' ἀντιστοιχῶν πρακτικῶν ἐργασιῶν ἐν τῷ γεωγραφικῷ φροντιστηρίῳ. Ἐν αὐτῷ λαμβάνει ὁ σπουδαστὴς προσέτι γνώσιν και τῶν γεωγραφικῶν, οἰκονομικῶν και στατιστικῶν βιβλίων και περιοδικῶν. Ἐνταῦθα οὗτος ἐφοδιάζεται με τὰς εἰδικὰς ἀναγκαῖας γνώσεις και δι' ἀσκήσεων ἀποκτᾷ τὴν ἰκανότητα πρὸς αὐστηρὰν ἀντικειμενικὴν ἐξέτασιν τῶν πραγμάτων και τὴν ἐξαγωγήν ἐξ ἰδίας κρίσεως πορισμάτων.

Ἐπίσης ἐν τῷ φροντιστηρίῳ γίνεται ἐπαρκὴς τῶν σπουδαστῶν ἀσκήσις εἰς τὴν χαρτογραφίαν και τὴν γραφικὴν παράστασιν στατιστικοῦ ὕλικου.

Ἐκάστη θεωρουμένη χώρα ἐξετάζεται ἀπὸ φυσικογεωγραφικῆς, πολιτικῆς και οἰκονομικῆς ἀπόψεως και τῶν σχέσεων αὐτῆς πρὸς τὰς λοιπὰς χώρας.

Τὴν ἀφετηρίαν ἀποτελεῖ ἡ πάτριος χώρα, ἡ Αὐστρία, ἡ ὁποία ἐξετάζεται ἐκτενῶς ἀπὸ ἀπόψεως τῶν παραγωγικῶν τῆς δυνάμεων και ἀποτελεῖ ἕνα ὄρον συγκρίσεως κατὰ τὴν διαδοχικὴν ἐξέτασιν τῶν ἄλλων χωρῶν.

Αἱ ξένα ἡῶραι ἐξετάζονται στενωτέρον πως ἀλλὰ πάντως με ἔξαρσιν πάντων τῶν σημαντικῶν γεωγραφικῶν και οἰκονομικῶν γεγονότων. Περίπου δὲ ἡ ἐξέτασις ἐκάστης χώρας ἀκολουθεῖ τὴν ἐξῆς σειρὰν: θέσις, ὄρια και γεωτονεύουσαι ἡῶραι, εἴματα συνθῆκαι ὄρεογραφικαί, μορφολογικαί, ὕδρευτικαί, κλιματικαί, ζωικοῦ κόσμου, κλιματολογικαί, πληθυσμοῦ, ἀκολουθῶς αἱ διάφοροι φυσικαὶ περιοχαὶ ἀπὸ ἀπόψεως τῆς φυσικῆς και κλιματολογικῆς τῶν συγκροτήσεως, ἐν τέλει δὲ μία συνοπτικὴ ἀπεικόνισις τῶν κυριωτέρων κλάδων τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, και δὴ τῆς γεωργίας, τῆς δασοκομίας, τῆς ἀλιείας, τῆς μεταλλευτικῆς και τοῦ συστήματος ὑψικαμῆνων τῆς βιομηχανίας και βιοτεχνίας, τοῦ ἐμπορίου και τῆς συγκοινωνίας. Συμπληροῦται δὲ ἡ οἰκονομικὴ ἐξέτασις διὰ τῆς ἀπεικόνισεως τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου κατὰ ποσόν, ἀξίαν, εἶδη ἐμπορίας και σκοποῦς.

Μία δὲ περαιτέρω ἐμβάθυνσις τῆς, ὡς ἄνω, κατὰ τὰς παραδόσεις προσφερομένης ὕλης ἐπιτυγχάνεται διὰ τῶν ἐν τῷ γεωγραφικῷ φροντιστηρίῳ ἐκτελουμένων ἐργασιῶν ὑπὸ τῶν σπουδαστῶν ἐν συνεργασίᾳ πρὸς τὸν εἰδικὸν καθηγητὴν και τοὺς οἰκείους ἐπιμελητάς. Ἐν αὐτῷ οἱ συμμετέχοντες σπουδασταὶ παρουσιάζουσιν ἐκθέσεις και διεξάγουσι συζητήσεις περὶ διαφόρων χωρῶν. Ἐν τῇ προσπαθείᾳ τῶν ταύτη οἱ σπουδασταὶ ποιοῦνται κηῶσιν πάντων τῶν ὑπαρχόντων ἐν τῇ εἰδικῇ βιβλιοθήκῃ βιβλίων, περιοδικῶν, στατιστικοῦ ὕλικου, λαμβάνουσι διασαφήσεις, εἰς ἃ σημεῖα ἔχουσιν ἀνεπαρκῶς διαφανισθῆ, και συμπληροῦσι τὰς γνώσεις τῶν περὶ εἰδικῶν σημείων τῆς ἐξεταζομένης χώρας εἴτε και τῆς ὅλης γῆνης σφαιρῆς διὰ προβολῆς σχετικῶν εἰκόνων. Οὕτω δὲ ἐπέρχεται συγχρόνως και ἐμπέδωσις τῆς ὅλης ὕλης.

Ἐπιπροσθέτως διοργανοῦνται καὶ ταξείδια γεωγραφικῆς σπουδῆς ἔν τε τῷ ἑσωτερικῷ καὶ τῷ ἔξωτερικῷ.

Τοιαύτη εἶναι ἡ ἀκολουθουμένη διδακτικὴ πορεία καὶ τοιοῦτοι οἱ ἐπιδικώμενοι σκοποὶ ἔν τῷ Γεωγραφικῷ Ἰνστιτούτῳ τοῦ Ἐμπ. Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης.

4. EN TΩ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚῷ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤῳ.

§ 211. Ἡ Ἐμπορευματολογία παριστᾷ οὐχὶ μίαν ἐπιστήμην ἀλλὰ ἀποτελεῖ μίαν ἐγκυκλοπαιδείαν πλειόνων ἐπιστημῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι κατέχουσιν ἐξέχουσαν θέσιν. Ὅσῳ ἔκτενεστέρας καὶ βαθυτέρας γνώσεις ἐκ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν κατέχει τις τόσῳ εὐκολώτερον προσανατολίζεται ἔν τῷ ἀχανεῖ πεδίῳ τῆς Ἐμπορευματολογίας. Ἐπὶ πλέον ὁ θέλων νὰ σπουδάσῃ τὰ ζητήματα τῆς Ἐμπορευματολογίας, εἰς ἃ ὁ τρόπος ἔνεργείας τῶν μηχανῶν παῖζει οὐσιώδη ὄλον, πρέπει, πρὸς κατανόησιν τῆς λειτουργίας τῶν μηχανῶν δυνάμει καὶ ἐργασίας, νὰ εἶναι ἐνήμερος καὶ τῶν στοιχείων τῆς Μηχανολογίας, πάντως ὑπὸ τὴν ἀπλουσιότητα των μορφῆν.

Ἡ Ἐμπορευματολογία ὀφείλει νὰ ἐκπληρώσῃ δύο κυριωτάτους σκοπούς: Α) Ὄφειλε αὐτὴ νὰ καταστήσῃ εἰς τοὺς σπουδαστὰς γνωστὰ τὰ ἑξῆς: τὰ ἐμπορεύματα, τὰς πρώτας ὕλας, ἔξ ὧν ταῦτα παράγονται, τὴν κατεργασίαν τῶν πρώτων τούτων ὑλῶν εἰς ἔτοιμα βιομηχανικὰ προϊόντα, τὰς κυριωτέρας τούτων νοθείας, ὡς καὶ μεθόδους πρὸς ἐξέλεξιν τῆς γνησιότητος καὶ τῆς ποιότητος τοῦ ἐμπορεύματος.

Β) Ὄφειλε αὐτὴ νὰ παράσχῃ εἰς τοὺς σπουδαστὰς τοσαύτην καὶ τοιαύτην ἐμπορευματολογικὴν κατάρτισιν, ὥστε οὗτοι νὰ εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἀναγνωρίζωσιν ἔν ἐμπόρευμα, ὅπερ πρὸς τοῦτο παρουσιάζεται εἰς αὐτούς, εἴτε ἔξ αὐτῆς τῆς ἑξωτερικῆς μορφῆς του εἴτε καὶ δι' ἐφαρμογῆς προχείρου τινὸς δοκιμασίας, καὶ μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν νὰ κατατάξωσιν αὐτὸ εἰς τὴν προσήκουσαν ὁμάδα. Οὕτω λ. χ. εἰς τὴν περίπτωσιν εἶδους τινὸς ὑφάσματος, ὁ σπουδαστὴς ὀφείλει νὰ δηλώσῃ, πῶς τὸ εἶδος τοῦτο ὀνομάζεται ἔν τῷ ἐμπορίῳ, ἐκ τίνων ὑλικῶν συνίσταται, ποῖον τρόπον ὑφάνσεως παρουσιάζει, ποία ἐργασία ἐφηρησθή πρὸς δειγματοποίησιν τοῦ εἶδους τούτου κ.ο.κ.

Μόνον ὁ προσοικειωθείς τὴν ὕλην τῆς Ἐμπορευματολογίας οὕτως ὥστε νὰ δύναται νὰ ἀναγνωρίζῃ καὶ τὰ διάφορα εἶδη ἐμπορευμάτων, τὰ κυριώτατα τοῦλάχιστον, δύναται νὰ χρησιμοποίησῃ ἐπωφελῶς κατὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν του δρᾶσιν τὰς κτηθείσας ἐμπορευματολογικὰς γνώσεις. Διότι λ.χ. τί ὀφελεῖ ὁ σπουδαστὴς νὰ εἶναι κάτοχος πληθύος ὅλης γνώσεων περὶ καφέ ἀλλὰ νὰ ἀδυνατῇ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸν εἰς αὐτὸν ἐπιδεικνυόμενον κόκκον καφέ;

Παλαιότερον ἢ ἐμπορευματολογία δὲν ἐνδιέφερον εἰμὴ στενωτάτον τινα κύκλον προσώπων. Τὴν σήμερον ὅμως, κατόπιν τῆς τεραστίας διεσόδου τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, διὰ τῶν ποικίλων ἐφαρμογῶν των, εἰς εὐρύτατα στρώματα τῆς κοινωνίας, βλέπει τις πλείστας ἐπαγγελματικὰς τάξεις νὰ ἀπασχολῶνται μὲ τὰ προβλήματα τῆς Ἐμπορευματολογίας, ἢ ὁποία οὕτω κατέστη τρόπον τινα εἶδος τοῦ συρμοῦ (ein Modeartikel).

Ἐκτὸς τῆς ἐπιστῆμης καὶ τῶν ἐμπόρων ἀσχολοῦνται μὲ αὐτὴν οἱ πολιτικοὶ ἐπὶ τῶν δασμῶν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐμπορίου, ὑπάλληλοι τῶν διαφόρων ὑ-

πουργείων, τὰ ἐμπορικὰ καὶ βιομηχανικὰ ἐπιμελητήρια, οἱ προξενικοὶ ὑπάλληλοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Πᾶσα τελειοποίησις ἔν τινι ἐπιστημονικῷ κλάδῳ ἐπιδρᾷ καρποφόρως καὶ πολλάκις ἀναπλαστικῶς ἐπὶ τῆς Ἐμπορευματολογίας. Πρὸς ταῦτοις πᾶσα νέα πρώτη ὕλη ἐρχομένη διὰ τῆς ὑπερωκεανείου συγκοινωνίας εἰς τὴν Εὐρώπην ἐκ μεμακρυσμένων χωρῶν δίδει ἀφορμὴν γενέσεως νέων βιομηχανιῶν πρὸς ἐκμετάλλευσιν τῶν νέων τούτων ὑλῶν καὶ ἀναζητήσεως νέων πεδίων καταναλώσεως τῶν ἀντιστοίχων βιομηχανικῶν προϊόντων. Ἐπίσης τὰ ὑπολείμματα παλαιότερων βιομηχανιῶν ἀναλαμβάνουσι νέα βιομηχανία πρὸς περαιτέρω ἐπεξεργασίαν καὶ χρησιμοποίησιν.

Οὕτω δὲ ἐπέροχεται πλήρης ἀναστάσις τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων καταλήγουσα εἰς τὴν ἀναδιοργάνωσιν καὶ ἀνακαινίσιν αὐτῶν. Οὕτω ἡ καθόλου τεχνικὴ παραγωγή διατελεῖ εἰς συνεχῆ μεταμορφωτικὴν κίνησιν. Οὐδεμία δὲ ἀξία λόγου βιομηχανικῆ ἐπιχείρησις δύναται τὴν σήμερον νὰ νοηθῇ ὡς ζῶν ὄργανισμός, ἐὰν μὴ παρακολουθῇ τὰς ἐπιτελουμένας προόδους εἰς πάντα τοὺς ἐπιστημονικοὺς κλάδους. Διὰ τοῦτο πᾶσα τοιαύτη ἐπιχείρησις ἔχει ἀπαραιτήτως καὶ τὴν ἀντίστοιχον εἰδικὴν ὑπηρεσίαν μελετῶν καὶ δοκιμῶν, ἔξ ἐπιτελείου πεπειραμένων ἐπιστημόνων συγκαροτούμενην.

Τὸ πλῆθος τῶν ἔν τῷ συγχρόνῳ ἐμπορίῳ ἐμφανιζομένων ἐμπορευμάτων εἶναι ὄντως τεράστιον. Γεννάται νῦν τὸ ἐρώτημα: «Εἶναι δυνατόν νὰ ἐξαντηθῇ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐμπορευματολογίας ἔν τινι σχολικῷ ἰδρύματι τὸ ἀπέραντον τοῦτο ὕλικόν:». Βεβαίως τοῦτο εἶναι ἀδύνατον.

Διὰ τοῦτο πολλοὶ φρονοῦσιν ὅτι εἶναι προτιμότερον νὰ γίνηται γενικωτάτη ἐξέτασις τῶν ἐμπ/των ἀντὶ τῆς εἰδικῆς λεπτομεροῦς ἐξέτασεως ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς κατηγορίας ἐμπορευμάτων, ἔν ἄλλαις λέξεσι νὰ διδάσκηται ἡ Γενικὴ Ἐμπορευματολογία ἀντὶ τῆς εἰδικῆς τοιαύτης. Ὁ λόγος τῆς προτιμῆσεως ταύτης εἶναι ὁ ἑξῆς: Ἐὰν ὁ σπουδαστὴς γίνῃ ἐγκρατὴς τῆς γενικῆς ἐμπορευματολογίας, ἔχει πλείονας ἐλπίδας προσλήψεώς του εἰς τινα, οἵανδήποτε, ἐπιχειρήσιν, ἐνῶ ὁ εἰδικευθεὶς εἰς ὀρισμένην τινα κατηγορίαν ἐμπορευμάτων εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐπιδιώξῃ ἀπασχόλησιν εἰς τινα τῶν ἀντιστοίχων εἰδικῶν ἐπιχειρήσεων, ἧτοι ἐντὸς πολὺ στενωτέρου κύκλου ἢ ὁ προηγούμενος. Ὁ ἐγκύβας εἰς τὴν γενικὴν ἐμπορευματολογίαν μόνον θὰ εὐρεθῇ φυσικὰ ταχέως εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς συμπληρωτικῆς εἰδικεύσεώς του εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ εἶδος προϊόντων, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀκατόρθωτον καὶ δυσχερὲς δι' οὐτόν. Οὕτω λοιπὸν ἡ εἰδικεύσις ἐπαφίεται εἰς τὴν πρᾶξιν.

Τὸν σχετικὸν περιορισμὸν τῆς διδασκείας ὕλης δύναται τις νὰ ἐπιτύχῃ κατὰ τινα τῶν ἑξῆς δύο τρόπων:

α) Διαπραγματεύεται τις τὰ ἐμπορεύματα, αἵτινα εἶναι εἶδη τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητός των ἔκτενως, τὰ δὲ λοιπὰ ἦττον ἔκτενως.

ἢ β) Στηρίζεται τις εἰς τὰ τοπικὰ συμφέροντα, ὁπότε προβαίνει εἰς τὴν λεπτομερεστέραν ἐξέτασιν τῶν βιομηχανιῶν τῆς περιφερείας, ὅπου ἐδρεύει ἢ σχολῇ, ἢ καὶ τῶν πρὸς αὐτὴν γειτονικῶν τοιοῦτων καὶ γενικώτερον τῆς ὅλης πατρίδος χώρας, καὶ ἀρκεῖται εἰς συνοπτικώτερον ἐξέτασιν καταλλήλων ἀντιπροσωπευτικῶν εἰδῶν τῶν λοιπῶν κυριωτέρων κατηγοριῶν ἐμπορευμάτων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας τοῦ προκειμένου μαθήματος ἐπικρατοῦσι πολλὰ γνῶμαι. Οὕτω δὲ προκύπτει τὸ ἐρώτημα, ποία ἐκ τῶν μεθόδων τούτων ἄγει καλύτερον πρὸς τὸν τεθειμένον διδακτικὸν σκοπόν;

1) Ὑπάρχουσι πολλοὶ σήμερον, οἱ ὑποστηρίζοντες, ὅτι ἡ κυριωτάτη ἀξία τῆς ἔμπορευματολογίας ἔγκειται εἰς τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς ἀνατομικῆς κατσκευῆς τοῦ ἀντικειμένου. Ἡ τοιαύτη διδακτικὴ μέθοδος χαρακτηρίζεται διὰ τοῦ ὄρου «Ἀνατομικομικροσκοπική».

Ἡ γνῶσις τῆς ἀνατομικῆς συγκροτήσεως τοῦ ἀντικειμένου εἶναι ἐπωφελὴς ἀπὸ καθαρῶς ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως. Δὲν εἶναι ὅμως πάντοτε κατάλληλος διὰ τὴν καθαρῶς πρακτικὴν δρᾶσιν ἐν τῷ ἔμπορίῳ.

2) Ἄλλη μέθοδος εἶναι ἡ λεγομένη «Τεχνολογική». Αὕτη πραγματεύεται περὶ τῶν πρώτων ἢ ἀκατεργάστων ὑλῶν, τοῦ ἀκριβοῦς τρόπου κατεργασίας αὐτῶν, τῶν ἀντιστοίχων κυρίων προϊόντων ὡς καὶ τῶν ἀντιστοίχων ὑποπροϊόντων, (ὑπολείμματων, ἡμικατεργασμένων κ.λ.).

Ἡ μέθοδος αὕτη δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἐπιστημονικὴ τῆς προηγουμένης εἶναι ὅμως πραγματικώτερα, διότι εὐρίσκει εὐκολωτέραν καὶ ἐπωφελεστέραν ἐφαρμογὴν ἐν τῇ πράξει τοῦ ἔμπορίου. Διὰ τοῦτο ἡ μέθοδος αὕτη προκαλεῖ καὶ διατηρεῖ ἀδιάπτωτον τὸ ἐνδιαφέρον τῶν σπουδαστῶν καὶ ἐξασφαλίζει ἱκανοποιητικώτερα διδακτικὰ ἀποτελέσματα.

Οὐχ ἦτιον πρέπει νὰ σημειωθῆ καὶ τοῦτο, ὅτι ὑπάρχουσι καὶ πολλαὶ περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ μικροσκοπικὴ μέθοδος εἶναι ἀπαραίτητος.

Κατὰ ταῦτα εἶναι ἐφαρμοστέαι ἀμφοτέραι αἱ μέθοδοι ἀναλόγως τῶν παρουσιαζομένων ἐκάστοτε περιστάσεων.

Ἐν τῷ ἔμπ. Πανεπιστημίῳ τῆς Βιέννης διδάσκονται τὰ ἑξῆς περίπου:

A.) Ἐν τῇ προπαρασκευαστικῇ τάξει, καλουμένη γενικῇ (Allgemeine Abteilung), παρέχεται σύντομος ἐπισκῆψις τῶν κυριωτέρων κατηγοριῶν ἔμπορευμάτων. Οἱ σπουδασταὶ ἀποκομίζουσιν οὕτω μίαν γενικὴν ἰδέαν περὶ τῶν κυριωτέρων κατηγοριῶν ἔμπορευμάτων, ἅτινα ἀποτελοῦσιν ἀντικείμενον τοῦ διεθνοῦς ἔμπορίου.

B.) Εἰς τὰς δύο ἀνωτέρας δὲ εἰδικὰς τάξεις διδάσκονται τὰ ἑξῆς: 1) Ἐν τῇ κατωτέρᾳ τάξει: Ἐν ἀρχῇ γίνεται εἰσαγωγή διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν σπουδαιότερων μικροσκοπικῶν γνωρισμάτων τῶν ἔμπορευμάτων. Κατ' αὐτὴν διατυπῶνται πᾶσαι αἱ σχετικαὶ θεωρητικαὶ συζητήσεις, ἔφ' ὅσον κρίνονται ἀναγκαῖαι διὰ τὴν κατανόησιν τῶν λεχθέντων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ (στερεότης, σκληρότης, εἰδ. βάρος, εἰδικῶς τὰ ἀραιόμετρα, ἡ διάθλασις τοῦ φωτός, νόμοι τῶν φακῶν, φακοί, μικροσκόπια, πλόωσις). Πρὸς ταῦτα ἐπισυνάπτεται βραχεῖά τις ἐπισκῆψις τῶν ἐν τῇ τέχνῃ ἐφαρμοζομένων συστημάτων φρύξεως, κλιβάνων ὡς καὶ τῶν κυριωτάτων μηχανῶν δυνάμεως καὶ ἐργασίας. Τέλος τὸ εἰσαγωγικὸν μέρος τῆς ἔμπορευματολογίας κλείεται διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν εὐχρηστοτάτων μεθόδων συντηρήσεως τροφίμων καὶ ἀπολαυστικῶν ὑλῶν.

Ἐνεκα πρακτικῶν λόγων δὲ γίνεται ἕναρξις μὲ τὰς γεωργικὰς βιομηχανίας, διότι πολλαὶ τούτων λειτουργοῦσι καθ' ὄρισμένας ἐποχὰς τοῦ ἔτους, καθ' ἃς εἶναι δυνατὴ καὶ ἡ ὀργάνωσις ἀντιστοίχων ἐπισκέψεων, ἀπαραίτητων διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς θεωρητικῆς διδασκαλίας. Οὕτω γίνεται ὁ προσήκων λόγος περὶ τῶν ἑξῆς προϊόντων: (Ζαχάρεως, ζύθου, οἰνοπνεύματος, κόλλας, δημητριακῶν καὶ τῆς ἀλευροποιίας). Ἀκολουθῶς δὲ περὶ τῶν ἑξῆς: Καουτσούκ, λίπους καὶ τῶν βιομηχανιῶν λιπαρῶν εἰδῶν (σάπυκος, κηρίων, βερνικίων κ.λ.). ἔπειτα περὶ τῆς βιομηχανίας τοῦ δέρματος (Δερμικαὶ ὑλαί, κόλλα), περὶ τῆς κεραμευτικῆς καὶ τῆς ὑελουργίας ἐκτενέστατα. Συντομωτέρῳ πως ἐξετάζονται τὰ τρόφιμα, τὰ ζωικά (γαλακτομικὰ εἶδη, κρέας, ἰχθύες κ.λ.) τὰ ναρκωτικὰ ἀπολαυστικὰ εἶδη (καφές, τείιον, κακάον, καπνός, ὄπιον)

καὶ ἄλλως συντομώτατα: τὰ ἀρτύματα, φάρμακα, εἶδη τορνευτικῆς καὶ γλυπτικῆς (ἐλεφαντοστοῦν, κέρας, ὄστουν, μαργαῖται, ὄστια ἰχθύων), χρῆσιμα εἶδη ἐκ τοῦ ζωικοῦ κόσμου (σπόγγοι, χορδαί), ὀπῶραι καὶ ἐσπεριδοειδή, ὡς καὶ τὰ ἀνόργανα ἔμπορεύματα (ὑελος, κεραμευτικὰ εἶδη, πολίτιμοι λίθοι, οἰκοδομικοὶ λίθοι, κονιάματα).

2) Ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ τάξει (καὶ τελευταίᾳ) τὰ ἑξῆς: Ἡ ὑφαντουργία (πρῶται ὑλαί, νημάτουργία, ὑφαντικὴ, λεύκανσις, βαφή, ἀποτύψεις καὶ διευθέτησις). Ἐπειτα ἡ Μεταλλουργία καὶ ἡ ἐπεξεργασία τῶν μετάλλων. Ταῦτα πάντα ἐκτενῶς. Ὑστερον δὲ ἦτιον ἐκτενῶς διδάσκονται τὰ ἑξῆς: τὸ ξύλον, ἡ ἐπεξεργασία καὶ ἡ συντήρησις αὐτοῦ, αἱ καύσιμοι καὶ αἱ φωτιστικοὶ ὑλαί, ἡ ξηρὰ ἀπόσταξις (Ξύλον, ξυλάνθραξ λιθάνθραξ) καὶ τὰ σπουδαιότατα ἐξ αὐτῶν παράγωγα (Μεθυλοαλκοόλη, ὀξεικὸν ὀξύ, παραφφίνη, ναφθαλίνη, βενζόλη, ἀνθρακίτης κ.λ.). Ἐν ἄκρᾳ συντομίᾳ ἀναπτύσσονται τὰ σπουδαιότατα προϊόντα τῆς χημικῆς βιομηχανίας καὶ ἰδίᾳ τῆς μεγάλης τοιαύτης.

Εἰς ἀμφοτέρας τὰς τάξεις ταύτας δίδεται, πρὸ τῆς ἀναπτύξεως ἐκάστου κεφαλαίου, εἰς τοὺς σπουδαστὰς μίαν συνοπτικὴν στατιστικὴν τῶν ἐξεταστέων προϊόντων, εἴτε πρώτων ὑλῶν εἴτε κατεργασμένων προϊόντων. Ἐκ τῶν πινάκων τούτων οἱ σπουδασταὶ δύνανται νὰ μορφώσωσιν ἰδέαν τινὰ περὶ τῶν σπουδαιότερων τόπων παραγωγῆς ὡς καὶ περὶ τῆς σημασίας τοῦ προκειμένου εἶδους. Ἀποκομίζουσιν οὕτω μίαν ἰδέαν περὶ τῆς οἰκονομικῆς σημασίας τῶν ἔμπορευμάτων καὶ ἐπειδὴ τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς ἄλλα μαθήματα (ὡς Ἐμπορ. Γεωγραφίαν, Πολ. Οἰκονομίαν, Διεθνῆ ἔμπορολογίαν), μεθ' ὧν ἡ ἔμπορευματολογία ἔχει σημεῖα ἐπαφῆς, ὁ σπουδαστὴς μορφώνει μίαν γενικὴν ἰδέαν περὶ τῆς ὑπὸ ἐξέτασιν ὑλης, ἡ ὁποία οὕτω ἀπὸ διαφόρων πλευρῶν διαφωτίζεται.

Περὶ τῶν μεθόδων ἐργασίας μεγάλων βιομηχανιῶν οἱ σπουδασταὶ μορφώνουσιν ἰδέαν τινὰ διὰ σχετικῶν συνοπτικῶν πινάκων, ἐπιτιδομένων αὐτοῖς. Ἐπίσης οὗτοι λαμβάνουσιν ὑπὸ μορφῆν περιλήψεως ὅλην τὴν ἐκάστοτε διδασκομένην ὑλην, διότι οὐδὲν διδακτικὸν βιβλίον προκαθορίζεται.

Ἡ ἔμπορευματολογία, ὡς ὅλαι αἱ φυσικαὶ Ἐπιστήμαι, βασιίζεται ἐπὶ τῆς ἐποπτείας. Διὰ τοῦτο ἔχει αὕτη ἀνάγκην πολυαρίθμων βοηθητικῶν μέσων, ἅτινα προσφόρως ἐκλεγόμενα ζωογονοῦσι τὴν διδασκαλίαν καὶ καθιστῶσιν αὐτὴν ἐνδιαφέρουσαν.

Τοιαῦτα ἐποπτικά μέσα διαθέτει τὸ ἔμπορ. Πανεπιστήμιον ἐν ἱκανῷ ἀριθμῷ, ὡς λ. χ. 1) ἔμπορευματολογικὴν συλλογὴν (ἔμπορευμάτων), 2) Τεχνολογικοὺς πίνακας (τοῦ τοίχου), 3) Ἀπεικονίσεις ἄλλων εἰδῶν 4) Μικροσκοπικὰ παρασκευάσματα, 5) προβολικὰς συσκευὰς καὶ ἀντιστοίχους εἰκόνας, 6) Ἐκτέλεισις πειραμάτων, 7) Συσκευὰς πρὸς ἐκτέλεισιν διαφόρων ἐρευνῶν, 8) Περιληπτικοὺς πίνακας, 9) Περιλήψεις ὑλης.

Πρὸς τὰ ἀνωτέρω συνάπτονται καὶ τὰ ἑξῆς μέσα: 10) ἔμπορευματολογικαὶ ἀσκήσεις, 11) Μικροσκοπικαὶ ἀσκήσεις, 12) Χημικαὶ ἀσκήσεις, 13) Ἐκδρομαί.

Ἡ συλλογὴ τῶν ἔμπορευμάτων περιλαμβάνει μέγαν ἀριθμὸν ἀντικειμένων (οὕτως τῷ 1916 ἀνήρχετο περίπου εἰς 20000). Ἡ συλλογὴ αὕτη ἔχει διαρρυθμισθῆ οὕτως ὥστε νὰ περιλαμβάνῃ τὰς πρώτας ὑλας καὶ κατὰ τὸ δυνατόν ἐν συστηματικῇ σειρᾷ τὴν τεχνικὴν αὐτῶν κατεργασίαν εἰς κατεργασμένα προϊόντα. Τὰ ἀντίστοιχα ὑπολείμματα καὶ τυχὸν συνήθεις παραπονήσεις αὐτῶν ἐπίσης ἐν συστηματικῇ σειρᾷ ἐπακολουθοῦσιν.

Τὰ τοιαῦτα εἶδη προέρχονται ἐκ τῶν κυριωτάτων χωρῶν παραγωγῆς αὐτῶν.

Τῆς συλλογῆς ταύτης γίνεται συχνοτάτη χρῆσις κατὰ τε τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰς ἀσκήσεις. Τὰ εἶδη ὄχι μόνον ἐκτίθενται κατὰ τὴν διδασκαλίαν ἀλλὰ καὶ κυκλοφοροῦσι μεταξὺ τῶν σπουδαστῶν ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα. Μερικὰ ἐντεῦθεν προκύπτοντα μειονεκτήματα εἶναι ἀναπόφευκτα δυστυχῶς. Τὰ ἀντικείμενα φθείρονται οὕτω ταχύτερον καὶ συνεπῶς πρέπει νὰ ἀνανεῶνται συχνότερον ἢ ὅσον θὰ συνέβαινε τοῦτο, ἐὰν τὰ εἶδη ἀπλῶς ἐξετίθεντο ἐπὶ τῆς τροπέζης ἢ ἂν ἔμενον διαρκῶς ἐντὸς κυτίων ἐγκλεισμένα καὶ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ἐπεδεικνύοντο. Ἐπίσης ἐνίοτε ἐπέρχεται διὰ τῆς, ὡς ἄνω, κυκλοφορίας βλάβη ἐπὶ τινῶν ἀντικειμένων. Πάντα ὁμῶς ταῦτα εἶναι μηδὲν ἀπέναντι τῶν ἀναμφισβητήτων ὠφελειῶν, αἵτινες ἐξασφαλίζονται διὰ τῆς ψαύσεως τῶν εἰδῶν ὑφ' ἐκάστου σπουδαστοῦ, ὅστις οὕτω ἀποκομίζει σαφεστάτην ἐντύπωσιν περὶ τοῦ πράγματος καὶ διατηρεῖ ἀμείωτον τὸ ἐνδιαφέρον του. Πολλάκις παρουσιάζονται πλείονες ποιότητες ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εἶδους. Οὕτω ὁ σπουδαστὴς ἀποκιᾶ ἑξωτερικῶς τὴν ἕξιν τοῦ ἐμπορεύματος. Ἐκ τοῦ πλήθους δὲ τῶν σχετικῶν δειγμάτων σχηματίζεται ἰδέα καὶ περὶ τῆς σπουδαιότητος τοῦ εἶδους καὶ τῶν τόπων παραγωγῆς αὐτοῦ.

Κατὰ τὰς ἀσκήσεις τίθενται ἐνώπιον τῶν σπουδαστῶν δείγματα ἄνευ ἐπιγραφῆς κατὰ τὸ πλεῖστον. Ἡ ἀναγνώρισις τούτων καὶ ἡ ἕξαρσις τῶν σπουδαιωτάτων χαρακτηριστικῶν αὐτῶν γίνονται δι' αὐτῶν τούτων τῶν σπουδαστῶν. Οὕτω παρέχεται εὐκαιρία εἰς τὸν σπουδαστὴν νὰ δοκιμάσῃ τὰς γνώσεις του καὶ οὕτω νὰ μανθάνῃ.

Ὅπως δὲ ἄλλα δείγματα τίθενται ἐνώπιον τοῦ σπουδαστοῦ κατὰ τὰς ἐκαστοτε διενεργουμένας ἐξετάσεις. Οὐδεμία ἐπιγραφή ὑπάρχει καὶ οὐδέποτε πρὸ τῶν ἐξετάσεων εἶχεν οὗτος ἰδεῖ τὰ δείγματα ταῦτα.

Ἐκ τῆς σφαίρας τῆς χημικῆς καὶ μηχανικῆς τεχνολογίας ὑπάρχει μία σειρά πινάκων, τοῦ τοίχου, ἄλλων ἐντύπων, ἄλλων δὲ ἐν σχεδίῳ. Οἱ πίνακες οὗτοι ἔχουν ὡς σκοπὸν νὰ διασαφηνίσωσι τὸν τρόπον λειτουργίας τῶν μηχανῶν, τὴν μέθοδον τῆς ὄλης διεξαγωγῆς καὶ ἐνίοτε τὴν ὅλην βιομηχανικὴν ἐγκατάστασιν. Ἐπὶ πλέον δὲ ταῦτα πάντα συμπληροῦνται καὶ δι' εἰδικῶν ἐπισκέψεων ἐργοστασίων. Ἐπίσης γίνεται χρῆσις κατὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ μικροσκοπικῶν παρασκευασμάτων. Μόνον ἐκεῖναι αἱ περιπτώσεις μικροσκοπικῆς ἐρεῦνης ἐπιφυλάσσονται διὰ τὸ μάθημα τῶν ἀσκήσεων, αἵτινες ἀπαιτοῦσι μακρότερον χρόνον διὰ τὴν διεξαγωγὴν των. Τέλος κατὰ τὰς ἀσκήσεις γίνεται χρῆσις καὶ τῶν προβολικῶν μέσων, διότι αὕτη ἀπαιτεῖ μακρὸν πῶς χρόνον.

Ἡ συλλογὴ τῶν ἐμπορευμάτων συνεχῶς πολλαπλασιάζεται καὶ ἀνακαινίζεται. Ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἴδω σειράν δειγμάτων ἑλληνικοῦ λ.χ. καπνοῦ μετὰ ἐνδείξεως καὶ τῶν ἀντιστοιχῶν τόπων παραγωγῆς τούτων.

Χάριν δὲ ἐκτελέσεως πειραμάτων κατὰ τὴν διδασκαλίαν ὑπάρχουσι διαθέσιμοι σχετικαὶ συσκευαὶ καὶ ὄργανα. Διὰ τούτων ἐνίοτε σαφηνίζεται ἐν μικρῷ ἢ ὅλῃ ἐν τοῖς ἐργοστασίοις ἐπιτελουμένη παραγωγικὴ ἐργασία καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν σπουδαστῶν τηρεῖται ζωηρότατον.

Ἐπίσης ὑπάρχουσι εἰδικὰ ὄργανα πρὸς διεξαγωγὴν παρατηρήσεων ἐρεῖνης ἐπὶ ἐμπορευμάτων (ὡς φασματοσκόπια, μετρητὰ διαθλάσεως, πλώσεως κ.λ.).

Τέλος καὶ αἱ φροντιστηριακαὶ ἀσκήσεις, αἱ διενεργούμεναι τῇ βοηθείᾳ τῶν ἐπιμελητῶν καὶ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ εἰδικοῦ Καθηγητοῦ, συντελοῦσι

μεγάλως, ὅπως οἱ σπουδασταὶ ἐκμάθωσι τὴν ὕλην τῆς ἐμπορευματολογίας. Δι' αὐτὸ αἱ ἀσκήσεις αὗται παρακολουθοῦνται μετ' ἐνδιαφέροντος ὑπὸ μεγάλου ἀριθμοῦ σπουδαστῶν.

Τέλος οἱ σπουδασταὶ ἔχουσι καὶ ἕτερον πολύτιμον βοήθημα, τὴν πλουσίαν πῶς εἰδικὴν βιβλιοθήκην, ὅπου εὐρίσκουσι πάντα τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὰς σπουδὰς των βιβλία καὶ περιοδικά.

Ἐν τοῖς φροντιστηρίοις δίδεται εὐκαιρία τῆς συνοπτικῆς ἐπαναλήψεως καὶ διαφωτίσεως τῆς ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ προδιδασχθείσης ὕλης καὶ σχετικῶν συζητήσεων λίαν ὠφελίμων μὲν αὐτενεργίαν τῶν σπουδαστῶν. Ἄλλοτε πάλιν γίνονται ὁμιλίαι περὶ ὠρισμένων θεμάτων ἢ ἐξελέγχονται αἱ γνώσεις τῶν σπουδαστῶν δι' ἐπιδείξεως δειγμάτων ἄνευ ἐπιγραφῆς, ὁπότε διεξάγονται ζωηραὶ συζητήσεις περὶ τῶν χαρακτήρων καὶ τῶν τόπων παραγωγῆς τοῦ εἶδους καὶ χρησιμοποίησεως αὐτοῦ. Κατὰ πάσας τὰς ἀσκήσεις ταύτας ἀφίονται οἱ σπουδασταὶ νὰ αὐτενεργῶσι καὶ μόνον ἐν ἀνάγκῃ καὶ χάριν συμπληρωματικῆς τινος πληροφορίας γίνεται ἐπέμβασις τοῦ ἐποπτεύοντος διδασκικοῦ παράγοντος.

Κατὰ τὰς αὐτὰς ἀσκήσεις γίνονται ἐπίσης αἱ λεγόμεναι μικροσκοπικαὶ δοκιμασίαι ἐμπορευμάτων, αἵτινες εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον φυσικοῦ χαρακτήρος καὶ ἐκτείνονται εἰς προσδιορισμὸν εἶδ. βάρους στερεῶν καὶ ὑγρῶν οὐσιῶν (τῶν τελευταίων δι' ἀραιομέτρων), εἰς πλώσεις διαλύσεων ζακχάρους κ.λ. Ἐπίσης ἐνεργοῦνται καὶ μικροσκοπικαὶ ἐρευναι ἐμπορευμάτων, ὑπὸ διαφόρους ἐνδιαφεροῦσας μορφάς. Τινὲς τούτων ἀφορῶσι τὴν ἀνακάλυψιν νοθεῶν.

Ἐπίσης ἐν τῷ Χημικῷ Ἐργαστηρίῳ παρέχεται εὐκαιρία ἐκτελέσεως καὶ πολλῶν χρησίμων δοκιμῶν καὶ καταμετρήσεων, ὡς λ.χ. σκληρότητος τοῦ ὕδατος, τῆς ἀξίας τῆς σόδας, ἀλάτων, ἐλέγχου σάπικου κ.λ. Ἐπίσης διενεργοῦνται ἀπλᾶ ποσοτικαὶ ἀναλύσεις, ὡς ἐπίσης γίνεται ἀπλῆ τις μύησις εἰς τὰς ποιοτικὰς τοιαύτας, οὕτως ὥστε ὁ μέλλον ἐμπορος, ὁ σπουδαστὴς, νὰ γνωρίζῃ, πῶς πρέπει νὰ ἐνεργήσῃ εἰς περιπτώσεις δυσκόλους τυχὸν ἐμφανιζομένας ἐν τῇ πράξει.

ὑπὸ τοιοῦτο πνεῦμα καὶ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας διενεργεῖται ἡ διδασκαλία τοῦ σπουδαιωτάτου τούτου μαθήματος, τῆς Ἐμπορευματολογίας, ἐν τῷ Ἐμπορ. Πανεπιστημίῳ τῆς Βιέννης.

Σημ.—Ἐν τῷ Ἰνστιτούτῳ τούτῳ θὰ ἐπετυγχάνετο ἰκανὴ τελειοποίησις καὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι καθηγητῶν τῆς Ἐμπορευματολογίας, ἀποστελλομένων ἐπὶ ὑποτροφίᾳ διὰ μικρὸν σχετικῶς διάστημα.

5. EN Τῷ ΤΜΗΜΑΤΙ ΞΕΝῶΝ ΓΛΩΣΣῶΝ.

§ 212. Ἡ διδασκαλία ξένων γλωσσῶν ἐν τῷ Ἐμπορ. Πανεπιστημίῳ τῆς Βιέννης ἐπιτελεῖται κατὰ τρόπον ἀνάλογον πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν, ὅστις δὲν ταυτίζεται πρὸς τὸν ἀντίστοιχον τῶν θεωρητικῶν Πανεπιστημίων.

Ἐν τῷ Ἐμπορ. Πανεπιστημίῳ τίθεται ὡς διδακτικὸς σκοπὸς ἡ κατάρτισις τοῦ σπουδαστοῦ οὕτως ὥστε νὰ δύναται οὗτος νὰ χειρίζεται δρθῶς τὴν ξένην γλῶσσαν, τόσον προφορικῶς ὅσον καὶ γραπτῶς, ἰδίᾳ εἰς ζητήματα τῆς ἐμπορικῆς δράσεως. Διὰ τοῦτο δίδεται ἡ προσήκουσα προσοχὴ καὶ ἔκτασις εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἐμπορικῆς ἀλληλογραφίας. Παραλλήλως ὁμῶς καλλιεργεῖται ἐν τινὶ μέτρῳ καὶ ἡ σπουδὴ τῆς φιλολογικῆς ἐξελίξεως τῆς διδασκομένης ξένης γλώσσης.

Ἐν τῷ Ἐμπορ. Πανεπιστημίῳ τῆς Βιέννης διδάσκονται αἱ κυριώτεραι διὰ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον ξένα γλῶσσαι, ὡς ἡ Ἀγγλική, ἡ Γαλλική, ἡ Ἰσπανική, ἡ Πορτογαλική, ἡ Ἱταλική, ἡ Ρωσικὴ κ.λ.

Ἐπίσης γίνεται διδασκαλία καὶ τῆς στενογραφίας εἰς τὴν Ἀγγλικὴν καὶ Γαλλικὴν γλῶσσαν.

6. EN TΩ ΤΜΗΜΑΤΙ ΤΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ.

§ 213. Ἐν τῷ Ἐμπορ. Πανεπιστημίῳ τῆς Βιέννης διδάσκονται συνοπτικῶς καὶ ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον ἐκεῖνοι οἱ κλάδοι τοῦ Δικαίου, οἵτινες ἔχουσι σημασίαν διὰ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον. Οὕτω εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἔρχονται τὰ τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου ἐν γένει καὶ ἐκ τούτων αἱ διατάξεις περὶ ἐμπορικῶν γραμματίων καὶ συναλ/κῶν τόσον ἐν Αὐστρίᾳ ὅσον καὶ ἐν ταῖς κυριώτεραις χάραις τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ ΚΑΘΗΓΗΤΑΣ ΜΕΣΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ.

§ 214. Χάριν εἰδικεύσεως τῶν ὑποψηφίων διὰ θέσεις καθηγητικὰς ἔχουσι καθιερωθῆ ἴδιαι πανεπιστημιακαὶ παραδόσεις ἐπὶ τῶν ἐξῆς κλάδων :

- 1) Ἐμπορικῆς Ἀριθμητικῆς, 2) Ἀλληλογραφίας καὶ Πρακτικοῦ Γραφείου, 3) Λογιστικῆς, 4) Ἐμποριολογίας, 5) Μαθηματικῶν καὶ τῆς Πολιτικῆς Ἀριθμητικῆς (Οἶκον, Ἀλγέβρας), 6) Δικαίου (ἐμπορικοῦ, συνταγματικοῦ καὶ διοικητικοῦ), 7) Πολιτικῆς Οἰκονομίας κ. λ., 8) Φιλοσοφικῶν, καὶ 9) Γραμματολογίας.

Ἐκ τούτων ἄλλαι μὲν παρέχονται ἐν τῷ Ἐμπορικῷ Πανεπιστημίῳ (ἀρ. 1, 2, 3, 4, 6) ἄλλαι δὲ ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ (ἀρ. 5) καὶ αἱ λοιπαὶ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ (Universität), αἱ ὑπ' ἀρ. 7, 8, 9.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν ὑπ' ἀριθ. 1, 2, 3, 4 μαθημάτων θίγονται ὄχι μόνον τὰ κυριώτατα σημεῖα τῆς ἀντιστοίχου ὕλης ἀλλὰ καὶ ἡ διδακτικὴ μέθοδος ἐκάστου τούτων τῶν μαθημάτων.

Οἱ σπουδασταὶ τῆς προκειμένης κατηγορίας ὑποχρεοῦνται νὰ μετέχωσιν ἐπίσης τῶν ἐργασιῶν τοῦ «Ἐμπορικοῦ φροντιστηρίου». Ἐν τῷ φροντιστηρίῳ τούτῳ πλὴν τῆς πρακτικῆς ἀσκήσεως τῶν σπουδαστῶν ἐπιδιώκεται καὶ ὁ ἐξῆς εἰδικώτερος σκοπός, ἥτοι ἡ διδασκαλία τῆς Ἱστορίας τῆς Ἐμπορικῆς ἐκπαιδεύσεως, τῆς παρούσης καταστάσεως αὐτῆς ἐν τῷ ἔσωτερικῷ καὶ τῇ ἀλλοδαπῇ, ἡ γενικὴ καὶ εἰδικὴ διδακτικὴ καὶ μεθοδικὴ τῶν ἐμπορικῶν μαθημάτων τοῦ σχολικοῦ προγράμματος. Ἐπίσης διενεργοῦνται συναφῶς ἀσκήσεις ὁμιλιῶν καὶ διδασκαλίας, πραγματεῖαι περὶ διαφόρων ζητημάτων ἢ εἰδικῶν ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων περὶ τῆς διδακτικῆς καὶ μεθοδικῆς τῶν ἐμπορικῶν μαθημάτων κ.λ.

Οἱ σπουδασταὶ τῆς κατηγορίας ταύτης ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ χρησιμο-

ποιῶσι διὰ τὰς ἀνωτέρω ἐργασίας των βιβλία τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Φροντιστηρίου τούτου (δι' ὑποψηφίους καθηγητάς). Ἐπίσης οὗτοι δικαιοῦνται πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν νὰ ἐπισκέπτονται τὰς Συλλογὰς τοῦ Ἐμπορικοῦ Πανεπιστημίου.

Τέλος οὗτοι ἐπισκέπτονται καὶ μέσας ἐμπορικὰς σχολὰς, ὅπως μνηθῶσιν εἰς τὰ τῆς διοικήσεως καὶ λειτουργίας τῶν σχολῶν τούτων.

Συνήθως οἱ σπουδασταὶ τῆς κατηγορίας ταύτης εἶναι ἀπόφοιτοι Ἐμπορικῶν Ἀκαδημιῶν καὶ ὀφείλουσι νὰ διανύσωσι τέσσαρα τοῦλάχιστον ἐξάμηνά σπουδῶν ἐν τῷ Ἐμπορ. Πανεπιστημίῳ καὶ παραλλήλως εἰς τὰ λοιπὰ δύο ὁμοταγῇ Ἰδρύματα (Πολυτεχνεῖον καὶ Πανεπιστήμιον). Ἡ δὲ οὕτω ἀποκτωμένη ἐπιστημονικὴ κατάρτισις εἶναι ἀπαραίτητος ἀλλ' ὄχι καὶ ἐπαρκὴς διὰ τὴν πρόσληψιν των ὡς καθηγητῶν εἰς τὰς Μέσας Ἐμπορ. Σχολὰς. Πρέπει ἐπιπροσθέτως νὰ διανύσωσι δύο τοῦλάχιστον ἔτη ἐν τῇ πράξει τοῦ ἐμπορίου καὶ νὰ ὑποστῶσιν ἐπιτυχῶς ἐνώπιον τῆς Εἰδικῆς Κυβερνητικῆς Ἐξεταστικῆς Ἐπιτροπῆς τὰς ἐξετάσεις πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ἀδείας τοῦ διδάσκειν ἐν Ἐμπορικαῖς Σχολαῖς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΩΡΙΜΟΤΗΤΟΣ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΚΑΤΩΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ.

Α΄. ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ ΠΡΟΣΛΗΨΕΩΣ ΤΟΙΟΥΤΩΝ.

§ 215. Ἐν Αὐστρίᾳ τηρεῖται ἡ ἐξῆς τακτικὴ ὡς πρὸς τὴν πρόσληψιν τινος ὡς διδασκάλου ἢ καθηγητοῦ ἐν οἰκείῳ σχολείῳ τῆς κατωτέρας ἢ στοιχειώδους εἴτε τῆς μέσης βαθμίδος, τόσον γενικῆς ὅσον καὶ τεχνικῆς ἢ εἰδικῆς μορφώσεως.

Ὁ ὑποψήφιος πρέπει νὰ πληροῖ τοὺς ἐξῆς ὄρους :

α) Νὰ εἶναι κάτοχος τῆς ἀντιστοίχου ἐπιστημονικῆς καὶ εἰδικῆς μορφώσεως διὰ τὴν ἣν οὗτος ἐπιδιώκει διδασκαλικὴν ἢ καθηγητικὴν θέσιν, μορφώσεως παρεχομένης ἐν τοῖς σχετικοῖς Ἐκπαιδευτικοῖς Ἰδρύμασιν, ὡς Διδασκαλείῳ, Πανεπιστημίῳ, Πολυτεχνείῳ, Ἐμπορ. Πανεπιστημίῳ κ.λ., καὶ

β) Νὰ ἔχη κριθῆ οὗτος ὥριμος διὰ τὴν ἀνάληψιν διδασκαλίας τῶν μαθημάτων τῆς εἰδικότητός του ἐν τοῖς ἀντιστοίχοις σχολείοις.

Ἡ ὥριμότης δ' αὕτη κρίνεται δι' εἰδικῆς ἐξετάσεως, καλουμένης **ἐξετάσεως ὀριμότητος** (Reifeprüfung). Ἡ τοιαύτη ἐξέτασις διενεργεῖται ἐγγράφως καὶ προφορικῶς ἐνώπιον **Εἰδικῆς Ἐξεταστικῆς Ἐπιτροπῆς**, συνιστωμένης περιοδικῶς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ ἐπιτυχῶν κατὰ τὴν δοκιμασίαν ταύτην ἀποκτᾷ τὸ δικαίωμα τοῦ διδάσκειν εἰς τὰ ἀντίστοιχα σχολεῖα (Παράβαλε καὶ § 22).

Ὁ κατὰ τὰ, ὡς ἄνω, ἀποκτήσας τὸ δικαίωμα τοῦ διδάσκειν προσλαμβάνεται κατ' ἀρχὰς ὡς **βοηθὸς** (Assistent) καὶ ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ταύτην ὀφείλει νὰ διανύσῃ τὰ ἐξῆς στάδια :

- 1) Ἐπὶ ἐν ἐξάμηνον τοῦλάχιστον θὰ παρακολουθήσῃ τὴν διδασκαλίαν πεπειραμένου τακτικοῦ διδασκάλου ἢ καθηγητοῦ τῆς αὐτῆς εἰδικότητος, 2) θὰ

διδάξῃ ἐνώπιον τοῦ διδασκάλου ἢ καθηγητοῦ τούτου ἢ καὶ τοῦ διευθυντοῦ τῆς προκειμένης σχολῆς, 3) θὰ ἀκολουθήσῃ καὶ εἰδικὰ μαθήματα ἐν Διδασκαλείῳ, 4) θὰ ὑποστῇ δευτέρας συμπληρωματικὰς ἐξετάσεις ὠριμότητος, μεθ' ἧς καὶ μόνον πραγματοποιεῖται ἡ μονιμοποίησις του ὡς διδασκάλου ἢ καθηγητοῦ.

Εἰδικώτερον παραθέτομεν ἐν τοῖς ἐπομένοις τὰ τῶν ἐξετάσεων ὠριμότητος τῶν ὑποψηφίων διὰ διδακτικὰς θέσεις ἐν ἐμπορικαῖς σχολαῖς, κατωτέραις καὶ μέσαις.

Β'. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΩΡΙΜΟΤΗΤΟΣ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΔΙΑ ΘΕΣΕΙΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΑΣ ΕΝ ΚΑΤΩΤΕΡΑΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙΣ ΣΧΟΛΑΙΣ.

§ 216. Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος κανονισμὸς ἐξετάσεων ὠριμότητος καθιερώθη διὰ Διατάγματος τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας τῆς 25 Σεπτεμβρίου 1892, δημοσιευθέντος εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 18309 φύλλον τῆς Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως.

Ἴδου συνοπτικὴ περίληψις τούτου :

§ 1.

Ἐξεταστικαὶ Ἐπιτροπαί.

Ἡ ἱκανότης διὰ διδασκαλικῶν θέσεων ἐν διταξίαις ἐμπορικαῖς σχολαῖς ἐφακρῖβουται δι' ἐξετάσεως τῶν ὑποψηφίων ἐνώπιον Κυβερνητικῶν Ἐπιτροπῶν, συνιστωμένων ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας.

Εἰς τὰς Ἐπιτροπὰς ταύτας καλοῦνται ὡς μέλη πρόσωπα εἰδικά, ἐξαιρετικῶς διακριθέντα εἴτε ἐν διδακτικῇ δράσει εἴτε ἐν τῇ πράξει.

§ 2.

Σκοπὸς καὶ τμήματα ἐξετάσεως.

Διὰ τῆς ἐξετάσεως πρόκειται νὰ καταδειχθῇ, ὅτι ὁ ὑποψήφιος ἔχει κατὰ βάθος γνωρίσει τὰ εἰδικὰ μαθήματα, τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ διδάξῃ ἐν διταξίαις ἐμπορ. σχολαῖς, ὡς καὶ τὴν μεθοδικὴν τούτων ἀνάπτυξιν, ἐπὶ πλέον δὲ ὅτι γνωρίζει ἐπαρκῶς ἐπίσης καὶ τὴν γλῶσσαν, ἐν ἣ θὰ ἐνεργῇ τὴν διδασκαλίαν.

Ἡ δοκιμασία περιλαμβάνει τρία τμήματα :

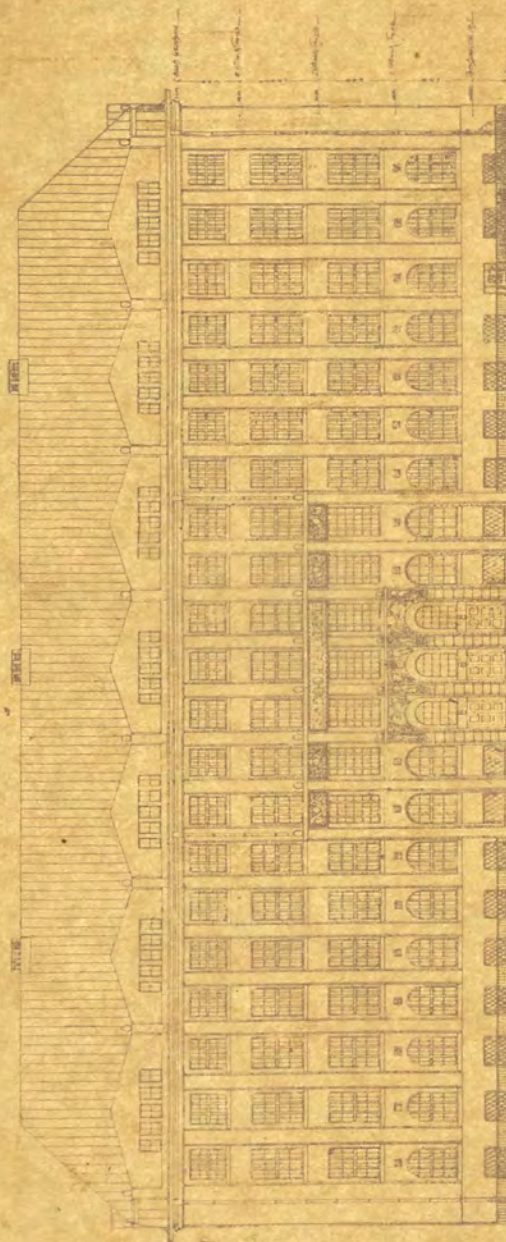
- α) Τὴν κατ' οἶκον πραγματείαν.
- β) Τὰς γραπτὰς ἐξετάσεις (ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς).
- γ) Τὰς προφορικὰς ἐξετάσεις (ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς).

Πρὸς τούτοις ὁ ὑποψήφιος ὑποχρεοῦται νὰ κάμῃ μίαν δοκιμαστικὴν διδασκαλίαν.

§ 3.

Ὅμαδες ἐξεταστῶν μαθημάτων.

Ἡ δοκιμασία, πρὸς τῇ ἀποδείξει περὶ ἐπαρκοῦς γνώσεως τῆς γλώσσης τῆς διδασκαλίας, ἐνεργεῖται καὶ ἐπὶ τῶν κάτωθι ὁμάδων εἰδικῶν μαθημάτων.

Κοινὰ πρόσωπος τοῦ Μεγάρου τοῦ Ἐμπορικοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης; (ἴσα σελ. 339 καὶ 340.)

διδάξῃ ἐνώπιον τοῦ διδασκάλου ἢ καθηγητοῦ τούτου ἢ καὶ τοῦ διευθυντοῦ τῆς προκειμένης σχολῆς, 3) θὰ ἀκολουθήσῃ καὶ εἰδικὰ μαθήματα ἐν Διδασκαλείῳ, 4) θὰ ὑποστῇ δευτέρας συμπληρωματικὰς ἐξετάσεις ὠριμότητος, μεθ' ὧν καὶ μόνον πραγματοποιεῖται ἡ μονιμοποίησις τοῦ ὡς διδασκάλου ἢ καθηγητοῦ.

Εἰδικώτερον παραθέτομεν ἐν τοῖς ἐπομένοις τὰ τῶν ἐξετάσεων ὠριμότητος τῶν ὑποψηφίων διὰ διδακτικὰς θέσεις ἐν ἐμπορικαῖς σχολαῖς, κατωτέραις καὶ μέσαις.

Β'. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ὨΡΙΜΟΤΗΤΟΣ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΔΙΑ ΘΕΣΕΙΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΑΣ ΕΝ ΚΑΤΩΤΕΡΑΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙΣ ΣΧΟΛΑΙΣ.

§ 216. Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος κανονισμὸς ἐξετάσεων ὠριμότητος καθιερώθη διὰ Διατάγματος τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας τῆς 25 Σεπτεμβρίου 1892, δημοσιευθέντος εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 18309 φύλλον τῆς Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως.

Ἴδου συνοπτικὴ περίληψις τούτου :

§ 1.

Ἐξεταστικαὶ Ἐπιτροπαί.

Ἡ ἱκανότης διὰ διδασκαλικὴν θέσιν ἐν διαταίῳ ἐμπορικαῖς σχολαῖς ἐκκριβοῦται δι' ἐξετάσεως τῶν ὑποψηφίων ἐνώπιον Κυβερνητικῶν Ἐπιτροπῶν, συνιστωμένων ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας.

Εἰς τὰς Ἐπιτροπὰς ταύτας καλοῦνται ὡς μέλη πρόσωπα εἰδικά, ἐξαιρετικῶς διακριθέντα εἴτε ἐν διδακτικῇ ἡράσει εἴτε ἐν τῇ πράξει.

§ 2.

Σκοπὸς καὶ τμήματα ἐξετάσεως.

Διὰ τῆς ἐξετάσεως πρόκειται νὰ καταδειχθῇ, ὅτι ὁ ὑποψήφιος ἔχει κατὰ βάθος γνωρίσει τὰ εἰδικὰ μαθήματα, τὰ ὅποια πρόκειται νὰ διδάξῃ ἐν διαταίῳ ἐμπορ. σχολαῖς, ὡς καὶ τὴν μεθοδικὴν τούτων ἀνάπτυξιν, ἐπὶ πλέον δὲ ὅτι γνωρίζει ἐπιμελῶς τὴν γλῶσσαν, ἐν ἣ θὰ ἐνεργῇ τὴν διδασκαλίαν.

Ἡ δοκιμασία περιλαμβάνει τρία τμήματα :

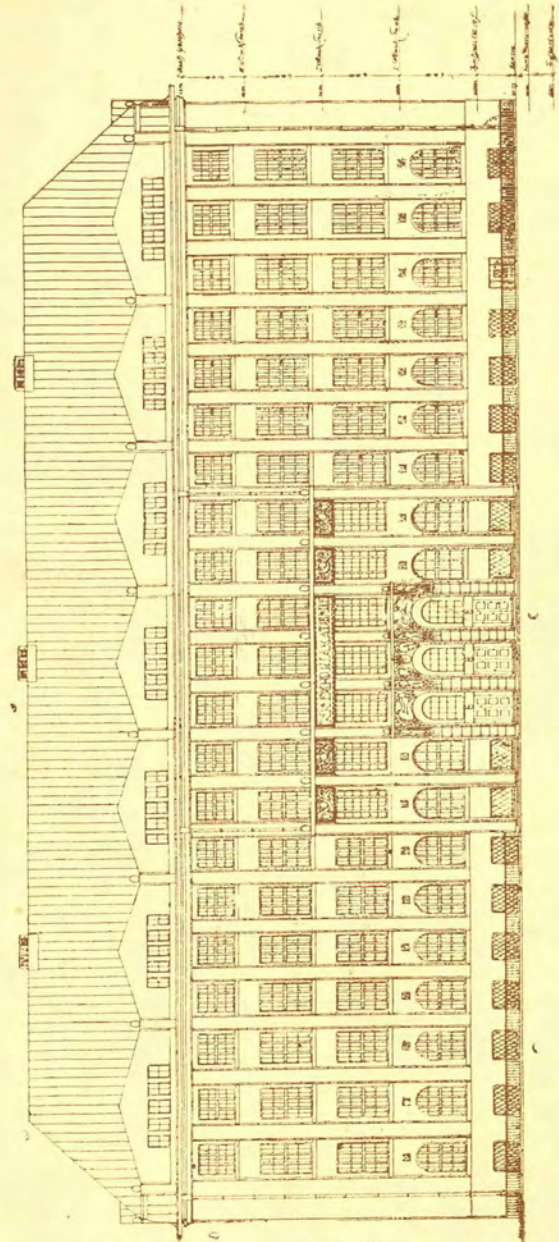
- α) Τὴν κατ' εἶρον κριμασίαν.
- β) Τὰς προπαιθεῖς ἐξετάσεις (ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς).
- γ) Τὰς προσωπικὰς ἐξετάσεις (ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς).

Πρὸς τούτοις, ὁ ὑποψήφιος ὑποχρεοῦται νὰ κάμῃ μίαν δοκιμαστικὴν διδασκαλίαν.

§ 3.

Ὅμαδες ἐξεταστῶν μαθημάτων.

Ἡ δοκιμασία, πρὸς τῇ ἀποδείξει περὶ ἐμπορικῶν γνώσεων τῆς ἐπιπέδου τῆς διδασκαλίας, ἐνεργεῖται καὶ ἐπὶ τῶν κάτωθι ὁμαδῶν εἰδικῶν μαθημάτων :

Κοινὰ πρόσωπος τοῦ Μεγάλου τοῦ Ἐμπορικοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης (δρα σελ. 339 καὶ ἐφεξῆς.)

Πρώτη ομάδα :

1) Λογιστική (ἀπλογραφική και διπλογραφική), 2) Ἐμπορική Ἀλληλο-γραφία και ἔμπορικά ἔγγραφα, 3) Ἐμποριολογία, 4) Συναλλαγματικὸν Δίκαιον, 5) Ἐμπορική Ἀριθμητική.

Δευτέρα ομάδα :

1) Ἐμπορευματολογία ἐν συνδυασμῷ και πρὸς τὴν Φυσικὴν Ἱστορίαν
2) Ἐμπορική Γεωγραφία.

§ 4.

Δήλωσης και προϋποθέσεις διὰ τὴν εξέτασιν.

α'. Ὑποβολὴ τῆς αἰτήσεως.

Ἡ αἴτησις περὶ συμμετοχῆς εἰς τὴν εξέτασιν ἐπὶ μιᾷ τῶν δύο, ὡς ἄνω, (§ 3), ομάδων εἰδικῶν μαθημάτων ὑποβάλλεται εἰς τὴν Διευθύνσιν ἐκείνης τῆς Ἐξεταστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐνώπιον τῆς ὁποίας ὁ αἰτῶν προτίθεται νὰ ἐξετασθῇ.

Ἡ αἴτησις δεόν νὰ συνοδεύηται και ὑπὸ τῶν ἐξῆς : α) μιᾷ βιογραφικῆς ἐκθέσεως τοῦ αἰτοῦντος, ἐν ἣ οὗτος ἀναγράφει μετὰ τοιαύτης ἀκριβείας τὴν πορείαν τῆς μορφώσεώς του, τὴν κατεύθυνσιν, τὴν ἔκτασιν και τὰ βοηθητικὰ συγγράμματα τῶν διὰ τὴν εξέτασιν γενομένων εἰδικῶν μελετῶν του, ὥστε ἡ Ἐξεταστικὴ Ἐπιτροπὴ νὰ δύναιται νὰ κρίνῃ, ἂν ἡ διαλαμβανομένη πορεία σπουδῶν εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὰς κεκανονισμένας ἀξιώσεις, β) τῶν πιστοποιητικῶν σπουδῶν του και ἄλλων τυχόν πιστοποιητικῶν ὡς και τυχόν προγενεστέρως ἀποκτηθέντων πιστοποιητικῶν ἐξ Ἐξεταστικῶν Ἐπιτροπῶν, γ) ἀποδεικτικῶν ἐμφαινόντων ὅτι ὁ ὑποψήφιος ἔχει συμπληρώσει τὸ 20ον ἔτος ἡλικίας, δ) ἀποδεικτικῶν ἐμφαινόντων τὴν ὑπηκοότητα και τὸ ἀμεμπτον τῆς διαγωγῆς του.

β'. Ἀξιώσεις ἐν σχέσει πρὸς τὴν προπαίδευσιν και τὴν εἰδικὴν δεξιότητα τοῦ ὑποψηφίου.

Ὅπως ἐπιτραπῇ ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν εξέτασιν, ἀπαιτεῖται :

1) Ἐν τῇ **πρώτῃ** ομάδι μαθημάτων : — Ἡ ἀπόλυσις ἐκ τῶν τεσσάρων κατωτέρων τάξεων Μέσου Σχολείου (Κατωτέρου Γυμνασίου, Κατωτέρου Πραγματικῶν Γυμνασίου ἢ Κατωτέρου Πρακτικῶν Λυκείου), ὡς και πλήρους δημοσίας Ἐμπορικῆς Ἀκαδημίας, προσέτι δὲ τριετῆς τοῦλάχιστον εὐδόκιμος ὑπηρεσία ἐν λογιστικῷ γραφεῖῳ Ἐμπορικῶν ἢ Τραπεζιτικῶν οἴκου.

2) Ἐν τῇ **δευτέρῃ** ομάδι μαθημάτων : — Ἡ ἀπόλυσις ἐκ τοῦ Χημικοτεχνικοῦ Τμήματος Ἀνωτέρας (δηλ. μέσης) ἐπαγγελματικῆς σχολῆς ἢ τῆς Ἀνωτέρας εἰδικῆς σχολῆς χημικῶν ἐπαγγελμάτων ἐν τῷ Τεχνικῷ Ἐπαγγελματικῷ Μουσεῖῳ και τριετῆς τοῦλάχιστον εὐδόκιμος ὑπηρεσία ἐν τῇ εἰδικῇ πράξει.

Εἰς τὴν εξέτασιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ομάδος μαθημάτων ἐπιτρέπεται ἡ συμμετοχὴ και εἰς τοὺς ἐξῆς : α) **Σπουδαστὰς** ἐνὸς Πανεπιστημίου, οἱ ὁποῖοι, ὑπὸ τοὺς ὅρους τοῦ κατωτέρου ἀρθροῦ 5, ἀποδεικνύουσιν, ὅτι εἶναι κάτοχοι

ἐπαρκῶν φυσιογνωστικῶν ἢ γεωγραφικῶν σπουδῶν, β) **Διδασκάλους** Πλήρων Δημοτικῶν Σχολείων, κεκτημένους πιστοποιητικὸν ὠριμότητος διὰ τὴν θέσιν των ταύτην. γ) **Διδασκάλους** ἐν Ἀστικαῖς Σχολαῖς καὶ ὑποψηφίους διὰ διδασκαλικὴν ἔδραν ἐν Γυμνασίῳ ἢ Πρακτ. Λυκείῳ, κεκτημένους τὴν ὠριμότητα διὰ μαθήματα Φυσικῶν Ἐπιστημῶν, οἷτινες ἐξαιρετικῶς ὑπόκεινται μόνον εἰς συμπληρωματικὴν ἐξέτασιν ἐπὶ τῆς Ἐμπορευματολογίας καὶ τῆς Ἐμπορ. Γεωγραφίας. δ) Εἰς **ἕτερα πρόσωπα** μὴ κατέχοντα τὰ ἄνω προσόντα ἀλλ' εὐμοιροῦντα ἐπαρκοῦς γενικῆς καὶ εἰδικῆς μορφώσεως καὶ ἔχοντα μακρὰν εὐδόκιμον ἐν τῇ πράξει δρασίαν εἴτε καὶ εἰς **ἄλλοδαποὺς** ἀναλόγου μορφώσεως, ὅποτε προσαλαπιεῖται καὶ ἡ σχετικὴ ἔγκρισις τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας.

§ 5.

Ἀξιώσεις τῆς ἐξετάσεως.

Ἐν τῷ παρόντι ἄρθρῳ καθορίζεται ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἡ ἔκτασις τῆς ὕλης ἐξ ἐκάστου μαθήματος, ἐφ' ἧς ὑποχρεοῦται ὁ υποψήφιος ἐκάστης τῶν δύο ομάδων νὰ ἐξετασθῇ, ὡς καὶ ἡ τῆς γλώσσης τῆς διδασκαλίας. Ἡ ὕλη αὕτη εἶναι τοῦλάχιστον τόση, ὅση ἢ ἀντιστοίχως ἀναγραφομένη ἐν τῷ Ἀναλυτ. Προγράμματι τῆς Ἐμ. Ἀκαδημίας.

§ 6.

Τρόποι ἐξετάσεως.

α'. Αἱ κατ' οἶκον πραγματεῖαι.

Ἐὰν οἱ ὄροι τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐξέτασιν πληρῶνται, τότε ἡ Ἐξετ. Ἐπιτροπὴ δρίζει εἰς τὸν υποψήφιον τὴν κατ' οἶκον ἐκτελεστέαν ἔργασίαν (πραγματεῖαν).

Τὸ θέμα ἐκλέγεται οὕτως, ὥστε νὰ περιληφθῶσιν ἐν αὐτῷ τὰ εἰδικὰ τῆς ἐξετάσεως σημεῖα καὶ οὕτω ὁ υποψήφιος νὰ λάβῃ τὴν εὐκαιρίαν νὰ καταδείξῃ τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν βαθύτητα τῶν εἰδικῶν γνώσεών του ὡς καὶ τὴν ἰκανότητα τῆς ἐκθέσεως (ἢ περιγραφῆς).

Κατ' οἶκον ἔργασίαι δίδονται :

α) Ἐν τῇ **Πρώτῃ Ομάδι** : — Ἐκ τῆς Λογιστικῆς καὶ Ἀλληλογραφίας, ἐκ τῆς Ἐμπορ. Ἀριθμητικῆς καὶ ἐκ τοῦ Ἐπαγγέλματ. Δικαίου.

β) Ἐν τῇ **Δευτέρῃ Ομάδι** : — Ἐκ τῆς Ἐμπορευματολογίας, Ἐμπορικῆς Γεωγραφίας — Ἐκ τῆς Φυσικῆς καὶ Χημείας καὶ τῆς Φυσιγνωσίας. Τὰ προτεινόμενα ζητήματα περιλαμβάνουσι μεγάλα πῶς περιεκτικὰ θέματα, κατὰ τὸ πλεῖστον, θεωρητικοῦ χαρακτήρος.

Ὁ υποψήφιος ὑποχρεοῦται νὰ λύσῃ δύο κατ' οἶκον ζητήματα ἐκ τῶν μαθημάτων τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκλεγείσης ομάδος.

Πρὸς ἐπεξεργασίαν τῶν κατ' οἶκον ἔργασιῶν παρέχεται εἰς τὸν υποψήφιον προθεσμία δύο μηνῶν δι' ἕκαστον θέμα. Ἐὰν ὑπάρχωσιν ἀποχωρῶντες πρὸς τοῦτο λόγοι, δύναται ἡ Ἐξεταστικὴ Ἐπιτροπὴ νὰ χορηγήσῃ παρτάσιν ἀνάλογον εἰς τὴν προθεσμίαν ταύτην.

Ὁ υποψήφιος δύναται νὰ παραδώσῃ τὴν κατ' οἶκον ἔργασίαν του, τυχὸν συμπληρωθεῖσαν, καὶ ἐναρτίερον.

Ὁ Διευθυντῆς τῆς Ἐξετ. Ἐπιτροπῆς δρίζει ἐκάστοτε, ποῖος εἰδικὸς ἔξεταστῆς θὰ συντάξῃ τὰ προταθησόμενα ζητήματα τῆς κατ' οἶκον ἔργασίας.

β'. Αἱ γραπτὰ ἐξετάσεις.

Αἱ γραπτὰ ἐξετάσεις ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν, μέχρι ποίου βαθμοῦ εἶναι εἰς θέσιν ὁ υποψήφιος, νὰ ἐπιδείξῃ μίαν ταχείαν καὶ ἀσφαλῆ γνώσιν, καὶ δὴ ἄνευ βοηθητικοῦ τινος μέσου, ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν σπουδῶν του. Ἐν ἡ ὅμως περιπτώσει ὅ ὑποψήφιος πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματός του ἔχῃ ἀνάγκην βοηθητικοῦ τινος μέσου (ὡς πινάκων, νομικῶν βιβλίων, χαρτῶν, δελτίων τιμῶν κ.τ.λ.), τότε τοῦτο σημειοῦται ῥητῶς κατὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ ζητήματος τῆς ἐξετάσεως.

Κατ' ἀρχὴν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ γραπτὴ ἐξέτασις ἐπὶ ἐκάστου μαθήματος τῆς ἐκλεγείσης ομάδος.

Ἐν τῇ πρώτῃ ομάδι γίνονται δύο γραπτὰ ἐξετάσεις καὶ δὴ οὕτως ὥστε τὸ θέμα τῆς πρώτης ἐξετάσεως νὰ συνίσταται εἰς ἕκτενῇ πῶς πρακτικὴν ἀσκησιν, περιλαμβάνουσαν ἐν συνδυασμῷ σημεῖα ἐκ τῆς Λογιστικῆς, Ἀλληλογραφίας καὶ Ἐμπορικῆς Ἀριθμητικῆς, ἡ δὲ δευτέρα νὰ ἐκτείνηται ἐπὶ τῆς Ἐμπορευματολογίας καὶ τοῦ Συναλλαγματικοῦ Δικαίου.

Οἱ υποψήφιοι τῆς δευτέρας ομάδος ὑφίστανται τρεῖς ἐγγράφους ἐξετάσεις : 1) μίαν ἐπὶ τῆς Ἐμπορευματολογίας, 2) ἑτέραν ἐπὶ τῆς Ἐμπορικῆς Γεωγραφίας, καὶ 3) ἑτέραν ἐπὶ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας.

Ὁ Διευθυντῆς τῆς Ἐξετ. Ἐπιτροπῆς ἀποφαίνεται εἰς ποίους κλάδους θὰ γίνῃ ἡ τρίτη ἐξέτασις. Ἐν τῷ καθορισμῷ τούτῳ ὁ Διευθυντῆς λαμβάνει ὑπ' ὄψιν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰς προγενεστέρας σπουδὰς τοῦ υποψηφίου ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν κατ' οἶκον ἔργασίαν τούτου, διότι ἡ κατ' οἶκον ἔργασία καὶ ἡ γραπτὴ ἐξέτασις συνήθως ἐναλλάσσονται πρὸς ἀλλήλας.

Διὰ τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος ἐκ τῆς Λογιστικῆς, Ἀλληλογραφίας καὶ Ἐμπορ. Ἀριθμητικῆς παρέχονται εἰς τὸν υποψήφιον 5 ὥραι, διὰ πᾶσαν δ' ἄλλην γραπτὴν ἐξέτασιν 4 ὥραι.

Μετὰ τὴν ἐγγράφον ἐξέτασιν οἱ υποψήφιοι τῆς δευτέρας ομάδος ὑποχρεοῦνται νὰ ἐκτελέσωσιν ἐν ἐνὶ ἔργαστηρίῳ καὶ ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ εἰδικοῦ ἐξεταστοῦ μίαν πρακτικὴν ἔργασίαν ἐκ τῆς Ἐμπορευματολογίας.

γ'. Ἡ προφορικὴ ἐξέτασις.

Ἡ προφορικὴ ἐξέτασις ἐκτείνεται ἐπὶ πάντων τῶν μαθημάτων ἐκείνης τῆς ομάδος, ἧς τὴν ὠριμότητα ἐπιδιώκει ὁ υποψήφιος ὑπὸ τοὺς ὄρους τῆς § 5.

Ἡ προφορικὴ δοκιμασία δέον ὄχι μόνον νὰ καταδείξῃ γενικὰς γνώσεις τοῦ υποψηφίου ἀλλὰ καὶ νὰ συμπληρώσῃ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐγγράφου δοκιμασίας, καὶ δὴ εἰς ἃ σημεῖα ὁ υποψήφιος κατὰ τὴν γραπτὴν ἐξέτασιν οὐδόλως ἢ ἀτελῶς ἐπέδειξε τὰς γνώσεις του.

Ἡ διάρκεια τῆς προφορικῆς ἐξετάσεως δρίζεται εἰς ἡμίσειαν ὥραν κατὰ μάθημα κατὰ μέσον ὄρον. Διὰ τοὺς πολὺ καλὰ παρεσκευασμένους ὑποψηφίους ἡ προθεσμία αὕτη συντομεύεται κατὰ τι.

δ'. Δοκιμαστικὴ διδασκαλία.

Ἡ δοκιμαστικὴ διδασκαλία ἔχει ὡς σκοπὸν νὰ παράσῃ μίαν εἰκόνα τοῦ παιδαγωγικοῦ ταλάντου τοῦ υποψηφίου.

Ἐνεργεῖται δ' αὕτη ἐν τινι διταξίῳ ἐμπορικῇ σχολῇ τοῦ τόπου, ὅπου διενεργεῖται ἡ ἐξέτασις, καὶ δὴ μετὰ τινος ἡμέρας ἀπὸ τοῦ πέρατος τῆς προφορικῆς ἐξετάσεως. Ἡ διδασκαλία δ' αὕτη γίνεται ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἐξ. Ἐπιτροπῆς καὶ ἐνὸς ἐιδικοῦ ἐξεταστοῦ.

Ὁ ὑποψήφιος λαμβάνει γνῶσιν τοῦ διδασκτέου μαθήματος μίαν ἡμέραν πρὸς τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν θὰ γίνῃ ἡ διδασκαλία του. Ὅφείλει δὲ τὸ μάθημα, ὅπερ ἀκριβῶς ἐν τῇ προκειμένῃ τάξει εὐρίσκεται ἐν ἀναπτύξει, νὰ συνεχίσῃ καὶ ἀκολούθως τὸ ὑπ' αὐτοῦ διδασχθέν τμήμα ἀμέσως νὰ ἐπαναλάβῃ μετὰ τῶν μαθητῶν ἐξετάζων αὐτοὺς καὶ διασαφηνίζων.

Διὰ τῆς δοκιμαστικῆς διδασκαλίας διαπιστοῦται ἡ ἱκανότης τοῦ ὑποψηφίου πρὸς μεθοδικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ προκειμένου μαθήματος.

§ 7.

Συμπληρωματικαὶ ἐξετάσεις.

Συμπληρωματικαὶ ἐξετάσεις γίνονται διὰ τινος κατηγορίας ὑποψηφίων τῆς δευτέρας ομάδος ἐπὶ τῆς Ἐμπορευματολογίας καὶ Ἐμπορ. Γεωγραφίας. Δι' αὐτῶν ὁ ὑποψήφιος πρόκειται νὰ καταδείξῃ ὅτι πλὴν τῆς καθαρῶς ἐπιστημονικῆς καταρτίσεώς του, δι' ἣν ἔχει ἤδη ὑποστῆ δοκιμασίαν ὠριμότητος, γνωρίζει καὶ τὰς πρακτικὰς ὠφελίμους ἐφαρμογὰς τῶν ἐπιστημονικῶν ἐκείνων γνώσεων.

Αἱ συμπληρ. ἐξετάσεις συνίστανται: α) ἐκ μιᾶς γραπτῆς καὶ β) μιᾶς προφορικῆς δοκιμασίας, ἐν ᾗ μέτρῳ ὁρίζεται ἐν § 5.

Διὰ τὴν γραπτὴν παραχωροῦνται 4 ὥραι, διὰ τὴν προφορικὴν μία ὥρα περίπου.

Οἱ ἐξεταζόμενοι εἰς τὴν Ἐμπορευματολογίαν ὀφείλουσιν κατὰ τὴν προφορικὴν δοκιμασίαν νὰ καταδείξωσιν καὶ τὰς πρακτικὰς ἐμπορευματολογικὰς γνώσεις ἐν τινι ἐργαστηρίῳ ἢ ἐπὶ δειγμάτων ἐμπορευμάτων.

§ 8.

Ἐκαστος ὑποψήφιος καταβάλλει ὡς ἐξέταστρα 60 Κορώνας. (Τὸ ποσὸν τοῦτο ὠρίσθη κατὰ τὸ 1920 εἰς 120 Κορ.).

§ 9.

Ἀναφορικῶς πρὸς τὸν τρόπον κρίσεως τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐξετάσεως ὠριμότητος τῶν ὑποψηφίων, ὡς ἐπίσης κατὰ τὰς ἐπαναληπτικὰς ἐξετάσεις, πρὸς τὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν πιστοποιητικῶν ὠριμότητος κ.λ., ἐφαρμόζονται κατ' ἀναλογίαν αἱ ἀντίστοιχοι διατάξεις ἐπὶ τῆς ἐξετάσεως ὑποψηφίων διὰ διδασκαλικὰς ἔδρας ἐν Γυμνασίοις καὶ Πρακτ. Λυκείοις.

Γ. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΩΡΙΜΟΤΗΤΟΣ ΔΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΙΚΑΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΝ ΕΜΠΟΡ. ΑΚΑΔΗΜΙΑ

§ 217. Οὗτος καθιερώθη διὰ τοῦ σχετικοῦ Διατάγματος Ὑπ. Παιδείας, τῆς 24 Μαΐου 1907 (Ἐφ. Κυβ. ἀρ. 138 τῆς 6/6/1907).

Ὁ κανονισμὸς οὗτος εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸν προηγούμενον καὶ ἐν ἄλλῳ περιλήψει ἔχει οὕτω :

§ 1.

Ἐξεταστικαὶ Ἐπιτροπαί.

Ἡ ἱκανότης διὰ τὴν ἔδραν τῶν ἐμπορικῶν μαθημάτων καὶ τὴν τῶν νεωτέρων ξένων γλωσσῶν ἐξακριβοῦται δι' ἐξετάσεως διενεργουμένης ἐνώπιον Ἐξεταστικῶν Ἐπιτροπῶν συνιστωμένων ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας. Αἱ Ἐπιτροπαὶ αὗται φέρουσι τὸ ὄνομα **Ἐξεταστικαὶ Ἐπιτροπαὶ διὰ τὸ καθηγητικὸν ἀξίωμα ἐν ἀνωτέροις ἐμπορικαῖς σχολαῖς** (Ἐμ. Ἀκαδημαίαις).

Εἰς ταύτας δὲ προσκαλοῦνται ὡς μέλη εἰδικοί ἄνδρες, οἱ ὅποιοι ἐπέδειξαν ἐξαιρετικὴν ἱκανότητα ἐν τῷ καθηγητικῷ ἐπαγγέλματι ἢ ἐν τῇ πράξει.

Οἱ ἐμπειστευμένοι μὲ τὰ καθήκοντα ἐπιθεωρήσεως τῶν ἀνωτέρων ἐμπορικῶν σχολῶν (Ἀκαδημιῶν) δικαιοῦνται νὰ παρευρίσκωνται κατὰ τὰς ἐν λόγῳ ἐξετάσεις ὠριμότητος.

Ἡ ἱκανότης διὰ καθηγητικὴν ἔδραν τῆς γλώσσης, ἐν ἣ γίνεται ἡ διδασκαλία, (τῆς μητρικῆς), ἢ τῆς γεωγραφίας καὶ ἱστορίας ἢ τῶν Μαθηματικῶν ἢ τῶν φυσικῶν Ἐπιστημῶν ἐν ἀνωτέροις ἐμπορικῇ σχολῇ ἀποδεικνύεται διὰ τῆς προσαγωγῆς τοῦ ἀντιστοίχου «πιστοποιητικοῦ ὠριμότητος» δι' ὁμοίας ἔδρας ἐν Μέσοις Σχολείοις (Γυμνασίοις ἢ Λυκείοις). Οὐχ ἦττον ἡ ἱκανότης αὕτη δεόν νὰ συμπληρωθῇ καὶ δι' ἀντιστοίχων «συμπληρωματικῶν ἐξετάσεων ὠριμότητος».

§ 2.

Σκοπὸς, μορφή ἐξετάσεως, ομάδες ἐξεταστῶν μαθημάτων.

Διὰ τῆς ἐξετάσεως ὠριμότητος πρόκειται νὰ καταδειχθῇ ὅτι ὁ ὑποψήφιος ἀνταποκρίνεται πλήρως πρὸς τοὺς ἐν τῷ κανονισμῷ τούτῳ θετειμένους ὅρους ἀπὸ ἀπόψεως τῆς ἀριτίας γνώσεως τῶν εἰδικῶν μαθημάτων καὶ τῆς μεθοδικῆς τούτων ἀναπτύξεως.

Ἡ ἐξέτασις διαιρεῖται εἰς τὰ ἑξῆς στάδια :
1) Τὴν κατ' οἶκον ἐργασίαν (πραγματεῖαν), 2) Τὴν ἔγγραφον ἐξέτασιν, 3) Τὴν προφορικὴν ἐξέτασιν, καὶ 4) Τὴν δοκιμαστικὴν διδασκαλίαν.
Ἡ ἐξέτασις γίνεται ἐπὶ μιᾶς τῶν κάτωθι ομάδων μαθημάτων.

Πρώτη Ὅμας (διὰ καθηγητὰς τῶν ἐμπορικῶν).

Α. Πρωτεύοντα μαθήματα :

1) Ἐμπορολογία, 2) Ἐμπορικὴ Ἀλληλογραφία καὶ ἐμπορικὰ ἔγγραφα καὶ Λογιστικὴ, 3) Ἐμπορικὴ ἀριθμητικὴ.

Β. Δευτερεύοντα μαθήματα.

1) Ἐμπορικὸν Συναλλαγματικὸν καὶ Ἐπαγγελματικὸν Δίκαιον, 2) Πολιτικὴ Οἰκονομία.

Δευτέρα Όμάς (διά καθ. ξένων γλωσσών).

Α. Πρωτεύοντα μαθήματα :

- 1) Μία νεωτέρα ξένη γλώσσα (Ιταλική ή Γαλλική ή Αγγλική ή Ρωσική).
- 2) Η Έμπορική άλληλογραφία εν τῇ ἀντιστοίχῳ ξένη γλώσσῃ.

Β. Δευτερεύοντα μαθήματα :

- 1) Στοιχεῖα τῆς Έμπορολογίας καὶ τῆς Λογιστικῆς.

§ 3.

Δήλωσις πρὸς ἐξέτασιν.

Α. Ὑποβολή τῆς αἰτήσεως :

Ἡ αἴτησις περὶ συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐξέτασιν ἐν τινὶ τῶν, ὡς ἂνω, δύο ομάδων δεόν νὰ ὑποβληθῇ ὑπὸ τοῦ ὑποψηφίου εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῆς Ἐξ. Ἐπιτροπῆς, ἐνώπιον τῆς ὁποίας προτίθεται νὰ ἐξετασθῇ οὗτος.

Ἡ αἴτησις αὐτὴ συνοδεύεται ὑπὸ τῶν ἑξῆς ἐγγράφων :

- 1) Μῆς συντόμου βιογραφίας τοῦ αἰτούντος, 2) Πιστοποιητικῶν καὶ ἄλλων ἀποδεικτικῶν περὶ τῶν ἐν τῷ παρόντι καιονισμῷ προβλεπομένων σπουδῶν ὡς καὶ τῆς πρακτικῆς δράσεως. 3) Ἀποδεικτικῶν τῆς ὑπηκοότητος καὶ τῆς χρηστῆς διαγωγῆς αὐτοῦ.

Β. Ὅροι ὡς πρὸς τὴν προπαίδευσιν κ. λ.

Διὰ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν ἐξέτασιν ἀπαιτεῖται :

Ἐν τῇ **Πρώτῃ Ὁμάδι** : Ἡ δπόλυσις ἐκ τοῦ καιωτέρου κί' λου (Γυμνασίου ἢ Λυκείου) ἢ καὶ ἐκ πλήρους ἀνωτέρου ἐμπορικῆς σχολῆς (Ἐμ. Ἀκαδημίας) ἢ ἐπιτυχῆς ἐξέτασις ὠριμότητος ἐν Μέσῳ Σχολείῳ (Γυμνασίῳ ἢ Πρ. Λυκείῳ) καὶ δπόλυσις ἐκ τῆς εἰδικῆς τάξεως ἐμπορικῶν σπουδῶν δι' ἀπολελυμένους Μέσων Σχολείων παρὰ Ἐμ. Ἀκαδημίας ἢ ἐκ τοῦ Γενικοῦ Τμήματος (πρώτου ἔτους σπουδῶν) τῆς Exportakademie (δηλ. τοῦ Ἐμπορ. Πανεπιστημίου) καὶ ἐπιπροσθέτως, διὰ πάντας τούτους τοὺς ὑποψηφίους, διετῆς ἱκανοποιητικῆς δράσεως ἐν λογιστικῷ γραφείῳ, εἰ δυνατόν, ἐν τῷ χονδρικῷ ἐμπορίῳ μεγάλου κέντρου ἢ παρὰ τραπεζῆ καὶ τέλος αἱ ὑπὸ τοῦ Ἐμπορ. Πανεπιστημίου Παιδείας προβλεπόμεναι διετεῖς πανεπιστημιακαὶ σπουδαί.

Οἱ ὑποψήφιοι δεφίλουν νὰ ἀποδείξουν διὰ τῶν οἰκείων «βιβλιαρίων σπουδῶν» ἢ «φυλλαδίων σπουδῶν», ἢ ἄλλων ἀποδεικτικῶν ὅτι ἔχουν διανύσει 4 ἐξάμηνα πανεπιστημιακῶν εἰδικῶν σπουδῶν εἰς τὰ πρωτεύοντα καὶ δευτερεύοντα μαθήματα τῆς ἐκλεγείσης ομάδος καὶ ἐπὶ πλέον, ὅτι ἔχουν παρακολουθῆσει μετ' ἐπιτυχίας ἐν τινὶ Πανεπιστημίῳ παραδόσεις φιλοσοφικῶν καὶ παιδαγωγικῆς (ἰδίᾳ ἱστορίας αὐτῆς ἀπὸ τοῦ 16ου αἰῶνος) ὡς καὶ Γραμματολογίας. Ἐπίσης ὅτι μετέσχον εἰς πάσας τὰς φροντιστηριακὰς ἀσκήσεις κ. λ.

Ἐν τῇ **Δευτέρῃ Ὁμάδι** : Ἡ τετραετῆς φοίτησις ἐν Πανεπιστημίῳ ὡς τακτικοῦ σπουδαστοῦ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς, ἀφιερωμένη εἰς τὴν σπουδὴν τῆς σχετικῆς νεωτέρας ξένης γλώσσῃς ὡς καὶ τῆς γλώσσῃς τῆς μητρικῆς (ἐν

ἢ γίνεται ἡ διδασκαλία ἐν τῇ μέσῃ ἂνωτ. ἐμπ. Σχολῇ). Ἐπίσης πρέπει νὰ ἀποδείξουν οἱ ὑποψήφιοι οὗτοι ὅτι συμμετέσχον ἀνελλιπῶς καὶ ἐπιτυχῶς εἰς πάσας τὰς σχετικὰς φροντιστηριακὰς ἐργασίας καὶ ἀσκήσεις. Ἐπίσης οἱ αὐτοὶ πρέπει ἀκόμη νὰ ἔχωσιν ἐπαρκῶς παρακολουθῆσει παραδόσεις φιλοσοφίας, παιδαγωγικῆς καὶ Γραμματολογίας.

Ἐν ἔτος διαμονῆς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πρὸς ἐκμάθησιν τῆς σχετικῆς ξένης γλώσσῃς, ἀποδεικνύομενον δεόντως, δύναται νὰ ὑπολογισθῇ εἰς τὸν χρόνον σπουδῶν δι' ἀποφάσεως τοῦ Ἐμπορ. Πανεπιστημίου Παιδείας.

Σπουδαὶ γινόμεναι ἐν ξένῳ Πανεπιστημίῳ, ἀνάλογοι κατ' εἶδος καὶ ἔκτασιν πρὸς τὰς ἐνταῦθα προβλεπομένας, δύναται νὰ ἀναγνωρισθῶσιν ὑπὸ τῆς Ἐξ. Ἐπιτροπῆς ὡς ἰσότιμοι πρὸς τὰς ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ τοιαύτας. Ἐν περιπτώσει ἀμφιβολιῶν ἀποφαίνεται τὸ Ἐμπορ. Πανεπιστήμιον τῆς Παιδείας.

§ 4

Ἀπαιτήσεις τῆς ἐξετάσεως.

Ἐνταῦθα καθορίζεται ἡ ἔκτασις καὶ τὸ ποσοδ τῆς ὕλης : α) ἐκ τῆς μητρικῆς γλώσσῃς, β) ἐξ ἐκάστου τῶν ἐξεταστέων μαθημάτων ἐκάστης ομάδος, ἐφ' ὧν ὁ ὑποψήφιος ἐκάστης κατηγορίας ὑποχρεοῦται νὰ ἐξετασθῇ.

Σημ.— Ἡ τοιαύτη ὕλη εἶναι περίπου, ὅπως ἀντιστοίχως καὶ ἡ ἀντιστοίχως διδασκομένη ἐν τῷ Ἐμπορ. Πανεπιστημίῳ ἢ ἐν τῷ θεωρητικῷ Πανεπιστημίῳ.

§ 5.

Τρόπος ἐξετάσεως.

Οὗτος εἶναι ὅμοιος πρὸς τὸν ἀντίστοιχον διὰ τοὺς ὑποψηφίους διδασκάλους διταξίων ἐμπορικῶν σχολῶν.

Α. Κατ' οἶκον ἐργασίαι προτείνονται :

Διὰ τὴν **Πρώτην Ὁμάδα** ἀνὰ μία ἐπὶ :
1) Τῆς Ἐμπορολογίας, 2) Τῆς Λογιστικῆς καὶ Ἀλληλογραφίας καὶ ἐργασιῶν Γραφείου, καὶ 3) Ἐμπορ. Ἀριθμητικῆς.

Διὰ τὴν **Δευτέραν Ὁμάδα** : 1) Μία ἐργασία (πραγματεία) γραμματολογικῆ καὶ ἱστορικῆ, 2) Μία ἐργασία ἐκ τῆς Ἐμπορ. Ἀλληλογραφίας.

Ἀμφότεραι αἱ ἐργασίαι αὐταὶ ἐκτελεστέαι ἐν τῇ ἀντιστοίχῳ ξένη γλώσσῃ. Κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῆς κατ' οἶκον ἐργασίας ὁ ὑποψήφιος ὄχι μόνον ἐπιτρέπεται νὰ κάμῃ χρῆσιν φιλολογικῶν βοηθημάτων ἀλλὰ καὶ ἀξιοῦται ἢ ἀναγκαία γνώσις τῆς βιβλιογραφίας τοῦ προκειμένου θέματος. Ἐπομένως εἰς τὰ πονήματά του ὁ ὑποψήφιος δύναται καὶ δεφίλει νὰ περιλάβῃ ἐν ἀρχικῷ μὲν πινάκι πάντα τὰ βοηθήματα, ἄτινα ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν, ἐντὸς δὲ τοῦ κειμένου τοῦ πονήματος καὶ ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ νὰ δνομάξῃ τὸ ἀντίστοιχον βοήθημα. Τέλος δεφίλει οὗτος νὰ δηλώσῃ ἐγγράφως ὅτι τὸ ὑποβληθὲν πόνημα εἶναι ἀποκλειστικῶν ἴδιον αὐτοῦ ἔργον καὶ ὅτι δὲν ἔκαμε χρῆσιν ἄλλου βοηθητικοῦ μέσου πλὴν τῶν μνημονευομένων.

Διὰ τὴν συμπλήρωσιν ἐκάστης κατ' οἶκον ἐργασίας παρέχεται προθεσμία 3 μηνῶν.

Ἐπιπροσθέτως οἱ ὑποψήφιοι συγκεντροῦντες τοὺς ὅρους συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς πρώτης ομάδος καὶ ἀποκτήσαντες ἤδη προγενεστέρως τὴν ἱκανότητα (ὡρι-

μότητα) τοῦ διδάσκειν ἐν διταξίῳ ἐμπορικῇ σχολῇ, ὡς καὶ ἐκεῖνοι οὔτινες πρὸς τοῖς γενικοῖς ὅροις συμμετοχῆς δύνανται νὰ ἐπιδείξωσι μακρὰν καὶ πολυμερῆ δρασίαν ἐν τῇ πράξει εἴτε νὰ ἐπιδείξωσιν ἀξιόλογα εἰδικὰ συγγράμματα, δύνανται ὑπὸ τῆς Ἐξετ. Ἐπιτροπῆς νὰ ἀπαλλαγῶσιν ἐν ὄλῳ ἢ ἐν μέρει τῆς ὑποχρεώσεως τῆς κατ' οἶκον ἐργασίας.

Β. Γραπταὶ ἐξετάσεις :

Ὁ σκοπὸς καὶ ἡ διεξαγωγὴ τούτων οὐκ ἀντίστοιχα διὰ τοὺς ὑποψηφίους δι' ἐμπορικῶν διταξίους σχολὰς.

Ἐκαστὸν ζήτημα προτεινόμενον ἐν τῇ γραπτῇ ἐξετάσει ἀποτελεῖται ἐκ δύο αὐτοτελῶν μερῶν, ἅτινα ὁμῶς θεωροῦνται ὡς ἐν συνολικὸν θέμα.

Ἐν τῇ **Πρώτῃ Ὁμάδι** προτείνονται ἀνὰ ἓν ζήτημα ἐκ τῶν :
1) Ἐμποριολογίας, 2) Λογιστικῆς, Ἀλληλογραφίας καὶ ἐργασιῶν Γραφείου, 3) Ἐμπορικῆς Ἀριθμητικῆς.

Ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 ζητήματος ἐν μέρος ἀναφέρεται εἰς τραπεζικὴν, ἔτερον δὲ εἰς ἐμπορικὴν ἐπιχείρησιν.

Ἐν τῇ **Δευτέρῃ ὀμάδι** προτείνεται ἀνὰ ἓν ζήτημα ἐκ τῶν : 1) θεμάτων γενικοῦ περιεχομένου, 2) Ἐμπο. Ἀλληλογραφίας ἐν τῇ ξένη γλώσσῃ.

Ἀμφότεραι αἱ ἐργασίαι αὗται εἶναι ἐκτελεστέαι εἰς τὴν ξένην ταύτην γλώσσῃ.

Πρὸς λύσιν τῶν ζητημάτων παρέχεται εἰς τὸν ὑποψήφιον προθεσμία 8 ὥρων. Ἡ προθεσμία αὕτη τοποθετεῖται ἐντὸς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας μὲ ἀνάλογον διακοπὴν διὰ τὸ γεῦμα καὶ οὕτως ὥστε αἱ 4 πρῶται ὥραι νὰ ἀφιερῶνται εἰς τὴν λύσιν τοῦ ἐνὸς μερικοῦ τμήματος καὶ αἱ λοιπαὶ 4 εἰς τὴν τοῦ δευτέρου.

Μόνον, ἐὰν πᾶσαι αἱ γραπταὶ αὗται ἐργασίαι κριθῶσιν ἱκανοποιητικαί, δύνανται ὁ ὑποψήφιος νὰ κληθῇ πρὸς συμμετοχὴν καὶ εἰς τὴν προφορικὴν δοκιμασίαν.

Γ. Προφορικὴ ἐξέτασις.

Αὕτη ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τῶν πρωτεύοντων καὶ ἐπὶ τῶν δευτερευόντων μαθημάτων ἐκάστης ὀμάδος.

Διὰ τὴν ἐξέτασιν ἐκάστου πρωτεύοντος μαθήματος παρέχεται προθεσμία 1 ὥρας καὶ διὰ τὴν τῶν δευτερευόντων, ὅλων ὁμοῦ, 1/2 ὥρας.

§ 6.

Συμπληρωτικαὶ ἐξετάσεις

Πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ δικαιώματος τοῦ διδάσκειν εἰς Ἐμπορ. Ἀκαδημίας ἐπιτρέπεται ἡ ἐνέργεια συμπληρωτικῶν ἐξετάσεων ὀριμότητος ἐπὶ ἐνίων μαθημάτων.

Τὰ μαθήματα ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς :

1) Ἐμπορικὴ Γεωγραφία, 2) Ἐμπορικὴ Ἱστορία, 3) Ἐμπορικὴ Ἀριθμητικὴ, 4) Πολιτικὴ Ἀριθμητικὴ, 5) Ἐμπορευματολογία καὶ Μηχανικὴ Τεχνολογία, 6) Ἐμπορ. Ἀλληλογραφία ἐν ξένη γλώσσῃ ζώσῃ.

Ἐπιτρέπεται δὲ νὰ μετᾶσχωσιν οἱ ἑξῆς ὑποψήφιοι :

Α') Εἰς τὰς τῶν μαθημάτων, ὑπ' ἀριθ. 1 καὶ 2, οἱ κεκτημένοι ἤδη τὴν

ὀριμότητα τοῦ διδάσκειν ἐν Σχολείοις Μέσης Ἐκπαιδεύσεως τὰ μαθήματα Γεωγραφίας καὶ Ἱστορίας.

Β') Εἰς τὰς τῶν μαθημάτων, ἀριθ. 3 καὶ 4, οἱ κεκτημένοι ἤδη τὴν ὀριμότητα τοῦ διδάσκειν Μαθηματικὰ ἐν Σχολείοις Μέσης Ἐκπαιδεύσεως (Γυμνασίοις ἢ Πρ. Λυκείοις).

Γ') Εἰς τὴν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 μαθήματος οἱ ἑξῆς : α) οἱ ἤδη κεκτημένοι τὴν ὀριμότητα τοῦ διδάσκειν τὴν Χημείαν καὶ Φυσικὴν Ἱστορίαν ὡς πρωτεύον μᾶθημα ἐν Γυμνασίοις ἢ Λυκείοις ἢ τὴν Χημείαν ὡς πρωτεύον καὶ τὴν Φυσικὴν Ἱστορίαν καὶ Φυσικὴν ὡς δευτερεῦον ἐν Σχολ. Μέσοις Ἐκπαιδεύσεως, β) Ἀπολελυμένοι σπουδασταὶ τοῦ Πολυτεχνείου, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἤδη ὑποστῆ τὴν δευτέραν κρατικὴν ἐξέτασιν διὰ τὴν ἀσκήσιν τοῦ χημικοτεχνικοῦ ἐπαγγέλματος.

Δ') Εἰς τὴν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 6 μαθήματος οἱ κεκτημένοι ἤδη τὴν ὀριμότητα τοῦ διδάσκειν τὴν ἀντίστοιχον ξένην γλῶσσῃ ἐν Σχολ. Μέσοις Ἐκπαιδεύσεως (Γυμνασίοις ἢ Πρακτ. Λυκείοις).

Τέλος διδάκτορες τοῦ Δικαίου ἢ δικηγόροι, οἱ ὁποῖοι ἔχουσιν ἤδη ὑποστῆ καὶ τὰς τρεῖς κεκλιμένους κρατικὰς ἐξετάσεις, δύνανται ἐπιπροσθέτως νὰ ἀποκτήσωσι τὴν ἀδειαν τοῦ διδάσκειν ἐν Ἐμπορ. Ἀκαδημίᾳ τὰ μαθήματα τῆς Πολ. Οἰκονομίας καὶ τοῦ Δικαίου, ἐὰν ἀποδείξωσι διὰ προφορικῆς συμπληρωτικῆς ἐξετάσεως, ὅτι εἶναι κάτοχοι καὶ ἐγκυκλοπαιδικῆς γνώσεως ἐκ τῆς Ἐμποριολογίας, Λογιστικῆς, Ἀλληλογραφίας καὶ ἐμπορικῶν ἐγγράφων, καὶ δὴ ἐν τοιαύτῃ ἐκτάσει, ὅση καθορίζεται καὶ διὰ τοὺς καθηγητὰς ξένων γλωσσῶν ἐν Ἐμπορ. Ἀκαδημίᾳ.

§ 7.

Ἐξετάσεις κατ' ἐπέκτασιν.

Οἱ ὑποστάντες τὴν ἐξέτασιν εἰς τὰ μαθήματα τῆς I ὀμάδος δύνανται κατ' ἐπέκτασιν νὰ ὑποστῶσι τοιαύτην καὶ ἐπὶ ἐνὸς ἢ πλείονων τῶν ἑξῆς μαθημάτων :
1) Πολιτικῆς Ἀριθμητικῆς (Οἶκον. Ἀλγέβρας), 2) Δικαίου (ἐμπορικοῦ, συναλλαγματικοῦ καὶ ἐπαγγελματικοῦ), 3) Πολιτ. Οἰκονομίας.

Ἡ Ἐξετ. Ἐπιτροπὴ καθορίζει, ἀν ἡ τοιαύτη ἐξέτασις θὰ διεξαχθῇ πλήρως (ἐργασία κατ' οἶκον, γραπτὴ καὶ προφορικὴ ἐξέτασις) ἢ κατὰ τινα μόνον τῶν σταδίων τούτων, λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν τὴν ἤδη ἀποδειχθεῖσαν προπαιδευσίν τοῦ ὑποψηφίου.

§ 8.

Δοκιμαστικὴ διδασκαλία.

Οἱ ὅροι ταύτης εἶναι ἀνάλογοι πρὸς τοὺς ἀντιστοίχους τῶν ὑποψηφίων διὰ διταξίους ἐμπορικῶν σχολὰς.

Οὐχ ἦττον οἱ ὑποψήφιοι, οἱ χρηματίσαντες ἤδη ὡς διδάσκαλοι ἢ καθηγηταὶ ἐν ἄλλοις Σχολείοις, ἀπαλλάσσονται τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης.

§ 9.

Ἐν αὐτῷ καθορίζεται τὸ ποσὸν τῶν καταβλητέων ἐξετάσεων.

§ 10.

Ἐν τούτῳ τῷ ἄρθρῳ καθορίζονται τὰ τοῦ τρόπου τῆς βαθμολογήσεως

καὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν «Πιστοποιητικῶν ὠριμότητος» (ἅτινα εἶναι ἀνάλογα πρὸς τὰ ἀντιστοιχῶς κρατοῦντα διὰ τοὺς ὑποψηφίους λειτουργοὺς διὰ Σχολεῖα Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

§ 11.

Ἐνταῦθα περιλαμβάνονται μεταβατικά τινες διατάξεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

ΓΝΩΜΑΙ ΕΝ ΑΥΣΤΡΙΑ, ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.

§ 218. Ἡ Μέση Ἐμπορικὴ Ἐκπαίδευσις ἐν Αὐστρίᾳ περιλαμβάνει, ὡς γνωστόν, δύο κυρίους τύπους Σχολείων :

1) Κατωτέρας διταξίους ἐμπορικὰς σχολὰς (Handelsschulen) καὶ

2) Ἀνωτέρας τετραταξίους ἐμπορικὰς σχολὰς (Handelsakademien).

Ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐξετέθησαν τὰ ἐν αὐταῖς ἐφαρμοζόμενα προγράμματα μαθημάτων, δι' ὧν ἐπιδιώκεται ὄχι μόνον ἡ εἰδικὴ ἢ ἐπαγγελματικὴ μόρφωσις ἀλλὰ καὶ ἡ γενικὴ τοιαύτη. Μάλιστα παρατηρεῖται ὅτι ἡ ὑπεροχὴ κλίνει πρὸς τὴν δευτέραν. Ἐνεκα τοῦ λόγου τούτου ἐπιτρέπεται, ὑπὸ ὠρισμένης διατυπώσεως, (Ἐξετάσεις ὠριμότητος), οἱ ἀπολελυμένοι ἐξ Ἐμπορικῆς Ἀκαδημίας νὰ ἐγγράφωσιν εἰς τὸ Ἐμπορ. Πανεπιστήμιον εἴτε εἰς ὠρισμένους Σχολὰς τοῦ Πανεπιστημίου, ὡς λ.χ. τὴν Νομικὴν, τὴν τῶν Πολιτικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν καὶ ἄλλας τινάς.

Α΄.) Τὸ ἐπικρατοῦν τοῦτο σύστημα ἔχει πολλοὺς θερμοὺς θιασώτας, ἐν οἷς καὶ τὸν κ. Dr Otto, πρῶτον Διευθυντὴν τῆς Ἐμπορ. Ἐκπαιδεύσεως ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας, καὶ ἄλλους. Οὗτοι ἀποτελοῦσι τὴν **Συντηρητικὴν Μερίδα**. Ἐκ τούτων δὲ τινες ὑποστηρίζουν καὶ περαιτέρω ἐνίσχυσιν τῆς γενικῆς μορφώσεως διὰ περιστολῆς τῆς ἐμπορικῆς μορφώσεως εἰς τὸ ἀπολύτως ἀναγκαῖον ὅρον καὶ ἐπέκτασιν οὐνεπὼς τοῦ δικαιώματος τῆς ἐγγραφῆς τῶν ἀπολελυμένων ἐξ Ἐμπορ. Ἀκαδημίας εἰς Πανεπιστημιακὰς Σχολὰς.

Β΄.) Ἀντιμέτωπος πρὸς τὴν ἐνωτέρω μερίδα ἴσταιται ἡ **Ριζοσπαστικὴ Μερίς**, ἡ ὁποία δὲν μείνει εὐχарιστημένη ἐκ τῆς ἐνεσιώσεως ὁργανώσεως τῶν Σχολείων τῆς Μέσης Ἐμπορ. Ἐκπαιδεύσεως καὶ προτείνει τροποποίησιν τῶν προγραμμάτων ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἐνισχύσεως καὶ ἐπεκτάσεως τῶν μαθημάτων τῆς εἰδικῆς, τῆς ἐμπορικῆς, μορφώσεως με ἀνάλογον περιστολὴν τῶν τῆς γενικῆς μορφώσεως, πάντως ὅμως ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς διατηρήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς εἰς Πανεπιστημιακὰς Σχολὰς ἐγγραφῆς τῶν ἀπολελυμένων ἐκ τῶν Ἐμπορ. Ἀκαδημιῶν, ὡς ἄχρι τοῦδε.

Εἰς τὴν μερίδα ταύτην ἀνήκει καὶ ὁ νῦν ἐπιθεωρητὴς τῶν μέσων ἐμπορικῶν σχολῶν κ. Oscar Freund. Οὗτος ὑποστηρίζει τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἐμπορικῶν μαθημάτων καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ λεγομένου «Σχολείου Ἐργασίας». Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο ὁ μαθητὴς θὰ ἀπασχολῆται αὐτοτελῶς εἰς τὰ μαθητικὰ ἔργα του ὑπὸ τὴν ἀπλὴν ἐπίβλεψιν τοῦ διδάσκοντος, ὅστις μόνον ἐν ἀνάγκῃ θὰ παρεμβαίνει. Ἐπὶ πλέον συνιστᾷ, ὅπως ἐν τῇ τοιαύτῃ λειτουργίᾳ τῆς Σχολῆς ἐπιδιώκεται ἡ πιστὴ, κατὰ τὸ δυνατόν, ἐφαρμογὴ τῶν ἐν τῇ πράξει κρατούντων, οὕτως ὥστε ὁ μαθητὴς νὰ μανθάνῃ

αὐτὴν ταύτην τὴν πραγματικότητα. Τὸ σύστημα τοῦτο ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν δοκιμαστικῶς εἰς μερικὰς μόνον κατωτέρας διταξίους ἐμπορικὰς σχολὰς. Περαιτέρω ὁ κ. Freund καινοτομῶν προτείνει καὶ τὴν ἐξῆς μεταρρυθμίσιν, ἰδίως διὰ τὰς ἀνωτέρας σχολὰς, τὰς Ἐμπορ. Ἀκαδημίας.

Ἐν ἐκάστῃ Ἐμπορ. Ἀκαδημίᾳ διδάσκονται αὐτοτελῶς καὶ ὑπὸ διαφόρων καθηγητῶν τὰ ἐξῆς εἰδικὰ μαθήματα : 1) ἡ Ἐμπορ. Ἀριθμητικὴ, 2) ἡ Πολιτικὴ Ἀριθμητικὴ (δηλ. Οἰκονομικὴ Ἀλγεβρα), 3) ἡ Ἐμπορολογία (Γενικὴ καὶ διεθνῆς), 4) ἡ Ἐμπορικὴ Ἀλληλογραφία μετὰ τῶν ἐργασιῶν Γραφείου καὶ 5) ἡ Λογιστικὴ. Ὁ κ. Freund προτείνει τὴν ἔνωσιν πάντων τούτων εἰς ἓν περιληπτικὸν τοιοῦτον καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ ὑφ' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου. Ἡ δὲ διδασκαλία τοῦ ἐνιαίου τούτου μαθήματος νὰ στηρίζεται πάντοτε ἐπὶ παραδειγμάτων ἐκ τῆς πράξεως λαμβανομένων καὶ ἀπεικονιζόντων αὐτὴν ταύτην τὴν πραγματικότητα καὶ νὰ διεξάγεται μεθοδικῶς.

Ἡ μεθοδικότης τῆς διδασκαλίας ταύτης ἔγκειται πρὸ παντὸς εἰς τοῦτο, ἀφ' ἑνὸς μὲν θὰ ἐκλέγονται συστηματικῶς διάφοροι οἰκονομικαὶ ἐπιχειρήσεις, ἀρχῆς γινομένης ἀπὸ τῶν ἀπλουστέρων καὶ μικροτέρας ἐκτάσεως πρὸς τὰς ἐπὶ ἄλλον καὶ μᾶλλον συνθετικώτερας καὶ μείζονος ἐκτάσεως ἐπιχειρήσεις, ἵνα οὕτω δοθῇ εὐκαιρία εἰς τὸν μαθητὴν νὰ γνωρίσῃ πάντας τὰς σπουδαιότερους ὁργανισμοὺς ἐπιχειρήσεων, καὶ δὴ ὡς αὐτοὶ λειτουργοῦσιν ἐν τῇ πράξει, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐκάστη παρουσιάζομένη πράξις θὰ ἐξετάζηται διαδοχικῶς ἀπὸ διαφόρων ἀπείψεων, ἤτις ἀπὸ τῆς ἀπίψεως ἐκάστου ἐκ τῶν, ὡς ἄνω, ἐνωθησομένων πέντε μαθημάτων, καὶ τὸ ἀντίστοιχον πόρισμα νὰ ἐφορμόζηται ἀμέσως. Ἡ καινοτομία αὕτη ὅμως ἀκόμη συζητεῖται καὶ δὲν ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν.

Γ΄. Μεταξὺ τῶν δύο, ὡς ἄνω ἄκρων μερίδων, εὗρίσκειται τρίτη μερίς, οὕτως ἐπεῖν, ἡ ὄν «**Μετριοφρόνων προοδευτικῶν**».

Αὕτη ὑποστηρίζει τὴν συνέχισιν τῆς ὑφισταμένης νῦν καταστάσεως καὶ τὴν βαθμιαίαν ταύτης βελτίωσιν διὰ διαδοχικῶν μεταρρυθμίσεων, ὧν ἐκάστη θὰ δοκιμάζηται ἐφ' ἱκανὸν καὶ μόνον κατόπιν ἐξασφαλίσεως ἱκανοποιητικωτέρων ἀποτελεσμάτων τῶν ἄχρι τοῦδε θὰ ἀποφασίζηται ἡ καθιέρωσις αὐτῆς. Εἰς τὴν μερίδα ταύτην ἀνήκουν καὶ οἱ νῦν ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Παιδείας Ἀνώτεροι Ὑπάλληλοι, οἱ ἰθύνοντες τὰ τῆς μέσης καὶ κατωτέρας ἐμπορικῆς ἐκπαιδεύσεως, καθ' ἃ ἐβεβαίωσέ με ὁ κ. Frankl, Τμηματάρχης τῆς ἐμπορικῆς ἐκπαιδεύσεως παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ τούτῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Η ΕΝΔΕΔΕΙΓΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΣΤΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΝ

Ι. ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΞΕΝΑΣ ΧΩΡΑΣ.

§ 219. — Ἐν παραβάλωμεν ἀπὸ ἐκπαιδευτικῆς ἀπόψεως τὴν Ἑλλάδα πρὸς τὰς ξένας χώρας, θὰ καταλήξωμεν εἰς τὰ ἐξῆς πορίσματα.

1) Ἡ Ἑλλάς ὑπολείπεται πολλῶν ἐκ τῶν ξένων χωρῶν ἀπὸ ἐκπαιδευτικῆς ἐν γένει ἀπόψεως, ἐτι δὲ μᾶλλον ἀπὸ ἀπόψεως τῶν εἰδικῶν ἐκπαιδεύσεων, καὶ ἰδίᾳ τῆς γεωργικῆς, βιομηχανικῆς, τεχνικῆς, ἐμπορικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς καθόλου ἐκπαιδεύσεως.

2) Ἐκάστη τῶν ξένων χωρῶν ἔχει ἤδη πολλὰ πράξει ὑπὲρ τῆς ὀργανώσεως τῆς τεχνικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς ἐν γένει ἐκπαιδεύσεως.

3) Ὁ ἀξιοσημείωτος χαρακτῆρ τῶν ἐνεργειῶν ἐκάστης τῶν ξένων χωρῶν εἶναι οὗτος, δηλ. δι' αὐτῶν ἐπεδιώχθη ἡ σύστασις, ὀργάνωσις καὶ προαγωγή σχολῶν δι' ἐκεῖνας τὰς τέχνας καὶ ἐκεῖνα τὰ τεχνικὰ καὶ λοιπὰ βιοποριστικὰ ἐπαγγέλματα, αἵτινα προσαρμύζονται πρὸς τὰς εἰδικὰς συνθήκας τῆς χώρας καὶ συνεπῶς εἶναι εἰς θέσιν νὰ συμβάλλουν εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας.

Τὸν κανόνα τοῦτον ὀφείλει νὰ τηρήσῃ ἐν προκειμένῳ καὶ ἡ Ἑλλάς.

II. ΤΙΝΑ ΤΑ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΕΡΑ ΤΕΧΝΙΚΑ ΚΑΙ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

§ 220. Δοθέντος, ὅτι πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ θεραπευθῶσιν ἐκεῖνα αἱ τέχναι, βιοτεχνίαι καὶ πρακτικὰ ἐπαγγέλματα, αἵτινα κατὰ μεγίστην πιθανότητα εἶναι ἱκανὰ νὰ ἐξασφαλίσωσι τὸν ἄρτον εἰς τοὺς ἀσκούντας ταῦτα, ἀνάγκη νὰ ἐξετάσωμεν, ποῖα ἐκ τῶν τοιούτων ἐπαγγελλμάτων πληροῦσι, κατὰ μέγαν μέρος τοῦλάχιστον, τὸν ὅρον τοῦτον ἐν Ἑλλάδι.

1) Ἡ ἡμετέρα χώρα εἶναι φύσει γεωργικῆ. Διὰ τοῦτο τὰ γεωργικὰ ἐπαγγέλματα εἶναι τὰ σπουδαιότερα ἀπὸ τῆς προκειμένης ἀπόψεως.

2) Ἡ χώρα ἡμῶν ἔχει τὸ πλεονέκτημα τῆς εὐκόλου ἐπικοινωνίας διὰ θαλάσσης πρὸς τε τοὺς ἰδίους αὐτῆς λιμένας καὶ πρὸς τοὺς τῶν λοιπῶν ξένων χωρῶν, τῶν τε γειτονικῶν καὶ τῶν ἀπωτέρων. Ἄρα καὶ τὰ ναυτιλιακὰ ἐπαγγέλματα ἔχουσιν ἰδιόζουσαν παρ' ἡμῖν σημασίαν.

3) Τὸ εὐκόλον τῆς ὥς εἴρηται ἐπικοινωνίας καὶ ἡ ἔμφυτος πρὸς τὴν ἐμπορίαν κλίσις τοῦ Ἑλληνος συνετέλεσαν ἐπίσης εἰς τὴν ἰδρυσιν καὶ βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν ἑλληνικοῦ ἐμπορίου τόσο ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ὅσον καὶ εἰς διάφορα κέντρα τοῦ ἔξωτερικοῦ. Μεγάλη ὄθεν τυγχάνει καὶ ἡ σημασία τῶν ἐμπορικῶν ἐπαγγελλμάτων.

4) Οἱ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου εὐνοήσαντες ὄροι καὶ ἕτεροι εἰδικότεροι, ὡς λ. χ. ἡ κατὰ τὸ 1922 συγκέντρωσις ἐν Ἑλλάδι τοῦ πολυαριθμοῦ ὁμογενοῦς προσφυγικοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἡ σημαντικὴ ἑδαφικὴ προσοξήνησις τῆς χώρας, καὶ ἄλλα αἵτια, συνεπήγαγον τὴν βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν ἀξιολόγου ἑλληνικῆς βιομηχανίας, ἀπασχολούσης ὄχι μόνον σημαντικὰ κεφάλαια, ἀλλὰ καὶ πολλὰς χιλιάδας τεχνιτῶν, ἐργατῶν καὶ ὑπαλλήλων.

Ἡ περαιτέρω προαγωγή τῆς βιομηχανίας ταύτης εἶναι καὶ δυνατὴ καὶ εὐκτεία, οὕτως, ὥστε νὰ ἐπαρκῇ ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν θεραπείαν τῶν ἀντιστοιχῶν τοῦ τόπου ἀναγκῶν πρωτίστως καὶ εἰς τὴν κατὰ τὸ δυνατόν ἐξαγωγήν βιομηχανικῶν προϊόντων εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν κατὰ δευτέρον λόγον. Τοῦτο ἐπιβάλλει τὸ οἰκονομικὸν τῆς χώρας συμφέρον τοσοῦτω μάλλον, καθ' ὅσον μόνη ἡ καθόλου γεωργία δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ διατρέψῃ τὸν συνεχῶς αὐξανόμενον πληθυσμὸν τῶν κατοίκων τῆς χώρας. Ἄρα καὶ τὰ ἀντίστοιχα ἐπαγγέλματα εἶναι ἐπίσης μεγάλης σημασίας.

5) Τέλος αἱ ἀνάγκαι τῶν ἐγκαταστάσεων καὶ ἐπιπλώσεων κατοικιῶν, γραφείων, ἐργαστηρίων καὶ ἄλλων παραπλησίον ἰδρυμάτων, συνετέλεσαν εἰς τὴν βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν διαφόρων κλάδων, ξυλουργικῶν καὶ σιδηρουργικῶν. Ἡ σημασία τῶν ἀντιστοιχῶν ἐπαγγελλμάτων εἶναι ἐπίσης μεγάλη.

6) Αἱ ἀνάγκαι τῆς ἀμφίσεως καὶ στολισμοῦ ἐδημιούργησαν τὰ διάφορα ἐπαγγέλματα κοπτικῆς, ὄραπτικῆς, ὑποδηματοποιίας, διακοσμητικῆς τέχνας κ.λ. Τὰ ἀντίστοιχα ἐπαγγέλματα εἶναι ἐπίσης σημαντικὰ.

7) Τέλος διάφοροι ἄλλαι ἀνάγκαι τοῦ συγχρόνου ἀστικοῦ βίου ἐδημιούργησαν καὶ πλείστα ἄλλα εἰδικὰ ἐπαγγέλματα ἀξιολόγου σημασίας, ὡς ξενοδοχειακὰς ἐπιχειρήσεις, δημοσίων θεαμάτων, ηλεκτροτεχνιτῶν, ὑδραυλικῶν, ἐργασίας συγκοινωνίας καὶ μεταφορῶν καὶ πλείστα ἄλλα.

Πάντα ταῦτα τὰ ἐπαγγέλματα πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ ἀσκῶνται καὶ ὅσον τὸ δυνατόν συστηματικώτερον καὶ ἐπιστημονικώτερον, ἵνα πλήρως ἀνταποκρίνωται εἰς τὰς ἀντιστοιχούς τῆς κοινωνίας ἀνάγκας ἐπ' ἀγαθῶ καὶ τῶν ἐπαγγελλμάτων καὶ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

Κατὰ ταῦτα διδακτέα ἐν Ἑλλάδι ἐπαγγέλματα εἶναι :

α') Τὰ γεωργικὰ ἐν γένει.

β') Τὰ ἐμπορικὰ καὶ ναυτιλιακὰ

γ') Τὰ τὴν βιομηχανίαν καθόλου ἐξυπηρετοῦντα κύρια καὶ βοηθητικὰ ἐπαγγέλματα.

δ') Διάφορα ἄλλα εἰδικὰ ἐπαγγέλματα ἐξυπηρετικὰ τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας.

Ἐκάστη τῶν κατηγοριῶν τούτων εἶναι περιληπτικὴ ἐγκλείουσα πληθὺν ὄλην εἰδικότητων. Τίνες ἐκ τῶν εἰδικότητων τούτων εἶναι σπουδαιότεραι καὶ μέχρι ποίου βαθμοῦ ἐκάστη διὰ τὴν ἔθνικὴν οἰκονομίαν ἐμφαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ἐκ τοῦ κάτωθι στατιστικοῦ πίνακος :

ΠΙΝΑΞ

ἐμφαινῶν τὸν πληθυσμὸν τῆς Ἑλλάδος κατὰ ἐπαγγέλματα, περιλαμβάνοντα ἄτομα ἡλικίας 10 ἐτῶν καὶ ἄνω (τοῦ 1928).

Αἰ. ἀριθ. κατὰ κατηγορίας	Ἐπαγγέλματα	Σύνολον τῆς Ἑλλάδος			Ἐναλογία τοῖς % ἐπὶ συνόλου 4.814.720 ἀτόμων
		ἀμφοτέρ. τῶν φύλων	Ἄρρενες	Θήλειες	
1	Γεωργία.....	1.293.378	858.775	434.623	27,07 % Περ.
2	Κτηνοτροφία καὶ θήρα.....	167.302	134.281	33.021	3,48 > >
3	Ἀλιεῖα.....	14.941	14.900	41	0,31 > >
4	Μεταλλεῖα καὶ ὀρυχεῖα.....	6.340	5.976	364	0,13 > >
5	Βιομηχανία.....	429.831	330.119	99.712	8,92 > >
6	Μεταφορὰ καὶ συγκοινωνία.....	106.758	105.844	914	2,22 > >
7	Πίσις, ἀνταλλαγὴ καὶ μεσολάβησις	22.937	21.163	1.774	0,47 > >
8	Ἐμπόριον.....	185.560	180.602	4.958	3,85 > >
9	Προσωπικαὶ ὑπηρεσίαι.....	57.570	20.193	37.377	1,19 > >
10	Ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα.....	85.969	67.739	18.230	1,78 > >
11	Δημόσιαι ὑπηρεσίαι.....	44.472	42.051	2.421	0,92 > >
12	Ἄνευ ἐπαγγέλματος.....	2.069.212	393.354	1.675.858	48,99 > >
13	Μὴ δηλώσαντες ἢ μὴ ὀρίσαντες ἀκριβῶς τὸ ἐπάγγελμα	330.430	190.581	139.849	6,86 > >
		4.814.720	2.365.578	2.449.142	100 — %

Σημ.— Ἡ ὑπ' ἀριθ. 12 κατηγορία περιλαμβάνει ἀφ' ἐνὸς μὲν τοὺς εἰς τὰ σχολεῖα φοιτῶντας νέους καὶ νεάνιδας ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰς εἰς τὰ οἰκιακὰ ἀσχολουμένας γυναῖκας κ.λ.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 13 περιλαμβάνει τοὺς εἰσοδηματίας, οἵτινες συντηροῦνται ἐκ τῶν προσόδων τῶν κεφαλαίων των, τοὺς συνταξιούχους κ.λ.

III. ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.

§ 221.—Τὰ διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς ἔθνικῆς οἰκονομίας τῆς Ἑλλάδος

σπουδαιότερα πρακτικά επαγγέλματα πρέπει να διδάσκονται εις αντίστοιχα ιδρύματα τεχνικής εκπαίδευσεως δεόντως οργανωμένα και άπροσκόπως λειτουργούντα.

Ὡς πρὸς τὴν σύστασιν, ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν αὐτῶν πρέπει νὰ ἰσχύωσιν οἱ ἑξῆς ὅροι :

1) Συνιστᾶται ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἐκάστου νομοῦ «Ἐπιτροπὴ ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσεως», προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ οἰκείου Νομάρχου καὶ περιλαμβάνουσα ὡς μέλη τὰ μᾶλλον κατάλληλα καὶ ἐνδεδειγμένα πρόσωπα τῆς οἰκείας περιφερείας, ὧν ἄλλα προτείνονται ὑπὸ τῶν ἐπαγγελματικῶν ὀργανώσεων, τῶν οἰκείων δημοτικῶν καὶ κοινοτικῶν ἀρχῶν καὶ ἄλλα ὑπὸ τῆς Πολιτείας. Καθῆκον τῆς τοπικῆς ταύτης Ἐπιτροπῆς θὰ εἶναι ἡ ἐπισταμένη μελέτη τῶν ἐν τῇ οἰκείᾳ περιφερείᾳ ὑφισταμένων οὐσιωδῶν ἀναγκῶν ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσεως, ἡ ἐνδείξεις τῶν διδασκτέων τεχνῶν καὶ ἐπαγγελμάτων καὶ ἡ ὑπόδειξις τῶν δυνατῶν πόρων ὑπὲρ τῆς λειτουργίας τῶν ἀντιστοιχῶν τεχνικῶν καὶ ἐπαγγελματικῶν σχολείων τῆς περιφερείας ταύτης, ἐπιχορηγοῦντος ἐν ἀνεπαρκείᾳ καὶ τοῦ Κράτους, ἐν τινὶ δυνατῷ μέτρῳ. Τὰ στοιχεῖα ταῦτα ὑποβάλλει ἡ Ἐπιτροπὴ πρὸς τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἡ ὑπηρεσία τῆς τοιαύτης Ἐπιτροπῆς εἶναι ὅπως τιμητικῆ.

Δι' ἐιδικῶν κανονισμῶν θὰ καθορισθῶσιν ἅπασαι αἱ λεπτομέρειαι περὶ τοῦ τρόπου τῆς συγκροτήσεως, τῆς θητείας τῶν μελῶν καὶ τῆς λειτουργίας τῆς Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαίδευσεως.

2) Ἐν τῇ κατὰ τὰ ἀνωτέρω συστάσει τεχνικῶν καὶ ἐπαγγελματικῶν σχολείων θὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν ἀπαραιτήτως αἱ ἑξῆς θεμελιώδεις ἀρχαί :

α') Θὰ προτιμῶνται ἐκεῖνα τὰ ἐπαγγέλματα, αἵτινα εἶναι ἱκανὰ νὰ ἐξασφαλίσωσι διερχῆ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτιον ἐπωφελεῖ ἀποσχόλησιν τῶν ἀποφοίτων ἐκ τῶν ἀντιστοιχῶν τεχνικῶν σχολῶν.

β') Ἡ παρεχομένη μόρφωσις ἐν ἐκάστη τεχνικῇ καὶ ἐπαγγελματικῇ σχολῇ θὰ εἶναι τοιαύτη ὥστε ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ νὰ ἐξασφαλίζηται ἡ γενικὴ καὶ εἰδικὴ (τεχνικὴ ἢ ἐπαγγελματικὴ) τοῦ μαθητοῦ κατάρτισις. Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀποφοίτου δεόν νὰ ἔχωμεν δεξιόν, εἰ δυνατόν, τεχνίτην νομοταγῆ δὲ καὶ χρηστὸν πολίτην.

γ') Ἡ εἰσαγωγή τῶν μαθητῶν εἰς τὰς τεχνικὰς καὶ ἐπαγγελματικὰς σχολὰς, πάσης κατηγορίας, πρέπει νὰ γίνηται ὑπὸ ὅρου, οὕτως ὥστε νὰ ἐπιδίδωνται εἰς τὴν ἐκμάθησιν καὶ ἀσκησιν ἐκάστου ἐπαγγέλματος μόνον ὅσοι ἐκάστοτε χρειάζονται, καὶ δὴ οἱ διακρινόμενοι ἐπὶ δραστηριότητι καὶ εἰδικῇ δεξιότητι. Οὕτω ἀποσοβεῖται ὁ πληθωρισμὸς τῶν ἀσκούντων ἐκαστον ἐπάγγελμα.

δ') Δὲν θὰ ἐπιτρέπεται ἡ σύστασις καὶ λειτουργία τεχνικῆς ἢ ἐπαγγελματικῆς σχολῆς, θεωρουμένης ἐν τινὶ περιφερείᾳ ὡς ἀπαραιτήτου, εἰ μὴ μετὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἀναγκαιούτων πόρων διὰ τὴν ἀρτίαν αὐτῆς ἐγκατάστασιν, ὀργάνωσιν καὶ ἀπόσκοπον λειτουργίαν. Ἀπαραιτήτως ἡ Σχολὴ πρέπει νὰ ἔχη ἄρτια τεχνικὰ ἐργαστήρια, ἐν τοῖς ὁποίοις οἱ μαθηταὶ θὰ ἔχωσιν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀσκῶνται πρακτικῶς εἰς τὴν οἰκείαν τέχνην ἢ ἐπάγγελμα μέχρι ἐπιτεύξεως τῆς προσηκούσης δεξιότητι καὶ τελειοποιήσεως ἐν αὐτῇ.

ε') Ἐπειδὴ τὰ σχολεῖα τεχνικῆς ἐκπαίδευσεως, τὰ ἄξια τοῦ τίτλου τούτου καὶ συνεπῶς πράγματι εὐεργετικά, εἶναι πολυδάπανα, δεόν νὰ ἐπιδιω-

χθῆ κατ' ἀρχὴν ἢ βαθμιαία σύστασις τῶν μόνων τοιούτων, ὅσα ἀναμφισβητῶς θεωροῦνται ἀπαραίτητα παρ' ἡμῖν.

Ἐπὶ πλέον δὲ θὰ λαμβάνηται πρόνοια, ὅπως ἐν ἐκάστῳ κέντρῳ, ἰδίᾳ ἄστικῳ, ἢ διδασκαλίᾳ τῶν ἐνδεικνυμένων τεχνῶν καὶ ἐπαγγελμάτων ἐνεργῆται ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ διδασκῆρίῳ, διαθέτοντι τὰ ἀντίστοιχα εἰδικὰ ἐργαστήρια. Οὕτω ἡ ἐπαγγελματικὴ σχολὴ θὰ ἀποβαίη σύνθετος τοιαύτη. Τὸ σύστημα τοῦτο συνεπάγεται μετρίασμὸν τῶν δαπανῶν ἐγκαταστάσεως καὶ λειτουργίας καὶ εἶναι προσφορώτερον διὰ τὰς, ἐπαρχιακὰς ἰδίᾳ, πόλεις.

3) Παρ' ἡμῖν πρέπει νὰ συσταθῶσιν ὡς χρησιμότεραι :

α) **Κατώτεραι** ἢ στοιχειώδεις, καὶ β) **ἀνώτεραι** ἢ μέσαι, τεχνικαὶ καὶ ἐπαγγελματικαὶ σχολαί, ἀρρένων καὶ θηλέων.

Σημ.—«Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἀνωτάτην βαθμίδα τεχνικῆς καὶ εἰδικῆς ἐκπαίδευσεως, αὕτη ἀντιπροσωπεύεται ἐπαρκῶς ὑπὸ ἀντιστοιχῶν ἐκπαιδευτικῶν ιδρυμάτων, ὡς τοῦ Πολυτεχνείου, τῆς Ἀνωτάτης Γεωπονικῆς Σχολῆς, τῆς Ἀνωτάτης σχολῆς Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν, τῶν Πανεπιστημίων, κ.λ. Περὶ τούτων δὲν πρόκειται ἐνταῦθα».

4) Ἐκ τῶν Σχολῶν τούτων ἄλλαι μὲν θὰ δέχωνται μαθητὰς ἢ μαθητρίδας προαιρετικῶς καὶ ἐπὶ πληρωμῇ διδάκτρων μέχρι ὀρισμένου ἀριθμοῦ κατ' ἔτος, ἀπαρτιζόμεναι ἐκ τριῶν (ἢ τεσσάρων τὸ πολὺ) ἐνιαυσίων τάξεων, διδάσκουσαι αὐτοὺς θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς, μὲ πλήρες πρόγραμμα, κατὰ τὴν πάσας τὰς ἡμέρας ἐκάστης ἐβδομάδος, ἄλλαι δέ, ἐκ δύο ἢ τριῶν ἐπίσης τάξεων, θὰ δέχωνται **ὑποχρεωτικῶς** καί, εἰ δυνατόν, **δωρεὰν** πρὸς φοίτησιν πάντας τοὺς τεχνίτας, ἐργάτας καὶ ὑπαλλήλους καταστημάτων τῆς οἰκείας περιφερείας, τοὺς μὴ ὑπερβάλλοντας τὸ 18ον ἔτος τῆς ἡλικίας τῶν, ἵνα παρὰσχωσιν εἰς αὐτοὺς τὴν προσήκουσαν συμπληρωματικὴν μόρφωσιν (γενικὴν τε καὶ τεχνικὴν ἢ εἰδικὴν) ἐφαρμόζουσαι πρόγραμμα μαθημάτων κατὰ τὸν μέτρον 8 ὥρῶν διδασκαλίας ἐν συνόλῳ δι' ἕκαστον μαθητὴν καθ' ἑβδομάδα, τῶν ὥρῶν τούτων κειμένων εἴτε εἰς διαφόρους ἑσπέρας, εἴτε καὶ εἰς μίαν μόνην ἢ ὀρισμένας τινὰς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος.

Αἱ πρῶται θὰ ὀνομάζωνται **«εἰδικαὶ τεχνικαὶ ἢ ἐπαγγελματικαὶ σχολαί»**.

Αἱ δευτέραι δὲ **«Σχολαὶ συμπληρωματικῆς τεχνικῆς ἢ ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως»**.

Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ὑπάγονται παρ' ἡμῖν, κατὰ τὸ παρὸν, αἱ ἑξῆς Σχολαί: 1) ἡ ἐν Ἀθήναις (Καλλιθέα) Σιβιτανίδειος Σχολὴ Τεχνῶν καὶ Ἐπαγγελμάτων», 2) ἡ ἐν Ἀθήναις «Σεβαστοπούλειος Ἐπαγγελματικὴ σχολὴ τῶν ἐργατῶν», 3) ἡ ἐν Ἀθήναις «Παπαστρατίου Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ κατασκευῆς παιγνιδίων καὶ διακοσμητικῆς», 4) αἱ λειτουργοῦσαι μέσαι καὶ στοιχειώδεις «Γεωργικαὶ Σχολαί», αἱ πρακτικαὶ καὶ μέσαι «Ἐμπορικαὶ Σχολαί» καὶ διάφοροι ἄλλαι.

Εἰς τὴν δευτέραν καταγορίαν ὑπάγονται ἀφ' ἑτέρου αἱ ἑξῆς: 1) ἡ ἐν Ἀθήναις «Ἐσπερινὴ πρακτικὴ ἔμπορικὴ Σχολὴ» τοῦ Συλλόγου Ἐμποροῦπαλλήλων, 2) ἡ ἀνάλογος ἐν Πειραιεὶ τοῦ Συλλόγου Ἰδιωτικῶν Ὑπαλλήλων, 3) Μερικαὶ ἄλλαι ἀνάλογοι ἐν ἐπαρχιακαῖς πόλεσιν, 4) ἡ ἐν Πειραιεὶ «Ἐσπερινὴ Μηχανουργικὴ Σχολὴ» τοῦ «Πειραικοῦ Συνδέσμου», 5) ὁμοία ἐν Πειραιεὶ τοῦ «Προμηθέως», 6) ὁμοία ἐν Βόλῳ τοῦ «Ἐπαγγελματικοῦ καὶ βιοτεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου» 7) αἱ ἐσπεριναὶ Σχολαὶ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἑλληνικῆς βιοτεχνικῆς ἐταιρείας καὶ 8) διάφοροι ἄλλαι.

Δὲν ἀποκλείεται δὲ ὅπως εἰς τὰς Σχολὰς τῆς πρώτης κατηγορίας προ-

σαρτώνται και τοιαῦται τῆς δευτέρας, ἐφ' ὅσον αἱ τοπικαὶ καὶ ἄλλαι εἰδικαὶ συνδῆκαι ἐπιτρέπουσι τοῦτο.

Σημ.—Τὴν τοιαύτην κατάταξιν τεχνικῶν ἐπαγγελματικῶν σχολῶν καθιέρωσεν ἤδη παρ' ἡμῖν ὁ ἀρτι ψηφισθεὶς νόμος 5197 «περὶ ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσως», τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, 1931.

5) Αἱ Σχολαὶ τῆς πρώτης κατηγορίας πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ εἶναι ὀλιγάριθμοι, ἐν ἐκάστῳ κλάδῳ, καὶ νὰ λειτουργῶσιν εἰς προσήκοντα κέντρα τῆς χώρας. Αἱ Σχολαὶ αὗται θὰ εἶναι παράλληλοι καὶ ὁμοταγεῖς πρὸς τὰ Γυμνάσια, μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι θὰ περιλαμβάνωσι μικρότερον ἀριθμὸν εἰδικῶν τάξεων, ὡς λ.χ. 3 ἢ 4 μόνον, ἀντὶ τῶν 6 τοῦ Γυμνασίου.

Σκοπὸς τούτων ἐν γένει θὰ εἶναι ἡ ἀριωτέρα γενικὴ καὶ εἰδικὴ μόρφωσις τῶν οἰκείων σπουδαστῶν, προοριζομένων νὰ δράσωσι βαθύτερον ἐν τῷ οἰκείῳ ἐπαγγελματικῷ κλάδῳ, ὡς ἀνώτεροι ὑπάλληλοι, εἴτε, μετὰ τινα χρόνον δράσεως τοιαύτης, ὡς ἰδιοκτῆται καὶ διευθυνταὶ αὐτοτελῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ κλάδου τῶν. Μετὰ προσοχῆς δὲ πρέπει νὰ ὀυθμισθῶσι τὰ πράγματα νομοθετικῶς, ὥστε οἱ πτυχιῦχοι τῶν τοιούτων Σχολῶν νὰ μὴ προσλαμβάνωνται εἰς δημοσίας ὑπηρεσίας εἰ μὴ εἰς ὅλως εἰδικὰς τοιαύτας, δι' ἃς ἀναντιρρήτως κατέχουσι τὰ ἀπαραίτητα οὐσιαστικὰ προσόντα, ὡς ἐκ τῆς εἰδικῆς μορφώσεώς των, ὁπότε φυσικά, πρέπει ῥητῶς νὰ ἀποκλειῶνται οἱ ἀπόφοιτοι ἄλλων ὁμοταγῶν σχολείων ὡς μὴ εὐμοιροῦντες τοιαύτης μορφώσεως.

6) Εἰς τὰς τοιαύτας σχολὰς πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ εἰσάγωνται, εἰς τὴν πρώτην καὶ κατωτάτην τάξιν των, οἱ ἔχοντες ὀκταετῆ τοῦλάχιστον προπαιδευσιν γενικῆς μορφώσεως καὶ ἡλικίαν 15 ἐτῶν συμπληρωμένων. Καὶ τοῦτο διότι μόνον τοιαύτης ἡλικίας νέοι καὶ νεάνιδες εἶναι σωματικῶς καὶ πνευματικῶς ἐπαρκῶς ἀνεπτυγμένοι, ὥστε νὰ ἀντιλαμβάνωνται σαφῶς τὰς ἐπιστημονικὰς ἀρχὰς, εἰς ἃς στηρίζονται αἱ ἀντίστοιχοι τέχναι ἢ πρακτικαὶ τοῦ ἐπαγγέλματος τῶν γνώσεις καὶ ἀφ' ἑτέρου σωματικῶς νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐκτελῶσι καὶ βαρεῖας, ἐν ἀνάγκῃ, ἐργασίας ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις τῆς Σχολῆς. Ἐπίσης ἡ περίοδος ἀπὸ 16—18 ἐτῶν ἡλικίας εἶναι ἡ ἀρίστη καὶ διὰ τὴν διάπλασιν μονίμου χαρακτῆρος.

Τὸν κανόνα τοῦτον τηροῦσιν ἀπαρεγκλίτως ἐν Αὐστρίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ λοιπῇ Κεντρικῇ Εὐρώπῃ. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἐκεῖ ἡ πρώτη ὑποχρεωτικὴ φοίτησις τῶν παιδῶν ἔχει ὀρισθῆ ὄχι βετῆς ἀλλ' ὀβετῆς καὶ τὰ πλήρη Δημοτικὰ Σχολεῖα εἶναι ὀκτατάξια καὶ ὄχι βιτάξια, ὡς παρ' ἡμῖν.

Ἐὰν θέλωμεν νὰ τηρηθῆ καὶ παρ' ἡμῖν ὁ κανὼν οὗτος, πρέπει νὰ εἰσάγωνται εἰς τὰς ἐν λόγῳ σχολὰς οἱ φέροντες ἐνδεικτικὸν προαγωγῆς ἐκ τῆς δευτέρας τοῦλάχιστον τάξεως τοῦ ἑξαταξίου γυμνασίου. Ἐπι σκοπιμώτερον ὅμως εἶναι, ὅπως εἰσάγωνται οἱ ἀπολελυμένοι ἐκ τοῦ βετοῦς Δημοτικοῦ Σχολείου οὐχὶ εἰς τὴν πρώτην τάξιν τῶν εἰδικῶν σπουδῶν τῆς προκειμένης Σχολῆς ἀλλ' εἰς τινα κατωτέραν προκαταρκτικὴν καὶ προπαρασκευαστικὴν τάξιν αὐτῆς. (Δὲν εἶναι δυστυχῶς, πρὸς τὸ παρόν, διὰ λόγους οἰκονομικοῦς δυνατὴ ἡ ἐπέκτασις τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου εἰς κύκλον ὀκταετῶν σπουδῶν). Οὕτω πᾶσα μέση τεχνικὴ σχολὴ θὰ ἔχη ὑπὸ τὰς 3 ἢ 4 εἰδικὰς τάξεις καὶ μίαν ἢ δύο προπαρασκευαστικὰς τάξεις.

7) Αἱ σχολαὶ τῆς δευτέρας κατηγορίας, αἱ προωρισμέναι διὰ τὴν συμπληρωματικὴν μόρφωσιν τῶν ἤδη ἐν ὑπηρεσίᾳ ἢ ἐπαγγελματικῇ ἀπασχολῆσει διατελούντων νέων (ἢ νεανίδων), ὡς μαθητευομένων ἢ ἐργατῶν ἢ τεχνιτῶν ἢ ὑπαλλήλων ἐν καταστάσεσι, εἶναι ἐνδειγμένα καὶ παρ' ἡμῖν νὰ

περιλάβωσι τὸν μέγιστον ἀριθμὸν σπουδαστῶν καὶ καλῶς λειτουργοῦσαι νὰ συμβάλωσιν ἀπέριως περισσότερον ἢ αἱ τῆς πρώτης κατηγορίας εἰς τὴν ἐξύψωσιν καὶ εὐρυτέραν διάδοσιν τῶν διαφορῶν τεχνῶν καὶ ἐπαγγελμάτων, ἐν οἷς καὶ τῶν διαφορῶν κλάδων τῆς ἐλληνικῆς βιομηχανίας. Οἱ ἀπόφοιτοι τῶν σχολῶν τούτων ἀπασχολούμενοι ἤδη εἰς βιοποριστικὰ ἐπαγγέλματα θὰ καταστῶσιν ἱκανοὶ νὰ προαγάγωσι τὰυτα καὶ μετ' αὐτῶν τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀτομικότητα ὡς ἐπαγγελματιῶν καὶ τεχνιτῶν καὶ ὡς χρηστῶν πολιτῶν.

Οἱ ἀπόφοιτοι οὗτοι φύσει δὲν θὰ εἶναι θεσιθῆραι, καθόσον κατέχουν ἤδη ἐν τῇ πράξει μίαν θέσιν, δι' ἣν κατέστησαν ἤδη πολλῶ ἱκανώτεροι ἢ ὅσον ἀρχικῶς ἦσαν. Δὲν θὰ ἔχωσιν ἄλλο ὑπ' ὄψει ἢ πῶς νὰ προαγάγωσι τὴν τέχνην ἢ τὸ ἐπάγγελμά των καὶ πῶς νὰ ἀποβῶσι βαθμηδόν, καὶ οἱ ἴδιοι, εἰ δυνατόν, ἀρχηγοὶ αὐτοτελῶν ἢ ἐταιρικῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ κλάδου των. Διὰ τῶν τοιούτων παραγόντων θέλει προαχθῆ παρ' ἡμῖν καὶ ἡ βιομηχανία, ὡς συμβαίνει καὶ ἐν τῇ Κεντρικῇ Εὐρώπῃ, ὅπου τὰ νεότερα συστήματα τῆς ἐπιστημονικῆς συστηματοποίησης (rationalisation) τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων τίθενται εἰς ἐπιτυχῆ ἐφαρμογὴν χάρις εἰς τὴν χρησιμοποίησιν ἐργατῶν καὶ τεχνιτῶν ἄκρας δεξιότητις, κτηθείσης εἰς Σχολεῖα τῆς προκειμένης κατηγορίας.

Διὰ τῶν ἀποφοίτων τῶν σχολῶν τῆς αὐτῆς δευτέρας κατηγορίας προάγονται καὶ τὰ λοιπὰ πρακτικὰ ἐπαγγέλματα, ὡς ὑφαντουργῶν, ῥαπτῶν, διακοσμητῶν, κουρέων, μαγειρῶν, ζαχαροπλαστῶν, ὑποδηματοποιῶν, ἐπιπλοποιῶν καὶ τόσων ἄλλων, ὑπὸ τὸν ῥητὸν ὅμως ὅρον, ὅπως ἔχωσι τὸ δικαίωμα ἀσκήσεως ἐκάστου τῶν ἐπαγγελμάτων τούτων μόνον οἱ ἀπόφοιτοι τῶν ἐν λόγῳ Σχολῶν συμπληρωματικῆς μορφώσεως, καὶ οὗτοι, ἐφ' ὅσον ἀπεκόμισαν τὸ κατώτερον ἀναγκαιοῦν ποσὸν ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως καὶ δεξιότητις, τοῦθ' ὅπερ ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ οἰκείου «**Ἀποδεικτικῆς Ἐπαγγελματικῆς ἱκανότητος**», ὅπερ ἀπονέμεται αὐτοῖς κατόπιν εὐδοκίμου εἰδικῆς αὐστηρᾶς ἐξετάσεως. Ὅταν ἡ ἀρχὴ αὕτη τεθῆ εἰς ἐφαρμογὴν καὶ παρ' ἡμῖν, τότε αὐτομάτως θὰ ἐπέλθῃ ἡ προσήκουσα ἰσορροπία ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμοῦ ἐπαγγελματιῶν ἐν ἐκάστῳ κλάδῳ καὶ θὰ ἐξασφαλισθῆ ἡ ἀσκήσις αὐτοῦ ὑπὸ ἁξίων καὶ ἱκανῶν εἰδικῶν ἀτόμων.

Οὕτω ἐπραγματοποιήθη καὶ ἀλλαχοῦ ἡ ἐξύψωσις καὶ οἰκονομικὴ ἐξασφάλισις τῶν διαφορῶν ἐπαγγελματικῶν κλάδων.

Εὐνόητον, ὅτι κατὰ τὰ πρώτα μεταβατικὰ ἔτη οἱ ἐπαγγελματῖαι, οἵτινες ἀσκοῦσιν ἤδη ἐν ἐπάγγελμα καὶ ἔχουσιν ἡλικίαν ἄνω τῶν 18 ἐτῶν, θὰ ἔχωσιν ἐξαιρετικῶς τὸ δικαίωμα, κατόπιν ἐξαμηνιαίας τὸ πολὺ προαιρετικῆς φοιτήσεως εἰς τὸ ἀρμόδιον σχολεῖον καὶ εὐδοκίμου ἐξετάσεως νὰ τύχωσιν «**Ἀποδεικτικῆς ἐπαγγελματικῆς ἱκανότητος**» παρέχοντος αὐτοῖς τὸ δικαίωμα καὶ τῆς περαιτέρω ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος των.

8) Αἱ Σχολαὶ τῆς δευτέρας κατηγορίας δύνανται νὰ διδάσκωσιν εἴτε ἕνα εἴτε καὶ πλείστους τεχνικοὺς ἢ ἐπαγγελματικοὺς κλάδους.—Ἐπίσης δύνανται νὰ ἔχωσιν ἰδίαν ἐγκατάστασιν, ὅπερ εἶναι καὶ τὸ προτιμώτερον, εἴτε νὰ εἶναι προσρητημένοι εἰς ἄλλα Σχολεῖα πάντως ὅμως μετ' ἄρτια τὰ ἀντίστοιχα ἐργαστήρια των διὰ τὴν ἐφαρμογὴν καὶ ἀσκήσιν τῶν μαθητῶν των.

9) Αἱ αὗται Σχολαὶ δύνανται νὰ εἶναι ἢ ἑσπεριναὶ ἢ ἡμερησῖαι ἢ ἐν μέρει ἡμερησῖαι. Τὸ καλύτερον νὰ εἶναι ἡμερησῖαι.

10) Διὰ τοὺς ὄρους εἰσαγωγῆς τῶν μαθητῶν εἰς αὐτὰς ἰσχύουσιν, ὅσα καὶ διὰ τὰς εἰδικὰς σχολὰς τῆς πρώτης κατηγορίας ἀντιστοίχως (ὄρα ἐδ. 6).

11) Τὸ κύριον χαρακτηρηστικὸν τῶν Σχολῶν τῆς δευτέρας κατηγορίας

είναι, ότι ή εις αυτάς φοιτήσις είναι *υποχρεωτική* διά πάντας τούς μαθητευομένους ἀνηλίκους, ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἐν τοῖς διαφόροις κλάδοις τεχνῶν καί ἐπαγγελμάτων.

12) Ἡ ἀρχή αὕτη τῆς *υποχρεωτικῆς φοιτήσεως* εἶναι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ διά τήν δημιουργίαν καί ἀνάπτυξιν ἀξιολόγου καί ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως. Ἐφαρμόζεται δ' αὕτη ἀνελλιπῶς ἀπό πολλῶν ἤδη δεκαετηρίδων ἐν τῇ Κεντρικῇ Εὐρώπῃ μέ ἄριστα ἀποτελέσματα.

13) Φρονοῦμεν, ὅτι καί ἐν Ἑλλάδι πρέπει νά περιορισθῶμεν εἰς ὀλίγας τινάς τεχνικάς ἢ ἐπαγγελματικάς σχολάς τῆς πρώτης κατηγορίας νά δημιουργήσωμεν δὲ περισσότεράς τοιαύτας τῆς δευτέρας κατηγορίας, διότι οὕτω πρὸς τοῖς ἄλλοις θὰ ἀποσοβήσωμεν καί τὸ δυσάρεστον ἀποτέλεσμα μορφώσεως ἀνέργων τεχνιτῶν καί ἐπαγγελματιῶν.

14) Ἐν τέλει συνιστῶμεν τὸ *ἑξῆς μέτρον*, ὅπερ θεωροῦμεν ὡς *κεφαλαιώδους σημασίας* διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Νά συσταθῶσιν εἴτε εἰς τὰς νῦν ὑπαρχούσας εἰδικὰς μέσας ἢ στοιχειώδεις γεωργικάς σχολάς, παντὸς τύπου, ὡς προσηρηθέναι εἴτε καί αὐτοτελῶς ἐν τοῖς κυριωτέροις ἀγροτικοῖς χωρίοις γεωργικαὶ σχολαὶ τῆς δευτέρας κατηγορίας, ἢτοι σχολαὶ συμπληρωματικῆς γεωργικῆς μορφώσεως, εἰς ἑκάστην τῶν ὁποίων θὰ φοιτῶσιν ὑποχρεωτικῶς ἐπὶ 8 τοῦλάχιστον ὥρας, ἐντὸς μιᾶς καί τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἑκάστης ἑβδομάδος, οἱ νέοι τῆς ἀντιστοίχου περιφερείας, οἱ ὅποιοι δὲν φοιτῶσιν εἰς μέσα σχολεῖα γενικῆς ἢ ἄλλης εἰδικῆς μορφώσεως ἀλλὰ ἐκτὸς παντὸς σχολείου ὄντες παραμένουσιν παρὰ τῇ πατρικῇ οἰκογενείᾳ εἴτε ἄνευ ἀπασχολήσεως οἵασδήποτε εἴτε ἐνασχολούμενοι εἰς διάφορα γεωργικά ἢ ἄλλα ἀγροτικά ἐπαγγέλματα ὑπὸ τὴν πατρικὴν ἐποπτείαν καί ὁδηγίαν.

Εἰς τὸ τοιοῦτο Σχολεῖον κεντρικοῦ τινος χωρίου, τοῦ Α. λ. χ. θὰ φοιτῶσιν ὑποχρεωτικῶς, ἐπὶ μίαν ἡμέραν καθ' ἑβδομάδα, οἱ νέοι καί αἱ νεάνιδες τῆς οἰκείας περιφερείας, περιλαμβανούσης πλὴν τοῦ χωρίου τούτου Α. καί πολλὰ ἄλλα γειτονικά πρὸς αὐτό, λ. χ. τὰ Β, Γ, Δ...Κ. Τὸ Σχολεῖον θὰ λειτουργῇ καθημερινῶς μετὰ τὸ εἰς αὐτὸ διωρισμένον προσωπικόν, διδακτικόν καί βοηθητικόν, ἀλλὰ θὰ προσέρχεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος ὠρισμένη κατηγορία νέων τῆς προκειμένης περιφερείας, ὡς π. χ. τὴν Δευτέραν οἱ ἐκ τοῦ χωρίου Α, Β καί Γ, τὴν Τρίτην οἱ ἐκ τῶν χωρίων Δ, Ε, Ζ καί οὕτω καθ' ἑξῆς.

Εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦτο θὰ διδάσκωνται τὰ γεωργικά ἐπαγγέλματα τὰ ἐνέχοντα ζωτικὴν σημασίαν διὰ τὴν περιφέρειαν, ὡς λ. χ. καλλιέργεια σιτηρῶν ἢ λαχανικῶν, ἢ ὄπωροφόρων δένδρων ἢ ἀμπελοουργία ἢ κτηνοτροφικὰ ἐπαγγέλματα ἢ σηροτροφία ἢ μελισσοκομία κ. λ., ἀναλόγως τῶν ἰδιαίτερων συνθηκῶν τῆς περιφερείας. Δύνανται ὅμως νά διδαχθῶσι καί ἕτερα εἰδικώτερα ἐπαγγέλματα ὡς λ. χ. ξυλοουργική, ὑποδηματοποιία κ. λ., ἐφ' ὅσον καί ταῦτα ἀσχοῦνται ἐπωφελῶς ἐκεῖ. Ἐκαστος μαθητῆς θὰ κατατάσσεται εἰς ἢν εἰδικότητα ἀσχολεῖται συνήθως παρὰ τῷ πατρὶ του ἢ καί ἄλλην, δι' ἣν ἔχει κλίσιν καί αἱ συνθήκαι εἶναι εὐμενεῖς. Ἐκαστος νέος θὰ φοιτᾷ καί θὰ ἀκολουθῇ τὰ διδασκόμενα θεωρητικὰ καί πρακτικὰ μαθήματα τῆς τάξεώς του, μόνον ἐπὶ μίαν ἡμέραν ἑκάστης ἑβδομάδος, θὰ εἶναι δὲ ἐλεύθερος κατὰ τὰς λοιπὰς ἡμέρας νά κάμῃ τὰς καθημερινὰς ἐργασίας τῶν παρὰ τῷ πατρὶ ἀσχολιῶν του.

Ἀνάλογον θὰ ἰσχύῃ καί διὰ τὰ θήλα τῆς περιφερείας. Ἡ λειτουργία τοῦ τοιοῦτου Σχολείου θὰ ρυθμίζεται ἀναλόγως τῶν συνθηκῶν τῆς περιφε-

ρείας του. Πρὸ παντὸς θὰ ἔχη ἀρτίαν ἐγκατάστασιν καί πλήρη ἐργαστήρια καί ἀγροκήπια καί λοιπὰς ἐγκαταστάσεις διὰ τὴν συστηματικὴν πρακτικὴν ἀσκήσιν τῶν μαθητῶν.

Ἐὰν οὕτω λειτουργήσωσι τοιαῦτα σχολεῖα εἰς τὰ κυριώτερα ἀγροτικά κέντρα τῆς χώρας, τότε ἀσφαλῶς μετ' ὀλίγα ἔτη θὰ σχηματισθῇ μᾶζα ἀγροτῶν ἐπαγγελματικῶς μορφωμένων καί εὐσυνειδήτως καί ἐπιστημονικῶς ἀσκούντων τὰ ἀντίστοιχα ἐπαγγέλματά των, μετὰ ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα. Μόνον οὕτω θὰ ἐπέλθῃ ἡ τόσον ἐπιθυμητὴ καί ἀναγκαία ἀνάπτυξις καί προαγωγή τῆς γεωργίας, δενδροκομίας, κτηνοτροφίας καί λοιπῶν ἀγροτικῶν ἐπαγγελμάτων, ἐπ' ἀνυπολογίστῳ ἀγαθῷ καί τῶν ἀγροτῶν καί τῆς ὅλης χώρας. Μόνον οὕτω θὰ ἀποκτήσωμεν πεφωτισμένην τάξιν ἀγροτῶν, οἱ ὅποιοι πλὴν τῆς ἐπαγγελματικῆς τῶν εἰδικεύσεως καί τελειοποιήσεως θὰ ἔχωσιν ἀποκτήσει καί τὸν χαρακτῆρα τοῦ δραστηρίου καί χρηστοῦ πολίτου.

Ἐὰν ἀρκεσθῶμεν, ὡς ἄχρι τοῦδε ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος, εἰς τὰς εἰδικὰς γεωργικὰς Σχολὰς μετὰ προαιρετικὴν φοίτησιν, ὀλίγων νέων, ἀποβλεπόντων καί τούτων εἰς θέσεις συνήθως, τότε ἡ γεωργικὴ κατάσταση τῆς χώρας θὰ παραμείνῃ στάσιμος σχεδὸν καί ἄνευ σοβαρᾶς προαγωγῆς καί τελειοποιήσεως.

15) Ἡ ἴδρυσις Σχολείων συμπληρωματικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως, μετὰ ὑποχρεωτικὴν φοίτησιν, ἀστικῶν καί ἀγροτικῶν πρέπει νά γίνηται μετὰ ἀκρας περισκέψεως καί παραλλήλως, οὕτως ὥστε νά μὴ εὐνοῶνται μόνον τὰ ἀστικά κέντρα ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἀγροτικῶν. Τοῦτο εἶναι ὄχι μόνον δίκαιον ἀλλὰ καί σκοπιμώτατον, διότι, ἂν εὐνοηθῶσι ἐξαιρετικῶς αἱ πόλεις, τότε πολλοὶ χωρικοί, οἱ προοδευτικώτεροι συνήθως, θὰ ἐγκαταλείπουν τὰ χωρία των, ἵνα ἐγκατασταθῶσιν εἰς τὰς πόλεις, ὅπου τὰ τέκνα των, θὰ δύνανται νά φοιτῶσι εἰς σχολεῖα πάσης φύσεως.

16) Ἐν κεφαλαιώδεις ζήτημα διὰ τὴν ἐν λόγῳ τεχνικὴν καί ἐπαγγελματικὴν ἐκπαίδευσιν εἶναι ἀναμφιβόλως καί τοῦτο, ἡ ἔλλειψις δηλαδὴ καταλλήλου διδακτικοῦ προσωπικοῦ διὰ τοιαῦτα σχολεῖα, καί ἰδίᾳ τῶν τεχνικῶν καί ἐπαγγελματικῶν μαθημάτων. Ἄς ἴδωμεν, πῶς δυνάμεθα νά ἀντιμετωπίσωμεν αὐτό.

Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐνεφανίσθη εἰς πάσας τὰς χώρας ἀνεξαιρέτως κατὰ τὸ διάστημα τῶν πρώτων ἀποπειρῶν συστάσεως τεχνικῶν σχολείων. Ἐλύθη ὅμως σὺν τῷ χρόνῳ ἀσφαλῶς καί ἱκανοποιητικῶς διὰ τῆς λήψεως σχετικῶν προσφόρων μέτρων ἐπιχθέντων μέχρι τῆς συστάσεως καί εἰδικῶν Τεχνικῶν Διδασκαλείων πρὸς μόρφωσιν τῶν διδασκάλων τῶν ἐν λόγῳ Σχολείων.

17) Διὰ τὴν Ἑλλάδα ἰσχύει τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπίσης. Φρονοῦμεν δὲ ὅτι κατὰ τὰ πρώτα ἔτη προσπαθειῶν συστάσεως ἐπαγγελματικῶν σχολῶν δυνάμεθα νά ἀκολουθήσωμεν τὸ παράδειγμα τῆς Ἑλβετίας.

Ἐν Ἑλβετίᾳ προσλαμβάνονται διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν τεχνικῶν ἢ εἰδικῶν ἐπαγγελματικῶν μαθημάτων παρ' ἑκάστη τεχνικῆ ἢ ἐπαγγελματικῆ σχολῆ πρόσωπα ἐκ τῆς πράξεως, συγκεντροῦντα ὅπωςδήποτε ἱκανὰ προσόντα διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν τεχνικῶν ἢ ἐπαγγελματικῶν μαθημάτων τῆς εἰδικότητός των. Τὰ πρόσωπα ταῦτα καλοῦνται περιοδικῶς, ἢτοι ἐπὶ ἓνα ἢ δύο μῆνας κατ' ἔτος, συνήθως ἐν καιρῷ σχολικῶν διακοπῶν, εἰς εἰδικὰ παιδαγωγικὰ συνέδρια, ὅπου ὑποχρεωτικῶς προσερχόμενοι διδάσκονται ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰς καταλλήλους μεθόδους διδασκαλίας τῶν μαθημάτων τῆς εἰδικότητός των ἀφ' ἑτέρου δὲ τελειοποιοῦνται καί τεχνικῶς εἰς τὴν ἀσκήσιν αὐτῆς ταύτης τῆς

τέχνης των. Μετά παρακολούθησιν τοιούτων μαθημάτων ἐπὶ σειρὰν τινὰ ἐτῶν (2 ἢ 3) οἱ προσωρινοὶ οὗτοι διδάσκαλοι ὑφίστανται ἐξέτασιν καὶ ἐπιτυγχάνοντες λαμβάνουν «Πτυχίον εἰδικοῦ διδασκάλου», δυνάμει τοῦ ὁποίου μονιμοποιοῦνται εἰς τὴν διδασκαλικήν των ἔδραν. Συνήθως δὲ οὗτοι ἀμείβονται καλῶς, περισσότερον ἢ ὅσον οἱ δημοδιδάσκαλοι. Διὰ τοῦτο πολλοὶ δημοδιδάσκαλοι προτιμῶσι νὰ μαθητεύσωσιν ὡς τεχνῖται ἐπὶ τινὰ ἔτη, ἔστω καὶ δωρεάν, νὰ μάθωσι μίαν τέχνην ἢ ἐπάγγελμα καὶ μετὰ τοῦτο νὰ προσληφθῶσιν ὡς διδάσκαλοι ἐν τεχνικοῖς ἢ ἐπαγγελματικοῖς σχολείοις, κατ' ἀρχὰς προσωρινοὶ καὶ ἐν τέλει ὡς μόνιμοι, κατὰ τὰ ἀνωτέρω.

18) Ταῦτα ἐν ὀλίγοις ὡς πρὸς τὰς ἀρχάς, καθ' ἃς δέον νὰ συνιστῶνται καὶ ὀργανῶνται παρ' ἡμῖν αἱ Σχολαὶ τῆς τεχνικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως. Ἐκ τούτων ἡ κυριωτάτη εἶναι ἡ ἐξῆς :

« Ἀληθῆς ἐπαγγελματικὴ μόρφωσις, μὲ εὐρέα ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα, ἄνευ ὑποχρεωτικῆς καὶ δωρεάν φοιτήσεως εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ εὐδοκίμησῃ παρ' ἡμῖν, ὡς συνέβη καὶ εἰς ἄλλας χώρας, ὧν ἡ πείρα ἐπικυροῖ πλήρως τὴν ἀρχὴν ταύτην ».

Τὸ σύστημα τοῦτο συνεπάγεται ἀληθῶς σπουδαίας δαπάνας, ἀλλ' αὐταὶ εἶναι ἐκ τῶν παραγωγικωτάτων. Ἡ χώρα θὰ ἐπανακτήσῃ πολλαπλασίως τὰ δαπανηθησόμενα. Δι' αὐτοῦ καὶ μόνον εἶναι δυνατὴ ἡ πραγματικὴ ἀναγέννησις καὶ προαγωγὴ τῶν διαφορῶν τεχνῶν καὶ ἐπαγγελμάτων, μεταβολή, ἢν ματαίως ἀπὸ τοῦ 1831 ἀναμένομεν ἐν Ἑλλάδι μὲ μόνον τὰ Εἰδικὰ Τεχνικὰ Σχολεῖα, πάσης φύσεως, εἰς ἃ φοιτῶσι προαιρετικῶς μόνον ὀλίγοι ἐκάστοτε νέοι καὶ οὗτοι μὲ ἐνδόμυχον σκέψιν τὴν ἐξασφάλισιν μιᾶς θέσεως, ἔστω καὶ ἐν φυτοζωίᾳ. Καιρὸς ὄθεν νῦν νὰ τάμωμεν ἡρωϊκῶς τὴν νέαν ἐνδεικνυομένην ἐκ τῶν πραγμάτων καὶ τῆς πείρας ὁδὸν ἀναγεννήσεως τῶν τεχνῶν καὶ ἐπαγγελμάτων.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Ἐν σελ.	11 στίχῳ	22 ἀντὶ ἀκεραῖος	νὰ γραφῇ ἀκεραῖος
>	14	> 24	> 216
>	24	> 35	> Μοναχικοῦ
>	26	> 12	> σοσολιασμός
>	26	> 36	> εὐθέταις
>	30	> 34	> πίστεως
>	32	> 8	> ἐκάστου
>	37	> 23	> τὴν τελειοτέραν διὰ τὴν μεταφορὰν
>	43	> 17	> τέλος νὰ
>	61	> 5	> λευκοματωειδῶν
>	65	> 9	> Ἠλεκτρισμός
>	68	> 17- 18	> νὰ παραλειφθῇ ἡ φράσις : «πρὸ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἐξαγομένου τῶν ὑπολογισμῶν»
>	73	> 29	> μεθόδων
>	77	> 38	> τετραγῶνων
>	87	> 14	> μορφᾶς
>	95	> 32	> ἰδίᾳ
>	102	> 21	> οὐσιώδεις
>	103	> 23	> τούτου
>	125	> 5	> διδασκαλίας
>	133	> 5	> βετοῦς
>	135	> 5	> τῆ
>	156	> 22	> ΣΥΜΠΛΗΣ.
>	174	> 14—33	> ὑποτυπώδεις
>	175	> 14	> προσθέτομεν
>	178	> 16	> οὐτῶν
>	183	> 33	> ἐπιχειρήσεων
>	184	> 2	> προσέλευσιν
>	>	> 11	> τὸ ἐνδιαφέρων
>	187	> 27	> πίσης
>	189	> 30	> ΑΔΕΒ
>	173	> 13	> ὁ ὑποψήφιος
>	202	> 45	> τοῦ μηχανολ.
>	206	> 31	> Illustoren
>	217	> 28	> ΤΑΞΙΣ
>	219	> 20	> ὑπολογισμοῦ
>	240	> 25	> κανόνες
>	281	> 16	> διδασκαλίαι
>	285	> 24	> ἀντιστοίχον
>	301	> 7	> Αἱ κυριώτατα
>	309	> 59	> ἂν παραλείπεται
>	321	> 13	> Kajetinsky
>	335	> 51	> οἱ 535
>	338	> 8	> Anfl.
>	340	> 26	> ἔδρας της
>			> μεθόδων
>			> τετραγῶνων
>			> μορφᾶς
>			> ἰδίᾳ
>			> οὐσιώδης
>			> τούτων
>			> διδασκαλίας
>			> βετοῦς
>			> τὰ
>			> ΣΥΜΠΛΗΡ.
>			> πρότυπα
>			> προσθέτομεν
>			> αὐτῶν
>			> ἐπιχειρήσεσι
>			> προσέλευσιν
>			> τὸ ἐνδιαφέρων
>			> ἐπίσης
>			> ΑΔΕΖ.
>			> ὁ ὑποψήφιος
>			> τοῦ μηχανολ.
>			> Illustratoren.
>			> ΤΑΞΕΙΣ.
>			> ὑπολογισμοῦ
>			> κανόνες
>			> διδασκαλίας
>			> ἀντιστοίχον
>			> Αἱ κυριώτατα
>			> παραλείπεται, ἂν
>			> Kojetinsky
>			> οἱ 536
>			> Aufl.
>			> ἔδρας του.

ΤΙΤΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος... 5
Είσαγωγή... 7

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ. - ΣΧΟΛΕΙΑ ΓΕΝ. ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ :

Κεφάλαιον Α'. Σχολεία στοιχειώδους εκπαίδευσεως εν Αυστρία... 8
1 Σκοπός των Δημοτικών Σχολείων... 8
2 Διδασκόμενα μαθήματα... 8
3 Κατάταξις των μαθητών... 10
4 Καθορισμός διδασκαλικών θέσεων... 10
5 Φοίτησις... 11
6 Ώραι διδασκαλίας καθ' εβδομάδα... 11
7 Καταμερισμός των μαθημάτων... 11
Κεφάλαιον Β'. Σχολεία μέσης εκπαίδευσεως... 12
1 Διάκρισις τούτων... 12
Α'. Κατώτερα μέσα σχολαί... 12
Β'. Ανώτερα > > > 12
2 Σκοπός μέσων σχολών... 13
3 Προγράμματα μέσων σχολών... 13
α'. Ανθρωπιστικού γυμνασίου... 14
β'. Πραγματικού γυμνασίου, τύπου Α... 15
γ'. > > > Β... 16
δ'. > > > C... 17
ε'. > > > μετερρυθμισμένου... 18
ζ'. Ανωτέρων μετερρυθμισμένων πραγματικών γυμνασίων και λυκείων θηλέων... 19
η'. Πρακτικών Λυκείων... 20
θ'. Ανωτέρων παρθεναγωγείων... 21
4 Αναλυτικόν πρόγραμμα μέσων σχολών... 22
Α'. Ανθρωπιστικού γυμνασίου... 22
Β'. Πραγματικού γυμνασίου τύπου Α... 89
Γ'. Πραγματικού γυμνασίου τύπου Β... 93
Δ'. Πραγματικού Γυμνασίου, τύπου C... 102
Ε'. Πρακτικού Λυκείου... 102
ΣΤ'. Ανωτέρου Παρθεναγωγείου... 109
Ζ'. Μετερρυθμισμένου Πραγματικού Γυμνασίου... 119
Κεφάλαιον Γ'. Έξετάσεις διδακτικής ώριμότητος... 129

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ. - ΣΧΟΛΕΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

Κεφάλαιον Α'. Σκοπός και διάκρισις των σχολείων επαγγελματικής εκπαίδευσεως εν γένει... 130
Κεφάλαιον Β'. Έξελίξις και σημασία των σχολείων συμπληρωματικής επαγγελματικής μορφώσεως... 131
Κεφάλαιον Γ'. Νομοθεσία περί συμπληρωματικής επαγγελματικής εκπαίδευσεως... 135
Κεφάλαιον Δ'. Κανονικά προγράμματα διδακτέων μαθημάτων εν σχολ. συμπληρωματικής επαγγελματικής μορφώσεως... 156
I Σχολή Υποδηματοποιών... 157
II > Τεχνιτών δερματινών σάκκων... 161
III > Έργατιδών άσπροροούχων... 162
IV > Τεχνιτών οπτικων ειδών... 162
V > Συμπληρωματικής έμπορικης μορφώσεως... 162
VI > καλαθοπλεκτών... 163
VII > διά χειροκτυποίους, επίδεσμοποιούς όρθοπεδικούς και μηχανικούς μαθητευομένους... 163
VIII > μαθητευομένων ώρολογοποιών... 163
IX > κεντημάτων... 164
X > κλειθροποιών... 164
XI > δι' ύφαντάς μαθητευομένους... 164

Σελις

XII Σχολή διά μαθητευομένους μηχανολόγους... 165
XIII > μαθητευομένων επίπλοποιών... 165
XIV > μαθητευομένων διακοσμητικών δοματίων και ζωγράφων... 165
XV > μαθητευομένων κατασκευής στηθοδέσμων... 166
XVI > ηλεκτροτεχνιτών... 166
XVII > λιθοξόων και γλυπτών... 166
XVIII > οικοδόμων... 166
XIX > άρτοποιών... 167
XX Σύγκρισις των προγραμμάτων... 167

Κεφάλαιον Ε'. Θεμελιώδεις άρχαί τηρούμεναι κατά την έφαρ- μογήν των προγραμμάτων... 168
Κεφάλαιον ΣΤ'. Στατιστικά πληροφoρίαί επί των σχολών τούτων... 172
I Μαθητική κίνησις... 172
II Δαπάναι λειτουργίας... 173
III Δαπάναι άνεγέρσεως κτιρίων και έφοδιασμού των σχολείων τούτων... 173
Κεφάλαιον Ζ'. Έντοπίσεις εκ της επισκέψεως σχολείων συμπληρωματικής επαγγελματικής μορφώσεως... 175
I Σχολαί επαγγελματικά εν Mollardgasse 87... 175
II > > > Hütteldorferstrasse 7-17... 178
III Κηπουπική Σχολή... 179
IV Έπαγγελματική Σχολή οικοδόμων... 183
V > > > χαρακτών και διακοσμητών μετάλλων... 186
Κεφάλαιον Η'. Ειδικαί τεχνικαί σχολαί μέσης βαθμίδος... 190
> Θ'. Ανωτέρα κρατική επαγγελματική μηχανολογική σχολή... 191
> I'. Σχολή των καλών τεχνών... 206
> ΙΑ'. Έλικρατούσαι εν Αυστρία γνώμαι επί της όργανώσεως των σχολείων επαγγελματικής μορφώσεως... 212

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ. - Η ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΑΥΣΤΡΙΑ.

Κεφάλαιον Α'. Τύποι σχολείων έμπορικης εκπαίδευσεως... 216
> Β'. Σχολεία συμπληρωματικής έμπορικης μορφώσεως... 217
Α'. διά λογιστάς, σχετικόν πρόγραμμα... 217
Β'. > πωλητάς > > 226
Κεφάλαιον Γ'. Διτάξις έμπορικαί σχολαί, σχετικόν πρόγραμμα... 228
I Αρχικόν πρόγραμμα των σχολών τούτων :
1) Ώρολόγιον πρόγραμμα... 229
2) Αναλυτικόν > > 230
II Μεταρρυθμισις του άνω προγράμματος... 247
III Σύγκρισις των δύο προγραμμάτων... 248
Κεφάλαιον Δ'. Ανώτερα μέσα έμπορικαί σχολαί, ήτοι έμπορ. Ακαδημία... 250
1. Σκοπός τούτων... 250
2. Οργάνωσις > > 250
3. Προσόντα εκ του άπολυτηρίου έμπορικης Ακαδημίας... 251
4. Όμοια εκ του πιστοποιητικού ώριμότητος έμπορ. Ακαδημίας... 251
5. Όροι παραδοχής εις έμπορικήν Ακαδημίαν... 252
6. Δικαιώματα και διδάκτρα αντίστοιχα... 254
7. Κανονικόν πρόγραμμα μαθημάτων έμπορ. Ακαδημίας... 254
Α'. Ώρολόγιον πρόγραμμα... 255
Β'. Αναλυτικόν > > 256
8. Ειδικαί τάξεις έμπορικων σπουδών εν Έμπορ. Ακαδημία... 295
I. Μονοετείς σπουδαί δι' άποφοίτους γυμνασίων και λυκείων, κατόχους πιστοποιητικού ώριμότητος... 295
Α'. Οργανωτικαί διατάξεις... 295
Β'. Πρόγραμμα διδακτέων μαθημάτων... 297
I. Ώρολόγιον πρόγραμμα... 297
II. Αναλυτικόν πρόγραμμα... 297
Γ'. Διατάξεις περί φοιτήσεως και σπουδών... 302
II. Μονοετείς έμπορικαί σπουδαί δι' άποφοίτους Μέσων Σχολών μη κεκτημένους πιστοποιητικόν ώριμότητος... 303
Α'. Οργανωτικαί διατάξεις... 304

	Σελίς
B'. Πρόγραμμα μαθημάτων.....	304
III. Κύκλος διετών έμπορικῶν σπουδῶν διά τούς προτιθεμένους νά ὑποστῶσιν εξέτασιν ὀριμότητος παρ' Ἐμπορικῆ Ἀκαδημίᾳ.....	305
IV. Ἐσπερινά έμπορικά μαθήματα.....	305
9. Κανονισμός τῶν εξετάσεων ὀριμότητος ἐν Ἐμπορ. Ἀκαδ.....	305
Κεφάλαιον Ε'. Ἐπίσκεψις Μέσων Ἐμπορικῶν Σχολῶν, σχετικαί ἐντυπώσεις....	310
I. Συντήρησις καί διοίκησις τῆς Νέας Βιεν. Ἐμπορ. Ἀκαδημ.,.....	311
II. Ἐγκατάστασις > > > >.....	312
III. Λειτουργοῦσαι σχολαί ἐν > > > >.....	313
IV. Διασκευῆ αἰθουσῶν > > > >.....	314
V. Ὑφιστάμεναι συλλογαί διδακτικῶν μέσων.....	318
VI. Ἐσωτερικός κανονισμός τῆς Ἐμπορικῆς Ἀκαδημίας ταύτης.....	322
VII. Ὅροι παραδοχῆς μαθητῶν.....	324
VIII. Πρόγραμμα μαθημάτων.....	324
IX. Κρίσεις ἐπὶ τοῦ προγράμματος.....	324
X. Ὅροι ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος.....	325
XI. Ἐντυπώσεις ἐκ τῆς παρακολουθήσεως τῆς διδασκαλίας διαφόρων μαθημάτων.....	326
XII. Στατιστικαί πληροφορίες.....	335
Κεφάλαιον ΣΤ'. Ἐμπορικὸν Πανεπιστήμιον τῆς Βιέννης.....	339
I. Ἱστορικὴ ἐξέλιξις τούτου.....	339
A'. Ἡ πρὸ τοῦ 1898 περίοδος.....	339
B'. Περίοδος 1898—1915.....	341
Γ'. Περίοδος 1915—1918.....	344
Δ'. Περίοδος 1919—1930.....	346
II. Καταστατικὸν τῆς ὁμωνύμου Ἐνώσεως τῆς Βιέννης.....	346
III. Ὄργανισμός τοῦ Ἐμπορ. Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης.....	349
IV. Κανονισμός σπουδῶν.....	356
V. Κανονισμός τῶν πτυχιακῶν εξετάσεων.....	360
VI. Κανονισμός τῆς Βιβλιοθήκης.....	362
VII. Ἐπίσκεψις τοῦ Πανεπιστημίου τούτου καί ἐντυπώσεις ἐξ αὐτῆς.....	363
A'. Διεκδικήσεις τῶν σπουδαστῶν.....	363
B'. Ἐγκατάστασις τοῦ ἰδρύματος.....	364
Γ'. Λειτουργοῦντα τμήματα.....	367
Δ'. Ὁργάνωσις τούτων.....	368
1. Γεωγραφικὸν Ἰνστιτοῦτον.....	368
2. Ἐμπορευματολογικὸν Ἰνστιτοῦτον.....	369
3. Ἰνστιτοῦτον ἐμπορικῶν καί οἰκονομικῶν μαθημάτων.....	369
VIII. Διδασκομένη ὕλη καί διδακτικὴ μέθοδος.....	370
Κεφάλαιον Ζ'. Παραδόσεις διά τούς ὑποψηφίους καθηγητὰς Μέσων έμπορικῶν Σχολῶν.....	382
Κεφάλαιον Η'. Εξετάσεις ὀριμότητος τῶν ὑποψηφίων Διδασκάλων καί Καθηγητῶν Κατωτέρων καί Μέσων Ἐμπορικῶν Σχολῶν.....	383
A'. Γενικαί ἀρχαί προσλήψεων τοιούτων.....	383
B'. Κανονισμός τῶν εξετάσεων ὀριμότητος ὑποψηφίων διά διδασκαλικὰς θέσεις κατωτέρων Ἐμπορ. Σχολῶν.....	384
Γ'. Κανονισμός τῶν εξετάσεων ὀριμότητος διά καθηγητικὰς θέσεις ἐν Ἐμπορ. Ἀκαδημίαις.....	388
Κεφάλαιον Θ'. Γνώμαι ἐπικρατοῦσαι ἐν Αὐστρίᾳ ἐπὶ τῆς ὀργανώσεως τῆς έμπορικῆς ἐκπαιδεύσεως.....	394
Κεφάλαιον Ι'. Ἡ ἐνδεδειγμένη ἐκπαιδευτικὴ πολιτικὴ ἐν Ἑλλάδι ὡς πρὸς τὴν ἐπαγγελματικὴν ἐκπαίδευσιν.....	395
I. Σύγκρισις τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὰς ξένας χώρας.....	395
II. Τίνα τὰ σπουδαιότερα τεχνικά καί βιοτεχνικά ἐπαγγέλματα ἐν Ἑλλάδι.....	396
III. Ὁργάνωσις τῶν Σχολείων Τεχνικῆς καί Ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως.....	397
Παροραμάτων διόρθωσις.....	405
Πίναξ περιεχομένων.....	406

